

Provinciaal Omgevingsplan

Provinciaal Omgevingsplan

Provinciale staten van Drenthe
7 juli 2004

Plan als bedoeld in artikel 4a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, artikel 7 van de Wet op de waterhuishouding, artikel 4.9 van de Wet milieubeheer en artikel 5 van de Planwet verkeer en vervoer (Streekplan, Waterhuishoudingsplan, Milieubeleidsplan en Verkeers- en vervoersplan voor de provincie Drenthe)

Inhoud

	Voorwoord	7
A.	Inleiding	9
A.1.	Functie en beleidsmatige status integraal omgevingsplan	10
A.2.	Relatie andere overheden en burgers	12
A.3.	Afstemming op regio- en stroomgebiedvisies	14
A.4.	Vorbereiding van het ontwerp	15
A.5.	Concrete beleidsbeslissingen	16
B.	Visiedeel	17
B.1.	Inleiding	18
B.2.	Doelstellingen voor een duurzame ontwikkeling	20
B.3.	Grondslagen in het omgevingsbeleid	22
B.4.	Ontwikkelingen in maatschappij en leefomgeving	24
B.5.	Ontwikkelingen in beleid en bestuur	31
B.6.	Ontwikkelrichtingen voor stedelijk en landelijk gebied	33
	Gewenste ontwikkeling voor functies en gebieden	43
C.1.	Samenhang duurzame ontwikkeling, grondslagen en algemene en bijzondere omgevings-kwaliteit	44

C.2.	De Drentse omgeving en milieubeschermingsgebieden	49
C.2.1.	Omgevingskenmerken	49
C.2.2.	Gebiedskenmerken	56
C.2.3.	Sturing vanuit de grondslagen	57
C.2.4.	Milieubeschermingsgebieden: een Bijzondere Omgevings Kwaliteit	60
C.3.	Water	66
C.3.1.	Inleiding	66
C.3.2.	Oppervlaktewaterkwaliteit	66
C.3.3.	Wateroverlast en watertekort	69
C.3.4.	Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregiem	75
C.4.	Ontwikkeling landelijk gebied	77
C.4.1.	Integrale zonering landelijk gebied	78
C.5.	Verkeers- en vervoersinfrastructuur	91
C.5.1.	Een mobiele samenleving	91
C.5.2.	Netwerken verkeer en vervoer	92
C.5.3.	Veilig mobiliteitsgedrag	103
C.5.4.	Goederenvervoer	105
C.5.5.	Luchtvaart	107
C.5.6.	Communicatienetwerken	109
C.6.	Kernontwikkeling	111
C.6.1.	De verstedelijkingsstructuur	111
C.6.2.	Het Drentse gezicht van de kernen	117
C.6.3.	Stedelijke economie	120
C.6.4.	Evenwichtige opbouw van de kern	127
C.7.	Wonen, mobiliteit en voorzieningen	136
C.7.1.	Drentse samenleving: blijvend in beweging	136
C.7.2.	De voorzieningenstructuur	139
C.7.3.	Woonprogramma's	144
C.8.	Werken	155
C.8.1.	Werkgelegenheid	155
C.8.2.	Bedrijventerreinen	156
C.8.3.	Informatie- en Communicatietechnologie en radioastronomie	164
C.8.4.	Beeoordelingskader milieu voor bedrijfsmatig verrichte activiteiten	166
C.8.5.	Detailhandel	173
C.8.6.	Recreatie en toerisme	174
C.8.7.	Land- en tuinbouw	180
C.9.	Grondstoffen en medegebruik landelijk gebied	185
C.9.1.	Duurzame energiehuishouding	185
C.9.2.	Bodem-eigen waarden	191
C.9.3.	Delfstoffen	191
C.9.4.	Grondwaterbeheer	199
C.9.5.	Afvalbeheer	206
C.9.6.	Militaire zaken	208

C.10.	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	211
C.10.1.	Landschap	211
C.10.2.	Cultuurhistorie	214
C.10.3.	Archeologie	217
C.11.	Natuur en bos	219
C.11.1.	Inleiding	219
C.11.2.	Natuur	221
C.11.3.	Bos	227
D	Gebiedsgerichte ontwikkeling	231
D.1.	Uitvoering ontwikkeling stedelijk gebied	233
D.2.	Uitvoering ontwikkeling landelijk gebied	235
D.3.	Ontwikkelingskaarten	237
D.4.	Specifieke aspecten per regio	240
E	Doorwerking en inzet instrumenten	245
E.1.	Rol van de provincie	248
E.2.	Binding, afwijking en uitwerking van het POP	251
E.3.	Meer samenhang in de uitvoering	253
E.4.	Monitoring	258
E.5.	Compensatiebeginsel	261
E.6.	Gebiedsgerichte aanpak	263
E.7.	Regelgeving	265
E.8.	Vergunningverlening	268
E.9.	Handhaving	270
E.10.	Financiële paragraaf waterhuishouding	273

	Bijlagen	275
A.	Berekening van de woningbehoefte en de totale bouwopgave 2000-2014	276
B.	Gewenste ontwikkeling voor hoofd- en ontsluitende wegen	282
C.	Gebiedskenmerken	288
D.	Werkmilieus	296
E.	Actualisering Monitoringsprogramma	298
	Lijst gebruikte rapporten, nota's	306
	Afkortingenwijzer	307
	Plaatsnamenregister	308
	Colofon	311
	Kaartmateriaal	
	(Zie aparte map Kaarten Provinciaal Omgevingsplan)	

Voorwoord

Voor u ligt het tweede Provinciaal omgevingsplan Drenthe (POP II). Het POP II vormt het beleidskader voor het totale omgevingsbeleid. De planperiode van het POP II varieert tussen 2010 en 2015, afhankelijk van wettelijke termijnen. In deel A wordt duidelijk beschreven welke termijn geldt voor welke beleidssector.

Het POP biedt goede mogelijkheden voor het tot stand brengen van de gewenste ontwikkeling van onze provincie. Dit gebeurt vooral door het bieden van de benodigde beleidsmatige ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, in combinatie met het aangeven van de daarbij vereiste kwaliteitsdoelen. Daarnaast worden de in onze provincie aanwezige kwaliteiten benoemd die het waard zijn te worden beschermd en versterkt. Het daadwerkelijk realiseren van de gewenste ontwikkeling is vooral afhankelijk van concrete initiatieven terzake, die door gemeenten en waterschappen, marktpartijen en, niet in het laatst, door de provincie zelf, moeten worden genomen. De provincie zal ook op dit punt haar initiërende en coördinerende rol oppakken en in nauwe samenwerking met anderen de benodigde acties ondernemen.

POP II is hiermee, meer dan POP I, een ontwikkelingskader en een basis voor uitvoeringsprogrammering en financiering.

De verantwoordelijkheid voor beleidskeuzes en uitvoering wordt meer neergelegd bij gemeenten en burgers. Het plan wordt ten slotte voor de burger gemaakt. Burgers zullen een veel meer bepalende rol hebben als het gaat over de ruimtelijke inrichting en de voorzieningen in de directe omgeving. Dat laatste wordt met name bevorderd door integratie van de sociale component in het totale omgevingsbeleid.

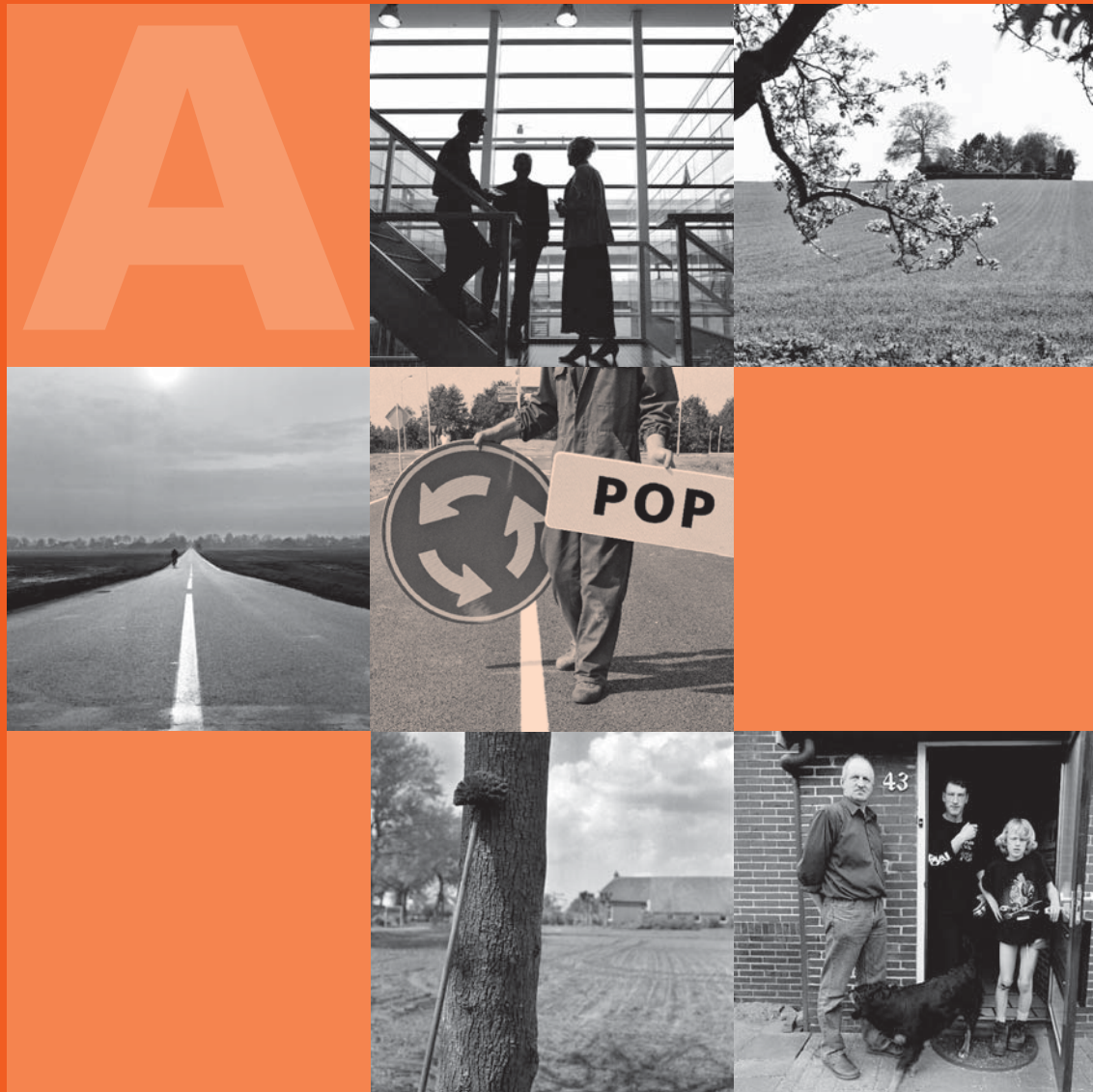
Een ander verschil ten opzichte van het POP I is de positie van het verkeers- en vervoersbeleid binnen het totale omgevingsbeleid. Bestond er naast het POP I nog een Provinciaal verkeers- en vervoersplan (PVVP), in het POP II is dat beleid geïntegreerd.

Naast het grotere beroep op de verantwoordelijkheid van burgers wil de provincie bevorderen dat de samenwerking met de andere overheden en doelgroepen bij het realiseren van het beleid verder wordt uitgebouwd.

Uitgangspunt hierbij is dat de verschillende overheden en doelgroepen elkaar nodig hebben bij het realiseren van het beleid met de burgers. Dit laatste met het oog op het kunnen inspelen op de directe problemen en de beleving van burgers.

Inleiding

A.1. Functie en beleidsmatige status integraal omgevingsplan

Dit POP II vervult primair een tweetal functies die in elkaars verlengde liggen en betrekking hebben op de integratiefunctie.

Ten eerste voorziet het POP II in de behoefte om verschillende sectorale beleidslijnen, die alle min of meer betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, met elkaar in verband te brengen. Steeds vaker is er sprake van beleid dat sectoroverstijgend is en waarbij (onderdelen) van meerdere beleidsvormen zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd. Dit ten behoeve van het ene specifieke vraagstuk dat onvoldoende door middel van sectoraal beleid kan worden aangepakt. Daarom is in het POP II dit beleid ontwikkeld om sectorale beleidsvelden te doorbreken en om sectoroverstijgende dan wel geïntegreerde bestuurlijke afwegingen te kunnen maken voor een concreet onderdeel van de fysieke leefomgeving.

Ten tweede omvat het POP II alle vormen van planning die gericht zijn op beïnvloeding van de fysieke leefomgeving. Alle vormen van beleid met betrekking tot de fysieke leefomgeving worden omvat en onder een gemeenschappelijke noemer gebracht. Dit biedt de mogelijkheid om economische, sociaal-maatschappelijke en sociaal-culturele aspecten te verbinden met vraagstukken in het omgevingsbeleid. Ook sectoroverstijgende begrippen als duurzaamheid, participatie, belevingswaarde en omgevingskwaliteit worden ingebracht. Dit betekent dat het nadrukkelijk ook gaat om het gebruik, de beleving, het beheer en de mogelijkheden van de fysieke omgeving: kwaliteit in een wederkerige relatie met een dynamisch maatschappelijk proces.

In het eerste Drentse omgevingsplan is vooral de nadruk gelegd op de eerste integratiefunctie. In het POP II zijn beide functies van toepassing: het is zowel gericht op een verdere integratie van beleid, alsmede op alle relevante vormen van beleid die van invloed zijn op het omgevingsbeleid. Hierin past dat het POP II nu naast het Streekplan Drenthe, het Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP) en het Waterhuishoudingsplan (WHP) ook functioneert als PVVP. Tevens wordt nu het sociale aspect nadrukkelijker betrokken.

Op grond van de formele plannen die in het POP II zijn opgenomen zijn ook andere functies van toepassing. Genoemd worden onder meer:

- een kader voor beoordeling van bestemmings-, beheers- en inrichtingsplannen en vergunningverlening voor de periode tot 2010/2015;
- een ontwikkelingskader voor overheden en maatschappelijke organisaties;
- een kader voor uitvoeringsprogrammering en financiering;
- een visie op de ontwikkeling van Drenthe voor de periode tot 2030.

De provincie heeft bij uitstek de taak om een samenhangende visie te geven op de ontwikkeling van de fysieke omgeving op haar grondgebied. Dit zowel voor de korte, middellange als de lange termijn. Voor de doorwerking en uitvoering is een samenhangend beleid en één kader wezenlijk.

Een omgevingsplan is op zich een "jonge" planfiguur, maar borduurt voort op de meer traditionele planvormen. Vanuit het huidige wettelijke kader kan dit ook niet anders. Het is overigens de vraag of het huidige, niet toegesneden wettelijk kader een probleem vormt voor een omgevingsplan. In feite beantwoordt het POP II aan de afstemmingsbepalingen van de te onderscheiden wetten en voldoet daarmee aan de bedoelingen van de wetgever.

Het POP is echter ook anderszins een nieuw fenomeen. Zowel qua werkwijze en cultuur, als voor het bestuur en voor verdieping van de problematiek. Op basis van de evaluatie het POP I, die is uitgevoerd in 2000, is de conclusie getrokken dat de weg die in 1998 in Drenthe met het eerste omgevingsplan is ingeslagen, een goede is. Zowel met het oog op de integratie van de beleidsonderdelen als met het oog op de communicatie met de burger.

De consequenties van een omgevingsplan zijn in beginsel dezelfde als van de "gezamenlijke" onderliggende plannen: Streekplan Drenthe, WHP, PMP en PVVP. Maar de gevolgen zijn op tal van manieren groter.

Wezenlijk is ook het benoemen van de zaken waar het in en bij de provincie om moet gaan. Het gaat om integratie van zaken die in en bij de provincie samenhang hebben. Daarnaast gaat het ook over benoemen van aspecten van de fysieke omgeving die weliswaar meer eigenstandig zijn, maar desondanks deel uitmaken van het provinciaal beleid en derhalve thuis horen in het omgevingsplan.

Het POP II is formeel het plan als bedoeld in artikel 4a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), artikel 7 van de Wet op de waterhuishouding (WHH), artikel 4.9 van de Wet milieubeheer (Wm) en als bedoeld in artikel 5 van de Planwet verkeer en vervoer (PWVV). Dat wil zeggen dat het formeel fungeert als Streekplan Drenthe, WHP, PMP en PVVP van de provincie Drenthe. De wettelijke plantermijnen van deze plannen zijn:

- WRO: 10 jaar (artikel 5, eerste lid);
- WHH: 4 jaar met een verlengingsmogelijkheid voor 4 jaar (artikel 7, vijfde lid);
- Wm: 4 jaar met een verlengingsmogelijkheid voor 2 jaar (artikel 4.12, eerste en tweede lid);
- PWVV: in het plan zelf aan te geven (artikel 5, derde lid, onder d).

Naast onderdeel B, waarin een visie is opgenomen voor de periode tot 2030, komt in het POP II een tijdshorizon voor van 2010 of 2015, afhankelijk van het desbetreffende onderdeel.

Bij het POP II behoren 2 typen kaarten: de plankaarten en de toelichtende kaarten. De plankaarten, kaart 1 tot en met 14, hebben een beleidsmatige betekenis en zijn ondersteunend en/of aanvullend op de teksten in het plan. De ontwikkelingskaarten 3 en 4 worden in D.2 toegelicht. De toelichtende kaarten A tot en met J hebben alleen een informatieve betekenis.

A.2. Relatie andere overheden en burgers

Als regionaal bestuursorgaan neemt de provincie Drenthe een eigen plaats in naast de rijks-overheid, de Europese Unie (EU), gemeenten en waterschappen. In meer algemene termen is de provincie een plannend, toezichhoudend en coördinerend bestuursorgaan wiens rol in het omgevingsbeleid inhoud krijgt vanuit het samenspel met genoemde andere overheden en, in toenemende mate, met private organisaties en burgers.

Gezien vanuit het Rijk is de provincie de eerste bestuurslaag waar integraal beleid wordt ontwikkeld voor de fysieke omgeving. De verhouding met de rijksoverheid wordt bij voorkeur gebaseerd op afspraken over de te realiseren doelen, het beschikbaar stellen van middelen en het afrekenen op bereikte resultaten. Een zekere mate van vrijheid in de wijze waarop de doelen worden bereikt, maakt hiervan deel uit.

Eenzelfde soort van afspraken is ook het uitgangspunt voor de verhouding tussen provincie enerzijds en gemeenten en waterschappen anderzijds. Overigens onder de erkenning dat de provincie een eigen positie inneemt, met eigen verantwoordelijkheden, als “doorgeefluik” naar gemeenten, waterschappen, private organisaties en burgers. De provincie heeft in het POP op een aantal punten de vrijheid vergroot in de wijze waarop provincie, gemeenten en waterschappen gezamenlijke doelen willen bereiken. Een voorbeeld hiervan is de introductie van het gemeentelijk woonplan.

In paragraaf E.1 is beschreven hoe de provincie, mede gezien het voorgaande, voorkomende vraagstukken aanpakt.

Meer formeel gezien bestaat de verhouding tussen provincie en andere overheden uit een samenspel van overleg, inspraak, verklaringen van geen bezwaar, vergunningverlening en goedkeuring. In dit verband vormen diverse wetten, rijksplannen en Europese regelingen en plannen een beleidskader voor het POP. Op zich kan in het POP worden afgeweken van wetten en rijksregelingen, voorzover het gaat om andere belangen dan die reeds in die wetten en regelingen aan de orde zijn of kunnen komen. Op haar beurt is het POP weer een kader voor gemeenten en waterschappen. Dit doet overigens niet af aan het gegeven dat het vastleggen van de inhoud van bedoelde kaders in belangrijke mate van onder op wordt beïnvloed.

Het is van belang de schaal waarop een overheid zijn bevoegdheden uitoefent niet uit het oog te verliezen. Daaruit vloeit namelijk voort dat de mate van gedetailleerdheid van het beleid in het algemeen toeneemt, gezien vanuit EU en rijksoverheid naar provincie en gemeente en waterschap. Het nader invullen van lokale wensen, kansen en omstandigheden is een beleidsmatige vrijheid die het meest vergaand wordt ingevuld door gemeente en waterschap. Zij zijn daarbij ook verantwoordelijk voor de consultatie van de burger. Dit krijgt bijvoorbeeld een vertaling in bestemmingsplannen, die dan ook voor die beleidssector bindend is voor burgers en organisaties, in tegenstelling tot het POP. Een ander voorbeeld in dezen betreft het milieubeleid dat ten dele een vertaling krijgt in milieuvergunningen voor bedrijven. Het POP is (één van de) toetsingskader(s) voor deze vergunningen; alleen de vergunning bindt de bedrijven, niet het POP op zichzelf. Het waterbeheersplan van het waterschap is ook een uitwerking van het POP, maar vooral bindend voor het waterschap zelf.

Omgekeerd betekent dit dat beleid in het POP, dat nog niet is overgenomen in een bestemmingsplan, waterbeheersplan of milieuvergunning, geen directe (juridische) doorwerking heeft en burgers en organisaties daarom ook formeel niet bindt. Dit onderstreept het belang van een beleidsmatige opdracht voor gemeenten en waterschappen tot het regelmatig actualiseren van dergelijke plannen en vergunningen.

Uit het voorgaande vloeit voort dat beleidsonderwerpen die nader worden ingevuld door gemeente, waterschap en provincie in bestemmingsplan, waterbeheersplan en milieuvergunning, per definitie met een zekere beleids marge zijn weergegeven in het POP en ook als zodanig moeten worden gezien. Dit geldt bijvoorbeeld voor de zonering en de rode contouren in het POP, waarvoor een marge geldt van enkele tientallen hectares c.q. meters. Uitvergroten van de POP kaarten biedt dus geen soelaas voor het verkrijgen van duidelijkheid omtrent de ligging van gebieden en contouren. Dit is voorbehouden aan de gemeenten en waterschappen. Omgekeerd is er geen aanleiding om zaken die gedetailleerd zijn uitgewerkt door gemeente en waterschap met hetzelfde detailniveau in het POP op te nemen. Immers daarmee zou het globale karakter van het POP ter discussie komen te staan. Voor de zonering geldt overigens ook dat deze is gebaseerd op meerdere gebiedskenmerken, zoals landschap, natuurwaarden, cultuurhistorie en water, in tegenstelling tot een indeling in het beheersplan.

A.3. Afstemming op regio- en stroomgebiedvisies

De afspraken die worden gemaakt in regionale samenwerkingsverbanden als voor de regio Groningen-Assen en de regio Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel, ontberen een wettelijke grondslag. Dit soort afspraken krijgen derhalve pas een wettelijke status na een “vertaling” in het POP (en vervolgens binding na doorvertaling in bestemmings- en waterbeheersplannen). Omdat de provincie partij is in beide regio’s is de provinciale inzet om gemaakte afspraken onverkort over te nemen in het POP. Immers de inzet van de provincie in regioverband is even integraal als in POP verband. Het POP kent echter (wettelijke) inspraakmogelijkheden voor burgers en organisaties, die in regioverband in het algemeen ontbreken. Dit kan derhalve betekenen dat toch wordt besloten tot een bijstelling in het POP van in regioverband gemaakte afspraken. Naast de doorwerking van afspraken in regioverband in het POP bestaat vanzelfsprekend ook de omgekeerde relatie: het vastgestelde POP als kader voor een regionale samenwerking.

De stroomgebiedvisies Groningen-Noord/Oost-Drenthe en Vecht-Zwarte Water zijn gezamenlijk opgesteld door de betrokken provincies, waterschappen en gemeenten. Deze vormen bouwstenen voor het POP II. Op de stroomgebiedvisies is inspraak mogelijk geweest voor burgers en organisaties. Echter tussen beide visies bestaan inhoudelijke verschillen. De inzet is om in het POP voor Drenthe één uniform beleid in dezen te formuleren. Dit heeft er toe geleid dat genoemde visies niet letterlijk zijn overgenomen in het POP. Daarnaast kennen de visies een meer sectorale insteek, hetgeen ook tot aanpassingen heeft geleid.

A.4. Voorbereiding van het ontwerp

De beleidscyclus

De voorbereiding van het POP II is onderdeel van een aantal deelprocessen die met elkaar de beleidscyclus worden genoemd. Daartoe behoren de totstandkoming, uitvoering en beoordeling van het beleid. De beleidscyclus geeft als het ware de gehele levensloop van beleid weer. De beleidscyclus veronderstelt dat de deelprocessen duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn en een volgtijdelijk en gefaseerd verloop vertonen. De werkelijkheid zit complexer in elkaar, meestal lopen deelprocessen naast en door elkaar.

Een omgevingsplan omvat daarom ook meer dan het schrijven van een plan alleen. Het is wenselijk dat alle fasen van de cyclus goed worden doorlopen en de nodige aandacht krijgen. Hierbij dienen ook de verschillende vormen van monitoring structureel te worden uitgevoerd, zodat de nodige informatie in alle fasen beschikbaar is (zie E.4.). Naast de fase van beleidsvorming is het belangrijk de uitvoering en doorwerking goed in beeld te brengen. Doorwerking wordt apart genoemd, omdat provinciale maatregelen steeds meer gericht zijn op de beïnvloeding van mede overheden en maatschappelijke doelgroepen. Voor de provincie is het essentieel om inzicht te hebben en te houden in het verloop van de doorwerking. Hiermee kan tijdig worden bijgestuurd en het is onontbeerlijk om een goede evaluatie uit te kunnen voeren.

De procedure

Het ontwerp is gebaseerd op de in de bestuursopdracht voor het POP II aangegeven uitgangspunten. Zowel bij de voorbereiding van het visiedeel, als bij het opstellen van het ontwerp, zijn de andere overheden, in casu de gemeenten, de waterschappen en de rijksdiensten nauw betrokken. De op het voorontwerp ontvangen reacties, het advies van de Provinciale Commissie voor het Omgevingsbeleid (PCO) en de in de Statencommissies Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit (RIM)/Milieu, Water en Groen (MWG) gemaakte opmerkingen zijn betrokken bij het opstellen van het ontwerp.

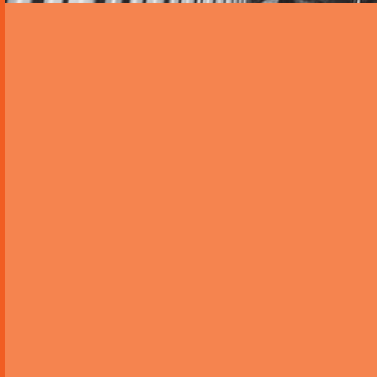
De voorbereiding van het POP II is overeenkomstig Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

A.5. Concrete beleidsbeslissingen

In E.2 wordt onder meer ingegaan op de interne en externe binding van het omgevingsplan. Daarin komt het begrip “concrete beleidsbeslissing” aan de orde. De volgende uitspraak wordt aangemerkt als een concrete beleidsbeslissing. De corresponderende paragraaf is tussen haakjes vermeld.

De vestiging van installaties voor de opslag van gas is niet toegestaan in de milieubeschermingsgebieden, zoals vermeld op kaart 5.

Visiedeel

B.1. Inleiding

Dit deel van het POP II bevat een visie op een duurzame ontwikkeling van Drenthe voor de periode tot ca. 2030. Een aantal belangrijke rijksnota's en plannen houdt ook deze termijn aan. Het is geen blauwdruk voor hoe Drenthe er dan uit zal zien. Het bevat wel een beschrijving van de hoofdlijnen voor het te voeren omgevingsbeleid voor Drenthe op de middellange (tot 2020) en lange termijn.

Het Drentse omgevingsbeleid bouwt verder op de hoofdlijnen die met Kompas voor het Noorden zijn ingezet en met het POP I een concrete uitwerking hebben gekregen. Het denken in mal (concentreren van stedelijke ontwikkelingen in economische kernzones) en contramal (behoud en versterking van de kwaliteiten van het landelijk gebied) staat daarin centraal. Het POP II wil een aantal lijnen in de uitvoering versterken.

Het Kompas voor het Noorden zet in op een dynamische economie en sterke steden die zich in een aantrekkelijke omgeving bevinden. De economische activiteiten worden gebundeld in de kernzones. Dit stimuleert de ontwikkeling en draagt tegelijkertijd bij aan het verbreden van het draagvlak voor de voorzieningen in de steden. De sterkere ontwikkeling van de steden zorgt onder andere voor een beter vestigingsklimaat. Door deze insteek vermindert de druk op het landelijk gebied. Er wordt voorkomen dat de ruimte versnipperd en dat het landelijk gebied verstedelijkt. Dit landelijk gebied is een belangrijke drager voor activiteiten, zoals landbouw, toerisme en recreatie. Het gebied beschikt over waarden op het gebied van natuur, milieu, cultuurhistorie en landschap.

Vanuit een perspectief van duurzame ontwikkeling worden een hoofddoelstelling, en daarvan afgeleid, subdoelstellingen geformuleerd. Deze vormen het vertrekpunt om toekomst- en ontwikkelingsgericht met Drenthe aan de slag te gaan.

Daarnaast zijn grondslagen voor het Drentse omgevingsbeleid aangegeven. Deze volgen uit het streven naar een duurzame ontwikkeling, de doelstellingen en de specifieke kenmerken, kwaliteiten en waarden in onze provincie. De functie van de grondslagen is dat zij een methodische benadering bieden voor het opstellen van het Drentse omgevingsbeleid. Daarnaast kunnen ze besluitvormingsprocessen ondersteunen door duurzame ontwikkeling daarbinnen een centrale plaats te geven.

Vanuit het besef wat het Drentse omgevingsbeleid wil bereiken en wat daarbij het vertrekpunt is, wordt verkend wat de belangrijkste ontwikkelingen zijn voor Drenthe. Het gaat dan om ontwikkelingen in de maatschappij, in de fysieke leefomgeving, in het overheidsbeleid en in de bestuurlijke samenwerking en verhoudingen. Het gaat om die ontwikkelingen die voor het Drentse omgevingsbeleid van belang zijn.

Op basis van een inschatting van de mogelijke gevolgen hiervan worden de belangrijkste ontwikkelingsrichtingen aangegeven die voor het streven naar een duurzame ontwikkeling als belangrijk worden gezien. Vanwege de verschillen in problematiek zijn daarbij verschillende accenten te leggen naar het stedelijk en landelijk gebied. Deze worden afzonderlijk beschreven.

De provincie wil de voorwaarden scheppen voor een ontwikkelingsgericht omgevingsbeleid en sturen op de kwaliteit van Drenthe als totaal, waarbij het een ruime verantwoordelijkheid toekent aan gemeenten en waterschappen.

B.2. Doelstellingen voor een duurzame ontwikkeling

Het centrale uitgangspunt voor het provinciaal beleid is en blijft het streven naar een duurzame ontwikkeling. Daarin past dat de mens nadrukkelijker een plaats krijgt in het omgevingsbeleid.

Het vertrekpunt voor een duurzame ontwikkeling gaat uit van het bestaan van een ecologisch, een economisch en een sociaal kapitaal in de provincie Drenthe. In feite gaat het bij duurzame ontwikkeling om het verbeteren en instandhouden van bepaalde kwaliteiten: zowel voor nu als in de toekomst, zowel hier als elders.

Dit leidt tot de volgende hoofddoelstelling voor het Drentse omgevingsbeleid.

Hoofddoelstelling

Het tot stand brengen van een evenwicht tussen enerzijds ontwikkeling en anderzijds handhaving en vergroting van de kwaliteiten van Drenthe.

Deze benadering wil niet zeggen dat de provincie op alle kwaliteiten tegelijk wil sturen. Sturing vindt plaats op basis van selectiviteit: alleen die kwaliteiten die cruciaal zijn voor Drenthe en die de provincie aangaan op basis van wettelijke taken, autonome bevoegdheden, uitgewerkt in het bestuursprogramma of anderszins.

Kwaliteiten van Drenthe zijn bijvoorbeeld: veel ruimte, het Drentse landschap, relatief goede milieumomstandigheden, natuurkwaliteit, grondgebonden landbouw, rust, duistere nachten, sporen van het verleden en herkenbare watersystemen en de sociaal-economische kwaliteiten. Deze kwaliteitskenmerken vormen een groot kapitaal en spelen bij de ontwikkeling van Drenthe steeds een rol.

Vanuit deze hoofddoelstelling zijn de volgende doelstellingen afgeleid.

Doelstellingen

Het omgevingsbeleid draagt bij aan een duurzame ontwikkeling van de afzonderlijke functies, zonder daarbij de samenhang tussen die functies uit het oog te verliezen. Een uitgangspunt daarbij is dat de afwenteling van eventuele negatieve effecten naar andere functies, andere gebieden en naar de toekomst toe, zoveel mogelijk wordt vermeden. Hierna worden in algemene zin de belangrijkste doelstellingen voor de langere termijn beschreven.

De uitwerking en het meetbaar maken van deze doelstellingen vindt plaats in de overige onderdelen van het POP II.

- Een goed leefmilieu, een sociale kwaliteit en een duurzame economische groei; zowel op elk van deze terreinen afzonderlijk, als in onderlinge samenhang.
- Een omgevingskwaliteit die is gebaseerd op eisen vanuit gezondheid, veiligheid, milieu, welzijn en sociale rechtvaardigheid.
- Het centraal staan van het behoud en de ontwikkeling van een evenwichtig en duurzaam milieu als levensvoorwaarde voor mens, dier en plant (biodiversiteit).
- Een milieukwaliteit die uitgaat van de huidige Drentse milieukwaliteit en die mogelijkheden benut om deze te verbeteren.
- Het beschermen en zo mogelijk verbeteren van het nachtelijk duister.
- Een zuinig gebruik van de ruimte.
- Een zuinig gebruik van grondstoffen - waaronder energie - op basis van preventie, duurzame bronnen, hergebruik en efficiënte benutting.
- Een kwaliteit van de bebouwde omgeving, mede op basis van de principes van duurzaam (stede)bouwen, gericht op ontwikkeling en vernieuwing.
- Een verkeersinfrastructuur die uitgaat van de behoefte aan mobiliteit, met als randvoorwaarden bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid.
- Voldoende bedrijventerreinen, waarop bedrijven actief invulling geven aan parkmanagement.
- Woongebieden, afgestemd op de behoefte en geconcentreerd in de stedelijke gebieden.
- Ondersteuning en instandhouding van de aanwezige zorgstructuur.
- Een aantrekkelijk en doelmatig ingericht landelijk gebied op basis van watersystemen, samenhang tussen stedelijk en landelijk gebied en cultuurhistorische kenmerken.
- Een gezonde, grondgebonden agrarische sector op basis van verweving of scheiding op maat.
- Incidentele wateroverlast wordt beperkt tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.
- Een kwalitatief sterke en herkenbare sector recreatie en toerisme.
- Een transparante, integrale uitvoering van het provinciale beleid op basis van programmering en samenwerking en een daarbij passend instrumentarium.

B.3. Grondslagen in het omgevingsbeleid

De grondslagen in het omgevingsbeleid zijn uitgangspunten om het streven naar een duurzame ontwikkeling een centrale plaats te geven in besluitvormingsprocessen. Ze vloeien voort uit de specifieke kenmerken, kwaliteiten en waarden in onze provincie. In andere woorden: de grondslagen zijn richtinggevend voor de operationalisering van het begrip duurzame ontwikkeling in het Drentse omgevingsbeleid, ook voor de langere termijn. In de toepassing gaat het bijvoorbeeld om het onderbouwen van te maken keuzes in gebiedsplannen, structuurvisies, vergunningen of andere door de provincie te nemen besluiten. Het gebruik van de grondslagen leidt ertoe, dat tijdens de voorbereiding van en tijdens de besluitvorming de gevolgen voor een duurzame ontwikkeling zichtbaar worden gemaakt, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij het nemen van een besluit.

De Drentse samenleving

Een provinciaal beleid voor de fysieke leefomgeving gaat al snel over structuren en de harde aspecten in de maatschappij, zoals infrastructuur, economie en landschap. Waar het dan impliciet om gaat, is goede randvoorwaarden neer te zetten, waarbinnen mensen gemakkelijk aan het maatschappelijk leven kunnen deelnemen en zich kunnen ontplooiën. Het doel om de sociale dimensie als grondslag neer te zetten, is de mens en zijn behoeften meer centraal te stellen. Dit is gericht op basisvoorzieningen waardoor mensen zo lang mogelijk in hun vertrouwde leefomgeving kunnen blijven functioneren. Ook bestaat de behoefte de ruimte zo in te richten dat deze rekening houdt met de diversiteit aan levensfasen, leefstijl en dagindeling, een goede milieukwaliteit biedt en bescherming tegen onveiligheid.

De waterstromen

De Drentse watersystemen vinden allen hun oorsprong in Drenthe zelf. Dit geeft ons unieke mogelijkheden om de potenties van de watersystemen optimaal te benutten. De watersysteembenadering is daarom een van de ordenende principes. Dat wil zeggen: bij de functietoekenning, de inrichting, het beheer en het gebruik van de fysieke omgeving wordt uitgegaan van de eigenschappen en potenties van het watersysteem. De natuurlijke veerkracht van het watersysteem om extreme omstandigheden op te vangen, wordt daarbij gehandhaafd en waar nodig hersteld. Dit betekent dat het watersysteem meer ruimte nodig heeft dan het nu heeft.

De fysieke infrastructuur

De huidige infrastructuur is de basis voor de komende decennia. De consequentie is dat uitbreiding van hoog dynamische functies, die de infrastructuur sterk belasten, bij de aanwezige infrastructuur plaatsvindt.

Een andere consequentie is dat wegen, spoor, leidingen en overige infrastructurele voorzieningen zoveel mogelijk worden gebundeld. Inspanningen ten aanzien van de infrastructuur zullen vooral gericht zijn op het vergroten van de bereikbaarheid en de veiligheid, het optimaliseren van de huidige situatie en waar mogelijk het verbeteren van de inpassing in de fysieke omgeving.

Een landschappelijke kwaliteit

Drenthe heeft een eigen kenmerkende ruimtelijke kwaliteit, een grote mate van variatie. Daarmee verschilt zij van andere provincies. Dit is het resultaat van de historische en culturele ontwikkeling binnen specifieke fysisch-geografische kenmerken en gaat van oudsher gepaard met sociale verbanden. Het komt tot uiting in beelden van de bebouwde omgeving, van het landelijk gebied en van de samenhang tussen beide en kan uitgelegd worden in termen van gebruiks-, belevings- en toekomstwaarden.

Het gaat daarbij om behoud en herstel van historische waarden en het behoud van de eigen identiteit van de Drentse samenleving. In die zin wil dit omgevingsplan het landschap als grondslag voor het omgevingsbeleid hanteren.

Een zuinig ruimtegebruik

Door maatschappelijke en economische ontwikkelingen zal er altijd vraag zijn naar nieuwe ruimte, terwijl de Drentse ruimte al volledig naar functies is bestemd. De Drentse ruimte zal zich dan ook blijven vernieuwen. Soms kunnen verschillende functies goed samengaan, zonder dat ze elkaar hinderen. Veelal zal het ruimte geven aan een nieuwe functie, met het oog op de baten die daarbij voor ogen staan, de "bewegingsruimte" voor een bestaande functie beperken of deze zelfs verdrijven.

Zuinig ruimtegebruik heeft ook een kwalitatieve insteek, vanuit bestaande ruimtelijke kwaliteit. Zuinig zijn met het markante contrast van stad en land, de open dun en onbebouwde landschappen en de uitstraling van rust en ruimte.

Een duurzame energiehuishouding

Een toenemende welvaart leidt tot een groeiende uitstoot van broeikasgassen. Dat leidt weer tot een stijging van de wereldtemperatuur c.q. een verandering van het klimaat. Daarnaast kunnen de aantasting van de bodemkwaliteit en veranderingen in het bodemgebruik de uitstoot van dergelijke gasen vergroten. Daarom is het belangrijk emissies, met name van kool-dioxide, te beperken. Voor de lange termijn wordt ingezet op het realiseren van een duurzame energiehuishouding, met als doel absolute ontkoppeling tussen economische groei en uitstoot van kooldioxide.

B.4. Ontwikkelingen in maatschappij en leefomgeving

In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de ontwikkelingen die zich in de maatschappij en de fysieke leefomgeving voordoen en die op korte en langere termijn van betekenis moeten worden voor het Drentse omgevingsbeleid.

Daarbij is een beperking aangebracht tot het benoemen van de ontwikkeling en de betekenis voor het omgevingsbeleid. De keuze hoe met een bepaalde ontwikkeling of de effecten daarvan, wordt omgegaan, komt verderop in dit visiedeel en in de volgende hoofdstukken aan de orde.

Europese integratie

De invloed van de Europese eenwording laat zich al op vele terreinen gelden en die invloed zal zich verder uitbreiden. Voor Drenthe is nu vooral het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), de toetreding van nieuwe landen tot de EU en de verdere liberalisering van de wereldhandel het meest van belang. Afnemende transportkosten, toenemende welvaart en technologische ontwikkelingen hebben een stimulerende invloed op de internationale handel. Ook de vergaande globalisering heeft zijn invloed. De toenemende internationale concurrentie op de markten voor landbouwproducten treft Drenthe vooral omdat de Drentse landbouw sterk afhankelijk is van zware marktordeningsproducten, zoals fabrieksaardappelen, suikerbieten, graan en melk.

Daarnaast vaardigt de EU ook steeds meer verordeningen en richtlijnen uit die de lidstaten moeten naleven en die naar alle overheidslagen een rechtstreeks bindende werking kunnen hebben.

Het toenemende belang van de EU zet ook aan tot regionalisering. In toenemende mate vindt er beleidsmatige afstemming en samenwerking plaats, ook over landsgrenzen heen. Enerzijds doordat Europa stimuleert over de eigen grenzen heen te kijken, anderzijds om invloed uit te oefenen om de gestelde provinciale doelen te bereiken.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat in de besluitvorming meer rekening wordt gehouden met Europese regelgeving en dat samenwerkingsverbanden steeds belangrijker worden in een verenigd Europa. Het ruimtegebruik zal vooral door de landbouwhervormingen veranderen.

Technologische innovatie

De ontwikkeling van de technologie is nog in volle gang. Door de technologische vooruitgang, met name in de ICT-sector, neemt het belang van uitwisseling en inzet van kennis en informatie in economische en bedrijfsmatige processen toe. Door verbetering van procestechnologie kunnen productieprocessen steeds schoner worden en kan met re- en upcycling van reststoffen de benutting van grondstoffen in het productieproces nog toenemen. De technologische vooruitgang biedt naar verwachting ook goede toepassingsmogelijkheden om het gedrag te beïnvloeden, bijvoorbeeld om de verkeersveiligheid in de woonomgeving te vergroten en om mensen langer in hun thuissituatie te laten verblijven.

ICT wordt beschouwd als een doorbraaktechnologie waardoor onder andere het belang van kennis en informatie verder toeneemt. In toenemende mate wordt als productiefactor een zelfstandige rol toebedacht aan kennis, naast arbeid, kapitaal en grond. ICT is ook in dit kader een onmisbare factor in veel bedrijven geworden. Mede door de ICT vestigen steeds meer bedrijven en instellingen - ook op het gebied van de industrie en distributie - zich in kantoorachtige gebouwen. Hierdoor zal de grens tussen bedrijventerreinen en kantorenparken ten dele vervagen.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat door nieuwe technische mogelijkheden de realisatie van milieu- en veiligheidsdoelen dichterbij komt en een adequate ICT-infrastructuur voor een duurzame ontwikkeling steeds belangrijker wordt.

Bevolking

De bevolkingsgroei neemt de komende periode nog steeds toe, maar minder sterk dan in de afgelopen periode. Dit wordt per saldo veroorzaakt door een lagere instroom van mensen naar Drenthe en een lagere natuurlijke groei (lagere geboorte en hogere sterfte).

Tot 2005 bestaat de bevolkingsgroei voor een kwart deel uit natuurlijke groei en voor driekwart deel uit instroom. Daarna bepaalt de instroom van buitenaf de totale groei; geboorte en sterfte houden elkaar dan in evenwicht.

In 2030 heeft Drenthe ruim een half miljoen inwoners, waarvan 25% (127.000) in de leeftijd van 65 jaar en ouder. Opvallend is dat er na 2015 ook een flinke afname is in de categorie 40- - 64-jarigen, naast een afname van jongeren¹.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat in het aanbod van woonruimte, werkgelegenheid, voorzieningen en vrijetijdsbesteding ingespeeld moet worden op een veranderende vraag.

Samenleving en leefomgeving

Door een stijgend opleidingsniveau, toenemende welvaart en individualisering, is de moderne samenleving pluriform en mondiger geworden. Mensen zijn steeds meer betrokken en zetten zich in voor het behouden en verbeteren van de kwaliteit van hun leefomgeving in de breedste zin van het woord. Voorbeelden daarvan zijn de eisen die gesteld worden aan een verkeersveilige woonomgeving, meer ruimte in en om de woning en een betrouwbare voedselproductie.

¹ Bevolkingsprognose Drenthe XV, januari 2002.

De huidige samenleving wordt steeds flexibeler en mobieler. Dorpsuitbreiding, verhuizing en de veranderende bevolkingssamenstelling en leefstijlen hebben als gevolg dat sociale netwerken veranderen en zich minder op de eigen buurt richten.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat de kwaliteit meer centraal moet staan in de oplossing van vraagstukken en in betrokkenheid met de samenleving invulling moet krijgen.

Leefstijl en dagindeling

Door de individualisering neemt ook de diversiteit in levenswijzen toe. De positie van nieuwkomers in onze samenleving komt daarbij, in relatie met hun integratie, steeds explicieter onder de aandacht.

De samenleving wordt steeds mobieler door onder andere een hogere arbeidsparticipatie. Vooral steeds meer vrouwen gaan aan het werk. Ook het aantal eenoudergezinnen groeit. Werk moet gecombineerd worden met zorgtaken, maar ook met ontspanning en persoonlijke ontplooiing. Mensen streven een efficiënte en zinvolle dagindeling na, ook voor hun kinderen. Daarnaast worden steeds meer taken uitbesteed, zoals opvang en zorg voor kinderen. Ondanks dat wordt steeds meer tijdgebrek ervaren.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat met de fysieke inrichting, op het niveau van de dagelijkse leefomgeving, meer oog is voor de diversiteit van de samenleving en het moeten combineren van allerlei dagelijkse taken.

Wonen

In de periode 2000-2014 neemt de woningvoorraad toe met ongeveer 33.000 woonruimten. In de 15 jaar daarna verwacht de provincie nog een toename met ca. 16.000 woningen.

Binnen deze woningvraag is een grote verschuiving te zien. Aan de ene kant een afname van de vraag van jongeren: "starters" op de woningmarkt en jonge gezinnen met (kleine) kinderen. Na 2020 wordt weer een kleine toename verwacht. Aan de andere kant een toename in de vraag van middelbare en oudere huishoudens: gezinnen met opgroeiende kinderen en oudere een- en tweepersoonshuishoudens. Aanpassing van de woningvoorraad is daardoor nodig.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat binnen het bestaand bebouwd gebied voldoende ruimte gecreëerd moet worden - en daarbuiten gereserveerd - voor de veranderende woningvraag. Ten opzichte van het POP I is sprake van een hogere woningbehoefte en herstructureringsopgave.

Schaalvergroting in het voorzieningenniveau

Op diverse terreinen zet de schaalvergroting nog steeds door. De gevolgen hiervan voor het sociale leven zijn vooral op het platteland merkbaar. Zo is in Nederland de aanwezigheid van de drie basisvoorzieningen, te weten huisarts, basisschool en winkel, in kernen met minder dan 3.000 inwoners het laagst in Drenthe. Deze verschraving in het aanbod aan voorzieningen vraagt van de bewoners veelal een grotere mobiliteit om toch in de basisbehoeften te kunnen voorzien. Een toenemende noodzaak, zich over een grotere afstand te verplaatsen, is voor minder mobiele bevolkingsgroepen en zij die van georganiseerd vervoer afhankelijk zijn (jongeren, ouderen en mensen met een handicap) een probleem.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat, gegeven het proces van schaalvergroting, een bepaald voorzieningenaanbod nodig is, zodat maatschappelijke participatie van alle bevolkingsgroepen mogelijk blijft.

Vermaatschappelijking van zorg

De laatste jaren is de zorg sterk in beweging. In de zorgsector is sprake van een vermaatschappelijking van zorg. Vermaatschappelijking is het proces dat ertoe moet leiden dat ouderen, mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke handicap en mensen met psychiatrische en/of verslavingsproblemen, zelfstandig wonen en thuis de noodzakelijke zorg en welzijnsdiensten ontvangen. Het bieden van zorg op maat en het deconcentreren van het zorgaanbod voor ouderen en gehandicapten zijn hierbij belangrijke thema's. Deze ontwikkeling komt mede voort uit de gedachte dat zorg dichtbij huis aangeboden moet kunnen worden.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat steeds meer oog moet zijn voor een stijgende en veranderende vraag naar gemeentelijke (vangnet)voorzieningen op het terrein van zorg, welzijn en wonen.

De arbeidsmarkt: bedrijven, werkgelegenheid, scholing en arbeidsparticipatie

De Drentse economie heeft zich positief ontwikkeld, maar landelijk gezien blijft een achterstand bestaan. Het bruto regionaal product per inwoner is in Drenthe de afgelopen jaren voortdurend gestegen, maar ligt per inwoner lager dan gemiddeld in Nederland. Het absolute verschil is in de loop van de jaren groter geworden. De werkgelegenheid in Drenthe is eveneens flink gestegen. Met name in de sectoren zakelijke dienstverlening en overige diensten is het aantal banen gegroeid. De werkloosheid is in Drenthe de afgelopen jaren gedaald, maar blijft groter dan gemiddeld in Nederland.

De uitgifte van grond op bedrijventerreinen is in de tweede helft van de jaren negentig beduidend hoger dan in de periode ervoor. Er is in de periode 1996-2001 veel meer grond op bedrijventerreinen uitgegeven dan voor die periode was voorspeld.

De arbeidsparticipatie - en dan vooral die van vrouwen - is de afgelopen jaren verder toegenomen. In de komende jaren is vooral een toenemende vraag naar werk te verwachten van vrouwen van 35 jaar en ouder. Dit zijn vrouwen die nu jonger zijn dan 35 jaar en nu al veel meer participeren dan oudere vrouwen. Behalve de opmars van vrouwen is er sinds het midden van de jaren negentig ook sprake van een stijging van de arbeidsdeelname van ouderen. Overigens geldt ook voor de arbeidsparticipatie dat deze in Drenthe achterblijft bij de nationale ontwikkeling.

Er is een relatief lage instroom in hogere vormen van voortgezet onderwijs. Daarnaast verlaten veel hooggeschoolde Drenten de provincie, omdat er voor hen geen passende banen zijn. Hier is sprake van een wisselwerking met een relatief laag gemiddeld inkomen, een relatief lage arbeidsparticipatie, maar ook met het wegblijven van kennisintensieve werkgelegenheid.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat voor een goede werking van de arbeidsmarkt er niet alleen voldoende ruimte gereserveerd moet worden voor bedrijvigheid, maar dat ook de arbeidsparticipatie en de doorstroom van hoger opgeleiden naar passende werkgelegenheid verhoogd moet worden.

Mobiliteit en bereikbaarheid

Door welvaartsgroei en andere ontwikkelingen is de behoefte van mensen om zichzelf of goederen te verplaatsen sterk gestegen. Dit zal zich nog blijven doorzetten. Zo worden meer activiteiten op de dag gecombineerd en gaan wij vaker en verder op reis. Hierdoor is het auto-bezit en -gebruik sterk gegroeid. De auto is en blijft het belangrijkste vervoermiddel (80,6% van alle gemaakte reizigerskilometers in 1999), openbaar vervoer (OV) en fiets zijn maar een zeer beperkt alternatief gebleken. Het goederenvervoer is in 2020 verdubbeld en blijft in belangrijke mate over de weg plaatsvinden.

De groei van de automobilititeit heeft in en rond de stedelijke gebieden gezorgd voor een explosieve stijging van het verkeer op het hoofdwegennet en de toeleidende wegen naar de stedelijke gebieden. Dit zorgt voor een verminderde bereikbaarheid van de stedelijke centra, vooral in de spitsuren. Maar het veroorzaakt ook extra milieuhinder voor de leefomgeving (geluid, fijn stof en stank) en een toename van de verkeersonveiligheid. In de stedelijke gebieden geldt dit sterker dan daarbuiten.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat de behoefte aan mobiliteit ondersteund moet worden door infrastructurele maatregelen en door meerdere vervoerswijzen te stimuleren. Daarnaast moet de behoefte aan mobiliteit worden geleid om hinder te beperken.

Welvaartsgroei en milieudruk

Er is een zekere ontkoppeling gerealiseerd tussen welvaartsgroei en belasting van het milieu. De belasting van het milieu in Drenthe spitst zich toe op de thema's verzuring, vermesting, verdroging en geluidhinder.

Een probleem waar het beleid tot nu toe onvoldoende greep op heeft is het toegenomen energieverbruik en de daarmee gepaard gaande stijging van de CO₂-emissie. Uitgaande van een evenredige bijdrage aan de productie van broeikasgassen is in 2050 een reductie van de CO₂-emissie vereist tot ca. 20% van het huidige niveau. Ook bij een substantiële bijdrage van duurzame energiebronnen is nog een daling van het energieverbruik nodig van 60 tot 70%. Voor de komende jaren wordt een verdere - zij het lichte - stijging van de broeikasgasemissie verwacht, door een groeiende energievraag bij een voortgaande economische groei. Door efficiëncy verbetering zal de vraag naar energie wel minder snel stijgen. Tevens zal het aandeel van duurzame bronnen groeien.

De hoeveelheid vrijgekomen (huishoudelijke) afvalstoffen lijkt, ondanks alle inspanningen, na jaren van daling weer te stijgen en houdt inmiddels weer gelijke tred met de welvaart.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat naast de inzet op een algemene omgevingskwaliteit (AOK), voor de thema's verzuring, vermesting, verdroging en geluidhinder, energiebesparing en afvalpreventie een belangrijke rol spelen om de milieudruk te beperken.

Klimaatverandering

Het klimaat verandert. De voorspellingen zijn dat de neerslag toeneemt (vooral in de winter) en dat de neerslagritmes wijzigen (grotere buien). Tevens zal de zeespiegel stijgen. Duidelijk is dat hierdoor, in combinatie met de bodemdaling, de kans op wateroverlast toeneemt. De laatste jaren hebben Drenthe en de aanliggende provincies al te maken gehad met kritisch hoge oppervlaktewaterstanden.

In de zomer zal de neerslag iets groter worden maar ook de verdamping zal toenemen. De gevolgen van de combinatie van deze twee parameters zijn niet goed bekend. Dit komt omdat de berekende effecten niet zo sterk zijn als in de winter. De verwachting is wel dat de afvoer van de Rijn, en dus de voeding van het IJsselmeer, sterk zal verminderen. Dit kan problemen opleveren voor de oppervlaktewatervoorziening in Drenthe in de zomer.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat meer ruimte aan watersystemen gegeven moet worden om risico's van wateroverlast te beperken.

Natuur en landschap

De realisatie van de ecologische hoofdstructuur (EHS) in Drenthe vordert, maar niet snel genoeg voor een complete EHS in 2020. Dit is ook een landelijk verschijnsel, mede veroorzaakt door onvoldoende financiën. Het oppervlak aan bos in Drenthe groeit gestaag.

Over de natuurkwaliteit blijven zorgen bestaan. Binnen de EHS is nog nauwelijks sprake van verbetering, terwijl buiten de EHS de kwaliteit duidelijk terugloopt. Hoewel herstel van de noodzakelijke levensomstandigheden voor de specifieke flora en fauna op verschillende plaatsen tot succes heeft geleid, vormen de verzuring, vermesting en verdroging de belangrijkste bedreigingen voor behoud en vergroting van de biodiversiteit.

Verder is buiten de EHS een grote nivellering te constateren in de begroeiing van landschapselementen als houtwallen, wegbermen, sloten en slootkanten, heiderestanten en allerlei andere, vaak cultuurhistorisch belangrijke landschapselementen. Dit verlies aan diversiteit hangt voor een deel samen met de vrijwel overal toegenomen voedselrijkdom.

Voor het Drentse omgevingsbeleid betekent deze ontwikkeling dat, gegeven moeilijk te beïnvloeden factoren als grondprijsontwikkeling, andere randvoorwaarden belangrijker worden om natuurkwaliteit te behouden en te verbeteren.

B.5. Ontwikkelingen in beleid en bestuur

Naast de maatschappelijk georiënteerde ontwikkelingen zijn ook ontwikkelingen te signaleren in de beleidsopvattingen van de (inter)nationale overheden, de bestuurlijke verhoudingen binnen Drenthe en de bestuurlijke schaalvergroting door de Europese samenwerking.

Beleidsmatige omgeving

Het beleid van Europa en de rijksoverheid is van invloed op het te voeren Drentse omgevingsbeleid. Zo is er op Europees niveau veel aandacht voor het verbinden van economische kerngebieden door vervoersnetwerken, de aansluiting van relatief zwak ontwikkelde regio's, landsgrensoverschrijdende samenwerking, stroomgebieden, ecologische relaties en duurzame ontwikkeling.

Op nationaal niveau zijn de afgelopen periode diverse beleidsvoornemens verschenen waarover veelal met de provincie Drenthe overleg is gevoerd. Over de hoofdlijnen van het te voeren omgevingsbeleid bestaat in grote lijnen overeenstemming, de discussie spitst zich vooral toe op de uitvoering en het instrumentarium.

In het rijksbeleid zijn de volgende hoofdlijnen te onderkennen. Deze worden hier kort weergegeven. Verderop in dit visiedeel worden de ontwikkelingsrichtingen voor stedelijk en landelijk gebied uitgewerkt naar een Drents omgevingsbeleid. Het gaat dan om:

- meer aandacht voor de kwalitatieve aspecten van de leefomgeving;
- een betere benutting van bestaande ruimte, waardoor er minder groene ruimte aan het landelijk gebied wordt onttrokken;
- meer ruimte voor water;
- meer aandacht voor bereikbaarheidsvraagstukken;
- voorkomen en niet afwentelen van negatieve gevolgen van ruimtelijke ingrepen;
- nadrukkelijker aandacht voor cultuurhistorische waarden in planvorming;
- meer aandacht voor een ontwikkelingsgerichte beleids(uit)voering;
- bundelen van verschillende geldstromen en minder verkokering tussen de beleidsterreinen;
- meer ontwikkelingsgerichte strategieën.

Verder zijn met het Rijk, voor Drenthe in het algemeen en aanvullend voor Assen en Emmen (voormalige stadsgewesten) in het bijzonder, specifieke afspraken gemaakt over een intensivering van de verstedelijkingsopgave, waarbij de stedelijke en groene functies evenwichtig en in samenhang worden ontwikkeld.

Bestuurlijke omgeving

Het POP II geeft de ontwikkelingen aan die de provincie belangrijk vindt voor de fysieke omgeving. Voor een belangrijk deel kan de provincie dat zelf bepalen en beïnvloeden, maar ook op nationaal, regionaal, landsdelig en Europees niveau worden beslissingen genomen met de nodige gevolgen voor Drenthe. Om daarop invloed uit te kunnen oefenen, is het noodzakelijk dat de provincie partners zoekt op een hoger schaalniveau.

Die partners vormen onze bestuurlijke omgeving. Zeer belangrijke samenwerkingsverbanden zijn binnen Nederland het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), de bestuurlijke organisaties voor de regiovisies c.q. stedelijke netwerken (Noordoost-Nederland), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en binnen Drenthe de Vereniging van Drentse Gemeenten en de Interprovinciale waterschappen. Voor de grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland treffen wij onze partners in de Nieuwe Hanze Interregio, de Eems Dollard Regio en de Subcommissie Noord van de Nederlands-Duitse Grenscommissies. Noordelijke samenwerking als voorbeeld

Het SNN is een voorbeeld van een vrijwillig samenwerkingsverband tussen de drie noordelijke provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Uit de praktijk blijkt dat belangen soms beter op landsdelig niveau kunnen worden behartigd dan op provinciaal niveau (Langman-afspraken, ZZL en Hanzelijn). In SNN-verband is onder andere een gemeenschappelijke ruimtelijk-economische visie ontwikkeld die is ingebracht in de discussie rond de nieuwe rijksnota's en zijn beslag heeft gekregen in het POP I. Die visie heeft tot een intensievere samenwerking geleid. Samenwerking blijkt ook effectief te zijn bij de gezamenlijke uitvoering van dat beleid (Kompas-programma). Het Drents omgevingsbeleid eindigt dan ook niet bij de provinciale grenzen. Afstemmen van de betrokken provinciale plannen is noodzakelijk. Afhankelijk van de aard van het vraagstuk zal ook in de toekomst de noordelijke samenwerking worden voortgezet en waar nodig verdiept.

Gemeenschappelijk doel van deze verbanden is dat tot nu toe de nadruk ligt op bevordering van een gewenste ruimtelijk-economische ontwikkeling c.q. omgevingskwaliteit.

Wij denken dat het belang van (inter)regionale samenwerking zal toenemen aangezien op nationaal en Europees niveau steeds meer gewicht wordt toegekend aan achtereenvolgens landsdelig en interregionaal optreden. Via samenwerking bestaat dus de meeste kans gehoord te worden.

B.6. Ontwikkelrichtingen voor stedelijk en landelijk gebied

In de voorgaande paragrafen is de uitgangspositie voor het toekomstige beleid bepaald. Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingsrichtingen voor de middellange (tot 2020) en langere termijn (2030) beschreven. Zoals in de inleiding al is aangegeven, is het geen blauwdruk voor hoe Drenthe er in 2030 uit zal zien. Deze ontwikkelingsrichtingen dienen wel de koers uit te zetten waarmee Drenthe zich duurzaam ontwikkelt in sociaal, economisch en ecologisch opzicht.

Voor deze ontwikkelingsrichtingen wordt een onderscheid gemaakt tussen het stedelijk en het landelijk gebied. Dit zijn niet eenduidig van elkaar te onderscheiden en af te grenzen gebieden. Het stedelijk gebied valt voor een belangrijk deel samen met de economische kernzones maar richt zich primair op de stedelijk kernen Assen, Roden, Emmen, Hoogeveen, Coevorden en Meppel. Buiten deze kernzones blijft Beilen een bijzondere positie innemen.

De invalshoek via het landelijk gebied richt zich op heel Drenthe, met uitzondering van de genoemde centra. Hoewel de samenhang en overeenkomsten tussen deze gebieden groot zijn, is ervoor gekozen de verschillen in beleidsaccenten te benoemen.

B.6.1. Het stedelijk gebied

Stedelijke economie

De stedelijke centra zijn en blijven de belangrijkste werkgelegenheidsgebieden. Daar vinden wij de grootste concentratie van woningen en arbeidsplaatsen en dat is wat wij vanuit een goed omgevingsbeleid ook willen. De steden moeten daarnaast ook voldoende draagvlak voor onderwijs, bijzonder sociaal-culturele en maatschappelijke voorzieningen behouden. De organisatie van grote evenementen en de aanwezigheid van publiekstrekkingen, zoals het Noorder Dierenpark en het Circuit van Drenthe, zorgen voor levendigheid. Voor de functies wonen, werken en voorzieningen is het beleid gericht op bundeling in en bij de stedelijke centra. Daarnaast dienen de steden een ontmoetingsplaats te zijn voor culturele uitwisselingen en een broedplaats voor creativiteit en ondernemerschap.

De bestaande stad met zijn matige dichtheden wordt krachtig benut voor verdere concentratie van wonen en werken. Dit is noodzakelijk voor de doelstelling van een voorspoedige economische ontwikkeling om de regionale arbeidsparticipatie te kunnen vergroten en om de achterstand ten opzichte van het landelijke beeld in te lopen. Om die achterstand te kunnen inlopen,

is juist een hogere inspanning nodig. De stedelijke centra zijn de motoren van de regionale economie en de thuisbasis voor de grootste groeisectoren, te weten de zakelijke en openbare dienstverlening. Het is een gegeven dat de verhoudingsgewijs geringere arbeidsparticipatie voor een deel wordt veroorzaakt door de lage verstedelijkingsgraad. Zelfs de grote stedelijke centra zijn in termen van dichtheden matig verstedelijkt. Hierdoor vinden er minder transacties tussen personen en bedrijven plaats. Een belangrijke opgave is dan ook nadrukkelijker in te zetten op een betere benutting van de bestaande stad.

Een instrument voor een sterkere stedelijke economie is een integrale benadering van het locatiebeleid voor werken, grootschalige en perifere detailhandel en voorzieningen, oftewel het juiste bedrijf op de juiste plek. Belangrijke uitgangspunten zijn het verlevendigen van de centra, het stimuleren van de functiemenging wonen, werken en recreëren, het bieden van een voldoende gedifferentieerd aanbod van vestigingsmogelijkheden voor (elkaar aanvullende) bedrijven, het intensiever benutten van de beschikbare ruimte en oog houden voor de leefbaarheid en kwaliteit van de gebouwde omgeving. De bereikbaarheid van de stedelijke centra is hierbij een essentieel onderdeel.

Welzijn, milieukwaliteit en veiligheid

Het Drentse omgevingsbeleid wil het welbevinden van de mens en zijn vraag naar kwaliteit meer centraal stellen. De stedelijke centra dienen condities te bieden voor het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van haar bewoners en bezoekers, waardoor mensen hun basisbehoeften kunnen vervullen. Voor de bewoners van de meest verstedelijkte gebieden is dat onder andere te bereiken door stedelijke economie te stimuleren, ervoor te zorgen dat de stedelijke centra goed bereikbaar blijven, dat het voorzieningenniveau op peil blijft en de milieukwaliteit gegarandeerd en waar nodig verbeterd wordt.

Zoveel mensen, zoveel wensen. Zeker in de dichtheden van de stedelijke gebieden zijn er uiteenlopende levensstijlen en voorkeuren. De samenstelling van de woningvoorraad verschilt sterk per bouwperiode. Mede hierdoor zijn bepaalde bevolkingsgroepen in wijken en buurten over- en ondervertegenwoordigd. Dit zijn redenen om aandacht te blijven geven aan de noodzakelijke vernieuwing en het onderhoud van de openbare ruimte. Van de allochtone bevolking is bekend dat zij voor hun huisvesting hoofdzakelijk op de bestaande stad is aangewezen en de buitenruimte voor hen zeer belangrijk is in het sociale leven.

Belangrijk is dat de openbare ruimte als verblijfs- en bewegingsruimte vooral door kinderen en ouderen als veilig wordt ervaren. Voor de sociale samenhang op buurt- en wijkniveau is een voldoende spreiding van sociaal-maatschappelijke en -culturele voorzieningen belangrijk. Basisvoorzieningen op loop- en fietsafstand bieden een goed alternatief voor autoverkeer naar knooppunten. De ruimtelijke inrichting van de Drentse steden wordt afgestemd op de diverse levensstijlen en -behoeften en activiteitenpatronen.

De inzet voor een sterke stedelijke economie vereist dat een veilige en gezonde leefomgeving aanwezig is. Door de sterke, deels autonome groei van de mobiliteit - en vooral het autogebruik als gevolg van die concentratie van wonen en werken - wordt het accent op milieukwaliteit en verkeersveiligheid alleen maar sterker. Mogelijkheden voor een efficiënter energiegebruik bij de inrichting en herstructurering van wijken en bedrijventerreinen worden gestimuleerd, alsmede de inzet van duurzame bronnen.

Een betere verkeersveiligheid heeft een onverminderd hoge prioriteit. Zowel op het niveau van de doorstroming in en tussen de stedelijke centra als in de verblijfsgebieden zijn maatregelen nodig. In de verblijfsgebieden ligt het accent op een inrichting voor het verblijven en de beïn-

vloeding van het mobiliteitsgedrag. De gevolgen van de eigen gedragskeuzes van weggebruikers zijn door deze aanpak ook hier ook beter voelbaar.

Een ander wezenlijk kenmerk van de stad is dat diverse activiteiten op korte afstand van elkaar gesitueerd zijn. Als gevolg van onder meer de opslag, vervoer en verwerking van gevaarlijke stoffen kunnen risicosituaties ontstaan. Door stimulering van de stedelijke economie kunnen meer risicosituaties ontstaan. Bekend zijn de LPG-opslagen bij tankstations. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de risicovolle situaties niet zijn ontstaan vanwege het ontbreken van adequate voorzieningen, zoals in de desbetreffende branche gebruikelijk is. De stand van de techniek blijft het uitgangspunt.

Een overzicht van risicovolle situaties is de basis voor te maken keuzes over ruimtelijke herinrichting en geleiding via aangegeven routes. Waar noodzakelijk worden risicovolle activiteiten verplaatst.

Bereikbaarheid van de stedelijke gebieden

De ruimtelijk-economische ontwikkelingsgebieden in Noord-Nederland zijn sterk geënt op een multimodale bereikbaarheid van de economische kerngebieden en de stedelijke centra daarin via weg-, spoor- en waterverbindingen. Kernthema bij de gewenste ontwikkeling is "aansluiten". De completering van een volledige aansluiting van Noord-Nederland op het (inter)nationale netwerk staat voorop.

Belangrijke knelpunten in het hoofdwegennet A28/A37, A6/A7 en aan de Duitse kant de A31 worden opgeheven. Door aanleg van de ZZL en Hanzelijn, capaciteitsvergroting van de spoorlijn Zwolle - Coevorden/Emmen en de verdieping en verbreding van de vaarwegen Meppel - Ramspol en Almelo - Coevorden wordt de bereikbaarheid van de stedelijke netwerken en de centra daarbinnen sterk verbeterd voor personen en goederen. In de verbindingen tussen de stedelijke netwerken zijn de aansluitingen uitgevoerd op auto(snel)wegniveau (A28, N33, N34, N48 en N381).

De concentratie van wonen en werken in en rond de stedelijke centra zorgt ervoor, dat het verkeer zich ook concentreert in en rond die gebieden. Hierdoor wordt de bestaande infrastructuur maximaal benut, beperkt hinder van verkeer zich tot enkele plekken en is het collectief vervoer een alternatieve vervoerswijze voor de auto. In de stedelijke netwerken is dit laatste aspect zo sterk dat het openbaar vervoer een belangrijke rol speelt. Bij het in het geding komen van de bereikbaarheid is dit zelfs een sturend element voor het functioneren van dat netwerk. De groei- en locatiekeuzes voor wonen, voorzieningen en werken worden daardoor directer verbonden met de keuzes voor de versterking van het vervoerssysteem. Dit geldt op het schaalniveau van het netwerk alsook voor de afzonderlijke centra.

In de stedelijke centra geldt een aanpak die zowel is gericht op het beter benutten van bestaande als op het bouwen van nieuwe infrastructuurcapaciteit. Door groei van de bevolking en het stimuleren van de stedelijke economie zullen nieuwe huizen en bedrijven nieuwe infrastructuur en uitbouw van bestaande wegen vergen. Binnen de steden zijn maatregelen nodig om de verkeersafwikkeling te versnellen en de bereikbaarheid van het stadscentrum te garanderen. Op de concentratiepunten (centra, stations en toegangswegen) zal een regulering van vervoer nodig zijn om de bereikbaarheid te garanderen. Door de weggebruikers keuzes aan te bieden - in prijzen (parkeren, vervoer), routes (parkeerroutes en fietsroutes) en vervoerwijzen (knooppunten met overstap op de bus of de fiets en fietsroutes) - wordt nadrukkelijk gebruik gemaakt van een zelfregulerende bereikbaarheid. Voor stadscentra en bedrijventerreinen wordt deze zelfregulering georganiseerd door distributieplannen op te stellen.

Naast opheffing van knelpunten in de bereikbaarheid, blijft ook een intensivering van de verkeersveiligheidsaanpak noodzakelijk op de hoofd- en ontsluitende wegen. De ontsluitende wegen zijn tevens de hoofdverbindingen tussen stad en omliggende kernen. Een betere verkeersveiligheid heeft een onverminderd hoge prioriteit.

De infrastructurele maatregelen voor de verkeersveiligheid gaan samen met maatregelen om gewenst mobiliteitsgedrag en daarmee ook de bereikbaarheid van met name de stedelijke gebieden, te bevorderen.

Groenopgaven in verstedelijkt gebied

Hoewel de meest stedelijke gebieden in Drenthe in verhouding tot de rest van ons land weinig verstedelijkt zijn, is het noodzakelijk groen nadrukkelijk een plaats te geven in ontwerpen voor stedelijke plannen. In de stedelijke netwerkgebieden liggen veel gebieden met hoge waarden voor natuur, landschap en cultuurhistorie en gebieden waar ruimte moet worden gegeven aan het watersysteem. Of wij het nu hebben over het Drentsche Aa-gebied of over het gebied van het Eelder- en Peizerdiep; het gaat om gebieden die in het denken over mal en contramal beeldend zijn om grenzen te stellen aan verstedelijking. Gebieden die meer dan de moeite van bescherming waard zijn. Voor de stedelijke ontwikkeling is het belangrijk dat waardevolle elementen in de planontwikkeling worden geïntegreerd. Door bij het inrichten van een gebied rekening te houden met de Drentse geschiedenis van die plaats, creëer je woongebieden met een eigen identiteit. Daarnaast zijn deze gebieden van recreatieve betekenis voor de bewoners van het stedelijk netwerk. De opgave is om de toegankelijkheid en recreatieve betekenis te vergroten.

Een groene omgeving is niet alleen van belang voor gebieden tussen de steden, maar het heeft juist voor de stad een meerwaarde. De huidige, ruime aanwezigheid van groen in de wijken, waarvan sommige zo kenmerkend zijn dat het stedenbouwkundig hoog wordt gewaardeerd, wordt behouden voor het stedelijk gebied. Om de leefomgeving te verbeteren, krijgen steden te maken met transformatie, herstructurering en intensivering van bestaand bebouwd gebied. Het is echter niet de bedoeling dat deze ontwikkelingen leiden tot een afname van stedelijk groen. Hieronder vallen ook sociaal-culturele voorzieningen als sportvelden, want de aanwezigheid daarvan is belangrijk voor de sociale vitaliteit. Vooral voor grotere naoorlogse wijken, waar verhoudingsgewijs veel goedkope woonruimten staan en ouderen wonen, vervult de aanwezigheid van levendig groen een belangrijke sociale functie. De stedelijke woongebieden moeten kunnen concurreren met de woonmilieus in de grotere dorpen.

Verbindingen tussen de grotere groenelementen in de verstedelijkte gebieden met die in het landelijk gebied, vragen bijzondere aandacht. Het zijn de verbindende elementen, de schakels die vanuit groen, recreatie en ecologie belangrijke functies vervullen voor mens, dier en plant.

Ook de grotere uitbreidingsgebieden hebben behoefte aan voldoende groenvoorzieningen. Aangezien sommige bestaande grote centra ook tot de grenzen van waardevolle gebieden zijn volgebouwd, is de logische uitbreidingsrichting steeds meer in de richting van gebieden waar de landschappelijke en dagrecreatieve waarden geringer zijn. Ontwikkeling van stadslandschappen en vergroting van de dagrecreatieve betekenis van de stadsrandzones is belangrijk voor de randen om hun functie als uitloopgebied te kunnen vervullen. Zeker voor mensen van wie de actieradius beperkt is.

Een belangrijke opgave is, om in en nabij de steden een samenhangend stelsel van veilige voet- en fietspaden te hebben voor de dagrecreatie. Dit padennet heeft ook verbinding met de belangrijke dagrecreatieve gebieden, nabij de stedelijke centra. Aldus ontstaat een netwerk dat ook voor school- en woon-werkverkeer wordt gebruikt. Daarbij is het van belang dat het route-netwerk de fietser en voetganger een snelle, directe verbinding geeft.

Stedelijk waterbeheer

Drenthe mag dan in de beleving hoog en droog liggen, dat betekent niet dat de kans op wateroverlast in de stedelijke gebieden veronachtzaamd kan worden. Recente situaties bij Meppel en Coevorden lieten duidelijk zien dat de kans op wateroverlast in stedelijk gebied reëel is en er vanuit de samenleving om maatregelen wordt gevraagd. Naast de toe- en doorvoer vanuit de hoger gelegen gebieden, veroorzaakt ook het grote, verharde oppervlakte een snelle piekafvoer van water. Bij de toekomstige ontwikkeling en (her)inrichting van woon- en werkgebieden is het uitgangspunt dat deze piek binnen het stedelijk gebied wordt opgevangen. Voor alle stedelijke gebieden moet daarom duidelijk zijn hoe groot de kans op wateroverlast is en hoe daarop, gegeven de verstedelijkingsopgaven, op creatieve wijze een passend antwoord wordt geformuleerd.

Van even groot belang is dat de waterhuishouding van het stedelijk gebied zodanig wordt ingericht, dat geen negatieve beïnvloeding optreedt van het watersysteem buiten het stedelijk gebied. Bij nieuw in te richten stedelijke gebieden dient ook de mogelijkheid te worden onderzocht of een zodanige inrichting mogelijk is, dat een bijdrage wordt geleverd aan de oplossing van waterhuishoudkundige knelpunten erbuiten. In een aantal gevallen kan dit door het bergend vermogen van het watersysteem te vergroten en te benutten.

Nu is water ons eigenlijk nooit tot last geweest. Integendeel, water in de directe leefomgeving zorgt voor verlevendiging, trekt mensen en dieren aan en veroorzaakt activiteiten. Ook verhoogt water de architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit. Een oude stadsgracht of mooi aangelegde vijverpartij geeft het stedelijk gebied extra kwaliteit en vormt mede het groen in en om de stad. Door water mee te ontwerpen in de recreatieve groengebieden en de te ontwikkelen stadsrandzones, kan van de nood, om piekafvoeren vast te houden, een deugd worden gemaakt. Vanuit een adequaat waterbeheer en vanuit de waterkwaliteit gelden randvoorwaarden voor een aangepaste inrichting.

B.6.2. Het landelijk gebied

Plattelandseconomie

Veel Drenten die in het landelijk gebied wonen, verdienen hun inkomen in de stedelijke centra en de grotere kernen in het landelijk gebied. Dit geeft aan dat de woonfunctie van het platteland belangrijk is. Daarnaast zijn landbouw, toerisme en recreatie belangrijke sectoren voor de inkomensverwerving op het platteland.

De verwachting is dat door liberalisering van de handelsmarkten en het GLB van de EU een verdergaande schaalvergroting van de agrarische bedrijven plaats vindt en daardoor een verdere afname van het aantal agrarische bedrijven. Het overnemen van een agrarisch bedrijf wordt moeilijker. De gemiddelde grootte van de overblijvende landbouwbedrijven neemt toe door de genoemde schaalvergroting en extensivering.

Verder is de toekomst van de landbouw ook voor een belangrijk deel afhankelijk van de herziening van dat Europese landbouwbeleid. De consequenties die dit voor de landbouwsector kan hebben, zijn nog onzeker.

De sector is niet alleen producent, maar mede verantwoordelijk voor het instandhouden van de kwaliteit van de sociale structuur van het Drentse platteland. De landbouw onderhoudt en verlevendigt het landelijk gebied. De landbouw verbreedt ook steeds meer de bedrijfsvoering naar activiteiten die behoud en bescherming van landschaps- en natuurwaarden ondersteunen.

Voor het goed kunnen functioneren van de landbouw is instandhouding van een samenhangende structuur van landbouwgebieden belangrijk. In deze gebieden blijft de ontwikkeling van de duurzame landbouw vooropstaan. In de landbouwkerngebieden krijgt de landbouw ruime mogelijkheden, waarbij uiteraard het behoud en de ontwikkeling van de beeldkwaliteit van Drenthe een rol speelt. De ontwikkelingsmogelijkheden verschillen per sector en per gebied. In samenhang met onder andere landschappelijke en milieukwaliteiten zijn ontwikkelingsperspectieven voor de akkerbouw en veeteelt gebiedsgericht in te vullen.

Voor nieuwe vestiging wordt uitgegaan van grondgebonden bedrijvigheid. Vooral gezien het landschap, de cultuurhistorische structuur, de bijzondere milieukwaliteit, de relatief kwetsbare Drentse zandbodem en de watersysteembenadering zijn er weinig mogelijkheden voor uitbreiding van de niet-grondgebonden landbouw. Uitbreidingsmogelijkheden zijn er met name voor de bestaande bedrijven in gebieden met een landbouwkundige doelstelling. Het veenkoloniale gebied biedt daarnaast ruimte om melkveehouderijen te kunnen inplaatsen en ruimte aan nieuwe teelten. De glastuinbouw kan zich verder ontwikkelen in de twee regionale complexen van nationale betekenis: Erica en Klazienaveen. Hier dient voldoende ruimte te worden gereserveerd om de herstructurering van de glastuinbouw in de Randstad te kunnen stimuleren.

Op toeristisch gebied heeft de provincie Drenthe veel te bieden. De toeristische sector blijft - ook in economisch opzicht - groeien. Toerisme en recreatie spelen een steeds grotere rol in de Drentse economie. Naast de inkomsten die uit de activiteiten voortkomen, vormt deze sector een belangrijke werkgever. Een op de elf banen in de provincie komt voort uit de toeristische bestedingen.

Daarnaast levert de sector een bijdrage aan de vitaliteit van het platteland.

In het algemeen wordt het beleid ten aanzien van recreatie en toerisme gecontinueerd. Het recreatieve medegebruik van het landelijk gebied wordt bevorderd. Dit betekent dat in de EHS gestreefd wordt naar extensief recreatief medegebruik. Buiten de EHS zijn ook meer intensieve vormen van recreatie mogelijk.

De recreatief-toeristische mogelijkheden liggen zowel in het landelijk gebied als in de kernen. Drenthe heeft ook veel cultuurhistorische waardevolle gebouwen en oude dorpsstructuren. De kwaliteit en de kwantiteit van het landelijk gebied is in samenhang met de kernenstructuur de recreatieve motor.

De kernen in Drenthe herbergen belangrijke voorzieningen voor het toeristische publiek. Dit hangt voor een deel samen met de bestaande middenstandsvoorzieningen. De aanwezigheid van specifieke toeristische voorzieningen biedt een extra dimensie.

Kwaliteitsverbetering, schaalvergroting en kostenbeheersing zijn en blijven nodig om de verblijfsrecreatie concurrerend te houden. Dit heeft veelal een extra ruimtevraag tot gevolg. Daar waar goed renderende recreatiebedrijven in waardevolle gebieden liggen, geeft dit een groot spanningsveld. In verband met het behoud van de basiskwaliteit van het landschap zullen uitbreidingen gepaard moeten gaan met een zorgvuldige landschappelijke inpassing. Dit geldt overigens ook voor de extra ruimtevraag door kleinschalige recreatieve activiteiten, zoals het kamperen bij de boer en op de minicampings.

Als er zich qua aanbod van toeristische voorzieningen ontwikkelingen voordoen - en de gewenste voorzieningen passen binnen de kern - dan zal de provincie meewerken aan de realisering van nieuwe activiteiten die de toeristische betekenis van een kern kunnen vergroten. Vanuit de toeristische optiek is het belangrijk dat de kwalitatieve eigenschappen van de historische bebouwing in Drenthe zoveel mogelijk behouden worden.

Wonen, milieukwaliteit en voorzieningen

In het landelijk gebied verandert de vraag naar wonen. Dit heeft direct te maken met de veranderende bevolkingssamenstelling op het platteland (ouderen, nieuwkomers, jonge gezinnen en gehandicapten). Maar ook met meer en minder mobiele groepen. Zoveel mensen, zoveel wensen. Met behulp van sociale structuurschetsen ontstaat meer zicht op de verschillende wensen en behoeften van (potentiële) bewoners in het landelijk gebied. Hiermee wordt expliciet rekening gehouden bij de ontwikkeling van woonplannen, het nadenken over dorpsontwikkeling en dorpsomgeving, zoals versterking van de (woon)linten in de Veenkoloniën en bij het al dan niet voorzien in allerlei diensten.

Zo blijven bijvoorbeeld ouderen langer zelfstandig wonen, neemt het aantal ouderen toe en daarmee de vraag naar aangepaste huisvesting, zorg en voorzieningen in de kleinere kernen in het landelijk gebied.

Ook de toegankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen is een aandachtspunt, soms een knelpunt. Oplossingen liggen in de sfeer van bundeling van krachten en samenwerking, bijvoorbeeld door het concentreren en combineren van functies (zowel commercieel als niet-commercieel). Daarnaast zijn de groeiende mogelijkheden van de ICT, met name voor het landelijk gebied, een belangrijk middel om meer toegang te krijgen tot diensten en producten.

Mogelijkheden voor een efficiënter energiegebruik en de inzet van duurzame bronnen, zoals bodemenergie, worden gestimuleerd.

Zorg en diensten op maat vanuit zogenaamde multifunctionele zorg- en dienstencentra is sterk in ontwikkeling. Vraaggericht vervoer in combinatie met andere vervoersstromen van met name kwetsbare groepen (leerlingen, gehandicapten en ouderen) wordt daarbij ingezet.

Maar ook ontmoetings- en sociaal-culturele functies verdienen de aandacht en kunnen worden gecombineerd met toeristisch en recreatieve activiteiten.

Kortom: het Drentse omgevingsbeleid zet in op een verbetering van de dienstverlening op maat, hierbij geholpen door een combinatie van fysieke, sociale en economische aspecten die elkaar moeten versterken. Uitgangspunten hierbij zijn het voorzien in de basisbehoeften van de Drentse burgers en het aantrekkelijk wonen in de kleine dorpen en kernen.

Water

Water speelt een belangrijke rol als grondslag voor ontwikkelingen in het landelijke gebied.

Ten eerste is gebleken dat water meer ruimte nodig heeft. Nederland moet zich voorbereiden op een klimaatwijziging, waarbij meer natte en droge perioden worden verwacht. Mede op financiële gronden wordt niet meer alleen gekozen voor grotere kanalen, dijken en gemalen, maar primair voor herstel van de natuurlijke veerkracht van het watersysteem. Drenthe watert voor een belangrijk deel via beken af naar de provincies Groningen en Overijssel. In de beekdalen liggen goede kansen om invulling te geven aan het herstel van de veerkracht van het watersysteem. Hiermee wordt wateroverlast in de eigen provincie en in de aangrenzende provincies zoveel mogelijk voorkomen. Naast ruimte voor water speelt water een belangrijke rol bij de ontwikkelingsmogelijkheden van functies als natuur en landbouw. De functies stellen verschillende eisen aan het watersysteem. Voor de natuur in het algemeen meer natte en voor de landbouw meer droge omstandigheden. Daarnaast beïnvloedt het ene gebied het andere.

De functies in de provincie worden zo optimaal mogelijk gerangschikt, zodat de meeste gebieden kunnen voldoen aan de voor de functie gewenste grondwatersituatie. Naast de grond- en oppervlaktewaterkwantiteit is de kwaliteit van water belangrijk. Het grond- en oppervlakte-

water in de provincie heeft een dusdanige kwaliteit dat de volks- en diergezondheid niet wordt bedreigd en bijdraagt aan de kwaliteit van het natuurlijk leefmilieu.

Bereikbaarheid van het landelijk gebied

Voor de economische belangen in het landelijk gebied (landbouw, recreatie en kleinschalige bedrijvigheid in kernen) zal de bereikbaarheid door het hoofdwegennet verzekerd zijn. Dit zijn tevens de verbindingswegen van en naar de stedelijke gebieden. De uitbouw van deze hoofdwegen, volgens een duurzaam veilige infrastructuur, heeft de hoogste prioriteit. Voorzieningen worden getroffen om de doorsnijdingen van natuur en landschap terug te dringen. Buiten deze wegen is in het landelijk gebied veelal sprake van wegen met rijsnelheden van 30 tot 60 km/uur. Deze wegen worden sterk ingepast in het landschap. Voor de veiligheid en voor de natuurwaarden wordt gemotoriseerd niet-bestemmingsverkeer in principe geweerd.

De bereikbaarheid met het OV en fiets tussen stad en land is van groot belang voor een goed woonklimaat. Het OV kent twee vervoersvormen: een verbindend net van snelle vervoerslijnen die de stedelijke gebieden onderling verbinden en wordt uitgevoerd via de spoorlijnen of grote bussen, alsmede een ontsluitend net van vervoer op maat. De samenspraak met de reiziger bepaalt de prijs en de kwaliteit van deze laatste voorziening. Dit ontsluitend net vormt de haarkvaten van het vervoerssysteem in het landelijk gebied en voert reizigers naar de verbindende lijnen, dorpen en stedelijke centra.

De verbindende lijnen onderling en de verbinding van het verbindende net met het ontsluitende net worden via transferia (knooppunten/haltes) gelegd.

De (grootschalige) recreatieve bedrijven en attractiegebieden (bos en natuurgebieden) zijn via de hoofdwegenstructuur en collectief vervoer te bereiken. Door vervoersknooppunten in de nabijheid van deze bedrijven en gebieden (natuurtransferia) kan een overstap op OV, fiets of te voet worden gemaakt om de recreatieve attractie te kunnen bereiken.

Drentse waarden

In de hele provincie zijn de recreatie, de natuur, de watersystemen, het landschap en de cultuurhistorische, archeologische en geomorfologische waarden van belang. Deze zullen ruimte en bescherming krijgen mits dit de hoofdfunctie van die gebieden niet wezenlijk aantast. De ecologische hoofdstructuur (EHS), de cultuurhistorische hoofdstructuur (CHHS) en een duurzame landbouw zijn de basis voor een beleid gericht op instandhouding en ontwikkeling van deze Drentse waarden in het landelijk gebied.

In de EHS staan behoud en ontwikkeling van natuurwaarden voorop. Een deel van de EHS zal worden verworven, ontwikkeld en vervolgens blijvend worden beheerd. Het deel dat niet wordt verworven, zal ook andere functies dan vervullen. Wel zullen hier beperkende voorwaarden worden gesteld, omdat behoud en ontwikkeling van natuurwaarden binnen de EHS voorop blijven staan. De provincie zal zich samen met andere overheden inspannen om de noodzakelijke randvoorwaarden ten aanzien van de milieukwaliteit in de EHS te realiseren. Dit betekent dat de te realiseren milieukwaliteit is afgestemd op natuurdoelen. Hetzelfde geldt voor de waterhuishouding en de ruimtelijke ordening.

In bijzondere gebieden wordt de bijzondere natuurkwaliteit en in het spoor daarvan de milieukwaliteit benadrukt. Het gaat hier bijvoorbeeld om gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en de nationale parken.

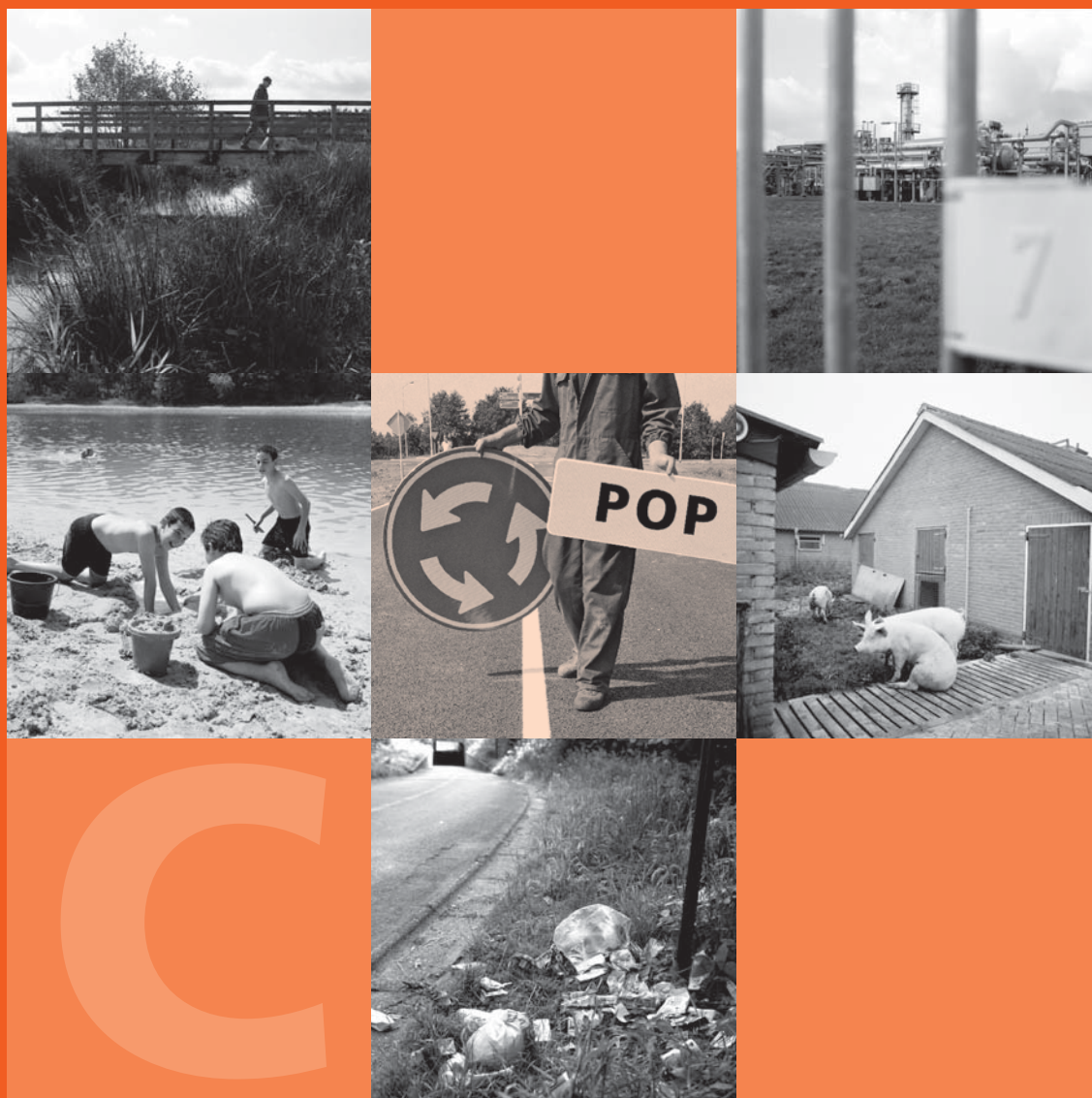
De CHHS is in Drenthe op vele plaatsen gaaf en herkenbaar. Ze is een belangrijke onderlegger van de beeldkwaliteit van Drenthe. Dit heeft ook een sterke relatie met toerisme en recreatie als economische factor.

Verder zullen er gebieden blijven bestaan die hun waarde juist ontleen aan een verwevenheid van de diverse vormen van grondgebruik. Soms gaat het daarbij om gebieden in de overgang

van EHS naar landbouwgebieden en spelen aspecten van waterhuishouding of milieu een rol. Soms gaat het om gebieden buiten de EHS waar de interne verwevenheid groot is. Bij dit laatste gaat het veelal om delen van de CHHS. Dergelijke gebieden hebben vaak een grote landschapelijke en cultuurhistorische waarde, die samen kan gaan met een duurzame economische landbouw. In deze gebieden wordt ernaar gestreefd de verwevenheid en de daarmee gepaard gaande waarden in stand te houden. Dit betekent ook dat de omgevingskwaliteit hier afgestemd is op de behoeften van uiteenlopende vormen van grondgebruik.

De noodzaak om het beleid tussen wonen en werken enerzijds en het beleid voor het landelijk gebied anderzijds af te stemmen, wordt steeds sterker. Gegeven de bevolkingsgroei en de behoefte aan woon- en werkgebieden, zal kernuitbreiding steeds meer een bedreiging vormen voor die Drentse waarden. Daarom wordt de noodzakelijke ruimte voor wonen en werken voor de kernen gezocht in de minder kwetsbare en waardevolle delen van het landelijk gebied. Daar staat tegenover dat in de kwetsbare en waardevolle gebieden de mogelijkheden voor de ontwikkeling van wonen en werken zeer beperkt zijn.

Gewenste ontwikkeling voor functies en gebieden

C.1. Samenhang duurzame ontwikkeling, grondslagen en algemene en bijzondere omgevingskwaliteit

In dit hoofdstuk wordt een verbinding gelegd tussen begrippen als duurzame ontwikkeling, AOK, BOK en de zes grondslagen. Dit leidt tot een matrix, waarin deze begrippen met elkaar in verband zijn gebracht. Deze matrix is een leidraad voor de verdere invulling van dit POP. Tevens wordt de matrix gebruikt als hulpmiddel voor nog te nemen besluiten die samenhangen met dit POP II.

Het vertrekpunt

Het centrale uitgangspunt in het provinciaal omgevingsbeleid is het streven naar een duurzame ontwikkeling. Vrij algemeen wordt dit gelezen als “een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder daarmee voor toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien”. Het gaat daarbij in feite om de samenhang tussen economische, sociaal-culturele en ecologische aspecten ter voorkoming van afwenteling van ongewenste effecten en om het integreren van het beleid voor die aspecten. Deze opgave, het afwegen van verschillende aspecten en het voorkomen van afwenteling, wordt schematisch weergegeven in matrix A.

Matrix A

N.B. Toegespitst op de Drentse situatie wordt het element “daar” voornamelijk uitgelegd als het voorkomen van afwenteling van negatieve effecten van bepaalde keuzen naar aangrenzende geografische gebieden, dan wel naar andere niet direct betrokken beleids-terreinen.

Drie belangrijke functies

In deze interpretatie krijgt duurzame ontwikkeling het karakter van een alles overkoepelend begrip. Een principe dat erkent dat alle waarden, behoeften, instituties, tijds- en ruimteschalen met elkaar samenhangen en dat streeft naar een evenwicht hier tussen.

Het houdt in dat bij het nemen van besluiten (het maken van keuzes) een systematische afweging wordt gemaakt tussen de economische, sociaal-culturele en ecologische aspecten, gedifferentieerd naar ruimtelijke schaal en naar tijdsschaal.

De belangrijkste functies zijn dat het attendeert op:

- het belang van een goede procesvoering die een optimale participatie van betrokkenen vereist, waaronder burgers (mensgerichte benadering). Het gaat namelijk om een complex proces met veel verschillende belangen en betrokkenen. De kwaliteit van het proces bepaalt in belangrijke mate de kwaliteit van de uitkomsten.
- Het belang van integraliteit: Uiteindelijk hangt alles met alles samen. Door meer rekening te houden met onderlinge verbanden, kunnen zogenaamde win-win-win-situaties worden bereikt: besluiten waarmee zowel in ecologisch, sociaal-cultureel als in economisch opzicht "winst" wordt geboekt.
- Het belang van verantwoordelijkheid. Door rekening te houden met de ruimtelijke en de tijdsschaal ontstaat een "gezamenlijk handelingsperspectief", hetgeen bij een daarop afgestemd handelen van betrokken partijen "per saldo" een belangrijke winst oplevert.

Doelstelling

Het gedachtegoed van een duurzame ontwikkeling gemeengoed maken in de eigen organisatie en bij andere overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers.

Instrumenten

Daarvoor wordt onder meer en het overdragen van kennis, vooral aan de hand van concrete voorbeelden, ingezet.

Er is inmiddels de nodige voortgang geboekt bij de introductie van het begrip Duurzame Ontwikkeling. Begrippen als Duurzaam Bouwen, Duurzame Landbouw en Duurzaam Ondernemen hebben breed ingang gevonden. Ook het denken in "mal en contramal" (Kompas voor het Noorden), is hiervan een voorbeeld.

Met het blijvend onder de aandacht brengen van het begrip Duurzame Ontwikkeling, kan nog een verdere kwaliteitsverbetering worden bereikt.

Duurzame Ontwikkeling als integratiebeginsel

Een belangrijk doel van het POP II is het realiseren van een (verdere) integratie van al het provinciaal beleid dat betrekking heeft op de fysieke omgeving. Het begrip Duurzame Ontwikkeling, als integratiebeginsel, past hier dus goed in en zal als zodanig verder worden ingevuld en benut. Integratie, coördinatie en afstemming zijn overigens geen doel op zich doch dienen bij te dragen aan een maatschappelijke meerwaarde. Die meerwaarde ligt in een consistente besluitvorming en uitvoering, maar natuurlijk ook in het realiseren van een gewenste omgevingskwaliteit. Zowel voor de bebouwde omgeving als voor het landelijk gebied.

Het POP II, als plan van de provincie Drenthe, is primair gericht op een regionaal schaalniveau. In het verlengde hiervan zit de bijdrage aan een duurzame ontwikkeling voor een belangrijk deel in zaken die op dat regionale schaalniveau spelen. Vooral in combinatie met het realiseren van integraliteit en lange termijn doelstellingen. Denk daarbij aan het bundelen van economische functies nabij infrastructuur in kernzones, in combinatie met het vrijhouden van het landelijk gebied. Andere voorbeelden betreffen het denken in water- c.q. beeksystemen (waarbij het accent ligt op het schoonhouden van vooral boven- en middenloop) en het instandhouden en versterken van een CHHS.

Relatie met de zes grondslagen

De samenhang die bij een duurzame ontwikkeling wordt nagestreefd krijgt overigens pas betekenis bij een meer expliciete prioriteitstelling tussen de betrokken aspecten (zie ook matrix

A). Onderlinge samenhangen blijven daarbij een voorwaarde, maar het alleen bezien van alle handelen in relatie tot elkaar, zal onvoldoende leiden tot operationeel beleid en concrete acties. Aanvullend is daarom een richtinggevend kader vereist dat de mogelijkheid biedt prioriteiten te stellen tussen de betrokken aspecten.

Dit kader wordt gevonden in de grondslagen die in het visiedeel zijn beschreven. De grondslagen zijn voor onze provincie de kaderstellende uitgangspunten bij uitstek, om het streven naar een Duurzame Ontwikkeling een centrale plaats te geven in besluitvormingsprocessen. Ze vloeien voort uit de specifieke kenmerken, kwaliteiten en waarden van onze provincie². In andere woorden: de grondslagen zijn richtinggevend voor de operationalisering van het begrip Duurzame Ontwikkeling in het Drentse omgevingsbeleid. Daarmee zijn ze ook sturend voor het proces, gericht op een Duurzame Ontwikkeling, als bedoeld in matrix A. Daarnaast zijn vanzelfsprekend ook specifieke plaatselijke ontwikkelingsmogelijkheden en beperkingen sturend in dezen. De grondslagen in het visiedeel zijn:

- de Drentse samenleving
- de waterstromen
- de fysieke infrastructuur
- een landschappelijke kwaliteit
- een zuinig ruimtegebruik
- een Duurzame Energiehuishouding

De Drentse AOK en BOK

In het POP II worden de begrippen AOK en BOK veelvuldig gebruikt. De AOK is in feite de weergave van het totaal aan normen en kwaliteitsdoelen voor de fysieke omgeving, die provinciebreed gelden. Normen en doelen die enerzijds worden nagestreefd door middel van een ontwikkelingsgerichte aanpak en anderzijds worden gehandhaafd door nieuwe voornemens er aan te toetsen.

Het gaat voor een deel over (inter)nationaal geldende normen en kwaliteitsdoelen die algemeen verbindend verklaard zijn. Deze worden ook in Drenthe strikt toegepast en gehandhaafd. Daarnaast zijn er echter ook die ruimte bieden voor een nadere invulling. Met name in die gevallen wordt in dit plan aansluiting gezocht bij het proces van een Duurzame Ontwikkeling en bij de specifieke kenmerken van onze provincie.

Doelstelling

Het realiseren van een AOK, als uitkomst van een proces gericht op een Duurzame Ontwikkeling, waarbij de zes grondslagen het richtinggevend kader zijn.

Instrumenten

Het gebruik van matrix B, als leidraad voor nieuwe ontwikkelingen en voor het handhaven van bestaande kwaliteiten en waarden.

Hiervoor is uitgelegd dat de inbreng vanuit de specifieke Drentse kenmerken plaatsvindt door middel van de zes genoemde grondslagen. Immers, daarmee worden de sterke kanten van onze provincie maximaal benut. Een en ander houdt in dat de nadere precisering van normen en kwaliteitsdoelen, via het proces van een duurzame ontwikkeling, een nadrukkelijke aansturing vereist vanuit de grondslagen. De uitkomsten daarvan, in combinatie met hetgeen reeds algemeen geldend en verplicht voorgeschreven is, worden in dit plan benoemd als de AOK.

2 Zie C.2

De AOK is in het POP II niet samengevat in een tabel of paragraaf, maar is verspreid terug te vinden, vooral bij de beschrijving van functies en gebieden en bij de integrale zonering. Een aantal punten, met name vanuit de ecologische invalshoek, die niet elders worden genoemd, maar van betekenis zijn voor de AOK zijn hierna aangegeven.

- In de gevallen dat de omgevingskwaliteit, voorzover uit te drukken in kwantificeerbare eenheden, hoger is dan de geldende norm, vindt geen opvulling plaats tot aan deze norm. In het kader van een gebiedsgerichte aanpak kan worden gekozen voor een "saldo"-benadering.
- De biodiversiteit wordt instandgehouden en zo mogelijk vergroot.
- Economische groei is geen voorwaarde voor het doen van milieu-investeringen (het principe van ont koppeling).
- Toekomstige saneringssituaties worden voorkomen.
- Bestrijding aan de bron en de vervuiler betaalt.
- Het voorzorgprincipe (uitgaan van maximaal risico) is het uitgangspunt, alsmede dat er geen recht op vervuiling bestaat.
- Voor het treffen van milieubeschermdende voorzieningen geldt het As Low As Reasonably Achievable(ALARA)-beginsel (grootst mogelijke bescherming bieden, tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevegd).
- Voorzover activiteiten en handelingen van invloed zijn op de BOK in aanpalende gebieden, wordt hiermee rekening gehouden.

In een aantal gebieden in onze provincie komen dermate belangrijke kwaliteiten en waarden voor dat een kwaliteitsniveau hoger dan de algemeen geldende AOK, gerechtvaardigd is. Dit is de zogenaamde BOK. Deze komt overigens alleen voor in de zogenaamde milieubeschermingsgebieden (zie C.2.4.).

Matrix B Uitgangspunt voor verdere operationalisering en leidraad voor provinciaal beleid

Het voorgaande proces is samengevat in matrix B. De essentie daarvan is, dat de basis voor een Duurzame Ontwikkeling in het POP II primair ligt in het streven naar samenhang tussen ecologische, sociaal-culturele en economische aspecten, rekening houdend met ruimte- en tijdsschalen. In dit proces wordt in het bijzonder sturing ontleend aan de zes grondslagen in het omgevingsbeleid. De verdere operationalisering is te vinden bij de onderscheiden functies, gebieden en bij de integrale zonering.

Voorzover sprake is van normen en kwaliteitsdoelen, wordt dit benoemd als de AOK (c.q. BOK) (laatstgenoemde alleen in milieubeschermingsgebieden).

Matrix B is met name een hulpmiddel om bij de besluitvorming (het maken van keuzes) inzicht te krijgen in consequenties van keuzes, c.q. varianten, voor de sociale, ecologische en economische domeinen, hier en nu, elders en later, met een accent op de zes grondslagen. Een concreet voorbeeld is de toepassing van de matrix bij het onderbouwen van keuzes voor kernuitbreidingen en uitbreidingen van recreatiebedrijven en infrastructuur.

Daarnaast fungeert matrix B ook als leidraad voor (nieuw) provinciaal beleid. Daarmee wordt bedoeld dat de uitwerking van het begrip Duurzame Ontwikkeling, als weergegeven in matrix B, uitgangspunt is bij de voorbereiding van provinciale besluiten die samenhangen met het POP II (uitwerking, afwijking en herziening). Dit betekent dat bij de voorbereiding van dergelijke besluiten wordt aangegeven, wat de gevolgen zijn voor het streven naar samenhang (integraliteit), mede gezien op een ruimte- en tijdsschaal. Daarbij wordt in ieder geval getoetst op de consequenties voor de zes grondslagen.

C.2. De Drentse omgeving en milieubeschermingsgebieden

C.2.1. Omgevingskenmerken

De ligging

Fysisch-geografisch

Drenthe heeft fysisch-geografisch een bijzondere positie. Het relatief hooggelegen Drents Plateau heeft een specifieke geologische en bodemkundige opbouw. Het wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van keileem, afgezet als grondmorene tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien. Dit krijgt meer accent door de omliggende laaggelegen veenontginningen. Met de Drents-Groningse Veenkoloniën als meest aansprekend voorbeeld. Daarmee zijn tevens de karakteristieke elementen van de bodem van Drenthe gegeven: keileem, zand en veen.

Deze ligging van Drenthe betekent tevens dat zij grotendeels een inzijgings-, oorsprong- en afstromingsgebied is. Vanaf het plateau stromen beken af in zuidwestelijke, noordelijke en zuidoostelijke richting. Het bijzondere samenspel van bodem en waterhuishouding is zowel karakteristiek als uniek in Nederland. De beïnvloeding vanuit andere gebieden is mede hierdoor veel geringer dan in andere zandprovincies in Nederland. Anderzijds worden vanuit Drenthe wel de aangrenzende gebieden beïnvloed. Het plateau en de aansluitende beekdalen bieden in samenhang met de aanwezige milieukwaliteit, goede perspectieven voor het instandhouden en de ontwikkeling van “kwaliteitsnatuur”.

De fysisch-geografische positie van Drenthe is een stevige historische ontwikkelingsbasis gebleken. Vanaf de randen van de beekdalen hebben menselijke bewoning en gebruik uiteindelijk overal het landschap bepaald. Stedelijke ontwikkeling, infrastructuur, de kwaliteit van natuur- en bosgebieden, het Drentse landschap, ze zijn allen ook nu nog hieruit af te leiden en herkenbaar. Een waardevol uitgangspunt voor het omgevingsbeleid.

Deze bijzondere positie van Drenthe biedt ook nu nog kansrijke mogelijkheden voor een duurzame en kwalitatief waardevolle ontwikkeling van de provincie.

Biogeografisch

Door klimaat en geologische grondslag neemt Drenthe in biogeografische zin een bijzondere positie in binnen Nederland, maar ook ten opzichte van de aangrenzende delen van de Noord-Duitse laagvlakte. In Drenthe komen enerzijds plantensoorten en vegetatietypen voor die kenmerkend zijn voor Noord-Europa (boreale soorten). Bekend zijn bijvoorbeeld Zweedse kornoelje en Zevenster. Anderzijds komen ook soorten en vegetaties voor die kenmerkend zijn voor het zachte zeeklimaat (atlantische soorten). De uitgestrekte heidevelden van het dopheitype, met soorten als Beenbreek en Heidekartelblad, zijn gekoppeld aan dit Atlantische klimaat-

gebied. Wat vegetatie en flora betreft is zelfs sprake van een apart plantengeografisch district, namelijk het “Drents District”.

Op vlakke delen zijn ooit uitgestrekte hoogvenen ontstaan. Hoogveenvegetaties komen ook nu nog voor in verschillende vennen.

Het aaneengesloten gebied van de Dwingelose- en Kraloërheide is het grootste aaneengesloten gebied met natte heidevegetaties van Europa en is daarmee van internationale betekenis. Ook de aan deze heidevegetaties verbonden vlindersoorten, zoals de veenbesparelmoervlinder en het gentiaanblauwtje zijn voorbeelden van de bijzondere kwaliteit van de Drentse natuur. Bij de weidevogels zijn de wulp en het paapje soorten die in Drenthe relatief veel voorkomen. De grauwe klauwier heeft in het Bargerveen een waar bolwerk opgebouwd.

Het fysieke milieu

Er is een zekere ontkoppeling gerealiseerd tussen welvaartsgroei en de belasting van het milieu. De belasting van het oppervlaktewater, bodem en grondwater neemt af, maar de gewenste kwaliteit wordt echter nog niet overal gehaald. Een probleem waar het beleid tot nu toe onvoldoende greep op heeft, is het toegenomen energieverbruik en de daarmee gepaard gaande stijging van de CO₂-emissie. De milieubelasting in de provincie is in het algemeen gering. Er is daarom sprake van een betrekkelijk schoon milieu. De belasting van het milieu in Drenthe spitst zich toe op de thema's verzuring, vermessing, verdroging en geluidhinder.

In bepaalde delen van Drenthe zullen de gevolgen voor het milieu groter zijn dan in andere, minder kwetsbare delen. Met name bij vermessing en verzuring speelt de kwetsbaarheid een belangrijke rol in het beleid. De hoger gelegen droge zandgronden in Drenthe zijn erg gevoelig voor vermessing en verzuring. Op ongeveer de helft van de meetlocaties in kwetsbare gebieden wordt de nitraatnorm overschreden (zie kaart E).

De kwetsbaarheid voor fosfaatuitspoeling vertoont een tegenovergesteld beeld (zie kaart D). Het blijkt dat juist in de Veenkoloniën het fosfaatbindend vermogen gering is en daarmee de kans op uitspoeling groot.

De situatie met betrekking tot verzuring van het grondwater verslechtert nog steeds. Zeker onder natuurterreinen is het water erg zuur. Zowel het diepe als ondiepe grondwater is de afgelopen jaren verder verzuurd.

In vrijwel alle natuur overschrijdt de ammoniakbelasting de draagkracht.

Ook de verdroging is een probleem voor de natuur in Drenthe (zie kaart 12). In enkele gebieden is sprake van meer dan 50% herstel, maar in de meeste natuurgebieden is nog geen sprake van herstel of is het herstel minder dan 50%. De effecten van projecten om de verdroging te bestrijden zijn overigens pas na een aantal jaren te bepalen.

Verzuring, vermessing en verdroging vormen de belangrijkste bedreigingen voor behoud en vergroting van de biodiversiteit. Binnen de EHS is nog slechts beperkt sprake van verbetering van de natuurkwaliteit, terwijl buiten de EHS de kwaliteit nog terugloopt. Overigens zijn een aantal inrichtings- en beheersmaatregelen succesvol gebleken en hebben geleid tot herstel van noodzakelijke levensomstandigheden voor specifieke flora en fauna.

De invloed van de mens

De prehistorie

De hoge ligging van Drenthe betekent dat al in vroege tijden menselijke activiteiten plaatsvonden.

Bij de archeologie gaat het om de oudste geschiedenis. Het meest bekend daarvan zijn de grotere zichtbare objecten, zoals hunebedden en grafheuvelcomplexen. Het grootste deel van

de archeologische resten is ten dele nog verborgen in de ondergrond. Drenthe staat bekend om zijn rijke bodemarchief.

De cultuurhistorische hoofdstructuur

Bij cultuurhistorie gaat het om datgene wat nog aanwezig en zichtbaar is in de omgeving. Daarbij gaat het om meer of minder opvallende elementen en herkenbare patronen in de omgeving die mede door mensenhanden zijn vormgegeven. Dit houdt in dat in het vervolg onder de term cultuurhistorie tevens is begrepen de archeologie.

De provincie heeft een duidelijke CHHS, waarin de oorspronkelijke structuur van wegen, landschap en bebouwing herkenbaar is. Drenthe kende een geringe verstedelijkingsdruk. De agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied domineerde. De bewoningsgeschiedenis van Drenthe is zichtbaar gebleven in het ruimtelijk patroon van de provincie. De uitgebreide bossen en grote open veen- en heideterreinen, alsmede grote open ontginningslandschappen, zijn in samenhang met de kernenstructuur en het wegen/kanalen-patroon karakteristiek. Het esdorpenlandschap en de Veenkoloniën zijn gezichten van het historische Drenthe. Dit kenmerkende Drentse landschap is mede door het gevoerde beleid nog relatief gaaf gebleven.

Patronen in het landschap worden onderscheiden in enkele landschapstypen (zie kaart C) die voor Drenthe zo kenmerkend zijn. De typen nederzettingen die in Drenthe voorkomen, bepalen tevens het type landschap waarin ze voorkomen, met uitzondering van de steden en enkele jonge ontginningskernen (zie kaart B).

De samenhang van stad en land

De landbouw was en is nog steeds extensief en grondgebonden. In grote delen van de provincie was de landbouw sterk verweven met de fysisch-geografische situatie van de provincie. Daardoor is verweving met landschap en natuur nog steeds op veel plaatsen aanwezig. Ook zijn er nu gebieden waar de moderne landbouw en industrie het aanzien van Drenthe bepalen. Het historisch onderscheid van “zand” en “veen” is nog steeds zichtbaar.

Maat en schaal van de bebouwing in het landelijk gebied zijn in het algemeen nog zodanig dat deze in het landschapsbeeld niet domineren. Een opvallend kenmerk van Drenthe is nu dat er nog duidelijk een onderscheid is tussen kernen en het landelijk gebied dat ertussen ligt. Verlaat je de kern, dan ben je ook “buiten”. Van aaneenschakeling van bebouwing is geen sprake. Kom je van “buiten”, dan is de overgang naar de kern duidelijk, zonder hard of confronterend te zijn. Dit contrast van bebouwd en onbebouwd vraagt bijzondere aandacht voor de stedelijke ontwikkeling en in het bijzonder voor de randen van bebouwing en overgangen.

In sommige gebieden zijn de onbebouwde landschapsbeelden voor Nederlandse begrippen uniek. Soms in een open ruimte, soms in een besloten landschap. Openheid en beplanting zijn daarom kwaliteitskenmerken die extra waarde krijgen.

De afwisseling van functioneel gescheiden gebieden waarin de steden, de intensievere landbouw en de natuur domineren, alsmede de verwevingsgebieden, zorgen tezamen voor een hoge omgevingskwaliteit die één van de grootste Drentse troeven is. Deze hoge omgevingskwaliteit, groen, rust, ruimte en de typisch Drentse dorpen en steden maakt Drenthe aantrekkelijk voor toerisme en recreatie. De omgevingskwaliteit van Drenthe is daarmee ook een belangrijke economische factor. Vestiging en ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve sector is het gevolg.

Als gevolg van deze ontwikkelingen heeft Drenthe een grofmazige hoofdinfrastructuur. Onder deze hoofdinfrastructuur ligt een fijnmazig wegennetwerk, waardoor Drenthe in het algemeen goed ontsloten is. Langs de hoofdinfrastructuur hebben zich de Drentse steden ontwikkeld. De samenhang tussen kernen, landelijk gebied en infrastructuur biedt een stevige basis voor een kenmerkende beeldkwaliteit van Drenthe.

Dorpen en steden in een herkenbare omgeving

De volgende kenmerken zijn karakteristiek voor de dorpen in Drenthe.

- De landelijke verschijningsvorm door een relatief lage bebouwingsdichtheid.
- De aanwezigheid van veel en hoogopgaand groen.
- Het wegen- en kanalenpatroon.
- De open ruimten.
- De structuur van de bebouwing, alsmede bebouwing waarin boerderijen met ruime erven beeldbepalend zijn. Dit geldt, zowel voor de esdorpen, als voor de wegdorpen. Voor de veenkoloniale dorpen geldt dat thans echter in mindere mate of niet meer.
- Nauwe samenhang met hun ontstaans- en bewoningsgeschiedenis.

Ook steden hebben nog stadsgedeelten waarin de historische structuur en bebouwing nog karakterbepalend is, maar het betreft slechts kleine delen van deze kernen.

Drenthe kent een grote diversiteit van waardevolle gebouwen: boerderijen, kerken, molens, woonhuizen, bedrijfspanden en dergelijke. Vaak wordt de waarde bepaald door het ensemble van die diversiteit van genoemde gebouwen. Overheersend en kenmerkend voor Drenthe zijn de oudere boerderijen.

Het landelijk gebied

Voor het landelijk gebied zijn het landbouwkundig gebruik en de uitgestrekte bos- en natuurgebieden beeldbepalend. Een cultuurhistorische dooradering is nog duidelijk herkenbaar. Bijzonder zijn situaties waarbij ruimtelijke randvoorwaarden nog aanwezig zijn om verschillende natuurkwaliteiten te realiseren. Het Drentse spectrum loopt uiteen van waardevolle natuur in blijvend agrarische gebieden tot gebieden waar nagenoeg natuurlijke processen te handhaven of te ontwikkelen zijn. Met name aardkundige, cultuurhistorische, bodemkundige en ecologische factoren spelen hierin een rol van betekenis.

Bijzondere elementen zijn ook de vennen en veentjes, strubbebosjes, houtwallen, steilrandjes en rivierduinen die verspreid in de provincie voorkomen en mede aan Drenthe zijn BOK geven. Speciaal zijn de oude landgoederen, buitenplaatsen en de monumenten, omdat ze in de omgeving waarin ze voorkomen een bijzondere betekenis hebben en in sterke mate het landschapsbeeld bepalen.

De Drentse samenleving

Een algemene karakterisering van de Drentse samenleving die aanknopingspunten biedt voor het Drentse omgevingsbeleid, is moeilijk te geven. Het Drentse omgevingsbeleid werd en wordt gemaakt voor het welzijn van de bevolking. Het is erg moeilijk om met het omgevingsbeleid direct invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van de Drentse samenleving. Goede randvoorwaarden voor participatie en het hebben van inzicht in ontwikkelingen bieden mogelijkheden. Het POP II wil daarom goede randvoorwaarden bieden voor maatschappelijke participatie en een maatschappelijk geaccepteerd voorzieningenniveau, passend bij de Drentse situatie.

De Drentse samenleving kenmerkt zich door een sterke sociale binding, vooral in het landelijk gebied, met mede daardoor een groot aantal plaatselijke verenigingen. De Drentse bevolking is saamhorig en gericht op harmonie.

De belangstelling voor Drenthe als woonprovincie is groot. Ook de veranderende economische functies spelen een rol. Nederland en Drenthe "integreren". Een factor die de sociale samenhang in steden, dorpen en het landelijk gebied beïnvloedt.

Een karakteristiek, die mede te maken heeft met de fysisch-geografische opbouw van Drenthe, is die tussen de leeftijdsopbouw in het veen en op het zand. De leeftijdsopbouw is een combinatie van de indicatoren vergrijzing en ontgroening³. De meeste kernen met een evenwichtige

leeftijdsopbouw zijn gelegen in de veendorpen. De kernen met verhoudingsgewijs meer ouderen en minderen jongeren (met een zogenoemd onevenwichtige leeftijdsopbouw), zijn vooral op het zand te vinden.

Parallel aan het onderscheid tussen leeftijdsopbouw in het veen en op het zand valt het volgende op over het gemiddeld besteedbaar inkomen per kern⁴. Op het zand ligt het gemiddeld inkomen hoger dan in de veendorpen. Zo lijkt een beeld te ontstaan van zanddorpen met een relatief welgestelde en in leeftijdsopbouw wat oudere bevolking en veendorpen met een jongere en minder welgestelde bevolking.

Verskillende factoren spelen hierin een rol. Zo zijn de zanddorpen meer dan de veendorpen in trek bij mensen van buiten de provincie, die niet meer deelnemen aan het arbeidsproces. Ook de ontwikkeling van de huizenprijzen, waarvoor op "het zand" meer betaald moet worden dan in het veen, is zo'n factor.

Netwerken

De provincie Drenthe is onderdeel van een groter geheel. Het gaat in dit kader om netwerken die nodig zijn om personen en goederen, alsmede planten en dieren, te laten verplaatsen. Verplaatsing van personen en goederen is noodzakelijk voor sociale en economische ontwikkeling en verplaatsing van planten en dieren voor de ecologische ontwikkeling. Deze netwerken zijn daarom van belang voor een duurzame ontwikkeling van Drenthe en het te voeren omgevingsbeleid. Op de volgende netwerken wordt hierna kort ingegaan: infrastructurele netwerken, sociale netwerken, ecologische netwerken, toeristisch recreatieve netwerken en de stedelijke netwerken van arbeids- en woningmarkten.

Infrastructurele netwerken

Voor de versterking van de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Nederland in de Europese Noordzeeregio en de aansluiting op de economische kerngebieden van Noordwest-Europa, is de verbetering van het infrastructurele netwerk van grote betekenis. Maar niet alleen voor Noord-Nederland. Ook voor een doelmatige inrichting van Nederland is een voorspoedige ontwikkeling van Noord-Nederland belangrijk⁵.

De ruimtelijk-economische ontwikkelingsas is sterk geënt op een multimodale bereikbaarheid van de economische kerngebieden via een logistiek netwerk van spoor-, water- en wegverbindingen. De twee internationale wegtransportassen A6/A7 en de A28/A37 vormen de dragers. Naast de wegen zijn ook de spoorlijnen Zwolle - Groningen, Zwolle - Coevorden/Emmen - Duitsland, de Hanzelijn, Zuiderzeelijn en de vaarwegen Meppel - Ramspol en Almelo - Coevorden structuurdragende van het internationale netwerk over Drenthe.

Door realisatie van deze hoofdverbindingen is Noord-Nederland - en daarmee Drenthe - optimaal (inter)nationaal aangesloten.

Naast de spoor-, water- en wegverbindingen speelt de aansluiting op het hoogwaardige glasvezelkabelnet een belangrijke rol om Drenthe digitaal te ontsluiten. De overheid heeft tot nu toe ervoor gekozen de verfijning van dit informatie- en communicatietechnologie(ICT)-netwerk naar bedrijven en woningen aan de markt over te laten. Echter, de markt kiest allereerst voor de gebieden waar de meeste gebruikers zitten en dat is niet in het voordeel van Noord-Nederland.

Sociale netwerken

Drenthe kent hechte sociale netwerken. Met name in het landelijk gebied is van oudsher sprake van een hoge mate van sociale betrokkenheid. Er bestaat dan een balans tussen publieke voorzieningen en het zelforganiserend vermogen c.q. het eigen initiatief van burgers. Dit betekent veel deelname aan activiteiten, waaronder het lokaal verenigingsleven.

3 Wij spreken van een evenwichtige leeftijdsopbouw als er weinig ontgroening en weinig vergrijzing plaatsvindt, en van een onevenwichtige leeftijdsopbouw als er veel vergrijzing en gemiddeld tot veel ontgroening is.

4 Naast inkomen wordt ook opleiding en beroep als indicator gebruikt om de sociaal-economische positie te beschrijven. Deze indicatoren zijn slechts op gemeenteniveau beschikbaar.

5 Kompas voor het Noorden.

Naast de traditionele lokale milieus, waar dorpsbinding en lange woonduur de hechtheid vormen, ontstaan nieuwe vormen van sociale cohesie. Dit doet zich vooral voor in dorpen die aantrekkelijk zijn als woondomein. Voor de minder bemiddelde dorpen zijn sociale netwerken vooral gebaat bij het verbeteren van de kwaliteit van het woondomein. Gebruikmaken van en aansluiting vinden op de in een gebied aanwezige sociale verbanden en processen (de kracht van het bestaande) is van groot belang voor een integrale beleidsontwikkeling.

Ecologische netwerken

In Europa en Nederland wordt gewerkt aan een landsdekkend ecologisch netwerk: een stelsel van natuurgebieden en verbindingzones waarlangs planten en dieren zich kunnen verspreiden en waarbinnen soorten extra bescherming krijgen. Het streven is om de natuurwaarden in specifieke gebieden met een grotere omvang te beschermen⁶. Naast de aandacht voor gebieden, is de inzet ook gericht op de verbindingen ertussen. Voor een aantal van deze “hoofdverbindingen” is een behoorlijke breedte essentieel.

In verhouding tot het provinciaal grondgebied kent Drenthe veel ecologisch waardevolle gebieden waarvan een aantal belangrijke de provinciegrens overschrijden. Voorbeelden hiervan zijn het Nationaal Park Drents-Friese Wold, de Hunze als onderdeel van de Natte As en de hoogveengebieden Fochteloöerveen en Bargerveen. Samen met de overige waardevolle gebieden geeft dit Drenthe een herkenbaar gezicht en oefent het een grote aantrekkingskracht uit op de toeristisch-recreatieve sector.

Toeristisch-recreatieve netwerken

Nederland kent een uitgebreid stelsel van toeristisch-recreatieve verbindingen. Bekend zijn de langeafstandswandelpaden, toervaartverbindingen en ANWB-routes. Drenthe kent bovendien voldoende netwerken voor fietsrecreatie en ruitersport.

Als het om de diverse recreatieve verbindingen gaat, dan is te constateren dat er een goed basisniveau in Drenthe aanwezig is, met uitzondering van het toervaartnetwerk. De vaarwegen die er zijn, zijn uit toeristisch-recreatief oogpunt weinig ontwikkeld en hebben hoofdzakelijk de functie van doorvaart. In Zuidoost-Drenthe ontbreekt een schakel voor de kortsluiting tussen het Overijsselse en Gronings/Duitse netwerk.

Stedelijke netwerken

Een laatste netwerktypering is die van stedelijke netwerken. Het gaat hier om samenhangende arbeids- en woningmarktgebieden die zowel aan de noordzijde van de provincie als ook aan de zuidzijde grensoverschrijdend zijn. Binnen deze netwerken zijn de interacties tussen mensen en goederen het meest intensief en is de verstedelijkingsdruk het hoogst.

De stedelijke netwerken zijn de belangrijkste motoren voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Nederland.

Drenthe kent de volgende stedelijke netwerken: Groningen - Assen (inclusief Leek/Roden en Hoogezand-Sappemeer) en de Zuid-Drentse Stedenband (inclusief Hardenberg en Steenwijk). Voor beide netwerken bestaan regiovisies en bestuurlijke samenwerkingsverbanden. In het Kompas voor het Noorden zijn vijf economische kernzones aangewezen in Noord-Nederland. De twee kernzones die in Drenthe liggen, vallen samen met de beschreven stedelijke netwerken.

⁶ Onder andere door de realisatie van de ecologische hoofdstructuur en de instelling van nationale parken.

De kwaliteit van onze provincie, zoals voor een belangrijk deel hiervoor is beschreven, is verankerd in een aantal kenmerken. Deze kenmerken zijn samengevat in een tabel met gebiedskenmerken en in vijf kaarten.

De tabel is opgenomen in bijlage C. Daarin worden voor 291 gebiedsdelen de kenmerken concreet gemaakt. De kaarten "Aardkundig waardevol gebied", "Ecologische structuur", "Archeologische aandachtsgebieden en monumenten", "Aandachtsgebieden bodem" en "Cultuurhistorische gaafheid", respectievelijk kaart 6, 7, 8, 9 en 10 bevatten daarnaast relevante informatie. De kaarten worden hierna toegelicht. Al deze informatie vormt de basis voor de waardering van gebieden in termen van waarde en kwaliteit.

Bijlage C en genoemde kaarten spelen een rol bij de inzet van het instrumentarium, waarover de provincie beschikt, zoals planbeoordeling, vergunningverlening en ontwikkeling.

Kaart 6. Aardkundig waardevol gebied

Op de kaart zijn de aardkundig waardevolle gebieden aangegeven. De algemene aardkundige waarden vormen de basis van deze kaart. Het zijn de in groen aangegeven gebieden, zoals de Hondsrug en het bekensysteem van de Drentsche Aa. Op deze basiswaarden zijn vervolgens bijzondere kwaliteiten aangeduid.

Kaart 7. Ecologische structuur

Op deze kaart zijn de bestaande bos- en natuurgebieden aangegeven, alsmede de gebieden en elementen met ecologische kwaliteiten in agrarische gebieden. Deze waarden vormen de ecologische structuur in de provincie. De EHS is hiervan afgeleid. Er is gebruikgemaakt van zoveel mogelijk actuele, onderliggende informatie. Voor een aantal weidevogelgebieden zijn de gegevens onlangs geactualiseerd. Het begrip weidevogels wordt hierbij iets ruimer gehanteerd dan alleen de steltlopers, zoals de grutto, de wulp en de tureluur. Ook soorten als het paapje en de veldleeuwerik, die met deze gebiedskenmerken verbonden zijn, spelen een rol bij de selectie van deze gebieden. Daarnaast zijn aanvullende vegetatie-karteringen uitgevoerd.

Kaart 8. Kaart Archeologische aandachtsgebieden en monumenten

Op de kaart Archeologische aandachtsgebieden en monumenten zijn bekende archeologische waarden opgenomen. Deze kaart wordt nader toegelicht in C.9.3.

Kaart 9. Aandachtsgebieden bodem

De belangrijke gradiëntgebieden duiden op markante hoogteverschillen in het landschap, die vanuit verschillende achtergronden (cultuurhistorie en bodemvorming) zijn ontstaan, en vandaar uit ook zijn gewaardeerd. De gebieden met bodemgradiënten duiden op variatie in bodemtypen. Op de kaart zijn tevens de essen aangegeven die nog belangrijke waarden vertegenwoordigen. Essen die in de afgelopen decennia geheel of voor een groot deel verloren zijn gegaan zijn niet opgenomen. Deze delen van essen kunnen nog wel waarden bevatten die bij planvorming betrokken kunnen worden.

Kaart 10. Cultuurhistorische gaafheid

Op de kaart is de mate van cultuurhistorische gaafheid gerelateerd aan de onderscheiden landschapstypen.

Kaarten D en E. Fosfaatbindend vermogen en Kwetsbaarheid bodem voor nitraatuitspoeling
De kaarten Fosfaatbindend vermogen en Kwetsbaarheid van de bodem voor nitraatuitspoeling maken inzichtelijk waar ook in Drenthe - door de specifieke kwetsbare bodemopbouw en bodemeigenschappen - vermesting een probleem is.

C.2.3. Sturing vanuit de grondslagen

In deze paragraaf wordt de inhoudelijke betekenis van de grondslagen beschreven, in relatie tot de voorgaande paragrafen. Tevens wordt de sturende rol van de grondslagen in het omgevingsbeleid, op hoofdlijnen, nader uitgewerkt. De feitelijke invulling vindt plaats in samenhang met een duurzame ontwikkeling en een algemene en BOK (zie C.1. (matrix B)).

De waterstromen

De Drentse watersystemen vinden alle hun oorsprong in Drenthe. Dit geeft unieke mogelijkheden om de potenties van de watersystemen optimaal te benutten. De watersysteembenadering is daarom één van de ordenende principes. Dat wil zeggen: bij de functietoekenning, de inrichting, het beheer en het gebruik van de fysieke omgeving wordt uitgegaan van de eigenschappen en potenties van het watersysteem. De natuurlijke veerkracht van het watersysteem, om extreme omstandigheden op te vangen, wordt daarbij gehandhaafd en waar nodig hersteld. Dit betekent dat het watersysteem meer ruimte nodig heeft dan nu.

De sturende rol van water komt tot uitdrukking in de watersysteembenadering; zowel voor de oppervlaktewatersystemen als de grondwatersystemen. Hierbij zijn zowel waterkwantiteit als kwaliteit van belang. Bij besluitvorming wordt het natuurlijk functioneren van deze systemen als uitgangspunt genomen. Op kaart 3 zijn de infiltratie, de intermediaire en de kwelgebieden als onderlegger weergegeven.

De sturende werking van water als grondslag is als volgt geconcretiseerd.

- In de gebiedskenmerken "kwel" en "wateroverlast".
- In de integrale zonering.
- Water is tevens sturend op de inrichting van het landelijk gebied. Bij de integrale zonering zijn randvoorwaarden voor de waterhuishoudkundige inrichting van gebieden opgenomen.
- In sommige gevallen wordt de waterhuishoudkundige relatie tussen gebieden vormgegeven door middel van hydrologische aandachtsgebieden.
- Water speelt een rol bij de ontwikkelingsmogelijkheden van de kernen.
- Water speelt ook een rol bij de inrichting van het stedelijk gebied.
- De watertoets wordt toegepast om er, ook in de praktijk, voor te zorgen dat rekening wordt gehouden met de waterhuishouding in een gebied.
- De beekdalen zijn aangegeven als gebieden die primair geschikt moeten blijven voor de opvang van water. Dat betekent dat uitbreiding van woningbouw of industrie in die gebieden niet gewenst is.

Voor deze grondslag geldt de volgende voorkeursvolgorde waaraan oplossingsrichtingen worden getoetst. Voor het kwantiteitsbeheer geldt de trits: vasthouden, bergen en - als het niet anders kan - afvoeren. Voor watertekorten in de zomer staat waterconservering voorop. Aanvoer van gebiedsvreemd water beperkt zich tot de daarvoor aangewezen gebieden. Het kwaliteitsbeheer wordt gebaseerd op de trits: schoonhouden, scheiden en - als het niet anders kan - zuiveren.

De Drentse samenleving

De sociale dimensie als grondslag heeft ten doel de mens en zijn behoeften meer centraal te stellen. Dit "meer" is ten opzichte van het POP I. Voorzieningen en behoeften van de Drentse

inwoners waren vanzelfsprekend de basis voor het provinciaal beleid. Het expliciet benoemen van deze grondslag krijgt dus vooral waarde in het consequent stilstaan bij de vraag of en hoe initiatieven van de provincie, maar ook van anderen zich verhouden tot behoeften en kwaliteiten in de Drentse samenleving. Behoeften voor de korte en de lange termijn. In deze zin legt deze grondslag tevens een brug naar een Duurzame Ontwikkeling.

De sturende werking van de Drentse samenleving als grondslag is als volgt geconcretiseerd.

- Door de gevolgen van beleidskeuzes voor de Drentse samenleving expliciet in beeld te brengen.

Voorbeeld: woningbouw en kernenstructuur in samenhang met de leefbaarheid van de kernen.

- Bij beleidsvorming en beleidsuitvoering consequent een sociale paragraaf opnemen.
- Een verband te leggen tussen het omgevingsbeleid en het voorzieningsniveau.
- Bij de inrichting van Drenthe rekening houden met sociale wensen.
- Het betrekken van burgers en partners bij het formuleren en uitvoeren van beleid.

De fysieke infrastructuur

De fysieke infrastructuur heeft een dubbele rol in het omgevingsbeleid. Ze is een voorwaarde voor ruimtelijk-economische ontwikkeling en stimulering van functies als werken, wonen en recreatie. Dit krijgt betekenis in de zin van bereikbaarheid en ontsluiting. Anderzijds kan infrastructuur de mobiliteit sturen en doseren in de zin van toegankelijkheid en aldus een voorwaarde zijn voor kwaliteitsbehoud.

De fysieke infrastructuur is tevens een ruimtevragende structuur die gevolgen heeft voor de ruimtelijke kwaliteit in de meest brede zin. Door de ontwikkeling van een EHS ontstaan knelpunten met de infrastructuur (barrièrewerking infrastructuur). Daarnaast belast verkeer de kwaliteit van het milieu. De invloed van de infrastructuur op het omgevingsbeleid en op de huidige Drentse omgevingskwaliteiten hebben geleid tot het uitgangspunt dat de huidige infrastructuur de basis is voor de komende decennia. Benutten en versterken van de bestaande infrastructuur, het selectief gebruiken daarvan en als het niet anders kan, aanleg van nieuwe infrastructuur, is de volgorde van voorkeur. Binnen deze keuzes blijft veiligheid, volgens het concept-Duurzaam Veilig, het uitgangspunt, maar er zullen ook nieuwe innovatieve richtingen worden ingeslagen.

Deze sturende werking is als volgt geconcretiseerd.

- De huidige hoofdinfrastructuur is grotendeels toereikend om een ontwikkelende en stimulerende rol te vervullen voor de economische kernzones. Een aantal maatregelen wordt nog uitgevoerd om de aansluiting op "overig" Nederland te complementeren. Vestiging van hoog dynamische functies, die de infrastructuur sterk belasten, vindt alleen plaats nabij deze infrastructuur.
- Bij uitbreiding van hoog dynamische functies die de infrastructuur sterk belasten, worden de (locatie en inrichting) keuzes zodanig gestuurd dat met de aanwezige en voorziene infrastructuur en vervoersstructuur de bereikbaarheid gegarandeerd blijft. De infrastructuur is leidend voor de hoogdynamische functiekeuzes.
- Wegen, spoorlijnen, leidingen en overige infrastructurele voorzieningen worden zoveel mogelijk gebundeld.
- Inspanningen ten aanzien van de infrastructuur zijn vooral gericht op het vergroten van bereikbaarheid, veiligheid en het optimaliseren van de huidige situatie.
- De ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied is randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de infrastructuur. De gewenste ontsluiting en toegankelijkheid van het landelijk gebied zijn leidend voor de ontwikkeling van de infrastructuur aldaar.
- De barrièrewerking van fysieke infrastructuur wordt zoveel mogelijk beperkt en waar mogelijk opgeheven. In het bijzonder geldt dit voor het functioneren van het ecologisch systeem.

Een landschappelijke kwaliteit

Het omgevingsbeleid stelt bij ontwikkelingen en ingrepen in het landelijk gebied het landschap centraal. In een veranderend landschap is ruimte voor de ontwikkeling van bestaande en nieuwe functies. Deze ontwikkelingen dienen begeleid te worden, zodat de eigen identiteit van het Drentse landschap behouden blijft en waar mogelijk verbeterd.

Dit betekent dat het omgevingsbeleid algemene landschappelijke randvoorwaarden en aandachtspunten formuleert, zoals de juiste activiteit op de juiste plek, rekening houden met het grotere geheel en oog voor details. Kortom: bij de invulling van zowel rode als groene functies speelt de landschappelijke kwaliteit een sturende rol. Dit is de essentie van de ontwikkelingsgerichte benadering voor het landschap. Deze benadering is in de gehele provincie van toepassing op het landelijk gebied, inclusief de daarin gelegen kernen.

In de wijze waarop de ontwikkelingsgerichte benadering voor het landschap wordt toegepast, bestaat onderscheid tussen gebieden met het accent op behoud en herstel van bestaande landschapskwaliteiten en met het accent op het ontwikkelen van nieuwe landschapskwaliteiten.

De sturende werking van de landschappelijke kwaliteit wordt als volgt geconcretiseerd.

- In de integrale zonering voor het landelijk gebied. De aanwezige cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten stellen grenzen aan het ruimtegebruik.
- In de gebiedskenmerken cultuurhistorische gaafheid, beplanting en openheid.
- In de aardkundig, ecologisch, cultuurhistorisch en architectonisch waardevolle objecten in het Drentse landschap.
- In het toepassen van de ontwikkelingsgerichte benadering voor het landschap. Nieuw ruimtegebruik geeft nieuwe landschappelijke kwaliteiten. De uitwerking van deze benadering krijgt gestalte via twee strategieën.
 - a. Behoud en herstel door ontwikkeling in gebieden met bestaande, samenhangende kwaliteiten.
 - b. Nieuwe ontwikkelingen, met nieuwe landschappelijke kwaliteiten, in gebieden met vraag naar een nieuwe identiteit.

Een zuinig ruimtegebruik

Door maatschappelijke en economische ontwikkelingen zal er altijd vraag zijn naar ruimte voor nieuwe functies, terwijl de Drentse ruimte al volledig is bestemd. Drenthe blijft zich dan ook vernieuwen. Soms kunnen verschillende functies goed samengaan zonder dat ze elkaar hinderen. Veelal zal het ruimte geven aan een nieuwe functie, met het oog op de baten die daarbij voor ogen staan, de "bewegingsruimte" voor een bestaande functie beperken of deze zelfs verdrijven. Vanuit deze optiek krijgt zuinig ruimtegebruik invulling.

Zuinig ruimtegebruik heeft eveneens een kwalitatieve insteek, vanuit bestaande ruimtelijke kwaliteit. Zuinig zijn met het markante contrast van stad en land, de open on(dun)bebouwde landschappen en de uitstraling van rust en ruimte.

De sturende werking van deze grondslag is als volgt geconcretiseerd.

- De waardering van de ruimtelijke kwaliteit in landschappelijke termen van openheid, contrast stadland en feitelijk door de verbinding met de grondslag landschappelijke kwaliteit.
- Bundeling van wonen en werken en het vrijhouden van het landelijk gebied voor functies die daar thuishoren.
- Voor het stedelijk ruimtebeslag wordt als voorkeursvolgorde aangehouden: beter gebruiken van hetzelfde oppervlak door intensiveren en het meervoudig gebruiken van de ruimte, aanpassen van het ruimtegebruik door herstructurering en transformatie en het opnieuw inrichten van de ruimte door functieverandering. Pas als deze benaderingen niet tot een gewenste oplossing leiden, is kernuitbreiding te overwegen.
- Waar mogelijk functies met elkaar verweven.

- Voor het landelijk gebied zal de oplossing veelal gevonden worden in het combineren van functies en via functieverandering.

Een duurzame energiehuishouding

Een toenemende welvaart leidt tot een groeiende uitstoot van broeikasgassen. Dat leidt weer tot een stijging van de wereldtemperatuur c.q. een verandering van het klimaat. Daarnaast kunnen de aantasting van de bodemkwaliteit en veranderingen in het bodemgebruik, de uitstoot van dergelijke gassen vergroten. Daarom is het belangrijk emissies, met name van kool-dioxide, te beperken. Voor de lange termijn wordt ingezet op het realiseren van een duurzame energiehuishouding, met als doel absolute ontkoppeling tussen economische groei en uitstoot van kooldioxide.

Een duurzame energiehuishouding houdt in, het toepassing geven aan de voorkeursvolgorde: eerst energie besparen, dan energie betrekken uit duurzame bronnen en als dat niet voldoende is om de energiebehoefte te dekken, het efficiënt inzetten van fossiele brandstoffen.

De sturende werking van deze grondslag wordt als volgt geconcretiseerd.

- Het reguleren van de energie-efficiency van bedrijven via de vergunning op grond van de Wm.
- Het inbrengen van energiebesparing en duurzame energie in stedenbouwkundige plannen en in renovatieprojecten, via de beoordeling van ruimtelijke plannen, stimuleringsprojecten en de uitwerking van het Convenant duurzaam bouwen Drenthe, 2001.
- Het stimuleren, onder voorwaarden, van projecten gericht op windenergie, zonne-energie, energie uit biomassa, bodemenergie en nieuwe bossen.

C.2.4. Milieubeschermingsgebieden: een Bijzondere Omgevings Kwaliteit

De aanduiding van milieubeschermingsgebieden

Eerder in dit hoofdstuk zijn de kenmerken beschreven die aan de basis liggen van de kwalitatieve waardering van onze provincie. Voorzover dit betrekking heeft op natuur en milieu, blijkt dat er gebieden zijn met bijzondere kwaliteiten die een hoge waardering rechtvaardigen. Deze gebieden zijn, voorzover van enige omvang, in het POP II aangeduid als milieubeschermingsgebied.

Met de aanduiding van milieubeschermingsgebieden, is tevens voldaan aan artikel 4.9 van de Wm. Daarin wordt de provincie namelijk verplicht in het POP II gebieden aan te duiden "waarin de kwaliteit van het milieu of van één of meer onderdelen daarvan bijzondere bescherming behoeft". Tevens noemt de wet enkele categorieën gebieden die daarvan in elk geval deel uitmaken.

De typen gebieden die eronder vallen

De gebieden die in aanmerking komen voor een aanduiding als milieubeschermingsgebied zijn, voorzover het reeds aanwezige kwaliteiten betreft, afgeleid van de integrale zonering voor het landelijk gebied (zie C.1.). Voor wat betreft potentiële kwaliteiten, is een koppeling gelegd met ontwikkelingskaart 3. In concreto gaat het om de volgende gebieden.

1. De op kaart 1 aangegeven zones:
 - IV ("Verwevingsgebied landbouw en natuur");
 - V ("Natuur");
 - VI ("Bos met recreatie, houtproductie en natuur").
2. De op kaart 3 vermelde gebieden met de aanduiding "Ontwikkeling natuurwaarde" en "Ontwikkeling natuurwaarde en waterwinning".

In feite omvatten de aldus aangeduide milieubeschermingsgebieden de belangrijkste gebieden in onze provincie met hoge bodem- en waterafhankelijke natuurwaarden (flora en fauna) en intrinsieke bodemwaarden (aardkundige, geologische, bodemkundige en geohydrologische waarden). Ook komt in een aantal van deze gebieden van nature nog stilte en duisternis voor en is sprake van een goede luchtkwaliteit.

De gebieden die vallen onder de zogenaamde Habitat- en Vogelrichtlijnen liggen in de milieubeschermingsgebieden. Dit geldt ook voor de Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold en grote delen van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa.

De betekenis van milieubeschermingsgebieden

Een aanduiding als milieubeschermingsgebied vindt haar formeel-juridische grondslag in de Wm. De betekenis ligt daarom primair in het beschermen en verbeteren van aanwezige milieukwaliteiten.

In POP II wordt daarnaast een belangrijke inhoudelijke koppeling aangebracht met de invulling van de EHS (zie C.11.2.). Er bestaat namelijk een sterke relatie tussen de kwaliteit van het milieu en de aanwezigheid van natuurwaarden. Een goede milieukwaliteit is ondersteunend voor een waardevolle natuur. De milieubeschermingsgebieden spelen daarom ook een belangrijke rol bij het instandhouden en verbeteren van de biodiversiteit.

Genoemde koppeling kent twee dimensies. Enerzijds betekent dit in dat de beoogde milieukwaliteit mede wordt bepaald door het gewenste natuurdoeltype (zie kaart G). Verschillende soorten natuur kunnen namelijk ook verschillende eisen stellen aan de gewenste kwaliteit van het milieu.

Anderzijds spelen de milieubeschermingsgebieden, in het bijzonder de gebieden met de aanduiding "Ontwikkeling natuurwaarde" en "Ontwikkeling natuurwaarde en waterwinning" een rol bij de invulling van de EHS. Dit betekent niet dat alle milieubeschermingsgebieden tevens deel van de EHS gaan uitmaken, maar wel dat, enkele uitzonderingen daargelaten, de EHS daarin in hoofdzaak haar beslag krijgt.

Een aanduiding als milieubeschermingsgebied leidt niet tot een aanvullende provinciale bescherming. Voorop staat dat het zoneringsbeleid (zie C.4.1.) het toetsingskader is.

Een BOK

De hoge waardering van de gebieden die deel uitmaken van de milieubeschermingsgebieden, rechtvaardigt een omgevingskwaliteit, in het bijzonder een milieukwaliteit, die ook hoger is dan de AOK. Daarom wordt voor de milieubeschermingsgebieden ingezet op een zogenaamde BOK. Deze BOK heeft vooral betrekking op de kwaliteit van het milieu. Daarnaast worden de algemene milieudoelen overal nagestreefd, maar met voorrang in de milieubeschermingsgebieden. De invulling vindt plaats op basis van landelijk en internationaal geldende normen en overigens op basis van stimuleringsbeleid, inspanningsverplichtingen en vrijwilligheid. Inhoudelijk bestaat een duidelijke relatie met de invulling van de EHS.

Overigens past hier een tweetal kanttekeningen. Zoals eerder is beschreven, omvat de term milieubeschermingsgebied een veelheid aan verschillende typen gebied. Dit betekent dus dat er ook verschillen zijn in de te beschermen c.q. te ontwikkelen waarden, zowel qua soort van waarde, als niveau van bescherming. De na te streven BOK is derhalve niet algemeen geldend voor alle milieubeschermingsgebieden, maar kent een nuancering, onder meer afhankelijk van het te realiseren natuurdoeltype.

Daarnaast wordt opgemerkt dat het in de gebieden Ontwikkeling natuurwaarde en Ontwikkeling natuurwaarde en waterwinning (zie kaart 3) vooral gaat om waarden die in potentie aanwezig zijn en nog kunnen worden ontwikkeld. De aanduiding milieubeschermingsgebied betekent daar vooral dat zorg wordt gedragen, dat er geen ontwikkelingen plaatsvinden die dit kunnen doorkruisen.

Het extra van een BOK, ten opzichte van de AOK, wordt hierna ingevuld, in samenhang met de te realiseren (natuur)doelen. Tevens zijn enkele corresponderende doelen opgenomen, die samenhangen met de AOK.

Langetermijndoelstellingen

- Het realiseren van de natuurdoelen.
- Behoud, herstel en ontwikkeling van landschappelijke, aardkundige en cultuurhistorische elementen en structuren.

Doelstellingen voor de planperiode

- Ammoniak
De draagkracht van de natuur wordt in 2010 in 50% van de gebieden niet overschreden (BOK).
Het emissieplafond, als inspanningsverplichting, bedraagt voor ammoniak 6 kton/jaar (AOK).
- Verdroging
Volledig herstel van 13.000 ha verdroogd gebied in 2010 (BOK).
- Oppervlaktewaterkwaliteit (zie C.3.2.).
De realisatie van de zogenaamde maximaal toelaatbaar risico (MTR) uit de Vierde nota waterhuishouding in 2006 (AOK).
De realisatie van het zogenaamde Verwaarloosbaar Risico (VR) uit de Vierde nota waterhuishouding in 2015 (AOK).
- Stilte
In een aantal, in de Provinciale omgevingsverordening (POV), aan te wijzen gebieden gelden voor niet-natuurlijke geluidsbronnen de volgende normen (BOK):
 - een richtwaarde van 35 dB(A) voor het Leq en 40 dB(A) voor het Lmax, alsmede
 - een streefwaarde van 30 dB(A) voor het Leq en 35 dB(A) voor het Lmax
- Vermesting
Voor de nitraatconcentratie in het bovenste grondwater geldt, op grond van de EU-nitraatrichtlijn, een streefwaarde (als inspanningsverplichting) van 25 mg NO₃/liter (BOK).
De nitraatconcentratie in het bovenste grondwater voldoet in de gehele provincie aan de EU-nitraatrichtlijn van 50 mg NO₃/liter (AOK).
Daarnaast is het streven gericht op een fosfaattoestand van de bodem op landbouwgronden die landbouwkundig niet hoger is dan "ruim voldoende" (AOK).
- Verwerving.
Aankoop van 2.750 ha nieuwe natuurgebieden.
- Verkeers- en vervoersinfrastructuur.
Het opheffen van barrières, vanwege de hoofdwegenstructuur in de milieubeschermingsgebieden in 2010, in samenhang met de realisatie van ecologische verbindingzones.
Het opheffen van barrières vanwege de hoofdwegenstructuur in de milieubeschermingsgebieden in 2018.

Ook in andere onderdelen van het POP II zijn doelstellingen te vinden, die te maken hebben met een BOK. Te denken valt aan de teksten bij de integrale zonering (de zones IV, V en VI) en bij de onderdelen Natuur, Water en Verkeers- en vervoersinfrastructuur.

De volgende instrumenten worden ingezet

- Subsidiering van de aankoop, het beheer en de ontwikkeling van natuurgebieden.
- Inzet van (ondersteunende) regelgeving: Natuurbeschermingswet, WRO (toetsen bestemmingsplannen), Landinrichtingswet (beoordelen landinrichtingsprojecten), Wet ammoniak en veehouderij (Wav) (Ammoniakkaart), Wm (vergunningverlening), Wet bodembescherming (WBB) (algemene regels), WHH (beoordelen van beheersplannen van waterschappen), Flora- en Faunawet (FFW), de Ontgrondingenwet (vergunningverlening).
- Lozingenbesluit open teelt (bestrijdingsmiddelen- en nutriëntengebruik langs oppervlaktewater).
- Gebiedsgerichte aanpak, in combinatie met een stimuleringsbeleid, voor onder meer het uitvoeren van anti-verdrogingsmaatregelen, hermeandering van waterlopen, verplaatsing van veehouderijbedrijven, ontsluiting en bereikbaarheid landelijk gebied en herstel en onderhoud van het landschap.
- Een plan van aanpak (PvA) regionaal mest- en ammoniakbeleid.
- Een studie gericht op een integrale aanpak van stikstofgerelateerde milieuproblemen, uitmondt in een uitwerkingsplan van het POP.
- Communicatie en voorlichting.
- De Provinciale omgevingsverordening (POV).

Een BOK in een bepaald gebied wordt ook beïnvloed door ingrepen c.q. activiteiten in aangrenzende gebieden. Te denken valt aan geluid, luchtkwaliteit en waterstromen; zaken die zich niets gelegen laten aan een grens op een kaart. Hierbij gaat het ook over wederzijdse overschrijdingen van de provinciegrens. Waar nodig en waar mogelijk worden derhalve ook maatregelen getroffen in aangrenzende gebieden. Voor waterhuishoudkundige aspecten betekent dit bijvoorbeeld dat in een aanpak rekening wordt gehouden met het totale stroomgebied, waarin het milieubeschermingsgebied ligt.

De Provinciale omgevingsverordening (POV)

De Wm verplicht de provincie, naast de hiervoor aangehaalde verplichte gebiedsaanwijzing, ook een verordening vast te stellen ter bescherming van het milieu: de POV. De POV is een instrument ter bescherming en ontwikkeling van de milieukwaliteiten, op grond waarvan milieubeschermingsgebieden worden aangeduid. Op grond van de Wm bevat de POV tenminste:

- a. regels ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met oog op de waterwinning in bij de verordening aangewezen gebieden, en
- b. regels inzake het voorkomen of beperken van geluidshinder in bij de verordening aangewezen gebieden.

In de Drentse POV zijn regels opgenomen voor zogenaamde stiltegebieden: gebieden ter bescherming van de stilte. De stiltegebieden kenmerken zich door het (nagenoeg) afwezig zijn van onnatuurlijke geluiden in grote, aaneengesloten en herkenbare gebieden en door een ligging in zone IV, V of VI. Dit betekent dus dat alle stiltegebieden deel uitmaken van de milieubeschermingsgebieden. Overigens zijn niet alle milieubeschermingsgebieden tevens stiltegebied.

De beleidsmatige basis voor het opnemen van regels in de POV c.q. de gebieden, waarin de regels gelden, ligt in het POP II. De formele aanwijzing, inclusief de begrenzing van de gebieden op perceelsniveau, vindt plaats in de POV (zie kaart 5).

In de stiltegebieden gelden enkele bepalingen die betrekking hebben op het voorkomen van zogenaamd "wild crossen" en op het verbieden van toertochten. Daarnaast zijn grootschalige evenementen niet toegestaan. Een tweetal gebieden, het Ballooërveld en het Oosterzand, nabij Havelte, is wel als stiltegebied aangewezen, maar de desbetreffende regels in de POV treden pas

op een later tijdstip in werking. Dit heeft te maken met de voorgenomen beëindiging van de militaire activiteiten ter plekke.

Daarnaast zijn in de POV gebieden aangewezen ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de drinkwaterwinning. Deze gebieden liggen ten dele in een milieubeschermingsgebied. In C.9.4 wordt hierop nader ingegaan.

In de POV is ook een verbod opgenomen op het varen (kanoën) in een deel van de Drentsche Aa, gelegen in een milieubeschermingsgebied. Het betreft (grotweg) het gedeelte ten noorden van de lijn Assen - Rolde.

C.3. Water

C.3.1. Inleiding

In "Waterbeheer 21e eeuw" (WB21) is een herijking van het beleid, inzake de waterhuishouding ingezet. Erkend wordt dat het huidige waterbeheer te ver is doorgeschoten. Uit nieuwe prognoses van klimaatscenario's blijkt dat in de toekomst meer neerslag in met name de winterperiode te verwachten is. Inmiddels is per stroomgebied een visie opgesteld, waarin maatregelen worden voorgesteld. Voor Drenthe is dat de Stroomgebiedsvisie Groningen/Noord- en Oost-Drenthe en de Stroomgebiedsvisie Vecht - Zwarte Water. De stroomgebiedsvisies vormen de basis voor het waterhuishoudkundige beleid in het POP II.

Het beleidsmatig kader voor de doorwerking van water in het POP II komt in algemene zin in dit hoofdstuk aan de orde. Het gaat hierbij om de vertaling van de stroomgebiedsvisies. Ook zijn de doelstellingen voor de waterkwaliteit in dit hoofdstuk opgenomen.

In C.6.4 komt het stedelijk waterbeheer aan de orde. In het desbetreffende hoofdstuk zijn de volgende onderwerpen opgenomen: beekdalen vrijhouden van bebouwing, afkoppelen neerslag, normering wateroverlast, geen afwenteling van wateroverlast, de waterparagraaf in bestemmingsplannen en de watertoets.

In C.9.4 wordt het kader voor de vergunningverlening voor grondwateronttrekking uitgewerkt.

De Stroomgebiedsvisies Vecht - Zwarte Water en Groningen - Noord-/Oost-Drenthe en de zienswijzen van de waterschappen zijn te beschouwen als het wateradvies in het kader van de watertoets. In hoofdlijnen is de wateropgave als volgt opgenomen in het POP.

- In het noorden van de provincies zijn bergingsgebieden aangegeven.
- Voor het zuiden van de provincie is het aanwijzen van bergingsgebieden een uitwerkingsopdracht.
- Voor de beekdalen geldt het "Nee, tenzij"-beleid.
- Het kader voor het GGOR is gekoppeld aan de zonering.
- Hydrologische aandachtgebieden zijn op kaart 1 vermeld.
- Het POP is de ontwerprichtlijn in het kader van de watertoets.

C.3.2. Oppervlaktewaterkwaliteit

Doelstellingen voor de lange termijn

Gezonde en duurzame watersystemen. Dit betekent dat het oppervlaktewater geen bedreiging vormt voor de volksgezondheid en bijdraagt aan de kwaliteit van het natuurlijk leefmilieu.

Doelstellingen voor de planperiode

Alle oppervlaktewateren moeten voldoen aan de normen die horen bij het MTR in 2006, zoals is opgenomen in de Vierde nota waterhuishouding. Er wordt gestreefd naar het bereiken van de normen die horen bij het VR in 2015, zoals vermeld in de Vierde nota.

De uitwerking van de doelstellingen wordt gebaseerd op de trits: eerst schoonhouden, dan scheiden en als het niet anders kan zuiveren. Verder wordt het principe van "niet afwentelen" gehanteerd. Dit betekent dat de functies in het ontvangende gebied niet mogen worden beperkt door bovenstroomse vervuiling. In de planperiode krijgt het verbeteren van de waterkwaliteit van de beken prioriteit (zone IV tot en met VI).

De Europese Kaderrichtlijn Water

In 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (kaderrichtlijn) vastgesteld. De kaderrichtlijn stelt kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater, grondwater en beschermde gebieden. Voor oppervlaktewater gaat het om het bereiken van een zogenaamde "goede chemische toestand" en "goede ecologische toestand". Bij grondwater is als doelstelling vermeld: het beschermen, verbeteren en herstellen van alle grondwaterlichamen, het zorgen voor een evenwicht tussen onttrekking en aanvulling van grondwater en een vermindering van de grondwaterverontreiniging. Voor de beschermde gebieden ten slotte gaat het om een aanvullende of specifieke bescherming. In de provincie Drenthe betreft het de volgende beschermde gebieden:

- gebieden die beschermd worden voor de onttrekking van voor menselijke consumptie bestemd water;
- zwemwaterlocaties;
- Vogel- en Habitatrichtlijngebieden waarvan de bescherming in belangrijke mate afhankelijk is van het behoud of verbetering van de watertoestand

Per stroomgebiedsdistrict wordt een beheersplan opgesteld. De provincie Drenthe ligt in de stroomgebiedsdistricten Neder Eems (Oost-Groningen - Oost-Drenthe), Rijn Noord (Friesland, West-Groningen en Noordwest-Drenthe) en Rijn Oost (Overijssel en Zuid-Drenthe). Het stroomgebiedsbeheersplan moet in 2009 gereed zijn. Eind 2004 moet echter al het eerste huiswerk worden opgeleverd. Het huiswerk voor de regio omvat een indeling van het stroomgebiedsdistrict in grond- en oppervlaktewaterlichamen, een indeling van het oppervlaktewater in natuurlijke, sterk veranderde of kunstmatige watertypen, een beschrijving van de referentieomstandigheden van watertypen en inzicht in de effecten van menselijke activiteiten. De verwachting is dat vrijwel al het oppervlaktewater in de typering kunstmatig of sterk veranderd zal vallen. Voor natuurlijk water is de doelstelling geformuleerd van een goede ecologische toestand (GET). Dit is volgens de kaderrichtlijn een afgeleide van de min of meer onverstoorde staat. Dit is vrijwel niet haalbaar gezien het intensieve grondgebruik in de provincie. Er zal altijd wel sprake zijn van enige beïnvloeding.

Op landelijk niveau wordt een economische analyse van het watergebruik gemaakt en een register van beschermde gebieden samengesteld.

In de kaderrichtlijn worden ook zogenaamde "beschermde gebieden" onderscheiden. Het gaat om de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, de gebieden ter bescherming van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater vanwege de drinkwaterwinning en zwemwater. In beginsel verschilt de normstelling van de ecologische en chemische toestand voor waterlichamen in deze beschermde gebieden niet met die van "gewoon" oppervlaktewater en grondwater. Voor ieder aangewezen waterlichaam in een beschermd gebied moeten echter de strengste milieudoelstellingen worden geselecteerd. Dat betekent ofwel de normen voor een goede chemische en ecologische toestand ofwel een strengere of aanvullende doelstelling die voortvloeit uit de Europese regelgeving op grond waarvan het betreffende gebied is aangewezen. Daarnaast lijkt het erop dat geen verlenging voor het realiseren van de gewenste waterkwaliteit na 2015 mogelijk is. In Drenthe zijn de volgende Vogel- en Habitatrichtlijngebieden aangewezen en gemeld bij de EU.

Deze zijn daarom voor de kaderrichtlijn gekenmerkt als beschermd gebied. Dat betekent dat de normen voor de goede chemische en ecologische oppervlaktewaterkwaliteit in 2015 moeten zijn bereikt. De normen die horen bij een goede ecologische toestand zijn nog in ontwikkeling. Wij streven voor de beschermde gebieden naar gedifferentieerde normen die passen bij de bijzondere kenmerken van het gebied. Totdat die normen zijn vastgesteld hanteren wij de MTR-normen uit de Vierde nota waterhuishouding. In een volgend POP leggen wij de nadere uitwerking vast.

Oppervlaktewater voor de bereiding van drinkwater

Deze functie is toegekend aan de Drentsche Aa bij het innamepunt van het Waterbedrijf Groningen, nabij Glimmen. Dit betekent dat het water hier moet voldoen aan de wettelijke normen die voor deze functie zijn vastgelegd.

Overige oppervlaktewaterfuncties

Er zijn nog een drietal functies voor oppervlaktewater, waaraan wettelijke kwaliteitseisen zijn verbonden. Het gaat om de functies "zwemwater", "water voor karperachtigen" (viswater) en "water voor zalmachtigen". De functie "water voor karperachtigen" blijkt in de praktijk weinig toegevoegde waarde te hebben. De normen zijn niet strenger dan de huidige kwaliteitseisen die al van toepassing zijn voor veel beken. De functie "water voor zalmachtigen" is, gezien de aard van de oppervlaktewateren, nog nooit toegekend in Drenthe. De zwemwateren zijn op kaart 2 aangegeven. De normen en eisen uit de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO) en de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (WHVBZ) zijn op deze wateren van toepassing. De provincie ziet toe op de veiligheid, hygiëne en inrichting van de zwemgelegenheden en het waterschap op de kwaliteit van het zwemwater. De provincie is op basis van de WVO en WHVBZ bevoegd, in geval de zwemgelegenheden niet voldoet, maatregelen te nemen.

Afvalwater

Op grond van artikel 10.33, eerste lid, van de Wm is elke gemeente gehouden tot een doelmatige inzameling en een doelmatig transport van afvalwater, dat vrijkomt op de binnen haar grondgebied liggende percelen. GS kunnen, op verzoek van burgemeester en wethouders, een ontheffing verlenen van deze zorgplicht. Een ontheffingsverzoek wordt alleen in behandeling genomen wanneer in een door de raad vastgesteld gemeentelijk rioleringsplan wordt aangegeven welke percelen niet beschikken over een rioolaansluiting. Een ontheffing wordt in beginsel niet verleend waar, op grond van de Bouwverordening, een aansluitverplichting op het openbaar riool geldt. Evenmin wordt een ontheffing verleend wanneer de gemeentelijke basisinspanning minder dan € 11.350,-- per perceel bedraagt, binnen een plangebied van een redelijke omvang. Voor percelen die lozen in een milieubeschermingsgebied wordt in beginsel, geen ontheffing verleend. De zorgplicht voor het doelmatig inzamelen en transporteren van afvalwater kan ook worden gerealiseerd met een individueel zuiveringssysteem. Een individueel zuiveringssysteem is alleen mogelijk indien door de gemeente is aangetoond dat de kosten van aanleg van riolering hoger zijn dan de basisinspanning van € 11.350,--.

Van de waterleidingbedrijven wordt een bijdrage verwacht in de aanlegkosten van een voorziening in grondwaterbeschermingsgebieden, boven de gemeentelijke basisinspanning. In de milieubeschermingsgebieden kan de provincie stimuleringsbijdragen verlenen. Het beleid voor de inrichting van rioolstelsels en riooloverstorten is uitgewerkt in hoofdstuk C.6.4, onder Stedelijk waterbeheer.

Uitvoering in planperiode

Alle watersystemen ontspringen op het Drents plateau. De oppervlaktewaterkwaliteit wordt dus alleen door activiteiten in de provincie beïnvloed. Het gaat hierbij om lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties, riooloverstorten en diffuse bronnen, zoals verkeer en landbouw. Voor de emissies wordt het landelijk beleid gevolgd. Regels zijn vastgelegd in de WVO. De

water-beheerder is verantwoordelijk voor uitvoering van de WVO en hiermee de bewaker van de oppervlaktewaterkwaliteit. De waterbeheerders zorgen ervoor dat de vergunningen actueel zijn en zorgen tevens voor een adequate handhaving.

De provincie zet zich in het kader van de gebiedsgerichte uitvoering in voor een verbetering van de waterkwaliteit. Hierbij staat een integrale aanpak van het watersysteem voorop. Dit betekent onder meer dat voor het realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen ook de belasting uit het bovenstrooms gelegen gebied in ogenschouw wordt genomen. Voor probleemstoffen in stedelijk gebied wordt gestreefd naar een verantwoord materiaalgebruik via het Convenant duurzaam bouwen Drenthe, 2001. Bij uitbreiding van stedelijk gebied en bij herstructurering wordt uitgegaan van het afkoppelen van regenwater van het vuilwater-riool. Dit vermindert de kans op overstorten van het riool rechtstreeks op het oppervlaktewater (zie C.6.4.).

De volgende instrumenten zullen worden benut om het beschreven beleid te kunnen realiseren.

- Toezicht op de waterschappen, i.c.
- Toetsing van beheersplannen van de waterschappen en maken van prestatieafspraken.
- Een gebiedsgerichte aanpak (natuurfunctie beekdalen).
- Convenant duurzaam bouwen Drenthe, 2001.
- Stimulering maatregelen die verder gaan dan de basisinspanning riolering.
- Advisering over de gemeentelijke rioleringsplannen.

C.3.3. Wateroverlast en watertekort

Tijdens de hoogwaters van Rijn en Maas in 1995 en 1996 en de wateroverlast in Zuidwest- en Noordoost-Nederland in 1998, is gebleken dat te weinig rekening is gehouden met de benodigde ruimte voor het water. Gestimuleerd door de technische mogelijkheden om het water naar onze hand te zetten, de voortdurende vraag naar ruimte en de stijgende grond(verwerings)kosten, zijn kapitaalintensieve functies, zoals bebouwing in toenemende mate in laaggelegen gebieden geprojecteerd. Eén van de conclusies van de Commissie WB21 is bijgevolg dat de waterhuishouding een belangrijkere plaats in de ruimtelijke ordening dient te gaan innemen. In de Startovereenkomst van februari 2001 is tussen het Rijk, het IPO, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen afgesproken om gezamenlijk op te trekken. Inmiddels is per stroomgebied een visie opgesteld, waarin maatregelen worden voorgesteld. Voor Drenthe is dat de Stroomgebiedvisie Groningen/Noord- en Oost-Drenthe en de Stroomgebiedvisie Vecht - Zwarte Water.

Het klimaat verandert. De voorspellingen van de Commissie WB21 voor het jaar 2100 geven aan dat de neerslag vooral in de winter toeneemt en dat de neerslagritmes zich wijzigen. Tevens zal de zeespiegel stijgen. In combinatie met bodemdaling zal hierdoor de kans op wateroverlast toenemen. De laatste jaren hebben Drenthe en de aanliggende provincies al te maken gehad met kritisch hoge oppervlaktewaterstanden.

In de zomer zal de neerslag iets groter worden maar tevens zal ook de verdamping toenemen. De gevolgen van de combinatie van deze twee parameters zijn niet goed in te schatten. De verwachting is wel dat de afvoer van de Rijn gedurende de zomer, en dus de voeding van het IJsselmeer zal verminderen. Dit kan problemen geven voor de oppervlaktewatervoorziening in Drenthe in de zomer.

Wateroverlast kan zich op verschillende manieren voordoen. De meeste kans op schade treedt op bij overstromingen uit de boezem of de kanalen. Een andere vorm van wateroverlast is grondwateroverlast. Dit treedt op als het ont- en afwateringssysteem van een gebied niet in staat is de neerslag af te voeren. Deze vorm van wateroverlast wordt regionale wateroverlast

genoemd. De kans op schade is bij deze vorm over het algemeen kleiner. Tenslotte komt het in bebouwd gebied voor dat de riolering het water niet kan verwerken. Ook hierbij kan wateroverlast optreden. De normen die voor riolering worden gehanteerd zijn minder streng, omdat een forse uitbreiding van het riool enorme investeringen met zich meebrengt. Daarnaast is er een alternatief, namelijk het van het riool afkoppelen van de neerslag.

Doelstelling voor de lange termijn

Met betrekking tot de waterhuishouding is het beleid erop gericht bij de opvang van extreme neerslag gebruik te maken van de natuurlijke veerkracht van het watersysteem. De natuurlijke veerkracht wordt daarbij gehandhaafd en waar nodig hersteld. Dit betekent dat er ruimte voor water is, waarbij zowel wateroverlast als watertekort wordt voorkomen. Bij de uitwerking van het beleid gelden de volgende voorkeurvorgorden voor oplossingsrichtingen:

- voorkomen van wateroverlast: vasthouden, bergen en, als het niet anders kan, afvoeren;
- voorkomen van watertekort: conserveren, bergen en, als het niet anders kan, aanvoeren.

Doelstelling voor de planperiode

In de planperiode is het beleid gericht op het beperken van de wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. De normen zijn nog niet bekend. Voor de kans op overstroming uit de boezem, zal de norm uitkomen tussen de 1 keer per 100 jaar en 1 keer per 1.000 jaar. Voor regionale wateroverlast ligt de norm tussen de 1 keer per 10 jaar en 1 keer per 100 jaar.

Verder is het beleid gericht op het maximaal vasthouden van water binnen de kaders van het gewenst grond- en oppervlakteregime (GGOR).

Vasthouden, bergen en afvoeren

Er is een verschil tussen het "gewone" oppervlaktewaterbeheer en de maatregelen die genomen worden om de gevolgen van extreme neerslag te beperken. Het jaarlijkse beheer wordt uitgewerkt in de GGOR. Hierbij wordt het waterbeheer afgestemd op de functies. Dit betekent onder meer dat zoveel mogelijk water wordt vastgehouden om een bijdrage te leveren aan de verdrogingsbestrijding. Daarnaast is het weinig duurzaam om het water eerst te laten weglopen om het vervolgens, in het droge seizoen, weer op te pompen. Daar komt bij dat als gevolg van de klimaatverandering ook een toename van perioden met droogte wordt verwacht. Kortom: uitgangspunt voor het normale waterbeheer is het zoveel mogelijk vasthouden van water. Het vasthouden uit de bekende trits van WB21 is dus veel meer "normaal waterbeheer" en geen maatregel om wateroverlast te voorkomen.

Het vasthouden van water of optimale conservering wordt bereikt door een andere inrichting van de waterlopen. De waterlopen worden ondieper en breder aangelegd, waarbij het oppervlaktewaterpeil gelijk blijft. Dit betekent dat in droge perioden het water minder ver uitzakt en dus meer water in het gebied achter blijft. Daarnaast worden beken, voorzover beschikt kan worden over instrumentarium, natuurlijk ingericht. Het effect van deze inrichting is gelijk aan het ondieper aanleggen van waterlopen, maar vanwege het feit dat de beekdalen de drainagebasis vormen van een heel watersysteem, is het effect veel groter. De inrichting en beheer van de waterhuishouding is verder uitgewerkt in het GGOR (paragraaf C.3.4.).

Naast het normale beheer worden maatregelen genomen om de gevolgen van extreme neerslag te beperken.

Ten eerste gaat het hierbij om het voorkomen dat de afvoer bij extreme neerslag nog gaat toenemen. In termen van WB21 heet dat het niet afwentelen van wateroverlast op benedenstrooms gelegen gebieden. Dit betekent hoofdzakelijk niet bouwen in de lage gebieden. In Drenthe zijn daarom de beekdalen op kaart 2 opgenomen. Hier geldt het zogenaamde "Nee, tenzij"-beleid. Daarnaast zijn voor bestaand en nieuw stedelijk gebied eisen gesteld aan de opvang van neerslagwater. De watertoets wordt toegepast om er voor te zorgen dat het stedelijk gebied aan de eisen voldoet. Ten tweede zijn op een aantal locaties bergingsgebieden

nodig. Het oppervlaktewatersysteem heeft hier eenvoudig weg meer ruimte nodig om extreme afvoer te kunnen opvangen.

Voor het vergroten van de afvoer, de derde stap in de trits van WB21, zijn in Drenthe niet veel maatregelen voorzien.

Beekdalen

In perioden van intensieve neerslag kan over de gehele lengte van het beekdal wateroverlast verwacht worden. In de beekdalen worden daarom geen nieuwe werken uitgevoerd die de afvoer van water versnellen. Kapitaal intensieve functies worden zoveel mogelijk geweerd. Het betreft met name woon- en werkgebieden en bepaalde vormen van agrarisch grondgebruik zoals glastuinbouw, kwekerijen en intensieve veehouderijen. Hiervoor is het "Nee, tenzij"-beleid ontwikkeld. Dit beleid geldt in alle beekdalen, als vermeld op kaart 2.

Het "Nee, tenzij"-beleid houdt in dat nieuwe kapitaalintensieve functies alleen zijn toegestaan als:

- sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en
- er geen alternatieven zijn en
- de functie op de locatie geen feitelijke belemmering vormt om in de toekomst de afvoer- en bergingscapaciteit van het regionale watersysteem te vergroten en
- compensatie van het negatieve effect op het watersysteem deel uitmaakt van het plan.

Bij de inrichting en het beheer van het beekdal zal met wateroverlast rekening gehouden moeten worden. Dit werkt door in een aantal praktische zaken, zoals de vloerhoogte van een nieuwe stal of de constructie van een weg. Aan de ontwikkeling van een grondgebonden landbouwbedrijf (zonder kapitaalintensieve tweede tak) worden geen beperkingen opgelegd. Ook kunnen nieuwe grondgebonden landbouwbedrijven opgericht worden, waarbij het voor de hand ligt niet in de laagste delen van het beekdal te bouwen en bij de hoogteligging van de bedrijfsgebouwen rekening te houden met mogelijke wateroverlast. Het waterschap heeft hierin een adviserende rol. Het is uiteindelijk de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer welke voorzorgsmaatregelen worden genomen om wateroverlast te voorkomen.

Bij het toepassen van de watertoets zal het waterschap aan de gemeente advies geven over de gebruiksmogelijkheden van het beekdal met inachtneming van het hier gegeven "Nee, tenzij"-beleid.

De volgende instrumenten zullen worden benut om het beschreven beleid te kunnen realiseren.

- Beoordelen van beheersplannen van waterschappen.
- Het opstellen van twee regionale bestuursakkoorden over wateroverlast tussen provincie, waterschappen en gemeenten. Hierin worden afspraken gemaakt over de financiering en uitvoering van maatregelen uit de stroomgebiedsvisies.
- Het bevorderen van maatregelen gericht op herstel van natuurlijke beeksystemen, in het kader van een gebiedsgerichte aanpak, voorzover instrumenten beschikbaar zijn.
- Onderzoek naar de effecten van langdurige perioden met droogte op de grondwatervoorraad.

Bergingsgebieden

Naar aanleiding van de wateroverlast in 1998 is de provincie in samenwerking met de waterschappen overgegaan tot het aanwijzen van bergingsgebieden. Deze bergingsgebieden zijn naast andere maatregelen noodzakelijk om de doelstelling van het beperken van wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau te kunnen realiseren.

Een gezamenlijke werkgroep van de provincies Groningen en Drenthe en de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's heeft onderzoek uitgevoerd naar de locaties en inzet van bergingsgebieden. Uit dit onderzoek is voortgekomen dat in Noord-Drenthe de gebieden Peizer- en Eeldermeden West, Peizer- en Eeldermeden Oost, een gedeelte van Matsloot/Roderwolde,

Leutingewolde en Polder Lappenvoort geschikt zijn als bergingsgebieden. In de benedenloop van de Hunze, te weten het gebied Tusschenwater, is een natuurontwikkelingsproject gaande. Ook dit gebied is inzetbaar als berging. De provincie heeft de bevindingen van de werkgroep overgenomen en op kaart 2 vermeld. Ook is het gebied Tusschenwater opgenomen.

Volgens de resultaten van het onderzoek "Hoogwater fase 1", 2001, uitgevoerd in opdracht van de Stuurgroep Water 2000+, is het totale oppervlak van de gebieden die in Groningen en Noord-Drenthe worden aangewezen als bergingsgebied in combinatie met de voorgestelde waterdiepten en kadeverhogingen voldoende om bij inzet als berging in het geval van een 1 : 1.000 jaar gebeurtenis ernstige wateroverlast te voorkomen.

Voor de selectie van de bergingsgebieden zijn de volgende criteria gebruikt.

1. *Bergend vermogen*

Het bergingsgebied moet voldoende water kunnen bergen. Ten einde onevenredig veel schade over een groot gebied te voorkomen, moet de bergende diepte voldoende zijn.

2. *Locatie*

De bergingsgebieden dienen te worden aangelegd op plaatsen waar knelpunten voorkomen in de afvoer bij extreme neerslag. De beste plaats is globaal op de overgang van het hellende naar vlakke gebied.

3. *Locatie in het boezemsysteem*

Bergingsgebieden moet tegen of dichtbij boezemwateren gesitueerd worden. Bij het inzetten van berging dienen deze gebieden snel gevuld te worden. De aanvoercapaciteit van de watergang moet hieraan kunnen voldoen.

4. *Bebouwing en infrastructuur*

Om de kosten van bescherming van aanwezige bebouwing en infrastructuur niet te hoog op te laten lopen is het belangrijk dat bergingsgebieden niet te veel bebouwing of infrastructuur bevatten of dat deze geclusterd, dan wel relatief hooggelegen is.

5. *Aanwezige functies*

Natte natuurgebieden lenen zich in principe, afhankelijk van de natuurdoelen het beste voor waterberging. Gezocht is naar gebieden waar de functie natuur veel aanwezig is.

6. *Leefbaarheid*

In diepe polders kan veel water geborgen worden. De keerzijde is echter dat de hierin aanwezige bebouwing beschermd moet worden door middel van hoge kaden. Dit wordt vanuit het oogpunt van leefbaarheid niet wenselijk geacht.

7. *Inrichtingskosten*

Gezocht wordt naar gebieden waar de inrichtingskosten relatief laag zijn.

De aangewezen gebieden zijn geschikt voor waterberging, omdat het grotendeels laaggelegen gebieden betreft, die vanuit de boezem gemakkelijk kunnen worden geïnundeerd. In deze gebieden is weinig verspreid staande bebouwing aanwezig en een deel van de gronden is thans in bezit van natuurorganisaties. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de bergingscapaciteit van de verschillende gebieden.

Gebied	Capaciteit (miljoen m ³)
Peizer- en Eeldermaden oost	3,5
Peizer- en Eeldermaden west	2,6
Leutingewolde	3,7
Matsloot-Roderwolde	6,9
Lappenvoort	4,1
Tusschenwater	3,5

In het zuiden van de provincie is de noodzaak en de ligging van de bergingsgebieden nog niet bekend. Na aanvullend onderzoek van de waterschappen op dit punt worden deze gebieden

door middel van een uitwerking van het POP II vastgelegd. Het zal in de praktijk gaan om relatief kleine gebieden en gebieden die vooral benedenstrooms in de beekdalen gevonden moeten worden. Uiterlijk in 2005 is bekend of bergingsgebieden noodzakelijk zijn en waar deze komen te liggen.

Voor de bergingsgebieden geldt een dubbelbestemming. Naast een functie als landbouw- of natuurgebied is het tevens "Bergingsgebied". In de aan te wijzen bergingsgebieden zijn kapitaalintensieve functies, zoals bebouwing, ongewenst. De landbouwkundige en ecologische waarden zijn mede bepalend voor de inrichting en het gebruik. Bergingsgebieden worden ingezet als onderdeel van het normale waterhuishoudkundige systeem of als overloopgebied in tijden van extreme neerslag. De wijze waarop de verschillende gebieden worden ingezet is onderwerp van overleg tussen grondeigenaren en het waterschap. Het waterschap is uiteindelijk verantwoordelijk voor de inzet van bergingsgebieden.

De waterschappen en de desbetreffende gemeenten nemen de aanwijzing van de bergingsgebieden vanaf 2005 over in hun beheersplan respectievelijk bestemmingsplan. De voorwaarden, die aan het gebruik van de genoemde gebieden moeten worden gesteld om ze geschikt te maken en te houden als bergingsgebied, worden in het beheersplan en het desbetreffende bestemmingsplan opgenomen. De landbouwkundige en ecologische waarden zijn hierbij mede bepalend voor de inrichting en het gebruik.

Zolang de bergingsgebieden nog niet formeel in het bestemmingsplan zijn vastgelegd, zijn wijzigingen in het gebruik c.q. het verrichten van ingrepen, die strijdig zijn met een gebruik als bergingsgebied, ongewenst. Planologische reservering van bergingsgebieden in bestemmingsplannen vindt niet eerder plaats, dan nadat een afdoende schaderegeling ter beschikking staat. De schaderegeling is opgenomen in een door de waterbeheerder op te stellen verordening op basis van een in noordelijk verband opgesteld model. De schade die ontstaat bij de inzet van de bergingsgebieden wordt conform de schaderegeling vergoed.

De schaderegeling geldt alleen voor bergingsgebieden die gecontroleerd worden ingezet bij extreme neerslag. De schaderegeling is niet bedoeld voor een gebied dat ingericht wordt voor meebewegende berging. Voor zo'n gebied gelden dezelfde randvoorwaarden en uitgangspunten als bij natuurontwikkelingsprojecten. Het POP gaat hier nader op in onder C.3.4.

De volgende instrumenten zullen worden benut om het beschreven beleid te kunnen realiseren.

- Het opstellen van een regionaal bestuursakkoord over wateroverlast tussen de provincie, de waterschappen en de gemeenten. Hierin worden afspraken gemaakt over de financiering en de uitvoering van maatregelen uit de stroomgebiedsvisies.
- Toezicht op de waterschappen, i.c. toetsing van beheersplannen.
- Beoordelen van bestemmingsplannen.

Conservering van water

Ten aanzien van de watertekorten in de zomer staat in het provinciaal beleid waterconservering voorop. Dit beleid zal in samenhang met het beleid inzake het GGOR vorm worden gegeven. De huidige capaciteit van de aanvoermogelijkheden voor water, vanuit het IJsselmeer, zal niet worden uitgebreid.

De waterschappen nemen in hun waterbeheersplannen maatregelen op die gericht zijn op het conserveren van water op de plateaus, teneinde watertekort tijdens droogte zolang mogelijk tegen te gaan. Deze maatregelen sluiten aan op het gevoerde beleid, inzake het GGOR en het watersnoodprogramma.

De uitwerking is te vinden bij de integrale zonering.

De in te zetten instrumenten zijn het beoordelen van de beheersplannen van de waterschappen en de gebiedsgerichte aanpak.

Doelstelling voor de lange termijn

Het realiseren van het GGOR. Met het realiseren van het GGOR worden, meer in het bijzonder, de volgende doelen nagestreefd:

- duurzame inrichting van het stroomgebied;
- water als mede ordenend principe;
- grondgebruik ondersteunen door krachtige watersystemen.

Doelstellingen voor de planperiode

Op 2 juli 2003 is het Nationaal Bestuursakkoord Water getekend. In dit akkoord is aangegeven dat de provincie het kader voor het GGOR uiterlijk in 2005 vaststelt. De waterschappen op hun beurt stellen het GGOR uiterlijk in 2010 vast. Het GGOR wordt opgenomen in het beheersplan van het waterschap.

Technische oplossingen moeten op natuurlijke processen aansluiten. Dit betekent een ruimtegebruik dat rekening houdt met de potenties van het watersysteem. Hierbij zullen hoge delen van het stroomgebied droog en lage delen, zoals beekdalen, nat zijn. Dit heeft consequenties voor het grondgebruik in de verschillende zones.

Voor gebieden waar gedacht wordt aan een andere vorm van grondgebruik moet rekening worden gehouden met het uitgangspunt dat in lage gebieden de grondwaterstand (ten opzichte van N.A.P.) niet mag worden verlaagd. Ingrepen die een afname van de kwel met zich meebrengen, zijn in principe niet toegestaan. Zo zullen specifieke eisen gesteld worden aan te ontwikkelen woon- en werkgebieden in natte gebieden.

De provincie verwacht dat de waterschappen bij het opstellen en realiseren van het GGOR invulling geven aan de integrale zonering. De daarbij door de waterschappen te volgen procedure staat hieronder weergegeven. De mate van invulling van het GGOR wordt getoetst aan een aantal algemene uitgangspunten en een aantal specifieke uitgangspunten die bij de integrale zonering zijn opgenomen. Speciale zorg is nodig voor de hydrologische samenhang tussen verschillende gebieden. Hiervoor zijn op kaart 1 de hydrologische aandachtsgebieden opgenomen.

Bij beschrijving van de integrale zonering (zie C.4.) zijn de uitgangspunten voor het GGOR nader uitgewerkt. Hiermee heeft de provincie het kader voor het GGOR vastgesteld.

Procedureafspraken

Het GGOR wordt gebiedsgericht door het waterschap uitgewerkt op een schaal van 1 : 10.000 - 1 : 25.000. Voorafgaand aan deze uitwerking wordt de huidige situatie in beeld gebracht en wordt weergegeven op welke wijze de afzonderlijke vormen van grondgebruik het meest optimaal kunnen worden bediend (optimaal grondwaterregiem). Dit resulteert in een knelpuntenkaart. Waar geen noemenswaardige knelpunten zijn waargenomen komt de huidige situatie overeen met de gewenste. In de overige gebieden moet het GGOR nog in beeld worden gebracht.

Het daadwerkelijk realiseren van het GGOR (het uitvoeren van concrete maatregelen) gaat zeker tot 2030 duren.

Hydrologische aandachtsgebieden

Het beleid voor de hydrologische aandachtsgebieden is een voortzetting van het beleid uit het POP I. Het provinciale standpunt is dat maatregelen in zone I, II of III niet zodanig mogen worden uitgevoerd dat hiermee gebieden in zone IV, V of VI negatief worden beïnvloed. De hydrologische aandachtsgebieden zijn op kaart 1 aangegeven.

Naast beïnvloeding van landbouw op natuur geldt het omgekeerde ook. Bij anti-verdrogingsmaatregelen in natuurgebieden moet schade op andere functies, zoals landbouw en recreatie, worden voorkomen. De volgende stappen worden gezet indien bij herstelprojecten ongewenste vernatting zou kunnen optreden:

1. voorkomen;
2. ondervangen door technische maatregelen;
3. ondervangen met behulp van kavelruil, aankoop van natuurontwikkelingsgebieden en bosuitbreiding;
4. compenseren met geld en/of grond;
5. indien schadecompensatie niet mogelijk is, of te duur blijkt te zijn, dan is bestuurlijke heroverweging van het hersteltempo, herstelwijze of natuurambitie nodig.

Deze werkwijze is geïntroduceerd in het convenant verdrogingsbestrijding van 1998 en nog steeds van toepassing.

De waterschappen geven de hydrologische aandachtgebieden in hun beheersplan op de functiekaart aan. De waterschappen nemen vervolgens in de keur nadere regels op, waarmee het vergunningstelsel voor lozingen op grond van artikel 25 van de WHH van toepassing wordt verklaard op de hydrologische aandachtsgebieden.

Op grond van dit artikel kunnen vergunningaanvragen voor lozing uit drainage mede op het effect op de grondwaterstand beoordeeld worden. Daarnaast kunnen aan een vergunning voorschriften worden verbonden ter bescherming van de waterhuishouding. Hiermee heeft het waterschap een instrument in handen om de GGOR te handhaven.

In het overleg tussen gemeente en waterschap over bestemmingsplannen, in het kader van het toepassen van de watertoets, maken gemeente en waterschap afspraken over het opnemen van een aanlegvergunning voor de aanleg en het dempen van sloten en de aanleg van drainage. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over een ruimtelijke bescherming van beekdalen. Indien sprake is van zowel een vergunning in het kader van de keur van het waterschap als een aanlegvergunning in het kader van het bestemmingsplan, maken waterschap en gemeente afspraken over het eerste aanspreekpunt voor de burger. De gemeente geeft in de waterparagraaf aan hoe deze afspraken doorwerken in het bestemmingsplan.

C.4. Ontwikkeling landelijk gebied

In het POP bestaat een onderscheid tussen enerzijds het beleid voor het landelijk gebied en anderzijds het beleid voor de dorpen en steden. Laatstgenoemde categorie komt aan de orde in hoofdstuk C.6. Deze categorieën zijn overigens geen tegenspelers van elkaar. Een goed functionerend platteland is namelijk een belangrijke steunpilaar voor de Drentse dorpen en steden en omgekeerd. Immers, het is goed wonen en werken in dorpen en steden, met een aantrekkelijk landelijk gebied op korte afstand. Anderzijds is het goed wonen, werken en recreëren in het landelijk gebied, met voorzieningen op korte afstand in steden en dorpen. Kortom, beide hebben elkaar nodig, om elkaar te kunnen versterken. Dit denken in mal en contramal is één van de ordeningsprincipes in het POP.

Doelstelling

Het realiseren en instandhouden van een vitaal landelijk gebied.

De vitaliteit van het landelijk gebied is een optelsom van met name een goede leefbaarheid en voldoende en passende werkgelegenheid, in combinatie met een robuuste en kwaliteitsnatuur, cultuurhistorische gaafheid en een aantrekkelijk landschap. Leefbaarheid heeft betrekking op de beschikbaarheid van voorzieningen, maatschappelijke relaties en bereikbaarheid. Werkgelegenheid hangt samen met het aantal en de diversiteit van bedrijven, passend in de omgeving. Terzijde: een belangrijk deel van de Drentse werkgelegenheid bevindt zich in het landelijk gebied. Een robuuste en kwaliteitsnatuur, cultuurhistorische gaafheid en een aantrekkelijk landschap hebben vooral te maken een aaneengesloten net van grote natuurgebieden, een herkenbare oorspronkelijke structuur van bebouwing, landschap en wegen en een goede inpassing en afstemming van functies. Een aantrekkelijk landelijk gebied is overigens een belangrijke drager van de recreatieve en toeristische sector.

Belangrijke sectoren voor de werkgelegenheid en voor de leefbaarheid zijn recreatie en toerisme en de land- en tuinbouw. Zo is bijvoorbeeld het aanbod van voorzieningen in dorpen met een hoog toeristisch-recreatief bezoek, hoger dan elders. Daarnaast wint kleinschalige bedrijvigheid in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen in toenemende mate aan gewicht.

In het POP wordt het economisch en het sociaal-maatschappelijke belang van het platteland onderkend. Het biedt daarom ontwikkelingsmogelijkheden om dit in stand te houden en verder te versterken.

Om een ordening te kunnen aanbrengen, geldt een systeem van integrale zonering voor het landelijk gebied, dat hierna wordt beschreven in C.4.1. Grofweg betekent dit dat het landelijk gebied wordt ingedeeld in zes globale zones. Elke zone kent een eigen integraal beleidskader voor mogelijke ontwikkelingen. Verschillen tussen zones hebben te maken met gebiedsgerichte

accenten in de waardering van de hiervoor genoemde aspecten, die tezamen de vitaliteit van het landelijk gebied bepalen. Dit betekent dat een bepaald aspect in de ene zone een hogere gewicht krijgt dan in de andere. De integrale zonering biedt de mogelijkheid om binnen de toegekende accenten tot een goede afweging te komen, gericht op maatwerk.

Naast de beschrijving in de integrale zonering komen de ontwikkelingsmogelijkheden voor het landelijk gebied vooral aan de orde in de paragrafen C.8.6 (Recreatie en toerisme), C.8.7 (Land- en tuinbouw), C.7.3 (onderdeel Wonen in het buitengebied), C.8.2 (onderdelen Kleinschalige lokale bedrijvigheid en incidentele bedrijfsvestiging in het landelijk gebied en Bedrijfsvestiging in voormalige agrarische bebouwing in het landelijk gebied), de hoofdstukken C.10 (Landschap, cultuurhistorie en archeologie) en C.11 (Natuur en bos) en in paragraaf C.2.4 (Milieubeschermingsgebieden: een bijzondere omgevingskwaliteit). De integrale zonering, de hiervoor genoemde tekstonderdelen en de kaarten bij het POP dienen in onderlinge samenhang te worden gelezen.

C.4.1. Integrale zonering landelijk gebied

Doel

Het gebied van onze provincie, met uitzondering van het bebouwde gebied, is ingedeeld in een zestal verschillende zones. Door uit te gaan van deze zes zones is het mogelijk een beleid te voeren dat, op hoofdlijnen, recht doet aan de gewenste verschillen in beleid tussen de verschillende typen gebied. Voor elke zone geldt namelijk een specifiek stukje omgevingsbeleid. Daarbij worden per zone alle relevante beleidsaspecten integraal gepresenteerd. Samenhang en samenloop tussen onderdelen worden op deze wijze optimaal in beeld gebracht. Het integrale in de zonering is vooral gericht op de aspecten die rechtstreeks te maken hebben met de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

De zonering speelt een rol bij de afweging van verschillende belangen in een bepaald gebied, alsmede bij de mogelijkheden voor ontwikkeling van bebouwd gebied en uitbreiding van infrastructuur.

De integrale zonering bevat overigens niet al het beleid voor een bepaalde zone. Daarnaast zijn ook andere onderdelen van het POP II relevant. In ieder geval hetgeen wordt beschreven bij de onderscheiden functies, zoals landbouw en natuur. Qua onderscheid kent de zonering meer elementen van een toetsingskader, terwijl bij de functies meer wordt ingegaan op ontwikkelingen, doelstellingen en instrumenten.

In ieder geval dienen de betrokken onderdelen van het POP II in onderling verband te worden gelezen.

Bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten

De kwaliteit van onze provincie ligt voor een belangrijk deel verankerd in een aantal aanwezige kenmerken, die te maken hebben met de bijzondere ligging en ontwikkeling van de provincie. Deze zogenaamde gebiedskenmerken zijn nader beschreven in bijlage C (zie ook C.2.2.). Naast deze tabel zijn er nog vijf kaarten met informatie over relevante, voorkomende kenmerken (zie de kaarten 6, 7, 8, 9 en 10).

Al deze informatie vormt de basis voor de waardering van gebieden in termen van waarde en kwaliteit. Derhalve heeft het een rol gespeeld bij de onderbouwing van de indeling van gebieden in een van de zes zones.

Een indeling van de provincie in slechts zes zones kan vanzelfsprekend enkele nuances missen. Nuances die recht doen aan de veelheid aan typen gebieden en gebiedskenmerken die in onze provincie voorkomen. Daarom is bij de beschrijving van de verschillende zones rekening gehouden met een soort bandbreedte. Bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten vervullen een aanvullende rol bij de invulling van deze bandbreedte. Daarom wordt in de beschrijving van de

afzonderlijke zones regelmatig verwezen naar deze tabel en de vijf bijbehorende kaarten. Dit kan echter niet tot gevolg hebben dat op het schaalniveau van het POP het beleid voor een andere zone wordt toegepast.

De begrenzing van de zones is globaal, mede gezien de provinciale schaal waarop het POP II zich richt. Dit betekent feitelijk dat een ondergrens van enige tientallen hectares is aangehouden. Binnen de aangegeven zones kunnen echter kleinere, andersoortige gebieden voorkomen, waarvoor dan ook een ander beleid geldt. Het is de verantwoordelijkheid van gemeenten en waterschappen om deze gebieden nader aan te duiden in bestemmingsplannen, respectievelijk in beheersplannen.

Uitwerking

De Drentse watersystemen vormen, als een van de grondslagen van het POP II, mede de basis voor de toekenning van een zone aan een bepaald gebied. Daarnaast is het GGOR opgenomen.

Bij nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied staat ook de kwaliteit van het landschap, als uitwerking van een van de grondslagen, centraal. Uitgangspunt daarbij is dat, alhoewel het Drentse landschap voortdurend in ontwikkeling is, niet overal in het landelijk gebied nieuwe ontwikkelingen in gelijke mate mogelijk zijn.

Bij de zonering is uitgegaan van de landinrichtingsprojecten die nu in voorbereiding en uitvoering zijn. Uitgegaan wordt van continuïteit in de planvorming en inrichting in deze gebieden. Bestaande afspraken in het kader van een gebiedsgerichte aanpak zijn overgenomen. Negatieve beïnvloeding van gebieden door ingrepen in naastgelegen gebieden met een andere functie dient te worden voorkomen. Dit speelt vooral bij ingrepen in de waterhuishouding en bij ingrepen die het milieu belasten. Om voor de waterhuishouding dit afwegingsproces selectief te kunnen uitvoeren zijn op de functiekaart zogenaamde hydrologische aandachtsgebieden aangegeven (zie C.3.4.).

Het beleid voor de zes onderscheiden zones wordt hierna beschreven.

Zone I

Grondgebonden landbouw met mogelijkheden voor recreatie

Doelstelling

Binnen deze zone staat de uitoefening van de grondgebonden landbouw op bedrijfseconomische grondslag voorop. Recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch/recreatieve bedrijven worden bevorderd. Daarbij mag de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk worden aangetast.

Inrichting

Inrichtingsmaatregelen die in deze zone in het algemeen kunnen worden toegepast, zijn verbetering van de verkaveling, de ontsluiting, het bodemprofiel en de hoogte van het maaiveld. Bij inrichtingsmaatregelen en het vestigen van een nieuw bouwperceel wordt rekening gehouden met bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten.

Bij vestiging of uitbreiding van toeristisch/recreatieve bedrijven wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan een zo kort mogelijke aansluiting op het hoofd- en ontsluitend wegennet, in relatie tot de omvang van het bedrijf.

Bebouwing

Voor vestiging en uitbreiding van bebouwing, ten behoeve van de grondgebonden landbouw en de recreatie, zijn in deze zone ruime mogelijkheden. In de Veenkoloniën is inplaatsing mogelijk van melkveehouderijen. Een agrarisch bouwperceel voor een grondgebonden agrarisch

bedrijf en een intensieve veehouderij is niet groter dan 1,5 ha. Bij gebleken noodzaak kan een grotere oppervlakte worden aangehouden.

Nieuwe bungalowcomplexen zijn alleen toegestaan, voorzover deze aansluiten op de (sub)-streekcentra en in de nabijheid liggen van de hoofdinfrastructuur en de OV-voorzieningen, alsmede in de Voorkeursgebieden nieuwe verblijfsrecreatie als vermeld op kaart 4.

Ten aanzien van de intensieve veehouderij wordt een grote mate van terughoudendheid in acht genomen. Vestiging van nieuwe bedrijven voor de intensieve veehouderij en het toevoegen van een tak van intensieve veehouderij aan een bestaand of nieuw grondgebonden bedrijf, wordt daarom in het algemeen niet toegestaan. Slechts in enkele gevallen bestaan in de Veenkoloniën mogelijkheden voor inplaatsing van nieuwe intensieve veehouderijen, mits hiermee een knelpunt in de realisering van de EHS en/of het milieu wordt opgelost.

Voor de uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen worden mogelijkheden geboden, voorzover dit verenigbaar is met de milieuwetgeving⁷. Ook de bescherming van de waterkwaliteit met het oog op de drinkwaterwinning kan hierbij van belang zijn.

Kwekerijen

Kwekerijen (geen glastuinbouw) worden in het algemeen gevestigd op een (voormalige) agrarische bouwperceel. Nieuwe bouwpercelen zijn alleen mogelijk in de door de gemeente aangewezen voorkeursgebieden voor kwekerijen.

De vestiging van blaastunnels en tunnelkasten is in het algemeen mogelijk binnen deze zone, waarbij beperkingen gelden naar hoogte en periode van plaatsing.

Bebossing

Bebossing is toegestaan, rekening houdend met bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten.

Clustering van bos is daarbij een voorwaarde. Bebossing en de gewenste landschappelijke verzorging mogen de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk belemmeren. De aanplant van snelgroeiend bos, bedoeld voor alleen houtproductie, is op zichzelf geen reden de oorspronkelijke zone-indeling aan te passen.

Milieu

In deze zone gelden de (landelijke) doelstellingen voor de AOK. Genoemd worden:

- een totale ammoniakemissie in de gehele provincie van 6 kton/jaar in 2010, als inspanningsverplichting;
- maximaal 50 mg/liter nitraat in het bovenste grondwater.

In de gebieden die in de POV tevens zijn aangewezen vanwege de bescherming van de winning van grondwater ten behoeve van de openbare drinkwaterwinning geldt een hoger beschermingsniveau, gericht op deze specifieke functie. Het beschermingsniveau is gekoppeld aan de kwetsbaarheid van de afzonderlijk deelgebieden. De ontwikkelingsmogelijkheden langs de randen van de EHS worden mede bepaald aan de hand van kaart F.

Water

- In deze zone is de waterhuishouding, binnen de mogelijkheden van het watersysteem, afgestemd op optimale productieomstandigheden voor de landbouw.

Het hierbij behorende grondwaterregime is afhankelijk van de combinatie van grondgebruik en grondsoort. Afhankelijk van het grondgebruik realiseert het waterschap per peilvak het gewenste grondwaterregime.

⁷ Zie onder meer kaart F, bijlage C en de bijbehorende kaarten 6, 7, 8, 9 en 10.

- In de beekdalen worden geen nieuwe werken uitgevoerd die de afvoer van water versnellen. Kapitaalintensieve functies, zoals uitbreiding van stedelijk gebied en nieuwe boerderijen worden zoveel mogelijk geweerd (zie C.3.3.). Hiervoor is het "Nee, tenzij"-beleid ontwikkeld.
- Om in droge periodes over voldoende water te kunnen beschikken is het peilbeheer erop gericht de grondwaterstand niet verder uit te laten zakken, dan noodzakelijk is voor landbouwkundig gebruik (optimale conservering). Daarnaast is aanvoer van, en beregning uit, oppervlaktewater mogelijk. Hierbij geldt de voorwaarde dat dit technisch mogelijk moet zijn en passend binnen de huidige aanvoercapaciteit. Beregning met grondwater is beperkt mogelijk. Zie C.9.4.
- De waterhuishoudkundige gevolgen van maaiveld daling door oxidatie en klink kunnen worden gecompenseerd.
- Bij de inrichting van waterlopen dient rekening te worden gehouden met bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten.

Zone II Grondgebonden landbouw met mogelijkheden voor recreatie binnen de landschappelijke en cultuurhistorische hoofdstructuur

Doelstelling

Binnen deze zone staat uitoefening van grondgebonden landbouw op bedrijfseconomische grondslag voorop. Recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch/recreatieve bedrijven wordt bevorderd. Daarbij mag de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk worden aangetast en wordt gestreefd naar het instandhouden van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie.

Inrichting

Inrichtingsmaatregelen voor de landbouw en de recreatie zijn in deze zone mogelijk, zolang de waarden van natuur en landschap en de CHHS, zoals weergegeven in bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten, alsmede het aanwezige reliëf, in hoofdzaak gehandhaafd blijven. Dit geldt ook voor het vestigen van een nieuw bouwperceel. Recreatief gebruik binnen deze zone wordt bevorderd. Bij vestiging of uitbreiding van toeristisch/recreatieve bedrijven wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan een zo kort mogelijke aansluiting op het hoofd- en ontsluitende wegennet, in relatie tot de omvang van het bedrijf.

Bebouwing

Voor uitbreiding van bebouwing, ten behoeve van de grondgebonden landbouw en de recreatie, geldt eenzelfde benadering als voor de inrichting. Een agrarisch bouwperceel voor een grondgebonden agrarisch bedrijf en een intensieve veehouderij is niet groter dan 1,5 ha. Bij gebleken noodzaak kan een grotere oppervlakte worden aangehouden.

Nieuwe bungalowcomplexen zijn alleen toegestaan, voorzover deze aansluiten op de (sub)-streekcentra en in de nabijheid liggen van de hoofdinfrastructuur en de OV-voorzieningen, alsmede in de Voorkeursgebieden nieuwe verblijfsrecreatie als vermeld op kaart 4.

Vestiging van nieuwe bedrijven voor de intensieve veehouderij wordt niet toegestaan. Ook de toevoeging van een tak van intensieve veehouderij aan een bestaand grondgebonden bedrijf is niet toegestaan.

Uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen is, rekening houdend met de lokale landschappelijke kenmerken en mits verenigbaar met de generieke milieuwetgeving, mogelijk. Bestaande bedrijven hebben, los van de hiervoor geschetste ontwikkelingsmogelijkheden, mogelijkheid de staloppervlakte uit te breiden teneinde aan dierwelzijnseisen te voldoen. Daarbij mag een extra staloppervlak toegestaan worden tot een maximum van 25% van het

aantal dieren dat gehouden wordt. Dit om tegemoet te komen aan de rentabiliteit van de uitbreiding.

Kwekerijen

Kwekerijen (geen glastuinbouw) worden in het algemeen gevestigd op een (voormalige) agrarisch bouwperceel. Nieuwe bouwpercelen zijn alleen mogelijk in de door de gemeente aangewezen voorkeursgebieden voor kwekerijen.

Bebossing

Bebossing kan in sommige gevallen worden beschouwd als passend in deze zone, mits geclusterd aangebracht, terwijl dit in andere gevallen juist niet passend kan zijn. Bijlage C, alsmede de cultuurhistorische en landschappelijke hoofdstructuur zijn hiervoor richtinggevend. Tevens mag de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk worden belemmerd. De aanplant van snelgroeiend bos, bedoeld voor alleen houtproductie, is opzichzelf geen reden de oorspronkelijke zone-indeling aan te passen.

Milieu

In deze zone gelden de (landelijke) doelstellingen voor de AOK. Genoemd worden:

- een totale ammoniakemissie in de gehele provincie van 6 kton/jaar in 2010, als inspanningsverplichting;
- maximaal 50 mg/liter nitraat in het bovenste grondwater.

In de gebieden die in de POV tevens zijn aangewezen vanwege de bescherming van de winning van grondwater ten behoeve van de openbare drinkwaterwinning geldt een hoger beschermingsniveau, gericht op deze specifieke functie. Het beschermingsniveau is gekoppeld aan de kwetsbaarheid van de afzonderlijk deelgebieden.

De ontwikkelingsmogelijkheden langs de randen van de EHS worden mede bepaald aan de hand van kaart F.

Water

- Binnen deze gebieden is de waterhuishouding, binnen de mogelijkheden van het watersysteem, afgestemd op optimale productie omstandigheden voor de landbouw. Het hierbij behorende grondwaterregime is afhankelijk van de combinatie van grondgebruik en grondsoort. Afhankelijk van het grondgebruik realiseert het waterschap per peilvak het gewenste grondwaterregime.
- In de beekdalen worden geen nieuwe werken uitgevoerd die de afvoer van water versnellen. Kapitaalintensieve functies worden zoveel mogelijk geweerd. Hiervoor is het "Nee, tenzij"-beleid ontwikkeld.
- Om in droge periodes over voldoende water te kunnen beschikken is het peilbeheer erop gericht de grondwaterstand niet verder uit te laten zakken dan noodzakelijk is voor landbouwkundig gebruik (optimale conservering). Daarnaast is aanvoer van oppervlaktewater en beregening uit oppervlaktewater, mogelijk. Hierbij geldt de voorwaarde dat dit technisch mogelijk moet zijn en passend binnen de huidige aanvoercapaciteit. Beregening met grondwater is beperkt mogelijk.
- De waterhuishoudkundige gevolgen van maaiveldafval door oxidatie en klink kunnen worden gecompenseerd, als hierdoor geen overwegende schade wordt aangebracht aan de waarden die zijn aangegeven in bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten.
- Bij de inrichting van de waterlopen dient nadrukkelijk rekening te worden gehouden met bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten.

Doelstelling

In deze zone zijn landbouw, recreatief gebruik en de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie gelijkwaardig. Daarbij staat de samenhang tussen landbouwkundige, abiotische, cultuurhistorische, landschappelijke en archeologische waarden voorop.

Inrichting

Inrichtingsmaatregelen binnen deze zone worden afgestemd op behoud, herstel en ontwikkeling van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, alsmede op het landbouwkundig en recreatief gebruik. In het bijzonder gaat het hierbij over bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten, alsmede over het aanwezige reliëf. Een en ander betekent dat de verbetermogelijkheden voor de landbouw en de recreatie per gebied kunnen verschillen, waarbij aandacht bestaat voor de economische continuïteit van de recreatie en van de landbouw. Bebouwing

De vestiging van nieuwe recreatiebedrijven en nieuwe grondgebonden bedrijven wordt toegestaan, voorzover er geen wezenlijke aantasting plaatsvindt van aanwezige waarden en er voldoende landschappelijke inpassing mogelijk is. Uitbreiding van bestaande recreatiebedrijven en grondgebonden landbouwbedrijven is in het algemeen mogelijk. Voor landbouwbedrijven is de uitbreiding beperkt tot een bouwperceel van maximaal 1,5 ha. Afhankelijk van de kwaliteit van het omringende gebied kan een kleiner oppervlak gewenst zijn. Vestiging of uitbreiding van intensieve veehouderijen, alsmede een tak van intensieve veehouderij, is in deze zone niet mogelijk. Bestaande bedrijven hebben, los van de hiervoor geschetste ontwikkelingsmogelijkheden, mogelijkheid de staloppervlakte uit te breiden teneinde aan diervelzijnseisen te voldoen. Daarbij mag een extra staloppervlak toegestaan worden tot een maximum van 25% van het aantal dieren dat gehouden wordt. Dit om tegemoet te komen aan de rentabiliteit van de uitbreiding.

Bebossing

Bebossing past in het algemeen niet in deze zone, tenzij passend binnen de landschapsstructuur. Zie hiervoor ook bijlage C.

Kwekerijen

De vestiging van kwekerijen is uitgesloten in deze zone, evenals het oprichten van tunnelkassen en blaastunnels.

Milieu

In deze zone gelden de (landelijke) doelstellingen voor de AOK. Genoemd worden:

- en totale ammoniakemissie in de gehele provincie van 6 kton/jaar in 2010, als inspanningsverplichting;
- maximaal 50 mg/liter nitraat in het bovenste grondwater.

In de gebieden die in de POV zijn aangewezen vanwege de bescherming van de winning van grondwater ten behoeve van de openbare drinkwaterwinning geldt een hoger beschermingsniveau, gericht op deze specifieke functie. Het beschermingsniveau is gekoppeld aan de kwetsbaarheid van de afzonderlijk deelgebieden.

De ontwikkelingsmogelijkheden langs de randen van de EHS worden mede bepaald aan de hand van kaart F.

Water

- In deze zone is de waterhuishouding, binnen de mogelijkheden van het watersysteem, afgestemd op optimale productieomstandigheden voor de landbouw met instandhouding van de natuurlijke verschillen tussen hoog en laag.

Dit betekent dat het waterschap in de laaggelegen gronden bij het bepalen van het optimum voor de waterhuishouding, voorrang geeft aan een grondgebruik dat gebaat is bij een relatief natter grondwaterregime. Op deze wijze wordt het karakter van de laaggelegen gronden niet aangetast. Hiermee wordt invulling gegeven aan de verweving tussen landbouw en landschap. In de hogere gebieden is, evenals in de zones I en II, het grondwaterregime afhankelijk van de combinatie van grondgebruik en grondsoort.

- In de beekdalen worden geen nieuwe werken uitgevoerd die de afvoer van water versnellen. Kapitaalintensieve functies worden zoveel mogelijk geweerd. Hiervoor is het "Nee, tenzij"-beleid ontwikkeld.
- Om in droge periodes over voldoende water te kunnen beschikken is het peilbeheer erop gericht de grondwaterstand niet verder uit te laten zakken dan noodzakelijk is voor landbouwkundig gebruik (optimale conservering). De aanvoer van en de beregening met oppervlaktewater blijft beperkt tot de huidige mogelijkheden. Beregening met grondwater is beperkt mogelijk.
- De waterhuishoudkundige gevolgen van maaiveldafval door oxidatie en klink kunnen worden gecompenseerd, mits de waarden aangegeven in bijlage C en op de vijf bijbehorende kaarten, niet worden aangetast.
- Bij de inrichting van de waterlopen dient nadrukkelijk rekening te worden gehouden met bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten.
- De huidige oppervlaktewaterkwaliteit dient tenminste behouden te worden.
- Lozingen op oppervlaktewater zijn alleen aanvaardbaar als geen overwegende beïnvloeding van de waterkwaliteit optreedt.

Zone IV

Verwevingsgebied landbouw en natuur

Doelstelling

In deze zone zijn doeleinden van landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie van belang. De onderlinge verhouding verschilt per gebied. In deze gebieden bestaat vaak een grote samenhang tussen vooral natuur, milieu en water. Het beleid richt zich erop om de samenhang tussen de functies landbouw en natuur te versterken. De waterhuishouding en de BOK hebben vooral een ondersteunende rol voor het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden.

Inrichting

Inrichtingsmaatregelen binnen deze zone worden afgestemd op behoud, herstel en ontwikkeling van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, waarbij rekening wordt gehouden met het landbouwkundig gebruik. In het bijzonder gaat het hierbij over bijlage C en de vijf bijbehorende kaarten, alsmede over het aanwezige reliëf.

Eén en ander betekent dat de verbeteringsmogelijkheden voor de landbouw per gebied kunnen verschillen, waarbij aandacht bestaat voor de verbetering van de verkaveling.

Vestiging en uitbreiding van verblijfsrecreatie wordt getoetst aan het beleid voor de EHS, zoals dat is verwoord in het SGR en overige rijksbeleid en, in voorkomende gevallen, aan het beleid dat geldt voor de gebieden die vallen onder Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen en de Natuurbeschermingswet.

Recreatief medegebruik is mogelijk wanneer de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie niet worden aangetast.

Ten aanzien van de toegankelijkheid voor het gemotoriseerd verkeer, waaronder off-road-activiteiten, wordt een restrictief beleid gevoerd. Voorzover infrastructuur een barrière vormt voor de ontwikkeling van de natuur, wordt dit door middel van aanpassingen verminderd.

Bebouwing

De vestiging van nieuwe grondgebonden landbouwbedrijven wordt alleen toegestaan indien dit mogelijk is zonder aantasting van aanwezige waarden. Uitbreiding van bestaande grond-

gebonden landbouwbedrijven is in het algemeen mogelijk, tot een maximaal bouwperceel van 1,5 ha. Afhankelijk van de kwaliteit van het omringende gebied kan een kleiner oppervlak wenselijk zijn. Vestiging of uitbreiding van intensieve veehouderijen, alsmede van een tak van intensieve veehouderij, is in deze zone niet mogelijk. Bestaande bedrijven hebben, los van de hiervoor geschetste ontwikkelingsmogelijkheden, mogelijkheid de staloppervlakte uit te breiden teneinde aan dierwelzijnseisen te voldoen. Daarbij mag een extra staloppervlak toegestaan worden tot een maximum van 25% van het aantal dieren dat gehouden wordt. Dit om tegemoet te komen aan de rentabiliteit van de uitbreiding.

Bebossing

Bebossing past in het algemeen niet in deze zone, tenzij dit een ondersteuning is van de natuurwaarden (zie ook bijlage C).

Kwekerijen

De vestiging van kwekerijen is uitgesloten in deze zone, evenals het oprichten van tunnelkassen en blaastunnels.

Milieu

In deze zone wordt gestreefd naar een BOK (zie C.2.4.).

In de gebieden die in de POV zijn aangewezen vanwege de bescherming van de winning van grondwater ten behoeve van de openbare drinkwaterwinning geldt een hoger beschermingsniveau, gericht op deze specifieke functie. Het beschermingsniveau is gekoppeld aan de kwetsbaarheid van de afzonderlijk deelgebieden. Daarnaast zijn delen van deze zone in de POV aangewezen als stiltegebied. Hiervoor geldt een richtwaarde voor de geluidbelasting van 35 dB(A) voor het Leq en 40 dB(A) voor het Lmax. De streefwaarden zijn 5 dB(A) lager.

Water

- Het grondgebruik bestaat veelal uit natuurgebieden, beheersgebieden en laaggelegen landbouwgronden. Bij het bepalen van de meest optimale waterhuishoudkundige situatie is de lage ligging bepalend. De waterhuishouding wordt afgestemd op de natuurdoelen. Waar mogelijk blijft de bestaande waterhuishoudkundige inrichting afgestemd op de landbouw en de recreatie en wordt deze voor deze sectoren niet actief verslechterd.
- De waterhuishouding sluit zo dicht mogelijk aan op de "natuurlijke" waterhuishouding. Juist in deze gebieden, die veelal aaneengesloten liggen, kan invulling worden gegeven aan de watersysteemgedachte. Hierbij functioneert het watersysteem met een minimum aan technische werken. Hierdoor ontstaat een duurzaam watersysteem dat zowel watertekorten, als wateroverschotten eenvoudig kan verwerken.
- Voorzover gronden gelegen zijn in de beekdalen, geldt het "Nee, tenzij"-beleid (zie C.3.3.).
- Daar waar zone IV op hogere gronden is gelegen, wordt gestreefd naar het vasthouden en conserveren van water op het maaiveld en in natuurlijke komvormige laagten. Dit om vanuit het oogpunt van een duurzaam watersysteem de "sponswerking" zo goed mogelijk te herstellen. De sponswerking van deze hoger gelegen gronden kan onder meer hersteld worden door het verwijderen van kunstmatige ontwateringsmiddelen.
- De waterhuishoudkundige gevolgen van maaivelddalings door oxidatie en klink kunnen niet worden gecompenseerd.
- Wateraanvoer dient beperkt te worden tot de huidige mogelijkheden en wordt, indien mogelijk, verminderd.
- De huidige oppervlaktewaterkwaliteit dient tenminste behouden te worden.
- Lozingen op het oppervlaktewater en in de bodem zijn in beginsel niet toegestaan. Indien een lozing onvermijdelijk is, dienen de best bestaande technieken ter reductie van de verontreiniging te worden toegepast.

Doelstelling

Binnen deze zone gaat het om behoud, herstel of ontwikkeling van natuurwaarden. Daarbij zijn ook aspecten van cultuurhistorie en landschap van belang. Andere doeleinden zijn slechts aanvaardbaar voorzover deze verenigbaar zijn met, of ten dienste staan van, de natuurdoelstelling. Houtproductie en bedrijfsmatige landbouw passen veelal niet in deze zone. In sommige gevallen zal houtoogst of landbouw als beheersmaatregel echter noodzakelijk zijn. Recreatief medegebruik is mogelijk voorzover dit past binnen de doelstelling van natuurbehoud. Vestiging en uitbreiding van verblijfsrecreatie wordt getoetst aan het beleid voor de EHS, zoals dat is verwoord in het SGR en overige rijksbeleid en, in voorkomende gevallen, aan het beleid dat geldt voor de gebieden die vallen onder Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen en de Natuurbeschermingswet.

Inrichting

Inrichtingsmaatregelen dienen te worden afgestemd op behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden. In sommige delen van deze zone kan een inrichting voor recreatief medegebruik acceptabel zijn, in andere, afhankelijk van de concreet na te streven natuurwaarden, juist niet.

Het oprichten van nieuwe bebouwing is slechts mogelijk voorzover dit noodzakelijk is voor het beheer van het gebied.

Ten aanzien van de toegankelijkheid voor het gemotoriseerd verkeer, waaronder off-road-activiteiten, wordt een restrictief beleid gevoerd. Voorzover infrastructuur een barrière vormt voor de ontwikkeling van de natuur, wordt dit door middel van aanpassingen verminderd.

Milieu

In deze zone wordt gestreefd naar een BOK (zie C.2.4.).

In de gebieden die in de POV zijn aangewezen vanwege de bescherming van de winning van grondwater ten behoeve van de openbare drinkwaterwinning geldt een hoger beschermingsniveau, gericht op deze specifieke functie. Het beschermingsniveau is gekoppeld aan de kwetsbaarheid van de afzonderlijk deelgebieden. Daarnaast zijn delen van deze zone in de POV aangewezen als stiltegebied. Hiervoor geldt een richtwaarde voor de geluidbelasting van 35 dB(A) voor het Leq en 40 dB(A) voor het Lmax. De streefwaarden zijn 5 dB(A) lager.

Water

- De waterhuishouding wordt afgestemd op de natuurdoelen.
Het bijbehorende grondwaterregime is afhankelijk van de randvoorwaarden die het natuurdoel stelt. Daarnaast is er een samenhang met ter plaatse voorkomende natuurlijke omstandigheden. Afhankelijk van het natuurdoel stelt het waterschap in overleg met de terreinbeheerder het GGOR vast.
- De waterhuishouding sluit zo dicht mogelijk aan op de "natuurlijke" waterhuishouding.
In samenhang met zone IV en VI vormt zone V de kern van een natuurlijk watersysteem, waar met een minimum aan technische werken een zelfregulerend watersysteem functioneert.
- Daar waar zone V op hogere gronden is gelegen, wordt gestreefd naar het vasthouden en conserveren van water op het maaiveld en in natuurlijke komvormige laagten. Dit om vanuit het oogpunt van een duurzaam watersysteem de "sponswerking" zo goed mogelijk te herstellen. De sponswerking van deze hoger gelegen gronden kan onder meer hersteld worden door het verwijderen van de kunstmatige ontwateringsmiddelen.
- De waterhuishoudkundige gevolgen van maaiveldvaling door oxidatie en klink kunnen niet worden gecompenseerd.

- Wateraanvoer dient beperkt te worden tot de huidige mogelijkheden en wordt, indien mogelijk, verminderd.
- De huidige oppervlaktewaterkwaliteit dient tenminste behouden te worden.
- Lozingen op het oppervlaktewater en in de bodem zijn in beginsel niet toegestaan. Indien een lozing onvermijdelijk is, dienen de best bestaande technieken ter reductie van de verontreiniging te worden toegepast.

Zone VI Bos met recreatie, houtproductie en natuur

Doelstelling

Het gaat in deze zone om de meervoudige doelstelling van de bossen. Dit betreft zowel houtproductie, recreatief medegebruik, als behoud en ontwikkeling van de waarden van natuur, cultuurhistorie en landschap. Deze doelstelling zal per deelgebied in wisselende mate aan de orde zijn.

Inrichting

De inrichting van de gebieden in deze zone kan worden afgestemd op de functies die plaatselijk gelden. Daarbij gaat het met name om houtproductie, recreatief medegebruik en natuurwaarden.

In sommige delen van deze zone kan een inrichting voor recreatief medegebruik acceptabel zijn, in andere, afhankelijk van de concreet na te streven natuurwaarden, juist niet.

Vestiging en uitbreiding van verblijfsrecreatie wordt getoetst aan het beleid voor de EHS, zoals dat is verwoord in het SGR en overige rijksbeleid en, in voorkomende gevallen, aan het beleid dat geldt voor de gebieden die vallen onder Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen en de Natuurbeschermingswet.

Ten aanzien van de toegankelijkheid voor het gemotoriseerd verkeer, waaronder off-road-activiteiten, wordt een restrictief beleid gevoerd. Voorzover infrastructuur een barrière vormt voor de ontwikkeling van de natuur, wordt dit door middel van aanpassingen verminderd.

Bebouwing

De vestiging van nieuwe bebouwing is slechts mogelijk, voorzover dit noodzakelijk is voor het beheer van het bos. Uitbreiding van recreatiebedrijven kan uitsluitend wanneer dit noodzakelijk is vanuit regelgeving op het gebied van milieu en veiligheid en als het gaat om de economische continuïteit van een bedrijf en voorzover aanwezige en potentiële natuurwaarden niet worden aangetast.

Milieu

In deze zone wordt gestreefd naar een BOK (zie C.2.4.).

Dit betekent onder meer voor het thema verzuring het versneld realiseren van een niveau van ammoniakemissie waarbij de doelstelling voor totaal zuur (1.400 mol/ha/jaar) wordt bereikt. Hierbij wordt prioriteit gelegd bij de kwetsbare verzuringsgevoelige vegetaties (zie kaart F). In de gebieden die in de POV zijn aangewezen vanwege de bescherming van de winning van grondwater ten behoeve van de openbare drinkwaterwinning geldt een hoger beschermingsniveau, gericht op deze specifieke functie. Het beschermingsniveau is gekoppeld aan de kwetsbaarheid van de afzonderlijk deelgebieden.

Daarnaast zijn delen van deze zone in de POV aangewezen als stiltegebied. Hiervoor geldt een richtwaarde voor de geluidbelasting van 35 dB(A) voor het Leq en 40 dB(A) voor het Lmax. De streefwaarden zijn 5 dB(A) lager.

Water

- Binnen deze gebieden is de waterhuishouding afgestemd op de meervoudige doelstelling van het bos.
- De bijbehorende grondwaterstand is afhankelijk van randvoorwaarden vanuit de houtproductie en vanuit het gewenste natuurdoel. Nadere uitwerking vindt plaats in overleg tussen waterschap en beheerder van het bos.
- Vanwege de oorspronkelijke functie van houtproductie zijn deze gronden doorgaans goed ontwaterd. Evenals voor de zones 4 en 5, is voor het bos op hoger gelegen gronden het beleid gericht op vasthouden en conserveren van water. Verwijdering of afsluiting van begreppeling is uit het oogpunt van herstel van de oorspronkelijke sponswerking van het gebied gewenst.
- Evenals in zone 3 worden bij het bepalen van het gewenst grondwaterregime de natuurlijke verschillen tussen hoog en laag instandgehouden. Dit betekent dat de laaggelegen gronden binnen de boscomplexen met minder optimale productieomstandigheden rekening moeten houden. Op deze wijze wordt een bijdrage geleverd aan het herstel van het natuurlijke watersysteem.
- Wateraanvoer dient beperkt te worden tot de huidige mogelijkheden en wordt, indien mogelijk, verminderd.
- De huidige oppervlaktewaterkwaliteit dient tenminste behouden te worden.
- Lozingen op het oppervlaktewater en in de bodem zijn in beginsel niet toegestaan. Indien een lozing onvermijdelijk is, dienen de best bestaande technieken ter reductie van de verontreiniging te worden toegepast.

C.5. Verkeers- en vervoersinfrastructuur

C.5.1. Een mobiele samenleving

De huidige samenleving wordt steeds flexibeler en mobieler. Voor een belangrijk deel hangt dit samen met de welvaartsgroei en andere levenspatronen en wensen voor de eigen dagindeling. Denk aan de sterke opkomst van huishoudens, waarin beide partners werken, de hogere arbeidsdeelname van vrouwen, de zeer diverse invulling van toegenomen vrije tijd en het sterk toegenomen transport van goederen en diensten. Daarnaast vloeit de toenemende mobiliteit noodzakelijk voort uit processen als schaalvergroting en globalisering. Hierdoor moeten grotere afstanden overbrugd worden om goederen en diensten te blijven uitruilen. Door verschraling in het aanbod aan voorzieningen wordt van de bewoners veelal een grotere mobiliteit gevraagd om toch in de basisbehoeften te kunnen voorzien. Voor minder mobiele bevolkingsgroepen en zij die van georganiseerd vervoer afhankelijk zijn (vooral jongeren, ouderen en mensen met een handicap), neemt het belang van mobiliteit toe om aan de samenleving te kunnen blijven deelnemen.

Mobiliteit is dus niet alleen een kwaliteitsaspect van een samenleving, maar voor velen een steeds belangrijker voorwaarde om zelfstandig invulling te kunnen blijven geven aan hun maatschappelijke participatie. Het Drentse omgevingsbeleid wil deze behoefte aan mobiliteit ondersteunen door meerdere vervoerswijzen te stimuleren en waar nodig door infrastructurele maatregelen te treffen.

De rol van het gemotoriseerd verkeer daarin, en dan vooral de auto, is voor de Drentse samenleving onmiskenbaar een belangrijke factor. Drenthe kent verhoudingsgewijs een hoog autobezit per inwoner en het goederenvervoer zal in belangrijke mate over de weg blijven plaatsvinden.

Dit betekent dat het alom geldende uitgangspunt, om de groei van de automobilititeit terug te dringen, wordt verlaten. De bereikbaarheid en toegankelijkheid van locaties en gebieden is nu als uitgangspunt gekozen. De mate waarin het autogebruik of andere vervoerswijzen, zoals OV en fietsgebruik wordt ondersteund, hangt direct af van de mogelijkheden en eisen vanuit de desbetreffende omgeving. Een afweging tussen kosten (zuinig met ruimte, OV-aanbod, schone techniek) en baten (bereikbaar, sociaal) is daarbij van belang. Hierbij zal het beperken van onveiligheid en omgevingshinder onverminderd de leidraad zijn.

Het beleidsmatig kader voor de doorwerking van verkeer en vervoer komt in algemene zin in dit hoofdstuk aan de orde. Het gaat hierbij vooral om de doelstellingen en de uitwerkingsrichtingen voor de diverse vervoersmodaliteiten, alsmede de opbouw van een verkeers- en vervoersnetwerk, waarin bereikbaarheid, toegankelijkheid en veiligheid centraal staan. Het gaat dan om

de sturende elementen van het verkeers- en vervoersbeleid. De bereikbaarheid met auto, OV en fiets wordt vooral in de economische kernzones en stedelijke gebieden ondersteund. Anderzijds wordt met de toegankelijkheid van verkeer in kwetsbare landelijke gebieden terughoudendheid betracht. De gewenste ontwikkeling voor hoofd- en ontsluitende wegen is in bijlage B opgenomen.

De doorwerking van deze grondslag naar kernontwikkeling en specifieke onderdelen van de functies wonen, voorzieningen, werken en natuur en bos komt bij de onderscheiden hoofdstukken verder tot uiting.

C.5.2. Netwerken verkeer en vervoer

Het verkeers- en vervoersbeleid is in twee hoofdlijnen in te delen. De eerste hoofdlijn voorziet in de behoefte aan mobiliteit en aan een goede bereikbaarheid van locaties en gebieden. De tweede hoofdlijn richt zich op een veilige bereikbaarheid en op het voorkomen c.q. terugdringen van hinder naar de omgeving. In de opbouw en vormgeving van het verkeers- en vervoersnetwerk worden grofweg drie schaalniveaus onderscheiden:

- a. economische kernzones
- b. stedelijke gebieden
- c. landelijke gebieden

Het uitgangspunt hierbij is dat verkeers- en vervoersstromen worden gebundeld naar het hogere schaalniveau. Om te beoordelen of dit uitgangspunt ook voor de langere termijn houdbaar is en niet tot doorstromingsproblemen leidt, zal in samenwerking met de samenwerkingsverbanden voor de stedelijke netwerken nader onderzoek worden gedaan naar een netwerkopbouw, waarbij het regionale verkeers- en vervoersnet onafhankelijk functioneert van het (inter)nationaal net.

Voor de onderscheiden schaalniveaus wordt een uitwerkingsrichting omschreven voor bereikbaarheid, veiligheid en hinder.

Bereikbaarheid economische kernzones

Doelstelling voor de lange termijn

De economische kernzones in Noord-Nederland zijn, met het oog op een gewenste ontwikkeling van de economie in het Noorden, hoogwaardig aangesloten op de economische centra van Nederland en Duitsland, alsmede onderling in Noord-Nederland. In Drenthe gaat dat om de economische kerngebieden Assen - Groningen en Zuid-Drenthe. De gewenste economische ontwikkeling vereist een optimale veilige bereikbaarheid van deze kerngebieden met het (inter)nationale netwerk van auto-, spoor- en waterwegen en luchtvaartterreinen.

Doelstelling in de planperiode

Noord-Nederland is in 2015 (inter)nationaal aangesloten met een infrastructuur van de meest hoogwaardige standaard namelijk met:

- hoofdwegen: auto(snel)wegen met een goede afwikkeling en een kleine kans op oponthoud (intensiteit/capaciteitverhouding van $< 0,8$);
- spoorwegen, waarmee een halvering van huidige (2002) reistijd van en naar de Randstad bereikt wordt (ZZL) en waarop voldoende capaciteit voor een verviervoudiging van het goederenvervoer aanwezig is (traditioneel spoor);
- hoofdvaarwegen (Meppelerdiep) met een capaciteit van 2.000 ton, waarop drielaags-containervaart mogelijk is.

De hiervoor aangegeven afwikkelingsdoelstelling voor hoofdwegen heeft een directe relatie met een goed functionerend nationaal- en regionaal netwerk. Stremmingen door bijvoorbeeld ongevallen of onderhoudswerkzaamheden dienen door het netwerk opgevangen te worden.

Uitwerking algemeen

Het beleid in volgorde van prioriteit luidt: allereerst de huidige infrastructuur goed benutten (meer rijstroken in de huidige verkeersruimte, verkeerssignalering en dergelijke), voordat gestart wordt met uitbreiding van de infrastructuur. Noord-Nederland wil de relatieve achterstand in de economische ontwikkelingen, in verhouding tot de Randstad, inlopen door de achterstand in de kwaliteit van de infrastructuur weg te werken. De huidige infrastructuur in Noord-Nederland wordt zodanig verbeterd dat een kwalitatief hoogwaardige aansluiting van Noord-Nederland met Nederland en Duitsland wordt verkregen. Daarbij gaat het om de volgende infrastructuur.

Uitwerking transportassen

De (inter)nationale bereikbaarheid over de weg voor Noord-Nederland is gericht op de economische kernzones via de A6/A7 en de A28/A37 (zie kaart A). Tussen deze twee oost-west gerichte wegen zijn de A28, de A32 en de Duitse A31 de noord-zuid verbindingen.

De verbinding naar Twente loopt via de A28/N48/N34/36. De verbinding naar Zuid-Duitsland wordt met de voltooiing van de Ems - Achse (A31) gerealiseerd. De doorstroming van het verkeer op deze wegen is hoogwaardig. Dat betekent dat files op deze wegen in principe niet acceptabel zijn. Om de doelen voor 2015 te bereiken is een capaciteitsverruiming van auto-(snel)wegen en kruispunten nodig. De verbetering van de doorstroming van de A28 tussen Zwolle en Meppel is daarbij een centraal doel.

Uiterlijk in 2007 is gestart met de tweede fase benuttingsmaatregelen tussen Meppel en de afslag Ommen, alsmede de ombouw van het knooppunt Lankhorst, ten zuiden van Meppel (ook wel de kortsluiting tussen de A28 en A32 genoemd).

De N34 kan de beoogde functie echter nu al niet optimaal vervullen. Een verdubbeling van de weg is vanwege de aantasting van de ruimtelijke kwaliteit op de Hondsrug niet gewenst. Alternatieve routes worden hiertoe zo nodig versterkt (N381 en N391 - N366 naar Veendam). Op de huidige route wordt de hoogwaardige doorstroming voor het OV versterkt voor 2007. Een meer veilige inrichting van de weg, zonder verdere uitbouw van de weg, zal een lage doorstroming voor de auto betekenen. De A28 (Zwolle - Meppel en Assen - Groningen), de A7 (zuidelijke ringweg Groningen) en de N33 voldoen eveneens niet optimaal aan de beoogde functie (doorstromingseisen en veiligheid). Fysieke verruiming van de wegen zijn hier nodig. Voor de A28 (Meppel - Hattemerbroek) is de planstudie naar de fysieke verruiming in 2004 gestart.

Uitwerking waterwegen

De nationale verbinding met Drenthe wordt gevormd door Ramspol - Meppel. Dit is een kanaal met een maximale scheepscapaciteit van 2.000 ton (CEMT, klasse V) en de mogelijkheid tot drielaagscontainervaart. Het kanaal en het sluiscomplex bij Zwartsluis dient verder verruimd te worden. Dan is er voor de beoogde groei van de Regionale overslagcentra (ROC)/container-terminal in Meppel (60.000 containers in 2010) geen fysieke belemmering meer. De regionale verbinding voor Drenthe wordt gevormd door Almelo - Coevorden, met een gewenste klasse III (maximale scheepscapaciteit 800 ton) in 2010.

Uitwerking spoorwegen

De hoofdas in oostwestrichting wordt de Zuiderzeespoorlijn (Schiphol - Lelystad - Lemmer - Heerenveen - Drachten - Groningen). Voor de Zuiderzeespoorlijn wordt een kwaliteitssprong in 2015 voorzien, zodat de reistijd aanmerkelijk wordt teruggebracht. De doortrekking van

Groningen naar Hamburg is een doel voor 2030. De doelstelling "een halvering van de reistijd van en naar de Randstad" kan alleen met deze kwaliteitssprong bereikt worden. De ruimtelijke reservering voor de spoorlijn Emmen - Ter Apel blijft gehandhaafd. In samenhang met de verbetering van de spoorlijn Zwolle - Emmen wordt tevens een verbetering van de spoorverbinding richting Twente gezien.

In zuidnoordrichting zijn de huidige spoorlijn Zwolle - Meppel - Groningen/Leeuwarden en de lijn Zwolle - Emmen, in combinatie met de Hanzelijn, nationale verbindingen. Een rijsnelheid van 160 km/uur en een verviervoudiging van de capaciteit voor goederenvervoer wordt op Zwolle - Groningen en Zwolle - Emmen nagestreefd. Hiertoe is een gefaseerde verdubbeling van de lijn Zwolle - Emmen voor 2015 wezenlijk. De eventuele aanleg van de Hanze+-lijn betekent dat bij Meppel, Hoogeveen en Assen het spoor ruimere bochten krijgt. Een ruimtelijke reservering van deze bochtverruiming en van de baanverdubbeling Emmen - Zwolle is nodig. Voor de lange termijn wordt de mogelijkheid van een nieuwe spoorverbinding van Emmen - Coevorden met Meppen (Duitsland) verkend.

Uitwerking luchtvervoer

Drenthe kent twee luchthavens: luchtvaartterrein Eelde en vliegveld Hoogeveen. Beide liggen in de economische kernzones, maar alleen aan Eelde wordt een regionaal belang toegekend en als onderdeel van de multimodale bereikbaarheid gezien. De aanwezigheid van luchtvaartterrein Eelde is daarmee ook een vestigingsplaatsfactor voor bedrijvigheid in Noord-Nederland in het algemeen en de kernzone Groningen - Assen in het bijzonder.

De positie van de regionale luchthaven Eelde wordt versterkt, door een baanverlenging uit te voeren. Daarmee wordt een basisvoorwaarde vervuld voor de luchthaven om meer bedrijfsmatig te kunnen opereren binnen de randvoorwaarden voor milieu en veiligheid. De groeimogelijkheden van het luchtverkeer zijn hierdoor bepaald.

Recent onderzoek herbevestigt dat het vliegveld Hoogeveen van lokale betekenis is en als zodanig geen rol van betekenis speelt in de multimodale bereikbaarheid van de kernzone Zuid-Drenthe.

In C.5.5 zijn de kaders waarbinnen het luchtverkeer zich kan ontwikkelen beschreven.

Uitwerking knooppunten

Een relatief nieuw fenomeen zijn de bestaande ROC's voor goederenvervoer en de overstap-punten (transferia) voor personenvervoer. De functie van deze knooppunten is dat vanuit groot-schalige en/of snelle vervoersmiddelen op de hoofdverbindingen een goede aansluiting naar het onderliggende vervoersnet wordt gemaakt met kleinschaligere vervoersmiddelen.

Coevorden is een belangrijke binnenhaven in Noordoost-Nederland.

De overslag van goederen tussen water-, spoor- en wegvervoer (trimodaal) wordt in Coevorden verder ontwikkeld. Een verbetering van de spooraansluiting op het Duitse IC-net is in de periode na 2020 voorzien. De verdere ontwikkeling van overslag van watervervoer naar autovervoer vereist in de binnenhaven Meppel, naast de voorzieningen voor het Meppelerdiep, de voltooiing van de aansluiting A28/A32 en de verbetering van de hoofdontsluitingswegen in Meppel.

De benodigde nieuwe transferia voor personenvervoer richten zich op de overstap tussen weg- en spoorvervoer in en nabij de stedelijke gebieden. De stations in Assen, Hoogeveen, Meppel en Emmen hebben daarbij de hoogste prioriteit.

Bereikbaarheid stedelijke gebieden

Doelstelling voor de lange termijn

De bereikbaarheid van en naar de stedelijke centra (Groningen, Assen, Roden, Emmen, Coevorden, Hoogeveen en Meppel) wordt op een duurzame wijze gegarandeerd voor de lange termijn. Duurzaam betekent in dit verband dat gekozen wordt voor een vormgeving van bereikbaarheidsmaatregelen die kunnen voorzien in een economische groei en de daaraan verbonden groei van de mobiliteit, voor een groot aantal jaren.

Doelstellingen in de planperiode

- De stedelijke centra zijn in 2015 vanuit de omliggende kernen, in een straal van ca. 15 km, op alle tijdstippen van de dag gemotoriseerd bereikbaar binnen 30 minuten.
- Per fiets geldt dit voor radiale fietsverbindingen gericht op het centrum in een straal van 7,5 km. Een maximale maaswijdte van het fietsnet van ca. 3,5 km wordt daarbij nagestreefd.
- Elke locatie (landelijk en stedelijke woon- en werkgebieden) is, op basis van draagvlak bij de directe gebruikers, in 2005 in principe met OV te bereiken.
- Woonwijken, bedrijventerreinen en centra zijn, op basis van draagvlak bij de directe gebruikers, in 2015 obstakelvrij en toegankelijk voor brandweer, ambulances, politie en OV.

Deze doelstellingen worden fasegewijs gerealiseerd door per corridor (tussen stad en land), per woonwijk en per bedrijventerrein deze doelstellingen uit te voeren.

Uitwerking algemeen

De stedelijke gebieden zijn vormen de motoren van de economische kerngebieden. De ontwikkeling van wonen en werken concentreert zich hier. De concentratie van wonen en werken in de stedelijke centra veroorzaakt dat het verkeer zich ook concentreert in en rond die gebieden. Dat is ook gewenst om de bestaande infrastructuur maximaal te benutten, hinder van verkeer te concentreren tot enkele plekken en het collectief vervoer als alternatieve vervoerswijze voor de auto mogelijk te maken. In de stedelijke netwerken is dit laatste aspect zo sterk aanwezig, dat het OV als basiselement voor het uitbouwen van het netwerk wordt gezien op wegen, niet zijnde hoofd- of ontsluitende wegen.

De groei- en locatiekeuzes van wonen en werken worden nadrukkelijk betrokken op de keuzes voor de versterking van het vervoerssysteem. De bereikbaarheidsaanpak grijpt in op:

- een optimale locatie van uitbreiding van wonen en werken met het oog op korte vervoersverbindingen van en naar spoor (stations);
- de inrichting van de vervoercorridors tussen het stedelijk centrum en de omliggende, grotere kernen en de inrichting voor de verdere circulatie binnen het stedelijk gebied (zie kaart 3 en 4).

Hier geldt de aanpak van benutten van de infrastructuur die aanwezig is, bijrijzen om beter te kunnen reguleren en ook door nieuw te bouwen. Door groei van de bevolking en van de stedelijke economie zullen nieuwe huizen en bedrijven nieuwe infrastructuur en uitbouw van bestaande wegen vergen. Op de concentratiepunten (centra, stations, toegangswegen) is een regulering van vervoer nodig om de bereikbaarheid te garanderen. Door de weggebruikers keuzes aan te bieden in prijzen (parkeren, vervoerstarief), routes (parkeerroutes, fietsroutes) en vervoerwijzen (knooppunten met overstap op de bus of de fiets, aantrekkelijke fietsroutes), wordt een zelfregulerende bereikbaarheid bevorderd. Ingeval van stagnatie van de doorstroming van het autoverkeer in de spitsperiodes is de keuze voor een alternatief per fiets en OV reëel aanwezig is. De files van auto's in de spitsperiodes zullen dan niet verdwijnen. De goede bereikbaarheid is op dat moment, door middel van het alternatief van de fiets en het OV, wel bereikt. Dit geldt ook voor de bereikbaarheid voor het goederenvervoer. Hiervoor zal via distributieplannen voor centra en bedrijventerreinen de zelfregulering georganiseerd worden.

Deze aanpak richt zich op maatregelen binnen de stedelijke gebieden c.q. streekcentra Assen, Emmen, Hoogeveen, Coevorden en Meppel en op de corridors tussen de grotere omliggende kernen en het centrum c.q. station van deze gebieden. Binnen het grootschalige netwerk van de economische kernzones vormt het streekcentrum en de directe verbindingen van dit centrum met de omliggende substreekcentra en hoofdkernen een stervormig netwerk.

Uitwerking landwegen

De opgave voor stedelijke netwerken is om te komen tot goede wisselwerking tussen het verkeersnetwerk, te ontwikkelen locaties en afstemming van functies binnen het netwerk. De locaties voor bedrijvigheid en voorzieningen worden in het stedelijk netwerk zodanig gekozen, zodat sprake is van een goede bereikbaarheid een vervoersefficiënte structuur.

Dat spitst zich toe op een efficiënte structuur voor personen- en goederenvervoer. Voor het personenvervoer bij locatiebeleid wordt gestreefd naar:

- bevorderen van parkeerregime voor gebieden, zo mogelijk de hele gemeente of regio, waar bij afwenteling van problemen op andere gebieden wordt voorkomen;
- benutten van mogelijkheden van collectief vervoer en parkeerfaciliteiten;
- stimuleren van toepassing van ondergronds parkeren.

Met de auto en de fiets is de doelstelling voor de bereikbaarheid nu al bereikt in de periodes buiten de spitsperiodes: de verbindingen geven voldoende doorstroming om de steden bereikbaar te doen zijn. In de spitsperiodes geeft dat nu en in versterkte mate later, problemen.

Dan zal de bereikbaarheid voor gemotoriseerd verkeer door ketenmobiliteit bereikt worden. Dat betekent dat er in de spitsperiodes op de in- en uitvalswegen van de stedelijke centra wel files zullen staan, doch de bereikbaarheid is dan gegarandeerd met het OV.

Tussen de stedelijk centra en tussen deze centra en de omliggende grotere kernen zijn de volgende wegcategorieën aanwezig:

- hoogwaardige hoofdwegen met rijsnelheden van 100-120 km/uur, veelal als onderdeel van het netwerk voor de economische kernzones;
- ontsluitende wegen met rijsnelheden van 80 km/uur.

Binnen de stedelijke centra spitst dat zich toe op de volgende aspecten.

- Een grofmazig hoogwaardig wegennet binnen de bebouwde kom, inclusief eventuele busbanen, waarop een rijsnelheid van 50 tot 70 km/uur mogelijk en toelaatbaar is.
- Een fijnmazig onderliggend wegennet, waarop de rijsnelheid boven 30 km/uur niet toelaatbaar is. Dit zal gebiedsgewijs (centra, woonwijken van grotere woonkernen en bedrijventerreinen) worden vormgegeven met alle betrokkenen, bijvoorbeeld bewoners, bedrijven, woningbouwcorporaties (zie C.5.3 voor het thema Weggedrag).
- Een sociaal en verkeersveilig fiets- en voetpadennet, vanuit deze gebieden naar centra, vervoerknooppunten, groengebieden en dergelijke.

Voor het functioneren van het gehele vervoerssysteem zijn de hoofd- en ontsluitende wegen de hoofdslagaders. Hoofdwegen zijn zonodig uitgevoerd met 2 x 2-rijstroken.

De kwaliteit van de fietsverbindingen dient versterkt te worden. Dat kan door superfietsroutes binnen de bebouwde kom (brede paden, radiaal naar centra, kruisingsvrij, via knooppunten, haltes, stations en scholen, parkeervoorzieningen en dergelijke) en superfietsroutes tussen stedelijke gebieden en omliggende dorpen via de aanwezige knooppunten aan te leggen.

De gebieden voor de intensieve recreatie binnen en rond stedelijke gebied zijn voorzien van aantrekkelijke voet- en fietspaden. Gemotoriseerd verkeer binnen deze "groene" gebieden wordt tegengegaan. De gebieden zijn bereikbaar te voet en met de fiets (comfortabele routes) en met OV en auto tot aan de randen (parkeer- en haltevoorzieningen).

Uitwerking openbaar vervoer

Het openbaar vervoer is een belangrijke drager van het streven om stedelijke netwerken vorm te geven. Dat betekent dat bij de (her)inrichting en ontsluiting van bestaande en nieuwe woon- en werkgebieden de bereikbaarheid met het OV van grote invloed is.

Dit staat centraal in de invoering van het stadsgewestelijk openbaar vervoer Assen-Groningen (Kolibri).

Voor het Stedelijk Netwerk Assen-Groningen is de spoorverbinding de centrale vervoersas binnen het netwerk. De realisatie en keuze van de stations en de efficiënte exploitatie van deze vervoersas wordt sterk beïnvloed door de wijze waarop de nieuwe woon- en werkgebieden in Assen en Noord-Drenthe gesitueerd zijn ten opzichte van de stations. Binnen de realisatie van Kolibri zijn drie nieuwe stations voorzien: Assen-Zuid en -Noord en Tynaarlo.

In Kolibri is de bediening Assen-Groningen uitgevoerd met een light-train, een snelle en lichte trein naast de huidige Nederlandse Spoorwegen-bediening. Een hoogwaardige directe vervoersverbinding tussen woon- en werkgebieden en de stations is hierbij cruciaal voor een goede werking van dit bereikbaarheidsconcept.

Het openbaar vervoer kent twee vervoersvormen.

- Een verbindend net van snelle vervoerslijnen, die de stedelijke gebieden onderling verbinden en wordt uitgevoerd via de spoorlijnen of grote bussen.
- Een ontsluitend net van vervoer op maat. De samenspraak met de reiziger bepaalt de prijs en kwaliteit van deze voorziening. Dit ontsluitend net vormt de haarvaten van het vervoerssysteem en voert reizigers van woonwijken en dorpen naar de verbindende lijnen.

De verbindende lijnen onderling en de aansluiting met het ontsluitende net wordt via de knooppunten (transferia/haltes) gelegd.

Het beleid voor het openbaar vervoer, als een van de dragers voor stedelijke ontwikkeling, geldt in principe ook voor het regionaal stedelijk netwerk in Zuid-Drenthe.

In Zuid-Drenthe zal in de spoorverbinding Emmen-Zwolle het knooppunt Emmen-Zuid, samen met een gerevitaliseerd bestaand station Emmen, de centrale ontsluiting in zuidelijke richting op het spoor vormen. Emmen-Zuid wordt vormgegeven als een P+R-station c.q. knooppunt voor de verdere bereikbaarheid van het stadscentrum en directe omgeving.

Uitwerking knooppunten

De bereikbaarheid van het stedelijk gebied in de spitsperioden (dagelijkse woon-/werkspitsen, winkelspitsen, andere hoogtijdagen) is met de voorgaande omschreven wegenmaatregelen onvoldoende. De toeleidende wegen van de stedelijke centra staan nu tijdens spitsperiodes al vol. De files in en naar de steden zullen groeien in lengte en de tijd. Het aantal parkeerplaatsen bij bedrijven en centra is in toenemende mate te klein. Drenthe is bij uitstek een autogeorienteerde provincie. Om grootschalige uitbreiding van weginfrastructuur, die alleen voor de spitsperioden noodzakelijk is, te voorkomen, dient de mogelijkheid te worden geboden om het OV als alternatief te nemen (ketenmobiliteit). Daar dient nu voortvarend aan gewerkt te worden, wil het verkeersinfarct niet tot een disfunctioneren van de economische ontwikkeling van de steden leiden. De maatregelen zijn:

- de corridors van en naar de stedelijke centra (landwegen) zodanig vormgeven dat OV en fiets prioriteit kunnen krijgen wanneer dat nodig is in de spitsperioden;
- in de grotere kernen de opstapfaciliteiten voor OV hoogwaardig maken: haltes, actuele informatie over de diensten, fietsstallingen, parkeermogelijkheden, verlichting, nabij winkels en dergelijke. Hierdoor kan zo mogelijk de gehele rit naar de stad met het OV worden afgelegd;
- door stadsrandknooppunten in te richten kan halverwege de rit naar de stad worden overgestapt op OV. Deze knooppunten dienen aan een groot aantal eisen te voldoen, ten aanzien van parkeren van auto's en fiets, snelheid en beschikbaarheid van de OV-lijn naar de centra, de informatievoorzieningen en service- en kioskfaciliteiten;

- hoogwaardig OV in de relaties van dorp - knooppunt - centrum/station. Hiertoe behoren de (geplande) knooppunten in Borger, Gieten, Tynaarlo, De Punt, Dieverbrug, en Zweeloo;
- kleinschalig OV op maat van wijk naar knooppunt en centra;
- on line informatie langs de corridor c.q. invalsweg en op knooppunten over parkeerprijzen, OV vertrektijden, parkeerbeschikbaarheid en dergelijke (zie C.7.1.);
- de uitbreiding van de mogelijke toepassing van deze maatregelen varieert naar de grootte van het stedelijke gebied en de grootte van de vervoersdrukke in de verschillende corridors.

Bereikbaarheid landelijk gebied

Dit betreft het wegennet in de gebieden in geheel Drenthe buiten het stedelijk gebied, dus ook de landelijke gebieden in de economische kernzones. In deze gebieden zijn vanuit verkeer en vervoer gezien, het wonen, werken en recreëren de belangrijkste functies.

Doelstelling voor de lange termijn

De stedelijke centra en overige voorzieningen (scholen, winkels en werk) dienen veilig bereikbaar te zijn vanuit het omliggende gebied. De hoofdwegen en ontsluitende wegen (het netwerk van economische kernzones en stedelijke gebieden), die dit landelijk gebied doorsnijden, hebben vooral ten doel economische kerngebieden en stedelijke gebieden te verbinden en bereikbaar te maken. De doorsnijding van het landelijk gebied dient zo min mogelijk hinder (barrière-, geluid- en lichthinder) op te leveren. De veilige toegankelijkheid is door de weginrichting vormgegeven.

Doelstellingen voor de planperiode

De doelstellingen voor de veilige bereikbaarheid van het landelijk gebied (algemeen) zijn:

1. vanuit elke locatie in het landelijk gebied is een hoofdweg met de auto, binnen de ter plaatse geldende veilige snelheidsregimes, binnen 15 minuten te bereiken. Via ontsluitende wegen en vervolgens via overige wegen, waar afhankelijk van de omgeving 30 tot 60 km/uur kan worden gereden, is dat mogelijk.
2. elke locatie is in principe, op basis van draagvlak bij de directe gebruikers, ontsloten door OV in 2005. Afhankelijk van het gebruik en de geografische ligging van een locatie zal de ritprijs en het geboden vervoer sterk variëren. Een verafgelegen huis zal een vervoersaanbod tegen een hogere vervoerprijs aangeboden krijgen. Een dorpsgemeenschap, waarvan de inwoners veel en tegelijk reizen, zal een relatief lage ritprijs gaan betalen. Geen vraag naar vervoer betekent geen OV meer;
3. OV: de recreatieve bereikbaarheid met OV is in 2010 gegarandeerd tot aan de knooppunten aan de randen van gebieden en/of tot aan (eventueel inliggende) attractiepunten. Vandaar uit is het gebied per fiets, te voet of anderszins ongemotoriseerd te bereiken;
4. de bereikbaarheid met de fiets dient kwalitatief hoogwaardig te zijn. Fietsverbindingen dienen zo rechtstreeks mogelijk naar dorpen, OV-knooppunten en van dorpen naar steden te lopen. De omrijfactor (verhouding tussen rechtstreekse en werkelijke routelengte) mag op deze relaties niet groter zijn dan 1 : 1,2. Dit bepaalt in belangrijke mate de aantrekkelijkheid van het gebruik van de fiets. De verkeersveiligheid, de sociale veiligheid en het comfort spelen voor de aantrekkelijkheid eveneens een grote rol;
5. om het recreatieve gebied verder te bereiken is het uitgebreide net van verharde en halfverharde fietspaden beschikbaar. Bij de knooppunten zijn stallingvoorzieningen voor fietsen, verhuur van fietsen, informatie over het gebied en dergelijke aanwezig.

Uitwerking landwegen

Het verkeers- en vervoernetwerk in het landelijk en stedelijk gebied completeert het netwerk voor de bereikbaarheid van de economische kernzones en stedelijke gebieden. Categorisering van het wegennet is het middel om een heldere structuur voor de gebruiker te realiseren.

De gekozen hoofdstructuur van hoofd- en ontsluitende wegen is gestoeld op de behoefte vanuit economische kernzones en stedelijke gebieden. De invulling en vormgeving van het wegennetwerk is maatwerk. Een intensief traject van samenwerking met gemeenten, inwoners van de onderscheiden gebieden en gebruikers van de wegen, is hiervoor op diverse locaties reeds gaande.

Het ontsluitende wegennet vormt, samen met het hoofdwegennet, een gesloten netwerkstructuur. Het ontsluitende net heeft daarbij een ontsluitende functie voor het landelijk gebied, maar geen functie voor het doorgaande verkeer.

Uitwerking OV

De bereikbaarheid met het OV en fiets tussen stad en land is van groot belang voor een goed woonklimaat. De relatie met de aanwezige voorzieningen (scholen, winkels en dergelijke) is hierbij van belang. Het OV kent twee vervoersvormen:

- een verbindend net van snelle vervoerslijnen die de stedelijke gebieden onderling verbinden en wordt uitgevoerd via de spoorlijnen of grote bussen en
- een ontsluitend net van vervoer op maat. De samenspraak met de reiziger bepaalt de prijs en de kwaliteit van deze voorziening. Dit ontsluitend net vormt de haarvaten van het vervoerssysteem en voert reizigers naar de verbindende lijnen, dorpen en stedelijke centra.

De verbindende lijnen onderling en de verbinding van het verbindende net met het ontsluitende net wordt via de knooppunten (transferia/haltes) gelegd.

Door een intensieve samenwerking tussen de (potentiële) klanten en de vervoerder van het ontsluitend net (klantgerichte aanpak) zal vervoer op maat worden geboden. Dat houdt in dat prijs en kwaliteit van het vervoer in deze samenwerking vorm dienen te krijgen. Hoe meer vraag voor vervoer er is, des te meer kan de vervoerder efficiënter werken en een lagere ritprijs vragen. Des te meer de vervoervraag en daardoor het aanbod groeit, des te minder zal het doelgroepenvervoer (school-, ouderen- en gehandicaptenvervoer) dat ten laste van de gemeente valt, belast worden. Het doel is de stigmatisatie van vervoersgroepen af te laten nemen.

Uitwerking fietsvervoer

De rechtstreekse fietsroutes naar dorpen, knooppunten en steden zullen veelal samenvallen met de verkeerswegen. Aparte fietspaden (scheiding van verkeerssoorten) is voor de wegen met de grotere verkeersintensiteiten grotendeels gerealiseerd. Bij de verdergaande maatregelen, wegens de groei van het verkeer en de wens tot meer veiligheid, is verdergaande scheiding van verkeerssoorten op de bestaande wegen (aanleg van fietspaden) niet meer de eerste optie. Het weren van gemotoriseerd verkeer op een specifieke verbinding kan daarbij een betere optie zijn. Scheiding van verkeerssoorten op kruispunten (tunnels, rotondes, verkeerslichten) blijft een belangrijke maatregel voor veiligheid en rechtstreekse bereikbaarheid.

Voor het comfort en de sociale veiligheid van de fietser is een vlakke verharding, voldoende brede fietspaden (het streven is 2,75 m breed voor de in tweerichting bereden paden), zichtbaarheid van de hoofdweg, verlichting en stallingmogelijkheden bij knooppunten en stadscentra van groot belang.

Het recreatieve fietspadennet in en rond de kwetsbare gebieden wordt kritisch bezien op zijn doelmatigheid. Het doel hiermee is de recreatieve aantrekkelijkheid rond woonkernen en attractielocaties te vergroten en de kwaliteit van natuurgebieden verder te versterken door verdergaande terughoudende toegankelijkheid (onder meer in relatie tot de stiltegebieden).

Uitwerking knooppunten

Om vanuit het landelijk gebied de stedelijke gebieden en de nationale netwerken goed te kunnen bereiken zijn knooppunten nabij de hoofdwegen nodig (zie stedelijk gebied). De recreatieve knooppunten (transferia) zijn gesitueerd in de directe nabijheid van recreatieve attractiepunten en gebieden (A28 - Spier, nabij Nationaal Park Dwingelderveld, N34 - Borger, nabij

Staatsbossen/Boomkroonpad/Hunnebed Informatiecentrum, N34 - Anloo, nabij Drentsche Aa-gebied, Diever en Appelscha, nabij Nationaal Park Drents-Friese Wold, station Emmen-Zuid/N34, nabij Noorderdierenpark en dergelijke).

De recreatieve gebieden en de knooppunten worden bij voorkeur ontsloten met verbindende buslijnen. In andere gevallen zal dat maatwerk zijn voor het OV samen met recreatiebedrijven. Voor recreatieve fietsvoorzieningen is het Fietstotaalplan van belang.

Verkeersveiligheid, omgeving, energie en lichthinder

Doelstelling voor de lange termijn

De nadelen van het verkeers- en vervoersysteem voor de omgeving, in de vorm van verkeers-onveiligheid, geluid, emissies (waaronder CO₂), trillingen, licht, barrièrewerking en vervoer van gevaarlijke stoffen op een aanvaardbaar niveau houden, dan wel brengen.

Doelstelling voor de planperiode

- Centrale doelstelling verkeersveiligheid voor Drenthe als geheel:
 - de verkeersonveiligheid is in 2010 ten opzichte van 1998 teruggedrongen met 30% van de dodelijke slachtoffers en 25% van de gewonden met ziekenhuisopname⁸.
- De inrichting van wegen wordt met de directe gebruikers vormgegeven, zodanig dat voldoende draagvlak voor veiligheids- en bereikbaarheidsmaatregelen is verkregen. De "negatieve" verkeersmaatregelen (drempels, chicanes) zijn in harmonie met de wensen en eigen verantwoordelijkheden van de gebruikers of zijn vervangen door andere passende weginrichtingen.
- Voor de milieubeschermingsgebieden:
 - het opheffen van barrières vanwege de hoofdwegenstructuur in de milieubeschermingsgebieden in 2018 in samenwerking met de realisatie van EVZ's;
 - het gemotoriseerde niet-bestemmingsverkeer op wegen, niet zijnde hoofd- of ontsluitende wegen is verdwenen in 2010;
 - wegen, niet zijnde hoofd- of ontsluitende wegen zijn in 2015 voor minstens 50% aangepast aan de versterking van de landschappelijke en natuurwaarden.

Uitwerking verkeersveiligheid

De veiligheid spitst zich toe op een Duurzaam Veilig ingericht wegennet (regionaal en lokaal) en de wijze van inrichten van woonwijken, bedrijventerreinen en centra. Deze infrastructuurele investeringen in en naar de stedelijke centra versterken zowel de verkeersveiligheid als de bereikbaarheid. Op ontsluitende wegen blijft de beveiliging van kruispunten een belangrijke maatregel voor het bereiken van de verkeersveiligheidsdoelstelling. In de stedelijke omgeving wordt het beleid betreffende het opheffen van black spots voortgezet. De aandacht zal echter vooral uitgaan naar het beveiligen van gehele routes en wegvakken. Het beveiligen van auto-wegen en wegen die gesloten zijn voor langzaam verkeer (breedte aanpassing, middenbermbeveiliging en dergelijke) zijn dan aan de orde. Dat zijn relatief dure maatregelen, in de realisering van een tweede fase van het Duurzaam Veilig-concept.

De huidige inrichting van wegen met drempels, chicanes en dergelijke heeft een acceptatiegrens bereikt bij bewoners en weggebruikers. Hier komt de nadruk te liggen op een andere inrichting voor het verblijven en op de beïnvloeding van het mobiliteits- en rijgedrag. De Duurzaam Veilig-aanpak heeft ten doel om bewoners zelf en gezamenlijk verantwoordelijk te

⁸ Doelstelling, conform nationale doelstelling concept-Nationaal verkeers- en vervoersplan (NVVP). In de concept-Nota mobiliteit (vaststelling 2004) wordt naar verwachting uitgegaan van een lagere doelstelling. In het Uitwerkingsprogramma verkeer en vervoer/het POP II worden de consequenties van een eventueel lagere ambitie meegenomen.

maken voor de gevolgen van de eigen gedragskeuzes. Inzet van informatietechnologie kan hierbij helpen. Voordat dit breed wordt toegepast, wordt in stedelijk gebied voor 2006 ervaring opgedaan met tenminste drie nog te ontwikkelen experimenten.

Uitwerking omgeving

Milieuhinder door het verkeer uit zich in de aspecten klimaatverandering (CO₂), verzuring en grootschalige luchtverontreiniging (zwaveldioxide, stikstofdioxide (NO_x), vluchtige organische stoffen en fijn stof), verstoring (geluid, licht, geur en externe veiligheid) en barrièrewerking. Een vermindering van de overlast wordt hoofdzakelijk bereikt door (inter)nationale regelgeving en verbetering van voertuigtechnieken.

Binnen de luchtvervuilingsproblemen die te maken hebben met milieu en gezondheid is fijn stof één van de grotere (en onderschatte) problemen. Gemeten naar ziekte-effecten is het belangrijker dan bijvoorbeeld dioxine en kankerverwekkende stoffen in de lucht als benzeen.
Fijn stof is een containerbegrip. Fijn stof bestaat uit een verzameling deeltjes die verschillen in diameter, chemische samenstelling, vorm en herkomst die in de atmosfeer zweven. Geschat wordt dat voor de in Nederland optredende concentraties ca. 25% van natuurlijke oorsprong is, 25% afkomstig is van de industrie, 15% van verkeer, 15% van verkeer in het buitenland en 15% van andere buitenlandse bronnen. In het Nederlandse Besluit luchtkwaliteit zijn normen opgenomen. De huidige geldende grenswaarden worden in vrijwel het gehele land overschreden, reden waarom het Rijk zich met saneringsplannen bezighoudt. In de provincie Drenthe worden de geldende grenswaarden slechts op enkele plaatsen overschreden, namelijk daar waar sprake is van relatief grote verkeersdrukte.
Wil in Nederland de indicatieve grenswaarde voor 2010 gehaald worden, dan zullen forse emissiereducties gerealiseerd moeten worden.

In de milieubeschermingsgebieden staat het behoud en de versterking van de BOK voorop (zie C.2.4.). Het niet-bestemmingsverkeer wordt hier in principe geweerd. Qua verkeersregime zijn deze gebieden een verbijzondering van het hiervoor beschreven landelijk gebied. Recreatie is de belangrijkste verkeersfunctie in deze gebieden. Bij afwegingen rond uitbreiding en nieuw-vestiging van recreatieve bedrijven zijn de mogelijkheden voor verkeersontsluiting mede bepalend. Een ontsluiting waarbij bestaande OV-verbindingen en fietspaden kunnen worden gebruikt heeft de voorkeur.

De toeleidende wegen dienen voldoende capaciteit te hebben en over een veilige inrichting te beschikken, passend bij de desbetreffende weg. Hierbij dient de toenemende verkeersdrukte geen sluipverkeer en extra overlast aan de omgeving te veroorzaken.

Versterking van de natuur- en landschapswaarden staat in de milieubeschermingsgebieden centraal bij maatregelen om een veilige bereikbaarheid te realiseren. De doorsnijding van deze gebieden door hoofd- en ontsluitende wegen dient zo min mogelijk verstoring (geluid en licht) en barrièrewerking op te leveren. De vormgeving van de wegen (verharding, breedte, lengteprofiel) wordt zoveel mogelijk aangepast aan de eigenheid van het landschap. Aldus wordt een gebruik bevorderd dat in overeenstemming is met de functie van de omgeving.

Uitwerking energie

De constatering dat de mobiliteitsbehoefte blijft toenemen, betekent ook een verdergaande groei van de CO₂-uitstoot. De relatie tussen CO₂-emissie, klimaat en een duurzame energiehuishouding, is nader uitgewerkt in C.9. Uit de Nota energiebeleid (2001) blijkt dat de CO₂-

emissie van de verkeers- en vervoerssector in de provincie Drenthe relatief hoog is. Namelijk 27% in Drenthe, ten opzichte van landelijk 18% (relatief hoog autobezit en weinig energie-intensieve industrie). Een belangrijk deel van de te realiseren reductie krijgt gestalte via landelijk en internationaal beleid, onder meer via aanpassingen in de voertuigtechnieken die tot een lager brandstofgebruik leiden.

Vanwege het relatief hoge aandeel van de verkeers- en vervoerssector in de Drentse CO₂-emissie, mag van deze sector ook een relatief hoge bijdrage worden verwacht aan de reductiedoelstelling.

De provincie heeft een beperkt aantal mogelijkheden om het energieverbruik vanwege de sector verkeer en vervoer te beïnvloeden.

De provincie kan direct sturen als opdrachtgever voor de sectoren grond-, weg- en waterbouw en OV. Verlichting wordt terughoudend toegepast, vooral in de milieubeschermingsgebieden. Daarnaast telt bij de keuze van de verlichtingstechniek het energiegebruik mee. Duidelijke markering en LED-verlichting kunnen in sommige gevallen volstaan als afdoende verlichting. De provincie conformeert zich in dezen aan het Convenant duurzaam bouwen Drenthe, 2001. Daarin heeft de provincie zich, samen met gemeenten, verbonden aan een gezamenlijke inzet om energiebesparing te realiseren, via haar rol als opdrachtgever. Bij het aanbesteden van concessies voor het OV worden zo mogelijk milieueisen gesteld aan het in te zetten materieel (instrument IMOVA).

Indirecte sturing loopt met name via het ruimtelijk spoor (zie C.6.). Bij de locatiekeuze en -inrichting van woon- en werkgebieden wordt de verplaatsingsafstand beïnvloed en de beschikbaarheid en het gebruik van milieuvriendelijke vervoerswijzen bevorderd, als alternatief voor de auto. In de voorgaande paragrafen is al het nodige gezegd over het stimuleren van energiearmere vervoerswijzen.

Uitwerking lighthinder

Verlichting langs wegen dient met name de verkeersveiligheid van de weggebruiker. De verlichting langs provinciale wegen wordt, zoveel mogelijk, op maat aangebracht. Daarbij is uitgangspunt, dat de provinciale wegen en fietspaden in principe niet worden verlicht; alleen kruispunten en andere potentieel verkeersonveilige situaties (zoals bijvoorbeeld onoverzichtelijke bochten) worden verlicht. Er wordt onderscheid gemaakt in verlichting buiten de bebouwde kom, binnen de bebouwde kom en bij bijzondere maatregelen.

In het kader van het tegengaan van lichtverontreiniging zal aandacht worden besteed aan de soort toe te passen verlichting en de toe te passen armaturen.

In de planperiode wordt door de provincie de mogelijkheid onderzocht of de wegverlichting in de nachtelijke uren minder kan zijn dan in de avonduren. Aandachtspunt daarbij is, dat natuurgebieden gebaat zijn met geen c.q. zo weinig mogelijk kunstlicht.

Uiteraard speelt de sociale veiligheid een belangrijke rol bij de plaatsing van openbare verlichting, met name langs fietspaden. Dit is evenwel primair een aandachtspunt en taak voor de gemeenten.

Energiebesparing is ook een belangrijk uitgangspunt bij de verdere ontwikkeling van beleid met betrekking tot de openbare verlichting langs provinciale wegen.

C.5.3. Veilig mobiliteitsgedrag

Ontwerpers proberen de openbare ruimte en wegenstructuur zodanig in te richten, dat mensen op een veilige wijze deelnemen aan het verkeer. Veilig voor zichzelf en zonder andere verkeersdeelnemers in gevaar te brengen. Het feitelijk verkeersgedrag wordt echter niet alleen door de inrichting van weg en openbare ruimte bepaald, maar ook door de eigenschappen van de

verkeersdeelnemers. Denken dat verkeersveiligheid te garanderen is, is daarom een volstrekte illusie. Het is overigens wel duidelijk dat de gedragscomponent een factor is die kan worden beïnvloed. In het huidige beleid heeft dit reeds een plaats gekregen.

Doelstelling voor de lange termijn

Burgers zodanig betrekken bij de vormgeving en uitvoering van het beleid dat beleidsmaker in hun ontwerpen voor de openbare ruimte en weginrichting goed besef hebben van gedragspatronen van verkeersdeelnemers en dat burgers zich meer verantwoordelijk voelen voor een veilige verkeersdeelname. De overheden scheppen daarbij de goede randvoorwaarden om dat gedrag mogelijk te maken.

Doelstelling voor de planperiode

Versterken van de sociale cohesie van woonwijken, dorpen en landelijke gebieden. Onder andere op het gebied van de ruimtelijke ordening, onderwijs, welzijnswerk en verkeer en vervoer de keuzes van direct betrokkenen, nu en in de toekomst, over de inrichting van en organisatie rond de openbare ruimte, tot gelding laten komen. Kwalitatieve doelen hierbij zijn.

- Flexibele inrichting van de openbare ruimte, afhankelijk van de in de tijd constant veranderende behoefte van bewoners en gebruikers; bijvoorbeeld door verandering in leeftijdsopbouw, cultuur, welvaart en dergelijke.
- De "negatieve" verkeersmaatregelen (drempels, chicanes) zijn in harmonie met de wensen en eigen verantwoordelijkheden van de gebruikers of zijn vervangen door andere passende weginrichtingen of maatregelen.
- Op maat gesneden bereikbaarheid voor niet-autobezitters.
- Uitbreiding en/of wijziging van woon- en werkvoorzieningen op basis van een ontwikkelingsplan c.q. woonplan van de desbetreffende woongemeenschap. Dit kan de aanzet zijn tot globalere bestemmingsplannen en daardoor tot een minder gedetailleerde beoordeling van bestemmingsplannen.
- ICT-toepassingen vormen een structureel middel in de kwaliteit van de leefbaarheid van woongemeenschappen.

Uitwerking

Beïnvloeding en ontwikkeling van het gedrag van de mens in het verkeer is reeds vele jaren onderdeel van de aanpak van de verkeersveiligheid. Verkeerseducatie, voorlichting, handhaving en een weginrichting die uitgaat van menselijke eigenschappen, zijn aspecten hiervan. Verder staan in het OV de keuzes van de klant steeds meer centraal. De aandacht in het verkeers- en vervoersbeleid blijft uitgaan naar mens, weg en voertuig. De onderlinge samenhang wordt versterkt.

Daartoe zal in versterkte mate gebruikgemaakt worden van:

- "klassieke" middelen als educatie, opleidingen, normen voor vervoermiddelen, handhaving, aanleg en beheer van infrastructuur, verkeersmanagement en gedragsregels;
- meer accent op het prijsbeleid (parkeren, OV-tarief), de organisatorische verbanden waarbinnen de gebruiker woont, werkt en leeft (scholen, buurten, bedrijven), de mobiliteit (het vervoersconcept en de netwerken) en de mogelijkheden op het gebied van de ruimtelijke ordening.

Voor dit laatste aspect wordt ingezet op vernieuwing. Een vernieuwing die vanuit verschillende aspecten de sociale component van het omgevingsbeleid sterk bepaalt (zie C.7.1.). Dit krijgt zijn uitwerking in pilots: een woonwijk in stedelijk gebied, een dorp en een landelijk gebied. De evaluatie dient voor 2006 beschikbaar te zijn.

Hiervoor is al ingegaan op het vervoer en distributie van goederen, als onlosmakelijk element van economische ontwikkeling. In deze paragraaf wordt apart stilgestaan bij de vermindering van omgevingshinder (geringe wendbaarheid, trillingen, geluid, fijn stof en geur) en veiligheidsaspecten vanwege goederenvervoer. In aanvulling op de voorgaande algemene aanpak zijn voor goederenvervoer specifieke aanknopingspunten te benoemen.

Een belangrijk gegeven is dat, gemeten naar vervoerde tonnages, het wegtransport in Drenthe het belangrijkste is: 94% gaat via de weg en 6% via het spoor. Transport via het water beslaat slechts uit 0,2% van de totaal vervoerde tonnages.

Doelstelling voor de lange termijn

Het goederenvervoer wordt op een dusdanige wijze ruimtelijk en organisatorisch ondersteund dat de veiligheid wordt verbeterd en een verdere economische ontwikkeling van de regio ondersteund wordt. Door een goede samenwerking binnen logistieke netwerken wordt de hinder van het goederenvervoer op de omgeving beperkt.

Doelstelling voor de planperiode

Vervoer via het spoor en het water stimuleren door organisatie van een logistiek netwerk, waarin overheden en marktpartijen elkaar aanvullen. Voor de stedelijke centra worden systemen voor stadsdistributie ontwikkeld. Voor het vervoer van zwaar en/of gevaarlijk transport wordt routing ingevoerd om ongevallenrisico's te beperken. Het verbeteren van het weggedrag van chauffeurs van lichte vrachtwagens en busjes is hierbij een kwalitatief doel.

Uitwerking

Een logistiek netwerk bestaat uit drie fysieke elementen: multimodaal ontsloten knooppunten voor het goederenvervoer (havens, luchthaven of intermodale terminals), infrastructuur om de knooppunten te bereiken en onderling te verbinden en logistieke dienstverlening (transport, overslag en integrale aanbidding van deur-tot-deur-dienstverlening).

De belangrijkste overslagpunten voor goederenvervoer in Drenthe zijn ROC-Meppel, ROC-Coevorden en (nog nader te bepalen) stedelijke distributiecentra.

Op het wegennet in Drenthe doen zich op verschillende schaalniveaus bereikbaarheidsproblemen voor. Knelpunten (congesties) op het hoofdwegennet, als ook op het lokale niveau van de steden en landelijke gebieden, zijn hierbij aan de orde. Stadsdistributie vormt een groeiend probleem, omdat binnensteden niet berekend zijn op grote voertuigen en het stedelijk goederenvervoer de leefbaarheid en veiligheid in de steden aantast.

Ook een goede bereikbaarheid van het landelijk gebied is van belang. Door de schaalvergroting van de transporteenheden van en naar (agrarische) bedrijven is de capaciteit en kwaliteit van het wegennet veelal niet toereikend voor de belasting door het goederenvervoer.

Voor de regionale bereikbaarheid zijn de maatregelen voor de infrastructuur genoemd bij economische kernzones. Een veilige bereikbaarheid in het stedelijk gebied wordt verkregen door middel van de genoemde infrastructuur naar bedrijventerreinen, stadscentra en logistieke knooppunten. Er worden distributieplannen per stad gemaakt om de toegankelijkheid van de centra en de bedrijventerreinen te reguleren. Dit zal betrekking hebben op tijd en routes, gericht op het verbeteren van bereikbaarheid, verkeersveiligheid, externe veiligheid en beperking milieuhinder.

Om te komen tot een efficiënte structuur voor het goederenvervoer in het locatiebeleid, gelden de volgende aandachtspunten.

- Ontwikkelen van bedrijventerreinen die multimodaal ontsloten zijn voor auto, spoor en/of water en voorzien van faciliteiten die gebruik van vervoer per spoor en water en collectief gebruik van transport en opslag bevorderen.
- Bedrijvigheid met goederenstromen wordt gesitueerd aan het hoofdwegennet dat vervoer van deze goederenstromen kan garanderen en een veilige routing van vervoer van gevaarlijke stoffen mogelijk maakt.
- Voor centrumgebonden bedrijvigheid worden faciliteiten ontwikkeld om aan- en afvoer van goederen te garanderen met beperking van hinder (bijvoorbeeld vervoersmogelijkheden in daluren, ontwikkelen collectieve stedelijk distributiesystemen).

In verband met milieu- en veiligheidseisen worden zones voor andere activiteiten vrijgehouden (vrijwaringzones). Primair gaat het om de ruimte die nodig is voor de aanleg of uitbreiding van infrastructuur en bedrijventerreinen, waarop de logistieke activiteiten worden afgewikkeld (ruimtelijke reservering).

Het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor, de weg en het water wordt gestuurd via aan te geven routes. Deze routes geven vervolgens beperkingen aan de mogelijke bebouwing. In februari 2002 is een eerste inventarisatie gepubliceerd van risicovolle objecten en situaties in onze provincie ("Risico's in Drenthe op de kaart"). Hierop zijn ook de opslagpunten en transportroutes voor gevaarlijke stoffen weergegeven. Einddoel van deze inventarisatie is het formuleren van een beleidskader voor een zorgvuldige bestuurlijke afweging. Onderdeel is een risico-inventarisatiesysteem (RIS) dat door alle betrokkenen kan worden gebruikt. Voor vervoer van gevaarlijk stoffen gaat het om het opstellen en uitvoeren van locatiebeleid en bij distributie- en routeringsplannen.

Voor het beperken van verkeersonveiligheid in het landelijk gebied door het goederenvervoer (grote, brede en zware voertuigen op smalle wegen) en het beperken van de wegbeheerskosten (zware voertuigen) worden, mede in het kader van een duurzaam veilige weginrichting van het landelijk gebied, voor te herinrichten gebieden distributieplannen opgesteld.

C.5.5. Luchtvaart

Drenthe heeft de bijzondere situatie over twee vliegvelden te beschikken. Van de twee is Luchtvaartterrein Eelde (geëxploiteerd door Groningen Airport Eelde NV (GAE)) het belangrijkste. In Kompas voor het Noorden is Luchtvaartterrein Eelde aangewezen als regionale luchthaven voor het Noorden. Luchtvaartterrein Hoogeveen heeft een beperktere betekenis. In relatie tot de omgeving van het vliegveld zijn twee aspecten reden om apart een paragraaf aan de luchtvaart te wijden:

- het veilig stellen van de mogelijkheden voor landen en opstijgen;
- de gevolgen van de maatregelen om omgevingshinder te beperken.

Doelstelling voor de lange termijn

De luchthaven GAE kan bedrijfseconomisch gezond functioneren binnen voorwaarden voor milieu en veiligheid die in wetgeving en in een aanwijzingbesluit zijn en worden vastgesteld. Daarmee draagt het bij aan een beter regionaal-economisch vestigingsklimaat.

Luchtvaartterrein Hoogeveen is in hoofdzaak beschikbaar voor recreatief vliegverkeer en is van lokaal-economische betekenis.

Doelstelling voor de planperiode

Gelet op de aanwezigheid van de vliegvelden bij Eelde en Hoogeveen, de goede bereikbaarheid van Schiphol en de nadelen van een vliegveld voor de omgeving in de vorm van geluidshinder en planologische beperkingen, zal geen medewerking worden verleend aan de realisering van een derde vliegveld in Drenthe.

De raad van de gemeente Hoogeveen heeft in 2003 besloten het vliegveld op de huidige locatie te willen handhaven, ook al leidt dit tot beperkingen voor de ruimtelijk-economische ontwikkelingsmogelijkheden. Verplaatsing van het vliegveld blijft bespreekbaar, mits er ruimtelijk-economisch, milieuhygiënisch en veiligheidstechnisch een aantoonbare verbetering wordt bereikt.

Aan de inrichting van terreinen voor ultralichte vliegtuigen wordt geen medewerking gegeven, vanwege de milieuhinder die dergelijke terreinen veroorzaken.

Veiligstellen mogelijkheden voor landen en opstijgen

Om een onbelemmerd gebruik van een vliegveld veilig te stellen, gelden in de omgeving van de vliegvelden beperkingen, ten aanzien van bouwwerken en de daarmee samenhangende bouwhoogten. Deze zijn op kaart 2 aangegeven. De vlakken waarboven hindernissen ontoelaatbaar zijn, zijn met een lijn weergegeven. Overigens betekenen deze beperkingen voor de omgeving van GAE geen wezenlijke belemmering voor de ontwikkeling van woningbouw of bedrijvigheid.

Beperking omgevingshinder

Op basis van de Luchtvaartwet stelt het Rijk regels vast voor het gebruik van de regionale en kleine luchtvaartterreinen. Dit is en wordt vastgelegd in aanwijzingsbesluiten. Voor Hoogeveen zijn deze in 2001 aangepast. Voor Eelde is de procedure nog niet afgerond.

In een aanwijzingsbesluit zijn bepalingen opgenomen ter voorkoming van overschrijding van de geluidszones en bepalingen ter beperking van de vermijdbare hinder voor de omgeving. De bepalingen hebben betrekking op het baangebruik, types vliegtuigen en op de aard en tijdstippen van de vluchten.

Specifiek voor Eelde hanteert de provincie de volgende uitgangspunten:

- verdere verlenging van de start- en landingsbaan dan 2.500 m is niet toegestaan;
- lawaaiige toestellen worden geweerd en gebruik van stillere toestellen gestimuleerd, onder andere via de havengelden;
- nachtvluchten zijn niet toegestaan, met uitzondering van noodsituaties;
- circuitvluchten, als onderdeel van les- dan wel oefenvluchten met bepaalde type vliegtuigen, zijn verboden (proefvluchten zijn toegestaan, maar wel gemaximeerd);
- vluchten met als doel het valschermspringen te beoefenen, waarbij lawaaiige vliegtuigen worden gebruikt, worden beperkt.

In de nieuwe Wet luchtvaart wordt naar verwachting het huidige aanwijzingsinstrument als zodanig gesplitst in een luchthavenindelingbesluit en een luchthavenverkeersbesluit. De provincie wordt dan bevoegd gezag voor deze besluiten en toetst het jaarlijks door de exploitant van de luchthaven op te stellen gebruiksplan⁹ hieraan. Het is de verantwoordelijkheid van de exploitant om een goede verstandhouding met de omgeving te bevorderen.

⁹ In het gebruiksplan is door de exploitant het verwachte gebruik van de luchthaven beschreven voor het komende jaar (van april tot april) voor wat betreft de aard en omvang van het vliegverkeer, de vliegroutes en het baangebruik, een en ander passende binnen de in het aanwijzingsbesluit van de luchthaven vastgelegde geluidszones en de maximaal toelaatbare geluidbelasting (MTG) binnen deze zones.

Op kaart 2 zijn de geluidscontouren rond de luchtvaartterreinen in Eelde en Hoogeveen weergegeven. Voor Eelde is dit overeenkomstig de meest recente plannen terzake en voor Hoogeveen is dit overeenkomstig het aanwijzingsbesluit. Voor het aan- en uitvliegen gelden verkeersleidingprocedures die op de luchtvaartwetgeving zijn gebaseerd.

Op grond van de hoge omgevingskwaliteit in Noord-Drenthe zijn op het luchtvaartterrein GAE specifieke militaire activiteiten, zoals de stationering van militaire helikopters of het uitvoeren van circuitvluchten voor les-, test- of oefendoeleinden door militaire toestellen niet acceptabel. Incidenteel worden militaire transportvliegtuigen en helikopters (tot een maximum van 400 bewegingen per jaar) toegelaten binnen de voorwaarden die het Rijk via een ontheffing heeft verstrekt (2002) en die passen binnen de geluidszone.

C.5.6. Communicatienetwerken

In de uitwisseling van goederen en diensten, van vraag en aanbod, gecoördineerde hulpverlening en dergelijke, spelen telecommunicatienetwerken een steeds belangrijkere rol. Vooral de opkomst van mobiele communicatie maakt duidelijk dat de behoefte groot is om op allerlei plaatsen bereikbaar te zijn en zaken te kunnen regelen. In dat opzicht zijn wij ook een "mobiele" samenleving geworden. Voor de opbouw van deze netwerken zijn bouwwerken nodig en dient "luchtruimte" obstakelvrij te worden gehouden. Voor het omgevingsbeleid zijn relevant het vrijhouden van straalpaden en de oprichting van antennemasten. De aanleg van kabels in diverse soorten is geen onderwerp voor het POP II.

Doelstelling voor de planperiode

Ruimte bieden voor opbouw en inpassing van netwerken voor telecommunicatie.

Straalpaden

Straalpaden (straalverbindingspaden) zijn optisch vrije paden, met een breedte van circa 200 m, ten behoeve van telecommunicatie. Voor het berichtenverkeer maken KPN Telecom en andere instellingen en bedrijven, gebruik van straalverbindingen. Om een ongestoord berichtenverkeer mogelijk te maken, dient tussen de zend- en ontvangststations een vrije baan aanwezig te zijn, het zogenaamde straalpad. De straling volgt een vrijwel rechte lijn en niet de kromming van het aardoppervlak. Voor een onbelemmerd gebruik mag bebouwing in deze straalpaden een bepaalde hoogte niet overschrijden.

De bestaande straalpaden van KPN Telecom zijn op kaart 2 aangegeven met een obstakelvrije hoogte boven N.A.P. Dit betekent dat de toegestane hoogte boven het maaiveld dus lager is. Deze straalpaden dienen een publiek belang. In het omgevingsbeleid wordt geregeld dat deze paden obstakelvrij blijven. Als dat ook zou worden gedaan voor het gebruik van straalverbindingen door andere instellingen en bedrijven, dan worden voor een aanmerkelijk groter gebied bouwhoogtebeperkingen gesteld. Voor deze (overige) straalverbindingen worden daarom geen planologische maatregelen getroffen, mede omdat dit vooral beperkingen oplegt aan bedrijventerreinen. Deze instellingen en bedrijven dienen zoveel mogelijk gebruik te maken van de dichtstbijzijnde straalverbindingstations van KPN Telecom.

De toegestane bebouwingshoogte is in bijna alle gevallen geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkelingen op het vlak van woningbouw en bedrijfsbebouwing. Een uitzondering daarop betreft het straalpad Zwollerkerspel-Smilde, ter hoogte van De Wijk. De hoogte van de toren te Zwollerkerspel is daaraan debet. Incidentele bouwwerken met een bouwhoogte van maximaal 12 m zullen hier toch worden toegestaan. Voor een goede oplossing zal KPN Telecom de toren te Zwollerkerspel moeten aanpassen.

Antennemasten

De laatste jaren heeft mobiele telefonie een grote vlucht genomen. Voor de opbouw van de netwerken zoeken netwerkbouwers opstelpunten. De meeste opstelpunten worden gerealiseerd door kleine antennemasten op hoge gebouwen en bouwwerken te plaatsen. Daar worden vervolgens ontvangers en zenders aan bevestigd. Voor een voldoende dekking zijn echter aanvullend, vrijstaande antennemasten nodig. Deze masten variëren in hoogte van 20 m tot 55 m. Op dit moment hebben de vijf landelijk opererende aanbieders een basisnet in Drenthe (vrijwel) operationeel. Er worden antennemasten bijgeplaatst om de toename van het communicatieverkeer te kunnen verwerken.

Verder worden antennemasten gebruikt door bijvoorbeeld zendamateurs en lokale omroepen. Door hun verschijningsvorm hebben antennemasten invloed op de beleving van de omgeving en het Drentse landschap. Daarom hebben de provincie en de Drentse gemeenten hun beleid voor plaatsing van antennemasten op elkaar afgestemd. Dit om netwerkbouwers vroegtijdig duidelijkheid te geven over de randvoorwaarden en om daarmee de planlogische procedures voor vergunningverlening te bespoedigen.

Plaatsing mag niet leiden tot een aantasting van de kwaliteit van het Drentse landschap. Dit laatste betekent concreet dat antennemasten in beginsel niet zijn toegestaan in:

- open gebieden, beekdalen, natuurgebieden, bosgebieden en cultuurhistorisch waardevolle gebieden;
- cultuurhistorisch waardevolle nederzettingen en in de (directe) omgeving daarvan die gerelateerd is aan die waarde;
- de directe nabijheid van waardevolle bebouwing en bouwwerken die vanuit het beleid bescherming genieten (zoals beschermde dorsegezichten en monumenten);
- milieubeschermingsgebieden en in de zonering rond de radiotelescopieën van Westerbork/Hooghalen en Dwingeloo (zie ook C.7.3.).

Alleen een afwijking van de criteria is mogelijk. Voorwaarde daarbij is dat de mast voorziet in een behoefte die ontstaat vanuit de concentraties van wonen, werken en verkeer en ruimtelijk, zodanig zijn in te passen dat de kwaliteit van het Drentse dorp en landschap niet onevenredig wordt aangetast. Hierbij kunnen voorwaarden worden gesteld ten aanzien van de masthoogte.

Alleen wanneer de totaalstructuur, waarin nieuwe masten een functie hebben, duidelijk is gemaakt en er geen strijd is met voornoemde criteria, zal aan de plaatsing van nieuwe masten medewerking worden verleend. Op voorwaarde dat nieuwe masten ruimtelijk inpasbaar zijn en passen in de schaal van het landschap, dienen deze te worden geplaatst in de volgende voorkeursvolgorde:

- in de onmiddellijke nabijheid van hoge gebouwen en bouwwerken (onder andere hoogspanningsmasten);
- op bedrijventerreinen;
- langs grote infrastructuurlijnen, waarbij blijkt dat voor alle operators tezamen een kortere herhalingsafstand van 4-5 km niet nodig is, behalve bij grote(re) woon- en werkgebieden.

Van deze voorkeursvolgorde kan alleen gemotiveerd worden afgeweken.

Naast de commerciële aanbieders werkt ook de rijksoverheid aan de bouw van een nieuw mobiel communicatienetwerk, Project C-2000 genaamd. Dit netwerk is bedoeld voor de professionele hulpverleningsdiensten brandweer, ambulance, politie en marechaussee. Hiervoor worden masten geplaatst met een hoogte van 50-55 m, die zijn vrijgesteld van bouwvergunningplicht. Voor dit netwerk gelden bijzondere eisen voor de keuze van de opstelpunten en het beheer ervan. Binnen die randvoorwaarden is de provincie van mening dat de "vrije" mastruimte ook beschikbaar moet zijn voor andere netwerkbouwers.

C.6. Kernontwikkeling

In dit hoofdstuk staat de gewenste ontwikkeling van de Drentse steden en dorpen als geheel centraal. Het beschrijft de uitgangspunten voor het te voeren beleid voor de functies wonen, werken, recreatie en voorzieningen en de daarmee samenhangende mobiliteit. Dit wordt uitgewerkt in de volgende hoofdstukken. Daarmee is dit hoofdstuk een belangrijk integratiekader voor de gewenste kernontwikkeling.

Een van de grondslagen voor het omgevingsbeleid is de landschappelijke kwaliteitsbenadering. Toegespitst op de kernen wordt in dit hoofdstuk gesproken over een ruimtelijke kwaliteitsbenadering. In beide benaderingen is het van belang dat het POP II ingaat op Toekomstwaarde (aanpasbaarheid woningvoorraad, duurzaamheid van materiaalgebruik en dergelijke), Belevingswaarde (appelleren aan identiteit, beeldkwaliteit) en Gebruikswaarde (mate waarin iets voldoet aan de eisen die voortvloeien uit het gebruiksdoel). De oplossing die vandaag wordt bedacht moet langer meegaan dan morgen. De kwaliteit van de oplossing is mede afhankelijk van de invulling van het ontwerpproces. Het proces is daarmee een onderdeel van het uiteindelijke resultaat. In diverse publicaties en naslagwerken zijn principes en toepassingen van duurzaam bouwen en duurzame stedebouw te vinden. Deze principes zijn gemeengoed. Wij gaan ervan uit dat deze principes ook brede ingang hebben gekregen bij ontwerpers en bestuurders van gemeenten en waterschappen, zodat hier wordt volstaan met een verwijzing. Als handreiking heeft de provincie een Referentiekader duurzame stedelijke ontwikkeling (RDSO) opgesteld dat het toepassen van Nationale pakketten en het beleid uit het POP moet vergemakkelijken.

In dit hoofdstuk worden de accenten benoemd die de provincie daarin ziet voor de planperiode en gerelateerd aan de zes grondslagen voor het Drentse omgevingsbeleid.

De volgende gemeenschappelijke aspecten van kernontwikkeling worden behandeld.

- De kernenstructuur.
- Het gezicht van de Drentse kernen.
- Stedelijke economie.
- Een evenwichtige opbouw van de kern.

C.6.1. De verstedelijkingsstructuur

Iedere kern heeft een functie: kernenstructuur

Iedere kern heeft zijn gelijke, maar geen is hetzelfde. Misschien is dit de meest bondige en krachtige omschrijving die duidelijk maakt dat de Drentse kernen naast overeenkomsten ook op belangrijke aspecten verschillen. Op basis van een aantal onderscheidende aspecten als omvang

van de kern, voorzieningenniveau, verzorgingsfunctie voor het omliggend gebied, spreiding binnen en over de provincie en bereikbaarheid, zijn categorieën van kernen benoemd om iedere kern zijn juiste functie in breder verband te geven. Dit is samen te vatten als de kernenstructuur, die hierna wordt toegelicht en is weergegeven op kaart 1.

Deze structuur is niet toevallig gegroeid, maar mede door overheidsbeleid totstandgekomen. Tal van overwegingen hebben geleid tot het ontstaan van deze structuur en zijn gericht op een voldoende gespreid voorzieningenaanbod voor de Drentse samenleving. Met deze structuur wordt beoogd een evenwicht te bereiken. Enerzijds bestaat de wil tegemoet te komen aan individuele voorkeuren voor wonen, werken en recreatie en de daarmee gepaard gaande mobiliteit. Anderzijds bestaat het belang van de instandhouding van specifieke voorzieningen die een groot draagvlak nodig hebben en van de instandhouding van Drentse waarden en kwaliteiten in de dorpen en het landschap. In die zin heeft deze structuur vele kwalitatieve aspecten in zich, waarvoor integrale afwegingen zijn gemaakt, vergelijkbaar met de integrale zonering van het landelijk gebied. De kernenstructuur is daarmee ook het integratie- en afwegingskader voor de kernontwikkeling.

Kernen die in dezelfde categorie zijn ingedeeld, hebben in belangrijke mate overeenkomstige kenmerken, maar kennen ook verschillen. In die zin heeft iedere kern iets unieks. De kernenstructuur maakt evenwel de overeenkomsten en verschillen tussen de kernen overzichtelijk en hanteerbaar voor het te maken beleid. De structuur bepaalt in belangrijke mate hoe de beleidsuitgangspunten worden vertaald naar concrete beleidskeuzes.

Indeling in eenzelfde categorie betekent niet, dat elke kern in die categorie een gelijke ontwikkeling zal of moet doormaken. De kernen verschillen onderling namelijk in potentie. Daarnaast bepaalt de functie van een kern mede het belang van ontwikkelingsmogelijkheden, in relatie tot belangen in het landelijk gebied. In C.7.3 is aangegeven dat voor de uitvoering van het woonplan, in voorkomende gevallen meer ruimte voor woningbouw kan worden geboden bij een kern dan op grond van de indeling in de kernenstructuur in het vervolg van deze paragraaf passend is.

Doelstelling voor de lange termijn

Voor het spreidings- en inrichtingsbeleid blijft de huidige kernenstructuur het uitgangspunt. Hiermee wordt bereikt dat ook in de toekomst voldoende samenhang is tussen wonen, werken, recreatie, verzorging en infrastructuur.

In totaal zijn er zo'n 180 kernen in Drenthe die beleidsmatig betekenis hebben en een eigen functie hebben binnen het grotere verband. Uit kaart 1 blijkt tot welke categorie een kern behoort. De kernen waar geen beleidsmatige betekenis is toegekend, zijn dan ook niet op kaart 1 aangeduid. Het verschil in functie van de kernen is hierna per categorie beschreven.

De streekcentra

Deze kernen vormen het zwaartepunt bij de verdere verstedelijking van Drenthe. Het gaat om Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. De belangrijkste opdracht is dat elk van de vier streekcentra voldoet aan de ruimtelijk-economische opgave die voor deze kernen wordt gesteld. Assen en Emmen hebben nationaal en regionaal een prioritaire positie in het ruimtelijk economisch beleid. De inspanningen van de gemeenten om deze kernen in kwantitatieve en kwalitatieve zin verder te ontwikkelen, zullen door de provincie worden ondersteund. De provincie zal het haar ter beschikking staande instrumentarium hiervoor zoveel mogelijk inzetten. Dit betekent onder andere dat de betrokken gemeenten voor deze kernen redelijkerwijs kunnen rekenen op provinciale medewerking bij ruimtelijke procedures en bij de verwerving van financiële steun voor de planrealisering.

In bepaalde gevallen staat de gewenste ontwikkeling van de streekcentra, in samenhang het streven naar een evenwichtige opbouw van de kern op gespannen voet met het elders in dit plan geformuleerde beleid ter bescherming van omgevingswaarden. In dergelijke gevallen kan de realisatie van de gewenste ontwikkeling de voorkeur krijgen, mits sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en afwezigheid van reële alternatieven. Het toepassen van compensatie, in geval omgevingswaarden worden aangetast, is onderdeel van de besluitvorming.

De provincie zet zich in de instrumenten die het Rijk beschikbaar stelt voor een goede ontwikkeling van stedelijke centra, op de vier Drentse streekcentra van toepassing te laten zijn. Bij de rijksoverheid wordt bepleit dat Emmen en Assen hun prominente positie in het nationaal beleid behouden en over de daarbijbehorende faciliteiten kunnen blijven beschikken.

Voor de ontwikkeling van de woonfunctie is de doelstelling, dat de streekcentra voortdurend kunnen voldoen aan de reële vraag naar woonruimte, die daar optreedt, zowel lokaal als vanuit de regio. De aantallen woningen, die in bijlage A worden genoemd (zie ook C.7.3.), zijn als een taakstelling op te vatten voorzover de marktsituatie de realisering mogelijk maakt. Dit wordt mede gemotiveerd vanuit de doelstelling, de omgevingskwaliteit van de provincie als geheel te handhaven. Als de streekcentra hun taakstelling waarmaken, vermindert dat de vestigingsdruk op de kernen in hun omgeving.

Voor de ontwikkeling van de bedrijvigheid is de doelstelling voor de streekcentra dat er voortdurend voldoende mogelijkheden zijn voor de vestiging van bedrijven op geschikte plekken, met inachtneming van de verscheidenheid, die zich in de vraag naar soorten terreinen kan voordoen. De vraag naar (boven)regionale terreinen is verder uitgewerkt in C.8.2.

Het beleid is erop gericht nieuwe bedrijven te stimuleren zich te vestigen in de streekcentra, om te bewerkstelligen dat het economisch milieu er wordt versterkt. Dit wordt onder de noemer van stedelijke economie verder uitgewerkt in dit hoofdstuk.

De streekcentra vormen de spil in de verzorgingsstructuur. Nieuwe voorzieningen met een regionale functie worden in principe in de streekcentra gesitueerd. De huidige verstedelijkingsstructuur biedt uit een oogpunt van verzorging goede aanknopingspunten voor de verdere ontwikkeling. Omdat de versterking van het draagvlak in kernen met een beperkte functie weinig of niet effectief is, wordt die versterking vooral nagestreefd bij de kernen met een (boven)regionaal of subregionaal verzorgingsniveau.

De substreekcentra

Deze kernen, Roden, Beilen en Coevorden hebben eveneens een regionale taakstelling in het verstedelijkingsproces. De opgave voor wonen en werken is echter aanzienlijk lager dan bij de streekcentra. Ook het verzorgingsgebied is aanzienlijk kleiner.

In bepaalde gevallen staat de gewenste ontwikkeling van de substreekcentra, in samenhang het streven naar een evenwichtige opbouw van de kern, op gespannen voet met het elders in dit plan geformuleerde beleid ter bescherming van omgevingswaarden. In dergelijke gevallen kan de realisatie van de gewenste ontwikkeling de voorkeur krijgen, mits sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en afwezigheid van reële alternatieven. Het toepassen van compensatie, in geval omgevingswaarden worden aangetast, is onderdeel van de besluitvorming.

Voor de ontwikkeling van de woonfunctie krijgen deze kernen relatief ruime mogelijkheden om in te spelen op de vraag van de woningmarkt: de orde van grootte is in C.7.3 en bijlage A aangegeven. Als de ontwikkeling van de woningmarkt of van de werkgelegenheid daartoe aanleiding geeft, zijn grotere aantallen mogelijk. Voor Roden (in samenhang met Leek) en

Coevorden wordt dit mede bepaald door de uitwerkingen voor de stedelijk netwerkgebieden Groningen - Assen en Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel.

Voor de ontwikkeling van de bedrijvigheid hebben deze kernen een functie om te voorzien in de behoefte aan regionale bedrijventerreinen, doch in beperkte mate dan de streekcentra. Voor de overslag van weg-, water- en railtransport is Coevorden een belangrijke binnenhaven in het Noorden.

Voor de voorzieningen hebben deze kernen een beperkt regionale functie; alle voorzieningen die met deze functie overeenstemmen, kunnen in deze kernen worden gevestigd.

De hoofdkernen

De hoofdkernen hebben in hoofdzaak een woonfunctie voor de eigen behoefte, in samenhang met de plaatselijke werkgelegenheid. De mogelijkheden voor uitbreiding van de woonfunctie zijn in C.7.3 en in bijlage A aangegeven. Als de woningaantallen dat toelaten en er ruimtelijk voldoende mogelijkheden zijn (zie evenwichtige kernopbouw verderop), kan de woonfunctie ook voor andere groepen worden ontwikkeld.

Voor de ontwikkeling van bedrijvigheid hebben hoofdkernen alleen een functie voor (klein-schalige) lokale bedrijvigheid. Zowel voor de ontwikkeling van nieuwe woongebieden als bedrijventerreinen geldt de voorwaarde, dat deze ruimtelijk goed inpasbaar moeten zijn, zonder belangrijke omgevingswaarden aan te tasten. De verdere concretisering van deze voorwaarde is verderop beschreven.

De keuze voor de hoofdkernen is gemotiveerd vanuit het feitelijke functioneren van deze kernen als verzorgingscentrum voor het omliggende gebied (kleine kernen en landelijk gebied). Het bieden van een pakket basisvoorzieningen is van belang (zie C.7.2.). Nieuwe voorzieningen met een beperkte bovenlokale functie (geen regionale functie) kunnen in de hoofdkernen worden gesitueerd.

De kleine kernen

De kleine kernen hebben in hoofdzaak een woonfunctie voor de plaatselijk aanwezige bevolking en voor het omliggende op de kern georiënteerde buitengebied. Bevolkingsgroei wordt in het algemeen voor deze kernen niet nagestreefd. De mogelijkheden voor uitbreiding van de woonfunctie zijn in C.7.3 en bijlage A aangegeven. Als deze aantallen dat toelaten en er ruimtelijk ook voldoende mogelijkheden voor zijn, kan de woonfunctie ook worden ontwikkeld voor andere groepen. Dat geldt in het bijzonder voor die kernen, waarvoor stimuleringsactiviteiten worden ontplooid voor de realisering van kwalitatief goede woonmilieus, ter ontlasting van andere kernen in de omgeving, waarvoor groeibeperkingen gelden.

Voor de ontwikkeling van bedrijvigheid hebben de kleine kernen slechts in beperkte mate een functie voor incidentele kleinschalige lokale bedrijvigheid.

Voor de ontwikkeling van nieuwe woongebieden en bedrijventerreinen geldt als voorwaarde dat deze ruimtelijk goed inpasbaar zijn, zonder belangrijke omgevingswaarden aan te tasten. Voorzieningen, die in hoofdzaak een lokale functie hebben, kunnen in deze kernen worden gevestigd.

In het algemeen zijn als kleine kern beschouwd die vrijliggende nederzettingen, die bestaan uit minimaal 50 woningen, die min of meer aaneengesloten liggen en minstens twee voorzieningen bezitten. In het verleden is daar echter in sommige gevallen, in overleg met de gemeente, van afgeweken. Voor sommige bebouwingsstroken, waar de agrarische functie nog belangrijk is, past het beleid voor het buitengebied namelijk beter.

Overige nederzettingen

Deze groep wordt niet op kaart 1 aangegeven, omdat in het POP II daaraan geen specifieke beleidsopgaven of bijzondere betekenis wordt toegekend. Dit betekent dat allereerst het beleid voor het landelijk gebied, onder meer de integrale zonering, van toepassing is op vraagstukken die binnen die gemeenschappen spelen.

Het woord nederzetting wordt hier gebruikt, om het beleidsmatig verschil met de kleine kernen te benadrukken. Diverse gemeenten hebben voor kleine nederzettingen, die in hun geheel nog gaaf zijn, ook in relatie tot de omgeving, in het verleden gekozen voor een beleid als voor het buitengebied, juist ter bescherming van deze waarden.

Economische kernzones en stedelijke netwerken

Om de verstedelijkingsstructuur van Drenthe te beschrijven worden in plannen en visies verschillende begrippen gehanteerd. Naast de hiervoor beschreven kernenstructuur spreekt het Kompas voor het Noorden van economische kernzones en heeft het concept voor de Vijfde nota ruimtelijke ordening het over stedelijke netwerken en bundelingsgebieden. In deze paragraaf worden deze benamingen in onderlinge samenhang neergezet, zodat in het vervolg van het POP II duidelijk is in welke context het dan gehanteerde begrip moet worden begrepen.

De kernenstructuur is de basis voor de verdere verstedelijking van Drenthe. In het Kompas voor het Noorden zijn vijf economische kernzones in Noord-Nederland aangewezen. Op kaart A staan twee gebieden aangegeven die in Drenthe liggen. Voor beide gebieden zijn regiovisies opgesteld: Regiovisie 2030 Groningen-Assen en Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel 2030. De groei van economische activiteiten en voorzieningen wordt vooral binnen deze kernzones opgevangen, in en nabij de streek- en substreekcentra. Dit leidt tot een beter gebruik van het logistieke netwerk van weg-, spoor- en vaarverbindingen en multimodale knooppunten. De ontwikkelingsrichtingen die in onderdeel B voor het stedelijk gebied zijn aangegeven, zijn geënt op de indeling in kernzones.

Het concept van de economische kernzones heeft mede de basis gelegd voor de aanwijzing van stedelijke netwerken in het concept voor de Vijfde nota ruimtelijke ordening. Deze nota omschrijft stedelijke netwerken als samenwerkingsverbanden van steden die krachten bundelen en tot een nadere taakverdeling komen. Drenthe kent de volgende stedelijke netwerken: Groningen-Assen (inclusief Leek/Roden en Hoogezand-Sappemeer) en Zuid-Drentse Stedenband (inclusief Hardenberg en Steenwijk. Groningen is mede van belang voor de internationale profilering en positionering van Nederland in Noordwest-Europees verband. Daarom is aan het netwerk Groningen - Assen een nationale status toegekend.

De reikwijdte van de samenwerking in het netwerk wordt bepaald door de opgaven. Het schaalniveau of gebied waarop de effecten van ruimtelijke keuzen van de deelnemende partijen merkbaar zijn, volgt uit die opgaven. Het stedelijk netwerk is dus niet een concreet begrensde gebied. Sturing op de ruimtelijke ontwikkelingen in die netwerken vindt plaats via de bundelingsgebieden. Deze zijn op de kaarten van de Vijfde nota ruimtelijke ordening globaal en indicatief begrensd. In deze gebieden wordt de verstedelijking gebundeld in samenhang met het versterken ontwikkelen van het landelijk gebied.

Op kaart 4 zijn de twee stedelijke netwerken aangeduid, waarbinnen de verstedelijking op Drents grondgebied gebundeld wordt: in en nabij Assen, Roden, Emmen, Coevorden, Hoogeveen en Meppel. Voor de woningbouwopgave van de stad Groningen is ook Eelderwolde een bundelingsgebied. De deelnemers aan de stedelijke netwerken werken aan de herijking van hun regiovisies, waarbij de uitwerking voor het netwerk Zuid-Drenthe een kleiner gebied beslaat dan het desbetreffende regiovisiegebied.

Op Beilen na liggen de streek- en substreekcentra dus in de economische kernzones en maken deel uit van de stedelijke netwerken. In termen van de Vijfde nota ruimtelijke ordening is Beilen een regionale opvangkern, waar buiten de stedelijke netwerken ook bundeling van verstedelijking plaatsvindt. Eenzelfde positie heeft de kern Stadskanaal, dat een deel van haar opgave realiseert bij Nieuw-Buinen, op Drents grondgebied.

Binnen het verstedelijkingsbeleid zijn de streek- en substreekcentra voor de planperiode en de langere termijn, en Eelderwolde en Nieuw-Buinen voor de planperiode de bundelingskernen.

C.6.2. Het Drentse gezicht van de kernen

Doelstelling voor de lange termijn

Behoud en versterking van het eigen gezicht van de Drentse steden en dorpen en de ontwikkeling van een eigen karakter bij nieuwe uitbreidingen, waarin streekeigen kenmerken een plaats hebben in het ontwerpproces. Het omgevingsbeleid richt zich op een bijdrage aan een goede kwaliteit van de bebouwde omgeving op alle schaalniveaus van planvorming, van structuurvisies tot bouwplannen. Dat betreft zowel het handhaven van een goede omgevingskwaliteit, in situaties waar die al aanwezig is, als de realisering ervan bij nieuwe ontwikkelingen.

Doelstelling voor de plantermijn

De provincie stimuleert dat het Drents eigene, het Drentse gezicht, in de stedenbouwkundige plannen tot uitdrukking komt. Daarvoor geldt in het algemeen een ontwikkelingsgerichte benadering: "met het oog op waar wij heengaan en met het gevoel voor waar wij vandaan komen". Waar cultuurhistorische waarden in het geding zijn, ligt het accent op behoud en bescherming en met enige ruimte voor nieuwe ontwikkeling als de waarden dat toelaten. Gemeenten en ontwerpers zijn als eerste verantwoordelijk voor de realisering van een goede stedenbouwkundige en architectonische kwaliteit.

Aanknopingspunten voor planvorming in en om kernen

Voor het vinden van aanknopingspunten bij de planvorming kan in de eerste plaats worden verwezen naar de grondslag landschappelijke kwaliteit (zie C.1.) en de inleiding op dit hoofdstuk. Vooral de Nota ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving, geeft een goed beeld van het gewenste onderscheid naar gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Ook het inzetten van het RDSO is een goed hulpmiddel bij het maken van afwegingen bij stedelijke planvorming, zowel bij nieuwbouw als stedelijke vernieuwing.

In de tweede plaats is vanuit provinciale optiek de overgangssituatie tussen kernbebouwing en landelijk gebied van belang, waarbij de ontwikkeling voor het landschappelijk bouwen uitgangspunt is. In de relatie bebouwing-landschap dient de bebouwing niet te domineren; dat geldt eveneens aan de randen van de stedelijke bebouwing. Een beeldkwaliteitsplan is bij uitstek een goed hulpmiddel om deze gewenste overgangssituatie in woord en beeld weer te geven.

De volgende factoren kunnen bijdragen aan goede planvormingen.

- Het gebruik van patronen en structuren van de omgeving door waardevolle terreingegevens te benutten, zoals bijvoorbeeld beplanting, houtwallen en nat-droogovergangen.
- Aansluiten bij stedenbouwkundige structuurkenmerken van de oorspronkelijke nederzetting.
Dit speelt met name in de cultuurhistorisch waardevolle nederzettingen.
- Gebruikmaken van verweving van functies door, voorzover mogelijk, ook in een woonwijk mogelijkheden te bieden voor de vestiging van goed inpasbare voorzieningen en kleine bedrijfjes, die geen overlast veroorzaken.

Beeldkwaliteit en welstand

Het beeldkwaliteitsplan en de gemeentelijke Welstandsnota zijn bij uitstek de hulpmiddelen om aan ruimtelijke kwaliteit aandacht te besteden. Een beeldkwaliteitsplan is facultatief toepasbaar, terwijl de Welstandsnota structureel van aard is. Met een beeldkwaliteitsplan kan ook worden bevorderd dat er niet alleen voldoende verscheidenheid, maar tevens voldoende eenheid in het plan zit. Teveel eenheid roept vaak een gevoel van saaiheid op en een teveel aan verscheidenheid een gevoel van chaos. Een goed evenwicht tussen eenheid en verscheidenheid is doorgaans een voorwaarde om een positief beleefde omgevingskwaliteit tot stand te brengen. Ook kan het beeldkwaliteitsplan de koppeling leggen tussen het bestemmingsplan en de gemeentelijke Welstandsnota en kan eventueel vertaald worden in die Welstandsnota.

Cultuurhistorisch waardevolle nederzettingen

Op kaart 2 zijn bepaalde kernen aangeduid als cultuurhistorisch waardevolle nederzetting. Deze kernen bezitten als geheel, of in overwegende mate, nog een herkenbare cultuurhistorische stedenbouwkundige structuur. In deze nederzettingen wordt het beleid gericht op handhaving en waar mogelijk en zinvol, ook op herstel en/of versterking van de nu nog aanwezige cultuurhistorische waarden en gebouwen. Van provinciaal belang zijn die delen en kenmerken van steden en dorpen, die karakteristiek zijn voor de geschiedenis van Drenthe.

De meeste van deze aangeduide kernen behoren tot het type esdorp. Wegdorpen, met name van de laagveenontginningen, zijn ook redelijk vertegenwoordigd (zie kaart B). Van de veenkoloniale dorpen (de kanaaldorpen) zijn in het POP I alleen die kernen op de kaart aangeduid, waar het kanaal als element van de kenmerkende lineaire structuur nog geheel of gedeeltelijk aanwezig is. Dit gaat echter voorbij aan de mogelijkheden om bij planvorming rekening te houden met nieuwe ontwikkelingen die de karakteristieke lineaire structuur versterken. Vanuit dit oogpunt zijn de volgende kernen ook als waardevol aangeduid: Eexterveenschekanaal, Drouwenersmond, Nieuw-Buinen, Tweede Exloërmond, Nieuw-Weerdinge en Emmer-Compasuum.

De genoemde kernen zijn geselecteerd op basis van de Historische atlas van Drenthe. Bij deze kernen kan bij uitstek ruimte worden gegeven aan het ontwikkelen van nieuwe woonmilieus (zie C.6.3.), hetzij door vernieuwend gebruik te maken van bestaande structuren, hetzij door nieuwe structuren en zogenaamde vormtalen te (laten) ontwikkelen. Voor het veenkoloniale dorp Annerveenschekanaal bestaat het voornemen dit aan te wijzen als beschermd dorpsgezicht.

De aandacht voor cultuurhistorische waarden van dorpen berust ook op economische gronden. Dit vanwege het belang voor het toerisme en de bijdrage aan de kwaliteit van het totale woon- en werkmilieu.

De bescherming van cultuurhistorische waarden komt in het ruimtelijk beleidsspoor aan de orde bij de beoordeling van bestemmingsplannen en vernieuwingsprogramma's en -plannen voor kernen. Voor gebieden die zijn aangewezen als beschermd stads-/dorpsgezicht of die daarvoor in aanmerking komen, kunnen verdergaande eisen worden gesteld.

Waardevolle bebouwing

Onder waardevolle bebouwing wordt bebouwing verstaan die in cultuurhistorisch of landschappelijk opzicht waardevol is, of betekenis heeft voor het karakter van een dorp en/of de omgeving. Vaak wordt de waarde bepaald door het ensemble van diversiteit van genoemde gebouwen. Sommige waardevolle bouwwerken ontleen hun specifieke waarde mede aan de inrichting van de directe omgeving, bijvoorbeeld door een grote open ruimte eromheen, een parkachtige aanleg of een waardevol bomenbestand. Dit geldt onder andere bij kerken, molens en havezaten.

De aandacht gaat niet alleen uit naar de opvallende gebouwen, maar ook naar minder in het oog springende gebouwen en bouwwerken die toch mede beeldbepalend zijn, zoals oude volkswoningbouw, tolhuizen, melkfabrieken- en brug- en sluiscomplexen. Ook de zogenaamde jongere bouwkunst (tot 1940) en het zogenaamde “industriële erfgoed”, worden ertoe gerekend.

Waardevolle bebouwing wordt zoveel mogelijk in haar oorspronkelijke vorm instandgehouden. Ook in de omgeving van waardevolle bebouwing wordt rekening gehouden met de specifieke waarde van die bebouwing, met kennis van de daar geldende omgevingskarakteristieken. Afhankelijk van het soort bebouwing kan dit betekenen dat de omgeving vrijgehouden wordt van andere bebouwing en/of beplanting.

Bij molens speelt bovendien het aspect van de vrije windvang; deze zal in het algemeen zoveel mogelijk gehandhaafd dienen te worden. Voor het behoud en voorkomen van onnodig onderhoud van dit “levend cultureel erfgoed” is deze vrije windvang van wezenlijk belang. Dat heeft gevolgen voor de toegestane hoogte van de omringende bebouwing en beplanting. In bestemmingsplannen krijgt de zorg voor de vrije windvang gestalte door het opnemen van molenbeschermingszones, de zogenaamde molenbiotoop.

Overleg hierover met de Drentse Molenstichting dient in alle gevallen te geschieden, vooral in de situatie dat de molenbiotoop nog niet in een planologisch kader van de gemeente is vastgelegd.

Bij voormalige boerderijen is het handhaven van de gebouwen, met behoud van de vorm, doorgaans het best mogelijk als de nieuwe functie een woonfunctie is voor een of enkele huishoudens. In combinatie met de woonfunctie kan ook een bestemming worden toegekend voor kleinschalige, ambachtelijke, toeristisch/recreatieve of dienstverlenende activiteiten, mits die in beginsel plaatsvinden in bestaande opstallen.

Als de agrarische functie in de kernen gehandhaafd kan blijven, kunnen ook bij karakteristieke boerderijen uitbreidingen worden toegestaan. Wel kunnen dan aan de situering van de bijgebouwen, de grootte en de vormgeving nadere eisen worden gesteld.

Ook zonder dat er sprake is van ernstige belemmeringen is het mogelijk rekening te houden met de waarden van de bestaande bebouwing, onder andere door het zorgvuldig aangeven van de rooilijnen en de begrenzingen van het bouwblok.

De planologische bescherming voor waardevolle bebouwing is anders van aard dan bij een aanwijzing als monument. De rol van de ruimtelijke ordening bij de bescherming van waardevolle bebouwing is volgend. Het accent zal meer gebiedsgericht dan objectgericht zijn, waarbij de karakteristieke kenmerken (identiteit van een gebied) en de samenhang daarvan de basis vormen. Dit kan in sommige gevallen inhouden dat de omgeving vrijgehouden wordt van bebouwing.

Open ruimten en openbare ruimte

Een kwaliteitsaspect van de dorpen is het open en landelijk karakter van woonwijken. Hierdoor is veel ruimte aanwezig wat het aanzien en de beleving verhoogt en tevens uitnodigt tot ontmoeting en gebruik. Daarom is het belangrijk voldoende groenvoorzieningen in de wijk te verweven. Voor de geleding van woonwijken onderling zijn groenvoorzieningen van voldoende omvang wenselijk. Groene verbindingstroken tussen woonwijken en buitengebied worden zo mogelijk instandgehouden.

Een aspect van het open en landelijk karakter is ook een goede en passende overgang van kernbebouwing naar het landelijk gebied. Bebouwing dient in deze overgang, vanuit de omgeving gezien, niet te domineren. Een open en landelijk karakter stelt daarom beperkingen aan de hoogte van de bebouwing aan de randen. Verder wordt in hoofdkernen en in kleine kernen

vier bouwlagen (ongeveer 12 m) als bovengrens aangehouden. Een hogere bouwhoogte is aanvaardbaar als dit vanuit de stedenbouwkundige aard, kenmerken of ontwikkeling te onderbouwen is, bijvoorbeeld in relatie tot huisvesting van ouderen nabij (zorg)voorzieningen.

Architectuur en kunst (in relatie tot ruimtelijke ontwikkeling)

Kunst kan in sterke mate bijdragen aan een aangenaam leefklimaat. Vooral het element belevingswaarde, als onderdeel van ruimtelijke kwaliteit, kan met kunst worden versterkt. Kunst en cultuuruitingen worden onder meer om die reden ondersteund door de provincie. Voor de ontwikkeling van de kernen en het omringend landschap is de zichtbare kunst relevant. Te denken valt aan kunst in de openbare ruimte, architectuur, een bijzonder vormgegeven openbare ruimte, landmarks, en ook goed vormgegeven wijken, parken en landschappen.

Het totstandbrengen van de meeste van deze kunstuitingen wordt door de gemeente gedaan. Stimulering van een goed ontwerp kunnen de gemeenten onder meer regelen via de gemeentelijke Welstandsnota. Om de hedendaagse en historische architectuur en andere vormen van ontwerp bij een zo breed mogelijk publiek onder de aandacht te brengen, en om de kennisuitwisseling te stimuleren, is een vorm van samenwerking nodig bijvoorbeeld door in navolging van veel grote gemeenten in Nederland, de oprichting van een architectuurcentrum te bevorderen.

De provincie neemt, indien zij zelf opdrachtgever is, bij gebouwen, (civieltechnische) kunstwerken, landschapsontwerpen en versterking van regionale identiteit of toerisme door kunstwerken, de verantwoordelijkheid voor een zorgvuldig gekozen ontwerper en goede ontwerp-criteria. De provincie wil in het kader van een goede ruimtelijke ordening een “voorbeeldig” opdrachtgever zijn. In projecten waar ruimtelijke kwaliteit een belangrijke rol speelt, pleegt de provincie met dit doel extra inzet.

C.6.3. Stedelijke economie

Vormgeven van een concept

In de ontwikkelingsrichtingen voor het stedelijk gebied is het concept van stedelijke economie geïntroduceerd. Met het begrip is primair beoogd de aandacht te vestigen op de noodzaak meer stedelijke dynamiek in de Drentse steden te realiseren. Dit volgt uit de constatering dat de verhoudingsgewijs geringere arbeidsparticipatie in Noord-Nederland voor een deel veroorzaakt wordt door de lage verstedelijkingsgraad.

Doelstelling voor de lange termijn

De stedelijke dynamiek dient te worden gestimuleerd, waardoor de werkgelegenheidsfunctie van de stedelijke centra wordt versterkt.

Doelstelling voor de planperiode

Een groter deel van de toekomstige opgave voor wonen en werken in de bestaande stad realiseren. De vorming van centrumstedelijke milieus in de stedelijke centra is daarbij belangrijk.

Het concept van stedelijke economie is echter nog geen panklaar recept voor hoe die doelstelling te realiseren. Het voorstel is om dit met de betrokken gemeenten verder uit te werken. Hieronder zijn uitgangspunten gegeven die voor de provincie richtinggevend zijn in het overleg met de gemeenten en andere partijen. Het gaat daarbij om het bundelings- en locatiebeleid voor wonen, werken en voorzieningen en de na te streven lokale milieukwaliteit.

Bundelingsbeleid voor wonen, werken en voorzieningen

Doelstelling voor de lange termijn

Voor Drenthe ligt het accent op bundeling van de ruimtelijk-economische activiteiten in de economische kernzones (zie kaart A). Deze gebieden herbergen binnen Drenthe verreweg het grootste deel van de stuwende werkgelegenheid (industrie, groothandel, transport en distributie en zakelijke dienstverlening), het grootste deel van de bevolking en van de woonfunctie. Het POP II zet het beleid voort om de verdere ontwikkeling van wonen, industriële en dienstverlenende activiteiten, alsmede een deel van het toerisme, vooral hier te laten plaatsvinden.

Deze doelstelling betekent dat de structuur van de verstedelijking, zoals die de laatste tientallen jaren is ontstaan, wordt ondersteund. De redenen daarvoor zijn dat de aanwezigheid van steden met een hoge bevolkingsconcentratie, hoog voorzieningenpeil en differentiatie in de werkgelegenheid de beste mogelijkheden bieden voor verdere economische ontwikkeling van de regio. Ook bieden deze betere mogelijkheden om de groei van de mobiliteit te beperken, te beheersen, openbare vervoerssystemen instand te houden en nieuwe vervoerssystemen te creëren. Op die manier kan worden bereikt dat verdere aantastingen van het landschap door een steeds verdergaande bebouwing, worden beperkt. Concreet betekent dit een verdere versterking van de woon-, werk-, recreatie- en voorzieningenfunctie van de belangrijkste kernen, die liggen langs de hoofdinfrastructuur.

Doelstelling voor de plantermijn

Voor de periode 2000-2010 is het streven gericht op een groei van het aandeel van de bundelingskernen in de totale groei van de woningvoorraad, van minstens 60%. Voor het aantal arbeidsplaatsen en hectaren bedrijventerrein is een specifiek aandeel in de groei niet bepaald, maar dit zal minstens 5% hoger liggen dan hetgeen gerealiseerd is in de periode 1990-2000 (achtereenvolgens 71% en 58%). Verder wordt beoogd een groter aandeel van de toekomstige groei te realiseren in bestaand bebouwd gebied.

Deze doelstellingen zijn ook de basis voor de Regiovisie Groningen-Assen en de Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel. Deze visies zijn een belangrijke leidraad voor de uitwerkingen van het concept-economische kernzones. Binnen deze kernzones is het bundelingbeleid gericht op de kernen Emmen, Assen, Meppel, Hoogeveen, Coevorden en Roden. Voor de taakstelling van de stad Groningen vindt ook bundeling plaats bij Eelderwolde. Buiten deze kernzones heeft Beilen een regionale taakstelling.

Het stimuleren van de ontwikkeling van genoemde kernen heeft als tegenhanger dat de groei-mogelijkheden elders beperkt zijn.

Locatiebeleid voor wonen, werken en voorzieningen

Doelstelling voor de lange termijn

Een door het locatiebeleid te bereiken hogere stedelijke dynamiek, levendige centra, versterkte menging van de functies wonen, werken en recreëren en een voldoende gedifferentieerd aanbod van vestigingsmogelijkheden voor (elkaar aanvullende) bedrijven. Daarnaast het intensiever benutten van de beschikbare ruimte en oog houden voor de leefbaarheid en kwaliteit van de gebouwde omgeving. De bereikbaarheid van de stedelijke centra is hierbij een essentieel onderdeel.

Doelstelling voor de planperiode

In de uitwerking van het stedelijke economieconcept wordt concreet gemaakt hoe het locatiebeleid daar een bijdrage aan levert. De zelfstandige doelen van het locatiebeleid zijn de volgende.

- Voor de economische ontwikkeling: het bieden van ruimte voor werkgelegenheid door het creëren van voldoende geschikte vestigingsplaatsen voor bedrijven en voorzieningen.
- Voor de bereikbaarheid: het optimaal gebruik van alle vervoersmogelijkheden en knooppunten voor personen en goederen over weg, spoor en water (transferia en overslagcentra).
- Voor de ruimtelijke kwaliteit: efficiënt ruimtegebruik, kwaliteit en variatie in vestigingsmilieus voor alle stedelijke activiteiten, in combinatie met functiemenging en het realiseren van een goede kwaliteit van de leefomgeving (veiligheid, emissies en geluid).

Uitwerking

In het provinciaal beleid komt de uitwerking aan de orde op de volgende schaalniveaus.

- Stedelijk: het ontwikkelen van een goede mix van vestigingscondities op de verschillende plekken in de stedelijke structuur, die recht doet aan de doelstellingen en criteria en zo bijdraagt aan een goede, levendige en leefbare stedelijke economie.
- Stedelijk netwerk, waarbij de afstemming tussen de stedelijke centra's in beide stedelijke netwerken zorgt voor een complementair en wervend vestigingsklimaat en bereikbare voorzieningen.
- Provinciaal, waarbij de functie van de kern maatgevend is voor de mogelijkheden voor ontwikkeling en situering van bedrijven en voorzieningen.
- Interprovinciaal, waarbij grootschalige en bijzondere functies zodanig worden gesitueerd, dat deze een bijdrage leveren aan de ruimtelijk-economische structuur van Noordooost-Nederland.

Typen werklocaties in de streekcentra en substreekcentra

Aan de hand van locatietypen, wordt binnen de stedelijk netwerken een palet van locaties met onderscheiden situering en bedrijfsbestemming samengesteld, die voldoen aan de doelstelling van het locatiebeleid. De indeling naar locatietypen dient om de nagestreefde ambitie voor het ontwikkelen van diversiteit en kwaliteit van verschillende vestigingsmilieu's helder voor ogen te krijgen. Op basis hiervan worden maatregelen getroffen, die de beoogde kwaliteit waarborgen. De toepassing van de locatietypen vraagt lokaal en regionaal maatwerk, aansluitend op de aanwezige ruimtelijke situatie, verkeersstructuur en beoogde economische en ruimtelijke ontwikkeling.

In bijlage D zijn voor vijf typen de opgaven omschreven voor situering in netwerken, voor het bereiken van de beoogde kwaliteit en voor afbakening van te situeren bedrijven. Van gemeenten wordt daarom bijzondere aandacht gevraagd voor beleidsontwikkeling op stedelijk niveau, zoals hierna wordt beschreven.

- Handhaven van de functie van de stedelijke centra, waarbij voorkomen wordt dat de functie wordt uitgehold door te ruime mogelijkheden voor vestiging op knopen en aan stadsranden. Een belangrijke voorwaarde is het garanderen van een goede bereikbaarheid van de centra voor meerdere soorten vervoersmiddelen. Daarnaast is zorg vereist voor de belevingskwaliteit van de openbare ruimte van de stedelijke centra, vanwege de gewenste aantrekkingskracht van de centra.
- Voorzien in de ontwikkeling van nieuwe deelcentra op knopen aan infrastructuur in de stedelijke structuur die, in afstemming met de functie van de centra, een goed bereikbaar, multifunctioneel aanbod van bedrijven, voorzieningen en zorg kunnen bieden.
- Voorzien in specifieke locaties voor thema's die eigen eisen stellen aan locatiekeuzen, inpassing en inrichting (bijvoorbeeld detailhandelscentra en sportvoorzieningen).
- Mengen van wonen en werken in stedelijk gebieden, waaronder het bieden van mogelijkheden voor werken in woonwijken, vraagt om een afbakening van in te passen bedrijfssegmenten, vanwege mogelijk milieueffecten.

Van de deelnemende partijen in de stedelijke netwerken wordt verwacht dat zij ook op dat schaal-niveau invulling geven aan het locatiebeleid. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het feitelijk ontwikkelen en gebruiken van vestigingslocaties voor bedrijven en voorzieningen.

Daarbij zijn de volgende aspecten van belang.

- Locatietypen worden zodanig ontwikkeld dat daarmee een bijdrage worden geleverd aan het beoogde economisch profiel.
- In stedelijk netwerkverband vindt afstemming plaats, zodat locaties elkaar kunnen aanvullen.

De provincie bevordert een goede afstemming binnen de stedelijke netwerken en met het landelijk gebied erbuiten.

Stedelijke milieukwaliteit

In het stedelijk gebied komen in een beperkte ruimte verschillende functies naast elkaar voor. Functies die enerzijds een zekere milieubelasting veroorzaken (zoals bedrijven en wegverkeer) en anderzijds behoefte hebben aan een goede milieukwaliteit (zoals wonen, zorgvoorzieningen en recreatieve activiteiten). In de praktijk leidt dit soort functiemenging in een aantal gevallen tot een milieukwaliteit die lager is dan de gewenste milieukwaliteit.

Doelstelling

- Het realiseren van een optimale leefomgevingskwaliteit in bestaand stedelijk gebied, die voldoende recht doet aan het streven naar stedelijke economie.
- Normen voor gezondheid en veiligheid staan niet ter discussie.

Instrumenten

- Het stimuleren van een integrale en gebiedsgerichte aanpak op de wijze van Stad en Milieu.

Een van de doelstellingen van het POP II is de stimulering van stedelijke economie in de stedelijke centra. De bestaande stad, met zijn matige dichtheden, wordt aldus krachtig benut voor een verdere concentratie van wonen en werken. Een dergelijke concentratie levert aan de ene kant bepaalde milieuvoordelen op. Dit wordt met name "verdient" in kortere reisafstanden tussen de verschillende functies; wonen nabij werk en voorzieningen, alsmede meer draagvlak voor het OV. Daar staat echter tegenover dat een verdere concentratie van functies de milieukwaliteit bij de "beschermingswaardige" functies verder onder druk zet. Dit dilemma wordt ook wel aangeduid als "de paradox van de compacte stad".

Een belangrijk deel van het milieubeleid is gebaseerd op normen. Normen die grotendeels op Europees en landelijk niveau worden vastgesteld en op provinciaal en gemeentelijk niveau worden gehandhaafd. Te denken valt aan normen voor geluidhinder, geur, externe veiligheid, bodemverontreiniging en luchtkwaliteit. In het algemeen gelden daarbij in nieuwe situaties strengere normen dan in bestaande situaties. Dit vanuit de filosofie dat in nieuwe situaties meer keuzevrijheden bestaan - en daarmee meer mogelijkheden voor een lagere milieubelasting - dan in bestaande situaties. Nieuwe situaties in het stedelijk gebied hebben voor een belangrijk deel betrekking op functieveranderingen, bijvoorbeeld van een bedrijfsfunctie naar een woonfunctie of een uitbreiding van de woonfunctie. De beoogde concentratie van functies maakt functieveranderingen noodzakelijk. Milieunormen kunnen een dergelijke ontwikkeling blokkeren. Dit is onder meer zichtbaar aan braakliggende terreinen in het stedelijk gebied, die de omgevingskwaliteit (bijvoorbeeld sociale veiligheid) overigens verder onder druk zetten.

Dit gegeven is aanleiding geweest een benadering te ontwikkelen, waarbij een normgerichte aanpak in het milieubeleid wordt omgebogen naar een meer kwaliteitsgerichte benadering. Deze benadering wordt ook wel de Stad en Milieu-aanpak genoemd. Deze aanpak wordt overigens door middel van wetgeving ook toepasbaar gemaakt voor het landelijk gebied.

Dit houdt in dat voor het desbetreffende deel van het stedelijk gebied een gebiedsgerichte en integrale aanpak wordt ontwikkeld, waarbij vanaf een vroegtijdig stadium nauw overleg plaatsvindt tussen de betrokken beleidssectoren (met name milieu en ruimtelijke ordening). Op deze wijze kunnen de mogelijkheden voor ontwikkeling, gezien vanuit de betrokken sectoren, integraal en maximaal worden benut. Het uiteindelijke doel is daarbij een optimale leefkwaliteit, waarbij milieunormen in verband worden gebracht met andere kwaliteiten. Het compenseren van nadelige effecten, speelt hierbij een rol. Normen die gerelateerd zijn aan gezondheid en veiligheid staan daarbij overigens niet ter discussie en blijven onverkort gelden. Door middel van deze aanpak kunnen blokkades in de (her)ontwikkeling van bestaand stedelijk of landelijk gebied worden weggenomen. Met behulp van voorbeeldprojecten en kennisoverdracht wordt beoogd deze aanpak ingang te doen vinden.

Herstel bodemkwaliteit

Vanaf 1995 wordt in het bodemsaneringsbeleid grote nadruk gelegd op het door de veroorzaker, eigenaar dan wel belanghebbende zelf (laten) onderzoeken van bodemverontreiniging(en) en het saneren in eigen beheer. Wezenlijke elementen bij sanering in eigen beheer zijn het verplicht melden van het voornemen tot saneren bij de provincie en de mogelijkheid van de provincie tot het geven van een bevel tot onderzoek en tot sanering. Saneringen door de overheid zelf zijn primair beperkt tot de historische verontreinigingen van vóór 1987: het tijdstip van de inwerkingtreding van de WBB en het daarin opgenomen zorgplichtartikel.

Doelstelling

Voor 2023 zijn alle ernstige gevallen van bodemverontreiniging, die voor 1987 zijn veroorzaakt, gesaneerd dan wel beheerst.

Instrumenten

WBB, POV.

Communicatie, om draagvlak te verkrijgen en te vergroten om ernstige gevallen van bodemverontreiniging te saneren/beheersen.

Stimulering op grond van de Subsidieverordening Bedrijvenregeling.

Menskracht ter beschikking stellen om te komen tot een goede saneringsplanning.

Uitvoering

De doelstelling is van toepassing op het gehele grondgebied van de provincie Drenthe, met uitzondering van de gemeente Emmen. Sinds 1 januari 2003 is deze gemeente zelf bevoegd voor het totale bodemsaneringsbeleid in het kader van de WBB.

Voor de periode tot 2020 betekent dit dat 90% van alle ernstige gevallen van bodemverontreiniging gesaneerd, dan wel beheerst moeten worden.

De verdeling van de financiële bijdrage van de rijksoverheid voor de andere overheden, voor de periode tot 2023, geschiedt op basis van een landsdekkend beeld, dat in 2004 gereed is.

Het Rijk stelt financiële middelen voor bodemsanering beschikbaar via drie sporen: door middel van het ISV-budget voor saneringen in het stedelijk gebied, door middel van het WBB-budget voor saneringen in het landelijk gebied en door middel van de bedrijvenregeling voor saneringen op bedrijfsterreinen. Het uitgangspunt hierbij is dat het Rijk in totaal 25% bijdraagt aan de totale kosten voor bodemsanering. De ISV- en WBB-middelen worden door het Rijk vastgesteld aan de hand van de door de bevoegde gezagen (provincie Drenthe en de gemeente Emmen) ingediende vijfjarenprogramma's. De volgende programmaperiode loopt van 2005-2009.

De landelijke beleidsvernieuwing van de bodemsanering, die in 1999 is ingezet, heeft niet alleen grote betekenis voor de uitvoering van de bodemsaneringsoperatie, maar ook voor beleidsontwikkeling. Meer dan ooit gaat de noodzakelijke aanpak van de bodemverontreiniging deel uitmaken van de aanwezige dynamiek, zoals bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkeling en land-

inrichting. Bodemverontreiniging wordt nu niet meer sectoraal aangepakt, maar is onderdeel van de gehele aanpak van het desbetreffende terrein c.q. locatie. Uitzondering hierop zijn locaties waar geen sprake is van dynamiek, maar wel sprake is van een milieuhygiënische noodzaak om in te grijpen.

Het uitgangspunt “multifunctioneel tenzij...” is vervangen door functiegericht en kosteneffectief saneren. Met deze saneringsaanpak wordt aangesloten bij de (toekomstige) functie van de desbetreffende verontreinigde locatie. Alleen bij een immobiele verontreiniging is het mogelijk om te kiezen voor een functiegerichte aanpak. Wanneer de verontreiniging mobiel is kan alleen gekozen worden voor een kosteneffectieve sanering.

De meest vergaande vorm van saneren, de multifunctionele variant, blijft mogelijk en zal zo mogelijk worden gestimuleerd.

Er wordt een evenwicht gezocht tussen het zo ver als mogelijk opschonen van de Drentse bodem en het oplossen van de stagnatie in de bodemsaneringsoperatie, door aan te sluiten bij de functie van de locatie. In de planperiode worden handhaving, voorlichting en communicatie, inzake bodemsanering geïntensiveerd.

Ter stimulering van de bodemsaneringsoperatie is een subsidieverordening voor de sanering van de bodem op in gebruik zijnde en blijvende bedrijfsterreinen, in het leven geroepen (de bedrijvenregeling). Hierbij gaat het om het actief stimuleren van bodemonderzoeken en bodemsanering, binnen de huidige wettelijke kaders, en daardoor het vergroten van de effectiviteit van de regelingen.

Naast de bedrijvenregeling blijft de gezamenlijke Stichting Bodemsanering in gebruik zijnde Bedrijfsterreinen voor Groningen en Drenthe haar werk verrichten. Deze stichting adviseert de betrokken bedrijven om te komen tot onderzoek en zo mogelijk sanering. Vanuit de provincie wordt deze aanpak toegejuicht en zoveel mogelijk ondersteund. Naast de bedrijvenregeling zal ook deze aanpak een positieve uitwerking hebben op de sanering van bedrijfsterreinen.

De uit te voeren onderzoeken en saneringen worden in een integraal meerjarenprogramma opgenomen. Het betreft een vijfjaren programma. De rijksbijdrage voor de aanpak van de bodemverontreiniging in Drenthe wordt vastgesteld aan de hand van dit programma. Binnen het programma worden prioriteiten gesteld, voorzover de bijdrage van derden, inclusief die van de rijksoverheid, ontoereikend is om de geplande onderzoeken en saneringen uit te voeren. De mate van integraliteit is bepalend voor het moment van uitvoering van de sanering.

Naar een aantal onderwerpen wordt nadere studie ingesteld. Deze studies worden in deze planperiode uitgevoerd. Het betreft de volgende onderwerpen.

- Bodemgebruikswaarden en gebiedsgericht afwijken.
- Asbest in de bodem.
- Mobiele verontreiniging en nazorg.

Bij alle onderwerpen geldt dat de Drentse specifieke bodemkwaliteit ingebed wordt in de landelijke uitgangspunten. De beleidsruimte die de landelijke regelgeving biedt zal hierbij leidend zijn.

Verontreinigde waterbodems en Tienjarensenario's (TJS)

Na een inventarisatie van de baggerproblematiek in Drenthe is, als onderdeel van een landelijk overzicht, de tweede fase van het TJS van start gegaan. De inventarisatie geeft aan dat voor ca. 1,5 miljoen m3 baggerspecie, die in de komende tien jaar vrijkomt, geen bestemming is. In de tweede fase wordt, samen met de waterschappen en de betrokken gemeenten, gewerkt aan het realiseren van (tijdelijke) doorgangsdepots voor baggerspecie. De situering van de depots zal afhangen van de hoeveelheden slib die in de komende jaren in de diverse beheersgebieden vrij komen. Daarvoor wordt een regionaal uitvoeringsprogramma opgesteld.

Provinciale regierol

De provinciale rol van procesbegeleider, stimulator en regisseur van de bodemsaneringsoperatie wordt actief ingevuld. Daarbij wordt de planning en uitvoering van de bodemsanering door de vijf ISV-programma-gemeenten ter hand wordt genomen. De provincie staat positief tegenover het streven van de gezamenlijke overheden om de bevoegdheden en de uitvoering van de saneringen verder te decentraliseren. Vanwege de specifieke positie van Emmen (zie hiervoor) vindt met deze gemeente regelmatig afstemming plaats.

C.6.4. Evenwichtige opbouw van de kern

Doelstelling voor de lange termijn

Het vinden van een balans tussen enerzijds de ruimte die de kern zelf vraagt voor een duurzame ontwikkeling (van binnen naar buiten benaderen) en anderzijds de bescherming van waarden en kwaliteiten van het van het omliggende gebied tegen kernuitbreiding (van buiten naar binnen benaderen). Vanuit de specifieke situatie wordt gemotiveerd hoe de doorwerking van de grondslagen zich tot elkaar verhouden. Voor inzicht in de gevolgen van te maken keuzes, is matrix B (zie C.1.) de leidraad. Het gaat er immers om dat die gevolgen bij de besluitvorming goed in beeld worden gebracht.

Doelstelling voor de planperiode

Met het benoemen van zes grondslagen, heeft de provincie aangegeven waar in het POP II de prioriteiten liggen voor een stap naar een duurzame ontwikkeling. Voor de kernontwikkeling vragen de komende planperiode een duurzame energiehuishouding, de infrastructuur en de waterstromen extra aandacht, opdat deze grondslagen even volwaardig als de andere grondslagen in het Drentse omgevingsbeleid worden verankerd.

Over de doorwerking van de grondslagen in de streek- en substreekcentra wil de provincie met de betrokken gemeenten vooraf afspraken maken. Hiermee wordt een vroegtijdige overeenstemming beoogd, zodat deze centra voldoende ontwikkelingsruimte hebben voor planontwikkeling. Daarnaast gaat het in deze centra veelal om grotere bouwstromen. Met duidelijke afspraken over doorwerking van de zes grondslagen is dan ook een relatief grote bijdrage aan een duurzame ontwikkeling te bereiken. Voor de overige kernen wordt een stimulerende aanpak gevolgd, veelal door vroegtijdig overleg te voeren en voorbeelden uit te dragen.

Steden en dorpen blijven zich vernieuwen

Een samenleving die zich blijvend ontwikkelt, vertaalt zich direct door naar de noodzaak van een continu vernieuwingsproces van de bestaande bebouwde omgeving. Het beleid is dat allereerst de mogelijkheden worden benut om nieuwe ontwikkelingen in die bestaande structuur een plaats te geven. Lukt dat niet dan is kernuitbreiding een optie, mits de belangen van het omliggende gebied dat toelaten.

De inspanningen zijn erop gericht dat een groter aandeel dan voorheen van de toekomstige groei aan stedelijke functies, binnen de grenzen van de huidige kernen wordt opgevangen. De grootste inzet en inspanning ligt in de stedelijke centra Emmen, Assen, Hoogeveen, Meppel en Coevorden. In mindere mate geldt dit voor Roden en Beilen. Herstructurering en inbreiding moeten leiden tot een kwalitatieve verbetering van het bestaand bebouwd gebied, inclusief de openbare ruimte, een ondersteuning voor de centrumfunctie van steden en de gelegenheid bieden de vestigingsdruk naar de stadsranden en de dorpen te verminderen, c.q. te vertragen. Door versterking van de woonfunctie in de stedelijke centra worden de sociale veiligheid, economische vitaliteit en bereikbaarheid van voorzieningen voor bepaalde groepen vergroot.

De gemeenten hebben het voortouw in deze aanpak. De provincie heeft hierbij een stimulerende taak en zorgt voor de afstemming tussen de gemeenten. Bijvoorbeeld door een integrale aanpak te stimuleren, want hoewel de aanpak van de fysieke omgeving veelal de aanleiding vormt, is tegelijk aandacht nodig voor de sociale en de economische structuur. Voorbeelden van geslaagde projecten getuigen van die integrale benadering; een aanpak met alle betrokkenen vanaf het beginproces en met een duidelijk programma. De provincie verdeelt hiertoe de middelen over de gemeenten die het Rijk met het ISV beschikbaar stelt.

In de Beleidsnotitie stimulering stedelijke vernieuwing Drenthe (1999) zijn de provinciale prioriteiten en onze rol ingevuld. Dit blijft uitgangspunt van ons beleid. Dit betekent dat wij een duurzame vernieuwing van onze woon- en werkomgeving vooropstellen. Een en ander conform de daartoe ontwikkelde Nationale pakketten en het Convenant duurzaam bouwen Drenthe, 2001. De aanpak van vervuilde bodem in stedelijk en dorpsgebied loopt daarmee parallel. Hierdoor kunnen wij beter de verschillende aanspraken op de ruimte en bestaand bebouwd gebied combineren.

Voor de stedelijke centra hebben de desbetreffende gemeenten in hun meerjarenprogramma aangegeven welke wijken en projecten prioriteit krijgen. Deze prioriteiten zijn op kaart weer gegeven. Met de provincie zijn daarover meerjarenafspraken gemaakt. Dit is een geschikte aanpak, ook voor de andere gemeenten, omdat het ruimte biedt voor mee- en tegenvallers in projecten en het geeft enige zekerheid over de financiële mogelijkheden.

Om het proces van herstructurering te versnellen, kijken de provincies samen met het Rijk en de VNG naar de mogelijkheid om zogenaamde herstructureringszones aan te wijzen. Versnelling van aanpak en proces vangt een eventuele stagnerende bouw van nieuwe woningen en werkgebouwen op, en bevordert doorstroming. In deze zones wordt dan een verkorte procedure mogelijk, zodat de gemeente sneller "zaken" kan doen met alle betrokkenen.

Daarnaast willen wij samen met de gemeenten de duurzaamheidsambities verder vormgeven, onder andere door het uitwisselen van kennis en informatie en het stimuleren en ondersteunen van voorbeeldprojecten.

Uitgangspunten voor kernuitbreiding

De inzet om een groter aandeel van de toekomstige groei aan stedelijke functies binnen de grenzen van de huidige kernen op te vangen, voorkomt niet dat een eveneens belangrijk deel van die groei in nieuwe uitleggebieden tot stand zal komen. Het grootste deel van de ruimtebehoefte voor kernuitbreiding dient voor woningbouw. De ruimtebehoefte voor bedrijventerreinen is al veel geringer en voor andere doeleinden is die verhoudingsgewijs klein. Hiervoor wordt tijdig voldoende ruimte ontwikkeld.

Een belangrijk deel van de nieuwe uitbreidingen ligt voor een ruime periode al vast in goedgekeurde bestemmingsplannen of bevindt zich al in de planvoorbereiding. De goedgekeurde uitbreidingen hebben op kaart 1 dezelfde aanduiding gekregen als reeds bestaand kerngebied. Afhankelijk van het stadium van planvorming, kan nog tot planbijstelling worden gekomen, voorzover daar nieuwe inzichten voor zijn aan te voeren.

De keuze van de plaats van een kernuitbreiding wordt bepaald door tal van overwegingen. Genoemd worden centrumontwikkeling en nabijheid van voorzieningen, de belasting van het lokaal en bovenliggend wegennet en de aansluiting op het bovenliggend net, beschikbaarheid van het openbare vervoer, de recreatiemogelijkheden, milieuaspecten als de vermindering van geluidshinder, de kwaliteit van de bodem, de mogelijkheden voor de waterbeheersing, functies die in de omgeving belemmeringen vormen (zie kaart 2) en het kostenaspect.

In het POP II wordt niet aangegeven, waar de kernuitbreiding dient plaats te vinden. Het is allereerst aan de gemeenten om een visie op een evenwichtige kernopbouw te geven. Daarin

wordt op de positie die een kern heeft in de Drentse kernenstructuur, de functies die de kern herbergt, de positie van het stads- of dorpscentrum daarbinnen en de onderlinge wisselwerking tussen locatiekeuze en -inrichting en het stedelijk en lokaal verkeers- en vervoerssysteem. Voor de provincie zal daarnaast een belangrijk beoordelingspunt zijn in hoeverre locatiekeuzes leiden tot afwenteling binnen de regionale watersystemen en binnen en verkeers- en vervoerssystemen (zie C.3 en C.5.).

Grenzen stellen aan kernuitbreiding

Drenthe kent een duidelijk onderscheid tussen stad en land, tussen kern en omgeving en tussen verstedelijkte gebieden (economische kernzones) en aaneengesloten platteland. Het beleid blijft erop gericht dit duidelijke contrast te bewaren, omdat dit een belangrijk kwaliteitskenmerk van Drenthe is. Daarnaast is dit kwaliteitskenmerk een belangrijke economische factor voor de vestiging van bewoners en bedrijven en voor de Sector toerisme en recreatie. Voor een belangrijk deel wordt deze doelstelling gesteund door de kernenstructuur en het bundelingsbeleid voor wonen, werken en voorzieningen.

Bij kernuitbreiding vindt stevast een afweging plaats tussen het belang van de kern zelf en functies van en in het aangrenzende buitengebied. De eventuele bescherming van deze functies is in de afzonderlijke hoofdstukken aangegeven. Uit de planvorming zal duidelijk moeten blijken hoe die belangenafweging is gemaakt. Indien een stedelijke uitbreiding nabij de ecologische hoofdstructuur c.q. een milieubeschermingsgebied komt te liggen, is een goede overgangssituatie vereist in landschappelijk, natuurwetenschappelijk en hydrologisch opzicht. Dit om een nadelige beïnvloeding van de omgeving zoveel mogelijk te voorkomen.

Voor de bescherming van waardevolle gebieden is een aanvullend instrumentarium nodig, waarmee duidelijke grenzen worden gesteld aan de uitbreiding van kernen. De provincie beperkt zich ertoe, voorzover dit bij kernen aan de orde is, met contourlijnen aan te geven welke gebieden van bebouwing gevrijwaard dienen te blijven. Veelal gaat het daarbij om hoge waarden vanuit een oogpunt van natuur, landschap en cultuurhistorie, alsmede waterwin-gebieden.

Deze contourlijnen zijn op kaart 1 aangegeven. De praktische betekenis van een contourlijn is dat, gerekend vanuit de kern, uitbreiding van de kernbebouwing voorbij deze lijn niet wordt toegestaan, behalve wanneer een gewenste ontwikkeling met inachtneming van de genoemde voorwaarden de voorkeur krijgt, zoals beschreven in C.6.1 voor streek- en substreekcentra en C.7.3 voor de uitvoering van het woonplan. Om een goede overgangssituatie van kern naar omliggend gebied mogelijk te maken, is verder een stedenbouwkundige afronding van de kern toegestaan. In dit verband kan een uitbreiding of realisatie van een individueel object ook passend zijn. In het kader van het overleg over een bestemmingsplan wordt, in relatie tot de omstandigheden ter plekke, de definitieve begrenzing van de kern bepaald.

Zicht op mobiliteitseffecten van locatiekeuzen

De effecten van ruimtelijk-economische beslissingen op het verkeers- en vervoerssysteem op bovenlokale, regionale en nationale schaal, worden veelal pas op langere termijn zichtbaar. In dat opzicht kunnen vele kleine kernuitbreidingen, naast de autonome mobiliteitsontwikkeling, tot aanzienlijke gevolgen leiden voor de doorstroming, bijvoorbeeld voor de N34 Emmen - Groningen. Op den duur is grootschalige uitbreiding van auto-infrastructuur onvermijdelijk of moeten andere kostbare maatregelen worden genomen om de bereikbaarheid op peil te houden. Dit doet zich vooral voor op de hoofdverbindingen tussen en binnen de stedelijke netwerken. Daarom is in C.5.2 nader onderzoek aangekondigd naar een opbouw van een verkeers- en vervoersnetwerk, waarbij het regionale net onafhankelijk functioneert van het (inter)nationale net. Een ontkoppeling kan een oplossing zijn.

Naast de bovenlokale effecten van locatiekeuzen, gaat het ook om de mobiliteitseffecten op het lokale vervoers- en verkeersnet. Dit geldt vooral voor nieuwe bouwlocaties die steeds meer excentrisch van het centrum van de woonkern, of verder van de OV-assen (spoorstation, verbindende buslijn) liggen. Naarmate locaties ongunstiger daarvan liggen, zijn hogere investeringen en blijvende exploitatiekosten voor de collectieve vervoersvoorzieningen nodig. Als hiertoe na afweging met andere belangen voor gekozen wordt, worden deze hogere kosten mede gefinancierd uit de ontwikkeling van de desbetreffende locaties.

Binnen de stedelijke netwerken worden de nieuwbouwlocaties voor wonen en werken aantoonbaar afgestemd, zodat een draagvlak voor een goed functionerend OV-netwerk aanwezig is.

Op dit moment ontbreekt het de provincie aan een instrument om de gevolgen van locatiekeuzes voor het verkeer- en vervoerssysteem op de verschillende schaalniveaus vroegtijdig in besluitvormingsprocessen in beeld te hebben, bijvoorbeeld in discussies over gemeentelijke structuurplannen en verkeers- en vervoersplannen. De provincie stelt voor 2005 een mobiliteitseffectsignalering (MES) op als instrument vanuit de grondslag fysieke infrastructuur. De uitkomsten worden betrokken bij de beoordeling van locatiekeuzes locatie-inrichting.

Energiebesparing en opties voor duurzame energie

Voor de uitwerking van een duurzame ontwikkeling is uiteraard van belang dat de mogelijkheden worden benut voor een duurzame energiehuishouding. Het beleid richt zich op toepassing van de voorkeursvolgorde: minder energieverbruik, toepassen van duurzame energie en, als laatste het efficiënt gebruik van fossiele bronnen. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met andere overheden en diverse marktpartijen. Dat is noodzakelijk vanwege het uitgesproken integrale karakter van het thema energie in de gebouwde omgeving. Zo speelt bij het ontwikkelen van energiebeleid de relatie met ruimtelijke ordening en milieu een belangrijke rol. Maar bij een duurzaam energiebeleid gaat het ook om economische aspecten, de zekerheid van de energievoorziening en de sociale gevolgen.

Referentiekader duurzame stedelijke ontwikkeling

Het Drentse RDSO is een provinciale handreiking aan alle gemeenten. Het RDSO biedt, naast de actieve ontsluiting van informatie uit het Nationaal pakket duurzame stedebouw, het specifieke Drentse beleid van alle beleidssectoren die van belang zijn bij een duurzame stedelijke ontwikkeling. Grotendeels is het beleidsinformatie zoals het in dit POP is verwoord. Het is een zelfstandig functionerend digitaal document op het Internet, met koppelingen naar relevante beleidsstukken, informatie, websites en illustratieve voorbeeldprojecten.

Gemeenten zijn de bestuurslaag die in belangrijke mate de stedenbouwkundige invulling voor herstructurering en nieuwbouwplannen uitwerkt. Zij kunnen het RDSO goed inzetten om de principes van duurzame stedenbouw toe te passen en tevens voldoende rekening te houden met het provinciale beleid. De provincie gaat ervan uit dat alle gemeenten het RDSO gebruiken.

Energie in ruimtelijke plannen

Op het gebied van energiebesparing en duurzame energie in de gebouwde omgeving is nog veel mogelijk. Het probleem is dat, wanneer deze mogelijkheden niet worden toegepast op het moment van bouwen en renovatie, er vele tientallen jaren verloren gaan gelet op de lange levensduur van woningen. De provincie wil een brede toepassing van bouwen en wonen met een duurzame kwaliteit stimuleren. Een praktische leidraad voor onder andere het proces van energiebesparing en toepassingen van duurzame bronnen is het Nationaal pakket duurzame stedenbouw. De ruimtelijke inrichting moet voldoende mogelijkheden bieden voor passieve toepassing van zonne-energie (bijvoorbeeld zongerichte verkaveling) en actuele of toekomstige toepassing van duurzame energiebronnen. Waar mogelijk wordt bij locatiekeuze en -inrichting de benutting van restwarmteproductie betrokken.

Van de gemeenten verwachten wij dat ze een energievisie ontwikkelen en dat, als afgeleide daarvan, in alle ruimtelijke plannen een energieparagraaf aanwezig is. Hierin staat aangegeven op welke wijze er in het plan met energiebesparing en duurzame energie is omgegaan en welke doelen (ambities) zijn gesteld. De provincie zal de gemeenten daar waar noodzakelijk en gewenst ondersteunen bij dit proces.

Voor plannen waarin de bouw van meer dan 250 woningen mogelijk wordt gemaakt, vraagt de provincie toepassing van de instrumenten Energie Prestatie op Locatie (EPL) en Verkeersprestatie op Locatie (VPL). Beide instrumenten brengen de mogelijkheden in beeld om via een doordacht planontwerp de CO₂-uitstoot te beperken. Met de EPL kan een optimale energie-infrastructuur worden ontworpen. De VPL-aanpak betekent dat vanuit een energetische optiek de optimale verkeerskundige structuur van meet af aan meegenomen wordt in de planontwikkeling. Uitgangspunt is daarbij dat het bestuur de ambitie formuleert dat zo weinig mogelijk automobilititeit in het plangebied plaatsvindt. De provincie wil hierover afspraken maken met gemeenten. De resultaten van dit onderzoek worden betrokken bij opstelling van het ruimtelijke plan.

Besparing en toepassen van nieuwe technieken

Uitgangspunt is het beperken van de energievraag. Er moet gebouwd of verbouwd worden vanuit de optiek te komen tot een verregaande energiebesparing door de toepassing van een combinatie van maatregelen uit de Nationale pakketten duurzaam bouwen, overeenkomstig de taakstelling in het Convenant duurzaam bouwen Drenthe 2001. De diverse pakketten en het convenant, inclusief de taakstelling, worden hier als bekend verondersteld. De provincie zal voor de taakstelling in het convenant de monitoring ter hand nemen en jaarlijks daarover rapporteren.

De energievraag in zowel de woningbouw als de utiliteitsbouw wordt in belangrijke mate bepaald door de vraag naar warmte en koude en door de vraag naar warm tapwater. Door onder andere gebruik te maken van nieuwe technieken is veelal een lagere energieprestatiecoëfficiënt mogelijk. Voor warm tapwater kunnen zonnecollectoren worden toegepast. Voor het verwarmen van woningen en kantoorgebouwen kunnen lage temperatuur verwarmingssystemen een belangrijke rol spelen. In de utiliteitsbouw kan in omvangrijke mate gebruik moeten worden gemaakt van omgevingswarmte via warmte/koude opslag in aquifers en warmtepompen. Afhankelijk van de ruimtelijke opgave en de stand der techniek zal telkens weer de meest optimale en efficiënte oplossing gekozen moeten worden.

De provincie zal in samenwerking met de DUBO-consulent de gemeenten daar waar mogelijk ondersteunen bij het zoeken naar en het uitwisselen van kennis en informatie. Daarnaast blijft ze participeren in voorbeeldprojecten.

Instrumentarium

- Convenant duurzaam bouwen Drenthe, 2001.
- Het bij grotere projecten ontwikkelen van een energievisie.
- Het toepassen van EPL.
- Het toepassen van een VPL.
- Het toepassen van de diverse landelijke pakketten.
- Het gebruik van nieuwe technieken stimuleren.
- Medefinanciering van de DUBO-consulent.
- Het toepassen van een MES.
- Kennisoverdracht, vooral aan de hand van concrete voorbeeldprojecten.
- RDSO.

Stedelijk waterbeheer

Het watersysteem is één van de grondslagen voor het omgevingsbeleid. Deze sturende rol van water komt onder andere tot uitdrukking bij ontwikkelingsmogelijkheden van de kernen. Aan de locatiekeuze en -inrichting wordt vanwege het stedelijk waterbeheer de volgende eisen gesteld.

Kans op natte voeten

Hoewel de meeste delen van Drenthe hoog en droog liggen is ook hier een kans op wateroverlast aanwezig. Wateroverlast kan ontstaan door neerslag die direct op het stedelijk gebied valt, door slecht doorlatende klei- of leemlagen in de ondergrond en door water dat van elders naar het stedelijk gebied toestroomt. Dit laatste is vooral van belang bij plaatsen die direct aan beken of andere watergangen liggen. De kans op wateroverlast is voor elke plaats verschillend. Uit het oogpunt van helderheid naar de burger is het gewenst dat duidelijk wordt gemaakt hoe groot die kans werkelijk is in de verschillende dorpen en wijken. In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2 juli 2003) is afgesproken dat in 2005 voor al het stedelijk gebied duidelijk moet zijn wat de huidige kans op wateroverlast is. In 2015 moet al het stedelijk gebied voldoen aan de norm. Vanaf heden zal nieuw stedelijk gebied aan de norm moeten voldoen. Voorlopig kan hiervoor worden uitgegaan van de werknormen uit het Nationaal Bestuursakkoord Water. Als gevolg van de klimaatverandering zullen ook in de toekomst maatregelen noodzakelijk blijken om aan de norm te blijven voldoen.

Beekdalen vrijhouden voor waterberging

Uitbreiding van stedelijk gebied in de beekdalen is niet gewenst. Voor deze beekdalen geldt het zogenaamde "Nee, tenzij"-beleid. Zie hiervoor paragraaf C.3.3.

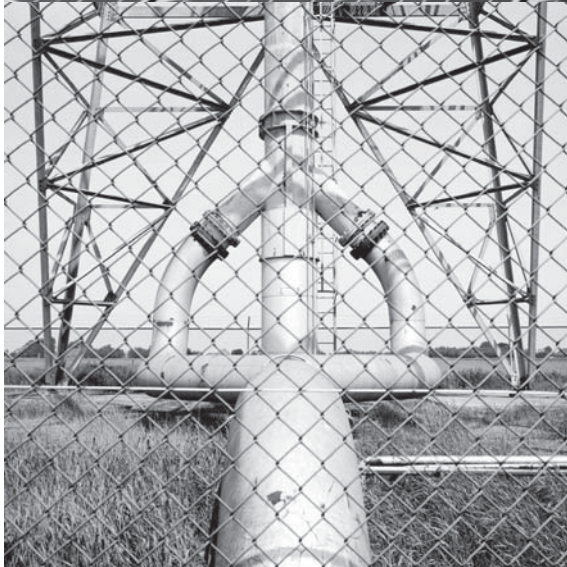
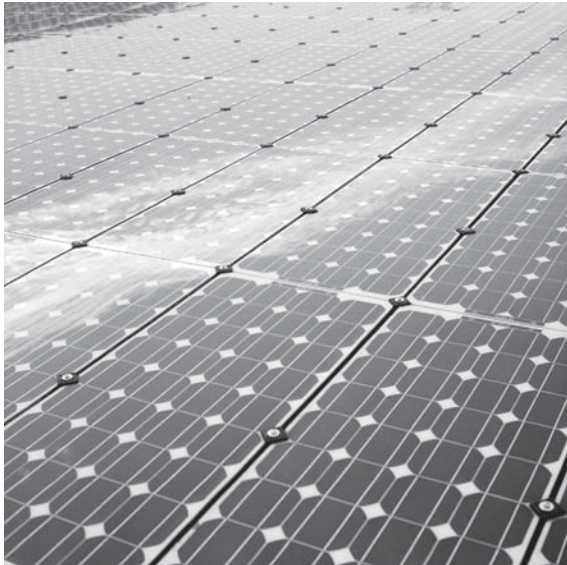
Geen afwenteling van wateroverlast

Ook voor het stedelijk waterbeheer geldt dat geen afwenteling op andere gebieden mag optreden. Dat betekent dat afvoerpieken binnen het stedelijk gebied moeten worden opgevangen. Dit kan onder andere door de aanleg van bergingscapaciteit in de vorm van stedelijk water. Voor de meer extreme afvoerpieken is het echter ook goed mogelijk waterberging als nevenfunctie bij een andere functie vorm te geven. Zo is het niet bezwaarlijk als een lokaal speelveldje eens in de tien jaar voor waterberging wordt gebruikt. Voor veel groenvoorzieningen geldt hetzelfde.

Voor bestaand stedelijk gebied mag de maximale afvoer 1,2 l/s/ha bedragen. Voor nieuw stedelijk gebied stellen waterschap en gemeente samen vast welke afvoernorm voor dat gebied van toepassing is. De norm mag niet hoger zijn dan de huidige maatgevende afvoer en zeker niet hoger dan 1,2 l/s/ha. Daarnaast mag de afvoer uit nieuw stedelijk gebied ook in een extreme afvoersituatie, die een keer in de 100 jaar kan voorkomen, niet toenemen ten opzichte van de huidige afvoer. Tenslotte ligt er een opgave voor de gemeenten om in nieuw stedelijk gebied eventuele afvoerproblemen van bestaand stedelijk gebied op te lossen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat extra berging wordt gerealiseerd met het oog op de afvoer uit het aangrenzende bestaande stedelijk gebied. Mocht blijken dat het in uitzonderlijke gevallen niet mogelijk is om de noodzakelijke bergingsruimte binnen het stedelijk gebied te vinden, dan kan in overleg met het waterschap een oplossing buiten het stedelijk gebied worden gezocht. Alle aanlegkosten die hier aan verbonden zijn dienen echter toegerekend te worden aan het desbetreffende stedelijk gebied.

Inrichting en vormgeving

Het succes van stedelijk waterbeheer is mede afhankelijk van het gedrag van de burger. Dit gedrag kan het beste worden beïnvloed als de burger zich bewust is van het water als onderdeel van zijn leefomgeving. Naast voorlichting en educatie is het daarbij van belang dat water

ook zichtbaar wordt in de omgeving. “Uit het oog uit het hart”. Een zichtbaar afwateringsstelsel heeft daarom de voorkeur boven een onzichtbaar hemelwaterriool.

Water in de stad kan ook een aantal belangrijke nevenfuncties vervullen. Zo kan het een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit of recreatiemogelijkheden bieden. Door vroeg in de ontwerpfase rekening te houden met de wateropgaven zijn dus kansen aanwezig. Het belang van water voor de ruimtelijke kwaliteit wordt erkend, maar aan de inrichting van stedelijk water worden randvoorwaarden gesteld. Bij de inrichting van stedelijk water staat de noodzakelijke opvang van afvoerpieken centraal. Deze vormen de eerste randvoorwaarde. Daarnaast stellen ook veiligheid en volksgezondheid randvoorwaarden aan de inrichting en het onderhoud van het stedelijk water. Dit betekent onder andere geen lozing van verontreiniging op het stedelijk water. Hierbij gaat het dan vooral om de stedelijke wateren als vijvers in een wijk. Daarnaast moet voldoende doorstroming verzekerd zijn en een zodanige inrichting van het stedelijk water dat ophoping van zwerfvuil wordt voorkomen en verdrinkingsgevaar wordt beperkt.

Riolering

Voor overstorten van vuil water uit rioleringen wordt het landelijk beleid gevolgd. Het landelijk beleid kent in dezen een tweetal sporen. Het eerste spoor wordt gevormd door de zogenaamde basisinspanning. De basisinspanning houdt in dat de vuiluitworp van een rioolstelsel niet meer mag bedragen dan de vuiluitworp van een “referentiestelsel”. Voor de verschillende soorten rioolstelsels gelden verschillende referentiestelsels. In de rapportage van de Commissie Integraal Waterbeheer, “Eenduidige basisinspanning: nadere uitwerking van de definitie van de basisinspanning”, van juni 2001, staat aangegeven wat de basisinspanning exact inhoudt. Aan de hand van modellen kan worden berekend wat de maximale vuiluitworp van een rioolstelsel mag zijn. Globaal geldt dat het bereiken van een basisinspanning overeen komt met een reductie van de vuiluitworp met 50%. Voor 2006 moeten alle overstorten voldoen aan genoemde basisinspanning.

Het tweede spoor wordt gevormd door het zogenaamde waterkwaliteitsspoor. In het kader van het waterkwaliteitsspoor kunnen door de waterkwaliteitsbeheerder nadere eisen gesteld worden aan de lokale waterkwaliteit. Dit zal leiden tot een verdere reductie van de emissie en/of tot andere maatregelen aan het watersysteem. In gebieden of oppervlaktewater met een specifieke functie gaat het veelal om een vuilemissiereductie met 75 of 90%. Het uitgangspunt is dat in 2010 overstorten geen negatief effect meer hebben op de waterkwaliteit in de milieubeschermingsgebieden. Riooloverstorten op zwemwater zijn in het geheel niet toegestaan.

Schoon water schoon houden

Schoon regenwater wordt niet op het riool geloosd, maar afgevoerd naar het oppervlaktewater of geïnfiltreerd in de bodem. In bestaand stedelijk gebied wordt, conform het rijksbeleid, 20% afgekoppeld. In ieder geval bij reconstructie van een stedelijk gebied ligt er een zorgplicht bij de gemeente om hier een bijdrage aan te leveren. Daarnaast vormen grootschalige rioleringsprojecten een kans om een bijdrage te leveren aan het afkoppelen van regenwater. In een nieuw stedelijk gebied wordt minimaal 60% van het verharde oppervlak afgekoppeld. Om te zorgen dat dit water ook inderdaad schoon blijft is het van belang aandacht te besteden aan de materiaalkeuze, van zaken als dakbedekking, goten, gevelbekleding en straatmeubilair. Als het onvermijdelijk is dat water verontreinigd raakt dient dit water gescheiden te worden gehouden van het schone hemelwater. Afhankelijk van de aard van de verontreiniging kan vervolgens worden besloten over te gaan tot lozing op het riool of lokaal zuiveren.

Samenwerking gemeenten en waterschappen

Doelstelling

In 2006 hebben alle gemeenten een waterplan opgesteld.

De vele opgaven voor de waterhuishouding kunnen alleen goed worden aangepakt als er een goede samenwerking is tussen gemeente en waterschappen. Deze samenwerking wordt uitgewerkt in waterkansenkaarten en gemeentelijke waterplannen. De waterkansenkaart geeft een beeld van de mogelijkheden die het watersysteem aan de functies biedt. In het gemeentelijk waterplan geeft de gemeente hun visie op het waterbeheer in het stedelijk gebied. Verder is een waterparagraaf verplicht voor elk ruimtelijke plan en wordt de watertoets gehanteerd. Hieronder volgt een nadere beschrijving van het proces van de watertoets en de inhoud van de waterparagraaf.

De watertoets

In de Startovereenkomst WB21 is aangegeven dat het niet voldoende is alleen te werken aan de verbetering van de waterhuishoudkundige inrichting, maar dat water ook een grotere rol moet gaan spelen bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen. Hiervoor is de watertoets ontwikkeld. De watertoets is in eerste instantie een procesinstrument. De grootste winst ligt bij de vroegtijdige betrokkenheid van de waterbeheerder bij ruimtelijke plannen. De initiatiefnemer van een ruimtelijk plan informeert in een vroegtijdig stadium de waterbeheerder. Gezamenlijk overleggen de initiatiefnemer en de waterbeheerder over de kenmerken, mogelijkheden en beperkingen van het desbetreffende deel van het watersysteem. Ook wordt in overleg vastgesteld welke onderdelen en criteria in het wateradvies worden opgenomen, waarbij de waterbeheerder de criteria aangeeft. De waterbeheerder beoordeelt vervolgens het voorontwerpplan aan de hand van de eerder afgesproken criteria en stelt aan de hand van deze beoordeling een wateradvies op. Dit wateradvies wordt opgenomen in het ontwerpplan en de initiatiefnemer geeft aan hoe zij met het wateradvies om gaat. Indien de initiatiefnemer besluit af te wijken van het wateradvies, wordt dit gemotiveerd in het ontwerpplan opgenomen en worden tevens compenserende maatregelen opgenomen. Hierbij kan gedacht worden aan het elders in hetzelfde stroomgebied inrichten van voorzieningen om meer water vast te houden. De compenserende maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden met het plan, het te nemen besluit hierover en de financiering daarvan.

De waterparagraaf

De initiatiefnemer neemt in elk ruimtelijk plan, zoals structuur- en bestemmingsplannen, een waterparagraaf op. Hierin wordt een beschrijving opgenomen van het waterhuishoudkundige systeem in het plangebied. Ook wordt ingegaan op de relatie van het plangebied en haar omgeving. Vervolgens wordt aangegeven hoe het waterhuishoudkundige systeem kwantitatief en kwalitatief wordt beïnvloed. De waterparagraaf bevat ook het wateradvies van het waterschap. Het waterschap geeft in het wateradvies de waterhuishoudkundige randvoorwaarden aan die van toepassing zijn in het plangebied.

Op basis van het wateradvies geeft de initiatiefnemer aan wat de effecten van het plan op de waterhuishouding zijn. In ieder geval komen de volgende aspecten in de waterparagraaf aan de orde.

- Normen voor wateroverlast die van toepassing zijn en de daaraan gekoppelde maatregelen.
- Welke maatregelen worden genomen om afwenteling te voorkomen.
- De effecten van het plan op de bestaande waterhuishouding van het gebied.

Alleen met een goede motivering kan afgeweken worden van het wateradvies, waarbij mogelijke negatieve effecten worden gecompenseerd.

Voor andere van huishoudkundig relevante ruimtelijke vragen en aspecten wordt verwezen naar de "Handreiking Watertoets 2", december 2003.

C.7. Wonen, mobiliteit en voorzieningen

In het visiedeel is op ontwikkelingen gewezen waarop het POP II inspeelt. Het gaat erom dat de kwaliteit meer centraal staat in de oplossing van vraagstukken en in betrokkenheid met de samenleving invulling krijgt. De wijze waarop oplossingen in samenspraak totstandkomen, bepaalt mede de kwaliteit van die oplossing. Daar gaat dit hoofdstuk op in, aan de hand van de volgende drie invalshoeken in het raakvlak van wonen, mobiliteit en voorzieningen.

- Aandacht voor de dagelijkse leefomgeving.
- Spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen.
- Stimulering van woonkwaliteit.

C.7.1. Drentse samenleving: blijvend in beweging

Een samenleving, groot of klein, is nooit af. Altijd zijn er trends en ontwikkelingen die tot andere behoeften en activiteiten van mensen leiden. Dit betekent dat de ruimtelijke inrichting van buurten, wijken, dorpen en steden continu afgestemd wordt op die veranderende behoeften en patronen.

Wijzigingen van de ruimtelijke inrichting wordt primair gebaseerd op de wensen van en het draagvlak bij de betrokken bewoners. In de volgende paragrafen wordt dit uitgangspunt verder uitgewerkt. Hiermee krijgt de sociale component, als bouwsteen van het ruimtelijk beleid, nader vorm.

Ondersteuning in dagelijkse activiteiten

Mensen beschikken over meer vrije tijd, naast hun werkkring. Desondanks wordt ervaren dat er steeds minder tijd over is als vrije tijd. Deze paradox wijst erop dat mensen veel verschillende activiteiten op een dag doen en dat sommigen ook veel moeite moeten doen om al die activiteiten te kunnen organiseren. Dit geldt vooral voor ouders, die er ook voor moeten zorgen dat kinderen op tijd bij school en activiteiten komen. Dit vraagt om afstemming en nabijheid van voorzieningen, waarop veelvuldig een beroep wordt gedaan.

Het is de taak van de overheid om in samenspraak met bewoners, ontwerpers en ontwikkelaars, buurten, wijken, dorpen en steden zo in te richten, dat de belangrijkste voorzieningen voor het dagelijks gebruik, als scholen, speelplekken, winkels en welzijnsvoorzieningen voldoende nabij zijn. Daarvoor is het van groot belang dat de zorg- en welzijnsaspecten van meet af aan in de planvorming worden betrokken en ook de bevolking op enigerlei wijze wordt betrokken bij deze planvorming.

In het stedenbouwkundig ontwerp is het van belang de uitgangspunten voor inrichting van de leefomgeving gezamenlijk in beeld te brengen. Steeds vaker maken gemeenten, in samenwerking met anderen, sociaal-culturele structuurschetsen en algemene wijk- en dorpsvisies.

Verblijven en verplaatsen

Alle ruimte in de directe woonomgeving en de verdere openbare ruimten worden gebruikt om te verblijven en verplaatsen. “Verblijven” in de brede zin van het woord: recreëren, ontmoeten, spelen etc. Een gebrek aan veilig verblijven of een te sterke aanwezigheid van gemotoriseerd verkeer wordt vaak gevoeld als onveilig of zelfs onleefbaar.

Automobilisten, fietsers en voetgangers zijn tijdelijk medegebruiker van de openbare ruimten in de dorpen en woonwijken. De inrichting van dorpen en woonwijken moet deze gebruikers erop wijzen dat er ook andere gebruikers zijn, waar ze rekening mee moeten houden. Daar ligt een duidelijke verantwoordelijkheid bij iedere gebruiker, om ook in het belang van de ander, zich veilig te verplaatsen. De wijze waarop de overheid daar een antwoord op geeft, is vaak via scheiding van groepen verkeersdeelnemers en verschillende speelplekken voor leeftijdsgroepen. Vervolgens zijn er in de weginrichting allerlei hindernissen opgeworpen om het gewenste gedrag af te dwingen. Dat dit ook zijn grenzen kent, laten de reacties van hulpverleningsdiensten, verkeersdeelnemers en omwonenden ook zien.

Het gaat erom dat in ontwerpen voor woon- en werkgebieden een evenwicht wordt gevonden in het benadrukken van een eigen verantwoordelijkheid als (verkeers)deelnemer in de openbare ruimte en de regulering door de overheid. Dit vergt maatwerk, waarin drie aspecten van belang zijn: deelname van bewoners, aandacht voor de omgevingskwaliteiten en integrale benadering van vraagstukken. Binnen de vernieuwde aanpak voor een verkeersveilige mobiliteit (zie C.5.3.) wordt de leefomgeving betrokken bij het zoeken naar oplossingen met aandacht voor zowel de fysieke als de sociale component. Daarbij gaat het om een evenwicht te vinden tussen verblijven en verplaatsen.

Sociale component in integrale planvorming

Met het POP II wil de provincie stimuleren dat de sociale cohesie van woonwijken, dorpen en landelijke gebieden wordt versterkt. Onder andere gebeurt dit door in de ruimtelijke ordening, onderwijs, welzijnswerk en verkeer en vervoer de keuzes van direct betrokkenen - nu en in de toekomst - over de inrichting van, en de organisatie rond de openbare ruimte, tot gelding te laten komen.

“Meten is weten” is een gevleugelde uitspraak. Om onderbouwde keuzes te maken is het van belang te beschrijven hoe ontwikkelingen in de fysiek-ruimtelijke sfeer uitwerken op wonen, mobiliteit en voorzieningen en omgekeerd. Op basis van ervaringen uit diverse projecten (dagindeling, “Komp veur mekaar”) is geconstateerd dat er sprake is van informele en formele netwerken, autochtone en nieuwkomer netwerken. Niet bekend is hoe deze in elkaar grijpen. Er is veel lokale dynamiek, informeel kan veel, maar formeel veel minder. Harde gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek corresponderen niet met de alledaagse werkelijkheid. Sociaal cultureel onderzoek ontbreekt (nog) grotendeels. Op basis van deze conclusies is, bijvoorbeeld vanuit de gemeente Midden-Drenthe (gemeente en particulier initiatief), de behoefte geuit het feitelijk ruimtelijk gedrag van mensen in kaart te brengen.

Om sociaal en cultureel beleid te kunnen versterken is een goede inventarisatie van sociale problemen, trends en sociale “fact and figures” (een sociaal rapport) vereist. Het sociaal rapport biedt indicatoren (zoals demografische ontwikkelingen), geeft een analyse van de sociale staat van Drenthe en geeft inzicht in ontwikkelingen. Het eerste provinciaal sociaal rapport is in februari 2004 uitgegeven. Het sociaal rapport geeft een indruk van de sociale

staat van Drenthe en verschijnt eens in de vier jaar. Het sociaal rapport vormt een belangrijke basis voor het provinciaal sociaal en cultureel beleid voor de periode 2005-2008. Het rapport maakt het mede mogelijk om een selectie te kunnen maken van problemen, vraagstukken en kansen (sociale agenda) die in regionaal verband met succes kunnen worden aangepakt. In overleg met gemeenten, maatschappelijke organisaties en bewoners van Drenthe wordt de Sociale agenda ontwikkeld.

Doelstelling

In november 2004 is de Sociale agenda voor cultuur, welzijn en zorg ("CWZ-mensen centraal") vastgesteld.

Naast het maken van een sociale agenda, krijgt stimulering van daadwerkelijke betrokkenheid invulling door te starten met een drietal pilots. Dit om ervaring op te doen op lokaal/regionaal niveau met het verbinden van sociaal beleid, fysiek-ruimtelijk en economisch omgevingsbeleid op de onderdelen wonen, mobiliteit en voorzieningen. In de pilots zet de provincie in op nieuwe samenwerkingsverbanden en nieuwe netwerken, alsmede op het stimuleren van samenwerking en afstemming vanuit de diverse sectoren bij gemeenten en provincie.

De mogelijkheden binnen overheidsinstellingen tot verbetering van planvorming liggen vooral op (verdere) integratie van de verschillende beleidssectoren. Dit vereist de bereidheid om ieders vaktaal te leren spreken en oog te hebben voor de verschillen in werkterein. Zo is de rol van de gemeente in de welzijnssector meer sturend dan die van de provincie. Voor de inrichting van de groene ruimte is dat juist andersom. In het beleid voor de fysieke omgeving bij gemeenten en provincies nemen de harde beleidssectoren veelal het initiatief. Dit kan ook anders. Vandaar dat met POP II nadrukkelijker wordt ingezet op de sociale component om "muren tussen beleidsculturen te slechten".

Voor de uitwerking van de drie pilots is gekozen voor een evenredige verdeling tussen uitvoering in een stedelijke- en een plattelandcontext. Daarnaast wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande trajecten of processen. De gemeenten Midden-Drenthe en Westerveld zijn betrokken als plattelandsgemeenten en de gemeenten Emmen en Hoogeveen hebben belangstelling voor de pilots in een stedelijke context. Als derde gebied is de Veenkoloniën gekozen. Het gaat om concrete pilots, voor een deel onderzoek, voor een ander deel maatwerkprojecten, die de provincie samen met gemeenten ontwikkelt. Er wordt een relatie gelegd met de integrale woonplannen en structuurvisies. Ook is een relatie met de dorpsomgevingsplannen, waarmee al de nodige ervaring is opgedaan en expertise is ontwikkeld door de BOKD. De verwachting is dat met deze pilots kennis en ervaring wordt opgedaan met betrekking tot integrale planontwikkeling en dat ze leiden tot een vernieuw(en)de aanpak met betrekking tot voorzieningen, mobiliteit en wonen. De uitkomsten worden ten slotte in 2008 gebruikt voor een vernieuwende provinciale beleidsaanpak.

Pilot 1 Stedelijk gebied

Een stedelijk gebied, toegespitst op wijkniveau, waarbij een aanpak is voorzien van meervoudige problematiek (wonen, mobiliteit, voorzieningen en sociale relaties). Aandacht voor herstructurering van de wijk (gewijzigde situatie op de woningmarkt, veranderende vraag naar woonzorgvoorzieningen), taakcombineerders, bereikbaarheid van voorzieningen door deze onder één dak te plaatsen, toepassing van ICT voor een verkeersveilige inrichting, (her)inrichting openbare ruimte als ontmoetings-, speel- en beweegruimte. Kortom een aanpak waarbij op wijkniveau fysieke en sociale ontwikkeling tegelijk worden aangepakt.

Pilot 2 Dorpsgebied

Een onderzoek naar het feitelijk gebruik en mogelijke aanzetten voor verbetering van de sociale infrastructuur op het platteland van Drenthe vanuit bewonersperspectief. Wat is waar van

allerlei beleidsvooronderstellingen als het gaat om de vitaliteit en leefbaarheid van het platteland. Daarvoor is nodig dat er een beter inzicht komt in de (effecten van) de maatschappelijke ontwikkelingen op het Drentse platteland, evenals inzicht in de actuele behoeften van bewoners met betrekking tot de sociale infrastructuur en welke knelpunten zij daarbij ervaren. In het verlengde hiervan speelt de vraag in hoeverre bewoners in staat zijn daarin zelf verbetering aan te brengen en in welk opzicht in dit licht het overheidsbeleid aanpassing behoeft. In de gemeente Midden-Drenthe is inmiddels een onderzoeksproject van start onder de titel “Werkelijk waar” naar de sociale staat van Drentse kleine dorpen anno 2003, waarbij onder andere de feitelijke behoeften van de Drentse plattelandsbewoners inzake het gebruik van voorzieningen op lokaal en regionaal niveau, alsmede de knelpunten die zij daarbij ondervinden, worden onderzocht. In Westerveld is gekozen om het woonplan als uitgangspunt te nemen. Samen met diverse betrokkenen wordt gewerkt aan het realiseren van een integraal woonplan, van waaruit een verbinding wordt gemaakt met de voorzieningenstructuur in de gemeente.

Pilot 3 Drentse Veenkoloniën

Er is een eerste studie uitgevoerd naar de veranderende sociaal-culturele aspecten van de Veenkoloniën, (“Parelvisseren in de Veenkoloniën”). Deze studie en het agendapunt scholing-werk-brede school, van de Agenda van de Veenkoloniën zijn input voor deze pilot.

C.7.2. De voorzieningenstructuur

Steden en dorpen vervullen een functie als voorzieningencentrum voor de kern zelf en het omliggende gebied. In de ideale situatie komen alle voorzieningen in een gebied voor. Verder zijn deze voorzieningen zodanig gespreid dat ze voor iedereen binnen een redelijke afstand bereikbaar zijn.

De leefbaarheid van een wijk of dorp wordt door verschillende bevolkingsgroepen anders ervaren. Voor de meeste ouderen geldt de wens om, ook als men minder mobiel wordt, zelfstandig in de eigen omgeving te kunnen blijven wonen. Deze ontwikkeling maakt dat zij afhankelijk zijn van voorzieningen in de eigen woonomgeving. De bereikbaarheid van deze voorzieningen is hierbij van groot belang. Deze afhankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen geldt ook voor andere bevolkingsgroepen, zoals mensen die van een laag inkomen rond moeten komen. Uitgangspunt hierbij is dat de leefbaarheid van een gebied alles te maken heeft met het sociale domein (welzijn, zorg en hulpverlening, educatie), maar staat niet los van andere domeinen (fysiek, economisch).

De huidige verstedelijkingsstructuur biedt uit een oogpunt van verzorging goede aanknopingspunten voor de verdere ontwikkeling. Dit wil niet zeggen dat alle voorzieningen in Drenthe aanwezig zijn, bijvoorbeeld voor universitair onderwijs en topklinische zorg is de bevolking aangewezen op Groningen. De kernen met een (boven)regionaal of subregionaal verzorgingsniveau en een daarmee inherente omvang van voorzieningen, namelijk Assen, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Roden, Coevorden en Beilen liggen zodanig gespreid dat deze vrijwel voor iedereen bereikbaar zijn. Tevens dienen Groningen, Stadskanaal en Steenwijk en op grote afstand Zwolle en Drachten, in dit verband te worden vermeld.

Omdat versterking van het draagvlak in kernen met een beperkte functie weinig of niet effectief is, wordt versterking vooral nagestreefd bij kernen met een (boven)regionaal of subregionaal verzorgingsniveau. Bij de hoofdkernen zijn er mogelijkheden voorzover dit de omgevingswaarden niet aantast. De hoofdkernen zijn namelijk van belang voor de vitaliteit van het landelijk gebied.

Typering van voorzieningen

Voorzieningen zijn grofweg onder te verdelen in vijf categorieën: basisvoorzieningen, activerende voorzieningen, commerciële voorzieningen, zorgvoorzieningen en culturele voorzieningen.

In de literatuur over dit thema worden de zogenoemde basisvoorzieningen (scholen, OV en kinderopvang) van belang geacht voor alle leeftijdsgroepen, maar in het bijzonder voor ouderen en gezinnen met jonge kinderen. Het zijn voorzieningen die in de woonomgeving aanwezig moeten zijn of binnen redelijke afstand bereikbaar.

Voor de activerende voorzieningen (sportaccommodaties, dorpshuizen of cafés en voorzieningen voor de jeugd) en de commerciële voorzieningen, zoals winkel en postkantoor geldt dit minder; deze mogen op redelijke afstand ook in een nabijgelegen dorp aanwezig zijn.

Hierbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat groepen die beperkt zijn in hun mobiliteit (ouderen, jongeren, mensen met een handicap en mensen met een laag inkomen c.q. uitkering), commerciële voorzieningen vaak als “basis” beschouwen.

Voor zorgvoorzieningen is de nabijheid die men als noodzakelijk aanvaard, verschillend. Huisarts en verzorgingshuis dichtbij, verpleeghuis en ziekenhuis wat verder weg.

Tot slot zijn de culturele voorzieningen (theater, bioscoop, bibliotheek en musea) voorzieningen die een bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid van een dorp of stad, maar deze voorzieningen hoeven niet noodzakelijk in de directe nabijheid aanwezig te zijn.

De provincie blijft een relatie leggen tussen het niveau van de voorzieningen en de plaats van vestiging, om een goede bereikbaarheid te handhaven en onnodige mobiliteit te voorkomen.

Hier wordt alleen op de basis- en zorgvoorzieningen ingegaan. Het begrip basisvoorzieningen krijgt daarbij een bredere invulling dan in de literatuur gebruikelijk is. In dit omgevingsplan wordt een supermarkt, een dorpshuis en/of café, een basisschool, een sportaccommodatie, een huisarts (binnen een redelijke afstand) en een aansluiting op het OV tot de basisvoorzieningen gerekend. Voor de zorgvoorzieningen wordt de afstand tot de primaire voorzieningen, zoals ziekenhuizen, verzorgings- en verpleeghuizen en huisarts in beeld gebracht.

Spreiding en bereikbaarheid van basisvoorzieningen

Op diverse terreinen zet de schaalvergroting nog steeds door. De gevolgen hiervan voor het sociale leven zijn vooral op het platteland merkbaar. Zo blijkt uit een studie van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) dat de aanwezigheid van drie basisvoorzieningen, te weten huisarts, basisschool en winkel, in kernen met minder dan 3.000 inwoners, in Drenthe het laagst is van Nederland. Discussies over de leefbaarheid van dorp of platteland is in de context van een omgevingsbeleid relevant in de optiek dat mensen maatschappelijk kunnen blijven participeren. Daarbij kan de overheid geen garanties bieden, maar zich er wel voor inzetten dat mensen worden ondersteund in deelname aan het maatschappelijk verkeer.

Het onderscheid tussen spreiding en bereikbaarheid is dat spreiding zich richt op de locatie (“waar de voorziening zit”) en bereikbaarheid op de te overbruggen afstand tussen gebruiker en locatie van de voorziening (“welke moeite moet iemand zich getroosten om de voorziening te bereiken”). De bereikbaarheid van een voorziening is iets anders dan de beschikbaarheid (de omvang van de voorziening). De beschikbaarheid wordt bepaald in andere besluitvormings-trajecten.

Spreiding

De spreiding van de basisvoorzieningen in beeld gebracht voor de hoofdkernen en kleine kernen (zie kaart J). In het POP II is sprake van een voldoende aanbod van basisvoorzieningen in een kern, wanneer minimaal een supermarkt, een dorpshuis en/of café, een basisschool, een sportaccommodatie, een huisarts binnen een redelijke afstand en een aansluiting op het OV

aanwezig zijn. Het dorps huis of het café kan de thuisbasis zijn voor toneel en andere culturele activiteiten van de gemeenschap.

Omdat voldoende spreiding vooral voor het platteland van belang is, zijn de streek- en sub-streekcentra hierbuiten gelaten. Gezien de functie van deze centra is het hebben van een basisniveau niet het punt van aandacht, maar juist het bieden van een voorzieningenniveau passend bij de regionale verzorgingsfunctie. Veeleer zou het aanbod van voorzieningen in deze centra op wijkniveau beoordeeld moeten worden, maar daarover zijn op dit moment onvoldoende gegevens beschikbaar. Op basis van vorengenoemde definitie van aanwezige basisvoorzieningen hebben alle hoofdkernen een volledig pakket. De kleine kernen beschikken over het algemeen niet over het gehele pakket. Voorzover dat wel het geval is, biedt dat nog geen garantie voor de toekomst, zolang de schaalvergroting nog doorzet. De aanwezigheid van een supermarkt en/of aansluiting op een dienstregeling voor het OV zijn onderscheidende criteria.

Uit kaart K valt de inzet van de overheid om de voorzieningen zo dicht mogelijk bij de mensen te houden, niet op te maken. Bijvoorbeeld door ondersteuning van dorps huizen en andere accommodaties, alsmede nieuwbouw voor multifunctioneel gebruik. Daar creëert de overheid randvoorwaarden, door huisvesting aan te bieden aan aanbieders van allerlei diensten. Het kaartje maakt duidelijk waar de verschillen liggen en biedt daarmee aanknopingspunten voor een nadere verkenning van de problematiek van een beperkt aanbod van basisvoorzieningen.

In de inventarisatie naar de aanwezigheid van basisvoorzieningen in dorpen is de bibliotheekvoorziening niet meegenomen. De beleidslijn in Drenthe is dat in iedere gemeente een basisbibliotheek aanwezig moet zijn, omdat dit ook als een basisvoorziening wordt gezien. Een basisbibliotheek kan meerdere vestigingen hebben. De gemeenten bepalen hoeveel nevenvestigingen er zijn en in hoeverre buiten de kernen een bibliobus wordt ingezet.

Bereikbaarheid

Gegeven het proces van schaalvergroting, vraagt de verschraling in het aanbod aan voorzieningen van bewoners veelal een grotere mobiliteit om toch in de basisbehoeften te kunnen voorzien. Een toenemende noodzaak, zich over een grotere afstand te verplaatsen, is voor minder mobiele bevolkingsgroepen en zij die van georganiseerd vervoer afhankelijk zijn (jongeren, ouderen en mensen met een handicap) een probleem.

De overheid stimuleert de bereikbaarheid van basisvoorzieningen door te investeren in het OV. In de Drentse situatie is het lastig om het gewenste vervoersaanbod in stand te houden. Daarin speelt mee dat iedereen de aanwezigheid van het OV belangrijk vindt, maar zich niet gebonden acht dat ook te gebruiken. De bakker op de hoek was ook belangrijk, maar de supermarkt is meer in trek en dus verdwenen vele bakkers.

Met het oog op bevordering van de maatschappelijke participatie van een ieder, richt het POP II zich op de spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen. In het landelijk gebied zal altijd een bepaald niveau van het OV aanwezig blijven. Om dit vervoer voor de overheid betaalbaar te houden, wordt gestreefd naar specifiek vervoer tegen een reële prijs, in samenspraak met de bewoners van dorpen en andere woongemeenschappen. Dit heet ook wel vervoer op maat. In plattelandsgebieden spelen schaalvergroting in voorzieningen en vervoer op maat een belangrijke rol. Reëel inzicht in de problematiek van spreiding en bereikbaarheid is vereist. In welke mate zijn mensen zelf in staat hun vervoer te organiseren en hoe kunnen mensen en voorzieningen dicht bij elkaar worden gebracht? Waar is tegen een vooraf gestelde prijs, aanbod van accommodaties voor multifunctioneel gebruik zinvol en waar is vervoer op maat de

oplossing? In combinatie met de openbare aanbestedingen van het ontsluitend vervoersnet en de genoemde pilots 1 en 2, wordt dit mede vormgegeven.

Spreiding en bereikbaarheid van primaire zorgvoorzieningen

Primaire voorzieningen zijn op te vatten als (vang)netvoorzieningen: alleen als het vanwege de gezondheid moet, maken wij er gebruik van (zie kaart I). Tot de primaire zorgvoorzieningen worden huisartsen, ziekenhuizen, verpleeghuizen en verzorgingshuizen gerekend¹⁰. Bij dit type voorziening gaat het mede om situaties, waarin noodhulp moet worden verleend, of om onvrijwillige verhuizing van mensen, die hun vertrouwde omgeving moeten verlaten. Ook dan is een goede spreiding van belang.

De laatste jaren is de zorg sterk in beweging. In de zorgsector is sprake van een vermaatschappelijking van zorg. Vermaatschappelijking is een proces dat ertoe moet leiden dat mensen zelfstandig blijven wonen en thuis de noodzakelijke zorg- en welzijnsdiensten ontvangen. Het bieden van zorg op maat en het deconcentreren van het zorgaanbod voor ouderen en gehandicapten, zijn hierbij belangrijke thema's.

Zorginstellingen bieden mogelijkheden om diverse diensten aan te bieden om mensen in de eigen thuissituatie te ondersteunen. Genoemd worden haal- en brengdiensten, een centraal loket/aanspreekpunt waar men terecht kan voor vragen en advies en eventueel doorverwijzing, klussendienst, soosactiviteit, alarmering, multifunctioneel aanbod van zorg en diensten en aangepaste woningbouw.

Een andere tendens in de vermaatschappelijking van de zorg is het zorgaanbod vanuit agrarische bedrijven. De specifieke ruimtelijke en productieomstandigheden leveren een zorgproduct dat zich onderscheidt van andere. Daarmee biedt de professionele combinatie van landbouw en zorg de mogelijkheid om specifieke cliëntengroepen van dienst te zijn. Het vormt, als specifieke vorm van verbreding van landbouwbedrijven, een goede aanvulling op het huidige zorgaanbod.

Indien een bepaalde voorziening niet in een kern aanwezig is, moet deze binnen een redelijke afstand bereikbaar zijn. De vraag is dan wat een redelijke afstand is¹¹. Op basis van de spreiding van de primaire zorgvoorzieningen over de provincie en de nabije omgeving, ontstaat het beeld, zoals op kaart I is weergegeven. De spreiding van de primaire zorgvoorzieningen laat een redelijk evenwichtig beeld zien voor grote delen van de provincie.

Voor de kernen in Noord-Drenthe en Zuidoost-Drenthe beschikken over voldoende aanbod. Kernen met een wat mindere beschikbaarheid van zorgvoorzieningen liggen in West-, Midden- en Zuid-Drenthe. Hier is sprake van een schraal niveau van verzorgingshuis- en huisartsenzorg. Hierbij wordt opgemerkt dat de huisartsenzorg in Drenthe onder druk staat. De gemiddelde leeftijd van de huisartsen ligt hoog (volgens de Districts Huisartsen Vereniging is 29% van alle gevestigde huisartsen in Drenthe ouder dan 53 jaar en is het aandeel van artsen jonger dan 32 jaar verwaarloosbaar klein). Ook de bereidheid om solo-huisartspraktijken over te nemen neemt af.

10 Apotheken zijn hier als primaire zorgvoorziening niet weergegeven, omdat met name in de plattelandsgebieden deze voorziening gekoppeld is aan de aanwezigheid van een huisarts.

11 Voor de afzonderlijke voorzieningen zijn daarom keuzes gemaakt. Hierbij is gebruikgemaakt van bestaande rapporten, zoals Spreiding ziekenhuiszorg (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)) en Voorzieningen in dorpen in de provincie Groningen (Provinciaal Ontwikkelingsinstituut Zorg en Welzijn). Een huisarts moet binnen een straal van 5 km aanwezig zijn. Dit geldt ook voor een verzorgingshuis. Voorzieningen die op een wat grotere afstand mogen liggen, zijn verpleeghuizen (10 km) en ziekenhuizen (15 km).

Hoewel de bereikbaarheid van voorzieningen op Drentse schaal er al met al redelijk uitziet, blijft dit met name voor de hoofdkernen en de kleine kernen een punt van aandacht. Als resultaat van de vermaatschappelijking van zorg zal er nadrukkelijker een beroep worden gedaan op het voorzieningenaanbod in de nabijheid van de woonomgeving.

De meeste Drentse burgers hebben nog een huisarts onder bereik, binnen een afstand van 5 km. Gezien het specialistisch aanbod van ziekenhuiszorg is het veelal acceptabel dat hiervoor een langere afstand moet worden overbrugd.

Wat betreft het aanbod verpleeghuiszorg zijn alleen de hoofdlocaties van de verpleeghuizen in beeld gebracht. Hierbij moet worden opgemerkt dat men ook steeds vaker voor verpleeghuiszorg terecht kan in de verzorgingshuizen en alleen voor zeer specialistische zorg is aangewezen op de hoofdlocaties. Ook zien wij dat er inmiddels in Norg, Roden, Eelde-Paterswolde, Borger en Klazienaveen sprake is van een soort verpleeghuisdependance.

De provincie Drenthe heeft belang bij een goede zorginfrastructuur en een voorzieningen aanbod dat de zelfredzaamheid van haar burgers vergroot. Het is echter onmogelijk om alle voorzieningen voor iedereen onder handbereik te hebben. Voor kleine kernen zal in een aantal gevallen volstaan worden met een vangnet. Een soort loket waar men terecht kan voor raad en daad.

C.7.3. Woonprogramma's

Mensen willen goed wonen: vele mensen, vele wensen over hun woning en woonomgeving. Met de Beleidsnota wonen Drenthe (2001) heeft de provincie aangegeven meer nadruk te willen geven aan woonkwaliteit in brede zin. Het uitgangspunt is, zoveel mogelijk de woonwensen van mensen te honoreren. Aanvullend op het algemene beleid voor de Drentse steden en dorpen (zie C.6.) gaat de aandacht vooral uit naar het stimuleren van gedifferentieerde woonmilieus en het oplossen van knelpunten op de woningmarkt. Dit betreft bijvoorbeeld doelgroepen die onvoldoende huisvesting kunnen vinden. Voldoende nieuwbouw is daarbij van groot belang, vooral om doorstroming op de woningmarkt te stimuleren, waarmee gelijktijdig ook het proces van herstructurering wordt bevorderd. Hieruit blijkt al hoe verschillende aspecten van de woningmarkt in samenhang moeten worden bekeken.

Doelstelling voor de langere termijn

Woonmilieus aanbieden die uitgaan van de vraag. Voortdurende aandacht voor woonmilieus in steden en dorpen, om de aantrekkingskracht van Drenthe als woonprovincie te versterken. Daarnaast is het doel de woonkwaliteit te versterken in gebieden die nu nog niet over voldoende aantrekkingskracht beschikken, maar daarvoor wel de potentie hebben.

Doelstelling voor de planperiode

Het ontwikkelen van woonmilieus, afgestemd op bovenlokale woonvoorkeuren en het oplossen van knelpunten in het functioneren van de woningmarkt.

De gemeenten hebben het initiatief om deze opgave verdere invulling te geven. De provincie geeft daarvoor enkele kaders aan en ondersteunt de gemeenten. De provinciale rol wordt toegespitst op de bovenlokale afstemming van de bouwopgave voor de kernen. Dit is een onderdeel van het algemene omgevingsbeleid, de zorg voor kwalitatief goede woonmilieus, de huisvestingsmogelijkheden voor bepaalde groepen en knelpunten in de voorraad. Het gemeentelijk woonplan speelt hierin een centrale rol.

Stimulering van aantrekkelijke woonmilieus

Drenthe heeft de naam, binnen de Nederlandse verhoudingen, in het algemeen goede woonmilieus te bieden, ook al zijn er situaties waar dat beeld niet voor opgaat. Er valt dus een naam hoog te houden. Een voortdurende inspanning van alle betrokkenen blijft nodig, waarbij ook op nieuwe eisen ingespeeld moet worden, zoals van duurzaamheid. Onder aantrekkelijke woonmilieus wordt ook verstaan het inspelen op bijvoorbeeld gezondheid en veiligheid.

Woonmilieutypen in Drenthe

Het Ministerie van VROM heeft een typologie van woonmilieus ontwikkeld, gebaseerd op kenmerken als de omvang van de kern, bebouwingsdichtheid van woningen, bereikbaarheid en functiemenging. Dit heeft geleid tot een onderscheid in tien woonmilieus. In Drenthe komen de volgende typen voor:

- klein-stedelijk;
- klein-stedelijk groen;
- centrum-dorps;
- landelijk gebied.

Volgens deze indeling horen Assen, Emmen, Meppel en Hoogeveen tot de klein-stedelijke (-groene) woonmilieus. Coevorden, Roden en Beilen en een deel van de hoofdkernen horen tot centrum-dorps. De overige Drentse kernen zijn volgens de landelijke typering te benoemen als landelijk gebied. Voor gebruik binnen Drenthe is deze indeling te hanteren. Voor het stedelijk netwerkgebied Groningen-Assen wordt bekeken of een nadere typering voldoende onderscheid maakt binnen de Drentse context (zie C.7.3.).

Het doel van een woonmilieutypering is een betere afstemming realiseren tussen vraag naar en aanbod van woningen en woonmilieus binnen een gemeente en (vooral) tussen gemeenten onderling. Het biedt tevens de mogelijkheid om in de herstructurerings- en inbreidingslocaties, alsmede met de ontwikkeling van uitbreidingsplannen, in te spelen op de gewenste woonmilieus. Voor de provincie is de bovenlokale afstemming tussen gemeenten belangrijk. Niet elke gemeente hoeft elk woonmilieu aan te bieden.

Stimulering van ruimtelijke planvormen richt zich op een voldoende differentiatie aan woonmilieus. Prioriteit wordt gegeven aan de ontwikkeling van klein-stedelijke en centrum-dorpse woonmilieus, stadslandschappen en nieuwe woonmilieus. Laatstgenoemde twee typen worden verderop uitgelegd.

Overschotten en tekorten

Uit het onderzoek, dat voor de Beleidsnota wonen Drenthe (2001) is uitgevoerd, blijkt dat de vraag naar klein-stedelijke en centrum-dorpse woonmilieus groot is. Deze woonmilieus zijn in trek bij huishoudens die kiezen voor de voorzieningen en de variatie van het stedelijk gebied, of juist voor ruimte en groen in de dorpen. De vraag naar centrum woonmilieus komt vooral van kleinere huishoudens (jongeren en ouderen) die een (koop)woning met drie à vier kamers wensen. Via herstructurering, een opknopbeurt van woningen en woonomgeving al of niet met sloop en vervangende nieuwbouw, kunnen gemeenten aan de vraag tegemoet komen. Aandachtspunten zijn daarbij de kwaliteit van de openbare ruimte, de kenmerken van de woning (zoals huur of koop, dichtheid van bebouwing, aanwezigheid van een lift in appartementen, levensloopbestendige woning, veiligheid en comfort). Een en ander is mede afhankelijk van de doelgroepen.

De vraag naar groene woonmilieus komt vaker van gezinnen met kinderen in de steden en in de grotere kernen. Hier spelen gemeenten op in met nieuwe uitbreidingsplannen. Voor elke gemeente bieden wij in principe voldoende ruimte.

Het gevolg is dat wijken, gebouwd in de naoorlogse jaren, een moeilijke positie op de woningmarkt krijgen. De woning en de woonomgeving voldoen vaak niet meer en er is weinig variatie en groene ruimte. Hier staan veel eengezinshuurloningen van de woningcorporaties. Ook in Drenthe is in dit klein-stedelijk woonmilieu een overschot.

Momenteel werken de woningcorporaties aan herstructureringsplannen. Dit omvat onder meer verkoop van woningen aan huurders, sloop en vervangende nieuwbouw met huidige kwaliteitsnormen, aanpassing van woningen en woonomgeving, waarbij samen met de gemeente de omgeving een opknapbeurt krijgt. In deze plannen kan men tegelijk kiezen voor een bredere invulling met aandacht voor specifieke groepen en wensen, zoals een woonzorgzone en bepaalde voorzieningen.

Het overschot aan eengezinshuurloningen in Drenthe betekent dat de komende jaren wat meer woningen gesloopt worden dan tot nu toe. Dit is een inspanning voor de corporaties en de gemeenten. Door aandacht voor herstructurering en sloop kunnen gemeenten plannen ontwikkelen die de doorstroming bevorderen. Dit komt ten goede aan andere woningzoekenden, zoals lagere inkomensgroepen. Voor verbetering van de kwaliteit van de woonomgeving stelt de provincie middelen beschikbaar uit het ISV.

Stadslandschappen

Doel van het begrip “stadslandschappen” is het ontwikkelen van aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieve gebieden in de stadsrandzones van steden binnen grootschalige groenstructuren, met een duurzame kwaliteit die aanspreekt bij bewoners, bedrijven en recreanten. De stadsrandzones waaraan gedacht wordt, staan op kaart 4 aangegeven. Met de ontwikkeling van stadslandschappen wordt het wonen, werken en recreëren in de stad op een positieve manier benadert en de verstedelijkingsdruk op het landelijk gebied beperkt. De projecten richten zich nadrukkelijk op de streekcentra en substreekcentra.

Voor deze verstedelijkingsgebieden worden “masterplannen” ontwikkeld, als basis voor een samenhangende ontwikkeling en voor een uitvoeringsgerichte aanpak door verschillende actoren. Op dit moment wordt, in samenwerking met de gemeente Assen, ervaring opgedaan voor de ontwikkeling van de westelijke stadsrandzone in het project Stadslandschap Assen-West. De ervaringen uit dit samenwerkingsproject wil de provincie benutten voor de ontwikkeling van stadslandschappen bij de (sub)streekcentra. Waar de provincie direct betrokken is, is er de bereidheid ook financieel in de planontwikkeling bij te dragen.

Nieuwe woonmilieus

De provincie doet, in delen van de provincie, bijzondere inspanningen om aantrekkelijke woonmilieus te realiseren bij kernen waar dergelijke milieus nu nog in onvoldoende mate aanwezig zijn. Het gaat daarbij om ruim opgezette woonmilieus met een royale hoeveelheid groen in en bij de directe woonomgeving. Deze inspanningen dienen mede om de vestigingsdruk op waardevolle gebieden elders te ontlasten.

De prioriteit, ligt in het Hunzegebied, waarmee in dit geval bedoeld wordt op de randveengebiedsdorpen en de veenkoloniale dorpen ten oosten van de Hunze. Het gaat daarbij ook om verlichting van de vestigingsdruk in de kernen op de Hondsrug. Dergelijke inspanningen kunnen ook elders worden ontplooid, in gebieden met kernen, waar de kwaliteit vanuit woonoptiek tekort schiet. Dit zijn in het algemeen gebieden met een veenkoloniale of daarmee vergelijkbare structuur, zoals de strook Veenoord - Zwartemeer. De stimulering van nieuwe woonmilieus wordt gericht op locaties die aansluiten bij de kernen, om het landelijk gebied zoveel mogelijk beschikbaar te houden voor functies die aan het landelijk gebied zijn gebonden.

Bij de stimulering zal inhoudelijk de nadruk liggen op vergroting van de oppervlakte groen, bijvoorbeeld in de vorm van bebossing en/of de aanleg van landgoederen of vormen van natuurontwikkeling. Combinatie met de ontwikkeling van andere nieuwe functies, zoals vergro-

ting van de waterwinmogelijkheden in het Hunzegebied of versterking van de recreatiefunctie, is wenselijk. Hierdoor wordt de realisatiekans vergroot.

Uitwerking

In de planvorming vraagt de provincie aandacht voor de afstemming tussen (vernieuwing van) de woningvoorraad en de uitbreiding daarvan, de landschappelijke inpassing van het wonen en de ontwikkeling van nieuw groen in samenhang met de uitbreiding van kernen. De kwaliteit van de inrichting van de woonomgeving is in de eerste plaats een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De provincie wil een stimulerende rol vervullen door in overleg met de gemeenten en andere instanties, activiteiten op gang te brengen, die leiden tot een kwaliteitsverhoging van de omgeving, zodat deze kernen aantrekkelijker worden als vestigingsplaats. De provinciale inzet spitst zich toe op het op gang brengen van het proces en op organisatorische hulp in de initiatieffase. De feitelijke uitvoering blijft een aangelegenheid van gemeenten en particulieren.

Woonplannen

De uitvoering van het woonbeleid ligt in handen van gemeenten, woningbouwcorporaties, zorginstellingen en marktpartijen. De gemeenten hebben het voortouw bij het formuleren van het woonbeleid. Ook zijn zij als eerste aan zet om de vraag naar meer woonkwaliteit vorm te geven en mogelijkheden te scheppen voor speciale groepen. Bij huisvesting voor speciale groepen is te denken aan huisvesting in woonwagens, huisvesting van asielzoekers en statushouders, kamerbewoners en andere. De gemeenten stellen daartoe een woonplan op.

De beleidsmatige functie van het woonplan

De provincie verwacht dat gemeenten woonplannen opstellen, waarin op planmatige en samenhangende wijze het woonbeleid van de gemeente invulling krijgt. Met de Beleidsnota wonen Drenthe is voor het eerst ervaring opgedaan met dit instrument. Hoewel in dat verband een eenvoudig woonplan werd gevraagd, gericht op de oplossing van een aantal omschreven knelpuntsituaties op de woningmarkt, hebben meerdere gemeenten het breder benaderd. Deze gemeenten hebben laten zien dat het woonplan een goed kader kan zijn om onderbouwd eigen keuzes inzichtelijk te maken en om tussen provincie en gemeente de beleidsmatige discussie over het woonbeleid te voeren.

In bepaalde gevallen staat de door de gemeente gewenste woonontwikkeling, in samenhang het streven naar een evenwichtige opbouw van de kernen op gespannen voet met het elders in dit plan geformuleerde beleid ter bescherming van omgevingswaarden en verstedelijkingsstructuur. In dergelijke gevallen kan de realisatie van de gewenste ontwikkeling de voorkeur krijgen, mits sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en afwezigheid van reële alternatieven. Compensatie is onderdeel van de besluitvorming in geval omgevingswaarden worden aangetast.

Voor de provincie reden om dit woonplan een beleidsmatige functie te geven. Dit houdt in dat het woonplan een belangrijke functie heeft om in een vroege fase van planvorming tot afstemming te komen tussen gemeente en provincie over het woonbeleid en de uitvoerbaarheid daarvan. De inzet van de provincie is om afspraken te maken over de ruimtelijke mogelijkheden voor wonen in de hele gemeente. Van gemeenten wordt verwacht dat zij inzicht geven in de plannen voor herstructurering en stedelijke vernieuwing en de aanspraken op gelden voor stedelijke vernieuwing. Tegelijk geeft het woonplan afstemming tussen de beleidsterreinen wonen, zorg en welzijn en verkeer en vervoer (bereikbaarheid en toegankelijkheid). De provincie neemt in de vervolgfases van planvorming en -uitvoering de bereikte afstemming als vertrekpunt voor de beoordeling van verzoeken van gemeenten om medewerking. De afspraken met de gemeenten worden in het woonplan opgenomen.

Wanneer geen afstemming te bereiken is over de verdeling van de bouw mogelijkheden over de kernen, baseert de provincie de wettelijke toetsing van bestemmingsplannen op bijlage A.

Voorwaarden voor het woonplan

Het gemeentelijk woonplan is een beleidsmatige basis voor overeenstemming, indien aan de volgende voorwaarden wordt voldaan. Het gaat om inhoudelijke vereisten en procesvereisten. Uitgangspunten zijn de kernenstructuur, het bundelingsbeleid en een evenwichtige ontwikkeling van kernen, zoals in C.6.4 is verwoord. Dit maakt een sturing op aantallen te bouwen woningen noodzakelijk, maar gemeenten krijgen hierin een grotere eigen verantwoordelijkheid dan in het POP I. Dit betekent onder andere dat gemeenten binnen die beleidsruimte woningaantallen tussen kernen kunnen verschuiven. Dit kan er overigens niet toe leiden dat een kleine kern een hoofdkern wordt. Het betekent ook dat door belangrijke omgevingswaarden niet iedere kern de ruimte heeft om volledig voor de eigen behoefte te kunnen bouwen, ervan uitgaande dat niet alles binnen bestaand bebouwd gebied is op te vangen. De nieuwe sturing op woningaantallen wordt verderop in deze paragraaf uitgewerkt.

Verder is belangrijk dat gemeenten indicaties geven over de wijze waarop de berekende behoefte aan de verschillende kernen wordt toegekend, welke ruimte daarvoor te vinden is binnen bestaand bebouwd gebied (herstructurering, verdichting, inbreiding, functieverandering, en dergelijke), welke ruimte de gemeente moet reserveren voor uitbreidingslocaties en de fasering die de gemeente daarbij voor ogen heeft. Het gaat dan om vraagtekorten en overschotten naar aantallen woningen, per type woonmilieu. Daarmee ligt er een nauwe relatie tussen het woonplan en de stedelijke vernieuwingsopgave, inclusief de inzet van middelen hiervoor. Het woonplan levert bouwstenen voor de aanvragen voor het ISV-budget.

Het woonplan is meer dan een inhoudelijk beleidsdocument van de gemeenteraad. Voor de realisatie en financiering van het plan is de betrokkenheid van bevolking en diverse partijen belangrijk. Het is eveneens een kader voor overleg en afspraken met woningcorporaties, zorginstellingen, marktpartijen en particulieren en voor afspraken met andere gemeenten. Het is vooral ook een communicatiemiddel. Het woonplan dient voldoende inzicht te geven in de uitvoerbaarheid. Daarvoor zijn prestatieafspraken vereist met woningbouwcorporaties en afstemming met buurgemeenten.

Met het oog op de uitvoeringsperiode 2005-2009 wordt de Beleidsnota wonen geactualiseerd, inclusief een actualisatie van bijlage A, met een doorkijk tot 2020.

Provinciale aandachtspunten

Samen met de gemeenten wil de provincie een verdere invulling geven aan de kwaliteit van het wonen (zie C.7.3.). Dit door een project woonmilieus te starten en door de afstemming van woonmilieus op bovenlokaal niveau. In het gebied van de Regiovisie Groningen-Assen wordt daar nu ervaring mee opgedaan. De herstructurerings- en vernieuwingsopgave is daarin een belangrijk onderdeel.

Als het om doelgroepen en vormen van huisvesting gaat, ligt voor de provincie het accent tot 2010 vooral op woonzorg projecten en de stimulering van de herstructurering. Hiervoor kunnen extra woningen beschikbaar worden gesteld, waar mogelijk ondersteund met toekenning van subsidies voor stedelijk vernieuwing en/of woonzorg. Het woonplan moet hiervoor de onderbouwing geven. Dit biedt de mogelijkheid voor gemeenten, zorginstellingen en woningbouwpartners om nieuwe woonvormen te creëren die op geschikte locaties liggen, bijvoorbeeld in de buurt van winkels en openbare voorzieningen. Op dit moment is nog onvoldoende te voorzien hoe de deconcentratie van de zorg gestalte gaat krijgen en in hoeverre (extra) aandacht nodig is voor zelfstandige huisvesting van gehandicapten, wonen voor ouderen en/of jeugd met bepaalde zorg, bijvoorbeeld met aangepaste woningen, inleun- en aanleunwoningen en

kleinschalige wooncomplexen. Naar verwachting is in elke gemeente sprake van nieuwe woonvormen, om mensen langer zelfstandig te laten wonen met aanvullende zorgmogelijkheden.

Met de rijksoverheid is afgesproken dat de provincie streeft naar de realisatie van 40% van de woningbouw, via particulier opdrachtgeverschap, in 2010. Dit houdt concreet in dat (een groep) particulieren opdrachtgever zijn van hun eigen woning, op hun eigen grond. Allerlei tussenvormen, waarbij (toekomstige) bewoners geen volledige zeggenschap hebben in het uiteindelijke woningontwerp en de vormgeving, vallen niet onder de omschrijving van particulier opdrachtgeverschap. De gemeenten wordt gevraagd in het woonplan in te gaan op de mogelijkheden hiervoor.

Berekening en verdeling van de woonbehoefte

Een nieuwe opzet

In Drenthe wordt uitgegaan van de woonbehoefte en gevraagde kwaliteiten binnen de uitgangspunten van een evenwichtige opbouw van kernen. In het kader van de Signaalnota (1997) is besloten tot een systematiek, waarbij de provincie per kern aangeeft welke ruimte er is voor woningbouw, gebaseerd op de woningbehoefte. Afhankelijk van omgevingskwaliteiten waren er minder of meer mogelijkheden dan het berekende aantal. Deze benadering is overgenomen in het POP I.

In de vorige paragraaf is uiteengezet wat de provincie met het door gemeenten op te stellen woonplan wil bereiken. Gemeenten moeten ruimte hebben om een eigen afweging te maken en zijn primair verantwoordelijk voor de eigen keuzen. Het woonplan is dan voor de gemeente het kader om met de provincie overeenstemming te bereiken over de hoofdlijnen van het gemeentelijk woonbeleid. In dit verband is het belangrijk overeenstemming te hebben over de methodiek om de woonbehoefte in een gemeenten te bepalen, zodat de discussie zich daadwerkelijk op het beleid kan richten.

Met de Beleidsnota wonen Drenthe is de basis gelegd voor de nieuwe opzet. Op basis van de ramingmethodiek, die ook door het Rijk is gehanteerd voor de Nota wonen in de 21e eeuw, is voor Drenthe de woonbehoefte per gemeente bepaald. De woningbehoefte voor een gemeente is bepaald door: inloop van het woningtekort, opvang individualisering, huisvesting migratieoverschot (inclusief statushouders). Voor de totale bouwopgave moet de vervanging van gesloopte woningen erbij worden geteld.

Ten opzichte van het POP I levert dit per gemeenten soms behoorlijke verschillen op. Hiervoor is een overgangsmaatregel nodig. Het uitgangspunt is dat een gemeente door toepassing van de nieuwe methodiek er in behoefteberekening niet op achteruit mag gaan. Indien de nieuwe methodiek tot een hogere woonbehoefte leidt, is het hogere aantal overgenomen.

Hiermee is geprobeerd recht te doen aan de uitgangspunten voor bundeling en het kunnen bouwen voor de eigen behoefte. In bijlage A is weergegeven dat het aandeel van de (sub)-streekcentra in de Drentse woningvoorraad toeneemt van 47% tot 50% en dat de hoofdkeren hun aandeel van 33% behouden. Op basis van de behoefteberekening zijn in de periode 2000-2014 nog ca. 33.000 woningen nodig.

Tabel Ruimte voor woningbouw per type kern in de periode 2000-2014

Type kern	Aantal woningen per 1 januari 2000 ¹²	Absoluut %	Berekende toe- name in de peri- ode 2000-2014	Aantal woningen per 1 januari 2015	Absoluut %
Streekcentrum	75.400	39,0	16.870	92.270	41,3
Substreekcentrum	16.040	8,3	2.580	186.20	8,3
Hoofdkern	64.820	33,6	8.230	73.050	32,7
Kleine kern	22.370	11,6	2.420	24.790	11,1
Landelijk gebied	14.510	7,5	0	14.510	6,5
Drenthe	193.140	100	30.100	223.240	100

12 Exclusief extra woningbouw uit de knelpuntenpot voor de periode 2005-2014 en exclusief sloop en vervangende nieuwbouw.

Verdeling over de kerntypen

Aan C.6.4 zijn, uit het oogpunt van een evenwichtige kernontwikkeling, de volgende uitgangspunten te ontleen om de behoefte over de gemeenten, en daarbinnen, over de kernen te verdelen. Elk van de vier streekcentra voldoet aan de vraag (de woningbouwopgave), in mindere omvang geldt dit ook voor de drie substreekcentra. De hoofdkernen voldoen aan de vraag van de eigen bevolking (inclusief lokale werkgelegenheid). Voorzover beperkingen vanuit de omgeving gelden, zijn schuifmogelijkheden naar andere (hoofd)kernen mogelijk. Stimulering van aantrekkelijke woonmilieus is gewenst bij kernen die nu onvoldoende hierover beschikken.

In bijlage A is per gemeente een verdeling aangegeven over de kerntypen, die voldoende is voor de opvang van de vraag (behoefte). In het woonplan deelt de gemeente de vraag aan de verschillende kernen toe, rekening houdend met de uitgangspunten voor een evenwichtige kernontwikkeling. De gemeente kan schuiven tussen kernen mits de kernenstructuur in stand blijft en het totaal voor de hoofd- en kleine kernen niet wordt overschreden. De verdeling in bijlage A wordt aangehouden, indien een woonplan ontbreekt.

Knelpuntenbenadering

Met de Beleidsnota wonen Drenthe is de knelpuntenbenadering ingevoerd, met in totaal 4.000 extra woningen tot 2010. Voor de periode 2002-2004 zijn de eerste ervaringen met woonplannen opgedaan en is de knelpuntenpot (2.000 woningen) in principe toegekend. Deze knelpuntenpot is bedoeld voor de volgende doelen en doelgroepen.

- Specifieke woonvormen in de woonzorgsfeer.
- Verbouw van cultureel/industriel erfgoed.
- Verbouw boerderijen in het buitengebied.
- Woningen voor starters.
- Stimulering van herstructurering en inbreiding in de kern.

Gemeenten bleken ongeveer 75% van de extra woningen voor woonzorgprojecten te hebben gebruikt, vaak gecombineerd met herstructurering.

Hiermee is een goede stap gezet. Voor de periode 2005-2009 wordt deze aanpak gecontinueerd en worden de overige 2.000 extra woningen verdeeld. De toedeling gebeurt opnieuw op basis van woonplannen. Daarvoor gelden dezelfde doelen en doelgroepen als voor de periode 2002-2004, met uitzondering van verbouw van boerderijen in het buitengebied. Deze categorie wordt niet meer in de aantallen meegeteld.

Ook voor de periode 2010-2014 wil de provincie een knelpuntenpot reserveren, met ca. 20% van de berekende woningbehoefte. Dit komt neer op ongeveer 1.600 woningen, die naar de huidige inzichten vooral bedoeld zijn voor woonzorgprojecten en herstructurering. Zie ook de provinciale aandachtspunten voor de woonplannen in C.6.3.2.

Categorieën die niet meetellen in de aantallen

In de Beleidsnota wonen zijn ook categorieën genoemd, waarvoor geen woningcontingent nodig is.

- Woningen voor gehandicapten die met extra begeleiding zelfstandig gaan wonen.
- Verbouw van boerderijen in de bebouwde kom.
- Vervanging van gesloopte woningen tot hetzelfde aantal.
- Renovatie en/of vervangende nieuwbouw van tehuizen (intramuraal naar zelfstandig wonen).
- Woningen voor het stichten van nieuwe landgoederen.

Daar worden aan toegevoegd.

- Woningen voor woonwagenbewoners die uit een wagen naar een experimentele (woonwagen)woning gaan.
- Verbouw van boerderijen in het buitengebied tot woon(zorg)eenheden.

Overige onderwerpen

In deze paragraaf wordt op twee aspecten van wonen ingegaan die elk een specifieke benadering kennen: wonen in het buitengebied en de vesting van opvangcentra voor asielzoekers.

Wonen in het buitengebied

Uitgangspunt van het omgevingsbeleid is dat bebouwing in het buitengebied de functie van het buitengebied ondersteunt. Door vooral veranderingen in de landbouw verliest veel agrarische bebouwing haar functie. Voor mensen die graag in het buitengebied willen wonen, al dan niet voor de uitoefening van nevenactiviteiten waarvoor schuurruimte belangrijk is, biedt dit de gelegenheid hun woonvoorkeur te realiseren. De provincie wil hier beleidsruimte scheppen voor gemeenten. Van gemeenten wordt gevraagd voor wonen in het buitengebied een planologische regeling uit te werken die rekening houdt met de volgende uitgangspunten. Voorzover een andere bestemming dan wonen meer op zijn plaats is, gelden de beleidsuitgangspunten voor werken in C.8.2.

Binnen het hoofdgebouw kan enkele of meervoudige bewoning plaatsvinden. Tijdelijke bewoning van een bijgebouw kan aanvaardbaar zijn, bijvoorbeeld om voorzieningen voor thuis- of mantelzorg mogelijk te maken. Gemeenten wegen af of functieverandering van het bijgebouw noodzakelijk is. Permanente bewoning van een bijgebouw is mogelijk ingeval sprake is van een bedrijfsmatige aanpak, hetgeen uit een bedrijfsplan blijkt, waarin een voorziening is getroffen om zorg en dienstverlening aan de bewoners te bieden die in de behoefte voorziet om zolang mogelijk zelfstandig te wonen. Het kan blijken dat voor een sluitende exploitatie meer bebouwing nodig is dan aanwezig. Verzoeken daartoe worden beoordeeld op aansluiting bij de schaal van de reeds aanwezige bebouwing en de ruimtelijke samenhang op het perceel. Vooral aan de randen van de kernen zijn ruimere mogelijkheden aanwezig voor meervoudige bewoning. Algemene voorwaarden zijn dat de waarden in de omgeving in stand dienen te blijven, alsook de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw.

Voor wonen is minder bebouwing nodig dan voor een agrarisch bedrijf. In de regel is een totale bebouwingsoppervlakte van 250 m² toereikend om ook nevenactiviteiten uit te oefenen, zoals een aan huis verbonden beroep.

Er zijn situaties denkbaar dat handhaving van een bestaande, grotere bebouwingsomvang aanvaardbaar is, zolang het een bebouwingsomvang is die past bij het kleinschalig karakter van wonen. In die situaties is het toegestaan de aanwezige bebouwing te vernieuwen of op het perceel te herschikken, mits het bebouwde oppervlak in totaal niet toeneemt en dat bij een herschikking de ruimtelijke samenhang op het perceel verbetert.

In gevallen waar het instandhouden van waardevolle bebouwing het doel is, is het gewenst bij vernieuwing een eigentijdse invulling te kiezen die aansluit op de specifieke waarde. Naast de situering gaat het veelal om bouwen met een kap, een aangepaste dakhelling, een beperkte goothoogte en een bouwhoogte die past binnen het omringende landschap. Ook erfbeplanting speelt een rol. Verder blijft het streven gericht op het behoud van een rieten dakbedekking op traditionele boerderijen die op de desbetreffende lijst staan.

In andere gevallen is het de inzet om de bebouwingomvang terug te brengen. Vooral in relatie tot de veranderingen in het landelijk gebied en de terugloop van het aantal landbouwbedrijven, is het belangrijk te bevorderen dat een overmaat aan bebouwing, of bebouwing die niet past in het karakteristiek van het landschap, verdwijnt. Verbetering van de landschappelijke kwaliteit, overeenkomstig een van de grondslagen voor het omgevingsbeleid, staat hierin centraal.

Naast instandhouding van ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw, de sociaal-economische effecten van die ontwikkeling en waardevolle bebouwing, wordt een planologische regeling terzake beoordeeld op:

- vermindering van voormalige agrarische bebouwing, vooral de grootschalige stallen voor (pluim)vee;
- verbetering van de ruimtelijke samenhang op het perceel;
- verbetering van de landschappelijke inpassing van het perceel.

De provincie zal een uitwerkingsplan opstellen voor een Ruimte-voor-ruimte-regeling in de vorm van een voorbeeldregeling voor gemeenten. Zo'n regeling maakt het mogelijk dat in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische gebouwen het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding ontstaat. Er verdwijnt zo overbodig geworden bouwmasa in het landelijk gebied, mede ter verbetering van de landschappelijke kwaliteit. De kosten voor sloop worden opgebracht door de opbrengst van de uitgifte van de nieuwe bouwrijpe kavels.

In dorpen in de Veenkoloniën die bestaan uit lintbebouwing is het mogelijk "uit het lint" te bouwen door middel van clustering van agrarische bedrijven.

Vestiging van opvangvoorzieningen voor asielzoekers

De opvang van asielzoekers vraagt blijvend aandacht. In bestuurlijk overleg tussen het Rijk, de provincies en de gemeenten is afgesproken de structurele capaciteitsbehoefte planologisch permanent te regelen. De provincie zet zich in om in overleg met de gemeenten opvangcentra te realiseren, passend bij de schaal van Drenthe.

Een opvangcentrum voor asielzoekers is te zien als een tijdelijke vorm van huisvesting voor personen die in procedure zijn voor een verblijfsstatus en voor de verblijfsduur in de centrale opvang goed en gemakkelijk gebruik moeten kunnen maken van allerlei voorzieningen. Het uitgangspunt voor de provincie is dat met de vestiging van opvangcentra voor asielzoekers een goede uitgangssituatie wordt neergezet voor deelname aan het maatschappelijk leven.

De algemene beleidslijn is dat, vanwege een beperking van ruimtebeslag, vestiging in bestaande bebouwing een sterke voorkeur heeft, boven nieuwbouw. De ligging in of buiten kernbebouwing is hiervoor niet bepalend. Wel moet het opvangcentrum op enige wijze aansluiting hebben met kernbebouwing en mag omgevingswaarden niet onevenredig aantasten. Als algemene voorwaarde geldt verder dat de opvangvoorziening voldoet aan de criteria voor een goede bereikbaarheid met het OV. Dit omdat asielzoekers voor hun mobiliteit van de fiets en het OV afhankelijk zijn. Zeker in de situatie dat bepaalde voorzieningen als scholen en winkels met dagelijkse goederen, niet op loop- en (eventueel) fietsafstand aanwezig zijn, is het belangrijk te kiezen voor een locatie waar een frequente OV-verbinding met (tenminste) de hoofd-

kernen aanwezig is. Deze benadering sluit aan op die voor een evenwichtige kernopbouw (zie C.6.4.).

Voor vestiging van een opvangcentrum in bestaande bebouwing gelden de voorwaarden dat het centrum in, of nabij kernvoorzieningen gelegen moet zijn, dan wel dat de dichtstbijzijnde voorzieningen met goed OV op relatief korte afstand bereikbaar zijn. Wanneer niet aan deze voorwaarden wordt voldaan, dient voor nieuwbouw te worden gekozen. Voorkomen moet worden dat een opvangcentrum geïsoleerd komt te liggen, waardoor asielzoekers geen kansen hebben op maatschappelijke participatie.

Wanneer voor nieuwbouw gekozen wordt, gelden de regels voor een evenwichtige opbouw van de kern, waaronder het beleid om waardevolle gebieden van kernuitbreiding te vrijwaren. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om de opvang te realiseren via nieuwbouw van woonhuizen. Dit kan alleen als het aantal in redelijke verhouding staat tot de groeimogelijkheden van de desbetreffende kern.

Op het moment dat de opvang wordt beëindigd en de woningen op de reguliere woningmarkt worden aangeboden voor verhuur of verkoop, wordt gezien in hoeverre de woningen meetellen voor het woningcontingent. Wanneer uit een woonplan blijkt dat (een deel van) de woningen vervolgens voor een bijzondere doelgroep worden gebruikt, tellen deze op voorhand niet mee.

C.8. Werken

C.8.1. Werkgelegenheid

Het Kompas voor het Noorden is tot en met 2006 een belangrijk instrument om Noord-Nederland in economisch opzicht te laten meegroeien met die van Nederland als totaal. De drie noordelijke provincies hebben gekozen voor een driesporenbeleid: er wordt ingezet op een dynamische economie, met sterke steden in een aantrekkelijke omgeving.

De economische activiteiten worden gebundeld in economische kernzones (zie kaart A). Dit stimuleert de economische groei en draagt tegelijkertijd bij aan het verbreden van het draagvlak voor de voorzieningen in de steden. Een sterkere ontwikkeling van de steden zorgt onder andere voor een beter economisch vestigingsklimaat. Door deze insteek vermindert de druk op het landelijk gebied. Aldus wordt voorkomen dat de ruimte wordt versnipperd en het landelijk gebied verstedelijkt. Het landelijk gebied is overigens een belangrijke drager van economische activiteiten als landbouw, toerisme en recreatie.

Het instrumentarium van het Kompas is geëvalueerd in een zogenaamde Mid Term Review. Dit zal wellicht aanbevelingen opleveren voor het toepassen van de instrumenten. De ruimtelijk-economische visie is echter geen onderwerp in de evaluatie.

Een specifiek thema dat in het Kompas voor het Noorden centraal staat, is de bevordering van de kwaliteit van de bedrijfsomgeving (zie 8.2.). Voor de vestiging van bedrijven is het noodzakelijk om te beschikken over een voldoende aanbod aan bedrijventerreinen. De verkaveling, ontsluiting, voorzieningen en uitstraling van deze terreinen moet attractief zijn. Bij het ontwikkelen van nieuwe locaties vormt duurzaamheid een belangrijk aandachtspunt in de planvoorbereiding.

Verder kent het Kompas ook de zogenaamde bedrijfsgerichte regelingen (Noordelijke Innovatie Ondersteunings Faciliteit, Investeringspremieregeling regionale projecten en dergelijke), die zich specifiek richten op de verbetering van de vestigingsvoorwaarden voor de bestaande en nieuwe bedrijvigheid. Het betreft hier dus een versterking van de marktsector, zowel in de kerngebieden als daarbuiten.

Het effect van het Kompas voor het Noorden wordt uitgedrukt in werkgelegenheidseffecten. Deze effecten worden voor een groot deel bepaald door de situatie op de arbeidsmarkt. Een goed werkende arbeidsmarkt is een belangrijke voorwaarde voor het versterken van de sociaal-economische situatie in Drenthe. Dit vereist onder meer een goed gekwalificeerd arbeidsaanbod en een goede wisselwerking tussen vraag en aanbod.

De provincie ondersteunt initiatieven om de participatie te vergroten, de kwaliteit van de opleiding van haar beroepsbevolking te verhogen en de werkloosheid te bestrijden.

Naast de economische betekenis van de arbeidsmarkt is ook de sociale kant van belang. Werk en inkomen zijn in sterke mate bepalend voor de maatschappelijke deelname van burgers. Het is van invloed op het welzijn, de gezondheid en de huisvesting. Werkloosheid kan dan ook een sociale problematiek teweeg brengen: marginalisering en sociale uitsluiting.

De maatschappelijke betrokkenheid van burgers wordt bevorderd. Dit gebeurt door het stimuleren van deelname aan de arbeidsmarkt en aan vrijwilligerswerk. De stimulering van het vrijwilligerswerk is gericht op deskundigheidsbevordering en ondersteuning. Overigens vertegenwoordigt vrijwilligerswerk ook een economische waarde. Vrijwilligers leveren in veel sectoren (zorg, welzijn, sport) een onmisbare bijdrage.

C.8.2. Bedrijventerreinen

Het locatiebeleid voorziet in ontwikkeling van een aantal locatietypen, waardoor ruimte wordt geboden aan een grote diversiteit aan bedrijven en kantooractiviteiten (zie C.6.3.). Deze paragraaf spitst zich toe op de kwaliteit, de regionale behoefte en de ontwikkeling van bedrijventerreinen, zoals bedoeld in bijlage D (type 3A). Het is aan de samenwerkende gemeenten in de stedelijke netwerken om te bepalen in welke mate de genoemde bedrijventerreinen een eigen functioneel profiel verkrijgen. De inkleuring per terrein wordt bepaald door de regionale behoefte en de lokale situatie.

Kwaliteit op bedrijventerreinen

Doelstelling

Ontwikkeling en beheer van bedrijventerreinen, gericht op het verbeteren en handhaven van kwaliteiten. Hierbij ligt het accent op het verbeteren van het bedrijfseconomisch resultaat van de bedrijven, het verminderen van de milieudruk, een goede stedenbouwkundige opzet, met aandacht voor architectuur, in combinatie met een goede landschappelijke inpassing en op een efficiënter ruimtegebruik.

Het duurzaam ontwikkelen en beheren van bedrijventerreinen kan een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van een ontkoppeling (de milieudruk neemt minder dan evenredig toe bij een voortgaande economische groei) en het verbeteren van de kwaliteit. Bovendien draagt het bij aan het verbeteren van het vestigingsklimaat en aan het scheppen van kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid. Bij de nadere invulling is een belangrijke rol weggelegd voor zogenaamde parkmanagementorganisaties. Hieronder worden samenwerkingsverbanden van het bedrijfsleven op een bepaald bedrijventerrein verstaan, waarin eventueel anderen kunnen participeren, als gemeenten en energieleveranciers.

Uitwerking van de doelstelling in thema's.

- Uitwisseling van energie, grondstoffen en water (uitwisseling stromen).
- Gezamenlijk gebruik van utilities en bedrijfsfuncties (utilitysharing).
- Beperken van overlast voor de omgeving: geluid, externe onveiligheid, transport gevaarlijke stoffen, bodemverontreiniging en geur (lokale milieukwaliteit).
- Combineren van het vervoer van goederen en personen (vervoersmanagement).
- Collectieve inzameling en afvoer van afvalstoffen (afvalmanagement).
- Intensivering van het gebruik van de ruimte.
- Nutsvoorzieningen met een hoog rendement.
- Multimodale transportmogelijkheden.
- De bereikbaarheid voor personen- en goederenvervoer combineren met de stedelijke en lokale ontsluitings- en bereikbaarheidsstructuur.

- Bedrijfsgesichte gezamenlijke voorzieningen.
- Aandacht voor de stedenbouwkundige en architectonische kwaliteit, in combinatie met een goede landschappelijke inpassing.

Daarnaast kunnen, mede afhankelijk van ter plekke aanwezige mogelijkheden en beperkingen, andere thema's relevant zijn. Op bedrijventerreinen met bedrijven die relatief veel milieuoverlast kunnen veroorzaken is het gewenst geen bedrijfswoningen toe te staan. De milieueisen voor bedrijfswoningen kunnen uitbreidingen van bedrijven namelijk belemmeren.

Bestaande bedrijventerreinen

Bij een kwaliteitsimpuls, gericht op een duurzame ontwikkeling, voor de bestaande bedrijven-terreinen, wordt prioriteit gelegd bij de terreinen met een regionaal karakter. Deze terreinen komen in ieder geval in aanmerking voor de beschreven aanpak. Concreet gaat het dan om de grotere terreinen in Roden, Coevorden, Meppel, Emmen, Hoogeveen en Assen. Voor deze terreinen wordt uitgegaan van het oprichten van een parkmanagementorganisatie. Parkmanagement heeft alleen kans van slagen als de betrokken bedrijven, samen met de gemeente, het initiatief nemen en nauw worden betrokken bij de verdere invulling.

Er bestaan vier mogelijke wijzen van aanpak van een bestaand terrein.

- Facelift: grote opknapbeurt bij fysieke veroudering van het bedrijventerrein.
- Revitalisering: forse integrale verbetering van een verouderd terrein, met behoud van bestaande economische functies.
- Herprofilering: nieuwe "werkfunctie" als reactie op economische veroudering van bestaande bedrijfsmatige activiteiten (bijvoorbeeld van bedrijventerrein naar kantorenlocatie).
- Transformatie: een bedrijventerrein wordt "omgebouwd" tot een multifunctionele locatie met ook niet-werk functies (bijvoorbeeld voorzieningen en kantoren).

De soort van aanpak is afhankelijk van de problemen, kansen en ambities ter plekke. In de gekozen aanpak worden de besproken thema's nadrukkelijk betrokken. Het belang van een aanpak voor bestaande terreinen zit mede in het voorkomen van extra ruimtebeslag voor nieuwe terreinen.

In samenwerking met de andere overheden, vooral de gemeenten en het bedrijfsleven, worden de minimale en gewenste kwaliteitsniveaus van verschillende aspecten¹³ vastgelegd in een gezamenlijk programma c.q. convenant. Van met name gemeenten (en waterschappen) zal hiervoor een extra inspanning gevraagd worden. De provincie ziet voor zichzelf vooral een voorwaardende schepende rol weggelegd. Dit betekent in ieder geval het leveren van een bijdrage aan het opzetten van een beheersorganisatie en waar nodig het inzetten van de haar beschikbare bevoegdheden en (stimulerende) instrumenten.

Nieuwe bedrijventerreinen

Voor het oprichten van een parkmanagementorganisatie ligt het initiatief bij de gemeente. Naar mate zich meer bedrijven gaan vestigen, wordt de verantwoordelijkheid bij het bedrijfsleven gelegd. Het ligt voor de hand het lidmaatschap voor een parkmanagementorganisatie verplicht te stellen, bijvoorbeeld door een koppeling met de gronduitgifte.

De ontwerp- en inrichtingsfase is bij nieuwe terreinen van essentieel belang. Zo zijn vooraf keuzes nodig, ten aanzien van het te verwachten type bedrijven dat zich er vestigt, infrastructuur, energie-infrastructuur, het oprichten van gebouwen (duurzaam bouwen) en inpassing in de bestaande omgeving. In het bestemmingsplan c.q. het beeldkwaliteitsplan wordt de inpassing van de gebouwen geregeld.

¹³ Energie, water, afval, materiaalgebruik, landschappelijke inpassing, verkeer, ruimtegebruik, groenstructuur etc.

Denkbare maatregelen liggen op het terrein van besparing, al dan niet door uitwisseling of hergebruik, van energie, water en grondstoffen (waaronder afval), het gebruik van duurzame energie en grijs water, afvalpreventie en afvalscheiding, en het gezamenlijk gebruik van materieel, faciliteiten en diensten.

Het is belangrijk dat in een vroeg stadium een beeld wordt gevormd van hetgeen wenselijk en haalbaar is op het bedrijventerrein. Aldus kunnen de verschillende mogelijkheden in voldoende mate worden meegenomen. Het vooraf vaststellen van een zo concreet mogelijk ambitieniveau is in dit kader een belangrijke voorwaarde voor succes.

Een ambitieniveau dat door alle betrokken partijen wordt onderschreven. De provincie ondersteunt dit proces waar mogelijk en noodzakelijk.

Segmentatie

In het vorige POP is bij de beschrijving van de Drentse opgave een onderscheid gemaakt naar vier typen terreinen, te weten "zwaar", "gemengd", "distributie" en "hoogwaardig". In de Nota bedrijventerreinen is dit onderscheid achterwege gelaten en ook in het POP II wordt niet met een dergelijke segmentatie gewerkt (met uitzondering van de hiervoor besproken zichtlocaties). Het belangrijkste argument hiervoor is dat dit in de praktijk niet als sturingsinstrument wordt gebruikt. De consequenties van segmentatie voor de kwaliteit van bedrijventerreinen ("duurzame bedrijventerreinen") zijn niet duidelijk: er zijn zowel positieve als negatieve aspecten te traceren. Een groot deel van de Drentse bedrijvigheid geeft de voorkeur aan gemengde bedrijventerreinen.

Desalniettemin zijn in Drenthe voorbeelden van geslaagde thematische terreinen. Wil een dergelijke aanpak echter slagen, dan is een goede regionale afstemming vereist. Binnen beide regiovisies vormt deze afstemming tussen de relevante partijen dan ook een belangrijk aandachtspunt, waarbij de noordelijke regio het verst is. In die zin vereist een succesvol doorgevoerde segmentatie lokaal en regionaal maatwerk. Maatwerk dat aansluit op de aanwezige ruimtelijke situatie, verkeersstructuur en beoogde economische en ruimtelijke ontwikkeling. Ter informatie zijn in bijlage D gemengde en thematische bedrijventerreinen beschreven vanuit de invalshoeken situering, ruimtelijke kwaliteit, economische ontwikkeling, bereikbaarheid en profiel bedrijven.

Ruimte voor bedrijventerreinen

In 2001 telde Drenthe, exclusief landbouw, zo'n 17.500 economische vestigingen, waarin ongeveer 154.000 personen werkzaam waren. Een aanzienlijk deel van deze bedrijvigheid is gevestigd op bedrijventerreinen (ongeveer 35%). In de Nota bedrijventerreinen tot 2015, lessen uit het verleden en consequenties voor de toekomst is het huidige aanbod van en de vraag naar bedrijventerreinen tot 2015 opgenomen. Deze nota is in juni 2002 vastgesteld door provinciale staten (PS) en krijgt hierbij een vertaling in het omgevingsbeleid.

De Drentse opgave

Voor de regionale uitwerking is nauwe aansluiting gezocht bij het beleid in het kader van het Kompas voor het Noorden. Basisprincipe daarin is dat economische activiteiten gebundeld dienen te worden in economische kernzones. Ontwikkeling van (boven)regionale terreinen is dan ook alleen binnen deze kernzones toegestaan. Hierna wordt voor het Drentse deel van de kernzones een indicatie gegeven van de toekomstige ruimtevraag en het huidige aanbod. Binnen de kernzone Zuid-Drenthe is een onderscheid aangebracht tussen het oostelijk en het westelijk deel. Dit omdat beide deelgebieden een geheel uiteenlopende situatie kennen, ten aanzien van hun ruimtelijke mogelijkheden op het gebied van bedrijventerreinen. Voor de periode tot 2015 ziet het beeld er als volgt uit.

Vraag naar en aanbod van bedrijventerreinen tot 2015 (in ha)

	Groningen-Assen	Zuid-Drenthe west	Zuid-Drenthe oost	Landelijk gebied
Aanbod van bedrijventerreinen ¹⁴	240	125	385	40 ¹⁵
Vraag naar bedrijventerreinen	200	270	350	75

¹⁴ Bestaand aanbod en harde plannen, per 1 januari 2001.

¹⁵ De reservering van het terrein Tweesporenland (Midden-Drenthe) staat niet toe dat dit terrein de reguliere behoefte kan invullen. Dit terrein is daarom in bovenstaande tabel buiten beschouwing gelaten.

De uitgifte van bedrijventerreinen kenmerkt zich soms door forse jaarlijkse fluctuaties. Daarnaast hebben plannen lange doorlooptijden nodig, voordat ze uiteindelijk gerealiseerd zijn. Om dit op te kunnen vangen dient in de regio permanent een bepaalde reserve voorhanden te zijn, de zogeheten “ijzeren voorraad”¹⁶. Er wordt rekening gehouden met deze ijzeren voorraad. Een confrontatie van vraag met aanbod en uitgaande van een zekere ijzeren voorraad leidt tot de conclusie dat er tot 2015 in Drenthe behoefte is aan ongeveer 350 ha kaveloppervlakte (naast de 790 ha die reeds beschikbaar is). In bruto-oppervlaktes, dus inclusief openbare ruimtes en dergelijke gaat het om 540 ha. Voor de deelregio's ontstaat uiteindelijk het volgende beeld.

Behoefte aan bedrijventerreinen tot 2015 (ha), naast hetgeen reeds beschikbaar is

	Nettobehoeft tot 2015 (ha)	Brutobehoeft tot 2015 (ha)
Groningen-Assen (Drents deel)	15	25
Zuid-Drenthe west	220	340
Zuid-Drenthe oost	60	90
Landelijk gebied	55 ¹⁷	85
Drenthe	350	540

¹⁷ Exclusief 65 ha Tweesporenland.

De planontwikkeling wordt in overleg met de betrokken gemeenten afgestemd op de ontwikkeling van vraag en aanbod. Monitoring, bijvoorbeeld één keer in de vier jaar, is daarbij een noodzakelijk instrument. De inspanningen, om te komen tot ontwikkeling van additioneel aanbod in het westelijk deel van Zuid-Drenthe, worden geïntensiveerd. Mede gezien het relatief ruim aanwezige aanbod in het oostelijk deel van Zuid-Drenthe is een nauwe afstemming gewenst tussen de betrokken gemeenten over fasering van de uitgifte en de ontwikkeling van nieuwe terreinen. Dit mede in relatie tot de mogelijkheden voor herstructurering van bestaande terreinen. Overigens kan aldaar, na het gereedkomen van de wegverbinding A37/A31 enige extra vraag ontstaan.

Het rijksbeleid voor de kernen in de kernzones (Emmen, Coevorden, Hoogeveen, Meppel, Assen en Roden) is gericht op een “betekenisvolle” toename van de bundelingsopgave, ten opzichte van de groei in de periode 1990-2000. Van de groei in de periode 1990-2000 was 58% gelokaliseerd in de bundelingskernen. De groei van het aandeel in de bundelingskernen ligt naar verwachting tot 2010 minimaal 5% hoger dan de gerealiseerde groei van 58% in de periode 1990-2000.

¹⁶ Voor alle duidelijkheid: de ijzeren voorraad is een denkbeeldig concept en niet een fysiek gegeven. Er bestaan geen concrete terreinen die als ijzeren voorraad aangeduid zijn. De basisgedachte is dat op een bepaald moment weliswaar een zekere voorraad voorhanden is, maar dat een bepaald deel daarvan feitelijk niet courant is. De ijzeren voorraad moet gezien worden als een faseringsinstrument op basis waarvan je de planvorming temporeert dan wel versnelt.

De locaties

Het locatiebeleid wordt in algemene zin beschreven in C.5, "Kernontwikkeling" en de inleiding op C.7.2. Hierna worden enkele specifieke punten in het bijzonder genoemd.

- Het continueren van inspanningen gericht op revitalisering van bedrijventerreinen in Noordenveld.
- Nieuwe zoekruimten voor lokale bedrijvigheid in de gemeenten Tynaarlo en Noordenveld zijn gewenst.
- Bij het luchtvaartterrein Eelde wordt uitsluitend ruimte geboden aan activiteiten die aan de luchthaven zijn verbonden, waaronder zakelijke dienstverlening, met een architectuur die recht doet aan de representativiteit van de locatie.
- Mogelijkheden inruimen voor ontwikkeling van lokale bedrijfslocaties in het veenkoloniale deel van het grondgebied van de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn.
- De ontwikkeling van een nieuw grootschalig bedrijventerrein voor "veelruimtevragende activiteiten" in Zuid-Drenthe is vooralsnog niet gewenst.
- Nabij Beilen, ten westen van de A28, worden beperkte mogelijkheden geboden voor een regionaal bedrijventerrein.

Op kaart 1 zijn de bedrijventerreinen in de (sub)streekcentra en enkele grotere bedrijventerreinen daar buiten, nader aangeduid.

Tweesporenland

Het bedrijventerrein Tweesporenland, grenzend aan de bestaande vestiging van Essent Milieu Wijster (EMW, voorheen Vuilafvoer Maatschappij), ten noorden van Hoogeveen, was gereserveerd voor bedrijfsactiviteiten, gelieerd aan afvalverwerking; de zogeheten MERA-activiteiten. De uitgifte van gronden op dit terrein is echter niet naar wens verlopen, zelfs niet in een periode van economische voorspoed.

Daarom wordt een zekere verruiming aangebracht in de toegestane bedrijfsactiviteiten. Deze verruiming van de bestemming is ten gunste van industriële bedrijven met een (zeer) grote ruimtevraag. Vooral voor Hoogeveen en Meppel zou dit wat minder druk op de ketel betekenen (voorzover het de ruimtevraag van dit type bedrijven in deze gemeenten betreft).

De primaire bestemming van Tweesporenland blijft MERA-activiteiten. Uitbreiding van EMW moet op dit terrein mogelijk blijven, ook na verruiming van de vestigingsmogelijkheid.

Aanvullend op de MERA-bestemming geldt een vrijstellingsmogelijkheid voor andere soorten bedrijven, waarvoor de volgende criteria gelden.

- Het gaat om industriële activiteiten (dus niet bijvoorbeeld transport en distributie) en met name om de bewerking/productie van basisstoffen, halffabrikaten en/of eindproducten.
- De activiteiten zijn grootschalig van aard. Dit laat zich vertalen in een relatief hoge terreinquotiënt (dat wil zeggen een relatief groot ruimtegebruik per werkzaam persoon, uitgedrukt in m²/wp).

Het aantal transportbewegingen is reeds gereguleerd via de vastgestelde geluidzone rond het totale terrein, met inbegrip van het terrein waarop EMW is gevestigd. Deze is mede gebaseerd op een maximum aantal transportbewegingen en voorkomt zodoende een grote groei van het aantal verkeersbewegingen.

De mogelijkheden tot verandering en/of uitbreiding van de bestaande vestiging van EMW zijn mede afhankelijk van de effecten op de omgeving. Het uitgangspunt daarbij is dat de aanwezige waarden in het stroomdal van het Oude Diep niet worden aangetast. Om dit zorgvuldig te kunnen beoordelen is inmiddels een procedure voor een milieueffectrapportage (m.e.r.) gestart.

Kleinschalige lokale bedrijvigheid en incidentele bedrijfsvestiging in het landelijk gebied

Naast terreinen voor (boven)regionale bedrijvigheid is ook behoefte aan meer bescheiden (lokale) bedrijventerreinen, om te kunnen voorzien in de vestigings-, uitbreidings- of verplaatsingsbehoefte van kleinschalige, lokale bedrijvigheid. Bij het begrip lokale bedrijvigheid wordt gedacht aan bedrijven die grotendeels produceren voor de lokale afzetmarkt. Daarnaast betreft het bedrijvigheid die reeds ter plaatse gevestigd is, maar door groei van het bedrijf, of door andere productiemethoden dan wel hinder voor de directe omgeving, behoefte heeft aan een nieuwe vestigingsplek. Voor de vitaliteit van de hoofdkernen, de overige kernen en van het landelijk gebied is het van wezenlijk belang, dat daarvoor mogelijkheden worden geboden. Een deel van deze behoefte kan worden gevonden op de terreinen voor regionale bedrijvigheid, met name ingeval de afstand tot die terreinen gering is. Er blijven echter gevallen, waarin vestiging op een regionaal bedrijventerrein niet de meest doelmatige oplossing is, zowel gezien vanuit het bedrijf als vanuit het oogpunt van een goed omgevingsbeleid.

Het uitgangspunt is daarom dat aan de aanleg of de uitbreiding van een bedrijventerrein in of aansluitend op een hoofdkern wordt meegewerkt, mits dit terrein bedoeld is voor kleinschalige lokale bedrijvigheid en de locatie ruimtelijk goed ingepast wordt. De term "kleinschalig" is ruimtelijk bedoeld: de voor de bedrijvigheid benodigde bebouwing dient te passen in de stedenbouwkundige maat en schaal van de naaste omgeving en van de kern. Dit aspect weegt hier vanzelfsprekend zwaarder dan bij de (boven)regionale terreinen.

Ook voor de kleine kernen bestaat de mogelijkheid om ruimte te bieden aan vestiging of uitbreiding van kleinschalige lokale bedrijvigheid. De aanleg van speciale bedrijventerreinen is hier echter in het algemeen niet nodig. Volstaan kan worden met incidenteel verspreide mogelijkheden, binnen de kernbebouwing. Bovendien is de situatie van veel kleine kernen zodanig, dat de aanleg van een speciaal bedrijventerrein niet ruimtelijk en milieutechnisch inpasbaar is.

Vestiging van bedrijven in het buitengebied wordt alleen toegestaan, als vestiging aldaar functioneel noodzakelijk is. Daarbij gaat het vooral om bedrijven waarvoor het gebruik van de grond, als productiemiddel, een onmisbaar onderdeel is van de bedrijfsvoering (vooral agrarische bedrijven). Daarnaast zijn er ook andere bedrijven die vanwege de relatie met hun omgeving, allicht beter in het buitengebied kunnen functioneren.

De vestiging van andersoortige bedrijven, van het type dat doorgaans in kernen en op bedrijventerreinen is gevestigd (zoals transport- en productiebedrijven, dienstverlening, alsmede bedrijven in de sfeer van afvalverwerking), die geen functionele binding hebben met het buitengebied, wordt in principe niet toegestaan in het buitengebied. Dit wordt in de eerste plaats gemotiveerd vanuit de doelstelling de typische buitengebiedfuncties (landbouw, recreatie en natuur) zo weinig mogelijk aan te tasten. Daarnaast zijn plattelandswegen vaak niet berekend op eventueel zwaar verkeer en zijn de kosten van nuts- en milieuvoorzieningen doorgaans hoger. Een ruimhartig beleid in dezen, kan ook de wens tot concentratie op bedrijventerreinen belemmeren. Immers, het leidt tot concurrentievervalsing ten opzichte van bedrijven die zich wel op een bedrijventerrein vestigen.

Voormalige agrarische bebouwing en werken

Door mee te werken aan bedrijfsvestiging in voormalige agrarische bebouwing kan kapitaalsvernietiging worden voorkomen en de leefbaarheid en werkgelegenheidsfunctie van het platteland worden vergroot. De mogelijkheden voor nieuwe functies worden mede beoordeeld op het uitgangspunt om het buitengebied primair te reserveren voor die functies die daar functioneel aan gebonden zijn (mal/contramal) en op het instandhouden van de kwaliteiten van het buitengebied (vooral landschap, cultuurhistorie, natuur en milieu). Voor wijziging van agrarische bebouwing naar wonen zie onder C.7.3.

Dit houdt in dat het in de praktijk vooral gaat over maatwerk voor een specifieke situatie. In aanvulling op de voorwaarden voor wonen en waardevolle bebouwing in het buitengebied wordt hier volstaan met enkele voorwaarden voor de aard van de activiteit en de bebouwing, alsmede enkele aandachtspunten vanuit de kwaliteit van de omgeving. Het is vervolgens aan de gemeente om op basis hiervan een regeling in het bestemmingsplan op te nemen die, op basis van genoemde voorwaarden, aandachtspunten en belangen, een goede afweging garandeert in een concrete situatie.

Allereerst dient de bedrijfsbestemming gericht te zijn op kleinschalige activiteiten. Daarbij wordt voornamelijk gedacht aan de categorieën 1 en 2 uit de lijst van de bedrijfstypen in de publicatie *Bedrijven en milieuzonering* van de VNG. Sociaal-culturele, medische en zakelijke dienstverlening en recreatieve voorzieningen zullen hier eerder aan voldoen dan meer bedrijfsmatige activiteiten, gericht op de productie van goederen¹⁸. De vestigings- en uitbreidingsmogelijkheden voor recreatie ondernemingen komen overigens aan de orde onder C.8.6.

De bedrijfsactiviteiten dienen zoveel mogelijk in het algemeen in het hoofdgebouw plaats te vinden, maar bij gebleken noodzaak mogen ook de bijgebouwen worden benut. Onder hoofdgebouw wordt het gebouw verstaan waaraan de woonfunctie is gekoppeld. Voorzover in de omgeving passende situatie gecreëerd kan worden (zie hiervoor de aandachtspunten die hierna worden genoemd), is het mogelijk losstaande schuurgedeelten te benutten voor een bedrijfsfunctie. Het handhaven van de woonfunctie in (een deel van) het hoofdgebouw is in alle gevallen verplicht. De redenen hiervoor zijn dat de leefbaarheid van het platte land daarmee gediend is en de naleving van de overige voorwaarden wordt bevorderd. Verder dienen de waarden in de omgeving van het bedrijf zoveel mogelijk in stand te blijven. Daarbij gaat het om de kwaliteit van het milieu in het algemeen, met in het bijzonder aandacht voor de kwaliteit van bodem, grond- en oppervlaktewater, geluidhinder, een toename van de mobiliteit en de landschappelijke inpassing (uitsluiten van buitenactiviteiten als opslag en grootschalig parkeren). Daarnaast speelt het belang van het instandhouden van de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande functies in de omgeving, waaronder aanwezige agrarische bedrijven.

Vestiging van een kleinschalige bedrijfsfunctie in een nieuw bijgebouw is mogelijk, mede afhankelijk van de mate waarin voormalige agrarische bebouwing wordt afgebroken. Het gaat vooral om te bevorderen dat een overmaat aan bebouwing, of bebouwing die niet past in het karakteristiek van het landschap, verdwijnt. Verbetering van de landschappelijke kwaliteit, dat een grondslag in het omgevingsbeleid is, staat hierin centraal. Een gemeentelijke planologische regeling wordt, naast instandhouding van ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw, de sociaal-economische effecten van die ontwikkeling en waardevolle bebouwing, beoordeeld op:

- vermindering van voormalige agrarische bebouwing, vooral grootschalige stallen voor (pluim)vee;
- verbetering van de ruimtelijke samenhang op het perceel;
- verbetering van de landschappelijke inpassing van het perceel.

Voor het oplossen van knelpunten in kleine kernen, in verband met overlast van lokale bedrijven, kan voormalige agrarische bedrijfsbebouwing in sommige gevallen een aanvaardbaar alternatief zijn. In voorkomende gevallen kan wat meer ruimte worden geboden, mits het gaat om het benutten van bebouwing in de nabijheid van kernen en vanuit de omgeving geen belemmeringen bestaan. Voor dit soort situaties wordt van geval tot geval gezocht naar een aanvaardbare locatie.

¹⁸ Zie voor maneges C.8.6.

Uitbreiding van gelegaliseerde, niet-agrarische bedrijven in het buitengebied, is in principe niet toegestaan. Er geldt een uitzondering indien het gaat over een ondergeschikte uitbreiding en de kwaliteit van het omringende gebied zich hier niet tegen verzet (onder meer bij een goede landschappelijke inpassing). Met een ondergeschikte uitbreiding wordt in dit geval bedoeld op een uitbreiding met een geringe oppervlakte en massa, zowel in absolute omvang als in relatie tot de maten van het hoofdgebouw. De nadere regeling hiervan vindt plaats in het bestemmingsplan. Een verzoek tot uitbreiding van niet-gelegaliseerde bedrijven wordt beschouwd als een verzoek tot nieuwvestiging.

C.8.3. ICT en radioastronomie

ICT-infrastructuur en gebruik

De ICT zal belangrijke gevolgen (kunnen) hebben voor activiteiten en het gebruik van de ruimte. De informatieontsluiting van in het bijzonder het buitengebied zal door de ICT aanmerkelijk verbeterd kunnen worden. Voor een deel kan deze ontsluiting plaatsvinden via bestaande in de grond liggende infrastructuur (bijvoorbeeld de koperen leidingen voor de telefoon), voor een deel via glasvezelverbindingen en daarnaast nog via straalverbindingen die gekoppeld worden aan kleine netwerken. Bij de inrichting van het buitengebied wordt zoveel mogelijk aangehaakt bij de bestaande infrastructuur.

De ICT-voorzieningen zijn van wezenlijk belang voor de economische ontwikkeling. Als gevolg van het instorten van de ICT-markt wordt er momenteel echter niet veel geïnvesteerd in voorzieningen. Verder blijft de vraag naar ICT-diensten achter bij de voorspellingen.

Een uitgangspunt in het Kompas voor het Noorden is een verdichting van de ijle economische structuur. Gegeven dit uitgangspunt ligt het voor de hand om de aanleg van ICT-infrastructuur te stimuleren. Een goede ICT-ontsluiting van bedrijventerreinen, kantoorlocaties en kennisinstellingen verbetert de vestigingsvoorwaarden voor de bedrijven en versterkt de economische structuur. In noordelijk verband wordt bekeken in hoeverre de regionale overheid een actievere rol op dit gebied moet gaan spelen.

De ICT-voorzieningen kunnen een bijdrage leveren aan het behoud van de leefbaarheid op het platteland en in stad en dorp, onder meer in de vorm van een dorps-website.

Een voorbeeld

De ontwikkelingen in de ICT-sector hebben inmiddels grote consequenties voor de meest bezochte en laagdrempelige voorziening voor cultuur en informatie: de openbare bibliotheek. Ruim eenderde van de bevolking is lid. Inmiddels is een proces van bibliotheekvernieuwing gestart, om ervoor te zorgen dat de openbare bibliotheek zijn publieke culturele, educatieve en sociale functie blijft vervullen in de snel veranderende informatiemaatschappij. Steeds vaker zijn bibliotheken de eerst aangewezen partners bij het opzetten van multifunctionele accommodaties, zoals bijvoorbeeld brede scholen. In een samenleving waar het belang van de ICT toeneemt, wordt de bibliotheek steeds belangrijker als laagdrempelige en structurerende aanbieder van maatschappelijke, culturele en overheidsinformatie. In het proces van bibliotheekvernieuwing staat de gebruiker centraal. Kwaliteitsverbetering en de grootschalige integratie van de ICT (als middel) zijn hiertoe essentieel; bibliotheken moeten voldoende zijn toegerust, wil de vernieuwing gestalte krijgen. Dit onderkennen de bibliotheken, de gemeenten, de provincie en het Rijk. De provincie coördineert en regisseert het vernieuwingsproces.

Radioastronomie

Een specialistische en hoogwaardige toepassing van de ICT in Drenthe is de radioastronomie. In Drenthe staan enkele bijzondere waarnemingsposten. Deze zijn juist hier gesitueerd door de aanwezigheid van relatief grote onbebouwde gebieden zonder al te veel storingsinvloeden. In de bossen van Dwingeloo en Hooghalen staan radiotelescopen opgesteld die de Stichting ASTRON heeft ontwikkeld, voor waarnemingen aan het zonnestelsel. Drenthe is daarmee de thuisbasis voor de radioastronomie in Nederland. ASTRON ontwikkelt technieken voor de bouw van radiotelescopen over de gehele wereld. Op dit moment werkt ASTRON, samen met het regionale bedrijfsleven, aan een nieuwe radiotelescoop in Drenthe, LOFAR (Low Frequency Array) genaamd. Voor waarnemingen met zowel de bestaande als de nieuwe telescoop is het belangrijk dat in het omgevingsbeleid goede randvoorwaarden worden neergezet, vooral met het oog op de gevoeligheid voor storing.

Radiotelescopen Dwingeloo en Hooghalen

Het betreft de radiotelescopen nabij Dwingeloo en Hooghalen, die metingen verrichten van wat zich in het heelal afspeelt. Rond elk van deze waarnemingsposten zijn op kaart 2 zones aangegeven die betrekking hebben op de toelating van gemotoriseerd verkeer en de oprichting van nieuwe bebouwing.

Binnen zone I kunnen, buiten de verharde wegen Eursinge - Lhee en Hooghalen - Amen, alleen in uitzonderingsgevallen gemotoriseerd verkeer en activiteiten, waarbij elektromagnetische straling wordt opgewekt, worden toegelaten. Noodzakelijk landbouwverkeer wordt tot deze uitzonderingen gerekend.

Binnen zone II worden storingen voorkomen door vooraf overleg te plegen met de Stichting ASTRON over de storingsgevolgen van bedrijfsvestigingen en -uitbreidingen, intensivering van verkeer en dergelijke activiteiten.

In het omgevingsbeleid is het zoveel mogelijk ongestoord kunnen functioneren van deze observatieposten, het uitgangspunt bij de toelating van nieuwe ontwikkelingen.

De nieuwe radiotelescoop LOFAR

De huidige telescopen raken technologisch verouderd. Met nieuwe kennis en technieken kunnen telescopen worden ontwikkeld die meer en nauwkeuriger kunnen waarnemen. ASTRON heeft een techniek ontwikkeld om met eenvoudige zogenaamde dipoolantennes, gekoppeld aan geavanceerde computers, radiosterrenkundige waarnemingen te kunnen verrichten.

Het plan is om een nieuwe telescoop te bouwen, die in het lage frequentiebereik gaat waarnemen, met de naam LOFAR. LOFAR bestaat uit een groot aantal kleine antennes (ruim 25.000), elk ter grootte van een conventionele TV-antenne. Deze antennes worden verdeeld over een centraal gebied van 320 ha, ca. 40 kleine antennestations (elk ca. 4 ha) in een gebied daaromheen en 60 kleine antennestations (ca. 4 ha), die naar buiten toe steeds verder uit elkaar komen te liggen. De diameter van het gebied waarover de antennes worden verspreid bedraagt ca. 350 km.

Alle antennes en antennestations worden met elkaar en een grote "supercomputer verbonden door een glasvezelnet, met een capaciteit die de capaciteit van de bestaande ICT-infrastructuur vele malen overtreft. Medegebruik van dit zeer hoogwaardige ICT-breedbandnet, dat zich uitstrekt over Noord-Nederland en Noord-West Duitsland, door bijvoorbeeld overheden, bedrijfsleven, ziekenhuizen en bibliotheken, betekent een nieuwe impuls voor de economie en de leefbaarheid in Noord-Nederland. De provincie wil dit medegebruik stimuleren.

De provincie wil dat Drenthe ook zichtbaar de thuisbasis voor de radioastronomie blijft, alsmede dat de noordelijke regio met de aanleg van het hoogwaardige glasvezelnet, digitaal beter ontsloten wordt. Daarom streeft de provincie streeft er naar dat deze nieuwe telescoop, in ieder

geval het centrale deel ervan, in Drenthe wordt gevestigd. Op kaart 4 is voor het centrale deel een locatieaanduiding opgenomen in de gemeente Borger-Odoorn. Deze locatiekeuze is gebaseerd op een locatieverkenning die, in goede samenwerking met de gemeente en de provincie, is uitgevoerd door de Stichting ASTRON. Belangrijke criteria waarop de aangeduide locatie positief scoort zijn de aanwezigheid van fysieke ruimte en het relatief lage storingsniveau door elektromagnetische straling. De daarbij behorende zones I en II (zie radiotelescopie Dwingeloo en Westerbork) zijn eveneens op kaart 4 vermeld. Zone I valt overigens samen met het centrale gebied. De betekenis van de zones is hiermee beschreven. De gemeente is de eerst aangewezene om afdoende maatregelen te treffen, opdat LOFAR optimaal kan waarnemen.

C.8.4. Beoordelingskader milieu voor bedrijfsmatig verrichte activiteiten

Doelstelling

Het realiseren van een acceptabel niveau van milieubelasting vanwege vestiging, uitbreiding of wijziging van bedrijfsmatig verrichte activiteiten.

Instrumenten

- Het verlenen van vergunningen en de handhaving ervan op grond van de Wm aan bedrijven.
- Het opzetten van stimuleringsprojecten op het schaalniveau van een bedrijventerrein of van een regio.

De provincie is bevoegd gezag voor de vergunningverlening op grond van de Wm, voorzover het gaat om de specifiek bij besluit (het Inrichtingen- en Vergunningenbesluit Milieubeheer) aangewezen bedrijven. In zijn algemeenheid gaat het om de grotere industriële bedrijven en de bedrijven die afvalstoffen be- en verwerken. In dit onderdeel wordt het kader beschreven dat wordt gehanteerd bij het verlenen van een vergunning op grond van de Wm.

De provincie richt zich op het geven van meer verantwoordelijkheid aan de bedrijven. Bedrijven die een actief milieubeleid voeren krijgen van de provincie een moderne milieuvergunning (vergunning op maat). In deze vergunning worden primair doelvoorschriften opgenomen. Bedrijven die achterblijven in hun milieuprestaties krijgen van de provincie een meer traditionele vergunning. Daarin wordt gedetailleerd voorgeschreven waaraan zij moeten voldoen. De komende jaren zal dit beleid worden voortgezet en, voor zover mogelijk, worden uitgebouwd. Het ALARA-beginsel vormt een van de belangrijkste uitgangspunten voor de vergunningverlening. Dit betekent dat de stand van de techniek wordt voorgeschreven, waarin het redelijkheidsbeginsel is verdisconteerd.

De “provinciale” bedrijven moeten over een adequate milieuvergunning beschikken. De kwaliteit van vergunningen wordt daarom periodiek beoordeeld. Indien een bedrijf verandert of uitbreidt moet een verandering van de vergunning worden aangevraagd. Indien de verandering geen negatieve gevolgen voor het milieu heeft en de activiteit past binnen de bestaande bedrijfsvoering kan in principe volstaan worden met een melding.

De provincie neemt, als bevoegd gezag, de geldende (nationale en Europese) wet en regelgeving (bijvoorbeeld bij wet gestelde grenswaarden) in acht. Tevens zullen Europese documenten worden gebruikt waarin de stand van de techniek is beschreven, zoals in BAT's en BREF's. Daarnaast wordt rekening gehouden met het POP II en geldende richtwaarden. De bestaande toestand van het milieu, voorzover de activiteiten daarop effect kunnen hebben, wordt uiteraard eveneens bij de beoordeling van vergunningaanvragen betrokken. Voorts betreft de provincie bij de vergunningverlening de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen voor het milieu, adviezen en bedenkingen, alsmede de beschermingsmogelijkheden voor het milieu.

Aan de vergunning worden voorschriften verbonden die in het belang zijn van de bescherming van het milieu. Vergunningen kunnen alleen in het belang van de bescherming van het milieu worden geweigerd. Bij vergunningverlening voor daarvoor in aanmerking komende grotere projecten speelt de m.e.r. een rol. Een Milieueffectrapport wordt gebruikt als hulpmiddel bij de besluitvorming, waarbij in het verlengde van het ALARA-beginsel het zogenaamd "meest milieuvriendelijk alternatief" speciale aandacht verdient. Of een m.e.r. nodig is volgt enerzijds rechtstreeks uit wetgeving, anderzijds is dit in sommige gevallen ter beoordeling van de provincie.

De provincie speelt een belangrijke rol bij de uitvoering van de convenanten voor de doelgroep "industrie". Deze convenanten worden door individuele bedrijven vertaald naar milieuplanen, die vervolgens door de provincie worden geformaliseerd in de vergunning. De individuele milieudoelstellingen worden in de vergunning transparant en afrekenbaar gemaakt. Bij de opstelling van milieuplannen en de daaropvolgende vergunningverlening vindt prioriteitstelling en integrale afweging plaats van (eventuele) milieuproblemen.

De provincie heeft een verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de regionale leefomgeving. De beheersing van de problemen op het gebied van milieu (veiligheid, gezondheid en hinder) vergt een aanpak die veelal uitstijgt boven het individueel bedrijfsniveau. De provincie kan door haar kennis en expertise een meerwaarde leveren bij de oplossing van bovenlokale milieuproblemen. Daartoe worden projecten opgezet en uitgevoerd, samen met gemeenten (zie C.8.2.).

Verbreiding

Doelstelling

- Het binnen bedrijven verankeren van zorg voor milieuaspecten van producten in de hele bedrijfsvoering.
- Duurzaam ondernemen.
- Milieuwinst in kaart te brengen.

Instrumenten

- Bedrijfsmilieuplannen (BMP's) in het kader van convenanten.
- Vergunningverlening en handhaving op grond van de Wm.

Uitwerking

In het kader van convenanten worden in nieuwe BMP's (als eerste nu in BMP-3 Chemie) verbredingsonderwerpen opgenomen, op weg naar duurzaam ondernemen. In eerdere BMP's werden vooral gegevens gevraagd en aangeleverd over voorgenomen reductiedoelstellingen en de manier waarop een bedrijf die dacht te realiseren. Nu wordt ook aandacht besteed aan het verankeren van zorg voor milieuaspecten van het product, in de hele bedrijfsvoering (ketenbenadering), het uitvoeren van concrete projecten op het gebied van duurzaam ondernemen en het in kaart brengen van milieuwinst. Relevante milieuonderwerpen kunnen zijn: duurzame producten en stoffen, transport en logistiek, duurzame bedrijventerreinen, duurzame bedrijfsprocessen en duurzame technologie. Ook het aspect lichthinder krijgt steeds meer aandacht bij de vergunningverlening. Als gevolg van het gebruik van kunstlicht kan namelijk schade ontstaan aan het milieu: de duisternis wordt aangetast en mensen, dieren en planten kunnen daarvan hinder en schade ondervinden. Zo is het bijvoorbeeld niet gewenst om reclameborden gedurende de gehele nacht te verlichten. Daarnaast is verlichting van bovenaf beter - vanwege de spreiding van licht - dan verlichting van onderaf.

Bij bedrijven die het verbredingsaspect niet via een BMP oppakken zal dit onderwerp aandacht krijgen via het reguliere vergunningenspoor.

Afvalstoffen

Doelstelling

- Een doelmatige en milieuhygiënisch verantwoorde verwerking en verwijdering van afvalstoffen.
- Uiterlijk in 2030 een duurzame stoffenhuishouding bij de bedrijven, waarvoor de provincie het bevoegd gezag is op grond van de Wm.
- Uiterlijk in 2015 is afvalpreventie een regulier aspect in alle facetten van de bedrijfsvoering van de betrokken bedrijven.
- Uiterlijk in 2005 is afvalpreventie bij de bedrijven gereguleerd in de vergunning op grond van de Wm.

Instrumenten

- Vergunningverlening en handhaving op grond van de Wm.
- Landelijk afvalbeheerplan (LAP).

Uitwerking

Ieder bestuursorgaan moet bij het uitoefenen van een bevoegdheid met betrekking tot afvalstoffen rekening houden met het LAP (verticale binding). De provincie dient dit plan te gebruiken als toetsingskader bij de uitoefening van haar bevoegdheden op grond van de Wm. Het gaat dan om alle vormen van vergunningverlening, waarbij afvalaspecten aan de orde zijn. Specifiek aspect bij afval is de preventie. Dit vereist bij vergunningverlening en handhaving specifieke aandacht. Afhankelijk van het vastgestelde afvalpreventiepotentieel moeten bedrijven een inspanning plegen om het ontstaan van afval te voorkomen en indien dat niet mogelijk is, hergebruik van het afval te bevorderen. Uiteindelijk moet afval(preventie) in een meer product- ketengerichte benadering een regulier aspect van de bedrijfsvoering gaan vormen en in een later stadium moet sprake zijn van een duurzame stoffenhuishouding. Het verwijderen van afvalstoffen uit inrichtingen die worden gesloten, wordt in de vergunningvoorschriften vastgelegd. Op de naleving ervan wordt alert gehandhaafd.

Luchtverontreiniging

Doelstelling

De kwaliteit van de lucht bevindt zich binnen de wettelijke grenswaarden.

Instrumenten

- Vergunningverlening en handhaving op grond van de Wm.
- De beoordeling van bestemmingsplannen.
- Rechtstreeks geldende regels die luchtverontreiniging vanwege bedrijven beperken, zoals het Besluit emissie-eisen stookinstallatie en het Besluit luchtemissie afvalverbranding.
- Een systeem van emissiehandel voor NOx en CO2.

Uitwerking

Bij vergunningverlening is het ALARA-beginsel het uitgangspunt. Er worden slechts emissies vergund waarvan geen nadelig effect op de omgeving is te verwachten. De Nederlandse emissierichtlijnen (NER) wordt bij vergunningverlening toegepast. Bij de beoordeling van bestemmingsplannen wordt nagegaan of geen (nieuwe) saneringssituaties ontstaan met betrekking tot de normen volgens het Besluit luchtkwaliteit.

Ten behoeve van de beperking van de emissies van NOx en CO2 wordt door de rijksoverheid een systeem van emissiehandel in het leven geroepen.

Geur

Doelstelling

Beperken geurhinder vanwege bedrijven.

Instrumenten

Vergunningverlening en handhaving op grond van de Wm.

Uitwerking

Om het acceptabel hinderniveau vanwege geur te kunnen vaststellen wordt de hindersystematiek uit de NER gehanteerd. Bij voorkeur wordt potentiële hinder kwantitatief in beeld gebracht via geuremissiemetingen, in combinatie met de bepaling van de hedonische waarde (de onaangenaamheid) van de geur. Aldus kan, door middel van verspreidingsmodellen, een voorspelling worden gedaan over de mate van hinderlijkheid. Voor daarvoor in aanmerking komende bedrijfstakken worden de bijzondere regelingen uit de NER toegepast.

Bodembescherming

Doelstelling

Het zorgdragen voor een adequaat niveau van bodembescherming bij bedrijven.

Instrumenten

- Vergunningverlening in het kader van de Wm.
- Toezicht in het kader van de Wm.

Uitvoering

De Nederlandse richtlijn bodembescherming (NRB) voorzieningen geeft voor bodembedreigende, bedrijfsmatige activiteiten een beschrijving van geschikte bodembeschermende voorzieningen en maatregelen, die in vergunningvoorschriften worden uitgewerkt. De NRB zal in alle bestaande en nieuwe vergunningen worden geïmplementeerd. Deze implementatie is in alle gevallen maatwerk. Bij (oprichtings)vergunningen wordt een zogeheten nulonderzoek voorgescreven, waarbij de nulsituatie wordt vastgelegd.

Nazorg van stortplaatsen

Doelstelling

Bescherming van de bodem na beëindiging van de exploitatie van stortplaatsen.

Instrumenten

Wm + Algemene maatregel van bestuur (AMvB's).

Uitwerking

In de Wm is bepaald dat stortplaatsexploitanten die vanaf 1995 nog opereren, een nazorgplan moeten opstellen. Deze bepaling is rechtstreeks geldend. De nazorgplannen voor de twee in aanmerking komende stortplaatsen zijn inmiddels door de provincie goedgekeurd. Jaarlijks dienen de exploitanten hun nazorgheffingen in het nazorgfonds te storten. Met behulp van dat fonds kan te zijner tijd de doelstelling gestand worden gedaan (zie C.9.5.).

Geluidhinder

Doelstellingen

- Het gelijk houden en waar mogelijk terugdringen van het aantal geluidgehinderden.

- Het handhaven van de wettelijk vastgestelde grenswaarden voor geluid.
- Het handhaven van de vastgestelde geluidzones rond industrieterreinen en de door de minister van vrom vastgestelde MTG voor woningen in deze geluidzones.

Instrumenten

- Vergunningverlening en handhaving in het kader van de Wm.
- Het verrichten van geluidsmetingen.
- Het gebruiken van zonebewakingsmodellen voor gezoneerde industrieterreinen.
- Het ontwikkelen van bewakingsmodellen voor de akoestische situatie rond en niet-gezoneerde industrieterreinen.
- Het verlenen van hogere grenswaarden voor wegverkeers- en industrielawaai.
- Het goedkeuren van bestemmingsplannen.
- Adviesrol bij vergunningverlening door gemeenten.

Uitwerking

Bij vergunningverlening geldt in principe het ALARA-beginsel. Daarnaast wordt bij gezoneerde industrieterreinen altijd getoetst aan de geluidzone en de MTG's. Hierbij wordt onder andere gebruikgemaakt van de zonebewakingsmodellen die voor alle Drentse industrieterreinen zijn opgesteld. Wordt een vergunning verleend voor een inrichting op een niet-gezoneerd industrieterrein, dan dient gekeken te worden naar het referentieniveau van het omgevingslawaaï. Geluidsmetingen worden met name verricht om te controleren of bedrijven de vergunningvoorschriften niet overtreden (handhaving). Bestemmingsplannen worden beoordeeld op eventuele akoestische gevolgen. Wanneer een gemeente een vergunning verleent op een gezoneerd industrieterrein, dient zij op grond van de Wm GS vooraf om advies te vragen.

Externe veiligheid

Doelstellingen

- Het implementeren en handhaven van landelijk vastgelegde veiligheidsnormen.
- De grenswaarde voor het plaatsgebonden risico is voor nieuwe situaties 10-6 per jaar en voor bestaande situaties 10-5 per jaar. Binnen de risicocontour voor het plaatsgebonden risico (10-6 respectievelijk 10-5) mogen zich geen kwetsbare bestemmingen bevinden. In 2010 wordt het beleid ten aanzien van nieuwe en bestaande situaties gelijkgetrokken en geldt voor beide een waarde van 10-6 per jaar als grens.

Het groepsrisico heeft betrekking op de kans dat er, als gevolg van een ongewenste gebeurtenis, een groep personen gelijktijdig om het leven komt. Het groepsrisico wordt uitgedrukt in een zogenaamde fN-curve, waarbij f de kans op het ongeval is en N het aantal slachtoffers.

Instrumenten

- Vergunningverlening en handhaving op grond van de Wm.
- Beoordeling van bestemmingsplannen.
- Het overzicht "Risico's in Drenthe op de kaart".
- AMvB-vuurwerk.

Uitwerking

In 2004 wordt het Besluit kwaliteitseisen externe veiligheid inrichtingen van kracht. Voor de uitvoering van dit besluit stelt de rijksoverheid in 2004/2005 geld beschikbaar voor de uitvoering van provinciale veiligheidsprojecten. De provincie overlegt met de gemeenten en andere partners over de uit te voeren projecten. In dit verband stelt de provincie ook een programma op voor de versterking van de vergunningverlening en handhaving van het externe veiligheids-

beleid. Dit programma voert de provincie projectmatig uit, gezamenlijk met de betrokken partners. Het doel is de implementatie van het externe veiligheidsbeleid in Drenthe op een zodanig niveau te brengen dat sprake is van een continue verbetering die in de jaren daarna kan worden vastgehouden.

Inzicht in de actuele risico's kan worden verkregen aan de hand van een risicoanalyse. Het opstellen daarvan is alleen verplicht voor bedrijven die daartoe zijn aangewezen in het Besluit risico zware ongevallen (BRZO). In Drenthe vallen slechts enkele bedrijven onder het BRZO.

Hiervoor gelden speciale veiligheidseisen.

Incidenteel wordt in het kader van een vergunningverlening c.q. m.e.r. een uitgebreide veiligheidsstudie uitgevoerd.

In het kader van de AMvB-vuurwerk is de provincie bevoegd gezag voor de vergunningverlening van grotere opslagen van consumentenvuurwerk en van het bezigen van vuurwerk bij evenementen. Bij deze vergunningverlening worden allerlei afstandscriteria in acht genomen.

In 2004 start een registratieplicht voor risicosituaties met gevaarlijke stoffen. Via deze registratieplicht wordt gelegd dat de provincie en de gemeenten informatie over risicovolle situaties moeten melden aan een daartoe in te richten centraal register. De provincie draagt bij aan het actueel houden van het register.

In februari 2002 is een eerste inventarisatie gepubliceerd van risicovolle objecten en situaties in onze provincie ("Risico's in Drenthe op de kaart"). Voornoemde inventarisatie is een aanzet voor een RIS, dat door alle betrokkenen kan worden gebruikt en in 2004 op Internet wordt geplaatst.

Energie

Doelstelling

- Uiterlijk in 2030 een duurzame energiehuishouding bij de bedrijven waarvoor de provincie het bevoegd gezag is op grond van de Wm.
- Uiterlijk in 2020 is energie-efficiëntie een regulier aspect in alle facetten van de bedrijfsvoering van de betrokken bedrijven.
- Uiterlijk in 2005 is de energie-efficiëntie van de bedrijven gereguleerd in de vergunning op grond van de Wm.
- Een adequate handhaving van de in de vergunning vastgelegde energie-eisen.

Instrumenten

- Vergunningverlening en handhaving op grond van de Wm.
- Convenant benchmarking energie-efficiëntie.
- Meerjarenafspraak energie-efficiëntie 2.

Uitwerking

Het reguleren van de energie-efficiëntie in de milieuvergunning vereist dat daarvoor in aanmerking komende bedrijven, of deelnemen aan het Convenant benchmarking energie-efficiëntie, of deelnemen aan de Meerjarenafspraak energie-efficiëntie 2. De resultaten daarvan worden namelijk vastgelegd in de milieuvergunning. Indien een bedrijf niet deelneemt aan een van beide convenanten, wordt via de vergunning een energieonderzoek of een onderzoek naar bepaalde besparingsmogelijkheden voorgeschreven. Vervolgens wordt voorgeschreven welke maatregelen moeten worden getroffen, mede afhankelijk van de resultaten van het onderzoek. Voorwaarde voor het realiseren van concrete besparingen is een adequate handhaving van de in de vergunning vastgelegde energie-eisen.

In de loop der jaren hebben bepaalde detailhandelsvestigingen het centrumgebied verlaten, ten gunste van een plek, perifeer ten opzicht van het centrum. Veelal ging het daarbij om een vestiging op het bedrijventerrein of, in een enkel geval, om een vestiging in het buitengebied. Voor detailhandelsbedrijven was dit aantrekkelijk, omdat zij terechtkwamen op goedkope locaties, met veel parkeerruimte. Zolang het daarbij alleen ging om voorzieningen met een grote ruimtebehoefte en om goederen die toch al minder goed pasten in het centrum (zoals bouwmaterialen), behoeft dit geen bezwaar te zijn. Maar van meet af aan waren ook bedrijven geïnteresseerd waarvoor, vanuit maatschappelijk oogpunt bezien, juist vestiging in het centrum gewenst was. Dit vanwege een goede evenwichtige centrumopbouw en een goede bereikbaarheid.

Om te bereiken dat de binnensteden ook in de toekomst goed blijven functioneren en om zoveel mogelijk voorzieningen goed bereikbaar te houden voor alle bevolkingsgroepen (ook de minder mobiele, die niet over een auto beschikken), wordt vestiging van een beperkt aantal branches buiten de centra toegestaan.

De mogelijkheden voor vestiging van detailhandel buiten de binnensteden dienen in de (sub)-streekcentra structureel te worden geregeld door één of enkele specifieke locaties als zodanig te bestemmen en te ontwikkelen, die gunstig zijn uit een oogpunt van bereikbaarheid (voor locatietypen zie ook bijlage D). In de hoofdkernen wordt vestiging afhankelijk gesteld van een gebleken noodzaak.

Het doel is zoveel mogelijk complementariteit te realiseren en zo weinig mogelijk concurrentie tussen het bestaande centrum en de perifere locaties. Daarom is vestiging buiten de centra alleen mogelijk voor die voorzieningen/branches waarvoor dit goed gemotiveerd kan worden (geen bijdrage aan de levendigheid van dat centrum, of daarop een negatieve invloed hebben en goed bereikbaar). Het gaat daarbij in zijn algemeenheid om goederen die gevaar opleveren voor de omgeving (bijvoorbeeld door brand- of explosiegevaar), voorzieningen met een omvangrijk aandeel van volumineuze goederen, of andere voorzieningen met zeer specifieke ruimtebehoeften, die redelijkerwijs in het centrum niet meer inpasbaar zijn. Branches die zich buiten het centrum kunnen vestigen, zijn onder meer: auto's, boten, caravans/tenten, woning-inrichting (waaronder meubels), keukens en sanitair, bouwmarkten en tuincentra (zie voor tuincentra C.8.7.).

De afbakening van het centrumgebied en de bestemmingsregeling van de locaties buiten de centra met vestigingsmogelijkheden voor detailhandel, is primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Het is gewenst, dat de gemeente in de bestemmingsregeling een duidelijke omschrijving opneemt van het assortiment. Bij het bieden van mogelijkheden voor detailhandel buiten de centra dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid om een functionele en visuele verbinding te leggen met het centrumgebied, met de mogelijkheden voor mobiliteitsbeheersing en met de bereikbaarheid per OV. Om te voorkomen dat zich voorzieningen buiten het centrum vestigen, zonder dat daar vanwege de omvang een reden voor is, geldt als minimum voor de omvang van deze perifere vestiging een oppervlakte van 1.000 m², met een ontheffingsmogelijkheid voor 500 m² voor de branche keukens en sanitair.

Bestaande bedrijven op locaties die niet overeenstemmen met het hiervoor vermelde beleid, kunnen gehandhaafd blijven. Uitbreidingen zijn mogelijk, mits beperkt van omvang. Forse uitbreidingen vinden plaats op een locatie die voldoet aan het beleid in het POP II. De gemeenten kunnen in een detailhandelsvisie hun voorstellen voor vestigingsmogelijkheden voor detailhandel op locaties onderbouwen. Uitgangspunt blijft het handhaven van de functie

van de stedelijke centra en het ontwikkelen van een complementair aanbod van detailhandelsfuncties binnen de stedelijke en regionale structuur.

Van gemeenten wordt verwacht dat zij in bestemmingplannen voor locaties van bedrijven en voorzieningen, detailhandelsfuncties helder omschrijven en in de praktijk handhaven. Actuele bestemmingsplannen zijn hierbij onmisbaar.

C.8.6. Recreatie en toerisme

Doelstelling

- Het verbeteren van de positie van Drenthe op de Nederlandse vakantiemarkt en daarmee het realiseren van een groter aantal overnachtingen en een hoger bestedingsniveau.
- Het kwalitatief en kwantitatief op peil houden - en waar mogelijk verbeteren - van de recreatiemogelijkheden.

Instrumenten

- Stimuleringsgelden.
- Beoordeling bestemmingsplannen.

Het belang van het toerisme voor Drenthe is aanzienlijk. Uit een onderzoek van het Nederlands Economisch Instituut (2002) blijkt dat de toeristische sector in belangrijke mate bijdraagt aan de economische bedrijvigheid in onze provincie. Recreanten kennen namelijk in het algemeen een relatief hoog bestedingsniveau. Ook levert deze sector een bijdrage aan de instandhouding van voorzieningen in de kernen en daarmee aan de vitaliteit van het platteland. Het aanbod van voorzieningen in dorpen met een hoog toeristisch-recreatief bezoek, is hoger dan elders.

Drenthe heeft een aantal specifieke kenmerken die een grote aantrekkingskracht hebben op recreanten en toeristen. De grootste aantrekkingskracht zit in het Drentse landschap, de natuur en de cultuurhistorie. De op Drenthe georiënteerde vakantieganger hecht grote waarde aan een mooi en afwisselend landschap, veel bos en heide, een rustige omgeving en veel leuke plekjes en bezienswaardigheden.

Het duurzaam instandhouden en verbeteren van de natuurgebieden, bossen en waardevolle landschappen is daarom ook voor toerisme en recreatie van groot belang. Deze gebieden bepalen in belangrijke mate het imago van de provincie en zijn het decor van de recreatief-toeristische ontwikkelingen en activiteiten.

Speerpunten toerisme

Het provinciale toeristisch beleid richt zich op selectieve groei van het toerisme, waarbij kwaliteitsverbetering, product vernieuwing en promotie de belangrijkste begrippen zijn. De acties richten zich grofweg op het stimuleren van het bedrijfsleven, het in de markt zetten van "nieuwe" thema's en acties gericht op promotie en marketing. De belangrijkste dagattracties zijn weergegeven op kaart 2.

Naast de meer algemene ruimtelijke vraag die voortvloeit uit de behoefte aan een kwalitatief hoogwaardige en economisch sterke verblijfsrecreatie, is er een aantal specifieke speerpunten in het toeristisch beleid die gebaseerd zijn op het "Drents eigene". Het gaat hierbij met name om de thema's cultuurtoerisme en plattelandstoerisme. Zo is het cultuurtoerisme gericht op het creëren van goede (dus ook ruimtelijke) voorwaarden voor de realisatie en instandhouding van musea en attractiepunten. Maar ook activiteiten die zijn gericht op de beleving van de cultuurhistorie van het landelijk gebied en van de diverse waardevolle kernen, staan hierbij centraal.

Het plattelandstoerisme is vooral gericht op het toegankelijk houden en maken van het landelijk gebied voor actieve vormen van recreatie, zoals fietsen, wandelen, paardrijden en water-

sport. Daarnaast worden recreatieve nevenfuncties van agrarische bedrijven gestimuleerd. Voorbeelden hiervan zijn bed&breakfast-accommodaties en het kamperen bij de boer. De specifieke ligging en productieomstandigheden van agrarische bedrijven laten echter veel meer recreatieve producten toe, zoals verkoop van streekproducten, kijkboerderijen etc. De verschijning van het gehele bedrijf dient echter goed ingepast te worden c.q. te blijven in de landelijke omgeving en in het ruimtelijk karakter van het omringende buitengebied. De uitstraling als agrarisch bedrijf dient in stand te blijven.

Een aantal fiets- en wandelroutes en vaarwegen maakt deel uit van een (inter)nationaal of regionaal netwerk. Het is van belang dat de structuur van deze netwerken ook ruimtelijk wordt gegarandeerd. Dit kan door bij ruimtelijke ingrepen bestaande routes in te passen, dan wel alternatieven aan te bieden. Alle Drentse vaarwegen maken bijvoorbeeld deel uit van de Beleidsvisie recreatietoervaart Nederland(BRTN)-Basistoervaartnet. De BRTN heeft de status van een planologische kernbeslissing.

Wat de dagtochten betreft is de gemeente Emmen koploper. Deze gemeente telt de meeste dagtochten en is ook in termen van bestedingen de belangrijkste bestemming in Drenthe. Dit hangt uiteraard samen met de aanwezigheid van het Noorder Dierenpark. Als vakantiebestemming zijn vooral de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden en Westerveld in trek. Ook in termen van bestedingen en werkgelegenheid vormen deze gemeenten het zwaartepunt van het verblijfstoerisme binnen onze provincie. Zo komt in de gemeente Westerveld een op de vier arbeidsplaatsen voort uit het toerisme.

De steden

De voorzieningen in steden en dorpen zijn onlosmakelijk verbonden met een vakantie in Drenthe. Ze vervullen op zich geen autonome rol, maar ondersteunen de kwaliteit van de vakantie in Drenthe. De activiteiten en voorzieningen in de steden (en dorpen) geven veel levendigheid gedurende het - steeds langer wordende - vakantie seizoen.

De centrumgebieden van Hoogeveen, Meppel, Emmen, Assen, Roden en Coevorden zijn de dragers van een aantrekkelijke recreatie-, vermaak-, cultuur-, en winkelomgeving. Door het aanbieden van een aantrekkelijk centrumgebied (hardware) en het scheppen van overige organisatorische voorwaarden (software) wordt de stad als "elk weer" accommodatie versterkt. Naast de Drentse steden zijn ook Groningen en Zwolle van betekenis voor toeristen in Drenthe. De door de gemeenten ontwikkelde Toeristisch Recreatieve Ontwikkelingsplannen bieden voldoende aanknopingspunten voor een verdere uitwerking. De provincie ziet Coevorden en Meppel als de havenpoorten van Drenthe waarin, vanuit recreatief oogpunt bezien, de relatie met het water c.q. de waterwegen van nature het sterkst is. Emmen staat vooral in het teken van de dierentuin en de veenattracties, terwijl Assen met het circuit van Drenthe en de rijwielvierdaagse zich vooral als sportstad manifesteert. De toeristische betekenis van Hoogeveen staat vooral in het teken van "glas" en het vliegveld. In Roden is de ontwikkeling van een vrijetijdsboulevard kansrijk. Duidelijk is dat er kansen liggen om, samen met marktpartijen en betrokken gemeenten, de stedelijke economie te versterken.

Ontwikkeling recreatiebedrijven

Het is een gegeven dat de verblijfsrecreatie zich het sterkst heeft ontwikkeld in de aantrekkelijke, maar tevens vaak kwetsbare gebieden. De grote belangstelling voor het recreëren nabij en in bos- en natuurgebieden kan daarom een spanning opleveren: het conflicteren van natuurdoelen en bedrijfsbelangen. Dit spanningsveld vraagt voor de komende planperiode om een zorgvuldige en evenwichtige oplossing. Immers, realisatie van natuurdoelen in de EHS en de ontwikkeling van de voor Drenthe belangrijke recreatief/toeristische sector zijn beide belangrijke beleidsonderwerpen. De provincie heeft inmiddels een aanzet gegeven om deze problematiek

scherper in beeld te krijgen, door mee te werken aan een pilot-visie in de gemeente Westerveld. Bij deze pilot worden de diverse actoren betrokken.

Na een inventarisatie van de wensen van de ondernemers in Westerveld en het in beeld brengen van het toekomstperspectief vanuit natuur- en landschap voor recreatiebedrijven, wordt eerst gekeken waar zich knelpunten voordoen. Vervolgens wordt, na een weging van de diverse belangen, bezien of het mogelijk is voor deze knelpunten een oplossing te vinden. Ook zal onderzoek worden gedaan naar de kwaliteit, de diversiteit en de capaciteit van de toeristische bedrijven in Westerveld. Naast aandachtsgebieden als leefbaarheid, inpassing in het landschap, cultuurhistorie en natuur, wordt rekening gehouden met de economische continuïteit, de mobiliteitseffecten en de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van het betrokken bedrijf (zoals een duurzame bedrijfsvoering en duurzaam bouwen). Dit houdt in dat de discussie over de recreatiemogelijkheden in het project Westerveld zich uitstrekt over het gehele grondgebied van de gemeente. Resultaten van deze pilot worden gebruikt voor het (integraal) formuleren van oplossingsrichtingen.

Het project Westerveld levert aanbevelingen op voor een uitwerkingsplan van het POP: "Ontwikkelingsmogelijkheden recreatiebedrijven in kwetsbare gebieden", waarbij ook invulling wordt gegeven aan matrix B. Het streven is om het uitwerkingsplan eind 2004 af te ronden. Voor de beoordeling van initiatieven kan het uitwerkingsplan aanvullende handvatten aanleveren. Voor recreatiebedrijven in de zones I en II (zie ook C.4.1.) bestaan ruime mogelijkheden voor vestiging en uitbreiding. Voorzover het uitwerkingsplan aanleiding geeft meer ontwikkelingsmogelijkheden te bieden dan in dit POP is beschreven, wordt een procedure tot wijziging van het POP gestart.

Recreatieve ontsluiting

Voor de toerist is het belangrijk dat natuur, bos en landschap goed ontsloten zijn, voorzover dat uit een oogpunt van natuurwaarden mogelijk is. Dit betekent dat niet alles overal kan. De ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer zal zoveel mogelijk buiten bos en natuurgebieden plaatsvinden. Een milieuvriendelijke vorm van ontsluiting, zoals fietsen, wandelen en paardrijden kan echter op veel plaatsen, mits er geen directe aantasting plaatsvindt van natuurwaarden of stiltegebieden. De structuur van de ontsluiting is, op basis van een zoneringsgedachte, gericht van intensief naar extensief. Dat wil zeggen dat een meer intensieve en zwaardere ontsluiting plaats kan vinden in de gebieden die niet kwetsbaar zijn voor verstoring en meer extensief in de gebieden die kwetsbaarder zijn. In de praktijk kan worden gedacht aan geasfalteerde fietspaden in weinig kwetsbaar bosgebied, terwijl een halfverhard pad of een zandpad een optie is voor de "gevoeligere" gebieden.

Rust en stilte is een schaars goed. Het is ook voor het toerisme niet wenselijk dat gemotoriseerd niet-bestemmingsverkeer tot in bossen en natuurgebieden kan komen. Toegankelijkheid wordt gegarandeerd door een systeem van natuurtransferia en parkeerplaatsen aan de randen van deze gebieden. Bij vestiging of uitbreiding van toeristisch/recreatieve bedrijven wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan een zo kort mogelijke aansluiting op het ontsluitende en hoofdwegennet, in relatie tot de omvang van het bedrijf.

Ontwikkelingsmogelijkheden per sector

Verblijfsrecreatie

Door de positie van Drenthe op de Nederlandse vakantiemarkt te versterken, groeit het aantal overnachtingen en neemt het bestedingsniveau toe. Die groei komt mede tot stand door het kwalitatief en kwantitatief op peil houden - en waar mogelijk verbeteren - van de recreatiemogelijkheden. Hiervoor gelden verschillende stimuleringsmaatregelen, onder meer gericht op het subsidiëren van vestiging, uitbreiding en kwaliteitsverbetering van bedrijven. In dit verband

worden ook projecten ontwikkeld die erop gericht zijn de interne milieuzorg te verbeteren, alsmede de landschappelijke inpassing van de toeristische bedrijven in hun omgeving.

Voor de continuïteit van de totale toeristische sector zijn uitbreidingsmogelijkheden voor de verblijfsrecreatie van belang. Schaalvergroting, kwaliteitsverbetering en kostenbeheersing zijn en blijven nodig om de sector concurrerend te houden. Bij de verdere ruimtelijke ontwikkeling van de verblijfsrecreatie ligt het accent op versterking en uitbreiding van bestaande bedrijven, waaronder de mogelijkheid van omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen.

Nieuwe bedrijven kunnen worden gevestigd in zone I, II of III van de integrale zonering. Om de versterking van het landelijk gebied te beperken, worden nieuwe bungalowcomplexen alleen toegestaan op locaties in zone I, II of III, voorzover deze aansluiten op de (sub)streekcentra en in de nabijheid liggen van de hoofdinfrastructuur en de OV-voorzieningen.

Aan grootschalige ontwikkelingen nieuwe verblijfsrecreatie wordt alleen medewerking verleend, indien vooraf een visie wordt opgesteld voor een groter gebied, waarin landschap, natuur en landbouwkundige ontwikkelingen worden betrokken. Er ontstaat een duidelijke meerwaarde bij een integrale aanpak van deze gebieden. Daarom zijn deze gebieden prioritair voor de aanleg van nieuwe bossen en bij de uitwerking van de ontwikkelingsgerichte aanpak van het landschap. Op deze wijze wordt de aantrekkelijkheid van de voorkeursgebieden voor nieuwvestiging vergroot. De komende planperiode zal de provincie, samen met recreatie- en natuurorganisaties, zich inzetten om de voorkeursgebieden nader in te vullen.

De vestiging van kleinschalige accommodaties, die ten dele op een boerderij plaatsvinden is afhankelijk van de kwaliteit van de omgeving. Dit geldt ook voor pensions en appartementen binnen bestaande bebouwing en voor kamperen bij de boer en bij burgers. De instandhouding en versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied zijn hierbij van grote betekenis. Een doorontwikkeling van deze vormen van kleinschalige verblijfsrecreatie naar een (meer) volwaardig bedrijf is mogelijk, voorzover dit voldoet aan de gestelde eisen voor nieuwvestiging. Voor nieuwe hotels geldt in het algemeen dat deze worden gesitueerd in of aansluitend op een kern of aansluitend op de hoofdinfrastructuur.

Een aspect van verblijfsrecreatie dat veel aandacht vraagt is het tegengaan van permanente bewoning van recreatiewoningen. Permanente bewoning leidt tot een verlies aan capaciteit in de verblijfsrecreatie (met extra behoefte elders), een verminderde economische omzet(groei) en werkgelegenheid en is strijdig met het verstedelijkingsbeleid. Daarom is het belangrijk dat gemeenten permanente bewoning niet toestaan. De uitvoering van dit beleid vergt een goede regeling in het bestemmingsplan, in combinatie met een actieve handhaving. Het gaat ondermeer om voorschriften voor een complexgewijs beheer, in combinatie met het voorkomen dat een terrein of complex in kleinere eenheden wordt opgedeeld en verkocht (het zogenaamde "uitponden") en het stellen van voorwaarden aan bewoning.

Vanuit kwaliteitsoverwegingen geldt een maatvoering voor recreatiewoningen in het buitengebied, als voor woningen. Het is niet de bedoeling dat recreatieparken zich gaan presenteren als reguliere woonwijken. De verkaveling en opzet maken het recreatieve karakter herkenbaar. Naast aandacht voor een landelijke verschijningsvorm, waarbij onder andere gedacht moet worden aan de gootlijn en nokhoogte, wordt 100 m² als maximum gehanteerd voor de totale oppervlakte.

Dagrecreatie

Recreatief (mede)gebruik draagt bij aan de leefbaarheid van het landelijk gebied. Dit geldt voor extensieve vormen van dagrecreatie (fietsen, wandelen, paardrijden en varen) maar ook voor kleinschalige dagattracties. Behoud van bestaande, maar ook de verdere ontwikkeling van

- veelal publieke - infrastructuur wordt nagestreefd. Hierbij wordt vooral bedoeld op voorzieningen die deel uitmaken van provinciale en landelijke hoofdstructuren.

Ontwikkeling van grootschalige dagattracties vindt bij voorkeur plaats aansluitend aan (sub)streekcentra, onder meer in stadsrandzones. Bij vestiging of uitbreiding van bedrijven wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan een zo kort mogelijke aansluiting op het ontsluitende en hoofdwegennet, in relatie tot de omvang van het bedrijf. Aan het oprichten van zogenaamde slechtweer voorzieningen op bestaande terreinen wordt meegewerkt, mits sprake is van een goede landschappelijke inpassing en geen aantasting van omgevingswaarden plaatsvindt. Voor heel Drenthe zijn verschillende recreatie mobiliteitsplannen opgesteld. Waar nodig en waar mogelijk wordt concentratie van voorzieningen en de aanleg van transferia nagestreefd.

Op kaart 2 staan de zwemplassen en in te richten plassen met meervoudige recreatieve functie. Voor de zwemplassen geldt een bescherming voor de waterkwaliteit en het voorzieningenniveau (zie C.3.2, Overige oppervlaktewaterfuncties). Deze bescherming is niet van toepassing voor de plassen met een meervoudige recreatieve functie.

Maneges

Maneges fungeren als knooppunten en uitvalsbasis voor de ruitersport. Maneges en paardenrecreatieverblijven worden beschouwd als toeristisch-recreatieve bedrijven. Ook mengvormen, zoals een paardenhouderij met een aantal recreatie-appartementen, vallen hieronder. Gezien de toenemende populariteit is het belangrijk om in Drenthe goede faciliteiten te kunnen aanbieden. Een punt van zorg is de omvang van de bebouwing, in relatie tot de omgeving. Voor veel bedrijven is het oprichten van een rijhal noodzakelijk. Gezien de omvang van de rijhallen, leidt dit tot een verstening van het buitengebied, hetgeen ongewenst is. Voorzover inpasbaar in de omgeving, dienen maneges en paardenrecreatiebedrijven daarom te worden gevestigd in een kern. Blijkt vestiging in een kern niet mogelijk te zijn, dan is vestiging toegestaan in voormalige agrarische bebouwing, in de nabijheid van een hoofdkern of (sub)streekcentrum. Ook in dat geval geldt het vereiste van inpasbaarheid. Van vorenstaande kan alleen worden afgeweken op basis van door de gemeente geformuleerd beleid, dat de instemming heeft van de provincie.

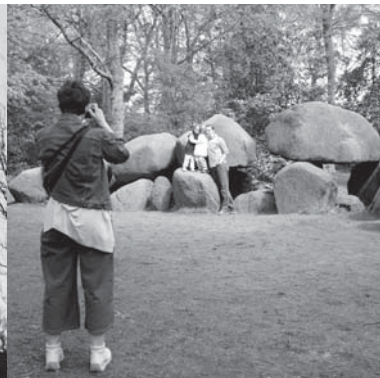
Vaarrecreatie

Het toeristisch beleid is gericht op het openhouden en het voor de recreatietoervaart beter geschikt maken van het huidige vaarwegennet. Daarnaast wordt gestreefd naar het heropenen van de vaarverbinding Zuidlaardermeer - Oost Groningen (in Drenthe het Grevelingskanaal) en Erica - Ter Apel. De vaarverbinding Erica - Ter Apel betreft het zogenaamde Oranjedorptracé (zie kaart 4).

Verdere aandachtspunten zijn het bevaarbaar maken van de Kolonievvaart/Norgervaart en (delen van) het Oranjekanaal.

Steeds meer schepen kiezen voor een ligplaats in de provinciale vaarwegen. In een aantal gevallen is dat om nautische, waterhuishoudkundige, landschappelijke, ecologische, of recreatieve redenen ongewenst. Daarom wordt een ligplaats alleen toegestaan, voorzover dat vanuit aanwezige belangen niet op bezwaren stuit. Het nemen van een ligplaats in de winterperiode is in beginsel verboden. Dit beleid is uitgewerkt in nadere regels, in de Verordening wegen en waterwegen provincie Drenthe.

Het Paterswoldsemeer heeft een recreatieve functie. Bij het Leekstermeer blijft de nadruk liggen op het behoud en de ontwikkeling van de natuur. Bij het Zuidlaardermeer is de bestaande verhouding tussen recreatie en natuur de basis. Verbetering van de bestaande recreatieve voorzieningen moeten binnen dit hoofddoel passen. Bij de twee laatstgenoemde gebieden is overigens de Vogelrichtlijn van toepassing (zie C.11.2.).

Geluidshinder opleverende vormen van recreatie

Geluidshinder opleverende recreatievormen (motorcross, kleiduivenschietsen, modelvliegtuigjes en dergelijke) worden in principe ondergebracht in de drie bestaande regionale geluidsportcentra. Deze centra liggen nabij Assen, Roden en Emmen (zie kaart 2). Daarnaast zijn er twee lokale motorsportterreinen, nabij Zuidwolde en Westerbork. Al deze terreinen, met uitzondering van Westerbork, zijn voorzien van een geluidzone. Het totaal aan geproduceerd geluid van alle activiteiten op een bepaald terrein mag niet meer zijn dan de zone toestaat. Daarnaast wordt terughoudend omgegaan met het toestaan van activiteiten gedurende de nachtperiode (23.00 uur-7.00 uur). Meer specifiek geldt het volgende beleid voor de afzonderlijke terreinen.

Circuit van Drenthe c.q. Geluidsportcentrum Assen

De Stichting Circuit van Drenthe wordt ondersteund bij haar pogingen om te behoren tot de beste circuits ter wereld. Voor activiteiten georganiseerd door de stichting gelden, aanvullend op de geluidzone, nog enkele restricties. Dit houdt in: ten hoogste twaalf zogenaamde evenementen van het type 0 (popconcerten) en 1 (waaronder de TT en Superbike) en ten hoogste 27 zogenaamde lawaaidagen van het type 2. Deze voorwaarden worden opgenomen in de geldende milieuvergunning. Aanvullende, door anderen te organiseren activiteiten, zoals een mogelijk aan te leggen motorcrossterrein en de activiteiten op het Verkeerspark (inclusief Party-Town en kartcentrum) worden primair getoetst aan de geluidzone.

Geluidsportcentrum Steenbergerveld (Roden)

Het Steenbergerveld kent nog slechts beperkte mogelijkheden voor uitbreiding, binnen de geldende geluidzone. Dit vanwege de hinder die samenhangt met reeds vergunde activiteiten. Een eventuele verdere uitbreiding zal worden beoordeeld in het kader van een aanvraag van een vergunning op grond van de Wm.

Geluidsportcentrum Pottendijk (Emmen)

Alleen sturen op de vastgestelde geluidzone.

Lokale motorsportterreinen in Zuidwolde en Westerbork.

Deze terreinen zijn alleen voor lokaal gebruik. Dit betekent voor het terrein in Westerbork alleen trainingen en recreatief motorgebruik gedurende minder dan 8 uren per week. Het terrein in Zuidwolde wordt alleen gebruikt voor trainingen en onderlinge clubwedstrijden gedurende niet meer dan 13 uren per week.

C.8.7. Land- en tuinbouw

Doelstellingen

- Een duurzaam, veilig en concurrerend producerende land- en tuinbouw.
- Een goed economisch perspectief voor de land- en tuinbouw.

Instrumenten

- Financiering stimuleringsprojecten.
- Kennisoverdracht.
- Communicatie met de sector.
- Beoordeling bestemmingsplannen.

De land- en tuinbouw is voor Drenthe een belangrijke sector. De Drentse landbouw is sterk grondgebonden en zal dit in de toekomst ook blijven. Landbouw is en blijft in Drenthe verreweg de grootste grondgebruiker. Ca. 73% van de totale oppervlakte van Drenthe is agrarisch gebied (ca. 196.000 ha). Naast het feit dat er in de landbouw geld wordt verdiend, is de land-

bouw ook van essentieel belang voor de instandhouding van de (kwaliteit van) de sociale structuur van het platteland.

In toenemende mate levert de landbouw een bijdrage aan activiteiten gericht op landschaps- en natuurbeheer. Ook het bieden van kleinschalige recreatiemogelijkheden en het vervaardigen van streekgeen producten wordt steeds meer als een vorm van bedrijfsverbreding opgepakt.

Het perspectief van de landbouw is in grote mate afhankelijk van het beleid van de EU. Het GLB van de EU wordt hervormd. Deze hervorming zal waarschijnlijk resulteren in een inkomenssteun op basis van hectaretoeslagen in plaats van prijsondersteuning van producten. De consequenties voor de Drentse landbouw zijn op dit moment nog niet helder.

De algemene verwachting is wel dat door de liberalisering van de handelsmarkten en het GLB er een verdergaande schaalvergroting van de bedrijven zal plaatsvinden. De afname van het aantal agrarische bedrijven zal zich daarom gestaag voortzetten.

Het aandeel van landbouw in het grondgebruik loopt ook nog steeds gestaag terug. Een groot deel van de vrijgekomen grond wordt aangewend voor natuurontwikkeling, stedelijke ontwikkeling en recreatieve doeleinden. Vooral op en langs de rand van het Drents Plateau zal de wisselwerking met recreatie, landschap, natuur, cultuurhistorie, woonomgeving, stedelijke uitloop, schone lucht, cultuurwaarden en waterwinning een steeds grotere rol gaan spelen. De aard van de Drentse landbouw betekent ook dat, in vergelijking met andere regio's in Nederland, het samengaan met deze andere belangen minder moeilijk verloopt dan elders (grondgebonden karakter, meer ha's per bedrijf en een relatief lagere milieubelasting).

De provincie heeft, samen met het Drents bestuur van de Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (NLTO) de Drentse Landbouw Agenda opgesteld. Deze nota geeft een beeld van het economisch belang en het perspectief van de landbouw. De inkomenspositie en het economisch belang van de sector staat in de nota centraal. Deze Landbouw Agenda heeft mede als input gediend voor dit omgevingsplan. In de nota wordt onder meer geconstateerd dat schaalvergroting, naast de structuur van de bedrijven, ook ruimtelijke consequenties heeft. De bebouwingsoppervlakten moeten - ook vanwege (dier)welzijnseisen - voldoende mogelijkheden bieden om te kunnen groeien. Dit is nader uitgewerkt in de integrale zonering onder C.4.1.

Naast het groter worden van landbouwbedrijven op bestaande locaties, is het mogelijk dat in sommige gevallen overgegaan wordt tot het verplaatsen van bedrijven, omdat de productie-omstandigheden op de bestaande locaties in de knel komen. Hier denkt de provincie actief in mee, waarbij de integrale zonering het uitgangspunt is.

De Landbouw Agenda eindigt met een aantal actiepunten die - in nauw onderling overleg - verder worden uitgewerkt.

Nieuwe bebouwing in het buitengebied wordt in het algemeen alleen binnen de bouwpercelen toegestaan. Torensilo's hoger dan 12 m worden niet toegestaan, omdat er met rijkuielen en sleufsilo's voldoende alternatieve mogelijkheden zijn. Buiten de bouwpercelen wordt voor agrarische doeleinden alleen medewerking verleend aan schuilstallen, mits aan de inpassing in het landschap de nodige zorg wordt besteed. Het karakter van het landschap dient niet negatief te worden beïnvloed. Open gebieden, zoals essen, stroomdalen en sommige veld- en veenontginningen, dienen open te blijven. Ook de vormgeving van dergelijke bebouwing dient aan te sluiten bij de omgeving. De vestiging van nieuwe agrarische bedrijven buiten bestaande lint-bebouwing in de Veenkoloniën is mogelijk, indien dit onderdeel is van een planmatige aanpak.

Melkveehouderij en akkerbouw

De melkveehouderij in Drenthe is relatief wat groter en extensiever dan het gemiddelde Nederlandse bedrijf. Het aantal veebedrijven neemt af, terwijl de afname van de veestapel en het areaal minder omvangrijk is. Er is dus sprake van een substantiële schaalvergroting.

Als gevolg van de hervormingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de EU krijgt de zuivelsector te maken met prijsdalingen. Verwacht wordt dat de melkprijs met ongeveer 20% zal dalen. Hoewel dit deels gecompenseerd wordt, zal dit de inkomensvorming op de melkveehouderijbedrijven verder onder druk zetten. Naast beperkte mogelijkheden voor het bedienen van nichemarkten, zal verdere schaalvergroting het antwoord van de zuivelsector zijn. Dit vraagt ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden. In de Veenkoloniën worden mogelijkheden geboden voor de inplanting van melkveehouderijen (zie kaart 3).

Akkerbouw is qua grondgebruik de grootste landbouwsector in Drenthe. De sector is sterk afhankelijk van marktordeningproducten als graan, suiker en aardappelzetmeel en is daarmee extra gevoelig voor veranderingen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de EU. De consequenties van de hervorming van het Europees landbouwbeleid voor granen en zetmeelaardappelen en de uitbreiding van de EU, zullen de toch al niet rooskleurige economische positie van de akkerbouw verder beïnvloeden. Overblijvende bedrijven zullen wel groter worden.

Biologische landbouw

Biologische landbouw kan gezien worden als één van de vormen van duurzame landbouw. Biologische productie kan een gezond economisch perspectief bieden, omdat de vraag naar biologische producten groeiende is en voor biologische producten een hogere prijs betaald wordt. Biologische landbouw draagt bij aan de vermindering van milieubelasting, omdat bijvoorbeeld geen kunstmest en chemisch gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. Bij de ontwikkeling van milieuvriendelijke en diervriendelijke bedrijfsvoeringsmethoden speelt de biologische sector een voortrekkersrol. Verder blijken biologische boeren relatief vaak activiteiten op het gebied van natuur- en landschapsbeheer te ontwikkelen en zijn biologische bedrijven dikwijls sterker gericht op een directe relatie met de consument.

Vanwege de bijdrage van biologische landbouw aan een duurzame ontwikkeling en omdat het om een nog kleinschalige sector gaat, wil de provincie de ontwikkeling van biologische landbouw extra stimuleren. Dit gebeurt door medefinanciering van projecten, met name gericht op kennis- en marktontwikkeling.

Intensieve veehouderij

De provincie voert voor deze sector al geruime tijd een terughoudend beleid. Naast de milieubelasting (emissies) speelt, vanwege de vereiste bebouwing, ook de ruimtelijke beïnvloeding van de gebiedskenmerken en het landschap een rol (grootschaligheid en bouwmassa). Aangaande de uitbreiding van bestaande bedrijven in zone I en II, wordt (qua bouwperceel) ruimte geboden voor continuïteit van bedrijven met perspectief (zie C.4.). De aanbevelingen van de Klankbordgroep Intensieve Veehouderij uit PS, zijn hiermee overgenomen.

Daarnaast is er een beperkte ruimte voor het oplossen van knelpunten voor natuur en milieu door verplaatsing van bestaande bedrijven. Op deze wijze houden bestaande bedrijven kans op ontwikkeling, is er ruimte voor het oplossen van milieuproblemen en wordt voorkomen dat normopvulling plaatsvindt, dan wel schone gebieden meer worden belast. De ruimte die wordt geboden voor uitbreiding, dan wel inplaatsing, neemt per zone af. De precieze mogelijkheden zijn aangegeven bij de beschrijvingen van de afzonderlijke zones.

Tuinbouw

De teelt van vollegrondsgroenten en bloementeelt stelt hoge eisen aan de productieomstandigheden. Verwerking en opslag nemen een steeds belangrijkere plaats in. Dit heeft een directe ruimteclaim tot gevolg. Wisselteelt en beregening zijn daarbij voorwaarden.

Van belang zijn de twee glastuinbouwconcentraties bij Emmen (Klazienaveen en Erica). De verdere ontwikkeling van de glastuinbouw tot 500 ha in 2010 krijgt gestalte door de uitbreiding van de locaties Klazienaveen (het Rundedal) en Erica. De ruimtelijke vertaling van de doelstel-

ling om het areaal glastuinbouw uit te breiden naar 1.000 ha in 2020 zal in de komende jaren gestalte krijgen.

Uit een oogpunt van werkgelegenheid, ruimte, watervoorziening, milieu, landschap, afzet en infrastructuur is uitbouw van dit regionale centrum van nationale betekenis, mogelijk en gewenst. De overloop uit het "volle" westen en midden van Nederland wordt gestimuleerd. De uitbreiding van deze complexen biedt meer mogelijkheden om milieudoelen te realiseren dan in de oude glastuinbouwgebieden. Buiten de twee concentratiegebieden wordt glastuinbouw tegengegaan. Alleen bij agrarische bedrijven wordt een maximum oppervlakte van 1.000 m² ondersteunend glas toegestaan. Aanvullend daarop wordt in de Veenkoloniën, indien dit vanuit economisch perspectief voor de landbouw wenselijk is, meer ruimte geboden voor ondersteunend glas, tot een maximum oppervlakte van 5.000 m². Als voorwaarde geldt hierbij dat dit plaats moet vinden op het agrarisch bouwperceel en past binnen de AOK.

De assimilatieverlichting in tuinbouwkassen dient te voldoen aan de geldende rijksregels terzake. De laatstbekende is de AMvB-Glastuinbouw (21 februari 2002). Daarin is onder meer opgenomen dat in de periode van 1 september tot 1 mei de toepassing van assimilatieverlichting van 20.00 uur tot 24.00 uur niet is toegestaan, tenzij het licht voldoende is afgeschermd. Deze regeling wordt door gemeenten uitgevoerd.

Voor kwekerijen is het uitgangspunt dat deze in (voormalige) agrarische bebouwing in zone I en II gevestigd kunnen worden. Toevoeging van het onderdeel detailhandel aan dergelijke kwekerijen wordt niet toegestaan, behoudens voorzover het gaat om de verkoop aan huis van ter plaatse gekweekte producten. Een verdere uitgroei tot tuincentrum, door toevoeging van een detailhandelsonderdeel van andere dan ter plaatse gekweekte producten, wordt niet toegestaan.

Op deze algemene regel kan een uitzondering worden gemaakt voor kwekerijen, die liggen in de directe nabijheid van een (sub)streekcentrum of hoofdkern, mits inpasbaar, gelet op de omgevingskwaliteit van het desbetreffende gebied.

Nieuwbouw is alleen mogelijk als een gemeente in bijvoorbeeld een bestemmingsplan of een sectorale nota, voorkeursgebieden heeft aangegeven voor nieuwvestiging van kwekerijen.

Verbrede landbouw

Het starten c.q. uitbreiden van activiteiten gericht op verbreding van landbouwbedrijven is veelal noodzakelijk voor een voldoende brede bedrijfseconomische basis, om de continuïteit van de bedrijfsvoering als geheel te kunnen garanderen. Onder verbreding verstaan wij in dit verband de toevoeging van een bedrijfstak aan een agrarisch bedrijf, waarbij de toegevoegde tak niet de primaire productie betreft en ondergeschikt blijft aan de hoofdactiviteit: de landbouw. Verbreding draagt bij aan de leefbaarheid van het platteland. Daarom verdienen activiteiten die gericht zijn op verbreding van landbouwbedrijven een plaats in het landelijk gebied. Verbreding van een agrarisch bedrijf kan betekenen dat aan de agrarische hoofdbestemming een nevenbestemming voor kleinschalige bedrijvigheid wordt toegevoegd. De verschijning van het gehele bedrijf dient goed ingepast te worden c.q. te blijven in de landelijke omgeving en in het ruimtelijk karakter van het omringende buitengebied. De uitstraling als agrarisch bedrijf dient in stand te blijven. De nadere invulling is afhankelijk van de aanwezige omgevingskwaliteiten.

Onderscheid kan worden gemaakt in:

- afzet van regionale producten: huis- en marktverkoop (het beleid voor de detailhandel is hierop niet van toepassing);
- verbreding met een niet-landbouw activiteit, zoals toerisme, logementen, kamperen bij de boer en zorgboerderijen;
- productie van collectieve goederen: natuur- en landschapsbeheer.

Landbouw en milieu

De milieudruk vanuit de landbouw is de afgelopen jaren afgenomen. Naar verwachting dalen de emissies vanuit de land- en tuinbouw in de toekomst nog verder.

In C.4 en C.10 wordt hier nader op ingegaan. In het kader van landbouw en milieu is er een projectenprogramma met ca. vijftien projecten in uitvoering. Dit programma is opgesteld in samenwerking met de landbouwsector en andere betrokkenen. Een van de projecten is het project Bedreven bedrijven.

Een integrale aanpak van stikstofgerelateerde milieuproblemen, is op alle schaalniveaus effectiever en daardoor ook (kosten)efficiënter. In het project Bedreven bedrijven Drenthe worden hiermee de eerste ervaringen opgedaan. In de planperiode wordt voor een dergelijke, integrale benadering een studie uitgevoerd. Voorzover daartoe aanleiding bestaat wordt tevens een uitwerkingsplan opgesteld.

Voor het instandhouden van een duurzame landbouw is het van belang dat erosie van de bodem zoveel mogelijk wordt voorkomen. In Drenthe treedt erosie voornamelijk op als gevolg van wind. Hierbij kunnen verschillende effecten zich voordoen, zoals het verspreiden van onkruiden, gewasbeschermingsmiddelen en ziektekiemen. Ook beschadiging en vervuiling van gewassen en apparatuur komt voor. Naast deze voornamelijk landbouwkundige schade kan ook maatschappelijke schade optreden, zoals het neerdalen van de stofdeeltjes in woningen. Landelijk geldt de Verordening hoofdproductschap akkerbouw (HPA) bestrijding winderosie, van het HPA. Deze verordening richt zich alleen op de problematiek die kan optreden op ontsmette gronden en heeft dus slechts betrekking op een deel van de problematiek.

In opdracht van de provincie Drenthe is in 2002 onderzoek verricht. Hieruit bleek dat er - in principe - afdoende maatregelen bestaan om winderosie te bestrijden en dat deze ook worden toegepast. Het gebruik van groenbemesters is op zichzelf een goed middel om winderosie te voorkomen. Nadeel van het gebruik van groenbemesters is echter dat vrijlevende wortelaaltjes in de bodem kunnen worden gestimuleerd, omdat het bouwland het gehele jaar is beplant. Deze aaltjestoename leidt tot schade aan de hoofdgewassen.

Deeltijdboeren

In het buitengebied komen situaties voor dat particulieren agrarische nevenactiviteiten ontwikkelen. Voor deze activiteiten is een agrarisch bouwperceel van geringe omvang aanvaardbaar, mits dit gekoppeld wordt aan bestaande bebouwing, de noodzaak hiertoe aanwezig is en past binnen de zonering van het landelijk gebied.

Paarden

De afgelopen jaren is er een toename te zien van aanvragen voor de vestiging van bedrijven met "paardenactiviteiten". Daarbij valt een onderscheid te maken naar grondgebonden en niet-grondgebonden activiteiten. Alleen paardenfokkerijen worden beschouwd als grondgebonden agrarische bedrijven. Hiervoor geldt het beleid met betrekking tot dit type bedrijven. Daarnaast beschouwen wij paardenstallingen en paardenhouderijen als bedrijven met een functionele binding aan het buitengebied. Voor deze bedrijven geldt het beleid, zoals verwoord onder C.8.2. Voor maneges wordt verwezen naar C.8.6.

C.9. Grondstoffen en medegebruik landelijk gebied

C.9.1. Duurzame energiehuishouding

Doelstelling

Met het uitwerken van de grondslag, gericht op een absolute ontkoppeling tussen economische groei en de uitstoot van broeikasgassen, wil Drenthe haar bijdrage leveren aan een overgang naar een duurzame energiehuishouding.

Bedoelde overgang wordt ook wel aangeduid als “transitie”. Hieronder worden structurele, samenhangende veranderingen verstaan in meerder sectoren van de samenleving. Vanwege het structurele en veelomvattende karakter neemt een dergelijke transitie meerdere decennia in beslag.

De provincie streeft naar een evenwichtige en succesvolle doorwerking van het beleid, gericht op een duurzame energiehuishouding. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar drie niveaus, te weten het strategisch beleidsniveau (POP), het tactische beleidsniveau (de Nota energiebeleid en een eventueel vervolg daarop) en het operationeel beleid (diverse projecten). De rol die de provincie daarbinnen speelt, verschilt per niveau en per aandachtsveld. Genoemd worden de rol van beleidsbepaler, regelgever, plantoetser, wegbeheerder, opdrachtgever, coördinator en, last but not least, stimulator. De provincie conformeert zich in dezen aan het Convenant duurzaam bouwen Drenthe, 2001. Daarin heeft de provincie zich, samen met gemeenten, verbonden aan een gezamenlijke inzet om energiebesparing te realiseren via haar rol als opdrachtgever.

Klimaatverandering

Zonder daadkrachtig ingrijpen verdubbelt de mondiale emissie van CO₂ tussen nu en 2030. Dit heeft tot gevolg dat, zonder een wijziging van het beleid op mondiale schaal, de wereldtemperatuur aan het eind van deze eeuw met enkele graden gestegen zal zijn. Om deze klimaatverandering binnen aanvaardbare grenzen te houden moet de mondiale emissie van CO₂ (en van andere broeikasgassen) in 2030 weer op het huidige niveau zijn. Vervolgens is een halvering vereist aan het eind van deze eeuw. Factoren die een rol spelen zijn de economisch ontwikkeling (groei), technologische ontwikkeling (bijvoorbeeld de stijging van het energieverbruik als gevolg van de toenemende automatisering), alsmede bevolkingsgroei.

Om de gevolgen van de uitstoot van CO₂ tegen te gaan moet overgeschakeld worden op een duurzame energiehuishouding. Het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) spreekt zich uit voor een transitiebeleid via een drietal sporen, te weten het verlagen van het energieverbruik per activiteit door efficiencyverbetering (bijvoorbeeld energiebesparing in de bouw), het gebruik van duurzame energiebronnen (zoals zon en wind) en het spoor van de geavanceerde energietechnologie (met als resultaat nulmissie van CO₂ en andere broeikasgassen).

Klimaatafspraken

Het streven naar een duurzame energievoorziening heeft de afgelopen jaren een impuls gekregen door (inter)nationale afspraken om de emissies van broeikasgassen te reduceren.

De volgende afspraken zijn richtinggevend.

- Het Verenigde Naties-klimaatverdrag (1992) en het daarbij behorende Kyoto-protocol, waarin de EU heeft toegezegd in de periode 2008-2012 de CO₂-emissies met 8% terug te brengen ten opzichte van de uitgestoten hoeveelheid in 1990.
- Nederland heeft in 1998 in EU-verband afgesproken een CO₂-reductie te realiseren van 6% ten opzichte van 1990.
- In het rijksbeleid is vastgelegd dat in het jaar 2010 in ieder geval 5% van de energiebehoefte wordt gedekt met duurzame energiebronnen en 10% in het jaar 2020.
- Richtpunt voor windenergie is voor het jaar 2010 een totaal opgesteld vermogen van 1.500 megawatt (mW) en in 2010 in totaal 3.000 mW, op land en op zee.
- De afspraken gemaakt in het kader van een Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (1999) en het Klimaatconvenant (2002) tussen IPO/ROM/VNG. Deze afspraken geven invulling aan de intenties van de gezamenlijke overheden, ten aanzien van de realisatie van de Kyoto-doelstellingen. Dit heeft onder meer geresulteerd in een inhoudelijk ondersteuningsprogramma en een subsidieregeling voor gemeenten en provincies.

Genoemde doelstellingen en afspraken worden door de provincie Drenthe onderschreven en daarmee wordt klimaatbeleid een significant onderdeel van het provinciaal omgevingsbeleid. Met het uitbrengen van de Nota energiebeleid in 2001 heeft de provincie in dezen een eerste stap gezet. In het POP II wordt de bijdrage aan de transitie naar een duurzame energiehuishouding verder uitgebouwd door het aan te merken als een grondslag voor het omgevingsbeleid. De provinciale rol in dezen valt te schetsen als proactieve beleidsmaker, handhaver en stimulator.

Emissiereductiedoelstelling voor de provincie Drenthe

In de Energieverkenning Drenthe (2000) is voor de provincie Drenthe een inschatting gemaakt van de totale CO₂-uitstoot in 1990, 1995 en 2010, bij ongewijzigd beleid, aan de hand van het zogenaamde "Global Competition Scenario". De uitkomsten waren 3,18 Mton, respectievelijk 4,17 Mton en 4,94 Mton. Landelijk bedraagt in 2010 het zogenaamde beleidstekort in tonnen CO₂, dat wil zeggen het verschil tussen de autonome ontwikkeling van de uitstoot aan CO₂ en de emissiedoelstellingen, 17 Mton CO₂. In de landelijke uitvoeringsnota Klimaatbeleid worden diverse maatregelen beschreven die moeten leiden tot een nationale CO₂-emissie reductie van 17 Mton in 2010. In de Energieverkenning Drenthe is een indicatie gegeven van de impact van deze landelijke maatregelen op de CO₂-uitstoot in de provincie. Dit houdt in dat alle maatregelen gezamenlijk resulteren in een reductie van 0,5 Mton per jaar. Het beleidstekort, geschaald naar Drenthe, bedraagt dus 0,5 Mton (500.000 ton) CO₂, ofwel 2,5% van het landelijk beleidstekort. De Drentse emissiereductiedoelstelling voor CO₂ bedraagt derhalve 0,5 Mton in 2010.

Uitwerking

De oplossing van het klimaatprobleem wordt voor een belangrijk deel gevonden in het beperken van de uitstoot van de CO₂-emissie vanwege het gebruik van fossiele brandstoffen (energiebesparing). Uit lange termijn verkenningen blijkt dat dit betekent dat het energieverbruik met tientallen procenten omlaag moet. Van de Drentse reductiedoelstelling van 500.000 ton CO₂ per jaar in 2010 wordt ca. 74% (370.000 ton) gerealiseerd via energiebesparing.

Daarnaast wordt de ontwikkeling van het aanbod aan duurzame energie sterk gestimuleerd. Naast het integrale en veelal complexe karakter van duurzame energie, staat het aspect van een geliberaliseerde markt. Bij een duurzaam energiebeleid gaat het ook om aspecten als economisch efficiënt, de zekerheid van energievoorziening en de sociale gevolgen.

Ca. 24% (120.000 ton) van de Drentse reductiedoelstelling in 2010 wordt gerealiseerd via duurzame energiebronnen.

In beperkte mate kan buffering van CO₂ in de bodem tijdelijk soelaas bieden. Momenteel vinden nadere studies plaats, tezamen met de betrokken marktpartijen. Bedoelde buffering worden gerealiseerd door het organisch stofgehalte van de bodem te verhogen. Dit laatste heeft, naar de huidige inzichten, ook positieve gevolgen voor de bevordering van de bodembiodiversiteit en het tegengaan van erosie.

De aanleg van nieuwe bossen speelt ook een positieve rol bij het vastleggen van de CO₂. De provincie voert in dezen een stimulerend beleid. De bosuitbreiding in Drenthe wordt mede gefinancierd vanuit klimaatsgelden. Deze gelden komen zowel van de rijksoverheid, als vanuit het bedrijfsleven. Via bosaanplant wordt ca. 2% (10.000 ton) van de Drentse reductiedoelstelling in 2010 gerealiseerd.

Energiebesparing

Op lange termijn is ook in Drenthe een reductie van de CO₂-emissie vereist tot ca. 20% van het huidige niveau. Dit vergt in ieder geval de inzet van duurzame energiebronnen. Maar ook bij een substantiële bijdrage van duurzame energiebronnen is echter nog een daling, van 60% tot 70% van het energieverbruik vereist door middel van besparingen. Voor de komende jaren wordt een verdere - zij het lichte - stijging van de broeikasgasemissie verwacht, door een voorsnog groeiende energievraag bij een voortgaande economische groei. Pas na enige decennia kan deze stijgende trend worden omgebogen in een dalende trend. Energiebesparing is dus een absolute noodzaak en vergt grote inspanningen in verschillende sectoren en door allerlei doelgroepen van de samenleving. Een belangrijke bijdrage aan energiebesparing wordt verwacht van technologische vernieuwing, producteisen en gedragsverandering. Europese en landelijke eisen en inzet zullen hierbij vooral sturend zijn.

Voorzover energiebesparing relevant is in de beleidssectoren die in dit POP worden beschreven, is de provinciale beleidsinzet aldaar benoemd en wordt daarom hier volstaan met enkele verwijzingen. De volgende beleidsterreinen zijn vooral van belang.

- Het bedrijfsleven, waaronder het midden- en kleinbedrijf.
Speerpunten hierbij zijn het Convenant benchmarking energie-efficiëntie en de Meerjarenafspraak energie-efficiëntie (MJA-2), zie onder C.8.4, duurzame bedrijventerreinen (zie C.8.4), duurzame bedrijventerreinen, in combinatie met parkmanagement, en duurzaam ondernemen.
- De bebouwde omgeving.
Speerpunten zijn duurzaam bouwen en het ontwikkelen van energievisies voor specifieke projecten (zie onder C.6.3 en C.6.4.).
- Verkeer en vervoer (zie onder C.5.2.).

Biomassa

In het landelijk gebied speelt biomassa de komende jaren een belangrijke rol als vorm van duurzame energie. Het potentieel aan beschikbare biomassa is aanzienlijk. De bijdrage van biomassa aan het totaal aan duurzame energiebronnen bedraagt ca. 50%, hetgeen overeenkomt met ca. 60.000 ton CO₂ per jaar in 2010. Dit betekent een groeiende vraag naar energie uit biomassa, waarbij zich de vraag voordoet of er wel voldoende biomassa beschikbaar is om aan deze doelstelling te voldoen. De hoeveelheden en beschikbaarheid van biomassastromen zijn in 2003 in kaart gebracht en beschreven in de Nota biomassa in Drenthe. Op basis hiervan zal de (regionale) inzetbaarheid van biomassa worden bepaald in samenwerking met relevante marktpartijen. Hierbij kan worden gedacht aan energiemaatschappijen, land- en tuinbouworganisaties, gemeenten en natuurbeheerders.

Het beleidskader voor biomassa is vrij complex. Naast energiebeleid spelen afvalbeleid, ruimtelijke ordening, landbouwbeleid en het beleid voor natuur en landschap een rol. Naast de aanbodzijde is overigens ook de afzetkant (warmte, elektriciteit) van belang.

Windenergie

Als uitvloeisel van de landelijke doelstelling voor duurzame energiewinning hebben het Rijk en de gezamenlijke provincies een bestuursovereenkomst gesloten. Dit met het doel landelijk een windvermogen te realiseren van 1.500 mW op landlocaties per 2010. Gegeven het windaanbod en een ruimtelijke afweging voor Nederland, is het Drentse aandeel daarin bepaald op 15 mW. Dit komt overeen met een reductie van ca. 15.000 ton CO₂ per jaar in 2010 (12,5% van het totaal aan duurzame bronnen in Drenthe).

Met de keuze voor een te realiseren windpark bij Coevorden is de taakstelling naar verwachting te realiseren. Met betrekking tot nieuwe taakstellingsdiscussies is de provincie van mening dat eerst grootschalige opstellingsmogelijkheden buiten Drenthe benut moeten worden (inclusief zee), dan wel te bouwen in aansluiting daarop. Dit om de ruimtelijke ingreep in het landschap te beperken. Het Drentse beleid voor windenergie is gestoeld op het besef dat een enkele windturbine verhoudingsgewijs een groot effect heeft op een wijde omgeving. Het gaat dan vooral om masthoogten van meer dan 80 m. Dergelijke hoogten beïnvloeden het landschapsbeeld ingrijpend, vooral als ze her en der, zonder structuur, worden geplaatst.

Daarom worden windturbines gegroepeerd in een windpark. Bij een windpark wordt gedacht aan een opgesteld vermogen van 15 mW of meer. Dan staat het rendement ook in verhouding tot de ruimtelijke ingreep. Voor de locatie van zo'n park geldt niet de voorwaarde van nabijheid van bedrijfsbebouwing of andere bebouwing, maar wel een afweging met landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden en met milieuvoorwaarden. Als extra voorwaarde geldt dat parken alleen worden toegelaten in gebieden waar:

- reeds een aanzienlijke verstoring van het landschap heeft plaatsgevonden;
- een ongestoorde beleving van een waardevol gebied elders, voorzover dat een kwaliteitsaspect van dat gebied is, niet wordt aangetast.

Medewerking aan andere windparken, naast de locatie Coevorden, wordt pas overwogen wanneer dat voor de realisatie van de taakstelling noodzakelijk is. Indien dat aan de orde is wordt, tezamen met de gemeente(n), een PvA opgesteld. Daarin worden de hiervoor genoemde voorwaarden nader geconcretiseerd. Na overeenstemming over het PvA wordt aan de oprichting van een windpark meegewerkt.

De toepassing van nieuwe, kleine windturbines wordt gestimuleerd. Deze kunnen worden geplaatst in combinatie met bedrijfsmatige activiteiten, op bijvoorbeeld gebouwen, waar al de nodige "verstoring" aanwezig is, in de vorm van schotelantennes, ketelhuizen en zendmasten. Opbrengsten van 5.000 kW/uur per molen behoren tot de mogelijkheden. Hierdoor kan windenergie in de gebouwde omgeving een relevante bijdrage leveren aan de doelstelling voor duurzame energie.

Naast het hiervoor genoemde beleid voor windparken en kleine, moderne windturbines, wordt geen medewerking verleend aan de bouw van windmolens.

Zonne-energie

Drenthe "ontvangt" jaarlijks van de zon een hoeveelheid zonne-energie die het energieverbruik vele tientallen malen overtreft. Dit kan worden omgezet in warm water (zonneboiler) of elektriciteit (zonnecellen, PV). Omdat in Drenthe sprake is van relatief veel laagbouw zijn er goede mogelijkheden voor het plaatsen van zonnecollectoren en PV-systemen.

Helaas blijkt in de praktijk dat het nog niet zo eenvoudig is om dit potentieel daadwerkelijk om te zetten in een substantiële bijdrage aan de duurzame energievoorziening. Wat betreft PV-systemen heeft dit te maken met het rendement van de huidige generatie zonnecellen en de daarmee gemoeide kosten. De verwachting is dat het kostenniveau elke tien jaar zal halveren. Ook de afbouw van landelijke subsidieregelingen vertraagt de introductie van PV-systemen. De

inzet is om 12,5% van de duurzame energie in 2010 uit de zon te halen. Dit komt overeen met ca. 15.000 ton CO₂ per jaar.

Dit betekent dat zowel de procentuele als de absolute bijdrage van zonne-energie de komende jaren fors omhoog gaat. De provincie Drenthe zal daarom een sterke stimulerende rol vervullen bij de introductie van zonne-energie.

Bodemenergie

De transitie naar een duurzame energiehuishouding brengt met zich mee dat ook bodem en grondwater een steeds grotere rol gaan spelen. Warmte- en koudeopslag in bodem en grondwater (bodemenergie), al dan niet in combinatie met warmtepompen, wordt steeds vaker toegepast. Onder warmte- en koudeopslag wordt verstaan, het afwisselend infiltreren en onttrekken van water aan de bodem met het doel warmte of koude tijdelijk in de bodem op te slaan. De opgeslagen warmte of koude wordt in een later stadium weer benut.

Bodemenergie kan in onze provincie een belangrijke bijdrage leveren aan het beperken van het gebruik van fossiele brandstoffen en daarmee het beperken van de CO₂-emissie. De toepassing ervan wordt derhalve gestimuleerd. De inzet is om 25% (30.000 ton CO₂ per jaar) van de duurzame energie in 2010 te winnen met behulp van bodemenergie.

Daarbij wordt, op grond van uitgevoerd onderzoek¹⁹ rekening gehouden met het gegeven dat de Drentse bodem niet voor alle opslagsystemen voor bodemenergie geschikt is.

Het uitgangspunt voor het toestaan van warmte- en koudeopslag is dat chemische of biologische veranderingen van de grondwaterkwaliteit wordt voorkomen.

Bij het beoordelen van systemen voor bodemenergie worden de volgende aspecten betrokken.

- De thermische en hydrologische effecten van de onttrekking c.q. infiltratie op de omgeving.
- Qua effecten wordt de totale onttrekking in de omgeving betrokken.
- Eventuele (micro)biologische of chemische veranderingen van de grondwaterkwaliteit.
- De infiltratie van water dient plaats te vinden op dezelfde diepte als waar het grondwater onttrokken wordt.
- Binnen een gebied ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de drinkwaterwinning, is een systeem voor het benutten van bodemenergie ongewenst.

Voor wat betreft de warmtewisselaars, de gesloten systemen, met een vloeistof als medium, geldt dat deze vooralsnog alleen in de bestaande bebouwde omgeving mogen worden gerealiseerd, onder de voorwaarde dat het zetten van de boringen zorgvuldig dient te geschieden. De doorboorde, slecht doorlatende lagen, dienen hierbij te worden afgedicht met betonnet.

Voor wat betreft het te gebruiken medium (vulling van de warmtewisselaar) gaat de voorkeur, vanuit het milieubelang, uit naar het gebruik van propyleenglycol boven ethyleenglycol.

Het gebruik van warmtewisselaars is, evenals de grondwaterafhankelijke systemen, niet toegestaan binnen de grondwaterbeschermingsgebieden.

Een recirculatiesysteem waarbij het gehele jaar koelwater wordt onttrokken uit één bron wordt niet als koude- en warmteopslag beschouwd. Deze gevallen worden beoordeeld als industriële onttrekkingen.

¹⁹ Mogelijkheden voor ondergrondse energieopslag in de provincie Drenthe, Royal Haskoning, 2002.

C.9.2. Bodemeigen waarden

Doelstelling

Het voorkomen van aantasting, behoud en (waar mogelijk) herstel van aardkundige waarden.

Overgangen tussen bodemtypen en grondsoorten (bodemgradiënten) kunnen een landschapelijke betekenis hebben, maar zijn veelal ook verantwoordelijk voor het voorkomen van specifieke verschillen in, en rijkdom van de natuur. Daarnaast kan het profiel van de aardkorst belangrijke informatie geven van de ontstaansgeschiedenis. Het gaat daarbij om aardkundige/geomorfologische waarden, zoals petgaten, pingoruïnes, ruggen, stuwwallen, stuifzandgebieden en dergelijke.

Naast deze meer aan de oppervlakte zichtbare waarden zijn er waarden in de bodem zelf, die iets vertellen over het bodemvormende proces (de bodemkundige en de geologische - oudheidkundige - waarden) en geohydrologische waarden (kwel en infiltratie).

Naast deze door de aarde, natuur en klimaat gevormde bodemwaarden zijn er waarden ontstaan door activiteiten van de mens (essen, terpen en archeologische waarden).

Een aantal in Drenthe voorkomende bodemwaarden (zie kaart 6) zijn op nationaal en internationaal niveau heel zeldzaam. Aantastingen van de bodemwaarden zijn niet altijd te herstellen, hetgeen op zichzelf al voldoende reden zou zijn ze te beschermen. Veelal kan een adequate bescherming worden gerealiseerd via aanlegstelsels op te nemen in een bestemmingsplan. Uit landelijke studies blijkt dat de feitelijke bescherming niet of niet altijd goed is geregeld en dat deze in de ruimtelijke afweging niet altijd een voldoende gewicht krijgen. De provincie is voornemens de situatie in Drenthe nader te inventariseren en, mede naar aanleiding daarvan, gerichte voorlichting te geven.

C.9.3. Delfstoffen

Ontgroningen

De winning van oppervlakedelfstoffen wordt geregeld door middel van het ontgroningenbeleid, waarvoor de uitgangspunten hierna volgen. In Drenthe gaat het voornamelijk om de winning van zand in diverse soorten, die elk apart aan de orde komen. De veenwinning loopt ten einde.

Ontgroningen, alsmede eventuele recreatieve vervolgbestemmingen, veroorzaken relatief veel verkeersbewegingen. Daarom is een vlotte en veilige verkeersafwikkeling onderdeel van de besluitvorming rond nieuwe locaties.

Zandwinning

De winning van zand heeft inmiddels geleid tot een ruimtebeslag van vele honderden hectares; vele plassen verspreid over de provincie zijn erdoor ontstaan. Omdat ook de winningen in de toekomst nog een groot ruimtebeslag zullen vergen, wordt winning beperkt tot het echt noodzakelijke. Het beleid terzake is op de volgende uitgangspunten gebaseerd.

In de eerste plaats wordt zand zo zuinig mogelijk gebruikt. Daarnaast wordt het gebruik van secundaire grondstoffen bevorderd, alsmede het maken van “werk met werk”.

In de tweede plaats wordt concentratie voorgestaan. Dit betekent dat zandwinning plaatsvindt vanuit een beperkt aantal zandwinplaatsen, verspreid over de provincie. Deze concentratie in centrale zandwinplaatsen heeft als hoofddoel het terugdringen van de vele kleine oppervlakkige winningen met hun vaak negatieve gevolgen voor het landschap. De ontwikkeling van nieuwe centrale zandwinplaatsen is alleen mogelijk wanneer dat voor een evenwichtige voorziening in

de maatschappelijke behoefte aan zand noodzakelijk is. Uitbreiding van de bestaande centrale zandwinplaatsen heeft daarbij de voorkeur boven het ontwikkelen van een nieuwe winplaats. Bij de besluitvorming over winplaatsen vormt een belangrijk uitgangspunt. Bij de beoordeling wordt gebruikgemaakt van matrix B (zie C.1.).

De uiteindelijke bestemming van winplaatsen dient een maatschappelijke meerwaarde te krijgen. In het algemeen komen alleen bestemmingen ten behoeve van natuur en landschap of recreatie in aanmerking. Een gebruik als stortplaats voor verontreinigde grond of voor afvalstoffen wordt niet toegestaan. Vanwege de eisen die bij vergunningverlening gesteld worden aan de afwerking van de zandwinplaats, dient vooraf het toekomstig gebruik of de bestemming bekend te zijn. Bij ontgrondingen, waarbij een plas ontstaat, betreffen deze eisen onder andere de oeverbelijning, de steilte van de oever en de diepte. In de praktijk is het evenwel niet steeds mogelijk om vooraf duidelijkheid over de uiteindelijke bestemming te verkrijgen. Dit kan onder andere het geval zijn bij zeer langdurige zandwinningen van enkele tientallen jaren. In dat geval zullen de voorschriften minstens een afwerking voorschrijven, waarbij het mogelijk blijft om in een later stadium alsnog de zandwinplaats een nuttige functie te geven. Met het oog op de toekomstige bestemming wordt in het algemeen in de nabijheid van een ontgroning een bebouwing werend beleid gevoerd. De plaatskeuze van een winplaats wordt mede afgestemd op de toekomstige functie van de plas.

Voorzover vrijkomende teelaarde niet kan worden gebruikt als ophoging van (toekomstige) woongebieden en bedrijventerreinen, dan wel voor bijvoorbeeld de aanleg van (openbaar) groen, recreatieve voorzieningen, bosaanleg en dergelijke, kan onder voorwaarden de teelaarde in oude ontgrondingsputten/ontgrondingsplassen worden gebracht. De kwaliteit van de teelaarde moet tenminste voldoen aan de eisen van schone grond²⁰ of van Ministeriële Vrijstellingsregeling Grondverzet(MVR)-grond²¹, waarbij evenwel de waarde voor arseen niet uitkomt boven de streefwaarde. Daarnaast mag de teelaarde de grenswaarde voor fosfaatverzadiging én de waarde van 4 mg N/kg droge stof voor het in water oplosbare stikstof, niet overschrijden. Tevens moet redelijkerwijs kunnen worden aangenomen dat de kwaliteit van het water in de ontgrondingsplas niet significant verslechtert tengevolge van het storten van de teelaarde.

Daarnaast mag de ontgrondingsplas niet gelegen zijn in een grondwaterbeschermingsgebied, in een reserveringsgebied voor de drinkwaterwinning, dan wel bovenstrooms van een natuurgebied dat grondwaterafhankelijk is.

Voor het verondiepen van de ontgrondingsplas geldt, naast het vorenstaande, dat de toxiciteit en de chemische kwaliteit van de nieuwe waterbodem vergelijkbaar of lager, respectievelijk beter moet zijn dan van de oude waterbodem. Daarbij dient de waterkwaliteit van de ontgrondingsplas, als gevolg van het storten van de teelaarde, niet de algemene of de functiegerelateerde streefwaarden voor de oppervlaktewaterkwaliteit te overschrijden.

Ophoogzand

Zolang de maatschappij in ontwikkeling is, zal waarschijnlijk voortdurend behoefte aan ophoogzand bestaan voor uiteenlopende doeleinden. Spreiding over de provincie is noodzakelijk om economische redenen. De ontwikkeling van een nieuwe winplaats in het Linderveld bij Zuidwolde, waarvan de ontgrondingsvergunning in 1997 onherroepelijk is geworden, was voorshands het sluitstuk in het concentratiebeleid. De procedure tot opname in het bestemmingsplan is echter nog niet gestart. Daarom wordt een alternatief gezocht.

20 Schone grond: grond die voldoet aan de definitie "grone grond" in het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterbescherming (Staatsblad 1995, 567).

21 MVR-grond: grond die voldoet aan de definitie MVR-grond die is opgenomen in de Vrijstellingsregeling samenstellings- en emissiewaarden Bouwstoffenbesluit (Staatscourant 1999, 126).

Dit wordt gevonden in een combinatie met de ontwikkeling van een nieuwe winplaats voor beton- en metselzand in Zuidwest-Drenthe. De winplaats in het Linderveld kan daarmee (onder voorwaarden) vervallen. Een gevolg daarvan is tevens dat geen vergunningen meer worden verleend voor oppervlakkige ontgroningen, waarbij zandwinning het enige doel is.

Het concentratiebeleid blijft ook in de toekomst het uitgangspunt. Dit betekent dat regelmatig uitbreiding van de centrale zandwinningen nodig is, of dat de ontwikkeling van een of meer nieuwe centrale zandwinningen aan de orde komt. Uitbreiding van de bestaande centrale zandwinplaatsen heeft in het algemeen de voorkeur boven het ontwikkelen van een nieuwe winplaats. De spreiding van de zandbehoefte en de omgevingsfactoren spelen daarbij een richtinggevende rol. Bij de beoordeling wordt gebruikgemaakt van matrix B (zie C.1.).

De centrale zandwinplaatsen zijn aangegeven op kaart 2 overige aanduidingen. In afwijking van het voorgaande kunnen voor grootschalige werken, waarmee grote hoeveelheden zand zijn gemoeid, specifieke oplossingen worden gevonden, waarbij “werk met werk” gemaakt wordt. Een goed voorbeeld hiervan was de inzet van zand uit het watermengbekken in De Punt voor de aanleg van het oefenterrein De Haar. Als dit niet mogelijk blijkt te zijn dient de zandvoorziening deel uit te maken van de besluitvorming over het zandvragende project.

Beton- en metselzand

De winplaatsen voor beton- en metselzand en zand voor bijzondere toepassingen zijn relatief schaars.

Met de rijksoverheid zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over ieders aandeel in de voorziening van beton- en metselzand, ook wel scherpzand genoemd, voor de periode 1998-2008. Drenthe heeft overeenkomstig het tot dusver gevoerde beleid kunnen voorzien in de eigen behoefte, door winning uit de bestaande winputten in en nabij Gasselte en Ellertshaar. De winplaatsen voor beton- en metselzand liggen in of nabij kwetsbare gebieden (EHS). Voortzetting van het huidige beleid betekent dat de winning van beton- en metselzand zich concentreert in de winplaatsen, nabij Gasselte en Ellertshaar. Om de continuïteit in de grondstoffenvoorziening voor de kortere termijn veilig te stellen, is een uitbreiding van de bestaande winput te Gasselte noodzakelijk. Daarbij worden natuurwaarden zoveel mogelijk gespaard, dan wel verlies van waarden gecompenseerd. Gelet op het schaarse voorkomen van deze zandsoort is het op basis van het huidige beleid niet mogelijk om op termijn ook voldoende beton- en metselzand uit deze winplaatsen te winnen. Het ligt in de bedoeling om uiterlijk 1 januari 2013 in de EHS geen beton- en metselzand meer te winnen.

Het Nederlands Instituut voor Toegepaste Wetenschappen-de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) heeft onderzoek verricht naar het voorkomen in de Drentse bodem van grondstoffen voor de productie van beton- en metselzand. Op basis van dit onderzoek blijkt waar op de lange termijn, op de meest verantwoorde wijze, (aanvullend) beton- en metselzand kan worden gewonnen.

Op kaart 3 is één van deze gebieden aangeduid als “zoekgebied voor de winning van beton- en metselzand”. Voor de lange termijn wordt gekozen voor de ontwikkeling van één nieuwe winplaats in dit zoekgebied in Zuidwest-Drenthe.

Zand voor de kalkzandsteenindustrie

Voor de daarvoor aangewezen winplaats bij Hoogersmilde zijn nog slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden. De natuurgebieden Alenburg, het Blauwe meer en het Leggelderveld vormen namelijk de definitieve begrenzing van deze zandwinning. Voor de toekomst moet dan ook naar een andere voorziening worden gezocht.

Veenwinning

In Zuidoost-Drenthe wordt nog slechts op beperkte schaal veen ontgonnen. De veenwinning daar berust niet meer op de afspraken die gemaakt zijn over de vorming van het hoogveen-reservaat Bargerveen. Daarmee heeft het haar bijzondere positie verloren. Voor verveningen geldt nu het reguliere ontgrondingenbeleid.

Overige ontgrondingen

Vele ontgrondingen zijn niet of niet in de eerste plaats bedoeld voor de winning van oppervlaktedelfstoffen. Ze komen in vele soorten voor. De belangrijkste komen hier afzonderlijk in beeld.

Landbouwkundige verbeteringswerkzaamheden

De landbouwkundige verbeteringswerkzaamheden bestaan veelal uit het verlagen van het maaiveld van droogtegevoelige hoge gronden. Als de droogtegevoeligheid het gevolg is van de geringe dikte van de bouwvoor, bestaan de werkzaamheden uit het vervangen van een laag zand door humushoudende grond. Ook kan de onregelmatige ligging en de daarmee gepaard gaande slechte bewerkbaarheid aanleiding zijn voor een ontgroning. Bij al deze werkzaamheden kan zand vrijkomen, soms zelfs in grote hoeveelheden. Aan dergelijke zandwinningen werkt de provincie slechts mee als er duidelijke landbouwkundige voordelen aanwijsbaar zijn en andere belangen zich niet in overwegende mate tegen deze werkzaamheden verzetten. Als voorwaarde voor de afgifte van vergunningen geldt dat de landschappelijke hoofdstructuur in stand blijft. Deze hoofdstructuur komt mede tot uitdrukking in het reliëf. Tevens wordt bij de vergunningverlening beoordeeld of de ontgroning past bij de gewenste ontwikkeling van het landelijk gebied, zoals is weergegeven op de plankaarten en bijbehorende teksten.

Natuurontwikkeling

In Drenthe worden ook in de toekomst verscheidene natuurontwikkelingsprojecten uitgevoerd. Het gaat in totaal om vele honderden hectares. Vaak wordt als onderdeel daarvan ook de humushoudende bovengrond geheel of gedeeltelijk verwijderd. Zo komt een enorme hoeveelheid bodemmateriaal vrij. Hiervoor zijn de afzetmogelijkheden op de reguliere markt onvoldoende. Daarom vindt thans depotvorming plaats. Vanuit het ontgrondingenbeleid wordt getracht combinaties te realiseren met landbouwkundige verbeteringswerkzaamheden door uitwisseling van zand tegen humushoudende grond. Dit levert echter alleen een wezenlijke bijdrage aan afzetvergroting als het grootschalig gebeurt.

Een grootschalige uitwisseling van zand en grond kan echter het concentratiebeleid voor de winning van ophoogzand uit centrale zandwinplaatsen doorkruisen. Daarnaast spelen ook de waarden van de ontvangende terreinen een rol. Een complicatie is verder dat de vrijkomende grond nogal eens licht verontreinigd blijkt te zijn door het voorafgaande intensieve landbouwkundige gebruik. Voor de toetsing van ontgrondingen, die worden uitgevoerd als onderdeel van natuurontwikkeling, gelden de voorwaarden die hiervoor zijn beschreven.

Vijverpartijen en dergelijke

In vele gemeentelijke uitbreidingsplannen zijn vijverpartijen. Soms speelt ook "werk met werk" een rol. Als er geschikt bodemmateriaal vrijkomt, is dit te gebruiken voor het bouwrijp maken. Door het opnemen van een aantal vrijstellingen in de Ontgrondingenverordening voor Drenthe 2000 heeft de provincie haar bemoeienis met dit soort ontgrondingen, waarbij de delfstoffenwinning slechts een ondergeschikte rol speelt en die worden uitgevoerd ter realisering van een bestemmingsplan, verminderd. Wel geldt voor alle vrijgestelde ontgrondingen, waarbij minimaal 10.000 m³ of meer bodemmateriaal wordt afgevoerd of in depot gezet, een meldingsplicht. Deze plicht is bedoeld om enig inzicht te krijgen in de beschikbaar komende hoeveelheden oppervlaktedelfstoffen uit vrijgestelde ontgrondingen.

Gas, olie en elektriciteit

Doelstelling voor de lange termijn

De provincie biedt ruimte voor winning en leidingentransport van aardgas, aardolie en elektriciteit voor de nationale energievoorziening. Energiebesparing en winning van energie uit duurzame bronnen zijn, ook op langere termijn, niet toereikend om in de nationale energiebehoefte te voorzien. Winning en transport van fossiele brandstoffen blijft daarom noodzakelijk.

Doelstelling voor de planperiode

In de voorziening van de nationale energiebehoefte zijn geen veranderingen te verwachten, waarvoor belangrijke wijziging of uitbreiding van voorzieningen voor opslag, winning en transport van energie in Drenthe nodig is.

Winning van aardgas en aardolie

Het nationaal beleid is erop gericht om de exploratie van kleine gasvelden te stimuleren en mede daardoor de aardgasreserves optimaal te beheren. Het Groningenveld wordt gebruikt om aanbod en vraag op elk moment op elkaar af te stemmen. Op momenten van zeer grote vraag worden opslagreservoirs benut.

Aardgas komt in de Drentse bodem voor in de vorm van vele kleine en verspreide velden, voornamelijk aan de rand van het Drents Plateau. De velden verschillen sterk in de kwaliteit van het gas, zowel wat betreft de calorische waarde als de mate van verontreiniging.

Naarmate uit een veld meer gas is gewonnen, kunnen extra maatregelen nodig zijn om de gevolgen van de lagere druk op te vangen, zoals kunstmatige drukverhoging door middel van zeer grote compressoren. Naarmate uit een veld meer gas is gewonnen, kunnen extra maatregelen nodig zijn om de gevolgen van de lagere druk op te vangen, zoals kunstmatige drukverhoging door middel van zeer grote compressoren. Om beter inzicht te krijgen in de gasvoerende structuren van de bodem, vindt seismisch onderzoek plaats.

Aardolie werd gewonnen in het Schoonebeekveld, dat globaal een strook van een paar kilometer langs de rijksgrens bij Schoonebeek beslaat. In de loop der tijd is daar een groot en complex net van winlocaties, installaties, leidingen en wegen ontstaan. Deze winning is vooralsnog stopgezet vanwege een te lage rentabiliteit.

De winlocaties dienen landschappelijk goed te worden ingepast. Door de ontwikkeling van de boorteknik is er een grotere vrijheid in de plaatskeuze van de winlocaties. Gasvoorkomens onder een bepaald gebied zijn daarom te winnen vanaf een locatie buiten dat gebied.

Bij de situering van winlocaties moet rekening worden gehouden met de kwaliteit van de omgeving. Dit betekent dat bepaalde gebieden van opsporing en winning gevrijwaard moeten blijven. Het gaat vooral om woongebieden, gebieden ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de drinkwaterwinning, milieubeschermingsgebieden en andere gebieden die uit een oogpunt van cultuurhistorie, openheid en gaafheid van het landschap, ecologische waarden, geomorfologie en archeologie van belang zijn bijlage C en de kaarten 6, 7, 8, 9 en 10 zijn hierbij van belang.

De milieuhinderaspecten van winlocaties betreffen vooral het risico van bodemverontreiniging, rustverstoring en eventuele schade door bodemdaling en lichte aardbevingen.

De nadelige milieugevolgen dienen tot een minimum te worden beperkt. Eventuele schade ten gevolge van aardbevingen dient in goed overleg tussen de concessiehouder en de benadeelde partijen te worden geregeld. De provincie zal dit overleg kritisch volgen, evenals ontwikkelingen die zich voordoen bij de voorbereiding van adviezen door Technische Commissie Bodembescherming, of naar aanleiding van deze adviezen.

Opslag van aardgas²²

Opslag van aardgas Gasopslag in de ondergrond gaat gepaard met grootschalige bovengrondse installaties. Deze installaties beïnvloeden de omgevingskwaliteiten tot op grote afstand. Daarom is de vestiging van installaties voor de opslag van gas in de ondergrond, afhankelijk gesteld van de kwaliteiten in en op het maaiveld. De eigen afwegingsruimte van de provincie, naast de landelijke regelgeving ten behoeve van de mijnbouw, spitst zich toe op een goede ruimtelijke ordening, de cultuurhistorische structuur, openheid en gaafheid van het landschap, ecologische waarden, geomorfologie en archeologie. Dit leidt tot het volgende beleid.

- De vestiging van installaties voor de opslag van gas is niet toegestaan in de milieubeschermingsgebieden op kaart 5.
- De vestiging van installaties van de opslag van gas is in het algemeen niet toegestaan in zone III en in een (waardevol) deel van zone II, namelijk de essen en de beekdalen, deze laatste zijn voorzover van belang voor weidevogels of botanisch van betekenis. De kaarten 1, 7 en 9 bieden inzicht in deze aspecten. De gebiedskenmerken in bijlage C en de kaarten 6, 7, 8, 9 en 10 geven de feitelijke mogelijkheden meer in detail aan.
- De vestiging van installaties van de opslag van gas is mogelijk in zone I en in het resterend deel van zone II, voorzover sprake is van grotere aaneengesloten gebieden. Bij de plaatsbepaling, detaillering, inpassing, vormgeving etc. wordt rekening gehouden met bijlage C en de kaarten 6, 7, 8, 9 en 10.

Het vorenstaande is eveneens van toepassing op de opslag van andere gassen in de ondergrond dan aardgas (bijvoorbeeld CO₂), waarbij tevens sprake is van grootschalige bovengrondse installaties.

Onder- en bovengronds transport door leidingen

Het leidingennet in Drenthe wordt hoofdzakelijk gebruikt voor het vervoer van water, gassen, vloeibaar huishoudelijk afval en elektriciteit. In het POP II zijn alleen de transportleidingen voor aardgas en elektriciteit relevant, die voor de nationale energievoorziening belangrijk zijn, een grote invloed op de omgeving hebben en een relatief groot gevaarsrisico voor de omgeving. Deze leidingtrajecten staan weergegeven op kaart 2.

Buisleidingen

De hoofdbuisleidingen voor aardgas hebben een grote diameter en het gas wordt er onder hoge druk (66 bar) in vervoerd. De meeste hoofdleidingen zijn voor de doorvoer van gas vanuit Groningen naar Ommen, waar een groot compressiestation staat, en vandaar verder het land in.

Het landelijk net van hoofdbuisleidingen, waarvoor in het POP II ruimte gereserveerd moet worden, staat in het Structuurschema Buisleidingen. De reservering van dit hoofdnet maakt aanleg van nieuwe leidingen eenvoudiger en voorkomt versnippering van ruimte. Aanleg van nieuwe hoofdbuisleidingen wordt op korte termijn niet verwacht.

Op kaart 2 zijn de volgende planologische reserveringen voor nieuwe hoofdbuisleidingstroken opgenomen waarin meerdere leidingen gelegd kunnen worden.

- Een strook die samenvalt met de bestaande leidingstrook over het Drents Plateau, ten oosten van Gieterveen, Borger, Orvelte, Nieuw-Balinge, Hollandscheveld. Deze strook dient voor nieuwe verbindingen tussen Groningen (Eemsmond) en Ommen.
- Een strook van Bareveld naar Emmen.
- Een strook van Emmen naar Dalerend en Overijssel.
- Een strook van Emmen naar Duitsland.

22 Zie voor de opslag van afvalstoffen onder C.9.5 ("Afvalbeheer").

De drie laatstgenoemde stroken dienen voor leidingen gericht op Emmen en voor het grensoverschrijdend transport met Duitsland. Het tracé van deze stroken is zodanig gekozen dat gebieden met belangrijke natuur- en landschapswaarden zoveel mogelijk zijn vermeden en uitbreidingsmogelijkheden van kernen niet worden belemmerd.

In bestemmingsplannen voor de Veenkoloniën in oostelijk Drenthe, waar deze leidingstrook de bebouwingslinten kruist, dient steeds een strook aangegeven te worden waarvan de bestemming is afgestemd op mogelijke aanleg van buisleidingen in de toekomst. Geringe afwijkingen van de op kaart 2 aangegeven strook zijn aanvaardbaar, mits dat minder beperkingen voor het bebouwingslint oplevert. In deze stroken mogen geen ruimtelijke activiteiten plaatsvinden die de aanleg van leidingen in deze stroken belemmeren.

Leidingen die in deze reserveringsstroken worden gelegd, passen in het provinciaal beleid.

Voor nieuwe hoofdbuisleidingen, waarvoor de reserveringsstroken geen oplossing bieden, gelden de volgende uitgangspunten.

- Zoveel mogelijk bundeling met reeds bestaande leidingen en met bestaande verkeersinfrastructuur.
- Zoveel mogelijk vermindering van waardevolle delen van het landelijk gebied, dat wil zeggen bij voorkeur niet in de zones III of hoger en evenmin in grondwaterbeschermingsgebieden.
- Het vermijden van gebieden die in aanmerking komen voor kernuitbreidingen.

Voor de veiligheid van mens en milieu dient langs hogedruk aardgastransportleidingen een strook vrij te blijven van bebouwing. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van bestaande, maar ook nieuw aan te leggen gastransportleidingen, worden toetsings- en veiligheidsafstanden aangehouden. Het toetsingsgebied is omvangrijker dan het veiligheidsgebied. De grootte van het veiligheidsgebied is afhankelijk van de diameter van de buisleiding en de kwetsbaarheid van de omgeving. In het veiligheidsgebied geldt een toetsings- en een bebouwingsafstand. De toetsingsafstand geldt als een soort streefwaarde. Voor de meest kwetsbare bestemmingen (vooral woon- en daarmee vergelijkbare bestemmingen) dient een minimale bebouwingsafstand te worden aangehouden tot de buisleiding. De minder kwetsbare bestemmingen zijn vooral bepaalde bedrijfsmatige of recreatieve bestemmingen. Voor de normering van de beperkingen wordt verwezen naar de circulaire "Zonering langs hogedruk aardgastransportleidingen" (VROM, 1984, nieuwe versie in 2004).

Hoogspanningslijnen

Voor het grootschalige transport van elektriciteit van de centrales naar de gebruikers en voor de onderlinge koppeling van de centrales, bestaat een netwerk van hoogspanningsleidingen, ondergronds en bovengronds. Voor het bovengrondse netwerk worden buis- of vakwerkmasten gebruikt.

Op grond van de thans bekende gegevens wordt niet verwacht dat er in de periode tot 2010 nieuwe tracés aangelegd worden. De 220 kV-leiding tussen Hogeveen en Zwolle wordt verwijderd. Tijdens het overleg over de aanleg van de 380 kV-leiding tussen Zwolle en Meeden is door Tennet (voorheen Sep) namelijk dat deze 220 kV-leiding uiterlijk in het jaar 2010, na voltooiing van de 380 kV-leiding is verwijderd. Het Reestdal is dan uiterlijk in het jaar 2010 vrij van hoogspanningslijnen.

Indien blijkt dat uitbreiding van het net niet mogelijk is door bestaande hoogspanningsmasten te gebruiken, hebben verzwaring van, of bundeling met, een bestaand tracé de voorkeur. Dan is een afwijkingsprocedure van het POP toereikend.

In alle andere situaties is een wijziging van het POP II vereist voor een nieuw tracé. Uitgangspunt voor een tracékeuze is dat het landschap in zijn totaliteit zo min mogelijk negatief wordt beïn-

vloed en de effecten op ander grondgebruik, ter plaatse en in de omgeving van de leiding, wordt geminimaliseerd. Verder gelden bij een tracékeuze de volgende uitgangspunten.

- Bundeling met andere grootschalige verkeersinfrastructuur, in het bijzonder met autosnelwegen en spoorlijnen.
- Het vermijden van landschappelijk, cultuurhistorisch en natuurwetenschappelijk waardevolle delen van het landelijk gebied, dat wil zeggen bij voorkeur niet in de zones III of hoger.
- Waar grote waarden in het geding zijn, zoals bij de doorsnijding van een landschappelijk zeer waardevol gebied, dient de leiding ondergronds te worden aangelegd via verkabeling.
- Het vermijden van gebieden die in aanmerking komen voor uitbreidingen van kernen. In het algemeen is een zakenlijk rechtstrook van 2 x 35 m breed toereikend om voldoende afstand te houden tot onder andere woningbouw. Deze strook is gewenst vanwege elektromagnetische velden, geluid en mogelijke onveiligheid, vanwege bijvoorbeeld draadbreek en afvallend ijs. Zie verder de VROM-circulaire "Extreem laagfrequente elektrische en magnetische velden" (1994).
- Toepassing van lange rechte stukken, met zo weinig mogelijk knikken.
- Gebruik van buismasten in plaats van vakwerkmasten bij spanningen van 110 kV of lager.

C.9.4. Grondwaterbeheer

Grondwaterkwaliteit

Doelstelling

Als onderdeel van de AOK voldoet het grondwater - in de gehele provincie - aan de door de EU gestelde eisen van de drinkwaterkwaliteit.

Het gebruik van de bodem en van het grondwater is zodanig dat aan de doelstelling, ook op de lange termijn, wordt voldaan. In verband hiermee zijn ongezuiverde lozingen in de bodem niet toegestaan. Reststoffen als meststof mogen alleen worden gebruikt als ze aan de streefwaarden voldoen. Het gebruik van landbouw- en niet-landbouwbestrijdingsmiddelen wordt zo veel mogelijk beperkt. De provincie Drenthe zal tezamen met de in Drenthe werkzame waterleiding-bedrijven, via stimuleringsbeleid met name in de kwetsbare gebieden een bijdrage leveren aan het realiseren van de landelijk doelstellingen ten aanzien van bestrijdingsmiddelen. De relevante parameters terzake worden in het meetpakket van het grondwaterkwaliteitsmeetnet meegenomen. De provincie zal zich, samen met de andere provincies, inspannen om bij de toelating van middelen meer rekening te houden met de gegevens uit de grondwaterkwaliteitsmeetnetten. Boringen in de bodem, waar deze zijn toegestaan, mogen slechts worden uitgevoerd indien het risico op een chemische en thermische verontreiniging van het grondwater zoveel mogelijk is uitgesloten c.q. wordt beheerst.

Bescherming van het grondwater met het oog op de drinkwatervoorziening

Doelstelling

Een zodanige kwaliteit van het grondwater dat het water zonder ingrijpende en kostbare zuivering geschikt is voor de bereiding van drinkwater.

Aanvullende (lange termijn) doelstelling

De nitraatconcentratie in het bovenste grondwater voldoet in de grondwaterbeschermingsgebieden aan de EU-voorkeursnorm voor drinkwater van 25 mg NO₃/liter.

Grondwaterwinningen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening krijgen, aanvullend op het generieke milieubeleid, een extra bescherming. Met deze bescherming wordt beoogd

te voorkomen dat de kwaliteit van het grondwater wordt aangetast door verontreinigingen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de instrumenten POV, beoordeling bestemmingsplannen, communicatie, privaatrechtelijke constructies en convenanten.

In de POV zijn de volgende gebieden aangewezen:

- waterwingebieden;
- grondwaterbeschermingsgebieden;
- grondwaterbeschermingsgebied de Drentsche Aa;
- gebieden tegen fysische bodemaantastingen;
- verbodszones diepe boringen.

De beleidsmatige keuze voor de aanwijzing van deze gebieden ligt in het POP II. De formele aanwijzing, inclusief de begrenzing van de gebieden op perceelsniveau, vindt plaats in de POV. Deze gebieden worden ook weergegeven en beleidsmatig vertaald in bestemmingsplannen.

In de aangewezen gebieden wordt rekening gehouden met de risico's die de duurzame waarborging van de kwaliteit van het grondwater in gevaar kunnen brengen. Deze risico's dienen kenbaar en beheersbaar te zijn. In afwachting van het nader vormgeven van het risicogeoriënteerde grondwaterbeschermingsbeleid, wordt het bestaande beleid gecontinueerd. Dat beleid richt zich op het voorkomen dat schadelijke stoffen op of in de bodem terecht komen, alsmede op het voorkomen van aantastingen (ingrepen) van de bodem.

Voor het beheer van de waterwingebieden (de zogenaamde puttenvelden) worden, door de waterleidingbedrijven beheersplannen vastgesteld. Deze plannen dienen medio 2006 operationeel te zijn.

Binnen de grondwaterbeschermingsgebieden gelden de volgende beperkingen, die ten dele ook in de POV zijn opgenomen:

- verbod op het oprichten van inrichtingen die staan vermeld op een bij de POV behorende lijst;
- geen nieuwe woningbouw, tenzij in of nabij de desbetreffende kern geen andere uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn;
- geen nieuwe infrastructurele werken (wegen, parkeerplaatsen, spoorwegen, buisleidingen en dergelijke), tenzij bedoeld voor ontsluiting van woningbouw;
- geen ondergrondse opslag van vloeistoffen, anders dan voor schoon water;
- geen opslag van afvalstoffen op of in de bodem;
- alleen lozing van huishoudelijk afvalwater in de bodem, indien aansluiting op een riolering niet mogelijk is en lozing geschiedt via een systeem van IBA met een verhoogd rendement;
- geen nieuwe begraafplaatsen of terreinen waar verstrooiing van as plaatsvindt;
- geen industriële ontwikkelingen c.q. nieuwe bedrijventerreinen;
- geen grootschalige recreatieve ontwikkelingen;
- geen nieuwe intensieve veehouderijen;
- geen gebruik van zwarte lijst bestrijdingsmiddelen;
- geen gebruik van compost, zwarte grond en zuiveringsslib;
- geen gebruik van reststoffen als meststoffen;
- geen gebruik van bouwstoffen die vallen onder de reikwijdte van het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterenbescherming;
- geen nieuwe (grootschalige) ontgroningen;
- geen nieuwe delfstoffenwinningen;
- geen roeren van de grond dieper dan 2 m;
- alleen duurzame energiebronnen, indien geen negatieve invloed op of een gevaar opleveren voor de kwaliteit van het grondwater (bijvoorbeeld de opslag en onttrekking van koude en warmte aan de bodem (bodemwarmtewisselaars en grondwatersystemen) is niet toegestaan);

- geen nieuwe militaire activiteiten;
- geen verkeersaantrekkende voorzieningen, zoals bijvoorbeeld transferia.

In het grondwaterbeschermingsgebied Drentsche Aa (wateroppervlak van permanent water-voerende waterlopen en 5 m ter weerszijden daarvan) geldt een verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het innemen van oppervlaktewater voor het vullen en spoelen van spuitmachines. Voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen geldt een zeer beperkte uitzondering.

In de gebieden tegen fysische bodemaantastingen is van nature een zekere bescherming aanwezig. Het is van belang dat deze bescherming in stand wordt gehouden en wordt voorkomen dat verontreinigingen het grondwater bereiken. In verband met de algehele heroriëntatie op het inzetten van regelgeving als instrument, wordt de verantwoordelijkheid voor de bescherming in handen gelegd van de waterleidingmaatschappijen. Zij kunnen daarvoor privaatrechtelijke instrumenten inzetten, zoals de aankoop van gronden of de vestiging van een zakelijk recht. Aangezien de feitelijke inzet van deze instrumenten enige tijd vergt, blijven de huidige beschermingsregels in de POV gelden tot uiterlijk 1 januari 2010.

Met de aanwijzing van verbodszones diepe boringen in de POV wordt beoogd de natuurlijke bescherming van aanwezige kleilagen in stand gehouden. Daarom geldt een verbod op het doorboren van deze kleilagen. Per gebied is aangegeven vanaf welke diepte dit verbod van toepassing is.

De contacten met de betrokken gemeenten, handhavende instanties en de in Drenthe werkende waterleidingbedrijven over het grondwaterbeschermingsbeleid worden geïntensiveerd. Verder wordt de voorlichting en communicatie over het beleid nader vormgegeven. Daarnaast wordt het beleid ondersteund door het verstrekken van subsidies, gericht op het terugdringen van risico's. De waterleidingbedrijven ondersteunen het provinciale beleid met subsidies aan boeren. Deze zijn gericht op het bevorderen, in de kwetsbaarste grondwaterbeschermingsgebieden, van het gebruik van de voor de drinkwatervoorziening gunstigste gewasbeschermingsmiddelen (resultaatbeloning). De provincie blijft haar rol, gericht op het faciliteren van het totstandbrengen van convenanten tussen de waterleidingbedrijven en het georganiseerd landbouwbedrijfsleven, continueren.

Ook zal de provincie onderzoeken starten die gericht zijn op het verminderen van de effecten van zogenaamde "run-off" bij bestaande wegen, het opstellen van calamiteitenplannen voor ongevallen met voor het grondwater schadelijke stoffen op wegen en spoorwegen en op de kwaliteit van bestaande rioleringen. Natuurontwikkeling in de grondwaterbeschermingsgebieden wordt bevorderd.

Grondwaterkwantiteit

Doelstelling voor de langere termijn

Het hebben en houden van een zo groot mogelijke voorraad zoet grondwater.

Doelstelling voor de planperiode

Grondwater wordt beschikbaar gesteld voor de openbare drinkwatervoorziening, hoogwaardig industrieel gebruik en beregening of bevoeiing van de land- en tuinbouw. De effecten op de overige bij het grondwaterbeheer betrokken belangen beperken zich tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.

De provincie is grondwaterheerder. In het POP II wordt het beleid voor het gebruik van grondwater aangegeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening, industrie, bronbemaling, beregening en warmte- en koudeopslag.

Daarnaast wordt het kader beschreven voor de vergunningverlening in het kader van de Grondwaterwet.

De provincie is hiervoor het bevoegd gezag. Voorzover noodzakelijk is het beleid vertaald in regels in de Provinciale omgevingsverordening.

Openbare drinkwatervoorziening

De provincie heeft de zorg voor de bronnen van de openbare drinkwatervoorziening en stelt de bronnen beschikbaar (zie kaart 13). De functie "Grondwater voor de bereiding van drinkwater" is toegekend aan de locaties van de bestaande winningen voor de drinkwatervoorziening en aan een aantal gebieden die potenties voor toekomstige drinkwaterwinning hebben. Op basis van de huidige inzichten is voor de planperiode een keuze gemaakt voor grondwater als bron voor de drinkwatervoorziening. Hieraan ligt een aantal redenen ten grondslag. In Drenthe is een voldoende hoeveelheid winbaar water aanwezig. Milieuhygiënisch gezien valt grondwater te verkiezen boven oppervlaktewater. Het vergt namelijk extra chemische stoffen en energie om oppervlaktewater te zuiveren. Ook is bij indirect gebruik van oppervlaktewater, door middel van infiltratie in de bodem, vaak een voorzuivering nodig. Milieuhygiënisch gezien, te verkiezen boven oppervlaktewater. Een aantal bestaande winningen is onderzocht op hun bijdrage aan de verdroging. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt het effect op de verdroging mee te vallen. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat voor bestaande winningen vanuit het aspect van verdroging een alternatief gezocht moet worden. Dit geldt overigens niet voor een gedeelte van de winning Assen. In het Hunzedal is nog voldoende ruimte om een alternatieve winning te starten. Daarnaast is gebleken dat een grondwaterwinning hier goed gecombineerd kan worden met natuurontwikkeling.

Oppervlaktewaterwinning is ook vanuit ruimtelijke overwegingen geen goed alternatief. Tevens is de kostprijs van drinkwater uit oppervlaktewater aanmerkelijk hoger. De beken in Drenthe leveren onvoldoende water gedurende de zomerperiode. Dit betekent dat opslagbassins gemaakt moeten worden of dat de oppervlaktewaterwinning in de zomer moet terugvallen op een grondwaterwinning. Een dergelijke combinatie is echter geen alternatief, omdat het twee verschillende zuiveringen vergt. De bestaande oppervlaktewaterwinning bij De Punt in het stroomgebied van de Drentsche Aa wordt gehandhaafd. Voor deze winning zijn tal van maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren. Daarnaast is door de waterleidingmaatschappij een mengbekken gerealiseerd.

Bij de inrichting van een grondwaterwinning staat de duurzaamheid van de winning voorop; geen of minimale effecten op de omgeving. Om dit te bereiken wordt, waar dit mogelijk is, gezocht naar combinaties van grondwaterwinning met oppervlaktewatergebruik.

Een integrale benadering, waarbij getracht wordt de effecten op de omgeving te minimaliseren, bijvoorbeeld door het aanpassen van het oppervlaktewaterbeheer, heeft de voorkeur.

Bij de beoordeling van een aanvraag voor een vergunning worden de volgende aspecten betrokken.

- Aanvragen buiten gebieden met de aanduiding "Grondwater voor de bereiding van drinkwater", zoals hiervoor aangegeven, worden niet gehonoreerd.
- De aanvraag is noodzakelijk voor het veiligstellen van de drinkwatervoorziening.
- De gevolgen voor andere belangen zijn goed in beeld gebracht en de mogelijkheden om deze gevolgen technisch of financieel te compenseren zijn maximaal benut.
- Mogelijke alternatieve locaties voor de onttrekking zijn onderzocht.
- De waterhuishoudkundige situatie is zodanig aangepast dat de effecten van de winning op de omgeving minimaal zijn, dan wel er zijn positieve effecten voor andere belangen gerealiseerd.

- Bij aanvragen voor uitbreiding van de vergunningcapaciteit wordt altijd het effect van de totale winning en de effecten van de winningen in de omgeving betrokken.
- Door het realiseren van de beoogde winning wordt elders een winning verminderd of gesloten, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de verdrogingsbestrijding.
- Drinkwaterwinning wordt, zo mogelijk, gecombineerd met natuurontwikkeling.

Maatregelen voor de planperiode

In de planperiode wordt door middel van een uitwerkingsplan voor een drietal locaties onderzocht of deze als strategische grondwaterwinning kunnen worden aangemerkt. Een strategische winning is een reservering van ruimte voor een nieuwe grondwaterwinning, ingeval er bij één van de bestaande winningen een situatie ontstaat waardoor het betreffende waterwingebied voor langere termijn niet meer beschikbaar is. Bedoelde strategische winningen zijn gelegen ten westen van Assen, in het Achterste Diep in het Hunzedal en in Over de Aa bij Ruinerwold. De reeds bekende en onderzochte gebieden met potenties voor toekomstige drinkwaterwinning blijven gehandhaafd (zie kaart 13).

Voor de grondwaterwinning Havelterberg wordt in de planperiode onderzocht of de winning gehandhaafd kan blijven of gedeeltelijk of geheel moet worden verplaatst. Indien voor verplaatsing wordt gekozen, wordt tevens de nieuwe locatie bepaald. Instanties als terreinbeheerders, waterschap en gemeente nemen deel aan dit project.

Het project Integraal waterbeheer Terwisscha wordt financieel ondersteund. Hiermee wordt beoogd de effecten van de winning in het Drents-Friese Wold op te heffen.

Door het uitvoeren van maatregelen in het oppervlaktewatersysteem kan de huidige grondwaterwinning van Nietap worden gehandhaafd. Deze maatregelen zullen in samenhang met de herinrichting Roden- Norg binnen de planperiode worden gerealiseerd.

Samen met de aangrenzende provincies wordt gewerkt aan toekomstige bronnen voor de drinkwaterbehoefte in Noord-Nederland.

Industriewater

Grondwaterwinning voor hoogwaardig gebruik in de industrie kan zich ontwikkelen binnen de gebieden waar industriële ontwikkeling mogelijk is. De totale onttrekking op een bedrijventerrein mag echter geen onaanvaardbare negatieve invloed hebben op de omgeving. In een uitwerking van het POP II wordt voor alle regionale industrieterreinen het plafond voor de grondwateronttrekking vastgesteld.

Ontwikkelingen die leiden tot waterbesparing of tot hergebruik van onttrokken water, worden gestimuleerd. Dit zowel op bedrijfsniveau als tussen bedrijven onderling.

Bij de beoordeling van een aanvraag voor een vergunning worden de volgende aspecten betrokken.

- De noodzaak van de gevraagde vergunning.
- De gevolgen voor andere belangen, waaronder de gevolgen voor verdroging, zijn goed in beeld gebracht en de mogelijkheden om deze gevolgen technisch of financieel te compenseren zijn maximaal benut.
- Mogelijke alternatieve bronnen voor de onttrekking, de milieueffecten en eventuele aanpassingen in de bedrijfsvoering zijn maximaal benut. Op bedrijfsniveau is een zo laag mogelijk (grond)waterverbruik per productie-eenheid het uitgangspunt.
- Bij grote onttrekkingen is onderzoek naar mogelijke alternatieve locaties voor de onttrekking, of voor het bedrijf, noodzakelijk. Hierbij wordt ook de mogelijkheid van levering van water op maat door derden in beeld gebracht.
- De (resterende) mogelijkheden voor andere bedrijven om op hetzelfde industrieterrein ook grondwater te kunnen onttrekken.
- De effecten van de winning op de omgeving zijn minimaal, dan wel er zijn positieve effecten voor andere belangen gerealiseerd.

- Bij de beoordeling van de effecten wordt altijd de totale onttrekking in de omgeving betrokken.
- Wanneer voor een bedrijventerrein een onttrekkingplafond is vastgesteld wordt geen vergunning verleend boven dit plafond.
- Voor grondwaterwinningen voor een laagwaardig gebruik in de industrie, wordt geen vergunning verleend, tenzij er geen alternatieven zijn voor het gebruik van grondwater, of deze alternatieven hebben een groter nadelig milieueffect dan de voorgestane onttrekking.

Bestaande vergunningen voor grondwaterwinning voor industrieel gebruik worden heroverwogen in de volgende gevallen:

- de vergunning is meer dan tien jaar oud, of
- de onttrekking heeft nadelige gevolgen voor andere belangen, of
- er zijn goede alternatieven ontwikkeld.

Bij heroverwegingen worden dezelfde criteria gehanteerd als bij nieuwe aanvragen. Tevens wordt het belang van het voortbestaan van de winning voor het bedrijf en/of de omgeving betrokken.

Maatregelen binnen de planperiode

- Voor alle regionale bedrijventerreinen wordt het onttrekkingsplafond vastgesteld.
- Alle bedrijven die grondwater onttrekken beschikken over een actuele vergunning.

Bronbemalingen, proefbemalingen en grond- en grondwatersaneringen

Bronbemalingen, proefbemalingen en grondsaneringen zijn tijdelijke onttrekkingen, bedoeld voor het drooghouden van bouwputten, ten behoeve van (water)bouwkundige of civieltechnische werken, onderzoek, of het weghalen van verontreinigingen in bodem en grondwater. Om de negatieve effecten van deze tijdelijke onttrekkingen, zoals zettingen en verdroging, zoveel mogelijk te voorkomen worden de hoeveelheden netto te onttrekken grondwater zoveel mogelijk beperkt.

Bij de beoordeling van een aanvraag voor een vergunning worden de volgende aspecten betrokken.

- De gevolgen voor andere belangen zijn goed in beeld gebracht en de mogelijkheden om deze gevolgen technisch of financieel te compenseren zijn maximaal benut.
- Alternatieve mogelijkheden om de werkzaamheden uit te voeren en de financiële consequenties hiervan zijn onderzocht en benut.
- In de gebieden, aangeduid op kaart 13 als gebieden met beperkte gebruiksmogelijkheden in verband met natuurwaarden, wegen de mogelijkheden om de onttrekking te beperken zwaarder dan de financiële gevolgen.
- Onttrekkingen in het groeiseizoen, vooral in de gebieden met een ondersteunende natuurfunctie worden zoveel mogelijk beperkt.

Omdat kleinere tijdelijke onttrekkingen individueel niet, maar gezamenlijk wel een effect hebben, is gekozen voor een systeem van Algemene regels (zie Verordening waterhuishouding provincie Drenthe). Het systeem van Algemene regels zorgt voor regulering, zonder dat sprake is van een individuele beoordeling. Voor de grotere tijdelijke onttrekkingen blijft een vergunning nodig.

Berekening en bevoeiing voor land- en tuinbouw

Voor de berekening in de land- en tuinbouw wordt grondwater beperkt beschikbaar gesteld. Met name voor hoogsalderende teelten (bloementeel, bollenteel, sierteel, fruitteel, boomteel, graszaad en poot aardappelen) is grondwater beschikbaar. Voor gras- en bouwland wordt een terughoudend beleid gevoerd.

Het onderstaande beleid is in de Provinciale verordening waterhuishouding Drenthe nader uitgewerkt.

- Ten eerste geldt voor alle onttrekkingen in de land- en tuinbouw dat beregening uit het grondwater niet is toegestaan als er voldoende oppervlaktewater aanwezig is.
- Voor hoogsalderende teelten is beregening en bevoeiing toegestaan.
- Voor de gebieden die aangeduid zijn als “beperkte gebruiksmogelijkheden in verband met natuurwaarden” (kaart 13) is beregening uit het grondwater voor gras- en bouwland niet toegestaan. Voor bestaande onttrekkingen (geregistreerd voor de vaststelling van de verordening) is een uitzondering gemaakt.
- In de overige gebieden is de beregening en bevoeiing van gras- en bouwland aan termijnen gebonden.

Omdat onttrekkingen ten behoeve van beregening en bevoeiing individueel niet, maar gezamenlijk wel een effect hebben, is voor een beregening of bevoeiing van minder dan 60 m³ per uur, gekozen voor een systeem van Algemene regels in de POV. Het systeem van Algemene regels zorgt voor regulering, zonder dat sprake is van een individuele beoordeling.

C.9.5. Afvalbeheer

De organisatie van de bestaande afvalverwijderingsstructuur is medio 2002 door een wijziging van de Wm drastisch veranderd. Kernpunten van de wijziging zijn de verschuiving van de “afvalsturende” verantwoordelijkheden en bevoegdheden van provinciaal naar rijksniveau, alsmede de verplichting voor de minister van VROM om eenmaal in de vier jaar een LAP op te stellen.

In dit plan moet het beleid zijn vastgelegd voor het beheer van alle afvalstoffen waarop de Wm van toepassing is. Het bevat de hoofdlijnen van het beleid voor afvalpreventie en afvalbeheer, alsmede de uitwerken van die hoofdlijnen voor de afzonderlijke afvalstoffen, wat de benodigde capaciteit van bepaalde beheersvormen is en wat het beleid is voor grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen.

Het LAP is een uitwerking van het NMP voor het onderdeel afvalbeheer en vervangt tevens per 2002 het Tienjarenprogramma afval (TJP.A) en het Meerjarenplan verwijdering gevaarlijke afvalstoffen (MJP-GA)²³. Tevens wordt met het LAP uitvoering gegeven aan een aantal relevante EG-richtlijnen (waaronder de Kaderrichtlijn Afvalstoffen 75/442/EEG, gewijzigd door richtlijn 91/156/EEG respectievelijk Beschikking 96/350).

Op grond van genoemde Kaderrichtlijn Afvalstoffen zijn ondermeer de volgende drie verwijderingshandelingen met afvalstoffen te onderscheiden:

- storten op of in de bodem (D1);
- injectie van vloeibare afvalstromen in de diepe ondergrond (D3);
- permanente ondergrondse opslag van afvalstoffen (opbergen, D12).

Het LAP is het beleidskader voor de verwijderingshandelingen D1 en D3 en heeft door genoemde verankering in de Wm, een andere status dan de voorgangers ervan, het TJP.A en het MJP-GA II.

²³ De volgende afvalstoffen vallen niet onder het LAP:

- radioactief afval (Kernenergiewet en Nota radioactief afval);
- baggerspecie (WVO en Nota waterhuishouding);
- mestoverschotten (Meststoffenwet);
- destructieafval (Destructiewet);
- communaal afvalwater (Nota waterhuishouding).

Ieder bestuursorgaan moet bij het uitoefenen van een bevoegdheid met betrekking tot afvalstoffen rekening houden met het LAP (verticale binding).

De provincie dient dit plan te gebruiken als toetsingskader bij de uitoefening van haar bevoegdheden op grond van de Wm. Het gaat dan om alle vormen van vergunningverlening, waarbij afvalaspecten aan de orde zijn.

Tevens is het LAP kaderstellend voor het beleid van de provincie voor invoering en stimulering van afvalpreventie en gescheiden inzameling van huishoudelijk en bedrijfsafval.

Door de gewijzigde (wettelijke) situatie wordt in dit plan volstaan met een verwijzing naar de betekenis op hoofdlijnen van de veranderde wet- en regelgeving op afvalgebied.

Nabij Ubbena ligt een stortplaats voor bouw- en sloopafval. Vanwege de kwaliteit van de omgeving, mede gelet op een verbod in het LAP op uitbreiding van stortcapaciteit, wordt geen ruimte geboden voor uitbreiding. Nadat de huidige stortruimte is benut worden alle activiteiten ter plekke beëindigd.

Opslag van afvalstoffen in de diepe ondergrond

Ten aanzien van het opbergen van afvalstoffen (D12) bevat het LAP geen concreet beleid, maar wordt verwezen naar een kabinetsstandpunt van 1993. Daarin zijn de volgende algemene uitgangspunten opgenomen:

- de bodem is in beginsel niet bestemd voor het opbergen van afvalstoffen of componenten van afvalstoffen die niet rechtstreeks ter plaatse uit de bodem afkomstig zijn;
- berging van afvalstoffen in de diepe ondergrond is alleen aanvaardbaar als de te bergen afvalstoffen terugneembaar zijn. Dat betekent dat de afvalstoffen weer uit de diepe ondergrond moeten kunnen worden gehaald, bijvoorbeeld als op een bepaald moment hergebruiksmogelijkheden beschikbaar zijn;
- de wijze van berging dient te voldoen aan de isoleren, beheersen, controleren-criteria.

De zorg voor de bodem en Drentse ondergrond is een verantwoordelijkheid van het provinciaal bestuur van Drenthe. Dit is een afgeleide van het uitgangspunt dat de provincie de hoeder is van haar grondgebied. Het provinciale beleid is primair gebaseerd op het eerstgenoemde uitgangspunt van 1993, namelijk dat bodem in beginsel niet bestemd is voor het opbergen van afvalstoffen of componenten van afvalstoffen die niet rechtstreeks ter plaatse uit de bodem afkomstig zijn. Hieruit volgt dat de provincie Drenthe in tegenstelling tot het Rijk, zich niet kan vinden in berging van afvalstoffen in de ondergrond, ook al zou het terugneembaar zijn. De provincie zal dan ook niet meewerken aan activiteiten die gericht zijn op het realiseren van het opbergen van afvalstoffen in de ondergrond (D12).

In dit kader is met betrekking tot radioactief afval nog het volgende van belang. Begin 2003 heeft de Europese Commissie een conceptrichtlijn in procedure gebracht. Dit concept beoogt per lidstaat permanente ondergrondse opslaglocaties voor radioactief afval, te realiseren in 2018. Besluitvorming door de Europese Raad vindt in 2004 plaats. De inzet van de Nederlandse regering is gericht op het in overeenstemming brengen van de richtlijn met het Nederlandse standpunt van 1993 terzake (zie de hiervoor verwoorde uitgangspunten). Met name de terugneembaarheid zal hierbij een absolute voorwaarde zijn. Daarnaast geeft het rijksbeleid voor radioactief afval nog specifiek aan dat er de eerste 100 jaar bovengrondse opslag zal plaatsvinden.

Nazorg stortplaatsen

De provincie is op grond van de Wm bestuurlijk, organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor de "eeuwigdurende" nazorg van de Stortplaats Noord-Drenthe BV te Ubbena en de stortplaats van EMW. Met deze nazorg wordt beoogd zeker te stellen dat deze stortplaatsen, ook na sluiting, tot in lengte van jaren aan hetzelfde beschermingsniveau blijven voldoen. Daarmee wordt het risico van een mogelijke verontreiniging van de bodem, blijvend beperkt.

Op grond van de Verordening nazorgheffing stortplaatsen provincie Drenthe wordt jaarlijks een nazorgheffing opgelegd aan de exploitanten van beide stortplaatsen, ter financiering van de kosten van de "eeuwigdurende" nazorg van deze stortplaatsen. De opbrengst van de nazorgheffing wordt gestort in het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe. De nazorgheffingen worden berekend op basis van de, door de stortplaatsexploitanten bij de provincie, ingediende nazorgplannen. Een nazorgplan geeft aan op welke wijze de stortplaats, na beëindiging van de stortactiviteiten, milieuhygiënisch verantwoord wordt beheerd. Dit om de nadelige gevolgen voor het milieu te minimaliseren. Het bedrag van de nazorgheffing omvat naast de opbrengst van de nazorgheffing ook de daarover verkregen rentebaten en beleggingsopbrengsten. Daarmee worden de kosten bestreden die naar verwachting gemoeid zijn met de uitvoering van het nazorgplan. Op deze wijze worden voldoende financiële middelen gegenereerd om de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid van de provincie voor de nazorg van beide stortplaatsen in te vullen. Door aanpassing van de nazorgheffingen aan gewijzigde omstandigheden wordt ervoor gezorgd dat de opbrengst gelijk blijft aan het benodigde bedrag.

C.9.6. Militaire zaken

Op kaart 1 en 2 zijn de gebieden aangegeven die momenteel een militaire functie hebben. Het betreft militaire oefenterreinen, schietterreinen, materieel- en munitiecomplexen en een helikopteropstapplaats.

De ruimtebehoefte is, op landelijk niveau, vastgelegd in het Structuurschema militaire terreinen (SMT, 1995). Dit SMT is momenteel in herziening. De ontwerp-planologische kernbeslissing, deel I, is op 22 november 2001 aangeboden aan het parlement. In het ontwerp-SMT wordt voor de provincie Drenthe een herschikking van de militaire oefenterreinen doorgevoerd.

De Haar/Laaghalerveen

In de omgeving van De Haar/Laaghalerveen wordt een dubbel eenheidsoefenterrein (D-EOT) ingericht. Hier zal in hoofdzaak de in Assen gelegerde luchtmobiele brigade gaan oefenen. De omvorming van landbouwgronden is gaande en zal begin 2005 zijn afgerond. De oefenterreinen Anloo en Ballooërveld worden in ieder geval begin 2005 overgedragen aan een andere beheerder, ook bij een onverhoopte vertraging in de aanleg van het D-EOT.

De op het oefenterrein aan te leggen helikopterlandingsplaatsen kunnen elk jaar gedurende twee grote motorsportevenementen gebruikt worden als parkeerplaats voor bezoekers. Op deze dagen zal het oefenterrein niet gebruikt worden voor militaire oefeningen.

Nabij Oud Veen, gelegen in de gemeente Assen, realiseert Defensie een helikopteropstappunt ("Heli Landing Site") voor de luchtmobiele brigade, bedoeld voor vluchten naar het D-EOT. Het helikoptergebruik is beperkt tot een periode van tien weken per jaar. Het vliegen over geconcentreerde bebouwing en over de camping Witterzomer wordt zoveel mogelijk vermeden.

Oefenterreinen Oudemolen en Dijkveld

Volgens het ontwerp-SMT wordt, naast de oefenterreinen Anloo en het Ballooërveld, tevens het oefenterrein Baggelhuizen afgestoten. De oefenterreinen Oudemolen (22 ha) en Dijkveld (15 ha) blijven volgens het ontwerp-SMT, in afwijking van het voorgenomen beleid in het vigerend SMT, in militair gebruik. De provincie stemt in met deze wijziging, mits het gebruik extensief is en de natuurwaarden gewaarborgd zijn door goede afspraken over het beheer.

Schietterreinen

Momenteel zijn in de regio Assen twee schietterreinen gelegen. Defensie is voornemens de activiteiten op de schietbaan Anloo te verplaatsen naar de schietbaan Witten. Het gebruik van de schietbaan Anloo wordt beëindigd, zodra de milieuv vergunning voor het schietterrein in Witten onherroepelijk is geworden. De onveilige zone van het schietterrein is van oudsher geprojec-

teerd over het aangrenzende natuurgebied Witterveld. Deze omstandigheid heeft de aanwijzing van het Witterveld in het kader van de EU-richtlijn, inzake Habitatgebieden, kennelijk niet in de weg gestaan.

Oefenterrein Havelte-West en Havelte-Oost

Het huidige oefenterrein Havelte-West wordt heringericht om het geschikt te maken voor vredes- en crisisbeheersingsoperaties, zoals op de Balkan en in Afghanistan. Daarnaast blijft op Havelte-Oost, ten oosten van de Helomaweg, een terrein beschikbaar voor zogenaamde overige oefeningen. Het gaat hier om lichte oefeningen, zoals oefeningen te voet en bivak-oefeningen. Dit vereist geen herinrichting van het terrein. Het ontwerp-SMT gaat uit van 260 ha. In het POP I was een oppervlakte van 200 ha aangeduid. De reden van deze uitbreiding, te bezien tegen de achtergrond dat ongeveer 1.000 ha van dit oefenterrein buiten gebruik wordt gesteld, is de toegenomen oefenbehoefte vanuit de kazerne in Havelte. Het terrein valt onder de EU-richtlijn, inzake Habitatgebieden. Op grond van een door de Ministeries van Defensie, LNV en VROM uitgevoerde toetsing aan de Habitatrichtlijn, kan met voorgestelde uitbreiding worden ingestemd. De beëindiging van het militaire gebruik van grote delen van Havelte-Oost maakt de oprichting van een nationaal park Ooster- en Westerzand mogelijk.

Munitieopslag en veiligheid

In de provincie Drenthe bevinden zich momenteel zes mobilisatie- en munitiecomplexen: Ruinen, Coevorden, Nieuw-Balinge, Veenhuizen, Donderen en Oudemolen. In het ontwerp-SMT is aangegeven dat de landelijke munitievoorraad van de Koninklijke Landmacht geconcentreerd wordt in een beperkt aantal complexen. In Drenthe betreft het Veenhuizen en Coevorden. Daarnaast wordt een aantal munitiewerkplaatsen aangehouden, waaronder Ruinen. Voor de opslag van munitie gelden strenge veiligheidseisen, onder meer in de vorm van veiligheidszones. Rondom de munitiecomplexen zijn veiligheidszones aangegeven. Deze zones dienen te worden opgenomen in bestemmingsplannen, om te voorkomen dat nieuwe strijdigheden ontstaan. Er worden drie typen zones onderscheiden. Zone A ligt direct rondom de munitieopslag. Hierin mogen bijvoorbeeld geen bebouwing en openbare wegen voorkomen. In de B-zone is geen bebouwing toegestaan, waarin zich regelmatig mensen bevinden. Wegen met beperkt verkeer zijn toegestaan. In de C-zone gelden restricties voor gebouwen met vlies of gordijngewelconstructies en gebouwen met een zeer groot glasoppervlak, waarin zich in de regel mensen bevinden. De grootte van de zone is afhankelijk van de gevarenklasse van de munitie, de opgeslagen hoeveelheid en de constructie van het opslagmagazijn.

Naar aanleiding van de vuurwerkramp in Enschede hebben de Ministeries van Defensie en VROM samen een inventarisatie gemaakt van de opslag van munitie door het Ministerie van Defensie. Daaruit bleek dat de interne veiligheid over het algemeen goed was. Een punt van aandacht is de externe veiligheid. In 2001 zijn alle veiligheidszones rondom munitiecomplexen opnieuw berekend. Met de betrokken gemeenten is overleg gevoerd over (zeer geringe) verschillen met eerdere berekeningen. Voor de complexen waar zich inbreuken in de veiligheidszones voordoen, laat het Ministerie van Defensie door de TNO in de periode 2001-2004 nieuwe risicoanalyses uitvoeren. Mocht hieruit blijken dat de waarden voor groeps- of individueel risico, zoals vastgelegd in de zogenaamde circulaire Houwelingen, worden overschreden, dan voert Defensie een sanering uit. Indien het groepsrisico voor de industrie wordt aangescherpt, zal de rijksoverheid de normen voor de opslag van munitie nader bezien.

Laagvlieggebieden en laagvliegroutes

In onze provincie zijn twee militaire laagvliegroutes gelegen voor straalvliegtuigen, alsmede enkele militaire laagvlieggebieden voor helikopters. Laagvlieggebieden en laagvliegroutes dienen volgens het SMT in het POP en het bestemmingsplan te worden opgenomen. Op kaart 2 zijn deze routes en de gebieden aangegeven. Het gebruik van de westelijke route is onlangs

door het Ministerie van Defensie opgeschort. De definitieve besluitvorming daarover vindt plaats in het kader van het nieuwe SMT.

Onder de laagvliegroute voor militaire straaljagers dient het bestemmingsplan bouwmogelijkheden voor masten, windmolens en andere obstakels tegen te gaan. Het gaat hier om een strook van 1.852 m (1 nautische mijl) ter weerszijden van de as van de route. Onder deze routes geldt een maximum bouwhoogte van 40 m.

Laagvliegen met helikopters is niet gewenst in de milieubeschermingsgebieden. Aanpassing van de ligging van de gebieden is voor het Ministerie van Defensie aanvaardbaar, mits de trainingswaarde niet afneemt en de vliegveiligheid niet in gevaar komt. Voorwaarde daarbij is overeenstemming tussen de desbetreffende provinciale en gemeentelijke overheden. Sinds 1 januari 2000 bestaat een registratiesysteem voor het laagvliegen met helikopters. Aan de hand van de uitkomsten en de geregistreerde klachten wordt gezien of het mogelijk en wenselijk is de laagvlieggebieden anders te situeren. Het Ministerie van LNV start een onderzoek naar de relatie laagvliegen/natuurwaarden/stiltegebieden.

C.10. Landschap, cultuurhistorie en archeologie

C.10.1. Landschap

Functies van het landschap

In Drenthe draagt de kwaliteit van het landschap in hoge mate bij aan een aantrekkelijk milieu om te wonen, werken en te recreëren. Het landschap heeft daarmee een grote economische betekenis.

Het landschap is eveneens een weerspiegeling van het landschapsecologisch systeem. De provincie Drenthe kent een ecologisch goed functionerend landschap met een grote variatie aan planten en dieren. Bovendien is het landschap van Drenthe van grote culturele betekenis. Het landschap vertelt de geschiedenis, het gebruik van vroegere landbouw, van bebouwingspatronen, van vormgeving en architectuur.

De verschillende functies en het ruimtegebruik zijn beeldbepalend voor het landschap en resulteren in vele raakvlakken met het omgevingsbeleid. De continue behoefte om nieuwe functies in het landelijk gebied te ontwikkelen betekent dat ook het Drentse landschap in ontwikkeling is en zich blijvend zal vernieuwen.

Samenhang in beleid

Doelstelling

De ontwikkeling van rode en groene functies in het landelijk gebied wordt begeleid volgens de landschappelijke kwaliteitsbenadering, als één van de grondslagen van het omgevingsbeleid.

De identiteit van het landschap geldt hiervoor als inspiratiebron. Deze identiteit wordt bepaald door de diversiteit aan landschapstypen en binnen de landschapstypen door de gebiedskenmerken (zie bijlage C) en de landschapselementen (aardkundige, ecologische, cultuurhistorische en architectonische objecten). Welke structuren en elementen kenmerkend zijn voor een landschapstype, is weergegeven op kaart C. De kenmerken vormen, in samenhang met de ontwikkelingsgerichte benadering voor het landschap en de integrale functiezoning, het beleidskader.

De uitwerking van de ontwikkelingsgerichte benadering van het landschap krijgt gestalte via twee strategieën.

- I. Behoud en herstel, door ontwikkeling in gebieden met bestaande samenhangende kwaliteiten. Drenthe heeft een landschap met grote rijkdommen en gebieden, waar sprake is van een gave cultuurhistorische samenhang. In deze gebieden bepalen bestaande vormen van het landschap de ontwikkelingsmogelijkheden van nieuwe functies. Meekoppelen en

combineren is van belang. Nieuwe functies moeten bijdragen aan behoud en herstel van bestaande landschapskwaliteiten in onderlinge samenhang.

- II. Nieuwe landschappelijke kwaliteiten, door nieuwe functies in robuuste gebieden en gebieden met vraag naar een nieuwe identiteit. Drenthe kent ook gebieden waar vernieuwing van het landschap noodzakelijk of gewenst is. Wanneer sprake is van een integrale aanpak van de Voorkeursgebieden nieuwe verblijfsrecreatie hebben deze gebieden prioriteit bij vernieuwing van het landschap. In deze gebieden bepalen de veranderingen in functies en ruimtegebruik de vorm van het landschap. Essentiële kenmerken van het gebied gelden als basis voor het creëren van een nieuwe landschappelijke identiteit.

De provinciale Nota landschap (zie ook hierna) geeft globaal weer in welke delen van de provincie voor welke strategie gekozen wordt. In beide strategieën speelt het planontwerp een centrale rol. Investerings- en toekomstwaarden dragen bij aan het instandhouden van de eigen kenmerkende landschappelijke kwaliteit van Drenthe.

Voorbeeldgebieden

De ontwikkelingsgerichte benadering voor het landschap krijgt, afhankelijk van bestaande kwaliteiten en gewenste ontwikkeling, een verschillende uitwerking. Om meer zich te bieden op deze strategie wordt deze in drie deelgebieden met prioriteit nader uitgewerkt. Deze gebieden zijn op kaart 3 weergegeven. Het gaat bij deze voorbeelduitwerking om een procesmatige en/of inhoudelijke vertaalslag.

Naast de hierna expliciet aangeduide gebieden treden er in de gehele provincie veranderingen in het ruimtegebruik op, die ingrepen in het landschap met zich meebrengen. Thema's zijn stadslandschappen, de ontwikkelingen rondom de centra en hoofdkernen, het ontwikkelen van natuur, bos en landgoederen en veranderingen in infrastructuur.

Rijke gebieden voor versterking van landschappelijke en cultuurhistorische samenhang

Het landschap van Zuidwest-Drenthe is op grond van de gave cultuurhistorische samenhang, aangewezen als regionaal Belvédère-project. De inzet is om het gebied als cultuurhistorische eenheid te ontsluiten en te beschermen. Het gebied is daarnaast in ontwikkeling. Het unieke karakter van het landschap biedt een uitstekend investeringsklimaat. De doelstelling van de ontwikkelingsgerichte benadering is dat de landschappelijke structuur zodanig wordt versterkt dat nieuwe ontwikkeling in samenhang een plaats kunnen krijgen.

Ook het esdorpenlandschap Noord-Drenthe is goed bewaard gebleven. Dit maakt het gebied tot een aantrekkelijk vestigingsgebied voor mensen en bedrijven. Voor Drentse begrippen legt dit grote druk op de beschikbare ruimte. Door het inzetten van de ontwikkelingsgerichte benadering moet de cultuurhistorische identiteit van het gebied worden versterkt, waarbinnen ontwikkelingen duurzaam uitgevoerd worden.

Het gebied Mars- en Westerstroom laat het esdorpenlandschap in een zeer fraaie samenhang zien. De cultuurhistorische betekenis van dit gebied is zeer hoog. Door het inzetten van de ontwikkelingsgerichte benadering moeten cultuurhistorische structuren en patronen zodanig worden versterkt dat bij ontwikkelingen met ruimtelijke consequenties de geschiedenis van het landschap gewaarborgd blijft.

Gebieden met vraag naar nieuwe identiteit

In het gebied Midden-Drenthe zijn door ontwikkelingen in het landelijk gebied veel kwaliteiten van het landschap verloren gegaan. Met het inzetten van de ontwikkelingsgerichte benadering wordt gestreefd naar het creëren van nieuwe structuren en een nieuwe eigen identiteit.

Dynamische gebieden met grootschalige ontwikkelingen kansen voor nieuwe kwaliteiten. De structuur, maat en schaal van de gebieden Hunze en Veenkoloniën zijn zodanig dat grootschalige gebruiksfuncties een plaats kunnen krijgen. Voorwaarde blijft om te werken volgens de ontwikkelingsgerichte benadering en nieuwe kwaliteiten te ontwikkelen binnen het huidige karakteristieke landschapsbeeld.

Nota landschap

De uitwerking van de grondslag voor landschappelijke kwaliteit en de prioriteiten voor de ontwikkelingsgerichte benadering zijn ontleend aan de provinciale Nota landschap. De Nota landschap is een hulpmiddel bij het maken van verantwoorde keuzes en geeft voorbeelden en ideeën voor concrete uitwerkingen. Het is niet zozeer een kwestie van geld of het opstellen van regels. Het gaat met name om het bewust worden, het scheppen van verantwoordelijkheidsgevoel en betrokkenheid bij het landschap. Door middel van de nota stimuleert en motiveert de provincie zichzelf en andere partijen, om bij ontwikkelingen zorgvuldig met de kwaliteiten van het Drentse landschap om te gaan. De provincie wil coördineren, programmeren en inspireren en door overleg, advisering en toetsing de doorwerking van het beleid bewaken. De intenties van het landschapsbeleid zijn in een uitvoeringsprogramma vastgelegd.

C.10.2. Cultuurhistorie

Beleving van sociale samenhang

Cultuurhistorie omvat de nog aanwezige sporen in onze omgeving van het verblijf en de activiteiten van de mens in het verleden. De ingrepen die de mens in de loop der tijden in het landschap heeft gedaan om een bestaan op te bouwen zijn als herkenbare structuren juist in Drenthe nog op veel plaatsen herkenbaar. Niet alleen in losse elementen, zoals bijvoorbeeld huizen, wegen, essen en houtwallen, maar ook in hun samenhang: de patronen die zij samen vormen. Historisch was die samenhang sterk. De manier waarop in een esdorp de bebouwing is gerangschikt, de vorm van het boeren erf, de plaatsing van open ruimte en brinken, de ligging van es en heide, ten opzichte van het dorp, kwam allemaal voort uit de manier waarop de mens zijn leven en levensonderhoud had georganiseerd. Hetzelfde geldt voor de latere systematische veenontginningen die ontginning, landbouw en bebouwingstructuren in een functioneel patroon schikten.

Juist het feit dat in Drenthe de traditionele leefwijze relatief lang heeft voortbestaan, schenkt ons tegenwoordig een van de sterkste karakteristieken van het Drentse landschap. Op veel plaatsen een grote herkenbare cultuurhistorische waarde, die een belangrijke pijler is voor de aantrekkelijkheid van onze provincie als woon- en recreatiegebied. Cultuurhistorie blijkt een belangrijke factor bij de beleving van sociale samenhang en bij het bepalen van wat men als identiteit van de leefomgeving ervaart.

Cultuurhistorie als beleidsveld is ook door de rijksoverheid erkend als integraal aandachtspunt bij ruimtelijke processen. Om dit te stimuleren is het Belvédère-project in gang gezet. Door middel van een subsidieregeling worden beleids- en plannenmakers aangemoedigd om cultuurhistorische patronen te behouden en te gebruiken als inspiratiebron bij nieuwe ontwikkelingen.

Monumentenzorg was een beleidsveld dat voorheen sterk objectgericht was. De historische context, waarbinnen een object was gebouwd, werd bij de aanwijzing als rijksmonument minder zwaar meegeteld. Dit is al een aantal jaren sterk aan het veranderen. Er is meer oog voor de context van het landschap, zowel voor de directe omgeving van een gebouw of object, als voor de samenhang met het grotere cultuurhistorische patroon. Daarmee kunnen cultuurhistorisch beleid en monumentenzorg aanvullende beleidsvelden vormen, waarvan de regelingen gezamenlijk één doel dienen: behoud in samenhang van het totale cultuurhisto-

risch erfgoed, van object tot cultuurlandschap. Voor de objecten is er de bescherming vanuit de Monumentenwet, waarbij beoordeling van restauratieplannen plaatsvindt. Voor het grotere geheel is er het planologisch instrumentarium. Dat laatste bevat een scala aan mogelijkheden: van locatiekeuzen voor nieuwe ontwikkelingen, tot regelingen in het bestemmingsplan voor karakteristieke gebouwen, bouwvlak, bebouwingsstructuur en hoofdvormen. Maar ook aanlegvergunningen en het bestemmen van gebieden als cultuurhistorisch of als open ruimte.

De cultuurhistorische waardering

Op kaart 10 Cultuurhistorische gaafheid wordt in drie categorieën een globale waardering aangegeven van de herkenbaarheid van cultuurhistorie in Drenthe. Als basis voor deze waardering zijn verschillende informatiebronnen gebruikt, waarvan de belangrijkste zijn "Op weg met het Verleden, cultuurhistorische kartering van Drenthe" en "Archeologie en cultuurhistorie van essen in de provincie Drenthe". Kaart 10 is gecombineerd met de landschapstypen en de cultuurhistorisch waardevolle nederzettingen. Onderscheiden zijn het esdorpenlandschap, esgehuchtenlandschap, het wegdorpenlandschap van de laagveenontginningen, het wegdorpenlandschap van de veenrandontginningen, de Veenkoloniën en de Ontginningskoloniën van weldadigheid. Samen met kaart 2 vormen deze gegevens de basis voor de cultuurhistorische beoordeling van bestemmingsplannen. Voor het beleid, ten aanzien van de cultuurhistorische waarden in het landelijk gebied, is de zonering bepalend. De beschrijving van de gewenste ontwikkeling per zone is bepalend voor de mate waarin bij de bescherming de nadruk ligt op alleen losse elementen, dan wel tevens op hoofdstructuren en substructuren. In zone I gaat het voornamelijk om losse elementen, in zone II bovendien om hoofdstructuren en in de zones III, IV en V, zowel om losse elementen als hoofdstructuren en substructuren.

Belvédère-gebieden

In de in 1999 verschenen Rijksnota Belvédère (beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting) is een aantal gebieden van nationaal belang genoemd en beschreven. Deze gebieden worden gekenmerkt door het feit dat er veel cultuurhistorische waarden in onderlinge samenhang aanwezig zijn. De hierin opgenomen Drentse gebieden zijn: de Oude Veenkolonies, Eelde-Paterswolde, Drentse Aa - Hondsrug, Noorderveld, Frederiksoord, Willemsoord, Zuidwest-Drenthe, Zuidelijke Hondsrug, Aalden e.o. en Schoonebeek/Bargerveen. Bij de gebiedsbeschrijvingen zijn ook aanbevelingen opgenomen. Het Belvédère-project streeft een volwaardige plaats na voor cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening. Aan het project is een subsidieregeling verbonden.

Beschermde stads- en dorpsgezichten: deze zijn vanuit het Rijk beschermd. Het zijn vrijwel altijd nederzettingen, met eventueel een deel van het omringende landschap erbij begrepen. Voor deze gebieden geldt een beschermend bestemmingplan, dat is gemaakt door de desbetreffende gemeente. De basis voor zo'n bestemmingsplan wordt gevormd door de toelichtende beschrijving die bij het aanwijzingsbesluit hoort. Toetsing ervan gebeurt door zowel het Rijk, als door de provincie.

Er is al een klein aantal "jongere" beschermde dorpsgezichten: gebieden uit de periode 1850-1940 en voortkomend uit het Monumentenselectieproject (MSP). Deze vertonen, in de geest van de moderne monumentenzorg, vooral nederzettingsspatronen, die uit de sociaal-economische ontwikkelingen van die periode voortkomen. Ze beslaan vaak grotere gebieden dan de "oude" gezichten. Het MSP is wat dat betreft nog niet afgerond; er is nog een aantal gebieden dat binnen het MSP is geselecteerd als te beschermen gezicht. De rijksoverheid en de provincie starten de procedure tot aanwijzing in samenspraak met de nieuwe gemeenten.

Het beleid van de provincie is erop gericht om zoveel mogelijk aan te sluiten bij projecten die zich met integraal gebiedsgericht beleid bezighouden. Juist bij dergelijke processen kan cultuurhistorische informatie ondersteunend werken bij het zoeken naar sociale samenhang en identiteit.

Verder kan een gemeente desgewenst voor haar plannen gebruikmaken van de informatie over de zogenaamde “bijzondere gebieden” van het Monumenteninventarisatieproject (MIP). Uit dat bestand zijn de vorengenoemde MSP-gezichten ook geselecteerd. De overgebleven gebieden hebben geen cultuurhistorische waarden van nationaal belang, maar kunnen goed dienen als basis en inspiratiebron voor gemeentelijk beleid.

Nadere uitwerking kaart 10 Cultuurhistorische gaafheid

Als uitdrukking en onderdeel van het streven naar versterking van landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit stelt de provincie een Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) op. Deze bevat, net als kaart 10, een waardering in drie klassen van cultuurhistorische eenheden. Daarbij zal de herkenbaarheid van cultuurhistorische elementen, in hun onderlinge samenhang, het belangrijkste criterium zijn, van gebouw tot en met landschap. Deze waarderingskaart wordt, als uitwerking van dit POP II, te zijner tijd als provinciaal beleidsinstrument toegevoegd.

De cultuurhistorische waardering van de provincie als geheel is gebaseerd op bestaande inventarisaties. Het is de bedoeling de resultaten van deze inventarisaties te koppelen aan de CHW. Tevens is het streven om het geheel digitaal op te zetten, zodat ook toekomstige resultaten er aan toegevoegd kunnen worden en de gegevens ook door derden kunnen worden gebruikt.

Aan de CHW wordt de Nota cultuurhistorische waarden verbonden, die naast een toelichting op de kaarten, tevens aanknopingspunten bevat voor het ontwerpen met gebruik van cultuurhistorische kwaliteiten. Hierin zullen onder andere de begrippen “behoud door bescherming” en “behoud door ontwikkeling” uitgewerkt worden.

Historische landgoederen en buitenplaatsen

De (oude) historische landgoederen en buitenplaatsen nemen in cultuurhistorisch opzicht een bijzondere positie in. De meeste buitenplaatsen waren vroeger havezaten, dat wil zeggen (ridder)hofsteden, waaraan erfelijke rechten verbonden waren. Enkele hebben bij andere centra van grootgrondbezit gehoord, zoals kloosters. Onder een oude buitenplaats wordt hier verstaan een landhuis, havezate of borgachtige boerderij, met inbegrip van de directe omgeving.

De oude landgoederen onderscheiden zich meestal van hun omgeving door het systematische karakter van hun aanleg en de aanwezigheid van bossen en lanen. Landbouwgronden, boerderijen en natuurterreinen kunnen er ook deel van uitmaken. De waarde hangt vooral af van de samenhang tussen de samenstellende delen.

Buitenplaatsen maakten vaak deel uit van een landgoed, maar dat is niet altijd (meer) het geval. De oude landgoederen en buitenplaatsen die voor Drenthe van cultuurhistorisch belang zijn, zijn op kaart 11 aangegeven.

De nieuwe landgoederen, waarvoor plannen in ontwikkeling zijn, zijn hierop niet vermeld. In de toekomst zal vanzelf blijken of deze ook bijzondere waarde verkrijgen. Zie voor nieuwe landgoederen en buitenplaatsen C.11.3.

Het beheer van landgoederen en buitenplaatsen is dermate kostbaar geworden, dat een algehele instandhouding voor een particuliere eigenaar doorgaans een moeilijke opgave is. Dit kan leiden tot gehele of gedeeltelijke verkoop, met als mogelijk gevolg verstoring van de samenhang. Nieuwe functies dragen soms bij aan behoud. In andere gevallen, als er veel verbouw of nieuwbouw bijkomt, tot groot karakterverlies.

Het provinciale beleid is erop gericht om zoveel mogelijk te bevorderen dat de landgoederen en de buitenplaatsen in stand worden gehouden en hun karakter behouden, zowel wat betreft de afzonderlijke delen als de samenhang tussen de delen.

Actieve verwerving wordt niet nagestreefd. Alleen als het behoud van de waarde van een landgoed of een buitenplaats niet langer verzekerd is, is eventueel een provinciale bijdrage mogelijk, ter verwerving door een instantie die het behoud wel garandeert.

Verder kan voor die gedeelten van landgoederen, die uit landbouwgronden bestaan, het instrumentarium van de beheersovereenkomsten worden gehanteerd.

Waardevolle bebouwing in het landelijk gebied

In Drenthe is de waardevolle bebouwing vaak geconcentreerd in de kernen en zit het belang in de onderlinge samenhang. In het landelijk gebied is de waardevolle bebouwing vaak meer verspreid. Ook, en juist hier, is de cultuurhistorische waarde gelegen in de samenhang met de omgeving. Hieraan is de sociaal-economische geschiedenis van het Drentse land af te lezen. Het gaat behalve om boerderijen onder andere om posthuizen, tolhuizen, armenhuizen, waterstaatkundige werken, molens en enkele schansen.

Slechts een beperkt deel hiervan is beschermd op grond van de Monumentenwet. Het MSP heeft een aanzienlijke uitbreiding van dit aantal tot gevolg gehad. Bij dit project is, evenals bij de beschermde gezichten, meer dan voorheen rekening gehouden met de context waarin deze bebouwing destijds is neergezet. De bescherming van de rijksmonumenten houdt onder andere in dat restauratie- en verbouwplannen beoordeeld worden door zowel het Rijk, als door de gemeentelijke monumentencommissie. De provincie heeft de wettelijke taak om over dergelijke plannen en verzoeken tot aanwijzing als rijksmonument, te adviseren als de betrokken bouwwerken buiten de bebouwde kom liggen.

Beleid

Bij veel historisch waardevolle bebouwing is het handhaven in goede staat problematisch door functieverlies. Ook veranderingen in de omgeving kunnen het oorspronkelijke beeld verstoren en daardoor de waarde verminderen. Het provinciale beleid is gericht op handhaving en waar mogelijk en zinvol, ook de herstel en/of versterking van de nu nog aanwezige cultuurhistorische waarden en gebouwen. De provincie Drenthe hanteert hiertoe al langere tijd twee stimuleringsregelingen voor waardevolle bebouwing: de Rietendakenregeling, die het vernieuwen van rieten daken van karakteristieke bebouwing financieel ondersteunt, en de provinciale Monumentenregeling, die bijdraagt aan kosten van restauratie en onderhoud. Hierbij is de aandacht voor de context vervat in het beoordelingskader, waarin de ligging en omgeving van een gebouw mede de waarde bepalen.

Wanneer handhaving van de oorspronkelijke functie van gebouwen niet langer mogelijk is, zal medewerking worden verleend aan een andere functie, mits het behoud van de cultuurhistorische waarde zo goed mogelijk is verzekerd (zie C.6.2 en C.8.2.).

De provincie stimuleert de gemeenten om een eigen beleid te voeren voor gemeentelijk waardevolle bebouwing. Dit kan door planologische regelingen, maar ook door een gemeentelijk monumentenbeleid op te zetten, met bijvoorbeeld een gemeentelijke monumentenlijst. Als basis voor een selectie is het gegevensbestand van het MIP zeer geschikt.

De provincie zal tijdens de looptijd van het POP II haar monumentenbeleid evalueren en in een uitwerkingsplan nader invullen. Daarbij wordt beoogd het omgevingsgerichte monumentenbeleid sterker vormgeven.

C.10.3. Archeologie

Drenthe staat bekend om zijn rijke bodemarchief. Slechts een deel van die archeologische rijkdom is zichtbaar aan het oppervlak. Het gaat dan om de prehistorische hunebedden, grafheuvels, celtic fields en de middeleeuwse mottes. Een veel groter deel van de archeologische waarden is echter aan het oog onttrokken en gaat schuil onder het maaiveld. De zichtbare en

onzichtbare waarden zijn onvervangbare bronnen van kennis van het verre verleden. De zichtbare monumenten dragen daarnaast bij aan de Drentse identiteit en de kwaliteit van de leefomgeving. Ook spelen ze een rol van betekenis in recreatie en toerisme.

Sinds de ondertekening van het verdrag van Valletta/Malta in 1992 door de Staat der Nederlanden, heeft de zorg voor het archeologisch erfgoed een steeds prominentere plaats gekregen in het proces van de ruimtelijke planvorming. Uitgangspunten van het verdrag zijn het vroegtijdig betrekken van archeologische belangen in de planvorming, het behoud van archeologische waarden in situ (ter plaatse) en de introductie van het zogenaamde “veroorzakersprincipe”: de veroorzaker is verantwoordelijk voor eventuele kosten van archeologisch onderzoek. De uitgangspunten van het verdrag van Malta krijgen hun beslag in de op handen zijnde wijziging van de Monumentenwet (in werking in 2005). In het kader van de nieuwe wetgeving komen er nieuwe verantwoordelijkheden en taken op provincies en gemeenten af. Om een zorgvuldige omgang met het kwetsbare Drentse bodemarchief te bevorderen, handelt de provincie nu al in de geest van de nieuwe wet.

Bij het opstellen en het uitvoeren van ruimtelijke plannen wordt rekening gehouden met zowel de bekende als de te verwachten archeologische waarden. De bekende waarden zijn aangegeven op kaart 8. Er is sprake van vier niveaus: terreinen “van zeer hoge archeologische waarde” (al dan niet wettelijk beschermd), “van hoge archeologische waarde”, “van waarde” en tenslotte de terreinen “van archeologische betekenis”. De twee hoogste niveaus worden gekarakteriseerd als “behoudenswaardig”.

De te verwachten waarden zijn aangegeven op kaart H. Deze kaart geeft een globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden. De kaart geeft daardoor een beeld van het bodemarchief dat complementair is aan kaart 8. Kaart H geeft een drietal niveaus aan: gebieden met een hoge, middelhoge en een lage verwachting. Een lage trefkans betekent overigens niet dat het gebied archeologisch “leeg” is. Bepaalde typen vindplaatsen kunnen juist in deze gebieden voorkomen. Voor genoemde kaarten bevatten de meest recente informatie. Nieuwe informatie kan tot aanpassingen van de kaarten leiden.

Uitgangspunt voor het beleid is het archeologisch erfgoed op de vindplaats zelf te behouden. Bij voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen, uitgezonderd bouwactiviteiten binnen een bouwperceel/bouwblok in die gebieden, waarvoor kaart H een middelhoge tot hoge verwachtingswaarde aangeeft, dient de verstoorder door middel van een vooronderzoek na te gaan of, en waar, zich archeologische waarden in de bodem bevinden.

Bij gebieden met een lage verwachtingswaarde dient nagegaan te worden of er (potentieel) belangrijke vondsten bekend zijn (in ARCHIS, de archeologische database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek). Op basis van de uitkomst van een dergelijk bureauonderzoek kan al of niet geadviseerd worden een karterend onderzoek uit te laten voeren.

De resultaten van het vooronderzoek worden betrokken bij de te maken ruimtelijke keuzes. Elk bestemmingsplan dient een cultuurhistorische paragraaf te hebben, waarin expliciet aandacht wordt besteed aan de archeologie en de resultaten van eventueel uitgevoerd onderzoek.

Als het niet mogelijk is archeologische waarden in de bodem te behouden, neemt de initiatiefnemer, conform het veroorzakersprincipe, ook de kosten voor het veiligstellen van de in de bodem opgeslagen informatie voor zijn rekening. De kaarten 8 en H bieden de initiatiefnemer de mogelijkheid in een zo vroeg mogelijk stadium inzicht te krijgen in de aanwezige en potentiële archeologische waarden en daarmee de mogelijkheid de plannen zo nodig aan te passen.

C.11. Natuur en bos

C.11.1. Inleiding

In het beleid voor natuur en bos is continuïteit het uitgangspunt. Kernthema's blijven de AOK (zie C.1.) de realisatie van de EHS en integratie van het natuurbeleid met andere beleids-terreinen, zoals milieu, water en infrastructuur. Het POP I voorziet waar mogelijk in een sterkere integratie.

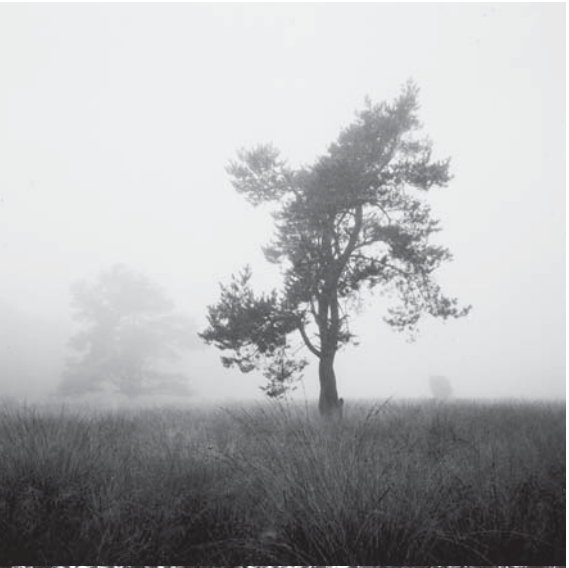
Inmiddels zijn voor de gehele provincie gebiedsvisies Natuur, Bos en Landschap (NBL) opgesteld. Dit zijn sectorale nota's, waarin het rijks- en provinciale beleid voor natuur, bos en landschap in samenhang is uitgewerkt. In het vorige hoofdstuk is nader ingegaan op het landschap (zie C.10.).

In de gebiedsvisies is een samenhangend beeld van NBL gegeven en zijn de lange termijn doelen geformuleerd (de zogenaamde NBL-streefbeelden). Deze streefbeelden zijn gerelateerd aan natuurlijke potenties van de gebieden. Realisatie van de streefbeelden is met name afhankelijk van beschikbare middelen en van een nadere integrale afweging met andere belangen. Op kaart 3 is met de aanduidingen "ontwikkeling natuurwaarden" en "ontwikkeling natuurwaarden en waterwinning" aangegeven waar een verder uitwerking van de streefbeelden wenselijk is. De gebiedsvisies ondersteunen deze ontwikkelingen. Tevens zijn in deze gebiedsvisies de na te streven natuurdoelen bepaald. Deze natuurdoelen kunnen vervolgens verbonden worden met milieukwaliteiten.

Bos schaart zich voor een belangrijk deel onder het natuurbeleid. Specifiek wordt in dit hoofdstuk nader ingegaan op bosuitbreiding/bosclustering en in het verlengde daarvan, op landgoederen en buitenplaatsen.

Een nieuwe planvorm in het natuurbeleid is het zogenaamde gebiedsplan. Deze gebiedsplannen vervangen de voormalige begrenzingenplannen. In een gebiedsplan vindt nu de begrenzing plaats van gebieden die voor de realisatie van de EHS aangekocht en ingericht kunnen worden, dan wel in daartoe aangewezen gebieden beheersovereenkomsten kunnen worden afgesloten. In Drenthe zijn momenteel drie gebiedsplannen vastgesteld (Integraal gebiedsplan Drenthe; Natuurgebiedsplan randzone Bargerveen en Landschaps- en beheersgebiedsplan Hunzedal²⁴).

²⁴ In C.11.2 wordt het gebiedsplan nader toegelicht.

Algemeen natuurbeleid

Het natuurbeleid is gericht op een duurzame verbetering van de omstandigheden voor de wilde flora en fauna en voor natuurlijke levensgemeenschappen. Dit beleid hangt samen met de AOK. Belangrijke elementen daarin zijn onder andere het instandhouden van de biodiversiteit en het realiseren of handhaven van een passende milieukwaliteit. Bijlage C, de integrale zonering en de kaarten 5 tot en met 10 zijn hierbij van belang.

Uitvloeisel van dit algemene beleid is ook het handhaven van bestaande natuur- en bosgebieden. Alleen in uitzonderingsgevallen en bij een zwaarwegend maatschappelijk belang, is een aantasting acceptabel. In die gevallen is het compensatiebeginsel beleidsuitgangspunt (zie E.5.).

Het algemene beleid spitst zich toe op de realisatie van een plus aan natuurkwaliteit in de EHS. Deels borduurt dit voort op het algemene natuurbeleid, deels wordt in de EHS de samenhang met het milieu- en waterbeleid aangescherpt. Er wordt in de EHS een bijzondere natuurkwaliteit en een daarbijkomende omgevingskwaliteit nagestreefd. Het treffen van beschermende maatregelen en de inzet van middelen heeft in het agrarisch gebied in zijn algemeenheid een lagere prioriteit dan binnen de EHS, tenzij sprake is van zeer specifieke natuurwaarden. De integrale zonering voor het landelijk gebied geeft het afwegingskader voor deze gebieden.

Het algemeen beleid wordt verbijzonderd in een aantal gebieden en naar bepaalde soorten. Gebieden die overigens voor een belangrijk deel onderdeel zijn van de EHS. Bijzondere aandacht is er ook voor waardevolle elementen in het landelijk gebied.

Bijzondere gebieden

Vogel- en Habitatrichtlijnen

Het EG-Natuurbeschermingsrecht kent tal van richtlijnen, waaronder de vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De doelstelling van beide richtlijnen is de bescherming van en het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor zeldzame en bedreigde dieren- en plantensoorten, alsmede het totstandbrengen van een samenhangende Europese EHS "Natura 2000".

De Habitatrichtlijn en de vogelrichtlijn hebben grote invloed op de ontwikkelingsmogelijkheden van gebieden. Op basis van de richtlijnen wijst het Ministerie van LNV gebieden aan en worden soorten beschermd (zie onder E.5, Compensatie).

In Drenthe is een aantal vogelrichtlijngebieden aangewezen en een aantal gebieden voor de Habitatrichtlijn voorgedragen (zie kaart 5).

De aangewezen c.q. voorgedragen gebieden worden in de nationale wetgeving verankerd in de Natuurbeschermingswet 1998. Tot de Europese regelgeving in nationale wetgeving is verankerd zal de directe werking van de richtlijnen voor de aangewezen c.q. voorgedragen gebieden gelden. Dit betekent dat het huidige en toekomstige gebruik nu reeds worden beïnvloed. Hoewel GS in de Natuurbeschermingswet een aantal taken krijgen met betrekking tot deze gebieden, is nog onduidelijk welke en hoe deze taken uitgewerkt worden.

De Europese regelgeving voor het beschermen van soorten is in de Nederlandse wetgeving opgenomen in de FFW. Dit betekent dat voor deze onderdelen (in principe) geen directe werking meer uitgaat van de Europese regelgeving. De FFW is echter nog niet volledig uitgewerkt. Met name de paragraaf die van grote invloed is op de mogelijkheden voor planuitwerking en ruimtelijke ordening, artikel 75, moet nog nader uitgewerkt worden.

Bekend is tevens dat er naast de soorten, genoemd in de vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn, een aantal andere (rode lijst) soorten in de FFw dezelfde bescherming zullen genieten. De soortenlijst is echter nog niet bekendgemaakt.

Hierdoor is het niet mogelijk goed te anticiperen op de regelgeving en dit in het POP II op te nemen. Tenslotte is ook niet van alle soorten de vereiste kennis aanwezig.

Consequenties

Bovenstaande betekent dat planontwikkeling en -uitwerking nader getoetst moet worden aan de Europese en nationale regelgeving. Wanneer gegevens ontbreken zal hiervoor nader onderzoek moeten plaatsvinden.

Voor een eerste oriëntatie kunnen gegevens bij de provincie of het Natuurloket (www.natuurloket.nl) geraadpleegd worden. Nadere informatie met betrekking tot de regelgeving is te vinden op de website van het Ministerie van LNV (www.minlnv.nl).

GS publiceren in 2003 een handreiking voor deze natuurtoets.

De nationale parken

Nationale parken in Nederland zijn grote aaneengesloten gebieden van tenminste 1.000 ha, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen, met een bijzonder planten- en dierenleven en een hoge belevingswaarde. Daarnaast kunnen nationale parken ook cultuurgronden bevatten, al dan niet als onderdeel van de EHS. Tevens zijn er goede mogelijkheden voor recreatief medegebruik. In nationale parken worden natuurbeheer en natuurontwikkeling geïntensiveerd, natuur- en milieueducatie gestimuleerd en natuurgerichte recreatie en onderzoek bevorderd.

Het instellen van nationale parken is voortgekomen uit de internationale behoefte landschappen en natuurgebieden veilig te stellen en te bewaren voor de toekomst. In de nationale parken staat de bijzondere natuur dus voorop.

In de provincie Drenthe zijn drie nationale parken definitief ingesteld: Nationaal Park Dwingelderveld, Nationaal Park Drents-Friese Wold en Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa. Dit laatste genoemde nationaal park kent een zogenaamde verbrede doelstelling en onderscheidt zich in deze zin van de andere nationale parken. Het is een overwegend agrarisch cultuurlandschap in een van oorsprong bos- en waterrijk landschap.

Voor het Bargerveen bestaan plannen voor de lange termijn om, samen met Duitsland, te komen tot een grensoverschrijdende aanpak van de ontwikkeling van de natuur en het toerisme. De gedachten gaan uit naar een nationaal-parkachtige constructie als bij het Grenspark Maas-Swalm-Nette.

Belangrijke functies van de Nationale Parken

- Het herbergen van bijzondere natuurwaarden die extra bescherming krijgen.
- Bij uitstek geschikt als basis voor een op een natuurbeleving georiënteerd toerisme, het ecotoerisme.
- Genenreservoirs van wilde planten en dieren.
- Belangrijk voor educatie over het natuurlijk milieu.

Doelen planperiode

- Begrenzing en ontsluiting van bestaande nationale parken herzien op basis van ecologische grenzen.
- Voor de verdere ontwikkeling van de natuur in het Ooster- en Westersand ook daar een nationaal park instellen.
- Het voorkomen van uitbreiding of intensivering van de recreatieve sector in de Drentse nationale parken.
- Het weren van gemotoriseerd verkeer in de Nationale Parken.

Soorten

Op basis van de FFW wordt een actief soortenbeleid gevoerd. Met name aan zeldzame en bedreigde soorten wordt extra aandacht besteed via soortenbeschermingsplannen. In Drenthe geldt dit voornamelijk voor de bescherming van de soorten die gebonden zijn aan voedselarme milieus (vennen, heiden en hoogveen, bijvoorbeeld veenvlinders, valkruid en zandhagedis).

Daarnaast weidevogels, vleermuizen en een soort als kamsalamander. De FFW werkt ook door in de hiervoor beschreven Habitat- en vogelrichtlijngebieden.

Ook minder bedreigde soorten genieten in het algemeen bescherming. Om overlast en landbouwschade te voorkomen zijn en worden vrijstellingen en ontheffingen verleend aan gemeenten en grondgebruikers voor het verstoren, verjagen of bestrijden van bepaalde planten- of diersoorten. Alleen in zeer bijzondere gevallen wordt ontheffing verleend om de ene diersoort te bestrijden ter bescherming van een andere (bedreigde) diersoort.

Waardevolle elementen

In het algemene natuurbeleid is bijzondere aandacht voor waardevolle elementen of structuren in de agrarische gebieden. Er wordt naar gestreefd om de natuur meer ruimte te geven in lijnvormige elementen als waterlopen, bermen, taluds en perceelranden, maar ook in kleinere elementen als dobben, poelen en kleine bos- en natuurgebieden. Op die manier ontstaat er een "groen-blauwe dooradering" van het landelijk gebied: een netwerk van min of meer natuurlijke biotopen rond de agrarische gebruiksruimte. De integrale zonering vormt hiervoor het kader.

De EHS

De EHS is een duurzaam samenhangend stelsel van natuurrelaties en waarden, gebaseerd op een netwerk van gebieden, waarin de hoofdfunctie "natuur" is, alsmede gebieden met natuurwaarden in agrarische gebieden. De EHS is een onderdeel van een landelijk netwerk.

De EHS is in ecologische zin een samenhangend stelsel. Dit betekent dat fysieke aansluiting van terreinen onderling van groot belang is en waar mogelijk wordt nagestreefd. Niet direct aangrenzende terreinen kunnen toch in ecologische zin samenhangen en daarom ook onderdeel zijn van de EHS.

De EHS bestaat uit de volgende gebieden die hierna worden toegelicht.

- Grotere bestaande natuur- en bosgebieden.
- De in het Integraal gebiedsplan Drenthe begrensde natuur- en beheersgebieden.
- EVZ's.
- Robuuste verbindingen.

De grotere bestaande natuur- en bosgebieden

In hoofdzaak liggen deze natuur- en bosgebieden in de zones IV, V en VI.

De in gebiedsplannen begrensde natuur- en beheersgebieden

De EHS in Drenthe wordt onder andere gerealiseerd door het aankopen van cultuurgronden (functieverandering) en het afsluiten van beheersovereenkomsten (handhaven huidige functie). Het gaat vooral om gebieden die grote potenties hebben om natuurkwaliteit te realiseren of van groot belang zijn voor versterking of buffering van bestaande natuurgebieden (zogenaamde Subsidieregeling natuur(SN)-gebieden) of om agrarisch gebieden met bijzondere natuurlijke kwaliteiten (beheersgebieden/Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (SAN)).

De nauwkeurige begrenzing van in aanmerking komende landbouwgronden vindt plaats in de gebiedsplannen. In de SN-gebieden zijn mogelijkheden voor verwerving door een natuurbeschermingsorganisatie of voor particulier natuurbeheer. In de SAN-gebieden zijn mogelijkheden voor beheersovereenkomsten door particulieren.

Beide regelingen zijn gebaseerd op vrijwilligheid. De begrenzing leidt op zich niet tot beperkingen. Pas na verwerving of particulier natuurbeheer kan een eventuele functieverandering

worden vastgelegd in een gemeentelijk bestemmingsplan buitengebied en in een water-beheersplan van het waterschap. Beheersovereenkomsten leiden op zichzelf niet tot een wijziging van de bestemming.

In de gebiedsplannen zijn de genoemde gebieden naar status als volgt onderscheiden.

Natuurgebieden

Dit zijn begrensde cultuurgronden waarvoor een functieverandering naar een hoofdfunctie natuur wordt voorzien. Het gaat dus om "nieuwe" natuurgebieden. Deze functieverandering kan, zowel door verwerving ten behoeve van een natuurbeschermingsorganisatie, als door particulier natuurbeheer worden gerealiseerd.

Beheersgebieden en "ruime jas"-gebieden

In deze begrensde gebieden wordt binnen de huidige hoofdfunctie een mogelijkheid geboden om beheersovereenkomsten af te sluiten. De zogenaamde "ruime jas-gebieden" geven zoekgebieden weer, waarbinnen voor kleinere oppervlakten overeenkomsten kunnen worden afgesloten. Het gaat in het bijzonder om weidevogelgebieden en/of het ontwikkelen van botanische waarden (akkerrandenbeheer). Deze ruimer begrensde gebieden behoren dus eveneens tot gebieden waar een bijzondere natuurkwaliteit wordt nagestreefd, maar kent een minder statische koppeling met de EHS. Ze behoren dus eveneens tot de gebieden waar een BOK wordt nagestreefd. Conform rijksbeleid worden "ruime jas"-gebieden tot de EHS gerekend als meer dan 20% van het begrensde gebied door rijksinstrumentarium wordt gedekt. Voor de provincie Drenthe betekent dit dat de huidige "ruime jas"-gebieden niet tot de EHS worden gerekend.

EVZ's

Wezenlijk voor een duurzame ecologische basis is dat natuurgebieden met elkaar zijn verbonden. De verbindingzones zijn daarom een belangrijk onderdeel van de EHS. Het beleid voor deze verbindingzones is erop gericht om verplaatsing, verspreiding en uitwisseling van planten- en diersoorten tussen gescheiden liggende biotopen mogelijk te maken. Hierdoor worden de ecosystemen in bestaande natuurgebieden versterkt. Het beleid is uitgewerkt in de gebiedsvisie EVZ en de bijbehorende werkmap.

De EVZ's zijn globaal aangegeven op kaart 3. Daarnaast gelden alle beekdalen binnen de EHS als EVZ. Inmiddels is in de afgelopen periode een aantal verbindingzones nader aangeduid. Soms door middel van een voorkeurtracé, soms door middel van een indicatief tracé. Op kaart 5 zijn de verbindingzones, ten opzichte van kaart 3, nader aangeduid.

In een aantal gevallen zijn verbindingzones op basis van voortschrijdende inzichten en actualisaties verlegd dan wel toegevoegd.

Realisering van EVZ's is afhankelijk van medewerking van grondeigenaren, meekoppeling met infrastructurele werken en land(schaps)inrichting. Bij de nadere uitwerking worden de tracés zo nodig aangepast aan de mogelijkheden. Gerealiseerde verbindingzones leiden op zichzelf niet tot wijziging van de integrale zonering. Uiteindelijk gerealiseerde verbindingzones worden verankerd in bestemmingsplannen.

Robuuste verbindingen

Robuuste ecologische verbindingen zijn beleidsmatig een aanvulling op het huidige EHS-beleid. Robuuste verbindingen benadrukken de noodzaak om samenhang aan te brengen in de natuur. Daarnaast is sprake van een integrale aanpak. Ze dienen een functie te vervullen bij bijvoorbeeld ontwikkeling van het landschap, recreatieve opwaardering en het waterbeheer.

Er zijn verkenningen uitgevoerd naar een mogelijke invulling. Deze hebben geresulteerd in een globale aanduiding van het tracé en een inschatting van het benodigd ruimtebeslag.

Op kaart 3 zijn deze robuuste verbindingen aangegeven. Het betreft de "Natte As-Noord" (met de onderdelen Leekstermeer - Zuidlaardermeer, Hunzedal en dal van de Vledder Aa)

en de robuuste verbinding Sallandse Heuvelrug - Drents Plateau, waarvan het tracé van het Dwingelderveld, via Zuidwolde, naar het Reestdal loopt. De huidige beekdalen vormen een logisch uitgangspunt voor de tracés van de "Natte As". Het tracé voor de verbinding Sallandse Heuvelrug - Drents Plateau wordt verder uitgewerkt en is daarom slechts symbolisch op kaart 3 aangeduid.

Doel lange termijn

- De EVZ's zijn in 2018 gerealiseerd en zijn belangrijke schakels in de EHS.
- De robuuste EVZ's voldoen aan de multifunctionele taakstelling met betrekking tot water, landschap en recreatie.

Doelen planperiode 2010

- Vijftig procent van de verbindingzones is gerealiseerd.
- In het bijzonder gaat het om verbindingzones die in het kader van bijvoorbeeld landinrichtingsprojecten of andere initiatieven reeds ter hand zijn genomen.
- Er is één robuuste verbinding gerealiseerd.

Instrumenten

- Programma beheer. Er is 300 ha beschikbaar voor grondverwerving.
- Instrumenten in het kader van landinrichting.
- Gebiedsgerichte aanpak.
- Voor de "Natte As" heeft de rijksoverheid de benodigde 1.250 ha beschikbaar gesteld.
- Voor de verbinding Sallandse Heuvelrug-Drents Plateau is voor de eerste fase 500 ha beschikbaar gesteld (in totaal is 1.610 ha vereist).

Voortgang EHS

De EHS refereert aan een min of meer definitieve ecologische structuur die in 2018 moet zijn gerealiseerd. Deze definitieve eindsituatie wordt vaak aangeduid als de "netto-EHS".

De EHS is echter een beleidsconcept. De uiteindelijke ligging is weliswaar in hoofdlijn bepaald maar kan in de loop der tijd door maatschappelijke ontwikkelingen veranderingen ondergaan. Realisatie van de EHS verloopt namelijk langs de weg van financiële en praktische aankoop- en inrichtingsmogelijkheden van cultuurgronden en/of het sluiten van beheersovereenkomsten; alles op vrijwillige basis.

Inmiddels zijn (situatie eind 2002) van de vanaf het begin (1990) beschikbaar gestelde 14.500 ha voor nieuwe natuur op dit moment 8.500 ha verworven. Van de 9.000 ha beheersgebieden is de situatie op dit moment minder overzichtelijk. Geschat wordt dat voor ca. 35% van deze gebieden een overeenkomst is afgesloten.

In dit POP is de EHS voor twee momenten weergegeven. De concrete EHS van dit moment en een "zoekgebied" voor de realisatie van de EHS in 2018.

De concrete EHS van dit moment is weergegeven op kaart G. Deze toelichtende kaart geeft de natuurdoelen weer van de bestaande bos- en natuurgebieden, de natuurdoelen van de gebieden die zijn begrensd en verworven (nieuwe natuurgebieden) en de natuurdoelen die behoren bij de beheersgebieden. De weergave van de laatste categorie natuurdoelen is een keuze. Enerzijds zijn niet voor alle gebieden beheersovereenkomsten afgesloten en is de EHS in die zin dus nog niet gerealiseerd. Anderzijds zijn de gebieden wel begrensd en daarmee is de EHS in fysieke zin op dit moment duidelijk. De agrarische functie staat in deze gebieden niet ter discussie.

Natuurdoelen

De op kaart G weergegeven natuurdoelen zijn gebaseerd op een landelijk vastgelegde systematiek (Handboek Natuurdoelen). Kaart G vormt een belangrijke basis voor de gebiedsplannen in Drenthe. In gebiedsplannen zijn soms tussendoelen geformuleerd op basis van een inschatting van de haalbaarheid van te bereiken natuurdoelen voor de kortere termijn. Op basis hiervan worden doelpakketten en beheersvergoedingen toegekend volgens de SN en de SAN. In het Handboek Natuurdoelen zijn bij de beschrijving van de natuurdoelen ook milieuvorwaarden genoemd.

Op weg naar 2018 is behoefte aan een ruimtelijk en beleidsmatig samenhangend “zoekgebied”. Het “zoekgebied” is in hoofdzaak gegeven door de milieubeschermingsgebieden, de begrensde natuur- en beheersgebieden (met uitzondering van de “ruime jas”-gebieden) en de EVZ, zoals weergegeven op kaart 5.

Realisatie van de netto-EHS betekent eveneens realisatie van een BOK. Met betrekking tot de EHS gaat het dan vooral om een milieukwaliteit die de natuurfunctie ondersteunt en een waterhuishouding die is afgestemd op de natuurfunctie. Onder C.10.2.3 en C.1.4 wordt dit nader uitgewerkt.

Doelen lange termijn

- In 2018 is de netto-EHS gerealiseerd, inclusief de natuurdoelen.
- Er zijn randvoorwaarden (milieutechnisch/infrastructureel) die het bereiken van de gewenste natuurdoelen mogelijk maken.
- Het beheer is afgestemd op het bereiken van natuurdoelen (bijvoorbeeld de omvorming van productiebos naar bos met een natuurdoelstelling).

Doelen planperiode

- 2.750 ha nieuw natuurgebied verworven.
- 4.500 ha aan beheersovereenkomsten afgesloten.

Instrumenten

- Programma beheer (de SN en de SAN).
- Instrumenten in het kader van landinrichting.
- Gebiedsgerichte aanpak.
- Instrumenten uit het ammoniakbeleid, waaronder de Wav.

Thematische dwarsverbanden

Natuur en verdroging

Het beleid richt zich op een reductie van het verdroogde areaal met 40% in het jaar 2010. Op kaart 10 staan de verdroogde gebieden aangegeven. Gebieden zijn verdroogd als de huidige grondwaterstand in het gebied te laag is voor de natuur. In totaal is 32.000 ha verdroogd. Naast de ligging van de verdroogde gebieden geeft de kaart de mate van herstel aan in het jaar 2000. Het blijkt dat in 46% van de gebieden enige mate van herstel is opgetreden en 13% is redelijk hersteld. Hiermee geeft de kaart een beeld van het effect van de maatregelen die in de afgelopen periode zijn uitgevoerd. De provincie streeft naar volledig herstel van 13.000 ha in 2010.

De provincie werkt samen met waterschappen en terreinbeheerders aan de aanpak van de verdroogde gebieden bij de gebiedsgerichte uitvoering. Verder zal de provincie in de planperiode samen met de waterschappen het GGOR uitwerken (zie C.3.4 en C.4.). De GGOR zal voor de natuurgebieden worden gebaseerd op de natuurdoelen.

Natuur en milieukwaliteit

De relatie tussen natuur en milieukwaliteit komt vooral tot uitdrukking in het streven naar een BOK in de milieubeschermingsgebieden. Dit is nader uitgewerkt in onderdeel C.1.4. In het kader van de ammoniak regelgeving zijn de voor verzuring gevoelige onderdelen van de EHS vastgelegd. Deze gebieden zijn weergegeven op de zogenaamde Wav-kaart (kaart F).

Deze kaart is mede gebaseerd op kaart G, waarop de concrete EHS van dit moment is weergegeven. In de aangegeven gebieden, en een zone van 250 m daaromheen, gelden de beperkingen, zoals deze zijn gesteld in de Wav.

Biodiversiteit hangt ook samen met voorwaarden die geschapen worden in de bodem. Uit onderzoeken is naar voren gekomen dat bepaalde ecosystemen op de bodem zich niet kunnen ontwikkelen vanwege tekorten in de biodiversiteit in de bodem. Gewezen wordt op de consequenties van de afwezigheid van bijvoorbeeld wormen, tengevolge van de achteruitgang in de chemische toestand van de bodem.

Het verhogen van het organisch stofgehalte van de bodem - ook goed vanwege het tegengaan van bodemerosie - zou, naast zorgvuldig omgaan met de bodem, een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit in de bodem.

In de komende planperiode wordt getracht het inzicht in de aspecten van de bodemdiversiteit te vergroten, alsmede de daarmee samenhangende relaties.

Natuur en infrastructuur

De relatie tussen infrastructuur en natuur is complex. Enerzijds gaat het om de betekenis van infrastructuur voor de toegankelijkheid van natuurgebieden. Anderzijds gaat het om het verstoren van ecologische relaties door de barrièrewerking van infrastructuur. Onder C.4.2.2 wordt dit nader uitgewerkt.

C.11.3. Bos

De functietoekenning van de bestaande bossen en de mogelijkheden voor bosaanleg blijken uit de integrale zonering voor het landelijk gebied.

Functies van het bos

Bos vervult een functie voor flora, fauna, bodembehoud, landschap, houtproductie, recreatie en toerisme. Daarnaast is de betekenis voor de cultuurhistorie, alsmede voor de milieukwaliteit, grondwaterbescherming, verbetering van woonmilieus, mobiliteitsbeheersing en het vestigingsklimaat van bedrijven steeds meer van belang. Het provinciaal bosbeleid wordt op al deze verschillende doelen afgestemd.

Bosbeleid, zoals de uitbreiding van bosreservaten en van de waardevolle bosgemeenschappen, wordt daardoor gekoppeld aan beleid voor de ruimtelijke ordening, de waterhuishouding, de mobiliteit en het milieubeleid en is daarmee een onderdeel van het provinciaal omgevingsbeleid.

Bosuitbreiding

Door de vele functies die bossen vervullen kan bosuitbreiding bijdragen aan verschillende beleidsdoelen. Te noemen zijn onder andere bosuitbreiding als economische activiteit op landbouwbedrijven, ten behoeve van het milieubeleid en vanwege de bufferende werking. De bufferende werking kan bijvoorbeeld het afvangen van ammoniak betreffen, het dempen van geluid of het vasthouden van grondwater.

Internationaal klimaatbeleid benadrukt het belang van het terugdringen van de CO₂-emissie. Een belangrijk punt daarbij is het vastleggen van CO₂ in nieuwe bossen. Daarnaast speelt in dit verband het gebruik van biomassa als vorm van duurzame energie (zie C.9.1.).

De belangstelling voor de aanleg van bossen bij onder andere landbouwers, gemeenten en exploitatiemaatschappijen is groot. De laatste jaren is er ongeveer 200 ha bos per jaar aangelegd door agrariërs (als nieuwe bossen en als nieuwe landgoederen). De provincie wil de

aanleg van nieuwe bossen blijven stimuleren, vooral daar waar het gaat om bossen die tegelijkertijd verschillende functies vervullen. Wanneer sprake is van een integrale aanpak van de Voorkeursgebieden nieuwe verblijfsrecreatie hebben deze gebieden prioriteit bij bosaanleg. Waar bosuitbreiding gewenst is, in verband met ecologische doelstellingen (bijvoorbeeld EVZ) of versterking van landschappelijke kenmerken, is dit aangegeven in de gebiedsvisies NBL. Om nieuwe bossen multifunctioneel te laten zijn en tevens rekening te houden met de waarden van landschap en landbouw, heeft de provincie een bosclusteringsbeleid ontwikkeld.

Doelen lange termijn

- Vergroten houtproductie.
- Vastleggen CO₂ in nieuwe bossen.
- Bufferende werking vergroten door bosaanleg.

Doelen planperiode

- 1.500 ha nieuw bos aangelegd.

Instrumenten

De bosuitbreiding in Drenthe wordt medegefinancierd vanuit klimaatgeld. Deze gelden komen zowel van de rijksoverheid als vanuit het bedrijfsleven. Daarnaast is er de beoordeling van bestemmingsplannen.

Bosclustering

Het clusteren van nieuwe bossen is van groot belang voor de toekomstige functievervulling van het bos. Grotere eenheden bos ontwikkelen zich vaak beter en sneller dan kleinere eenheden en bieden een beter bedrijfseconomisch resultaat. Ook kunnen grotere eenheden bos een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van vestigings- en woonmilieus, alsmede van recreatieve en natuurwaarden. Daarnaast leidt geclusterde bosaanleg tot de instandhouding van de gewenste landschappelijke, cultuurhistorische, bosbouwkundige en de landbouwkundige structuren. De invloed op landbouwontwikkelingsgebieden dient daarbij zo beperkt mogelijk te zijn.

Om in Drenthe geclusterde bosaanleg te stimuleren, is de Stichting Bosclustering Drenthe opgericht. De provincie neemt hierin deel. Deze stichting kan bemiddelen bij de ruiling van gronden. Daarnaast zet de stichting zich in om extra bijdragen te genereren, ten behoeve van geclusterde bosaanleg. De stichting kan bemiddelen bij het verkrijgen van zogenaamde Boscertificaten. Door deze Boscertificaten krijgt men een vergoeding voor de CO₂ die nieuwe bossen vastleggen.

Clusteringscriteria bij bosuitbreiding

Het beleid van de provincie is gericht op bosuitbreidingen die een duidelijke maatschappelijke meerwaarde opleveren.

Daarbij dient minimaal te worden voldaan aan één van de volgende voorwaarden.

- De bosuitbreiding grenst aan een bestaand bos dat groter is dan 50 ha, of grenst aan een waardevolle bosgemeenschap (dit is een bosgemeenschap die representatief is voor een natuurlijke bosgemeenschap).
- De bosuitbreiding grenst aan een bestaand natuurgebied dat groter is dan 50 ha, voorzover zij de ontwikkeling van natuurwaarden versterkt.
- De bosuitbreiding grenst aan een bestaand of toekomstig recreatieterrein, dat groter is dan 10 ha.
- De bosuitbreiding is gelegen in een milieubeschermingsgebied, voorzover zij tevens de ontwikkeling van landschaps-, cultuurhistorische en natuurwaarden versterkt.

- De bosuitbreiding grenst aan of ligt een woonkern (vastgestelde bebouwde kom), voorzover het bos een recreatieve functie kan krijgen en de bestaande cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden niet aangetast worden.

Landgoederen en buitenplaatsen

Historische landgoederen en buitenplaatsen

De oude landgoederen en buitenplaatsen die voor Drenthe van cultuurhistorisch belang zijn, zijn op kaart 11 aangeduid. Instandhouding van deze landgoederen als geheel staat voorop. Op landgoederen kunnen landschapswaarden en natuurwaarden zich in samenhang ontwikkelen, door een grote mate van continuïteit in beheer.

Het provinciale beleid is erop gericht om zoveel mogelijk te bevorderen dat de historische landgoederen (en buitenplaatsen) in stand worden gehouden, waarbij hun karakter blijft behouden, zowel wat betreft de afzonderlijke delen als de onderlinge samenhang (zie C.10.2.).

Nieuwe landgoederen

Doelen voor de planperiode

De realisatie van tien nieuwe landgoederen.

Een nieuw landgoed is een functionele eenheid en heeft een productiedoelstelling. Vormen van bosbouw en landbouw kunnen deel uitmaken van de bedrijfsvoering van het landgoed. Een landgoed heeft uitgesproken ruimtelijke kenmerken: een ruimtelijk raamwerk van wegen, waterlopen, lanen en singels, waarbinnen de verschillende gebruiksvormen zijn gerangschikt. Op een landgoed staat de woning van de landgoedeigenaar, een huis met allure en uitstraling. Een landgoed bestaat uit minimaal 5 ha bos en is in principe openbaar toegankelijk. Een landgoed dient een ecologische, economische en esthetische eenheid te vormen. De invulling hiervan is aangepast aan het aanwezige landschap, de cultuurhistorie en bodemgesteldheid. Het totale landgoed heeft een belangrijke maatschappelijke meerwaarde.

Bij het realiseren van nieuwe landgoederen doen zich tal van mogelijkheden voor om doelstellingen van het omgevingsbeleid te realiseren. Zo kunnen nieuwe landgoederen helpen de bestaande natuurwaarden te beschermen, dan wel nieuwe natuur te ontwikkelen. Ze kunnen een buffer vormen rond kwetsbare natuurgebieden en deel uitmaken van een EVZ. Tevens kan de waterhuishouding worden afgestemd op de eisen voor natuurgebieden.

Bij nieuwe landgoederen wordt gezocht naar functies die op elkaar zijn afgestemd en elkaar versterken. Functies die op nieuwe landgoederen ontwikkeld kunnen worden, zijn waterwinning, milieuvriendelijke land- en tuinbouw, sierteelt, toerisme en recreatie, atelier, cursuscentrum en verkooppunt voor bijzondere producten (bijvoorbeeld landbouwproducten en kunstvormen). Voorwaarde om te komen tot nieuwe landgoederen of buitenplaatsen is dat het ruimtelijk ontwerp kwaliteit heeft. Door een goede ruimtelijke vormgeving zal een aantrekkelijker geheel ontstaan, dat fraaier is dan de afzonderlijke elementen. Dit omgevingsplan is het afwegingskader voor de aanleg van nieuwe landgoederen in een bepaald gebied.

Landgoederen worden alleen gestimuleerd wanneer zij een positieve uitwerking op een gebied hebben. Hierdoor ontstaan economisch, ecologisch en esthetisch waardevolle gebieden.

De provincie zal de oprichting van nieuwe landgoederen ondersteunen binnen de mogelijkheden die het omgevingsbeleid biedt. Dit betekent in het bijzonder dat nieuwe landgoederen passen in het bosclusteringsbeleid, er sprake is van het versterken van natuur en landschapswaarden en aansluiten op bestaande bebouwing. Voor de ontwikkeling van nieuwe landgoederen groter dan 50 ha is aansluiting op bestaande bebouwing niet noodzakelijk.

De provincie heeft een voorkeur voor situering van nieuwe landgoederen in de Veenkoloniën, heideontginningen, stadsranden of (sub)streekcentra.

Indien men niet aan al deze eisen kan voldoen, zal een grotere oppervlakte bos deel moeten uitmaken van het landgoed.

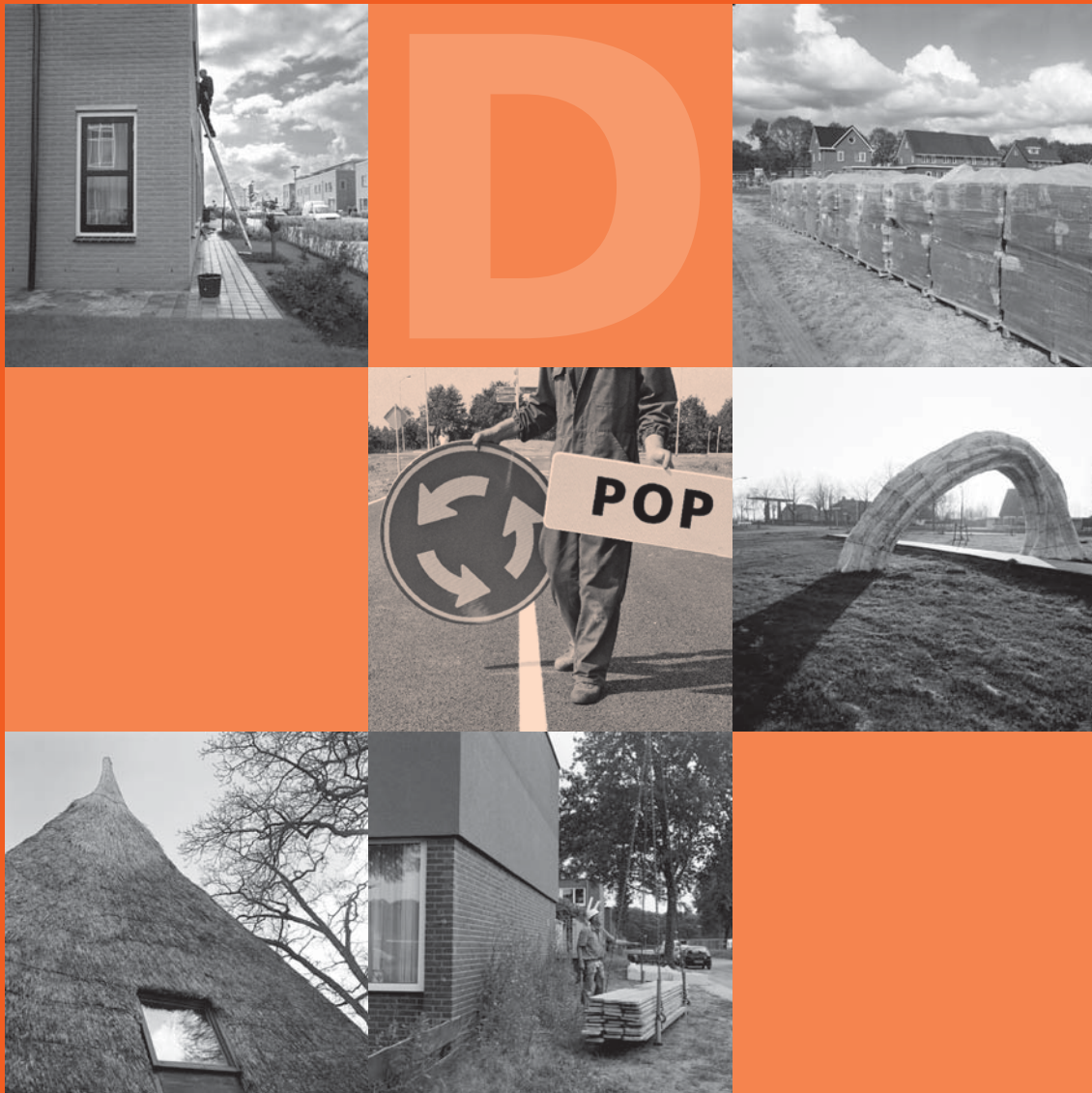
Nieuwe buitenplaatsen

Een buitenplaats is een voornaam huis in het landelijk gebied, vaak op een mooie plaats in het landschap, op een niet al te grote afstand van de stad. De bewoners hebben geen directe functionele binding met het landelijk gebied. Buitenplaatsen hebben dus uitsluitend een woonfunctie.

Buitenplaatsen dienen minimaal 1 ha bos te bevatten.

Buitenplaatsen worden gezien als een instrument in de stedelijke sfeer. Dit om te komen tot woningbouwdifferentiatie, aantrekkelijke woonomgeving en aantrekkelijke gebieden voor recreatief medegebruik. Met name gebieden waar nieuwe landschapskwaliteiten en woningbouw toegestaan zijn, komen hiervoor in aanmerking. Het betreft de stadsranden van Assen, Beilen, Roden, Hoogeveen, Meppel, Stadskanaal, Emmen en Coevorden, alsmede aansluitend op kernen in de gebieden die op kaart 10 zijn aangeduid als "wegdorpenlandschap van de veenrandontginningen" en "Veenkoloniën".

Gebiedsgerichte ontwikkeling

Het is nadrukkelijk de bedoeling de ontwikkelingsgerichte aanpak in het omgevingsbeleid meer op de voorgrond te plaatsen. Dit is aanvullend ten opzichte van deel C. Deel C is het operationele deel, met de gewenste ontwikkeling in hoofdlijnen, dat juridisch kan worden afgedwongen en waaraan wordt getoetst. De aanvulling in dit hoofdstuk gaat over ontwikkelingen die minder concreet vastliggen (begrenzing, termijn) en over gewenste ontwikkelingen die afwijken van kaart 1. Daarnaast wordt een specifieke uitwerking gegeven voor vier regio's. Dit regionspecifieke onderdeel moet gezien worden als opstap naar de uitvoering van het POP II. Daar staat de vraag centraal welke opgaven in de verschillende regio's om een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak vragen. De uitvoering in de regio's is gebaseerd op deel C, de kaarten 3 en 4, de lopende programma's, zoals de Regiovisie Groningen-Assen, de Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel en landinrichtingsprogramma's, alsmede de gebiedsgerichte uitvoering.

D.1. Uitvoering ontwikkeling stedelijk gebied

De doelstelling voor de ontwikkeling van stedelijk gebied is gericht op het creëren van een goed vestigingsklimaat om een hoog aanbod van werkgelegenheid en voorzieningen te kunnen bieden. Daarvoor is onder andere nodig dat de stedelijke centra hun woningbouwtaakstelling realiseren, in combinatie met een aantrekkelijk woonklimaat. De ontwikkeling van het stedelijk gebied is primair een gemeentelijke aangelegenheid. De provincie geeft op hoofdlijnen doelen en randvoorwaarden aan en ondersteunt gemeenten door bij andere overheden beleidsruimte en middelen te verkrijgen en door prioriteiten te stellen binnen de eigen beleids- en bestedingsruimte.

In de landelijke context bezien kent Drenthe geen grote steden waar in hoge dichtheden is gebouwd. De centra Assen, Coevorden, Emmen, Hoogeveen en Meppel zijn middelgrote steden. Roden biedt samen met Leek een kwalitatief voorzieningenaanbod dat voor het gebied tussen Groningen, Assen en Drachten van belang is. Binnen het nationaal en regionaal ruimtelijk-economisch beleid hebben Assen en Emmen een prioritaire positie. Voor Emmen komt dat onder andere tot uitdrukking in een volwaardige positie in het Grotestedenbeleid, de trekkersrol binnen het Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe en de verzorgingsfunctie voor ruim 200.000 mensen. Assen vormt samen met Groningen het ruimtelijk-economisch zwaartepunt binnen het Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen waar voor bijna 500.000 inwoners in belangrijke mate werkgelegenheid en een hoogwaardig voorzieningenaanbod bestaat. In de nabijheid van Drenthe zijn Hardenberg, Stadskanaal, Steenwijk, Veendam en Zwolle belangrijk met het oog op hun verzorgingsfunctie naar delen van Drenthe.

Kompas voor het Noorden onderstreept het belang van de Drentse en overige steden voor de regionale economie in Noordoost-Nederland. Daarom blijft de provincie Drenthe, samen met Groningen, Fryslân en Overijssel, bij het kabinet aandringen op blijvende betrokkenheid en ondersteuning bij de verdere ontwikkeling van de steden.

De volgende thema's staan centraal in de uitvoering.

- Sociaal en vitaal: via stedelijke vernieuwing stimuleren van voldoende woningdifferentiatie, afgestemd op de zorgbehoefte en culturele diversiteit, en ontmoetingsruimten in een aantrekkelijke, veilige leefomgeving.
- Stedelijke vestigingsklimaat: via stedelijke vernieuwing stimuleren van ondernemerschap, wijkeconomie en een gevarieerd aanbod van voorzieningen en locaties voor bedrijfsvestiging met behulp van digitale ontsluiting.
- Kennis en onderwijs: stimuleren dat opleiding en werkgelegenheid beter op elkaar aansluiten en kennisinnovatie plaatsvindt tussen instellingen, ondernemers en overheden.
- Bereikbaarheid: voor verschillende modaliteiten voor verkeer en vervoer maatregelen treffen voor een vlotte en veilige doorstroming en afwikkeling van de mobiliteitsbehoefte.

De volgende gebieden krijgen daarbij prioriteit.

- De stedelijke netwerkgebieden Groningen-Assen en Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel.
- Hunzegebied en Veenkoloniën vanwege economische structuurversterking en afleiding van de vestigingsdruk op de Hondsrug.

Voor deze gebieden zijn samenwerkingsverbanden van de betrokken provincies en gemeenten ingesteld om de uitvoering van de doelstellingen te begeleiden. De provincie vindt het belangrijk dat die samenwerkingsverbanden meer en nadrukkelijk sturing geven aan uitvoering en integrale afweging op regionaal niveau. De samenwerking wordt dan hechter en meer bindend, zodat ook meer in het belang van de regio wordt gedacht en gehandeld. In navolging van de inzet om vroegtijdig afspraken te maken over de doorwerking van de grondslagen in de ontwikkelingen van de streek- en substreekcentra, wil de provincie in een vroeg stadium van regionale planontwikkeling meerjarenafspraken maken.

D.2. Uitvoering ontwikkeling landelijk gebied

De doelstelling voor de ontwikkeling van het landelijk gebied is gericht op het realiseren en instandhouden van een vitaal landelijk gebied (zie ook C.4.).

De provincie kent vele plannen en programma's om hieraan uitvoering te geven, waarbij diverse overheden betrokken zijn. In de afspraken die de provincies op landelijk en lokaal niveau hebben gemaakt, hebben zij een regisseursrol gekregen voor de uitvoering van het beleid in het landelijk gebied. Deze regisseursrol dient vanuit de kwaliteiten van de provincie steun en inhoud te krijgen. In onderdeel B en in hoofdstuk C.2 zijn in dit opzicht reeds de specifieke kwaliteiten en potenties van Drenthe als bijzondere zandprovincie belicht, waarbij de overwegend grondgebonden landbouw, de grote ecologische en cultuurhistorische waarden en de milieuhygiënische kwaliteiten belangrijke elementen zijn. De provincie heeft hieraan op haar eigen wijze inhoud gegeven: "Uitvoering ontwikkeling landelijk gebied op "Drentse Maat".

Rond de uitvoering van de plannen voor het landelijk gebied gaat in de komende periode veel veranderen. De rijksoverheid richt zich bij de uitvoering van het beleid steeds meer op haar eigen doelen en kiest daarbij voor selectiviteit, in combinatie met prioritaire thema's en gebieden. De provincie Drenthe spant zich in om het Rijk ervan te overtuigen dat deze provincie vanuit doelmatigheids- en efficiency overwegingen (er is met weinig geld veel te bereiken) kansrijk is en dat er in Drenthe op het gebied van natuur en landschap situaties voorkomen die landelijk uniek zijn en in het rijksbeleid een bijzondere plaats verdienen. Dat zal zonnig ook bij de EU bepleit worden. Immers ook de EU zal, zoals het nu lijkt, de ondersteuning van de uitvoering van het beleid voor het landelijk gebied selectiever gaan opzetten en zich beperken tot een ondersteuning van de landbouwsector in het bereiken van een duurzame bedrijfsvoering.

Al deze veranderingen leiden er toe dat Drenthe voor de ontwikkeling van het landelijk gebied haar regisseursrol stevig en selectief inhoud wil geven. Selectiviteit en ontwikkelingsgerichtheid zijn daarbij kernbegrippen. Daarbij hecht de provincie aan het sturen (behouden en ontwikkelen) op een bijzondere kwaliteit die een stevige inzet van het Rijk blijft vragen.

De volgende thema's staan centraal in de uitvoering.

- Landbouw: ondersteunen van de heroriëntatie van de landbouw.
- Water: uitvoeren van het waterbeleid in het POP, mede gebaseerd op de stroomgebiedsvisies.
- EHS: realiseren van de ecologische hoofdstructuur.
- Plattelandsontwikkeling: zorgen voor een economisch en sociaal-maatschappelijk gezien duurzame werk- en leefomgeving.

De volgende gebieden zijn daarbij prioritair.

- Het gebied van de samenwerkingsverbanden Assen-Groningen en Zuid-Drenthe/ Noord-Overijssel.
- De Veenkoloniën en het Hunzegebied.

Daarnaast spant de provincie Drenthe zich onverminderd in om de in gang gezette gebiedsgerichte aanpak voort te zetten in de gebieden van Eelder- en Peizerdiep, Drentsche Aa/ Elperstroom, Mars en Westerstroom, Zuidwest-Drenthe, Oude Diep en Reest.

De uitvoering van de ontwikkeling van het landelijk gebied vindt plaats langs twee lijnen, te weten: een fysiek spoor en een ondernemersspoor. Bij het fysieke spoor gaat het om inrichtingsmaatregelen in de gebieden, waarbij een instrument als landinrichting ook in de toekomst een belangrijke rol speelt.

Het ondernemersspoor richt zich op de bedrijven en moet er voor zorgen dat de ondernemers hun bedrijfsstrategie kunnen aanpassen aan de veranderende vraag en eisen vanuit de maatschappij.

Rekening houdend met de veranderende opstelling van het Rijk en de EU zijn de volgende intensiveringen van belang.

- Een geconcentreerde inzet van middelen op "robuuste" en prioritaire projecten als de regio's Assen-Groningen en Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel, alsmede de Veenkoloniën en de Hunze.
- Het ontwikkelen van nieuwe uitvoerings- en financieringssystemen, met een grotere betrokkenheid en invloed van de marktpartijen.
- Het wegnemen van belemmeringen in concrete situaties, voorzover dit bijdraagt aan de kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied.

D.3. Ontwikkelingskaarten

Er worden twee ontwikkelingskaarten gehanteerd, namelijk kaart 3 en 4. Op kaart 3 staan de “groene” ontwikkelingen en op kaart 4 de “rode” ontwikkelingen.

Status

Aan afwijkingen van kaart 1, die sporen met de aanduidingen op de kaarten 3 en 4 en de bijbehorende tekst, wordt medewerking verleend. Hiervoor is geen aparte procedure vereist in het kader van het POP (en de WRO, de Wm of de WHH).

De kaarten 3 en 4 bieden een afwijkingsbevoegdheid, die begrensd wordt door hetgeen op kaart 3 en 4, alsmede in de tekst in dit hoofdstuk, is vermeld. Het samenspel van kaart 1 en de kaarten 3 en 4 geeft daarmee per gebied de bandbreedte aan voor het provinciaal beleid.

Tussen gebieden bestaat derhalve een verschil in bandbreedte.

De kaarten hebben een minder harde status dan kaart 1. Aan de hand van de kaarten kan geen vergunning worden geweigerd of goedkeuring worden onthouden. Daarvoor is namelijk kaart 1 het kader. Behoud van een hoge omgevingskwaliteit loopt ook vooral via het spoor van kaart 1.

De inzet van de kaarten 3 en 4 is gericht op het bevorderen van gewenste ontwikkelingen, het bieden van een ontwikkelingskader, het uitnodigen van derden om te realiseren en te investeren en het beïnvloeden van rijks- en EU-beleid. Kortom, aangeven wat op de korte termijn mogelijk niet haalbaar is, maar daarna wel. Zaken die gewenst zijn, maar waarvoor nu nog geen zicht is op financiering. Ook heeft het ontwikkelingsbeleid tot doel, middelen en instrumenten voor de langere termijn te genereren. Vooral richting het Rijk en de EU.

Blauwe infrastructuur

De basis van de blauwe infrastructuur wordt gevormd door het samenspel van infiltratie (wegzijging), intermediaire gebieden (overgangsgebied) en kwelgebieden (nat). Deze basis in de waterhuishouding is wezenlijk bij alle beslissingen en ingrepen in Drenthe en is op kaart 3 aangegeven.

Het werken vanuit de grondslag waterhuishouding is, zeker met het Drents Plateau als gegeven, wezenlijk voor een duurzame ontwikkeling. Bij de invulling van zowel rode als groene functies speelt dit altijd een zware rol. Ook wordt bij ruimtelijke ontwikkeling het hele watersysteem in de beschouwing meegenomen. De begrenzingen van de Drentse watersystemen staan ook op kaart 3.

In de Drentse beekdalen ligt een onderzoeks- en uitwerkingsopgave voor het bergen van water. De beekdalen worden verder zo natuurlijk mogelijk ingericht om de veerkracht van de Drentse watersystemen te herstellen.

Stedelijke structuren

De stedelijke netwerken en de huidige kernenhiërarchie vormen de basis voor verdere ontwikkeling van de zogenaamde "rode" functies. Op kaart 4 is deze indeling als basis weergegeven. Hier ligt een duidelijke relatie met de ontwikkeling van de vervoersinfrastructuur. De woon- en werkgebieden die prioriteit hebben in het kader van stedelijke vernieuwing zijn eveneens op kaart 4 aangegeven. Ook zijn de gebieden aangegeven waar een wens ligt de woonfunctie te versterken, in combinatie met veel groen, om zodoende aantrekkelijke woonmilieu's te creëren.

In de stadsrandzones gaat het om de versterking van de stedelijke ontwikkeling door middel van het realiseren van stadslandschappen, het vergroten van de belevingswaarde van het landschap in de stedelijke invloedssfeer en om de ontwikkeling van natuurwaarden. Beide kunnen in positieve zin elkaar versterken. Tevens wordt de bereikbaarheid van het landelijk gebied vanuit de streekcentra bevorderd langs aantrekkelijke routes. Voor de stedelijke ontwikkeling is de aanleg van een digitale infrastructuur belangrijk. In dit verband is het LOFAR-project van belang.

Vervoersinfrastructuur

De gewenste ontwikkeling in kernzones, knooppunten en van de vervoersinfrastructuur, is op kaart 4 in beeld gebracht. Het geheel van hoofdwegen, spoorlijnen en vaarverbindingen (zie kaart 2) vormt de ruggengraat voor deze urbane ontwikkeling. Daardoor wordt tevens het landelijk gebied ontzien, dan wel wordt bij de ontwikkeling van groene functies hier rekening mee gehouden.

Naast de voornemens tot het bouwen aan nieuwe en te reconstrueren infrastructuur, om een veilige bereikbaarheid te verbeteren, wordt krachtig ingezet om de bereikbaarheid van de stedelijke centra te waarborgen in de toekomst. Ketenmobiliteit, die per corridor wordt vormgegeven, is hierbij het uitgangspunt. Ketenmobiliteit is het mogelijk maken van de overstap tussen auto, bus en fiets. De corridors zijn de rode vervoerslijnen tussen stad en dorp op kaart 4. De verdere uitvoering van het Duurzaam Veilig-concept wordt krachtig voortgezet. Naast het verbeteren van de hoofd- en ontsluitende wegen (zie ook bijlage B) betekent dat vooral het aanpassen van de inrichting en toegankelijkheid van wegen in woonwijken en in het landelijk gebied. De mensgerichte aanpak staat hierbij centraal. Terughoudendheid met de toegankelijkheid van gemotoriseerd verkeer in milieubeschermingsgebieden wordt verder ingevuld.

Voornemens tot het bouwen aan infrastructuur betreft bijvoorbeeld bochtverruiming en te verbeteren spoor, te verbeteren scheepvaartkanalen en aan te leggen wegen. Dit geldt ook voor (nieuwe) trein- en busknooppunten, uitbreiding van bestaande locaties van goederenoverslag en te verbeteren kruisingen van en aansluitingen op hoofdwegen. De gewenste aanleg van de Zuiderzeespoorlijn en/of de Hanzelijn+ (spoorlijn Lelystad - Zwolle met snelle verbinding via bochtverruiming Meppel, Hoogeveen en Assen) is een belangrijke voorwaarde voor de verdere locatiekeuzes voor de uitbreiding van wonen en werken in de stedelijke netwerken. In de netwerken wordt het openbaar vervoer als één van de dragers voor ruimtelijke ontwikkelingen gezien. Het spoor en de hoogwaardige busverbindingen tussen spoor, corridors en stadsdelen, worden ontwikkeld.

Recreatie/toerisme

Op kaart 4 is een aantal voorkeursgebieden voor verblijfsrecreatie aangegeven. Er wordt ingezet op een integrale invulling van deze gebieden, samen met gemeenten en recreatie- en natuurorganisaties. Bij een integrale aanpak hebben deze gebieden prioriteit bij de aanleg van nieuwe bossen en bij de uitwerking van de ontwikkelingsgerichte aanpak van het landschap. Hier zijn ook mogelijkheden voor gezondheidstoerisme, kuuroorden etc.

Verder zijn op kaart 4 een drietal aan te leggen vaarverbindingen voor de recreatievaart aangegeven, tussen Erica en Ter Apel, van Bareveld naar het Zuidlaardermeer en een recreatieve vaarverbinding naar Friesland, via Norgervaart - Kolonievvaart.

Groene en blauwe infrastructuur

In de Drentse situatie vormen de verschillende beeksystemen, naast de bestaande natuurgebieden en bossen, de basis voor de ontwikkeling van de groene infrastructuur. De hierna beschreven gewenste ontwikkelingen zijn ook globaal aangegeven op kaart 3.

- De ontwikkeling van natuurwaarden primair in een aantal geselecteerde beeksystemen en/of bovenstroomse delen daarvan. In het beekdal van de Drentsche Aa wordt mede de functie van de beek voor oppervlaktewaterwinning ten behoeve van de drinkwatervoorziening betrokken. In het Hunzedal wordt gezocht naar de combinatie natuurontwikkeling en grondwaterwinning.
- Het realiseren van EVZ. Vanuit het recente rijksbeleid is een aantal hiervan als robuuste verbinding aangemerkt, waarvoor hectares c.q. middelen worden gereserveerd.
- Voor de gebieden met een agrarische hoofdfunctie is ontwikkeling van de landbouw nodig. Binnen deze gebieden is landschappelijke versterking gewenst, mits de landbouwkundige hoofdfunctie niet wordt belemmerd. De gewenste landschappelijke versterking is een provinciale vertaling van de offensieve landschapsstrategie, die nu van rijkszijde wordt voorgestaan. Het realiseren van de gewenste (bijzondere) milieukwaliteit (AOK en BOK) in de milieubeschermingsgebieden.

In de Veenkoloniën wordt gestreefd naar inplaatsing van melkveehouderijen.

Op kaart 3 is verder een gebied aangeduid als "zoekgebied voor de winning beton- en metselzand" Voor de lange termijn wordt gekozen voor de ontwikkeling van één nieuwe winplaats in dit zoekgebied in Zuidwest-Drenthe (zie paragraaf C.9.3.).

D.4. Specifieke aspecten per regio

Uit de kaarten 3 en 4 blijkt dat de provincie zich actief wil inzetten om gewenste ontwikkelingen op het gebied vlak van verstedelijking, verblijfsrecreatie, water, infrastructuur, natuur en landschap gerealiseerd te krijgen. Het accent kan echter van gebied tot gebied verschillen. Om deze verschillen zichtbaar te maken en tevens te zorgen voor enige samenhang in de uitvoering, wordt hieronder een uitwerking gegeven voor vier regio's. Per regio worden de belangrijkste opgaven geformuleerd en tevens wordt aangegeven welke aanpak de provincie voorstaat. Hierbij wordt aangehaakt bij lopende initiatieven in de regio's. Aanvullend wordt verwezen naar de pilots, bedoeld om sociaal beleid direct te koppelen aan fysiek-ruimtelijk en economisch beleid (zie C.7.1.3.).

Zuidwest

Opgaven

Het zuidwesten van Drenthe kent een sterke landbouw en bijzondere natuur naast elkaar. Beide zijn belangrijke functies in het gebied. Kenmerkend zijn de nationale parken Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld, alsmede de beken in het gebied. Het landelijk gebied is over het algemeen goed in gericht voor de landbouw. In Zuidwest-Drenthe liggen drie milieubeschermingsgebieden. Dit zijn Zuidwest-Drenthe (Vledder en Wapserveense Aa en Dwingelderveld/Ruiner Aa), Oude Diep en de Reest. Natuur, ruimte, watersystemen, landschap en stilte zijn in deze gebieden kwetsbare waarden. De nationale parken en kwaliteiten van het landschap bieden mogelijkheden voor recreatie. De uitvoering in Zuidwest-Drenthe zal zich vooral richten op versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie, uitbouw van het plattelandstoerisme en verbreding van de landbouw. Hiermee worden de kansen die de nationale parken met zich mee brengen optimaal benut.

De streekcentra Hoogeveen en Meppel staan voor de opvang van de bevolkingsgroei en, in samenhang daarmee, het bieden van een goed woonmilieu. Meppel ontwikkelt Nieuwveense Landen, een uitbreidingsgebied voor woningen, richting Nijeveen. Hoogeveen werkt aan een nieuwe structuurvisie.

Voor wonen blijft een uitbreiding richting Fluitenberg vooralsnog in beeld. De inspanningen, gericht op additioneel aanbod van bedrijventerreinen in het westelijk deel van Zuid-Drenthe worden geïntensiveerd. De watersystemen en landschappelijke kwaliteiten vragen om een goede inpassing van deze stedelijke ontwikkeling. Dit is niet alleen een beperking, maar ook een kans, om te komen tot een kwalitatief hoog woonmilieu.

De specifieke opgaven in de Koers voor het Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe voor de steden Meppel, Hoogeveen en Steenwijk, het westelijk deel van het netwerk, worden ondersteund. Voor Meppel en Steenwijk betreft dit het aantrekkelijk houden van de historische binnenstad

- mede als toeristische trekpleister, en de ontwikkeling van de Meppeler binnenhaven voor overslag water - weg. Voor Hoogeveen liggen prioriteiten bij de ontwikkeling van het stationsgebied en versterking van de logistieke distributie en dienstverlening.

Aanpak

In Zuidwest-Drenthe worden verschillende programma's ingezet om projecten te ontwikkelen. Dit zijn de Subsidieregeling gebiedsgericht beleid (SGB), LEADER+, Belvedere en het Plattelandsoontwikkelingsplan. Projecten worden zoveel mogelijk door het gebied zelf aangedragen en daarna getoetst aan de doelstellingen van de verschillende gebiedsprogramma's. De gebiedsprogramma's worden gebaseerd op de doelstellingen in dit POP.

Om de waarden van het Ooster- en Westerzand te behouden en te ontwikkelen, wordt gestreefd naar de instelling van een nationaal park.

In het kader van de Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel en Koers voor het Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe wordt samengewerkt bij de stedelijke ontwikkeling en verbetering van de ontsluiting. Doel van de samenwerking is afstemming van de ontwikkeling binnen de economische kernzone. De afspraken die in het kader van de regiovisie en de Koers zijn gemaakt, worden uitgevoerd.

Zuidoost

Opgaven

In het oostelijk deel van het Zuid-Drentse stedelijk netwerk richt de uitvoering van het beleid zich vooral op de kernen Emmen, Coevorden en Hardenberg. De belangrijkste opgaven voor deze gemeenten zijn het realiseren van economische ontwikkeling, in samenhang met groei van de werkgelegenheid, alsmede opvang van de bevolkingsgroei en het bieden van een goed woonmilieu. Emmen is de grootste industriestad van Noord-Nederland en heeft een belangrijke verzorgingsfunctie voor een groot gebied. Modernisering van de industrie en diversificatie van de economie zijn belangrijke opgaven. De stad Emmen breidt nog uit in zuidwestelijke richting door de aanleg van de woonwijk Delftlanden en de ontwikkeling van de voorstadhalte Emmen-Zuid tot een regionale vestigingslocatie voor kantoren en bedrijvigheid. In het kader van de economische structuurversterking wordt de glastuinbouw rond Emmen verder uitgebreid op de locaties Klazienaveen (Rundedal) en Erica. Voor de ontwikkelingsrichting op langere termijn (tot 2020) legt de gemeente de ruimtelijke hoofdkeuzen in een structuurplan vast.

Stedelijke ontwikkeling en ontsluiting vragen in dit gebied om een gezamenlijke aanpak. Er ligt een belangrijke gezamenlijke opgave om de bereikbaarheid in de corridor Emmen - Coevorden - Hardenberg te verbeteren. Herontwikkeling van het stationsgebied biedt ook kansen voor de werkgelegenheid. Voor Coevorden liggen kansen om de overslag tussen weg-, water- en spoorvervoer te stimuleren. Coevorden ontwikkelt zich als belangrijke binnenhaven in Noordoost-Nederland tot een Regionaal overslagcentrum (ROC). Emmen richt zich vooral op weggebonden bedrijvigheid en Hardenberg op meer zuidelijk georiënteerde bedrijvigheid. De provincie zet zich in voor het realiseren en verbeteren van spoor-, water- en landwegen.

Koers voor het Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe benoemt verder de kansen voor stedelijke recreatie en cultuurtoerisme. Benutting van grote dagattracties als Noorderdierenpark en Slagharen en verhoging van de aantrekkingskracht van de centra van Hardenberg en Coevorden bieden impulsen voor verblijfsrecreatie.

Naast stad en infrastructuur vragen de Veenkoloniën speciale aandacht. Deze opgave speelt zowel in de regio Zuidoost als Noordoost. De belangrijkste onderdelen voor de Veenkoloniën zijn de heroriëntatie van de agrarische sector en verbeteren van het imago. Een goed voorbeeld is de aanpak van het gebied langs de Runde. De Runde krijgt een centrale ordenende functie bij de verdere ontwikkeling van de streek. Hierbij wordt de oorspronkelijke loop van de Runde hersteld en schoon water uit het Bargerveen gebruikt voor het ontwikkelen van bestaande en

nieuwe functies in het gebied. Denk hierbij aan glastuinbouw, landbouw met nieuwe producten, landgoederen, bosbouw en nieuwe natuur. Door meer ruimte aan de Runde te geven kan water vastgehouden worden en in tijden met veel neerslag geborgen.

In de beekdalen van Mars- en Westerstroom liggen kansen voor de natuur. Het gebied is aangemerkt als milieubeschermingsgebied. De landbouw kan hier, als grondgebruiker, ook een rol spelen als beheerder en voortbrenger van streekeigen producten. Daarnaast kent dit deel van Drenthe een zeer fraai esdorpenlandschap. De karakteristieke landschappelijke en cultuurhistorische elementen en structuren vragen om behoud en waar nodig herstel. Door middel van een samenhangende, gebiedsgerichte aanpak, worden de waarden van het dit gebied veilig gesteld.

Aanpak

Voor de afstemming van de stedelijke ontwikkeling en ontsluiting, wordt samengewerkt in de Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel en Koers voor het Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe. Emmen heeft het initiatief om de gezamenlijke opgaven uit de Koers verder te brengen. De afspraken die in deze kaders zijn gemaakt, worden uitgevoerd.

Voor het gebied van de Mars- en Westerstroom wordt bevorderd dat de streek zoveel mogelijk zelf met projectvoorstellen komt. Hiervoor wordt een gebiedsprogramma opgesteld en worden subsidieprogramma's (SGB en Plattelandsontwikkelingsplan) ingezet.

Voor het veenkoloniale gedeelte van Drenthe en Groningen is door een aantal samenwerkende instanties en overheden onder regie van de provincies, een visie met maatregelen (2003-2015) vastgesteld: "De Agenda voor de Veenkoloniën". Deze maatregelen (top-10-projecten) zijn gericht op structuurversterking en leveren een bijdrage aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de Veenkoloniën.

Noordoost

Opgaven

In Noordoost-Drenthe ligt, ten westen van Hondrug, het vrijwel ongeschonden beekdal van de Drentsche Aa en, ten oosten van de Hondsrug, het Hunzedal. De uitvoering van het provinciaal beleid is in deze hoek van Drenthe gericht op de bescherming van de Drentsche Aa en de ontwikkeling van het Hunzedal. Het Drentsche Aa-gebied is een goed bewaard gebleven beekdallandschap. De bescherming van deze waarden, en waar nodig herstel, vragen om een samenhangende aanpak van natuur, landschap, landbouw en recreatie. In het Hunzedal zijn goede mogelijkheden voor grondwaterwinning, ten behoeve van de drinkwatervoorziening. Hierbij wordt gezocht naar de combinatie van grondwaterwinning en natuurontwikkeling. Zowel het Hunzedal als de Drentsche Aa zijn milieubeschermingsgebied. Daarnaast ligt er een opgave in het Hunzedal om goede woonmogelijkheden te bieden om "de druk" op de Hondsrug te verminderen. De wijze van bouwen draagt bij aan de kwaliteit van het gebied. Bijvoorbeeld door versterking van de veenkoloniale linten of door landschappelijk bouwen langs de oostrand van het Hunzedal.

Voor het aangrenzende gebied van de Drents-Groningse Veenkoloniën zijn in de Agenda voor de Veenkoloniën belangrijke projecten opgevoerd die een structuurversterking beogen te realiseren. Dit vanwege de twee hoofdproblemen in het gebied: de eenzijdigheid van de agrarische sector en een negatief imago.

Naast het stimuleren van kansrijke agrarische ontwikkelingen en investeringen in een betere bereikbaarheid, gaat het om verbetering van de ruimtelijke samenhang in het grensgebied van beide provincies. Voorbeelden daarvan zijn de aanpak van de woonkwaliteit in het gebied bij Bareveld, Nieuwediep en Eexterveenschekanaal en de ontwikkeling van het woongebied Drentse Horn bij Stadskanaal/Nieuw-Buinen. Vooral de ontwikkeling van Drentse Horn, als ondersteuning van de centrumpositie van Stadskanaal, heeft tot een steviger samenwerking

tussen de betrokken gemeenten geleid. Een samenwerking op meerdere terreinen, waaronder bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsmarkt.

Aanpak

In het Hunze- en in het Drentsche Aa project werken gemeenten, bewoners, bedrijfsleven, instellingen en de provincie samen. In deze gebieden worden het Plattelandsontwikkelingsplan, de SGB en LEADER+ ingezet om doelstellingen te bereiken. Een deel van het Drentsche Aa-gebied is aangewezen als Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap. Hiervoor is een overlegorgaan opgericht. Het overlegorgaan is tevens stuurgroep voor het milieubeschermingsgebied Drentsche Aa. In het kader van de SGB wordt de aanpak van het project Ruimtelijke ordening, water en milieu-Drentsche Aa voortgezet, op basis van een gebiedsprogramma. Het Hunze- en Drentsche Aa-gebied zijn tevens onderdeel van het project Regio Park van de geactualiseerde Regiovisie Groningen-Assen (zie Noordwest).

Het werken aan de Agenda voor de Veenkoloniën is reeds vermeld bij de regio Zuidoost.

Noordwest

Opgaven

De regio Groningen-Assen is in het nationaal beleid aangemerkt als nationaal stedelijk netwerk. De opgaven in dit kader zijn: het bevorderen van stedelijke woon- en werkmilieus en topvoorzieningen, alsmede het geschikt houden en maken van steden voor de netwerkeconomie.

Hierbij is een belangrijke plaats weggelegd voor stedelijke vernieuwing, centrumvorming, bereikbaarheid en de ontwikkeling van de stationsgebieden in Groningen en Assen. De ruimtelijke hoofdkeuze is dat de ontwikkeling van het vervoersnet en de ruimtelijke inrichting op elkaar worden afgestemd, zodat beide elkaar ondersteunen in de vorm van een T-structuur. Binnen die structuur wordt de verstedelijking gebundeld in de steden Groningen en Assen en in de schragende kernen Roden, Leek en Hoogezand-Sappemeer. Deze ruimtelijke hoofdkeuze draagt bij aan een beheersing van de mobiliteit en van het energiegebruik, genereert vervoerswaarde voor hoogwaardige vervoerssystemen en voorkomt onnodige verstedelijking in het landelijk gebied. Dit maakt verdergaande afstemming van locatiekeuzen en inrichting van woon- en werklocaties op bestaande infrastructuur, alsmede op maximale benutting van nieuw te realiseren vervoerssystemen, is noodzakelijk. Dat is de inzet van het regioproject Kolibri OV-netwerk. Daarbij zullen de potenties van de locaties in de kernen Assen, Vries en Tynaarlo, Roden en Leek zorgvuldig worden onderzocht en afgewogen. De ruimtelijke hoofdkeuze is ook de variatie aan landschappen te handhaven en de wisselwerking tussen de watersystemen en de functies natuur en landbouw te vergroten. Het landelijk gebied is te beschouwen als de contramal van de T-structuur. Watersystemen geven in belangrijke mate de ruimtelijke inrichting aan en zijn sturend voor de manier waarop natuur- en landbouwfuncties zich verder kunnen ontwikkelen binnen de landschappelijke mogelijkheden.

Groningen en Assen ontwikkelen stedelijke en groenstedelijke woon- en werkmilieus, waarbij Assen een intensivering van het bestaand bebouwd gebied realiseert. Roden en Leek hebben (evenals Hoogezand-Sappemeer) in de Regiovisie Groningen-Assen een schragende functie. Dit betekent dat deze kernen de stad Groningen ondersteunen door aanvullende woon- en werkmilieus bieden. Aan de gemeente Tynaarlo is een extra opgave toegekend om te voorzien in de wens in de regio tot landelijk wonen. Keuzes voor stedelijke uitbreiding gaan hand in hand met landschapsbouw.

Hiertoe worden ontwerpogaven opgesteld, op initiatief van de betrokken gemeenten, waarin de mogelijkheden worden aangegeven om de toegedachte opgave te kunnen realiseren. Naast een ruimtelijk-functionele visie op de binnenstad is voor Assen het project Stadsrandzone Assen-West een ontwerpogave. Keuzes over het al dan niet omzetten van een deel van het bedrijventerrein Messchenveld naar woningbouw, of een tweezijdige ontwikkeling rond het te ontwikkelen station Assen-Noord, komen hierin aan de orde.

De afweging die daarover in regioverband worden gemaakt zijn medebepalend voor de verdere planvorming.

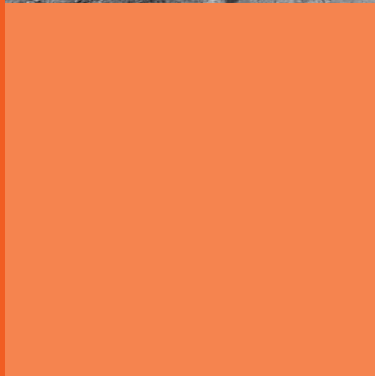
De regio Noordwest was voorheen in rijksnota's aangemerkt als waardevol cultuurlandschap. Vanwege stedelijke ontwikkeling in dit gebied is blijvend aandacht nodig voor de leefbaarheid op het platteland en voor de natuur- en landschapswaarden in dit gebied. Het gebied is aangeven als milieubeschermingsgebied Eelder- en Peizerdiep. Het realiseren van de EHS in deze regio sluit goed aan op het zogenaamde groen-blauwe netwerk, dat genoemd wordt bij het Stedelijk Netwerk Groningen-Assen (rijksbeleid). Ook het project Regio Park, zoals in de geactualiseerde versie van de regiovisie is opgenomen, speelt in op de natuurlijke, landschappelijke en recreatieve potenties en waarden van dit gebied. Belangrijk doel van dit project is versterking van de kwaliteit en diversiteit van landschappen en samenhang in doelen en uitvoering tussen verschillende gebiedsgerichte projecten te vergroten. Speciale aandacht vraagt de inrichting van de bergingsgebieden voor de berging van oppervlaktewater in perioden met extreme neerslag.

Aanpak

De opgaven voor het Stedelijk Netwerk Groningen-Assen vragen om een daadkrachtige bestuurlijke samenwerking die in staat is de opgaven te realiseren. Er wordt een verdergaande afstemming gerealiseerd voor de ontwikkeling van de functies wonen, bedrijventerreinen en voorzieningen, tussen de gemeenten. De provincie neemt binnen de regionale samenwerking de regisseursrol op zich. De afspraken die in het kader van de regiovisie zijn gemaakt, worden uitgevoerd.

Voor het milieubeschermingsgebied Eelder- en Peizerdiep is een gebiedsprogramma opgezet. In het gebied worden middelen vanuit de SGB en het Plattelandsontwikkelingsplan ingezet om doelen te realiseren. Projecten worden zoveel mogelijk door de bevolking zelf ontwikkeld. Afstemming tussen het project van integrale gebiedsontwikkeling voor het gebied Eelder- en Peizerdiep en het project Regio Park in het kader van de regiovisie, is noodzakelijk. Het gebied van de Drentsche Aa ligt gedeeltelijk ook in deze regio. De opgaven voor de Drentsche Aa staan vermeld bij de regio Noordoost.

Doorwerking en inzet instrumenten

Wij leven in een complexe samenleving waarin veel instanties, zowel overheid als particulier, doelen stellen. Deze doelen proberen ze vervolgens te bereiken. Wij moeten constateren dat dit steeds moeilijker wordt; de uitvoering hapert. De oorzaak hiervan moet in de eerste plaats gezocht worden in de complexiteit. Dit heeft ertoe geleid dat geen enkele overheid haar beleid op haar eigen territorium nog geheel kan afbakenen. Dezelfde overheid kan dat overigens ook niet zonder haar eigen burgers daarbij te betrekken. Om doelen te realiseren zal de provincie de samenwerking tussen overheden en tussen overheid en particulieren (burgers) actief vormgeven. Om succesvol te kunnen samenwerken mag deze samenwerking zich niet alleen beperken tot de uitvoering. Ook bij het stellen van de doelen is deze samenwerking noodzakelijk. Bij het gezamenlijk bepalen van doelen kan dan een realistisch verwachtingspatroon ontstaan van ieders mogelijke bijdrage aan de uitvoering. Het proces om gezamenlijk keuzes te maken in onze regio, doelen te stellen en uit te voeren zal een zorgvuldige en sterke regie vanuit de provincie betekenen.

Complexiteit doet zich niet alleen voor tussen instanties maar ook tussen beleidsvelden. De samenhang tussen de beleidsvelden wordt steeds groter. Problemen die zich voordoen in het ene beleidsveld vragen steeds vaker om oplossingen die vanuit een ander beleidsveld moeten worden aangedragen. Zo vraagt het probleem van de wateroverlast om ruimtelijke oplossingen. Maar ook sociale (on)veiligheid blijkt in belangrijke mate te worden bepaald door de inrichting van de ruimte. Het uitbreiden van woon- en werklocaties kan niet meer zonder een afweging van de mogelijke bereikbaarheidsoplossingen en de daarvoor benodigde investeringen.

Een tweede aspect van de haperende uitvoering van beleid is de toenemende decentralisatie van rijks- en regionale taken naar provincie en gemeenten. Dit vereist steeds meer zelfstandige keuzes van de provincie en de gemeenten. Er kan in beleidsmatig en financieel opzicht steeds minder geschild worden achter het Rijk en/of de provincie. Dat leidt er snel toe dat de beleidswensen de eigen financiële draagkracht van een enkele overheid te boven gaan. Ook de burgers emanciperen. Door betere communicatie, welvaart en mondigheid is de burger steeds meer betrokken. Zakelijke samenwerking tussen alle betrokken partijen is ook dan nodig. Publiek-publieke samenwerking en publiek-private samenwerking zullen derhalve steeds meer als uitvoeringsinstrument door de provincie worden gebruikt.

Bij convenanten en bestuursovereenkomsten staat voorop dat belanghebbende partners samenwerking zoeken, omdat geen van de partners op zichzelf voldoende bevoegdheden en/of middelen heeft voor de uitvoering van het beleid. Deze samenwerking opent ook betere uitgangspunten en randvoorwaarden om de uitvoering geheel of gedeeltelijk in handen te leggen van particulieren.

Beleidsconform gedrag en efficiënt werken worden hiermee bevorderd.

Succesvolle samenwerking maakt noodzakelijk dat duidelijkheid bestaat over elkaars verantwoordelijkheden, sterke en zwakke punten en ambities. Dan kunnen heldere afspraken worden gemaakt over de bijdrage die van eenieder kan worden verwacht. Het gehele spectrum van beschikbare instrumenten per deelnemer, zoals communicatie, regelgeving en financiën komt daarbij aan de orde. De keuze van de instrumenten is afhankelijk van de te realiseren doelen en de rol die men geacht wordt te vervullen. Het belang van regelgeving daarbinnen zal afnemen, maar daar waar de provincie regels stelt, worden deze strak gehandhaafd. De provincie zal het evenwicht tussen doel, rol en instrumenten bewaken.

Uitgangspunt voor de provincie Drenthe is dat provincie, gemeenten, waterschappen en andere betrokken instanties zelfstandige, volwaardige en daadkrachtige partners zijn. Partners die elkaar nodig hebben bij de realisatie. De provincie richt zich daarbij, rekening houdend met de wettelijk toegekende verantwoordelijkheden en bevoegdheden, niet alleen meer op de traditionele taak van toezichthouder. De rol als makelende en schakelende partner krijgt meer inhoud. Ook de rol van opdrachtgever naar uitvoerende instanties past bij de toenemende verantwoordelijkheid. Bij gezamenlijk onderschreven wensen gaat het dan nadrukkelijk ook om een gedeelde, gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering.

Om de regie over de uitvoering te kunnen voeren en de beleidsefficiëntie te bewaken, is een goede monitoring belangrijk. Daarvoor is het van belang doelen zoveel mogelijk Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en op Tijd (SMART) te formuleren, in casu realistisch en uitvoerbare doelen stellen.

E.1. Rol van de provincie

De rol van de provincie in het kader van het omgevingsbeleid, wordt in hoofdzaak bepaald door twee factoren. Ten eerste door de aard van voorkomende vraagstukken waarop het omgevingsbeleid een antwoord probeert te geven en ten tweede door de positie van de provincie als regionaal bestuur naast de rijksoverheid en de EU enerzijds en gemeenten en waterschappen anderzijds.

De aard van voorkomende vraagstukken

Voorkomende vraagstukken in de maatschappelijke omgeving van het POP II en de daarbij behorende dynamiek, kunnen worden geplaatst op een spectrum, tussen twee uitersten. Aan de ene kant onderscheiden wij de “simpele” of “eenvoudige” vraagstukken; aan de andere zijde de “zeer complexe” vraagstukken. Deze uitersten zullen in hun zuivere vorm weinig of niet voorkomen, maar voor de gedachtevorming is het echter nuttig ze als zodanig te positioneren.

Bij “eenvoudige” vraagstukken zijn oorzaak en gevolg overzichtelijk en helder, is doorwerking gegarandeerd en zullen besluiten tot het gewenste resultaat leiden. Er is sprake van een overzichtelijke werkelijkheid en het beleid is gericht op doelmaximalisatie.

Bij de “zeer complexe” vraagstukken laat de beginsituatie nauwelijks een voorspelling toe over het eindresultaat, mede als gevolg van een groot aantal betrokkenen, uiteenlopende belangen, interessen en behoeften. De provincie kan niet in haar eentje al deze belangen, interessen en behoeften sturen. In gezamenlijkheid met andere betrokkenen zal het probleem moeten worden gedefinieerd en op basis daarvan afspraken worden gemaakt voor een gemeenschappelijk uitvoerings- en beheerscontract. De nadruk ligt hier op het optimaliseren en het faciliteren van het besluitvormingsproces.

In feite gaat het bij “eenvoudige” en “zeer complexe” vraagstukken over een onderscheid tussen enerzijds vraagstukken die wij inderdaad kunnen beheersen en anderzijds vraagstukken die dynamisch zijn en omgeven worden door onzekerheden. Hoewel in het POP II nadrukkelijk wordt gestreefd naar het geven van zekerheden, vergen veel vraagstukken dat wij ook aangeven hoe wij willen omgaan met onzekerheden.

De provincie als middenbestuur

Als regionaal bestuur neemt de provincie een positie in naast de rijksoverheid en de EU enerzijds en gemeenten en waterschappen anderzijds. In meer algemene termen is de provincie een plannend, toezichhoudend en coördinerend bestuursorgaan.

Gezien vanuit het Rijk is de provincie de eerste bestuurslaag waar integraal beleid wordt ontwikkeld voor de fysieke omgeving. De verhouding met de rijksoverheid wordt bij voorkeur gebaseerd op afspraken over de te realiseren doelen, het beschikbaar stellen van middelen en het afrekenen op bereikte resultaten. Een zekere mate van vrijheid in de wijze waarop de doelen worden bereikt, maakt hiervan deel uit.

Eenzelfde soort van afspraken is ook het uitgangspunt voor de verhouding tussen provincie enerzijds en gemeenten en waterschappen anderzijds. Overigens onder de erkenning dat de provincie een eigen positie inneemt, met eigen verantwoordelijkheden, als “doorgeefluik” naar gemeenten, waterschappen, private organisaties en burgers.

Deze afspraken zijn vooral van betekenis voor de aanpak van de meer complexe vraagstukken. Immers, het eindresultaat ligt dan niet op voorhand vast: niet duidelijk is welke afzonderlijke belangen en doelen in welke mate uiteindelijk gehonoreerd kunnen worden. Cruciaal daarbij is het hebben van een zekere mate van “onderhandelingsruimte”.

Dit betekent dat in dit soort gevallen de provincie (en daarmee het POP II) een dergelijke onderhandelingsruimte ook moet bieden, door zich primair te richten op het beschrijven van een mogelijk perspectief en het optimaliseren en faciliteren van het besluitvormingsproces.

De term “middenbestuur” wil geen verticale afstand suggereren, maar aangeven dat het provinciale bestuur horizontaal opereert, stimuleert en coördineert op tal van terreinen.

De provinciale rol in het omgevingsbeleid

De beschrijving van de provinciale rol in het omgevingsbeleid start met de erkenning dat fysieke vraagstukken verschillen in complexiteit en een aanpak behoeven die wordt bepaald door de mate van complexiteit. Daarnaast is er het gegeven dat de provincie een positie inneemt tussen de rijksoverheid enerzijds en gemeenten en waterschappen anderzijds.

Bij “eenvoudige” vraagstukken wordt het beleid in het algemeen van boven af opgelegd en kan provinciebreed worden toegepast. In een dergelijke aanpak past het vaststellen van normen, zoals voor externe veiligheid en geluidshinder, rode contouren en maximaal te bouwen aantallen woningen.

Ten dele betreft het beleid dat is vastgelegd door het Rijk of de EU en zonder aanpassingen wordt overgenomen.

Bij “complexe” vraagstukken is behoefte aan maatwerk. Dit vereist een uniek locatie- of gebiedsbepaald beleid dat in overeenstemming is met situatie-afhankelijke kenmerken en in nauwe samenwerking met betrokkenen totstandkomt. Deze aanpak kan worden benoemd als gebiedsgericht of projectmatig, waarvoor in het POP een zekere “onderhandelingsruimte” wordt toegekend. Voor deze aanpak is van belang dat duidelijkheid wordt geschapen over elkaars verantwoordelijkheden, sterke en zwakke punten en ambities, zodat afspraken kunnen worden gemaakt over de bijdrage die van eenieder wordt verwacht. Het gehele spectrum van beschikbare instrumenten, zoals communicatie, regelgeving en financiën is daarbij aan de orde. Als voorbeelden worden genoemd: het ontwikkelen van een plattelandsbeleid en de herinrichting van voormalige bedrijfslocaties in het stedelijk gebied.

In een gebiedsgerichte aanpak zullen actoren hun lokale belangen naar voren kunnen schuiven. Er wordt gestreefd naar een resultaat waarbij “per saldo” het gebied en de betrokken partijen goed af zijn.

Ter verduidelijking: het gaat hierbij niet, als bij de “eenvoudige” vraagstukken, om een expliciet beleid dat door één actor wordt opgelegd met een eenduidig, vooraf bepaald en maximaal te bereiken resultaat. Het gaat er daarentegen om gezamenlijk beleid te ontwikkelen dat gezamenlijk wordt gedragen om uiteindelijk een optimaal resultaat te verwezenlijken.

In deze aanpak heeft een verschuiving plaatsgevonden van normgericht denken naar kwaliteitsgericht denken.

Het vooraf vaststellen van bepaalde minimumwaarden, waaraan sommige kwaliteiten in ieder geval moeten gaan voldoen, nodig voor bijvoorbeeld gezondheid en veiligheid, past in deze aanpak. Aanwezige “onderhandelingsruimte” in het beleid van het Rijk en de EU worden maximaal benut, ter verkrijging van een “per saldo” optimale kwaliteit.

De vraagstukken van het omgevingsbeleid, waarop het POP II zich richt, bevinden zich in het hiervoor beschreven spectrum tussen “eenvoudig” en “zeer complex”. Nogmaals: de beschreven uitersten zullen in hun zuivere vorm weinig of niet voorkomen, maar voor de gedachtevorming zijn ze als zodanig gepositioneerd.

De aanpak en het ontwikkelde beleid zullen in het algemeen dan ook kenmerken vertonen van beide hiervoor beschreven uitersten. Ook de rol van de provincie zal zich tussen deze uitersten bewegen en in meer of mindere mate de kenmerken daarvan in zich hebben.

Variërend tussen enerzijds algemeen geldend, sturend op resultaat en normatief, tussen anderzijds gebiedsgericht, sturend op processen en kwaliteitsgericht. Laatstgenoemde rol kan, mede afhankelijk van de nadere invulling, vrij algemeen worden aangeduid als de provinciale registersrol, of de makelende en schakelende provincie.

E.2. Binding, afwijking en uitwerking van het POP

De binding van het POP

Het POP heeft, in navolging van de vier “onderliggende” wettelijke provinciale plannen (WRO, WHH, Wm of PWVV), vooral een interne binding. Dit betekent dat de provincie bij de uitoefening van haar taken aan het POP II gebonden is. De mate van binding varieert echter. De provincie is strikt gebonden aan zogenaamde concrete beleidsbeslissingen en de hoofdstructuur van het POP II. Dit houdt in dat zij geen besluiten mag nemen die strijdig zijn met voornoemde beleidsbeslissingen, of met de hoofdstructuur. Mochten er desondanks gewichtige redenen zijn om daarvan toch af te wijken, dan dient eerst het POP op dit punt te worden gewijzigd. Voor de overige planonderdelen geldt een lichtere mate van binding. Op basis van een goede argumentatie kan in bepaalde gevallen worden afgeweken.

Naast interne binding heeft het POP II ook een externe binding. Dit is het meest duidelijk aanwezig bij de zogenaamde concrete beleidsbeslissingen. De WRO biedt de mogelijkheid om concrete beleidsbeslissingen op te nemen in een streekplan en daarmee dus ook in het POP II. Deze worden door de gemeenten in acht genomen bij het maken van bestemmingsplannen. Burgers kunnen tegen bestemmingsplannen geen zienswijzen of bedenkingen indienen, voorzover die hun grondslag vinden in een concrete beleidsbeslissing. Daarnaast dienen de waterschappen rekening te houden met het provinciaal waterhuishoudingsbeleid bij de vaststelling van hun beheersplannen. De gemeenten nemen bij hun verkeers- en vervoersbeleid de essentiële onderdelen in acht van het PVVP. Deze essentiële onderdelen worden aangeduid in het Uitwerkingsprogramma POP/verkeer en vervoer (zie E.3.). Ook werkt het POP indirect door naar gemeenten, waterschappen, burgers en bedrijven. De provincie houdt namelijk rekening met het POP II bij het verlenen van vergunningen en onthefingen, alsmede bij andere te nemen besluiten (zie C.8.4.).

Afwijking en uitwerking

In het POP zit uiteraard flexibiliteit. Afwijkingen van het POP zijn mogelijk, binnen de wettelijke kaders. Ook uit de inhoud (teksten en kaarten) blijkt dat er (begrensde) afwijkmogelijkheden zijn opgenomen (zie D.). Bij het beoordelen van afwijkmogelijkheden wordt overigens rekening gehouden met de achtergrond van het desbetreffende beleidsonderdeel. Dit betekent dat de beoordeling mede afhangt van het achterliggende wettelijk kader (WRO, WHH, Wm of PWVV).

Op grond van de WRO wordt in een streekplan bepaald in hoeverre de provincie het plan moet uitwerken ("volgens bij het plan aan te geven regelen") en in hoeverre ze van het plan mogen afwijken ("binnen in het plan aangegeven grenzen"). De mogelijkheden voor uitwerking dan wel afwijking worden beperkt door de concrete beleidsbeslissingen die daarbij in acht worden genomen, alsmede door de "binnen het plan aangegeven grenzen". Laatstgenoemde grenzen worden hier benoemd als de hoofdstructuur van het POP. Deze hoofdstructuur is van wezenlijke betekenis voor de gewenste ontwikkeling van de provincie, voor het karakter van het POP en/of vanwege het daaraan toegekende bestuurlijk belang. Van deze hoofdstructuur mag niet worden afgeweken, tenzij het POP op dat punt wordt herzien, volgens de daarvoor vereiste procedure.

Onder de hoofdstructuur van het POP wordt in ieder geval verstaan:

- de kernenhiërarchie;
- de hoofdstructuur voor verkeer en vervoer;
- de hoofdlijnen van de integrale zonering voor het landelijk gebied;
- de hoofdlijnen voor recreatie en toerisme;
- de regionale en nationale delfstoffenwinning;
- het gebruik van de diepe ondergrond voor opslagdoeleinden;
- de ligging en het gebruik van militaire terreinen.

In de planperiode worden voor de volgende onderwerpen uitwerkingsplannen opgesteld. Voorzover ruimtelijke aspecten betrokken zijn, is sprake van een uitwerking als bedoeld in artikel 4a, tiende lid, van de WRO.

De betrokken paragrafen van het POP II zijn tussen haakjes aangeduid.

- Locatiebeleid, distributie en routing voor gevaarlijke stoffen (C.5.4.).
- Ontwikkelingsmogelijkheden recreatiebedrijven in kwetsbare gebieden (C.8.6.).
- Integrale aanpak stikstofgerelateerde milieuproblemen (C.2.4 en C.8.7.).
- Uitwerkingsplan strategische grondwaterwinningen (C.9.4.).
- Uitwerking waterberging (C.3.3 en D.2.).
- Uitwerkingsplan Monumentenbeleid (C.10.2.).
- Uitwerkingsprogramma verkeer en vervoer (E.3.).
- Uitwerkingsplan zonering omgevingsbelastende bedrijvigheid (C.8.2.).

Uitwerking en afwijking zijn een bevoegdheid van GS. De PCO en de betrokken statencommissies worden gehoord, voorafgaande aan de besluitvorming. Het besluit tot uitwerking of afwijking wordt medegedeeld aan PS. Uitwerkingsplannen hebben dezelfde juridische betekenis als dit omgevingsplan. De voorbereiding is overeenkomstig Afdeling 3.4 van de Awb.

E.3. Meer samenhang in de uitvoering

Jaarlijks worden, gelijktijdig met de begrotingscyclus, provinciale uitvoeringsprogramma's vastgesteld. Het doel van deze programma's is het concretiseren van de integrale doelstellingen van het POP II en sturing geven aan de uitvoering. Het geeft een samenhangend overzicht van de provinciale activiteiten die gericht zijn op het realiseren van de doelstellingen in het POP II. De voortgang wordt via monitoring en rapportages systematisch bewaakt. Deze informatie, zowel inhoudelijk als financieel, wordt gebruikt om jaarlijks bij de begroting een stand van zaken te geven met betrekking tot de voortgang van de activiteiten. De programma's kijken steeds vier jaar vooruit.

De provinciale uitvoeringsprogramma's

Uitvoering van beleid is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus: beleidsvorming-uitvoering-doorwerking-evaluatie. In de planperiode van het POP II zal meer samenhang worden aangebracht tussen de verschillende programma's. Er bestaan verschillende programma's naast elkaar, vanwege het specifieke karakter en de eigen procedures van de afzonderlijke uitvoeringsprogramma's. In de onderscheiden uitvoeringsprogramma's wordt de onderlinge samenhang aangegeven. Verder wordt, gelijktijdig met de begrotingscyclus, minimaal een totaaloverzicht gegeven van de inzet naar geld en tijd van alle programma's. Daarnaast wordt afgestemd met de uitvoeringsprogramma's van de regio's Groningen-Assen en Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel.

Functies

De sectorale uitvoeringsprogramma's vervullen de volgende functies qua opzet, uitgangspunten, aanpak en doelstellingen.

- Overzichtsfunctie: alle betrokken uitvoeringsprogramma's zijn op elkaar afgestemd en geven een overzicht van de activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van het POP II.
- Operationaliseringsfunctie: concretisering van de strategische doelstellingen en een vertaling naar de uitvoering in de vorm van activiteiten c.q. producten.
- Monitoringsfunctie: op basis van zo concreet mogelijke doelstellingen en de daaraan gekoppelde activiteiten, wordt de monitoring uitgevoerd. Op basis van monitoringsgegevens wordt de voortgang van de uitvoering en de doelrealisatie inzichtelijk gemaakt.
- Besluitvormingsfunctie: bestuur en management zijn in staat beslissingen te nemen op basis van adequate informatie.
- Managementfunctie: een hulpmiddel voor het management in het kader van de bedrijfsvoering. Aan de activiteiten gekoppelde managementrapportages stellen het management in staat in een vroeg stadium bij te sturen, op zowel de inhoudelijke als de financiële consequenties.

- Evaluatiefunctie: inzicht in de bereikte resultaten en de voortgang en realisatie van de (geoperationaliseerde) doelstellingen. Op basis van deze informatie kunnen goed onderbouwde beslissingen worden genomen voor de komende periode.
- Planningsfunctie: door het jaarlijks vaststellen van de activiteiten voor vier jaar ontstaat een flexibel systeem dat goed kan reageren op veranderingen en volledig aansluit op de begroting.
- Financiën: een functie bij de verwerving en verantwoording van financiële middelen.
- Externe functie: activiteiten die in samenwerking met de partners worden ondernomen, worden vermeld. Bij het opstellen van de uitvoeringsprogramma(s) zijn alle partners uitdrukkelijk betrokken. Dit is belangrijk voor het draagvlak en daarmee het succes van de uitvoering.

Eenduidige systematiek

Om aan de doelstelling te kunnen voldoen en goed aan te sluiten op de gestelde randvoorwaarden en functies dienen de uitvoeringsprogramma's een eenduidige systematiek te hebben. De systematiek is operationeel bij het opstellen van de begroting voor 2005.

De systematiek houdt rekening met de volgende elementen en aspecten, die het gevolg zijn van de hiervoor geschetste doelstelling, uitgangspunten en functies.

- Het concretiseren c.q. operationaliseren van de strategische doelstellingen, zodat het beleid uitvoerbaar wordt en monitoring mogelijk is. Hierbij worden de doelstellingen concreet gemaakt en worden de bijbehorende indicatoren aangegeven. In bijlage E is een eerste aanzet gegeven van indicatoren die van toepassing zijn op doelstellingen van het POP II.
- De verschillende (deel)doelstellingen onderbouwen met activiteiten c.q. producten die bijdragen aan de realisering van de desbetreffende doelstelling en die tevens aansluiten op de begroting.
- Per activiteit wordt benoemd welke instrumenten worden ingezet en op welke wijze.
- Per activiteit worden de rollen en verantwoordelijkheden van de provincie en de partners van de provincie beschreven.
- De financiële consequenties van de activiteiten aangeven (één op één met begroting).
- Een flexibel programma door middel van een voortschrijdende planning: elk jaar vaststellen voor vier jaar (een jaar vast en drie jaar indicatief, net als in de begroting).
- De programmeringscyclus dient aan te sluiten op die van de begroting. Hierdoor wordt vermeden dat dubbel werk wordt gedaan. Een groot voordeel is, dat op deze wijze maar één keer informatie wordt gevraagd over dezelfde activiteit aan de medewerkers.

Uitvoering verkeer en vervoer

In hoofdstuk C.5, wordt het beleid geschetst voor verkeer- en vervoer en de samenhang met andere beleidsvelden. Dit vormt de basis voor de door de provincie te nemen beslissingen, inzake verkeer en vervoer. Het vormt daarmee een deel van het (verplichte) PVVP, volgens de PWVV. Hiermee wordt vormgegeven aan de essentiële onderdelen van het NVVP, de beleidsmatige afstemming met andere beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening, milieu en economie, de termijn van het POP II en de onderscheiden plandoelen.

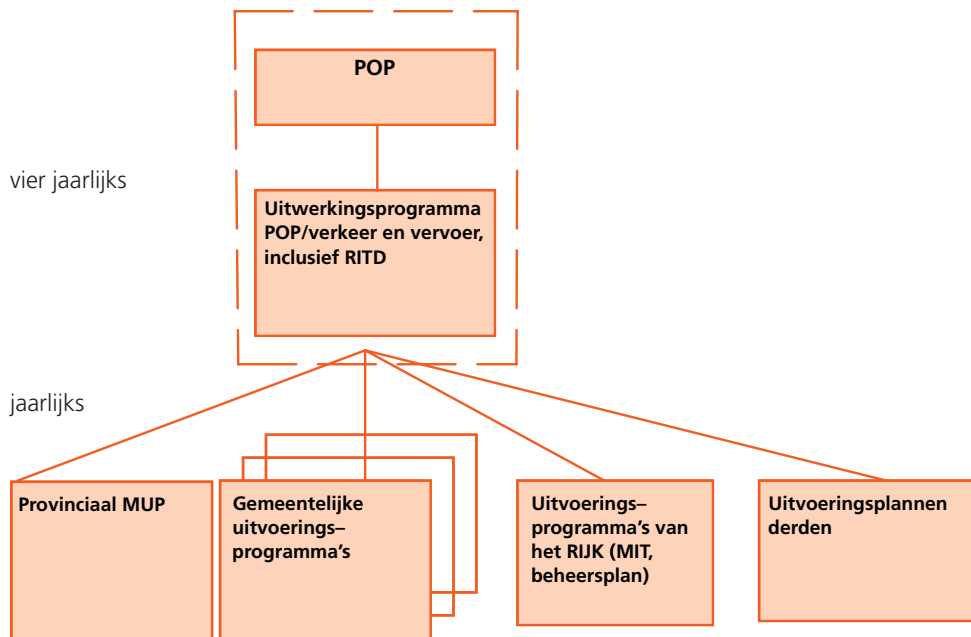
Om de realisatie van het beleid verder vorm te geven wordt een provinciaal Meerjarenuitvoeringsprogramma (MUP) opgesteld. Hiervoor is reeds vermeld dat dit uitvoeringsprogramma geen deel uitmaakt van het provinciaal activiteiten programma. Het MUP bevat onder meer de fasering en prioritering van de activiteiten en een indicatie van de kosten van de uitvoering.

Daarnaast is nodig dat vermeld wordt welke middelen (gebundelde doeluitkering (GDU)) de provincie ter beschikking stelt aan gemeenten en anderen. De termijn waarbinnen het gemeentelijk beleid in overstemming wordt gebracht met het POP II, wordt daarbij vermeld. Deze laatste aspecten kunnen echter niet aangegeven worden zonder een verdergaande uitwerking

van dit POP II. Dit vereist ook samenwerking met de gemeenten. Om dit te kunnen realiseren wordt een Uitwerkingsprogramma POP/verkeer en vervoer Drenthe vastgesteld. Dit uitwerkingsprogramma vormt het raamwerk voor het MUP, inclusief het Werkplan verkeersveiligheid. Tezamen met het POP II vormt dit het “formele” PVVP, volgens de PWVV. De Provinciale Commissie Verkeer- en Vervoerberaad Drenthe (VVBD) adviseert de provincie over dit plan. Het uitwerkingsprogramma bevat ook de bestedingsvoorstellen van het GDU en het Regionaal Investeringsprogramma Transport Drenthe (RITD). Daarmee vormt het een raamwerk voor de gemeentelijke uitvoeringsprogramma’s en een afstemmingskader voor de rijksinvesteringsplannen en voor eventuele afspraken met derden.

In een schema weergegeven ziet het er als volgt uit:

Uitwerkingsprogramma POP II/verkeer en vervoer

Het uitwerkingprogramma POP II/Verkeer en Vervoer behelst uitwerkingen van de volgende onderdelen.

1. Nadere doorwerking van het omgevingsbeleid (infratoets):
 - a. essentiële onderdelen verkeer en vervoer voor gemeentelijk beleid;
 - b. voorwaarden voor gemeentelijke ruimtelijke plannen en verkeers- en vervoersbeleid.
2. Nadere verwoording beleidsregels ten aanzien van:
 - a. bomenbeleid en faunabeleid/compensatiebeleid;
 - b. toepassing verkeerslichtinstallaties en rotondes;
 - c. toepassing principes Duurzaam Veilige weginrichting;
 - d. handhavingsbeleid;
 - e. haltevoorzieningen OV;
 - f. toepassing openbare verlichting.
3. Meerjarenactiviteitenprogramma aanpak corridors en gebiedsgewijs:
 - a. infrastructuur;
 - b. handhaving, educatie en communicatie.
4. Prioritering activiteiten.
5. Bepalen samenwerkingsverbanden.
6. RITD.
7. Monitoringsprogramma.

Het programma valt onder de werkingssfeer van het POP II, als formeel kader voor het PVVP. De beleidsregels die uit punt 2 volgen zullen een meer langdurige werkingsduur hebben, terwijl andere aspecten meer met de kortdurende uitvoering te maken hebben.

Samenwerking bij uitvoering verkeers- en vervoerbeleid

Uitvoering vindt plaats in nauwe samenwerking met de gemeenten. Het VVBD speelt daarbij een rol. Op stedelijk niveau is deze samenhang tussen RO en VV zodanig intensief dat voor beleidsvorming samenwerkingsverbanden nodig zijn (nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen en regionaal Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe). Voor de meer complexe uitvoering van bereikbaarheidsbeleid van steden en vervoercorridors zijn eveneens samenwerkingsverbanden nodig. Mogelijke convenanten of uitbreiding van bestaande convenanten op verkeers- en vervoergebied zijn:

- aanleg Zuiderzeespoorlijn;
- vervoerscorridor Emmen - Groningen (N34);
- vervoerscorridor Roden - Peize - Groningen;
- bereikbaarheidsplan nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen, inclusief bereikbaarheidsplan Assen;
- regionaal Stedelijk Netwerk Emmen - Coevorden en Hoogeveen - Meppel - Steenwijk, inclusief bereikbaarheidsplan en verstedelijkingsafspraken met Emmen en bereikbaarheidsplan Hoogeveen - Meppel;
- diverse bereikbaarheidsplannen voor landelijke gebiedsdelen vanuit natuur en recreatie en vanuit de vormgeving van het concept-Duurzaam Veilig.

Provinciale instrumenten verkeer en vervoer

Specifieke provinciale instrumenten voor de uitvoering van het verkeers- en vervoerbeleid zijn:

- beleid en uitvoering vanuit de provinciale wegenbeheertaak;
- opdrachtgever van het regionale en lokale OV;
- beheerder van het regionale financiën (GDU-gelden) ten behoeve van de VV-projecten;
- beheerder van de verkeersveiligheidsgelden ten behoeve van regionale verkeersveiligheidsacties.

Op dit moment ontbreekt het de provincie aan een instrument om de gevolgen van locatiekeuzes voor het verkeers- en vervoerssysteem op de verschillende schaalniveau's vroegtijdig in besluitvormingsprocessen in beeld te hebben, bijvoorbeeld in discussies over gemeentelijke structuurplannen en verkeers- en vervoersplannen. De provincie stelt voor 2005 een mobiliteits-effectsignalering op als instrument vanuit de grondslag fysieke infrastructuur. De uitkomsten worden betrokken bij de beoordeling van locatiekeuzes en locatie-inrichting.

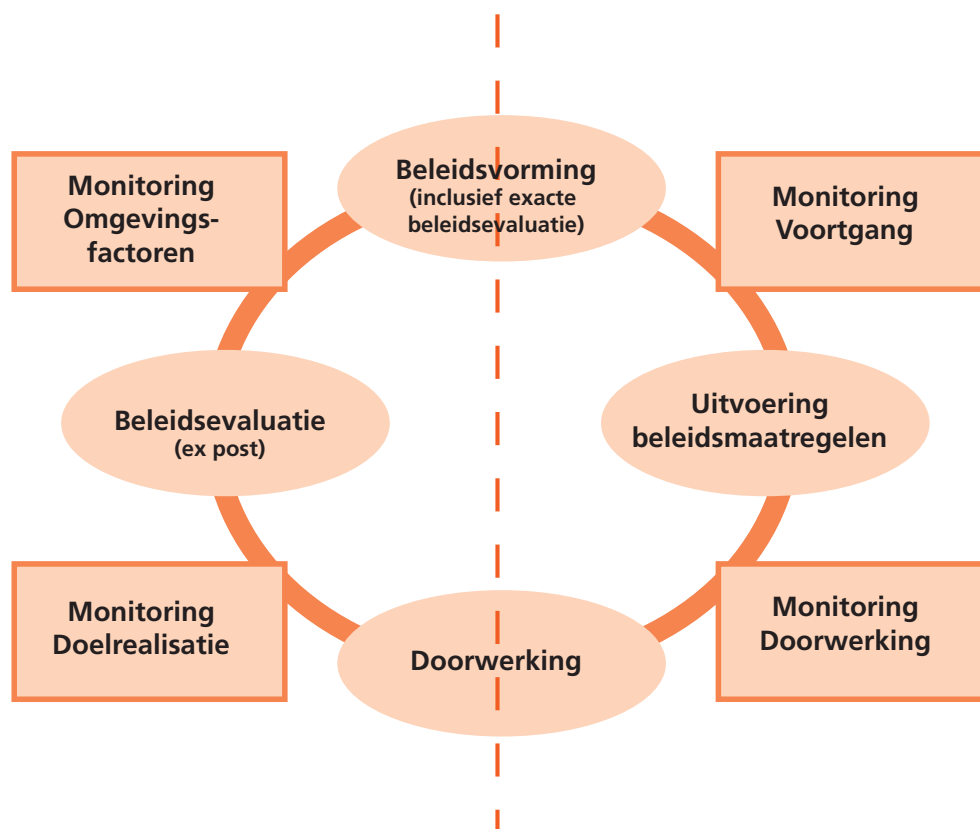
E.4. Monitoring

In het streven naar verhoging van de effectiviteit en efficiency van het provinciale beleid past de wens om beleidsprestaties en effecten van beleid zichtbaar te maken. Monitoring is een middel om op systematische wijze inzicht in de voortgang van het beleid te verwerven. Met de gegevens die door monitoring worden verkregen, kan het beleid worden versterkt, aangevuld of bijgesteld, zodat de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid toenemen.

Daarnaast kan met monitoring verantwoording aan de politiek of aan het publiek worden afgelegd over het uitgevoerde beleid. Monitoring staat ten dienste van de beleidscyclus. Voor het doorlopen van de beleidscyclus is informatie nodig.

Monitoring is alleen goed mogelijk bij concreet geformuleerde doelstellingen, activiteiten en/of prestaties en een planning van de uitvoering. Daarnaast moeten vooraf indicatoren worden vastgelegd, die iets (kunnen) zeggen over de bereikte resultaten en effecten. In het POP II zijn de doelstellingen concreter geformuleerd. Met name deel C vormt de basis voor monitoring; daar is getracht de doelstellingen voor de planperiode SMART te formuleren.

Monitoring is te onderscheiden in verschillende vormen en in twee delen te splitsen. Een deel van de monitoring is gekoppeld aan de sectorale uitvoeringsprogramma's en een deel is gekoppeld aan het POP en wordt integraal uitgevoerd. De stippellijn in de hierna opgenomen cyclus geeft deze scheiding aan.

Monitoring uitvoering

Deze monitoring bestaat uit monitoring van de voortgang en de doorwerking. Beide onderdelen zijn gekoppeld aan de uitvoeringsprogramma's en worden sectoraal uitgevoerd.

- Monitoring voortgang
Hiermee wordt bijgehouden in hoeverre de uitvoering van maatregelen en producten verloopt volgens planning. Monitoring geeft inzicht in de inzet van middelen en de voortgang van de uitvoering. Op basis van deze informatie kan zonodig de uitvoering worden aangepast.
- Monitoring doorwerking
Hiermee wordt bijgehouden in hoeverre de uitvoering van maatregelen door derden verloopt volgens planning.

Omgevingsmonitoring

Deze monitoring is gekoppeld aan de doelstellingen in het POP, daarnaast wordt op basis van beschikbare gegevens signalerende informatie geboden. De omgevingsmonitoring wordt integraal uitgevoerd.

- Monitoring doelrealisatie
Hiermee wordt vastgesteld in hoeverre de provinciale doelen zijn gerealiseerd.
- Monitoring omgevingsfactoren
Deze monitoring geeft informatie over de toestand van de provincie en daarmee aangrijpingspunten voor (nieuw) beleid. Het betreft zowel fysieke als maatschappelijke omstandigheden. Deze monitoring biedt vooral signalerende informatie.

Monitoring van het POP II zal plaatsvinden langs de volgende lijnen:

1. Het jaarlijks monitoren van de prestaties en doorwerking in relatie tot de uitvoeringsprogramma's, per sector uitgevoerd.
2. Het één keer binnen de POP II-beleidscyclus monitoren van de situatie in Drenthe (twee jaar na vaststelling beleidsplan), op basis waarvan de evaluatie kan worden uitgevoerd. Deze informatie biedt bovendien input voor herziening van het POP II. De monitoring heeft zowel betrekking op doelrealisatie als op omgevingsfactoren en wordt integraal uitgevoerd. De realisering van deze lijn is uitgewerkt in bijlage E. In dit monitoringsprogramma is aangegeven welke doelstellingen worden gemonitord en wat de bijbehorende indicatoren zijn. Na vaststelling van het voorontwerp wordt de monitoring uitgewerkt in een PvA, waarin afspraken worden gemaakt (intern en met derden) over gegevensverzameling, gegevensbeheer etc.
3. Verdere ontwikkeling en implementatie van monitoring in de organisatie. De komende periode wordt een kwaliteitsslag uitgevoerd om monitoring verder te ontwikkelen en structureel beter in te bedden in de organisatie. Hierbij wordt aangesloten op landelijke ontwikkelingen.

Beleidsondersteunend onderzoek

Naast monitoring vindt er ook op verschillende terreinen beleidsondersteunend onderzoek plaats. Deze onderzoeken zijn niet structureel en hebben veelal als doel informatie te verschaffen over een bepaald beleidsonderdeel, zodat beleid gericht kan worden geformuleerd. De informatie uit deze, vaak gebieds- en soms provinciedekkende onderzoeken, vormen een belangrijke aanvulling op de gegevens die met de monitoring worden verkregen. Voor het verzamelen van actuele gegevens over natuur en landschap is de provincie thans sterk afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Het is gewenst de betreffende vrijwilligersgroepen te blijven ondersteunen en te komen tot structurele afspraken over de gegevensuitwisseling. Om te kunnen beschikken over een actueel beeld van de toestand van natuur en landschap over de hele provincie, blijven daarnaast aanvullende inventarisaties noodzakelijk.

E.5. Compensatiebeginsel

Het beleid van de provincie Drenthe richt zich op een langdurige instandhouding en ontwikkeling van natuur, bos en landschap en behoud van archeologische waarden. Hiervoor wordt het ruimtelijk instrumentarium benut. Dit is onder meer uitgewerkt in de integrale zonering, met name in de zones IV, V en VI. Als er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en onderzoek heeft aangetoond dat er geen alternatieve locaties voor handen zijn, kunnen bepaalde ingrepen, onder zeer strikte voorwaarden, toch worden toegestaan. In het geval van dergelijke onontkoombaarheid zal naast mitigatie en landschappelijke inpassing, een compensatie van het verlies aan natuur-, bos- en landschapswaarden plaatsvinden, alsmede het veiligstellen van archeologische waarden. De initiatiefnemer van een ingreep is verantwoordelijk voor het onderzoek naar alternatieve locatie en gevolgen van de ingreep. Mitigerende en compenserende maatregelen moeten vroegtijdig kenbaar worden gemaakt.

Natuur, bos, landschap en archeologie

Het compensatiebeleid voor natuur, bos, landschap en archeologie wordt uitgewerkt in samenwerking met de Drentse gemeenten, in twaalf gemeentelijke verordeningen. De gemeentelijke verordeningen zijn gebaseerd op het compensatiebeginsel, zoals geformuleerd in het Structuurschema groene ruimte (SGR) I en de uitwerking hiervan in de Nota uitwerking compensatiebeginsel SGR van oktober 1995. In 2002 is een conceptverordening opgesteld die door de gemeenten wordt overgenomen. In voorkomende gevallen houdt ook de provincie zich, in haar rol van opdrachtgever in de bouw en weg- en waterbouw, aan deze verordening. Uitgangspunt voor compensatie van natuur, bos en landschap is dat "geen nettoverlies" van waarden optreedt. Voor archeologie houdt compensatie in dat de aanwezige waarden wetenschappelijk in kaart worden gebracht en waar mogelijk bewaard blijven of veiliggesteld worden.

Bij een ingreep in een bepaald gebied wordt inhoud gegeven aan het beginsel "geen netto-verlies", door de volgende stappen te doorlopen.

- Mitigatie en landschappelijke inpassing, om de schade aan waarden zoveel mogelijk te beperken.
- Compensatie in oppervlakte, conform de normen, zoals opgenomen in de gemeentelijke verordening, in de directe omgeving van de ingreep door middel van vervangende grond die voldoende is ingericht en geschikt gemaakt.
- Via vergoeding van gekapitaliseerde kosten van aanloopbeheer, vanwege kwaliteitsverschil tussen bestaand en nieuw aangelegd terrein.
- Financiële compensatie, indien fysieke compensatie door overmacht niet of niet voldoende mogelijk is. De financiële compensatie wordt door de initiatiefnemer "gelabeld" in het Groenfonds gestort op een specifieke rekening. Op een later tijdstip, mogelijk in een ander deel van de provincie, wordt alsnog uitvoering aan de fysieke compensatie gegeven.

Voorkomen wateroverlast

Een toename van de afvoer van oppervlaktewater uit een gebied, bij ingrepen in de waterhuishouding, wordt voorkomen door passende maatregelen op te nemen in het plan voor de ingreep. Dit kan bijvoorbeeld betekenen de aanleg van bergingsvijvers. Mocht er geen mogelijkheid zijn om maatregelen in het plangebied zelf te nemen dan worden compenserende maatregelen in het stroomgebied genomen, waardoor het netto-effect van de ingreep voor het benedenstrooms gebied gelijk is aan nul. Een compenserende maatregel kan zijn: de aanleg van berging elders in het stroomgebied. Ook hier geldt dat compenserende maatregelen onlosmakelijk zijn verbonden aan het plan voor de ingreep.

E.6. Gebiedsgerichte aanpak

In E.1 is aangegeven dat de provincie, bij de meer complexe vraagstukken, kiest voor een gebiedsgerichte of projectmatige aanpak. De uitvoering van het plattelandsbeleid, waarbij het gaat om de afstemming van de verschillende functies in het landelijke gebied, is zo'n complexe materie, die in aanmerking komt voor een gebiedsgerichte aanpak.

Het doel van de gebiedsgerichte aanpak is de uitvoering van het provinciaal beleid in een bepaald gebied of het oplossen van een of meerdere knelpunten in een complexe omgeving. Er wordt gewerkt volgens het zogenaamde bottom up-principe. Dit betekent dat niet de provincie of de overheid primair oplossingen aandragen, maar dat oplossingen en projecten uit het gebied zelf komen. De provincie heeft in het gebied vooral een faciliterende rol. Dit betekent het opzetten van een samenwerkingsverband in het gebied, het organiseren van bijeenkomsten en beschikbaar stellen van subsidies.

Organisatie in de gebieden

Aan de organisatie van de uitvoering is in de diverse gebieden, samen met de organisaties in het gebied, vormgegeven. Daarbij is gekozen voor een lichte structuur en zijn waar mogelijk overlegverbanden samengevoegd. Ook in de toekomst wordt voor deze lijn gekozen, omdat hiermee de kosten voor de overhead beperkt blijven.

In het algemeen wordt gewerkt met een stuurgroep. De stuurgroep geeft sturing aan de gebiedsgerichte aanpak door het opstellen van gebieds- en uitvoeringsprogramma's. Daarnaast adviseert de stuurgroep over de verschillende projectvoorstellen. Hierbij verschilt de rol van de stuurgroep, afhankelijk van de subsidieregeling, maar over het algemeen speelt het advies van de stuurgroep een grote rol bij de definitieve beschikking.

Gebiedsplannen en uitvoeringsprogramma's

Zowel door het Rijk als de EU worden middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het plattelandsbeleid. Voor het kunnen inzetten van deze middelen moeten gebiedsplannen en/of uitvoeringsprogramma's worden gemaakt. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkelingsstrategieën die zijn opgesteld voor de twee LEADER+-gebieden en de gebiedsplannen voor de zeven gebieden van het gebiedsgericht beleid. De gebiedsplannen/uitvoeringsprogramma's worden opgesteld door de stuurgroep in het gebied en in de regel vastgesteld door GS, na advies van de Commissie Landelijk Gebied en/of de Statencommissie MWG.

Het toezicht en de sturing op de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak door de provincie gebeurt via het Provinciaal uitvoeringsprogramma gebiedsgerichte uitvoering landelijk gebied en het Jaarprogramma/Jaarverslag Kompas voor Noorden.

Landinrichting

Landinrichting is een instrument om beleidsdoelen in het landelijk gebied te realiseren. Het instrument biedt de mogelijkheid om op een efficiënte en effectieve wijze voorwaarden te creëren voor een optimaler gebruik en beheer van het landelijk gebied. In essentie gaat het bij dit instrument om het (zo nodig langs wettelijke weg) ruilen van gronden.

In combinatie hiermee kunnen werken worden uitgevoerd om gronden beter te kunnen inrichten en daarmee invulling te geven aan de beleidsdoelen. De kracht van landinrichting was en is nog steeds gelegen in deze combinatie.

Landinrichting heeft zich vooral de laatste jaren ontwikkeld tot omgevingsinrichting. Een ontwikkeling die voortkomt uit het gegeven dat de vraagstukken in het landelijk gebied steeds sterker met elkaar verweven raken en oplossingen veelal niet meer alleen via de sectorale lijnen gevonden kunnen worden. Gebiedsgerichte processen kunnen in combinatie met het landinrichtingsinstrumentarium een effectieve en geïntegreerde aanpak verwezenlijken. Het uitvoeren van kavelruilen, als onderdeel van een gebiedsgerichte aanpak is daarvan een goed voorbeeld. Het POP treedt niet in de uitvoering en voorbereiding van de landinrichtingsprojecten die nu onder handen zijn. De bestaande rechten zijn nadrukkelijk overgenomen.

Er wordt voor elke situatie gestreefd naar maatwerk. Dit maatwerk kan worden bereikt door het zelfstandig inzetten van modules van het instrument Landinrichting, of door een combinatie van modules van het instrument Landinrichting en andere regelingen.

Modules die hierbij van belang zijn, betreffen de kavelruil, de vereenvoudigde herkaveling, waaraan door het Rijk wordt gewerkt, kavelwerk, grondverwerving en de zogenaamde A2-werken.

Het instrument Landinrichting heeft in Drenthe een belangrijke bijdrage geleverd aan de verbetering en optimalisering van de (externe) productieomstandigheden van de landbouw. Dit geldt ook voor de werkomstandigheden in de landbouw. De provinciale regeling Landinrichting Op Drentse Maat is een effectieve aanvulling gebleken op het landelijk instrumentarium. In de planperiode zal dit instrument breder worden ingezet. Hiermee kunnen ook andere doelen, zoals het realiseren van bergingsgebieden, of de GGOR, gerealiseerd worden. Per project worden met de partners afspraken gemaakt over de financiering van deze aanpak.

Ook in de toekomst zal er ruimte blijven om het instrument Landinrichting in te zetten. Dit geschiedt bij voorkeur in kleine, eenvoudige projecten, waar snel resultaten geboekt kunnen worden.

Thema's waar landinrichting een belangrijke bijdrage kan leveren aan de realisatie van het beleid zijn:

- inrichting van stads- en dorpsrandzones met toekomstwaarde;
- nieuwe infrastructuur en het creëren van een Duurzaam Veilig wegennet;
- verwerving en inrichting van de EHS;
- verbetering van de kwaliteit van het milieu;
- aanpassing van de waterhuishouding, waarbij het met name gaat om het terugdringen van de verdroging;
- duurzaam herstel van de landschappelijke en cultuurhistorische (hoofd)structuur.

E.7. Regelgeving

Naast juridische regelingen met een privaatrechtelijk karakter, zoals overeenkomsten, conventen en bestuursovereenkomsten, is de inzet mogelijk van (publiekrechtelijke) regelgeving. In toenemende mate wordt evenwel privaatrechtelijk handelen van overheden geaccepteerd, ook waar zij de mogelijkheid hebben tot publiekrechtelijk handelen.

Bij het gebruik van regelgeving (bijvoorbeeld het instellen van een provinciale verordening), is in sommige gevallen sprake van een situatie, waarbij de wetgever de provincie dwingend voorschrijft een verordening in het leven te roepen, dan wel nadrukkelijk stelt dat de provincie een verordenende bevoegdheid toekomt op een specifiek terrein. Het gaat dan om een vorm van medebewind. Veelal betreft het de uitvoering van (inter)nationaal beleid, met daarbij de mogelijkheid nadrukkelijk rekening te houden met regionale omstandigheden. Veelal worden de kaders, met marges, daarbij aangegeven.

Een andere situatie doet zich voor wanneer sprake is van specifieke wettelijke kaders, waarbinnen autonomie bestaat, ten aanzien van de te regelen zaken (autonome verordening op basis van de Provinciewet).

Voor zowel de medebewinds, als de autonome verordening geldt dat zij niet in strijd mogen zijn met hogere regelgeving en niet hetzelfde mogen regelen als de hogere regelgeving. Bovendien geldt dat er respect moet zijn voor de bestuurs- en beleidsruimte van andere, lagere, overheden.

Verordeningen kunnen in het algemeen zelfstandig door het bestuursorgaan worden gehandhaafd (bestuursdwang, dwangsom en soms ook een geldboete) en veelal ook strafrechtelijk, waarbij een functie toekomt aan de politie, de bijzondere opsporingsambtenaren en de Officier van Justitie.

Binnen de vorenvermelde kaders is ruimte voor een afweging door het provinciaal bestuur om het uitvoeringsinstrument regelgeving al dan niet in te zetten. De provincie Drenthe heeft een voorkeur om regelgeving achterwege te laten als hetzelfde doel/gedrag even effectief met een ander instrument - voorlichting, overleg, subsidie/stimulering, voorbeeldprojecten, voorzieningen, conventen, overeenkomsten en dergelijke - kan worden gerealiseerd. Het kan ook zijn dat regelgeving nadrukkelijk als terugvaloptie wordt gepresenteerd. Op rijksniveau zijn diverse conventen met brancheorganisaties afgesloten, waarbij zelfregulering door de branche wordt afgesproken. Mocht die zelfregulering niet gelukken, dan wel niet voldoende effectief zijn, dan komt de rijksoverheid alsnog met een wettelijke regeling. Bij subsidiëring kan strijd ontstaan met de landelijke of communautaire (EU) regels, ten aanzien van mededinging/vrije concurrentie. Subsidie, ook al wordt deze verleend door een lagere overheid, kan dan worden gezien als ongeoorloofde staatssteun.

Bij de keuze voor het al dan niet instellen van een provinciale verordening komt een aantal aspecten aan de orde.

- De mate waarin het beleid (doel of gedrag) door de beleidsgeadresseerden (doelgroepen) wordt gedragen en hun organisaties verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen voor zelfregulering.
- De "economische winst" die wordt geboekt wanneer niet het beleidsmatig gewenste (beleidsconform) gedrag wordt vertoond.
- De mate waarin de gewenste bepalingen in de verordening effectief kunnen worden gehandhaafd.
- De herstel mogelijkheden van de aantasting van het beleidsdoel.
- De vraag in hoeverre een mogelijk aan te tasten beleidsdoel ook structurerend/schragend is voor andere beleidsdoelen.
- De vraag wat de effecten/consequenties zijn indien één of een beperkt aantal beleidsgeadresseerden zich niet conformeert aan het beleidsdoel (afbreukrisico's) en wat zijn de consequenties voor toekomstige generaties (duurzaamheid)?

Bij de overweging een verordening vast te stellen spelen een aantal zaken nog een rol, te weten:

- wie zijn de geadresseerden, tot wie richt de verordening zich, is een doelgroepenanalyse beschikbaar?
- wat zijn de (financiële en gedrags)effecten van de verordening op de beleidsgeadresseerden?
- hoe staat het met de transparantie van de verordening, is duidelijk wat wel en niet mag?
- hoe onderhoudsgevoelig is een verordening?
- zijn voor de uitvoering (onthefvingverlening en handhaving) voldoende gekwalificeerde medewerkers beschikbaar?
- wordt hetzelfde onderwerp mogelijk op termijn door een andere overheid geregeld?
- wat zijn de eigen ervaringen en die van andere overheden met het type regelgeving dat aan de orde is?
- zijn er bindende afspraken met derden (andere overheden of doelgroepen) die verplichten een verordening al dan niet in te stellen?

Voorgaande aspecten hebben een rol gespeeld bij een heroriëntatie van de verordeningen op het gebied van de fysieke leefomgeving en het overzetten naar één Provinciale omgevingsverordening, de POV. Van deze POV maken deel uit de Provinciale milieuverordening Drenthe, de Provinciale verordening waterhuishouding Drenthe, de Ontgrondingenverordening voor Drenthe 2000 en de Provinciale verordening wegen en vaarwegen provincie Drenthe 1994.

Uit studies van het Ministerie van Justitie blijkt dat een groot draagvlak voor de realisering van een beleidsdoel op zich zelf niet betekent dat regelgeving achterwege kan blijven. Regelgeving moet gezien worden als een explicitering van een maatschappelijke norm. Het niet frequent overtreden van de gestelde norm betekent niet dat de desbetreffende regelgeving achterwege kan blijven. Juist het frequent overtreden van de norm is aanleiding nader onderzoek te doen naar de reden waarom er geen draagvlak is en of de maatschappelijke norm goed is gesteld. De uitkomsten van een dergelijk onderzoek kunnen leiden óf tot een aanpassing van de norm, óf tot het inzetten van flankerende maatregelen.

Vorenstaande illustreert dat een complex van factoren een rol speelt bij de vraag of al dan niet regelgeving moet worden ingezet. Zoals bij de inzet van elk instrument, moet ook bij regelgeving regelmatig worden stilgestaan of zij het juiste instrument is in een specifieke situatie.

E.8. Vergunningverlening

De provincie is verantwoordelijk voor het verlenen van een vergunning op grond van de Wm, voorzover het gaat om inrichtingen die daartoe specifiek in een wettelijke regeling zijn aangewezen. Het gaat in zijn algemeenheid om de grotere industriële bedrijven en bedrijven die afvalstoffen be- en verwerken. Bedrijven dienen bij oprichting, verandering en uitbreiding tijdig te beschikken over een vergunning. Indien veranderingen en wijzigingen ingrijpend zijn kan de provincie het bedrijf verzoeken om een compleet nieuwe vergunning (een zogenaamde revisie-vergunning) aan te vragen. Voor veranderingen of uitbreidingen die geen of slechts positieve gevolgen hebben voor het milieu en passen binnen de reguliere bedrijfsvoering, kan volstaan worden met een melding aan de provincie. De provincie geeft vervolgens een verklaring af die een formele procedure doorloopt.

Bij de uitvoering van de vergunningverlening heeft de provincie te maken met tal van “klanten”. Te denken valt primair aan de bedrijven (die de vergunningen aanvragen), omwonenden en (partner)overheden. De provincie staat conform de kwaliteitseisen van ISO 9001-2000 een moderne wijze van vergunningverlening voor. In het kwaliteitssysteem nemen de door de klanten gestelde eisen en verwachtingen ten aanzien van de producten een belangrijke plaats in. Het kwaliteitssysteem voorziet in borging van de kwaliteit van de bedrijfsgebonden milieutaken (vergunningverlening, verklaringen, convenanten etc.). In 2003 is het kwaliteitssysteem gecertificeerd.

De provincie wil haar klanten zoveel mogelijk bedienen via één loket. Voor vergunningverlening is daarom per bedrijf één contactpersoon aangewezen. Deze persoon is voor de bedrijven het eerste aanspreekpunt. De provincie wil de vergunningverlening op grond van de Wm en op grond van andere wetten (bijvoorbeeld de WVO en de Natuurbeschermingswet) zoveel mogelijk gecoördineerd laten verlopen. Dit vanwege een grotere klantvriendelijkheid. De provincie wil de rol van coördinerend bevoegd gezag in voorkomende gevallen vervullen.

De provincie voert met de bedrijven vooroverleg over aan te vragen vergunningen. Doel van het overleg is het oriënteren van de provincie op het voornemen van het bedrijf en het informeren van het bedrijf over het traject van de formele vergunningprocedure (en eventuele andere procedures). Het voeren van vooroverleg is zeer belangrijk om het proces van vergunningverlening goed te kunnen doorlopen. Na indiening van de aanvraag start de formele vergunningprocedure. De provincie stelt een ontwerpbesluit op, die de inspraak ingaat (staat open voor bedenkingen). Daarna wordt een definitief besluit opgesteld, waarna een voorlopige voorziening kan worden gevraagd en beroep kan worden ingesteld. De provincie wil de vergunningen, bijzondere gevallen uitgezonderd, verlenen binnen de wettelijke termijn van zes maanden.

Voor grotere projecten is een m.e.r. vereist, of moet worden beoordeeld of het maken van een milieu-effectrapport noodzakelijk is. De daarvoor in aanmerking komende projecten zijn in het Besluit m.e.r. aangegeven.

Voor projecten die zich voordoen in het Nederlands-Duitse grensgebied (het gaat met name om een gebied binnen 5 km van de grens) is een overeenkomst gesloten tussen de provincie Drenthe en de Duitse regionale overheid. Op grond hiervan wordt zorggedragen voor wederzijdse informatieuitwisseling bij m.e.r.-projecten en voor wederzijdse hulp bij de te volgen procedures. Ook van gemeenten wordt medewerking verwacht om die afspraken gestand te doen.

De provincie heeft de verplichting om de vergunningverlening op een adequaat niveau uit te voeren. Dit houdt in dat er structureel voldoende menskracht beschikbaar moet zijn om de kwaliteit van het vergunningenbestand op peil te houden. Alleen in bijzondere overmachts- en overgangssituaties zal gedogen aan de orde kunnen zijn. Periodiek worden alle vergunningen doorgelicht.

Actualiteit, toereikendheid, beschermingsniveau, nieuwe wet- en regelgeving en toekomstige ontwikkelingen zijn daarbij de belangrijkste onderzoekspunten. Indien daartoe aanleiding is worden de vergunningen geactualiseerd.

E.9. Handhaving

Doelstelling

Het provinciaal handhavingsbeleid heeft tot doel het naleefgedrag van burgers, organisaties en bedrijven in de provincie Drenthe te vergroten. Teneinde dit doel te bereiken zijn de volgende ambities geformuleerd.

- Handhaving is uniform en zichtbaar.
- De kwaliteit van de provinciale handhaving wordt vergroot.
- De samenwerking met andere handhavingspartners wordt verbeterd.

Steeds vaker wordt tegenwoordig de nadruk gelegd op de handhaving van beleid. Dit heeft onder andere te maken met de maatschappelijke wens om een einde te maken aan de gedoogcultuur. In toenemende mate beseft men dat het geen zin heeft om beleid op te stellen dat uiteindelijk niet wordt gehandhaafd. Daarnaast speelt handhaving een belangrijke rol bij het bereiken van de beleidsdoelen in het POP. Tenslotte is handhaving ook een instrument om leer-effecten op te doen in de praktijk, om zodoende de kwaliteit van het beleid te verbeteren. In deze paragraaf wordt eerst ingegaan op de beleidsmatige keuzes ten aanzien van de inzet van het instrument handhaving. Hierbij spelen de volgende drie thema's een belangrijke rol.

- Van "grijze" handhaving tot "blauwe" en "groene" handhaving.
- Van inrichtingehandhaving tot gebiedshandhaving.
- Van handhaving regelgeving hogere overheden tot handhaving eigen beleid.

Daarna wordt ingegaan op aspecten als samenwerking en kwaliteit.

Van "grijze" handhaving tot "blauwe" en "groene" handhaving

Typerend voor de provinciale handhaving is het accent op het "grijze" milieu, dat wil zeggen de verontreiniging van bodem, water en lucht door inrichtingen. Deze focus vloeit vooral voort uit wettelijke verplichtingen en landelijke afspraken terzake. Gezien de nadruk in het POP op het handhaven en vergroten van de kwaliteiten van Drenthe, ligt het voor de hand dit ook een vertaling te geven naar een extra inzet van de handhaving op de daarvoor in aanmerking komende beleidsterreinen. Daarbij gaat het vooral om natuur, landschap, rust en watersystemen. Kortom, de zogenaamde "groene" en "blauwe" handhaving. Dit zijn overigens beleidsterreinen waarvoor de provincie ook bevoegdheden heeft.

Extra inzet van handhaving op het gebied van “blauw-groen” sluit goed aan bij het gewenste profiel van de provincie, waarin rust, ruimte en groen in een aantrekkelijk landschap, belangrijke elementen zijn. Deze kwaliteiten moeten worden bewaakt, vooral omdat het een belangrijke basis vormt voor de toeristisch-recreatieve sector; een voor Drenthe belangrijke economische peiler.

Op grond van het voorgaande krijgen de volgende handhavingsthema's de komende jaren meer aandacht.

- Meer nadruk op de Boswet als middel om de kwaliteit van de EHS te waarborgen.
- Extra toezicht op de Flora- en Faunawet.
- Bodembescherming koppelen aan de functies in het buitengebied (inclusief waterhuishouding).
- Meer aandacht voor geluid en stank (op basis van klachten).
- Aanpak illegale stortplaatsen.
- Extra toezicht op de kwaliteit van openlucht zweminrichtingen.

Voor de handhaving van ruimtelijke ontwikkelingen in het algemeen en bestemmingsplannen in het bijzonder - de zogenaamde “rode” handhaving - is uiteraard vooral de gemeente de eerst verantwoordelijke. Alleen daar waar het gaat om het toezicht op ligplaatsen in provinciale kanalen is de provincie direct verantwoordelijk voor het toezicht op ongewenste ontwikkelingen. Ook deze taak zal de komende jaren ter hand worden genomen.

Van inrichtingenhandhaving tot gebiedshandhaving

In een groot aantal wetten worden de provincie verantwoordelijkheden toegekend voor beleid op het terrein van de fysieke leefomgeving. Dit betekent dat de provincie een belangrijke rol speelt bij het beheer en de handhaving van de kwaliteit van de leefomgeving in het algemeen, waaronder het buitengebied c.q. de groene ruimte.

Tegen deze achtergrond zal daarom in de toekomst, naast inrichtingenhandhaving, waarbij met name wordt gekeken naar de naleving van de Wet milieubeheer, meer sprake zijn van gebiedshandhaving. Bij gebiedshandhaving zal het allereerst gaan om bescherming en toezicht op regels voor gebieden met een speciale status. Te denken valt aan stiltegebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, maar ook aan nationale parken.

Een tweede manier van werken die bij gebiedshandhaving kan worden aangehouden betreft het houden van handhavingsacties in een bepaalde regio of gebied. Alle handhavingsdisciplines trekken dan het gebied in en bezoeken gericht bedrijven en gaan op zoek naar illegale activiteiten. Het zal duidelijk zijn dat het daarbij vaak gaat om acties waarbij wordt samengewerkt met andere overheden (gemeenten, waterschappen) en partijen als natuurbeschermingsorganisaties.

Tegen deze achtergrond krijgen de volgende acties de komende jaren meer aandacht.

- Handhaven van stiltegebieden en, in het verlengde hiervan, aanpakken wild crossen.
- Gemeenschappelijke acties in het landelijk gebied en op bedrijventerreinen, waarbij verschillende disciplines een gebied “uitkammen”.

Van handhaving regelgeving hogere overheden tot handhaving eigen beleid

Van oudsher is de provinciale capaciteit vooral gericht op het zorgdragen dat inrichtingen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving van hogere overheden (inrichtingshandhaving). Een groot deel van deze wet- en regelgeving is afkomstig van het Rijk en de EU en wordt tamelijk direct geïmplementeerd in (vooral milieu)vergunningen. De provincie is natuurlijk meer dan het doorgeefluik van de regelgeving van hogere overheden.

Tegen deze achtergrond wordt gedacht aan de volgende acties.

- Handhavingsacties op zondag en/of 's avonds.
- Milieuzorg bij bedrijven (stimuleren en controleren).
- Meer administratief toezicht.
- Sterke nadruk op aanpak stroperij (naleving Flora- en Faunawet).
- Aanpak illegale ligplaatsen.
- Ketenhandhaving (het volgen van grond- en afvalstromen).

Kwaliteitsverbetering

Ten behoeve van een uniforme en zichtbare handhaving is in 2000 gestart met een gelijknamig project. In het kader van dit project is uitvoering gegeven aan de interne afstemming van handhavingsprocedures, conform het provinciale handhavingsstappenplan. Het streven is een kwaliteitssysteem voor handhaving voor 31 december 2004 te certificeren.

Een functionele en fysieke scheiding van vergunningverlening en handhaving is reeds aangebracht.

Samenwerking met andere partners

In februari 1999 is, ter bevordering van de handhavingsamenwerking tussen diverse handhavingspartners, een convenant gesloten ter verbetering van de samenwerking: de zogenaamde bestuursovereenkomst. Recente rampen zijn voor het Ministerie van VROM aanleiding geweest om de kwaliteit van de handhaving in Nederland en daaraan gekoppeld de samenwerking tussen diverse handhavingspartners, opnieuw ter discussie te stellen. Hiertoe is het landelijk project professionalisering van de handhaving geïnitieerd (2002-2005). In het kader van dit project zijn kwaliteitscriteria voor goede handhaving opgesteld. Tevens hebben alle gemeenten, waterschappen, provincies, de VROM-Inspectie en Rijkswaterstaat in 2003 de huidige uitvoeringskwaliteit van hun handhavingstaken tegen het licht gehouden door middel van een zelfevaluatie. Het resultaat van al deze doorlichtingen te samen vormt de zogenaamde nulmeting. Aan de hand van de nulmeting wordt, in het kader van de bestuursovereenkomst, door de handhavingspartners gezamenlijk bepaald welke stappen worden ondernomen om de kwaliteit en professionaliteit van de milieuhandhaving op het gewenste niveau te krijgen. Ook in Drenthe heeft dit proces plaatsgevonden. Op basis van de nulmeting hebben de handhavingspartners verbeterplannen opgesteld. De provincie treedt hierbij op als regisseur. De bereikte resultaten worden onder verantwoordelijkheid van de provincie, op een nog af te spreken tijdstip, getoetst aan de vastgestelde landelijke kwaliteitscriteria.

E.10. Financiële paragraaf waterhuishouding

Kosten WB21

Totale kosten voor de periode 2003-2015

In de Stroomgebiedsvisies Vecht - Zwartewater en Groningen/Noord- en Oost-Drenthe is een indicatie gegeven van de totale kosten van de maatregelen in het kader van de extra wateropgave. Hierbij verschillen de stroomgebiedsvisies aanzienlijk van elkaar. In onderstaande tabellen zijn de cijfers uit de stroomgebiedsvisies weergegeven. De bedragen gelden voor het gehele stroomgebied.

Stroomgebiedsvisie Vecht – Zwartewater

Type maatregel	Kosten (miljoen €) 2003-2050	Kosten (miljoen €) 2003-2015 (naar rato)
Vasthouden/bergen	432	110
Bergen in extreme situaties	85	24
Verwerking in ruimtelijk beleid	p.m.	p.m.
Aanpassing bestaand stedelijk gebied	1.000	250
Onderzoek	2	2
Communicatie	p.m.	p.m.
Totaal	1.519	386

Stroomgebiedsvisie Groningen/Noord- en Oost-Drenthe

Type maatregel	Kosten (miljoen €) 2003-2015
Vasthouden	14
Kleinschalig bergen	59
Grootschalig bergen	21
Afvoeren	81
HOWA I	331
Zeespiegelstijging	p.m.
Riolering stedelijk gebied	p.m.
Watertekorten	p.m.
Planvorming	18
Totaal	524

De totale investering voor beide stroomgebiedsvisies voor de periode 2003-2015 is ingeschat op € 900 miljoen. Een paar pro memorie posten zijn hierbij nog niet inbegrepen, maar aan de andere kant is het een tamelijke ruime schatting en geeft dus redelijk een orde van grootte

weer. Op basis van de verhouding in oppervlakte is in Drenthe € 330 miljoen voor de periode 2003-2015 nodig.

Verdeling van de kosten in Drenthe

Op basis van de verdeling van de kosten in het Nationaal bestuursakkoord water voor de periode 2003-2015 kan uitgegaan worden van de onderstaande verdeling van de kosten.

Organisatie	Aandeel (%)	Kosten (miljoen €) 2003-2015
Waterschappen	52	172
Rijk (100 miljoen tot en met 2007)	8	25
Provincie, gemeente en subsidies (waaronder ook andere rijkssubsidies)	40	132
Totaal	100	330

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de provincie een belangrijke rol zal moeten spelen bij het mobiliseren van middelen uit de verschillende subsidies. Ook zal de nodige afstemming tot stand moeten worden gebracht tussen gemeente en waterschappen. Op regionale schaal zullen nadere afspraken gemaakt worden over de uitvoering van de wateropgave en de financiering daarvan.

Ontwikkeling waterschapslasten

De zuidelijke waterschappen hebben een inschatting gemaakt van de toename van de waterschapslasten als gevolg van de maatregelen voor WB21. Naar verwachting zullen de waterschapslasten tussen de 2% en 2,5% extra gaan stijgen.

Grondwaterheffing

Binnen de bestedingsmogelijkheden van de grondwaterheffing heeft de provincie ruimte om accenten te leggen. In grote lijnen gaat het om de volgende ontwikkelingen, die mede de basis vormen voor de kostenopzet van het grondwaterfonds:

- actief grondwaterbeheer door optimaliseren verbrede inzet grondwaterheffing;
- uitwerking GGOR;
- verdrogingsbestrijding en monitoring;
- ambitieonderzoek droogte;
- Kaderrichtlijn Water.

Daarnaast zijn er vaste posten in het fonds, namelijk: gegevensbeheer, onderzoek en schade-zaken.

Kostenopzet grondwaterfonds

Post	Begroting (€ per jaar)
Actief grondwaterbeheer	380.000
Onderzoeken	320.000
Commissie van deskundigen	20.000
Openbaar register	10.000
Projecten	70.000
Schade uitkeringen	p.m.
Totaal	800.000

Een eventuele schade-uitkering uit het fonds kan voldaan worden uit de reserve. Deze bedraagt ongeveer € 480.000,-- (niveau 2003).

Op basis van de kostenopzet is de grondwaterheffing bepaald op € 1,01 per 100 m³ grondwater. Jaarlijks zal de heffing stijgen met de gemiddelde prijsindex (in 2003 is dat 1,5%).

Bijlagen

A. Berekening van de woning-behoefte en de totale bouw-opgave 2000-2014

Demografische ontwikkeling en gevolgen voor de vraag naar woningen (zie ook Bevolkingsprognose Drenthe XV)

Bepaling bevolkingsgroei

De demografische ontwikkeling in Drenthe is bepaald door de ontwikkeling in geboorte, sterfte en in de migratie. Wij verwachten tot omstreeks 2010 een (positieve groei) toename van bevolking door natuurlijke groei, door geboorte minus sterfte. Daarna zal de sterfte groter worden dan het aantal geborenen. Tegelijk verwachten we een stabilisatie of enige afname van de migratie naar Drenthe; deze afname is het gevolg van minder vestiging uit het buitenland en uit de rest van Nederland en een gelijkblijvend vertrek uit Drenthe. Bijzondere ontwikkelingen, zoals de eventuele aanleg van een Zuiderzeelijn, zijn hierin niet verwerkt. Wel is het effect van extra arbeidsplaatsen in het Noorden volgens de Langman-afspraken verwerkt. Overigens is migratie de belangrijkste factor voor de mate van bevolkingsgroei. Wij gaan uit van ca. 1.600 personen gemiddeld per jaar migratie overschot voor de periode tot 2015 en van een negatieve natuurlijke groei per jaar van ca. 600 (vanaf 2010).

Bevolkingssamenstelling

De gevolgen van de demografische ontwikkeling zijn vooral merkbaar door wijzigingen in de samenstelling van de bevolking. De leeftijdsopbouw is aan het veranderen: het aantal jongeren en ook het aantal 25-39-jarigen neemt af doordat de kleine geboortegeneratie van 1970 in 2010 ca. 20-40 jaar wordt; de naoorlogse geboortegolf van 1946-1965 wordt in 2010 ca. 45-64 jaar en dit geeft een flinke toename. Daarbovenop komt het structurele vertrek van 17-24-jarigen uit Drenthe en de structurele vestiging van 55-69-jarigen in Drenthe. De situatie in de Drentse gemeenten kan enigszins afwijken van het beeld voor heel Drenthe. Toch geldt overal dezelfde tendens en moeten gemeenten rekening houden met meer oudere en minder jongere inwoners. Het zogenaamde generatie effect (afnemende geboorte in 1970-1990 en dan stabilisatie, hoge geboorte in 1946-1965) heeft natuurlijk ook op langere termijn effect, bijvoorbeeld door afname van 45-60-jarigen in de periode na 2015.

Maatschappelijke gevolgen

Gevolgen voor de verschillende maatschappelijke terreinen; de toename van ouderen en de afname van jongeren betekent een verschuiving in de vraag (en de wens naar doorstroming) naar duurder en meer comfortabele woningen en naar woningen geschikt voor en aangepast aan de wensen van ouderen of mensen met een handicap. Behalve nieuwbouw zijn ook aanpassingen in de bestaande woningvoorraad nodig. Verder zal er een toenemende vraag naar woningen met een aanbod voor zorg en dienstverlening zijn, waarbij toegankelijkheid van voorzieningen belangrijk is. De grote en gedifferentieerde groep ouderen van de toekomst zijn meer mobiel, willen grotere woningen en meer ruimte voor ontspanning; vooral zij die over geld, tijd en een goede gezondheid beschikken.

Bevolkingsgroei vanaf 2010

Het effect van de demografische ontwikkeling is in de periode na 2010 goed merkbaar: dan is de natuurlijke groei nul tot negatief geworden. De plattelandsgemeenten moeten vooral herstructureren en nieuwbouw plegen als vervanging van sloop. Uitbreiding is beperkt tot niet nodig voor de opvang van de eigen behoefte. Meer nieuwbouw betekent in wezen bouwen voor migratie van buiten de gemeenten. Alleen deconcentratie van instellingen om zelfstandig wonen (en begeleid/beschermd wonen) te bevorderen vraagt om extra woningen; hiervoor is de knelpuntenpot beschikbaar van de provincie. De gemeenten met een (sub)streekcentrum hebben de functie om het grootste deel van de migratie naar Drenthe op te vangen. Daar is de afname in het nieuwbouwprogramma na 2010 minder groot. Ook daar ligt een grote opgave voor herstructurering, sloop en vervangende nieuwbouw. Overigens kan de ontwikkeling op het terrein van in de verpleging en verzorging (de vermaatschappelijking van de zorg en vooral financiële scheiding van wonen en zorg) nog tot nieuwe inzichten leiden.

De provinciale bouwopgave is vervolgens als volgt bepaald

Bij het woningbouwprogramma voor de Drentse gemeenten zijn twee uitgangspunten leidend geweest.

1. Het bundelen en concentreren van de groei van bevolking en arbeidsplaatsen in de (sub)streekcentra.
2. Het opvangen van de eigen bevolking in de plattelandsgemeenten.

Inloop woningtekort

Tot nu toe is door de gezamenlijke provincies en door de rijksoverheid er altijd van uitgegaan dat huishoudens pas recht hebben op een zelfstandige woning als een half jaar of langer serieus gezocht hebben naar een woning. Wij maken nu een andere keus. Wij stellen ons tot doel om in 2010 alle huishoudens die een woning zoeken een "dak boven het hoofd" te geven. Ook die huishoudens die korter dan een half jaar actief zoeken. Hiervoor is de bouw van 2.500 woningen extra nodig. Hiervan willen wij 1.500 woningen realiseren in de periode 2000 tot en met 2004.

Opvang individualisering

Om het aantal huishoudens als gevolg van de individualisering te kunnen opvangen, moeten 15.500 woningen gebouwd worden in de periode 2000-2014; dit is inclusief de behoefte aan langer zelfstandig wonen van ouderen.

Huisvesting migratieoverschot

Er zijn extra woningen nodig, omdat de migratie zich naar verwachting positiever ontwikkelt dan migratiesaldo nul. Voor de planperiode 2000-2014 gaan wij uit van een extra uitbreidingsbehoefte van 15.000 woningen.

Vervanging sloop

Naast woningbouw voor de vraag, is ook woningbouw nodig om gesloopte woningen te vervangen, op dezelfde locatie of (deels) elders. Volgens onderzoek van Bureau ABF zijn in Drenthe ca. 9.000 woningen nodig om gesloopte woningen te vervangen. Dit is het dubbele aantal van de huidige praktijk. In de periode 2000-2014 zou dit neerkomen op ca. 13.500 woningen.

Samenvattend

De provinciale bouwopgave in de planperiode 2000-2014 bedraagt in totaal 46.500 woningen. Hierbij is van een positief migratiesaldo uitgegaan. Jaarlijks komt dit neer op een bouwopgave van ca. 3.000 woningen. Van de totale opgave zijn 13.500 woningen nodig voor vervanging van de bestaande voorraad. De totale eigen behoefte van de provincie bedraagt daarmee netto 33.000 woningen. Vergelijking met de ruimte uit het POP I: de Drentse gemeenten in totaal hebben niet de volledige ruimte uit het POP I benut in de periode 1995 tot en met 1999; alleen de gemeenten Westerveld, De Wolden en Midden-Drenthe hebben meer gebouwd. Doorschuiven naar de periode 2000 tot en met 2004 geeft in totaal meer bouwruimte die is meegenomen in de berekening. Daarbovenop komt de knelpuntenpot (zie hieronder). De ruimte voor de periode 2000 tot en met 2014 is groter dan indertijd in het POP I is opgenomen.

Knelpuntenpot

Voor oplossing van knelpunten in het functioneren van de woningmarkt is een knelpuntenpot ingesteld. Voor verschillende periode is bij benadering het volgende aantal woningen voor dat oogmerk beschikbaar.

- 2000 tot en met 2004: in principe zijn ca. 2.000 toegekend aan projecten.
- 2005 tot en met 2009: ca. 2.000 woningen zijn beschikbaar voor projecten.
- 2010 tot en met 2014: 20% van de toename in Drenthe, dat wil zeggen ca. 1.600 woningen zijn beschikbaar voor projecten.

Tabel A1
Ruimte voor woningbouw per type kern per gemeente in de perioden 2000-2004 en 2010-2014

Gemeente	Type kern	Aantal woningen per 1 januari 2000		Berekende toename			Aantal woningen per 1 januari 2015	
		Absoluut	%	Inclusief knelpuntenpot 2000-2004	* 2005-2009	* 2010-2014	Absoluut	%
Aa en Hunze	Hoofdkern	5.710	57	440	170	40	6.360	58
	Kleine kern	3.470	35	200	90	10	3.770	35
	Landelijk gebied	780	8	0	0	0	780	7
Totaal Aa en Hunze		9.960	100	640	260	50	10.900	100
Assen	Streekcentrum	24.440	98	3.110	2.370	2.340	32.260	98
	Kleine kern	140	1	10	10	10	170	1
	Landelijk gebied	360	1	0	0	0	360	1
Totaal Assen		24.940	100	3.120	2.380	2.350	32.800	100
Borger-Odoorn	Hoofdkern	8.020	75	500	240	160	8.920	76
	Kleine kern	2.060	19	100	60	40	2.260	19
	Landelijk gebied	600	6	0	0	0	600	5
Totaal Borger-Odoorn		10.680	100	600	300	200	11.800	100
Coevorden	Substreekcentrum	5.990	41	400	290	220	6.900	42
	Hoofdkern	4.810	33	330	190	130	5.460	33
	Kleine kern	2.310	16	110	80	50	2.550	15
	Landelijk gebied	1.550	11	0	0	0	1.550	10
Totaal Coevorden		14.660	100	840	560	400	16.500	100
Emmen	Streekcentrum	23.630	54	2.090	870	580	27.170	54
	Hoofdkern	15.100	34	1.240	550	350	17.240	34
	Kleine kern	3.360	8	230	120	70	3.780	8
	Landelijk gebied	2.070	5	0	0	0	2.070	4
Totaal Emmen		44.160	100	3.560	1.540	1.000	50.300	100
Hoogeveen	Streekcentrum	16.000	75	1.260	770	550	18.580	76
	Hoofdkern	2.270	11	230	110	100	2.710	11
	Kleine kern	1.630	8	160	70	50	1.910	8
	Landelijk gebied	1.400	7	0	0	0	1.400	6
Totaal Hoogeveen		21.300	100	1.650	950	700	24.600	100
Meppel	Streekcentrum	11.330	89	1.060	950	920	14.260	90
	Hoofdkern	1.020	8	100	90	80	1.290	8
	Kleine kern	50	0	0	0	0	50	0
	Landelijk gebied	290	2	0	0	0	290	2
Totaal Meppel		12.690	100	1.160	1.040	1000	15.900	100
Midden-Drenthe	Substreekcentrum	3.720	29	340	200	150	4.410	31
	Hoofdkern	5.010	40	310	230	180	5.730	40
	Kleine kern	2.320	18	130	90	70	2.610	18
	Landelijk gebied	1.570	12	0	0	0	1.570	11
Totaal Midden-Drenthe		12.620	100	780	520	400	14.300	100
Noordenveld	Substreekcentrum	6.330	51	440	310	230	7.310	51
	Hoofdkern	3.290	26	250	160	120	3.820	27
	Kleine kern	1.610	13	170	70	50	1.900	13
	Landelijk gebied	1.230	10	0	0	0	1.230	9
Totaal Noordenveld		12.460	100	860	540	400	14.300	100

Gemeente	Type kern	Aantal woningen per 1 januari 2000		Berekende toename			Aantal woningen per 1 januari 2015	
		Absoluut	%	Inclusief knelpuntenpot 2000-2004	* 2005-2009	* 2010-2014	Absoluut	%
Tynaarlo	Hoofdkern	9.740	77	550	300	50	10.640	77
	Kleine kern	2.120	17	90	60	0	2.270	17
	Landelijk gebied	840	7	0	0	0	840	6
Totaal Tynaarlo1		12.700	100	640	360	50	13.750	100
Westerveld	Hoofdkern	4.080	53	230	140	40	4.490	54
	Kleine kern	2.170	28	80	50	10	2.310	28
	Landelijk gebied	1.460	19	0	0	0	1.460	18
Totaal Westerveld		7.710	100	310	190	50	8.250	100
De Wolden	Hoofdkern	5.770	62	320	210	90	6.390	64
	Kleine kern	1.130	12	40	30	10	1.210	12
	Landelijk gebied	2.360	25	0	0	0	2.360	24
Totaal De Wolden		9.260	100	360	240	100	9.950	100
Totalen per type kern								
	Streekcentrum	75.400	39,0	7.520	4.960	4.390	92.270	41,3
	Substreekcentrum	16.040	8,3	1.180	800	600	18.620	8,3
	Hoofdkern	64.820	33,6	4.500	2.390	1.340	73.050	32,7
	Kleine kern	22.370	11,6	1.320	730	1.300	24.790	11,1
	Landelijk gebied	14.510	7,5	0	0	0	14.510	6,5
Totaal Drenthe		193.140	100,0	14.520	8.880	6.700	223.240	100,0

* Exclusief extra woningbouw uit de knelpuntenpot van ca. 2.000 woningen voor de periode 2005-2009 en ca. 1.600 woningen (= ca. 20% van de totale toename) voor de periode 2010-2014.

1 Exclusief toekomstige woningbouw in Eelderwolde ten behoeve van de stad Groningen (ca. 1.250 woningen).

NB. - Exclusief vervanging van gesloopte woningen.

- In kleine kernen waar een 0 staat, is beperkte woningbouw mogelijk.

- In het landelijk gebied is de verbouw van boerderijen mogelijk zonder dat contingenten geteld worden.

- De aantallen in deze bijlage zijn indicatief; de gemeente kan in het woonplan de behoefte onderbouwen en specificeren.

Toelichting bij de tabel

Kolom 1 Naam van de gemeente.

Kolom 2 Onderscheid is gemaakt in type kernen, namelijk streekcentrum, substreekcentrum, hoofdkernen, kleine kernen en landelijk gebied conform de tekst in hoofdstuk C.5.

Kolom 3 Het aantal woningen in het totaal van de kernen per 1 januari 2000.

Kolom 4 Berekende toename van de woningbehoefte in de periode 2000-2004.

Kolom 5 Berekende toename van de woningbehoefte in de periode 2005-2009.

Kolom 6 Berekende toename van de woningbehoefte in de periode 2010-2014.

Kolom 7 Het aantal woningen in het totaal van de kernen per 1 januari 2015.

In de tabel is niet opgenomen:

- de extra woningen uit de knelpuntenpot voor de periode 2005-2009 en 2010-2014;

- de vervangende nieuwbouw voor gesloopte woningen.

Tabel A2

Deze tabel is aanvullend op tabel A1.

Aanvullende ruimte voor woningbouw in de periode 2000-2019	
Kern Emmen	1.300
Kern Assen	550
Kern Hoogeveen	700
Kern Meppel	1.000
Kern Roden	1.500
Gemeente Tynaarlo	700

Toelichting

Vooruitlopend op de actualisatie van tabel A1, die dan een doorkijk geeft tot 2020, biedt tabel A2 de aanvullende ruimte voor woningbouw voor specifieke taakstellingen. Deze worden hierna toegelicht.

Kern Emmen: deze aanvullende ruimte spoort met de verstedelijkingsafspraken met het Rijk.

Kern Assen: dit aantal komt uit de opgave van de Regiovisie Groningen-Assen voor Assen.

Kern Hoogeveen: eventueel extra opgave zal blijken uit de structuurvisie van de gemeente.

Kern Meppel: met deze aantallen is rekening gehouden met Nieuwveense Landen.

Voor Roden en Leek noemt de regiovisie 4.900 toevoegingen van woningen in de periode tot en met 2019.

De verdeling over beide kernen is nog niet uitgewerkt. Indicatie in het POP II is voorlopig de helft voor Roden.

In de regiovisie is een opgave voor de gemeente Tynaarlo aangegeven om tegemoet te komen aan de wens voor landelijk wonen. Dit aantal is niet nodig voor de eigen bevolkingsgroei maar voor opvang van de woonwensen in de regionale opgave.

B. Gewenste ontwikkeling voor hoofd- en ontsluitende wegen

Regionale bereikbaarheid

Het netwerk van hoofd- en ontsluitende wegen is een gesloten netwerk dat enerzijds de veilige bereikbaarheid van het internationale transitoverkeer (met name vrachtverkeer) en van de economische kernzones nastreeft. Anderzijds wordt de veilige bereikbaarheid van het regionale en lokale verkeer via diezelfde netwerkstructuur afgewikkeld. Er wordt onderzocht in hoeverre een regionaal netwerk te vormen is dat apart kan functioneren van de (inter)nationale verkeersstromen. Dit kan onder meer aanleg van parallelle routes en overdracht van wegbeheer van het Rijk naar de provincie betekenen.

Het hoofdwegennet

Het regionale en lokale verkeer vormt op de hoofdwegen overal het grootste deel van de verkeersstromen. De meeste hoofdwegen zijn in beheer van het Rijk. Capaciteitsproblemen op de hoofdwegen levert een direct regionaal en lokaal ontsluitingsprobleem op die daarmee een nationaal uitvoeringsprobleem zijn geworden.

A28/N37 (Meppel - Hoogeveen - Emmen - Duitsland)

Dit is de zuidelijke as van de Noordoost-corridor, die in de plannen voor Noord-Nederland wordt onderscheiden. Gewenst is een inrichting als autosnelweg. De planvorming voor de verdubbeling van de N37 is al voltooid. Met de uitvoering daarvan is al een begin gemaakt. De ingebruikname staat gepland in 2005.

De A28 (Zwolle - Meppel - Hoogeveen - Assen - Groningen)

Voor het gedeelte Hattemerbroek - Zwolle - Meppel is in 2004 de MIT-planstudie gestart. In deze planstudie doorlopen de structurele maatregelen (de capaciteitsverruiming tot 2 x 3 rijstroken) de tracéwetprocedure en leiden op zijn laatst in 2009 tot een tracébesluit. Als tussenoplossing worden, voor 2007, op het gedeelte afslag Ommen - Meppel, de tweede fase van de benuttingsmaatregelen uitgevoerd. Ook de ombouw van het knooppunt Lankhorst, de kortsluiting tussen de A32 en A28, start voor 2007.

Voor het gedeelte Assen - Groningen is, in relatie tot de ontwikkelingen van het autogebruik, de aanpassing van de N34 en de aansluiting A28/A7, een capaciteitsverruiming en een busbaan nodig. Voor het bevorderen van het gebruik van OV is het gewenst dat de snelle busverbinding tussen Assen/Emmen en Groningen kunnen halteren in Tynaarlo, De Punt en Haren.

De aansluiting A28/A7 zal in Groningen worden verlegd in zuidelijke richting met het oog op het versterken van de zuidelijke rondweg van de stad Groningen (A7) en de ontsluiting van de stad Groningen.

De N34 (Emmen - De Punt (Groningen))

Gewenst is een inrichting als autoweg met ongelijkvloerse kruisingen en aansluitingen bij Emmen, Borger, Gasselte, Gieten en bij de kruising met de N33. In verband met de landschapelijke en geomorfologische waarde van de omgeving van de weg zijn daarvoor oplossingen gewenst met toepassing van ingravingen in plaats van ophogingen.

Gelet op de structuur van het wegennet en de noodzakelijke capaciteit en veiligheid zou een inrichting als autosnelweg in aanmerking komen. Vanwege de kwaliteit van het stroomgebied van de Drentsche Aa en van de Hondsrug en om geen verdere impuls te geven aan de suburbanisatiedruk in dit gebied, is daarvoor niet gekozen. De N391/N366 (Emmen - Ter Apel - Veendam) en de N381 zullen de druk op de N34 ten dele dienen over te nemen.

Gezien de beperkte capaciteit van de N34 dienen alternatieven voor het autogebruik maximaal ingezet te worden; dat betekent snelle busverbindingen tussen de grote kernen met hoogwaardige halte- en overstapvoorzieningen in Emmen en nabij Borger en Gieten. De overloop van verkeer naar parallelle routes dient tegengegaan te worden op de N376 (Sleen - Rolde), de N857 (Borger - Rolde), de N374 (Borger - Stadskanaal), de N379 (Mondenweg) en de lokale wegen tussen de woonkernen langs de N34, door middel van de herinrichting van deze wegen.

N34 (Emmen - Coevorden - Twente)

Het Drentse deel van deze weg is al uitgevoerd als autoweg met ongelijkvloerse aansluitingen. Om capaciteitsredenen is een verdubbeling uitgevoerd van het gedeelte tussen de aansluiting Emmen-Zuid en de A37. Voor de verbetering van de bereikbaarheid van het stadscentrum is een verdere verdubbeling tot aan de aansluiting N381 op termijn gewenst.

Een directe zuidelijke aansluiting van een nieuwe zuidelijke ringweg met het daaraan gelegen bedrijvenpark Coevorden (Europark) op de N34 is op termijn gewenst.

N33 (Assen - Eemsmond)

De inrichting van deze weg tot autoweg met ongelijkvloerse kruisingen en aansluitingen is nagenoeg gereed, behoudens de kruising met de N34 en de aansluiting op de A28. Verdubbeling en inrichting van deze weg tot autosnelweg is gewenst; op kaart 4 is dat aangegeven. De aansluiting N34/N33 vereist een transferium c.q. haltevoorziening voor de snelbussen Assen - Veendam en Emmen - Groningen en de busjes vanuit het ontsluitende busnet.

N381 (Drachten - Emmen)

Het Drentse deel van deze weg is reeds ingericht als autoweg met ongelijkvloerse kruisingen en aansluitingen. In Friesland is een MER-/tracéstudie uitgevoerd om te komen tot een hoogwaardige autoweg tussen Drachten en de Drentse grens. Doorgaand verkeer van Friesland richting Duitsland zal in de toekomst kunnen toenemen na het gereedkomen van de A31 in Duitsland. De beoogde route voor dat verkeer loopt via de A32 - A28 - A37. Verkeer over de N381, kan via de A28 richting Hoogeveen naar de A37 rijden, maar zal ook via de N34, N391, N862 naar de A37 kunnen rijden. Door inrichtingsmaatregelen zal het gebruik van de N376 (Noord-Sleen/Nieuw-Amsterdam) als sluiproute voor het genoemde verkeer onaantrekkelijk gemaakt zijn. De N381 zal voorzieningen nodig hebben voor de haltering van de snelbussen Emmen - Beilen op de aansluitingen Zweeloo, Witteveen, Westerbork en Beilen. Op de kruising met de N34 is een transferium gewenst voor een zonodige overstap op het OV (ketenmobiliteit) in spitsperiodes in en rond het centrum van Emmen.

N48 (Hoogeveen - Twente)

De inrichting van de weg tot hoogwaardige autoweg met ongelijkvloerse kruisingen c.q. aansluitingen is gewenst. Om de verbinding op het gewenste niveau te brengen, zijn de realisatie van één ongelijkvloerse aansluiting bij Zuidwolde en verdere maatregelen in Overijssel (noordelijke omleiding Ommen in aansluiting op de weg Witte Paal - Almelo) gewenst. In 2004 heeft de gemeente De Wolden hierover nadere afspraken gemaakt met Rijkswaterstaat.

N391 (Emmen - Ter Apel - Eemsmond)

Deze weg dient in combinatie met de bestaande rondweg van Emmen als een directe verbinding tussen de N34 en Oost-Groningen. De weg is ingericht als een weg met gelijkvloerse kruisingen en aansluitingen. De uitbouw tot autoweg met ongelijkvloerse aansluitingen en kruisingen is gewenst. Deze verbeterde verbinding zal daardoor tevens de N34 verder ontlasten.

Het ontsluitende wegennet

Naast de hoofdwegen bestaat de netwerkstructuur uit het ontsluitende wegennet. Op kaart 2 is dat aangegeven in donker groen. Het net bestaat uit wegen in het landelijk gebied buiten de bebouwde kom en wegen in en naar de stedelijke gebieden. Dit wegennet vormt daarmee de ontsluiting van en naar de stedelijke gebieden en de hoofdwegen. Voor met name de wegen in het landelijk gebied geldt dat deze geen functie hebben voor het doorgaand verkeer. Met ruimtelijke ontwikkelingen, die een belasting voor deze wegen kunnen betekenen, wordt terughoudend omgegaan.

De ontsluitende wegen in het landelijk gebied

N372 (Leek - Roden - Peize - Groningen)

De noordwestelijke omleidingen bij Peize en de noordelijke omleiding bij Roden zijn gereed. Voor het autoverkeer is nu een inrichting gerealiseerd die niet te veel hinder voor de woon-omgeving veroorzaakt. Op het gedeelte Roden - Peize - Groningen zijn busbanen nodig om een hoogwaardiger OV-verbinding op deze weg te kunnen realiseren. De hinder van het verkeer voor het buurtschap Peizermade vergen een oplossing. In het uiterste geval kan dat op termijn noodzaken tot een wegomlegging. De snelle OV-verbinding vereist een goed geoutilleerde halte/transferium in het centrum van Roden.

De ontsluiting van de nieuwbouw van woningen in Roden en Leek wordt zo mogelijk voorzien, via een nieuwe westelijke omleiding Leek naar de A7.

N386 (Vries - Peize - Roden)

Aanleg van de zuidwestelijke omleiding om Peize is gereed. Een veilige inrichting van de kruisingen met rotondes is gereed.

N386 (Zuidlaren - Hoogezand)

De verbinding A28/N34 naar Hoogezand wordt beoogd via de N33 en de A7. De wijziging van de aansluiting A28/A7 (zie Hoofdwegen) kan een verdergaand deel van deze verbinding gaan overnemen. Een nieuwe wegomlegging om Zuidlaren wordt niet voorzien.

N371 (Assen - (Smilde) - Drachten)

Verbetering van de verbinding Assen - Drachten door maatregelen in Friesland en in Drenthe door de aanleg van een omleiding ten westen van Kloosterveen. Er wordt niet (meer) gestreefd naar een westelijke omlegging om Smilde, omdat na opwaardering van het Friese deel van de N381, de omlegging geen extra aantrekkende werking heeft op het gebiedseigen verkeer tussen Assen en Drachten. De route via Veenhuizen vervult de verbinding Assen - Oosterwolde. De verbinding Assen - Drachten wordt gezien via Beilen en/of Groningen-A7.

N376 (Rolde - Sleen - Nieuw-Amsterdam) en N857 (Rolde - Borger)

Herinrichting zodanig, dat het gebruik als doorgaande weg en als overloopwegen van de N34 wordt ontmoedigd.

N374 (Westerbork - Borger)

Het is gewenst dat er inrichtingsmaatregelen worden getroffen die de weg, als onderdeel van de netwerkstructuur, versterken. Bijzondere aandacht is nodig voor de situatie in Westerbork om de hinder van het doorgaande verkeer in de kern te beperken en de situatie bij Elp. Een oostelijke omleiding om Westerbork stuit op het probleem van de landschappelijke inpassing.

N374 (Borger - Stadskanaal)

De N374 vormt een barrière in Borger. Om verkeersdruk van de N34 af te leiden is het van belang de ontsluiting van de westelijke nieuwbouw van Stadskanaal op Drents gebied primair te richten op het centrum van Stadskanaal en de N366. De traverse door Borger wordt gezien als een lokale ontsluiting van Borger.

N382 (Rondwegen Coevorden)

Voor de ontsluiting van het ROC Coevorden en het zuidelijke bedrijven terrein is een zuidelijke rondweg naar de N34 gewenst. De functie van de noordelijk rondweg zal daarmee aan belang inboeten. Een eventueel gewenste reconstructie van de weg in de toekomst, in verband met de nieuwbouw van woningen aan de oostzijde van Coevorden en de barrière die de weg vormt in het landschap, is dan mogelijk.

De ontsluitende wegen in het stedelijk gebied

De bereikbaarheid van Assen

Assen heeft bereikbaarheidsproblemen. De invalswegen van Assen en vooral de interne noord-zuid-verbinding bij het station vormen knelpunten. Door de beoogde groei van wonen en werken zullen deze problemen sterk toenemen. Voor het Stedelijk Netwerk Groningen-Assen is gekozen om door middel van het OV (spoor en bus) de bereikbaarheid te verbeteren. Met name in de spitsperiodes zal het OV een alternatief voor de auto zijn van vervoer van en naar Assen en Groningen. Voor Groningen wordt het gebruik van het spoor gesteld. Door aanleg van transferia/overstappunten aan de stadsrand en snelle OV-verbindingen naar centrum en stations wordt dit bereikt. Beoogde maatregelen worden uitgewerkt voor fiets, auto en bus infrastructuur per corridor de stad Assen in. Dit betreft onder meer het volgende.

- Veenhuizen - Kloosterveen - Assen centrum/station.
- Vries - Marsdijk/Peelo - Assen centrum/station.
- Verdere uitbreiding van wonen en werken, ten noorden van Assen, wordt in sterke relatie gezien met een voldoende functionerende ontsluitingsmogelijkheid via een nieuw station Assen-Noord.
- Rolde - Assen centrum/station.
- Inrichting van de N376 met voorzieningen voor snel OV;
- Beilen/Westerbork en Gieten/Borger - Knooppunt A28/N33 - Assen centrum/station-zuid.
- De mogelijkheden worden onderzocht van de ontsluiting TT Circuit/militair oefenterrein en nieuwe locaties voor wonen en werken, in combinatie met het mogelijk stroomlijnen van de verbinding A28/N33 en een nieuw station Assen-Zuid.

Bereikbaarheid Meppel

De invalswegen van Meppel en de aansluitingen op de A32 vormen knelpunten. Door de beoogde groei van wonen en werken zullen deze problemen sterk toenemen.

- De ontwikkeling van het woongebied Nieuwveense Landen ten noorden van Meppel vereist hoogwaardige fietsverbindingen en OV-verbindingen met het centrum van Meppel en het station.
- De stationsomgeving wordt met de fiets en het OV optimaal bereikbaar.
- De parkeercapaciteit van de binnenstad wordt afgestemd op een gemiddelde werkdag. In spitsperiodes kan aanleg van transferia/overstappunten aan de stadsrand en snelle OV-verbindingen naar centrum en stations de bereikbaarheid via de hoofdcorridors hoogwaardig houden. Dit geldt voor de corridor De Wijk - Rogat - Meppel, voor de corridor Zwolle - Staphorst - Meppel en de noordelijke ontsluiting van en naar de A32.
- De aanleg van een zuidelijke randweg vanaf de A32 ter ontsluiting van een deel van het bedrijventerrein Oevers/Haven en ter ontlasting van de woonwijk Koedijkslanden is gewenst.

Bereikbaarheid Hoogeveen

De invalswegen van Hoogeveen en vooral de verbindingen naar het station vormen in toenemende mate knelpunten. Door de beoogde groei van wonen en werken zullen deze problemen toenemen. Het station wordt ontwikkeld tot het centrale station voor het regionaal Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe (Steenwijk - Meppel - Hoogeveen en Emmen - Coevorden - Hardenberg).

De stationsomgeving wordt sterk ontwikkeld met vestiging van bedrijven en met infrastructuurele maatregelen voor parkeren, fiets en OV, met het oog op een optimale bereikbaarheid. De parkeercapaciteit van de binnenstad wordt afgestemd op een gemiddelde werkdag. In spitsperiodes kan aanleg van transferia/overstappunten aan de stadsrand en snelle OV-verbindingen naar centrum en stations de bereikbaarheid via de hoofdcorridors hoogwaardig houden. Dit geldt voor de volgende corridors.

- Elim - Hollandscheveld - Hoogeveen centrum/station: voorzien is de aanleg van een transferium, nabij de aansluiting A37, en een oostelijke rondweg naar bedrijventerrein en station. Voor de beperking van de hinder van het doorgaande verkeer in Hollandscheveld dient de huidige route door Hollandscheveld heringericht te worden.
- Zuidwolde - Hoogeveen centrum/station: de mogelijke ontwikkeling van de kern Zuidwolde wordt in samenhang gezien met de verbetering van de aansluiting op de N48 en A28 en een ontsluiting via fiets en OV naar Hoogeveen.
- Fluitenberg - Hoogeveen centrum/station: een mogelijke uitbreiding van woonbebouwing in Fluitenberg vereist een hoogwaardige fiets- en OV-verbinding met Fluitenberg.

Bereikbaarheid Emmen

De invalswegen van Emmen en de interne circulatie van het verkeer zijn in toenemende mate knelpunten. Door de beoogde groei van wonen en werken zullen deze problemen sterk toenemen. De groei van wonen en werken in zuidelijke richting geeft voor het functioneren van het centrum van Emmen, vanuit verkeersoptiek, een steeds minder optimale basis.

Voor het regionaal Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe is gekozen om door middel van het OV (spoor en bus) de bereikbaarheid hoogwaardig te behouden. De stationsbereikbaarheid wordt sterk verbeterd door infrastructuurele maatregelen voor parkeren, fiets en OV. De parkeercapaciteit van de binnenstad wordt afgestemd op een gemiddelde werkdag. In spitsperiodes kan aanleg van transferia/overstappunten aan de stadsrand en snelle OV-verbindingen naar centrum en stations de bereikbaarheid via de hoofdcorridors hoogwaardig houden.

Dit geldt voor de volgende corridors.

- Emmen - Ter Apel via Nieuw-Weerdinge en via Emmer-Compasuum. Door de aanleg van de nieuwe weg Emmen - Ter Apel, de N391, hebben de huidige routes hun functie verloren en zijn heringericht.
- Emmen - Schoonebeek. Om de hinder van het doorgaande verkeer in Nieuw-Amsterdam te beperken, is een oostelijke omleiding bij Nieuw-Amsterdam gewenst. Hiermee wordt de ontsluiting van het kassencomplex Erica verbeterd. De omgevingswaarden aldaar staan deze omleiding niet in de weg. De corridor naar het centrum en het nieuwe station Emmen-Zuid wordt verdubbeld. Bij het station worden faciliteiten voor de fiets, het OV en parkeren gerealiseerd.
- Emmen - Klazienaveen. Deze ontsluiting van het oostelijke bedrijventerrein en aansluiting van Emmen naar Duitsland dient mogelijk uitgebouwd te worden naar een autoweg met ongelijkvloerse aansluitingen, nabij Nieuw-Dordrecht.
- Emmen - N381. De corridor via de Westenes is een verzameling van de vervoersstromen, vanaf de N34-noordzijde (busverbinding Emmen - Groningen), N34-zuidzijde en vanaf de N381.
- Zuidelijke rondweg (N391). Gewenst is dat de weg wordt ingericht als ongelijkvloerse stadsautoweg.
- Centrum halte - station centrum.

In de relatie tot de revitalisering van het centrum wordt de verbinding van de bus- en treinhaltens zo kort en comfortabel mogelijk gemaakt.

C. Gebiedskenmerken

Algemeen

De tabel met de gebiedskenmerken geeft een nadere aanduiding van de aspecten die in een bepaald gebied van belang zijn. Hieruit valt af te lezen wat de dragers voor de zonering zijn. Verder is bijlage C de uitwerking van de in hoofdstuk 2 geïntroduceerde gebiedskenmerken. Het draagt bij aan de AOK volgens de offensieve benadering uit de grondslag Drentse landschapskwaliteit.

Om de gebiedskenmerken te kunnen beschrijven is Drenthe verdeeld in 291 verschillende gebieden. De gebiedsindeling is weergegeven op de kaart Gebiedskenmerken. Per gebied wordt voor tien kenmerken aangegeven of dit in het desbetreffende gebied wel of niet speelt.

Vermesting nitraat (N) (zie kaart E)

De aanduiding geeft de verwachte uitspoeling van nitraat weer (zie ook de kaart Kwetsbaarheid van de bodem voor nitraatuitspoeling). De uitspoeling van nitraat wordt vooral bepaald door het wel of niet optreden van denitrificatie (het afbreken van nitraat). Het wel of niet optreden van denitrificatie wordt vooral bepaald door de grondwaterstand.

- De uitspoeling van nitraat is gering.
- + De uitspoeling van nitraat is wisselend of binnen het gebied komen verspreid of in bepaalde delen gronden voor met een grote kwetsbaarheid voor nitraatuitspoeling.
- ++ Grote kwetsbaarheid van de bodem voor nitraatuitspoeling.

Verzuring (zie kaart F)

Verzuring volgt het recent ingezet beleid ten opzichte van ammoniak. De EHS is leidend voor de invulling van dit kenmerk.

- In deze gebieden buiten de EHS komt geen tot weinig verzuringsgevoelige vegetatie voor.
- + Er is sprake van verzuringsgevoelige vegetatietypen buiten de EHS.
- ++ Hier komen verzuringsgevoelige gebieden binnen de EHS voor.

Verdroging (zie kaart 12)

- Gebied is niet verdroogd; er kunnen wel verspreide elementen met verdrogingsverschijnselen voorkomen.
- + Delen van het gebied zijn verdroogd voor en/of het gebied is duidelijk van invloed op naastgelegen verdroogde gebieden met een grotere omvang.
- ++ Grote delen van het gebied zijn verdroogd, dan wel er komen grotere verdroogde gebieden in voor.

Kwel

Kwel is het stromen van grondwater naar het maaiveld of de sloten. De directe stroming van water uit een perceel naar de naastgelegen sloten wordt in dit verband dus niet als kwel aange-merkt.

- In het gebied komt geen kwel van enige omvang voor.
- + In delen van het gebied is kwel aanwezig.
- ++ In grote delen van het gebied komt kwel voor.

Sloten

Bij sloten gaat het om gebieden waar sloten voorkomen die meestal watervoerend zijn en die bovendien vegetatiekundig van belang zijn. Voor het landschap kenmerkende slotenpatronen komen bij Historische geografie aan de orde.

- Weinig sloten van belang aanwezig.
- + Enkele sloten of delen van het gebied met meer sloten.
- ++ Veel sloten van belang aanwezig.

Openheid

Hierbij gaat het om de aanwezigheid van grote open ruimten. Bebouwing en beplanting zijn, voorzover aanwezig, geconcentreerd langs wegen.

- Weinig of geen open ruimten aanwezig.
- + Het gehele gebied wordt gekenmerkt door een zekere openheid of delen van het gebied hebben een duidelijk open karakter.
- ++ Het gehele gebied wordt gekenmerkt door openheid.

Beplanting

Het gaat hierbij om het voorkomen van waardevolle beplanting.

- Waardevolle beplanting komt niet of weinig voor.
- + In het gehele gebied komt redelijk waardevolle beplanting voor of in delen van het gebied komt (zeer) waardevolle beplanting voor.
- ++ In het gehele gebied komt waardevolle beplanting voor.

Historische geografie (zie kaart 10)

Voor dit punt wordt ook verwezen naar kaart 10.

- Gebied bevat slechts weinig elementen die voor de historische geografie van belang zijn.
- + Gebied is historisch geografisch van belang maar ligt niet in de hoogste gaafheidsklasse of delen van het gebied liggen in de hoogste gaafheidsklasse van de cultuurhistorische gaafheid.
- ++ Grote delen van het gebied behoren tot de hoogste gaafheidsklasse van de cultuur-historische gaafheid.

Stilte

- In het gebied gelden geen regels voor de bescherming van de stilte.
- + In delen van het gebied gelden regels ter bescherming van de stilte of het gebied is niet aangewezen maar voldoet wel aan de meeste criteria voor een stiltegebied.
- ++ In vrijwel het gehele gebied gelden regels ter bescherming van de stilte.

Wateroverlast

Deze aanduiding geeft de gevoeligheid voor wateroverlast weer.

- Weinig of geen kans op wateroverlast.
- + Delen van het gebied hebben bij hoogwater en/of overvloedige regenval kans op wateroverlast.
- ++ Het gebied kenmerkt zich door een gerede kans op wateroverlast bij hoogwater en/of overvloedige regenval.

Tabel C

Numer gebied	Vermeting (N)	Verzuring	Verdroging	Kwel	Sloten	Openheid	Beplanting	Historische Geografie	Stilte	Wateroverlast
1	•	•	+	+	++	++	•	++	++	++
2	•	•	+	++	++	++	•	+	+	++
3	+	•	•	++	++	+	•	+	•	++
4	+	•	++	+	++	•	++	++	•	++
5	+	•	•	•	•	•	++	++	•	•
6	+	•	+	•	+	•	++	++	•	•
7	+	•	•	++	++	•	++	+	•	++
8	++	++	•	•	+	•	++	++	•	•
9	+	•	•	•	+	•	+	+	•	•
10	+	•	•	•	+	•	++	+	•	++
11	+	•	•	•	•	++	•	•	•	•
12	++	++	+	•	•	•	++	++	•	•
13	++	•	++	•	•	++	•	++	•	++
14	+	•	•	•	+	+	+	•	•	•
15	•	•	•	++	+	+	+	•	•	++
16	++	•	•	•	•	+	+	+	•	++
17	+	+	•	•	+	+	+	+	•	•
18	•	•	++	++	•	++	•	•	•	•
19	•	++	•	++	++	•	++	++	++	•
19	•	++	++	++	++	•	++	++	++	++
20	++	++	•	•	•	+	+	+	•	•
21	•	•	•	++	++	++	•	+	+	++
22	+	•	•	+	+	++	•	•	+	++
23	•	•	•	+	•	++	•	+	+	•
24	+	•	•	•	•	+	+	•	•	•
25	+	•	•	•	+	++	•	+	•	•
26	++	+	•	•	•	•	++	++	•	•
27	•	•	++	++	++	++	•	++	•	++
28	++	•	+	•	•	+	+	++	•	•
29	+	++	++	++	++	+	+	++	•	++
30	++	++	•	•	+	•	++	+	•	++
31	•	•	++	++	++	•	++	+	•	++
32	++	•	++	•	•	+	+	++	•	++
33	++	+	•	•	•	+	+	+	•	•
34	•	•	•	++	+	++	•	•	+	++
35	•	•	•	+	+	++	•	+	•	•
36	+	+	+	•	•	+	+	++	•	•
37	+	++	++	++	++	+	+	++	+	++
38	++	++	++	•	•	+	+	++	•	•
39	+	+	+	•	•	+	+	•	•	•
40	++	•	+	•	•	+	+	++	•	•

41	+	•	•	•	•	++	•	•	•	•
42	+	++	+	•	•	++	•	++	++	•
43	++	++	+	•	•	++	•	•	++	•
44	•	•	•	+	•	++	•	+	•	•
45	+	•	+	•	•	++	•	•	•	•
46	•	•	•	+	•	++	•	+	+	•
47	+	•	•	•	•	++	•	•	•	•
48	++	•	+	•	•	++	+	++	•	•
49	+	•	+	•	•	+	+	+	•	•
50	++	+	+	•	•	+	+	++	+	•
51	•	++	++	++	++	•	+	++	++	++
52	+	•	+	•	•	++	•	•	•	•
53	++	++	++	•	•	++	•	•	++	•
54	++	++	+	•	•	++	•	•	•	•
55	+	•	•	++	+	+	•	•	•	+
56	+	++	++	•	++	+	+	+	+	+
57	+	++	++	++	++	•	++	+	+	++
58	+	•	++	•	•	++	•	+	•	•
59	•	++	++	•	+	•	+	•	•	•
60	++	•	•	•	•	+	+	+	•	•
61	•	•	•	++	+	++	•	+	+	++
62	++	•	•	•	•	++	•	+	•	•
63	++	•	•	++	+	•	+	+	•	•
64	++	++	++	•	•	++	•	+	•	•
65	+	++	++	++	+	+	•	•	++	+
66	+	•	++	•	•	+	•	•	•	•
67	++	•	+	•	•	+	+	+	•	•
68	++	++	++	++	++	•	++	+	+	•
69	•	•	++	++	+	•	+	+	++	+
70	++	•	+	•	•	++	•	•	•	•
71	•	•	•	++	•	++	•	•	•	+
72	•	•	•	++	+	++	•	+	•	++
73	++	•	•	•	•	•	+	+	•	+
74	++	+	•	•	•	+	+	+	•	•
75	++	•	+	•	•	++	•	•	•	•
76	++	+	+	•	•	++	•	•	•	•
77	++	•	•	•	•	+	•	+	•	•
78	+	++	++	•	•	•	+	+	•	•
79	++	+	•	•	•	•	+	•	•	•
80	•	+	+	++	++	++	•	•	•	++
81	++	+	+	•	•	+	•	++	•	•
82	+	•	++	•	•	++	•	•	•	++
83	+	•	++	•	+	•	++	+	•	•
84	++	+	•	•	•	•	+	•	•	•
85	•	•	•	++	+	+	•	•	•	++
86	++	+	•	•	•	•	+	+	•	•
87	++	•	•	•	•	•	+	•	•	•
88	+	•	+	++	•	•	++	+	•	•
89	++	++	++	•	•	+	+	+	•	•
90	+	•	•	•	•	++	•	•	•	•
91	++	•	•	•	•	++	•	•	•	•

92	•	++	+	++	++	•	++	+	•	•
93	+	++	•	•	+	+	+	•	•	•
94	++	•	+	•	•	++	•	•	•	•
95	++	•	•	+	+	++	•	+	•	•
96	+	•	•	+	•	++	•	•	+	•
97	++	++	+	•	•	+	+	+	•	•
98	•	•	•	++	+	++	•	+	•	+
99	++	•	•	•	•	+	•	•	•	•
100	+	•	•	+	•	++	•	++	•	•
101	++	+	•	•	•	•	+	+	•	•
102	+	++	•	++	•	+	•	•	•	+
103	++	•	•	•	•	+	•	++	•	+
104	•	+	++	++	++	+	+	++	+	++
105	•	++	++	++	+	+	•	+	+	++
106	+	+	++	•	•	++	•	+	•	•
107	++	+	•	•	•	•	+	+	•	•
108	•	+	+	++	+	•	++	+	+	+
109	+	++	+	•	•	++	•	+	•	+
110	++	++	•	•	•	•	++	+	•	•
111	+	+	•	•	•	+	+	++	•	•
112	+	++	++	•	•	+	•	++	++	•
113	+	•	•	•	•	++	•	+	•	•
114	+	+	•	•	•	++	•	•	•	•
115	+	++	•	•	•	•	+	+	•	•
116	+	•	•	•	•	++	•	•	•	•
117	+	++	•	++	+	•	+	•	•	•
118	+	++	+	++	+	•	++	+	+	•
119	++	•	•	•	•	+	•	+	+	•
120	+	•	•	+	+	+	+	++	•	•
121	++	•	•	+	++	•	++	+	•	+
122	++	•	+	•	•	++	•	++	+	•
123	++	•	+	+	•	+	•	++	•	•
124	•	•	+	++	++	•	++	++	++	++
125	•	•	++	+	++	++	+	++	++	++
126	•	•	++	++	++	++	•	+	•	++
127	++	•	•	•	•	+	+	+	•	•
128	+	•	•	++	•	+	•	•	++	++
129	•	•	•	++	++	+	•	•	•	+
130	++	+	+	•	•	•	+	•	•	•
131	++	++	•	•	•	+	+	++	+	•
132	++	++	•	++	+	•	++	++	•	•
133	•	•	•	++	++	++	•	++	•	+
134	•	•	•	+	++	+	•	+	•	+
135	•	•	•	++	++	++	•	•	•	++
136	•	•	•	+	++	•	++	++	•	++
137	•	•	•	+	+	•	+	++	•	+
138	•	•	•	++	++	++	•	++	•	++
139	++	•	+	•	•	++	•	++	•	•
140	•	+	•	+	++	•	++	++	•	•
141	•	•	+	++	++	•	++	++	•	++
142	++	•	+	•	•	+	+	++	•	•

143	•	•	+	++	++	++	•	++	•	++
144	•	•	++	++	++	+	•	++	•	++
145	•	++	++	++	++	•	++	++	•	++
146	+	•	+	•	•	•	+	++	•	++
147	++	•	++	++	+	•	++	++	•	++
148	++	+	•	•	•	•	++	+	•	•
149	+	•	•	•	•	+	•	•	•	•
150	+	•	•	•	•	+	+	•	•	•
151	•	•	•	++	+	•	+	+	•	++
152	+	++	•	•	+	•	++	+	•	++
153	+	+	•	•	+	+	+	+	•	•
154	+	•	•	+	•	++	•	+	•	•
155	++	+	•	•	•	+	+	++	+	•
156	•	•	•	++	+	++	•	•	•	++
157	++	•	•	•	•	+	+	+	•	•
158	•	•	•	++	++	++	•	•	•	++
159	++	•	•	•	•	•	•	•	•	•
160	++	+	•	•	•	•	+	+	•	•
161	+	•	•	++	•	++	•	•	•	•
162	•	•	•	+	+	•	+	++	•	+
163	•	++	++	++	++	•	+	++	•	++
164	•	•	•	+	+	•	++	++	•	+
165	•	•	•	+	+	•	+	++	•	++
166	+	•	•	•	•	++	•	++	•	•
167	•	•	•	+	+	+	+	++	•	+
168	+	•	•	•	•	+	+	+	•	•
169	•	•	•	++	++	++	•	+	•	++
170	++	++	+	•	•	+	+	+	•	•
171	+	•	•	++	++	+	•	+	•	++
172	+	•	•	•	+	•	+	+	•	•
173	•	•	++	•	+	•	++	++	•	•
174	+	•	+	•	•	++	•	+	•	•
175	++	•	•	•	•	•	++	+	•	•
176	+	•	•	•	•	+	+	•	•	•
177	+	++	++	++	++	•	+	++	•	++
178	+	++	++	++	++	+	•	+	+	++
179	•	•	++	++	++	+	•	+	+	++
180	+	•	•	+	•	++	•	+	•	•
181	+	•	•	+	++	++	•	+	•	•
182	+	•	•	•	+	•	+	++	•	•
183	+	•	•	•	•	+	•	+	•	•
184	+	•	•	•	•	++	•	•	•	•
185	•	•	•	•	+	•	•	•	•	++
186	++	•	•	•	•	•	++	+	•	•
187	+	•	•	++	•	++	•	+	•	++
188	+	•	•	++	•	•	+	•	•	++
189	++	++	++	•	•	•	+	•	•	•
190	•	•	•	++	•	++	•	•	•	•
191	++	•	•	+	•	•	+	+	•	•
192	+	•	•	•	•	+	•	+	•	•
193	•	+	•	•	•	•	+	++	•	•

194	•	•	•	+	+	+	•	+	•	++
195	•	+	•	+	•	•	+	•	•	•
196	+	•	•	+	++	+	•	++	•	++
197	+	•	•	•	•	+	+	++	•	•
198	•	+	•	+	•	++	•	•	•	•
199	•	•	•	+	+	+	•	+	•	++
200	+	++	++	+	•	++	•	+	+	•
201	•	++	++	+	++	++	+	++	++	•
202	•	++	++	+	•	+	+	+	•	•
203	•	++	++	++	•	•	++	•	•	•
204	++	++	+	•	•	•	++	•	•	•
205	++	++	++	•	•	•	++	+	•	•
206	++	++	+	•	•	•	++	+	+	•
207	•	++	++	+	•	+	+	+	•	•
208	+	++	++	•	+	•	++	++	•	•
209	+	++	++	•	•	•	+	•	++	•
210	++	++	++	+	•	+	+	+	+	•
211	+	++	++	•	•	•	++	•	•	•
212	++	++	++	•	•	•	++	+	•	•
213	+	++	+	•	•	•	++	++	++	++
214	++	++	++	•	•	•	++	•	•	•
215	+	++	++	+	•	+	•	+	•	•
216	+	++	++	•	•	•	++	+	•	•
217	++	++	++	•	•	+	++	+	•	•
218	++	++	++	•	•	•	++	•	++	•
219	++	++	++	•	•	•	++	•	++	•
220	+	++	++	•	•	•	++	+	•	•
221	+	++	++	•	•	•	++	•	++	•
222	+	++	++	•	•	•	++	++	•	++
223	+	++	•	•	•	•	++	++	•	•
224	++	++	++	•	•	++	•	++	++	•
225	++	++	++	•	•	•	++	+	++	•
226	++	++	++	•	•	•	++	+	+	•
227	++	++	+	•	•	+	++	++	++	++
228	++	++	+	•	•	•	++	++	++	++
229	++	++	+	•	•	•	++	++	•	•
230	•	++	•	++	+	++	•	++	•	++
231	++	++	++	•	•	•	++	+	•	++
232	+	++	•	•	•	•	++	++	•	•
233	•	•	•	++	++	•	++	++	•	•
234	•	•	+	+	•	++	•	++	++	•
235	+	++	•	•	•	•	++	++	•	•
236	+	++	+	+	+	•	++	++	•	++
237	++	++	•	•	•	•	++	++	•	•
238	++	++	+	•	•	•	++	++	•	•
239	++	++	++	•	•	+	++	++	•	++
240	++	++	++	•	•	•	++	++	•	++
241	+	++	•	•	•	•	++	+	•	•
242	+	++	++	•	+	++	•	++	++	•
243	++	++	•	•	•	•	++	+	•	•
244	+	++	++	•	•	+	+	++	•	•

245	+	++	•	•	•	•	++	+	•	•
246	++	++	++	•	•	+	+	+	++	•
247	++	++	++	•	•	++	•	+	•	•
248	+	++	++	+	•	+	+	+	•	•
249	++	++	++	•	•	+	+	+	•	•
250	+	++	++	•	•	+	++	+	++,'	•
251	+	++	•	•	•	•	++	+	•	+
252	•	++	++	++	++	•	++	++	•	++
253	++	++	++	•	•	+	+	++	+	•
254	++	++	+	•	•	•	++	+	+	•
255	++	++	++	•	•	+	+	++	++	•
256	+	++	•	•	•	•	++	+	•	•
257	+	++	•	•	•	+	++	+	•	•
258	+	++	+	•	•	•	++	+	•	•
259	•	++	++	•	•	•	++	++	•	++
260	+	++	++	•	•	•	++	•	+	•
261	+	++	++	•	+	•	++	+	•	•
262	•	++	++	++	+	+	+	+	•	•
263	+	++	•	•	•	•	++	+	•	•
264	++	++	•	•	•	•	++	+	•	•
265	+	++	+	•	•	•	++	+	•	•
266	+	++	++	++	•	+	+	+	•	•
267	++	++	•	•	•	•	++	+	•	•
268	•	++	•	+	+	+	+	+	•	•
269	•	++	•	•	•	+	+	++	•	•
270	•	++	•	+	•	•	++	+	•	•
271	+	++	++	•	•	•	++	++	•	•
272	+	++	++	•	•	•	++	++	•	++
273	+	•	•	+	•	•	++	•	•	•
274	•	++	•	•	•	•	++	++	•	•
275	•	++	•	•	+	•	++	++	•	•
276	+	•	++	•	•	+	•	+	•	•
277	++	++	•	•	•	•	++	+	•	•
278	++	++	•	•	•	++	•	++	•	•
279	++	•	+	•	•	•	++	•	•	•
280	++	++	++	•	•	•	++	++	•	•
281	++	++	++	•	•	+	+	+	++	•
282	•	++	++	+	•	+	+	+	•	++
283	+	++	++	•	•	+	+	++	++	++
284	++	++	•	•	•	•	++	+	•	•
285	++	++	+	•	•	•	++	++	•	•
286	++	++	++	•	•	++	+	++	•	•
287	•	++	•	•	•	+	+	+	•	•
288	+	++	++	•	+	+	•	•	•	•
289	•	•	++	++	•	+	•	+	++	•
290	++	+	•	•	•	•	++	++	•	•
291	++	++	++	•	•	•	++	++	•	•

D. Werkmilieus

	I.A. Centrum milieus	I.B. Stationsgebieden/knopen	2. Gemengde milieus	3.A. Specifieke werkmilieus (bedrijventer-reinen)	3.B. Specifieke werkmilieus (thema-locaties)
Situering in stedelijk netwerk	- Bestaande binnenstedelijke centra. - Direct aangelegene zones.	- Stationsomgeving. - Nieuwe knopen aan hoofdinfrastructuur.	- Woonwijken met werkmogelijkheden. - Nieuwe woon-werkcombinaties aan stadsranden. - Decentrale wijkcentra.	- Ligging nabij steden aan hoofdtransportassen. - Situering bij voorkeur met multimodale vervoershandeling.	- Ligging nabij steden aan hoofdtransportassen. - Situering met bereikbaarheid per OV, auto en langzaam verkeer.
Beleidsopgaven					
Economische ontwikkeling	- Werven van centrumgebonden functies. - Afgrenzing van vestigingsmogelijkheden van centrumgelieerde voorzieningen elders. - Tijdige beschikbaarheid van locaties.	- Werven van groot-schalige, bezoekersintensieve functies. - Afgrenzing van vestigingsmogelijkheden van knooppuntgelieerde functies elders. - Tijdige beschikbaarheid van locaties.	- Kleinschalige werklocaties. - Beschikbaarheid van locaties voor startende bedrijvigheid. - Tijdige beschikbaarheid van locaties.	- Wervend klimaat voor bedrijven voor productie, bouw en distributiebedrijven. - Tijdige beschikbaarheid van deze locaties. - Sturen van bedrijven naar aanbod specifieke locaties. - Selectiviteit in vestiging van bedrijven die elders passen.	- Beperkende voorwaarden stellen aan bedrijven die elders passen. - Combinatie van soortgelijke functies op één locatie.
Ruimtelijke kwaliteit	- Organiseren functiemenging (wonen/werken/recreëren). - Handhaven historische structuur en beeldkwaliteit. - Minimale en maximale bouwhoogten vaststellen. - Kwaliteitseisen aan architectuur en stedenbouw. - Schone en veilige openbare ruimte. - Centrummanagement.	- Organiseren toepassing van meervoudig ruimtegebruik (werken, werken, voorzieningen, verkeer). - Ondergronds parkeren. - Minimale en maximale bouwhoogten. - Kwaliteit architectuur en stedenbouw. - Locatiemanagement. - Schone en veilige openbare ruimte.	- Kwaliteit architectuur en stedenbouw. - Locatiemanagement. - Voorkomen milieubelasting door bedrijven. - Geen milieuhinderlijke of gevaarlijke functies.	- Zonering ten opzichte van woonfuncties. - Landschappelijke inpassing. - Streven naar intensief ruimtegebruik. - Milieuhinderlijke bedrijven naar daartoe ingerichte terreinen (maximale hindercategorieën opnemen). - Terughoudendheid ten aanzien van zichtlocaties. - Duurzame inrichting van de locaties. - Mogelijkheden voor wind- en zonne-energie. - Architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit (dit is minimale vereiste bij bedrijvenparken). - Parkmanagement.	- Zonering ten opzichte van woonfuncties. - Landschappelijke inpassing. - Streven naar intensief ruimtegebruik. - Terughoudendheid ten aanzien van zichtlocaties. - Duurzame inrichting van de locaties. - Meervoudig ruimtegebruik met andere passende functies. - Streven naar architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit (indien combinatie wordt gelegd met bedrijvenparken, dan is dit minimale vereiste). - Parkmanagement.

	I.A. Centrum milieu	I.B. Stationsgebieden/knopen	2. Gemengde milieus	3.A. Specifieke werkmilieus (bedrijventereinen)	3.B. Specifieke werkmilieus (thema locaties)
Bereikbaarheid	- Bereikbaarheid per openbaar vervoer, fiets en auto. - Ontwikkelen openbare ruimte voor wandelen en fietsen. - Collectieve stedelijke distributie. - Parkeerregime dat leidt tot autoluwe binnensteden. - Regionaal afgestemd parkeerregiem.	- Bereikbaarheid per openbaar vervoer, fiets en auto (lokaal/regionaal). - Parkeerregime dat leidt tot optimaal gebruik van ruimte. - Regionaal afgestemd parkeerregiem. - Ontwikkeling van knopen tot transferia.	- Interne bereikbaarheid te voet en per fiets. - Veilige en verkeersluwe openbare ruimte. - Wijkmanagement.	- Ontsluiting zo mogelijk multimodaal (weg/water/spoor). - Goede aansluiting op bestaande hoofd-wegenstructuur en OV-net. - Parkeerfaciliteiten afstemmen op gebruiksfuncties. - Via parkmanagement bereikbaarheidsprofiel verbeteren. - Vervoersmanagement.	- Goede aansluiting op bestaande hoofd-wegenstructuur en OV-net. - Goede aansluiting en bereikbaarheid via fietsinfrastructuur. - Parkeerfaciliteiten afstemmen op gebruiksfuncties. - Via parkmanagement bereikbaarheidsprofiel verbeteren. - Vervoersmanagement.
Profiel bedrijven	- In principe alle detailhandel. - Zakelijke diensten, recreatie en horeca. - Zorgcomplexen. - Medische complexen. - Onderwijscomplexen. - Overheidsinstellingen. - Cultuurcomplexen.	- Zakelijke diensten. - Maatschappelijke diensten. - Locatieondersteunende detailhandel. - Zorgcomplexen en diensten. - Medische complexen. - Onderwijscomplexen. - Overheidsinstellingen. - Cultuurcomplexen.	- Detailhandel dagelijkse goederen. - Detailhandel in volumineuze goederen. - Ambachten. - Kleinschalige kantoren. - Zakelijke en maatschappelijke diensten. - Commerciële wijkvoorzieningen. - Maatschappelijke en zorgvoorzieningen.	- Industrie. - Groothandel en distributie complexen. - Milieubedrijvigheid. - Hinderlijke bedrijven.	- Grootchalige detailhandelscomplexen per thema (bijvoorbeeld wonen). - Grootchalige sport- en recreatiecomplexen. - Perifere detailhandel in volumineuze of gevaarlijke goederen (indien niet inpasbaar op type 3a).

E. Actualisering Monitoringsprogramma

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de doelstellingen die in deel C van het POP zijn opgenomen voor de planperiode. Bij deze doelstellingen is zo mogelijk de indicator gegeven waarmee de doelstelling in de planperiode zal worden gemonitord. De indicatoren zijn zoveel mogelijk geformuleerd in termen van doelbereiking. Indien dit niet mogelijk is, zijn de indicatoren geformuleerd in termen van uitgevoerde maatregelen.

C.2. De Drentse omgeving en milieubeschermingsgebieden

C.2.4. Milieubeschermingsgebieden: een BOK

	Doelstelling	Indicatoren
C.2.4.A	Een ammoniakemissie waarbij de draagkracht van de natuur in 50% van de gebieden niet wordt overschreden (BOK).	- Mate van overschrijding draagkracht natuur. - % gebieden waarin draagkracht niet wordt overschreden.
C.2.4.B	Het emissieplafond, als inspanningsverplichting, bedraagt voor ammoniak 6 kton/jaar (AOK)	Ammoniakemissie. Korstmossen.
C.2.4.C	In een aantal, in de Provinciale omgevingsverordening (POV), aan te wijzen gebieden gelden voor niet-natuurlijke geluidsbronnen de volgende normen (BOK): - een richtwaarde van 35 dB(A) voor het Leq en 40 dB(A) voor het Lmax, alsmede - een streefwaarde van 30 dB(A) voor het Leq en 35 dB(A) voor het Lmax	Geluidbelasting in de stiltegebieden.
C.2.4.D	De nitraatconcentratie in het bovenste grondwater voldoet aan de streefwaarde van 25 mg NO3/liter (BOK). De nitraatconcentratie in het bovenste grondwater voldoet in de gehele provincie aan de EU-nitraatrichtlijn van 50 mg NO3/liter (AOK).	Nitraatconcentratie bovenste grondwater.
C.2.4.E	Daarnaast is het streven gericht op een fosfaattoestand van de bodem op landbouwgronden die landbouwkundig niet hoger is dan "ruim voldoende" (AOK).	Fosfaattoestand bodem.
C.2.4.F	Het opheffen van barrières vanwege de hoofdwegenstructuur in de milieubeschermingsgebieden in 2018.	Aantal barrières.

C.3. Water

C.3.2. Oppervlaktewaterkwaliteit

C.3.2.A	Alle oppervlaktewateren moeten voldoen aan de normen die horen bij het maximaal toelaatbaar risico (MTR) in 2006, zoals is opgenomen in de 4e Nota waterhuishouding. Er wordt gestreefd naar het bereiken van de normen die horen bij het Verwaarloosbaar Risico (VR) in 2015 zoals vermeld in de 4e nota.	Oppervlaktewaterkwaliteit: - waterkwaliteit MTR; - waterkwaliteit VR.
C.3.2.B	De drinkwaterfunctie is toegekend aan de Drentsche Aa bij het innamepunt van het Waterbedrijf Groningen, nabij Glimmen. Dit betekent dat het water hier moet voldoen aan de wettelijke normen die voor deze functie zijn vastgelegd.	- Waterkwaliteit: grondstof voor drinkwater. - Mogelijkheid wateronttrekking voor drinkwater.
C.3.2.C	De zwemwateren voldoen aan de normen en eisen uit de WVO en WHVBZ.	- Waterkwaliteit zwemgelegenheden. - Veiligheid zwemwater.

C.3.3.	Wateroverlast en watertekort	
C.3.3.A	In de planperiode is het beleid gericht op het beperken van de wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. De normen zijn nog niet bekend. Voor de kans op overstroming uit de boezem zal de norm uitkomen tussen de 1 keer per 100 jaar en 1 keer per 1000 jaar. Voor regionale wateroverlast ligt de norm tussen de 1 keer per 10 jaar en 1 keer per 100 jaar.	- Realisatie normen voor wateroverlast. - Oppervlakte bergingsgebieden voor tijdelijke opvang wateroverlast.
C.3.4.	Gewenste grondwater- en oppervlaktewaterregiem (GGOR)	
C.3.4.A	Op 2 juli 2003 is het Nationaal Bestuurs-akkoord Water getekend. In dit akkoord is aangegeven dat de provincie het kader voor de GGOR uiterlijk in 2005 vaststelt. De waterschappen op hun beurt stellen de GGOR uiterlijk in 2010 vast. De GGOR worden opgenomen in het beheersplan van het waterschap.	- Vastgesteld kader GGOR in 2005. - Vastgesteld GGOR in 2010.
C.3.4.B	Het daadwerkelijk realiseren van het GGOR (uitvoeren concrete maatregelen) gaat zeker tot 2020 duren.	Realisatie GGOR.
C.5.	Verkeers- en vervoersinfrastructuur	
C.5.2.	Netwerken verkeer en vervoer	
C.5.2.A	Hoofdwegen: auto(snel)wegen met een goede afwikkeling en een kleine kans op oponthoud (intensiteit/capaciteitverhouding van < 0,8).	Aantal wegvakken intensiteit weg/capaciteit weg < 0,8.
C.5.2.B	spoorwegen, waarmee een halvering van huidige (2002) reistijd van en naar de Randstad bereikt wordt (ZZL) en waarop voldoende capaciteit voor een verviervoudiging van het goederenvervoer aanwezig is (traditioneel spoor).	- Reistijd Assen - Den Haag en Emmen/Coevorden - Amsterdam via spoor. - Beschikbare tijd voor goederenvervoer over spoor Coevorden - Zwolle.
C.5.2.C	Hoofdvaarwegen (Meppelerdiep) met een capaciteit van 2.000 ton waarop drielaagscontainervaart mogelijk is.	Knelpunt keersluis Zwartsluis is opgelost (vaarweg Meppel - Ramspol = hoofdvaarweg).
C.5.2.D	De stedelijke centra zijn in 2015 vanuit de omliggende kernen, in een straal van ca. 15 km, op alle tijdstippen van de dag gemotoriseerd bereikbaar binnen 30 minuten.	Reistijd kern - centrum hoofdkern < 30 minuten (lijnen ontwikkelingskaart).
C.5.2.E	Per fiets geldt dit voor radiale fietsverbindingen gericht op het centrum in een straal van 7,5 km. Een maximale maaswijdte van het fietsnet van ca 3,5 km wordt daarbij nagestreefd.	Reistijd kern - centrum hoofdkern < 30 minuten (lijnen ontwikkelingskaart).
C.5.2.F	Elke locatie (landelijk en stedelijke woon- en werkgebieden) is, op basis van draagvlak bij de directe gebruikers, in 2005 in principe met OV te bereiken.	Aantal kernen met OV dat is afgestemd met de gebruikers.
C.5.2.G	Woonwijken, bedrijventerreinen en centra zijn, op basis van draagvlak bij de directe gebruikers, in 2015 obstakelvrij en toegankelijk voor brandweer, ambulances, politie en OV.	Aantal fysieke snelheidsverlagende maatregelen per woonwijk/ bedrijventerrein.
C.5.2.H	Vanuit elke locatie in het landelijk gebied is een hoofdweg met de auto, binnen de ter plaatse geldende veilige snelheidsregimes, binnen 15 minuten te bereiken.	Maximale reistijd binnen door stroomwegen omsloten gebied naar stroomweg < 15 minuten.
C.5.2.I	Elke locatie is in principe, op basis van draagvlak bij de directe gebruikers, ontsloten door openbaar vervoer in 2005. Afhankelijk van het gebruik en de geografische ligging van een locatie zal de ritprijs en het geboden vervoer sterk variëren.	Aantal kernen met OV dat is afgestemd met de gebruikers.
C.5.2.J	De recreatieve bereikbaarheid met OV is in 2010 gegarandeerd tot aan de knooppunten aan de randen van gebieden en/of tot aan (eventueel inliggende) attractiepunten	Aantal recreatieve attractiepunten niet bereikbaar met het OV.
C.5.2.K	De bereikbaarheid met de fiets dient kwalitatief hoogwaardig te zijn. Fietsverbindingen dienen zo rechtstreeks mogelijk naar dorpen, OV-knooppunten en van dorpen naar steden te lopen. De omrijfactor (verhouding tussen rechtstreekse en werkelijke routelengte) mag op deze relaties niet groter zijn dan 1 : 1,2.	Omrijfactor fietsroutes kernen - hoofdkern (zie functie kernen uit het POP).
C.5.2.L	De verkeersonveiligheid is in 2010 ten opzichte van 1998 teruggedrongen met 30% van de dodelijke slachtoffers en 25% van de gewonden met ziekenhuisopname.	Aantal verkeersslachtoffers: - verkeersdoden; - ziekenhuisgewonden.

C.5.3.	Veilig mobiliteitsgedrag	
C.5.3.A	Flexibele inrichting van de openbare ruimte, afhankelijk van de in de tijd constante veranderende behoefte van bewoners en gebruikers; bijvoorbeeld door verandering in leeftijdsopbouw, cultuur, welvaart en dergelijke.	Aantal gerealiseerde aanpassingen.
C.5.3.B	De "negatieve" verkeersmaatregelen (drempels, chicanes) zijn in harmonie met de wensen en eigen verantwoordelijkheden van de gebruikers of zijn vervangen door andere passende weginrichtingen of maatregelen.	Aantal erftoegangswegen per gemeente zonder fysieke snelheidsremmende maatregelen.
C.5.3.C	Op maat gesneden bereikbaarheid voor niet-autobezitters.	Aantal kernen met OV dat is afgestemd met de gebruikers.
C.5.3.D	Uitbreiding en/of wijziging van woon- en werkvoorzieningen op basis van een ontwikkelingsplan c.q. woonplan van de betreffende woongemeenschap. Dit kan de aanzet zijn tot globalere bestemmingsplannen en daardoor tot een minder gedetailleerde toetsing van bestemmingsplannen.	Aantal experimenten met nieuw integraal plan in plaats van het huidige bestemmingsplan tot 2008.
C.5.3.E	ICT-toepassingen vormen een structureel middel in de kwaliteit van de leefbaarheid van woongemeenschappen. Minimaal drie experimenten tot en met 2006.	Aantal experimenten met ICT-toepassingen tot en met 2006.
C.5.4.	Goederenvervoer	
C.5.4.A	Vervoer via spoor en water stimuleren door organisatie van een logistiek netwerk, waarin overheden en marktpartijen elkaar aanvullen.	Aantal uitgevoerde projecten actieplan Visie goederenvervoer Noord-Nederland.
C.5.4.B	Voor de stedelijke centra worden systemen voor stadsdistributie ontwikkeld.	Uitvoering project PSD Noord uit actieplan Visie goederenvervoer Noord-Nederland.
C.5.4.C	Voor het vervoer van zwaar en/of gevaarlijk transport wordt routing ingevoerd om ongevallenrisico's te beperken.	Vastgesteld provinciaal risicokaart. Aantal gemeenten met vastgestelde routeringsplannen.
C.5.4.D	Het verbeteren van het weggedrag van chauffeurs van lichte vrachtwagens en busjes is hierbij een kwalitatief doel.	Aantal verkeersslachtoffers in vrachtverkeer: - doden; - ziekenhuisgewonden.
C.6.	Kernontwikkeling	
C.6.1.	De verstedelijkingsstructuur	
C.6.1.A	Woonfunctie: - streekcentra kunnen voortdurend voldoen aan de reële vraag naar woonruimte, die daar optreedt, zowel lokaal als vanuit de regio; - substreekcentra krijgen relatief ruime mogelijkheden om in te spelen op de vraag van de woningmarkt; - hoofdkernen hebben in hoofdzaak een woonfunctie voor de eigen behoefte, in samenhang met de plaatselijke werkgelegenheid; - kleine kernen hebben in hoofdzaak een woonfunctie voor de plaatselijk aanwezige bevolking en voor het omliggende op de kern georiënteerde buitengebied; - bevolkingsgroei wordt in het algemeen voor deze kernen niet nagestreefd.	- Bevolkingsontwikkeling. - Ontwikkeling toename woningvoorraad en woningbouwplanning/restcapaciteiten woningbouw.
C.6.3.	Stedelijke economie	
C.6.3.A	De stedelijke dynamiek dient te worden gestimuleerd waardoor de werkgelegenheidsfunctie van de stedelijke centra wordt versterkt. Een groter deel van de toekomstige opgave voor wonen en werken in de bestaande stad realiseren. De vorming van centrumstedelijke milieus in de centra is belangrijk.	Aantal woningen en arbeidsplaatsen in stedelijke centra.
C.6.3.B	Voor 2023 zijn alle ernstige gevallen van bodemverontreiniging, die voor 1987 zijn veroorzaakt, gesaneerd dan wel beheerst.	- Aantal gerealiseerde saneringen van ernstige bodemverontreinigingen. - Totale werkvoorraad (per 2005).

C.6.4.	Evenwichtige opbouw van de kern	
C.6.4.A	In het Nationaal Bestuursakkoord Water (2 juli 2003) is afgesproken dat in 2005 voor al het stedelijk gebied duidelijk moet zijn wat de huidige kans op wateroverlast is. In 2015 moet al het stedelijk gebied voldoen aan de norm. Vanaf heden zal nieuw stedelijk gebied aan de norm moeten voldoen.	Stedelijk gebied wat voldoet aan de norm.
C.6.4.B	Voor bestaand stedelijk gebied mag de maximale afvoer 1,2 l/s/ha bedragen. Voor nieuw stedelijk gebied stellen waterschap en gemeente samen vast welke afvoernorm voor dat gebied van toepassing is.	Afvoercapaciteit stedelijk gebied.
C.6.4.C	Voor 2006 moeten alle overstorten voldoen aan de genoemde basisinspanning.	Realisatie basisinspanning riolering.
C.6.4.D	Het uitgangspunt is dat in 2010 overstorten geen negatief effect meer hebben op de waterkwaliteit in de milieubeschermingsgebieden.	Aantal overstorten dat nog niet aan het waterkwaliteitspoor voldoet.
C.6.4.E	Schoon regenwater wordt niet op het riool geloosd, maar afgevoerd naar het oppervlaktewater of geïnfiltreerd in de bodem. In bestaand stedelijk gebied wordt, conform het Rijksbeleid, 20% afgekoppeld. In nieuw stedelijk gebied wordt minimaal 60% van het verhard oppervlak afgekoppeld.	- Percentage afgekoppeld in bestaand stedelijk gebied. - Percentage afgekoppeld in nieuw stedelijk gebied.
C.6.4.F	In 2006 hebben alle gemeente een waterplan opgesteld.	Aantal waterplannen.
C.7.	Wonen, mobiliteit en voorzieningen	
C.7.1.	Drentse samenleving: blijvend in beweging	
C.7.1.A	In maart 2004 wordt, in samenspraak met organisaties, gemeenten en zo mogelijk bevolking het eerste provinciaal sociaal rapport vastgesteld.	Gerealiseerd sociaal rapport.
C.7.2.	De voorzieningenstructuur	
C.7.2.A	Omdat versterking van het draagvlak in kernen met een beperkte functie weinig of niet effectief is, wordt versterking vooral nagestreefd bij kernen met een (boven)regionaal of subregionaal verzorgingsniveau.	Aantal en samenstelling van voorzieningen in streekcentra en substreekcentra.
C.7.2.B	In POP II is sprake van een voldoende aanbod van basisvoorzieningen in een kern, wanneer minimaal een supermarkt, een dorps huis en/of café, een basisschool, een sportaccommodatie, een huisarts binnen een redelijke afstand en een aansluiting op het openbaar vervoer aanwezig zijn.	Percentage kleine kernen die voldoen aan minimale eis van aanbod basisvoorzieningen.
C.7.2.C	Met het oog op bevordering van de maatschappelijke participatie van een ieder, richt POP II zich op de spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen. Het deconcentreren van het zorgaanbod voor ouderen en gehandicapten, zijn hierbij belangrijke thema's.	- Mate van gebruik van welzijnsvoorzieningen en dienstverlening. - Aantal productie-uren en cliënten thuiszorg. - Wachtlijsten voor producten in de ouderen- en gehandicaptenzorg. - Aantal gerealiseerde aangepaste woningen en beschermde woonvormen.
C.7.3	Woonprogramma's	
C.7.3.A	Het ontwikkelen van woonmilieus afgestemd op de bovenlokale woonvoorkeuren en oplossen van knelpunten in het functioneren van de woningmarkt. Prioriteit wordt gegeven aan de ontwikkeling van klein-stedelijke en centrum-dorpse woonmilieus, stadslandschappen en nieuwe woonmilieus.	- Kwaliteit woningvoorraad (huur vs koop, goedkoop vs duur). - Aanwezigheid van voorzieningen voor thuis- en mantelzorg in de woonomgeving. - Percentage bewoners tevreden met woning en woonomgeving.
C.7.3.B	Provincie streeft naar realisatie van 40% van de woningbouw via particulier opdrachtgeverschap in 2010.	Aandeel woningen via particulier opdrachtgeverschap.
C.8.	Werken	
C.8.1.	Werkgelegenheid	
C.8.1.A	Noord-Nederland in economisch opzicht laten meegroeien met Nederland als geheel.	Ontwikkeling bruto regionaal product (BRP) per inwoner in vergelijking met Nederland.
C.8.1.B	De economische activiteiten worden gebundeld in economische kernzones.	Concentratie en ontwikkeling werkgelegenheid naar kernentypologie.
C.8.1.C	De provincie ondersteunt initiatieven om de participatie te vergroten en de werkloosheid te bestrijden.	- Ontwikkeling participatie. - Ontwikkeling werkloosheid.

C.8.2. Bedrijventerreinen		
C.8.2.A	Voorzien in een voldoende aanbod van bedrijventerreinen, maar tegelijkertijd langdurige en groot-schalige overschotsituaties vermijden (de (sub)streekcentra hebben een functie om te voorzien in de behoefte aan (boven)regionale bedrijventerreinen; de hoofdkernen en overige kernen moeten kunnen voorzien in de vestigings-, uitbreidings- of verplaatsingsbehoefte van kleinschalige, lokale bedrijvigheid).	- Ontwikkeling aanbod bedrijventerreinen en ontwikkeling uitgifte bedrijventerreinen per soort kern. - Vloeroppervlakte kantoorlocaties.
C.8.2.B	Ontwikkeling en beheer van bedrijventerreinen, gericht op het verbeteren en handhaven van kwaliteiten.	- Aantal gerevitaliseerde bedrijventerreinen. - Aantal duurzame bedrijventerreinen. - Aantal bedrijventerreinen met parkmanagementorganisatie.
C.8.3. Informatie- en communicatietechnologie en radioastronomie		
C.8.3.A	Aanleg van ICT-infrastructuur stimuleren.	Deel van de Drentse huishoudens en bedrijven dat ontsluiting heeft via ADSL en/of kabel.
C.8.4. Toetsingskader milieu voor bedrijfsmatig verrichte activiteiten		
C.8.4.A	Realiseren van een acceptabel niveau van milieubelasting vanwege vestiging, uitbreiding of wijziging van bedrijfsmatig verrichte activiteiten.	% actuele vergunningen waarvoor de provincie bevoegd gezag is (provinciale bedrijven).
C.8.4.B	Het binnen bedrijven verankeren van zorg voor milieuaspec-ten van producten in de hele bedrijfsvoering.	- % provinciale bedrijven waarvoor een voldoende BIM is. - % van het totaal aantal bedrijfsmilieuplannen waarin verbredingonderwerpen zijn opgenomen.
C.8.4.C	Duurzaam ondernemen.	Aantal projecten op het gebied van Duurzaam ondernemen.
C.8.4.D	Uiterlijk in 2015 is afvalpreventie een regulier aspect in alle facetten van de bedrijfsvoering van de betrokken bedrijven.	% van totaal aantal bedrijven waarvoor provincie bevoegd gezag is waarbij afvalpreventie een regulier aspect van de bedrijfsvoering is.
C.8.4.E	Uiterlijk in 2005 is afvalpreventie bij de bedrijven gereguleerd in de vergunning op grond van de Wm.	% van totaal aantal bedrijven waarvoor provincie bevoegd gezag is waarbij afvalpreventie gereguleerd is in de vergunning.
C.8.4.F	De kwaliteit van de lucht bevindt zich binnen de wettelijke grenswaarden.	Concentraties stoffen in de lucht in vergelijking met de grenswaarden.
C.8.4.G	Beperken geurhinder vanwege bedrijven.	Klachten ten aanzien van geurhinder. Geurhinder bij specifieke bedrijven.
C.8.4.H	Gelijk houden en waar mogelijk terugdringen van het aantal geluidgehinderden.	Aantal geluidgehinderden. Aantal klachten ten aanzien van geluidhinder.
C.8.4.I	Handhaven van de vastgestelde geluidzones rond industrie-terreinen en de door de minister van VROM vastgestelde maximaal toelaatbare waarden van de geluidbelasting (MTG) voor woningen in deze geluidzones.	Aantal geluidsbelaste woningen.
C.8.4.J	Implementeren en handhaven van landelijk vastgestelde veiligheidsnormen.	Aantal knelpunten veiligheid op basis van de risico-inventarisatie.
C.8.4.K	Uiterlijk in 2020 is energie-efficiency een regulier aspect in alle facetten van de bedrijfsvoering van de betrokken bedrijven.	% van totaal aantal bedrijven waarvoor provincie bevoegd gezag is waarbij energie-efficiency een regulier aspect in de bedrijfsvoering is.
C.8.4.L	Uiterlijk in 2005 is de energie-efficiency van de bedrijven gereguleerd in de vergunning op grond van de Wm.	% van totaal aantal bedrijven waarvoor provincie bevoegd gezag is waarbij de energie-efficiency van de bedrijven gereguleerd in de vergunning op grond van de Wm.
C.8.6. Recreatie en toerisme		
C.8.6.A	Het verbeteren van de positie van Drenthe op de Nederlandse vakantiemarkt en daarmee het realiseren van een groter aantal overnachtingen en een hoger bestedingsniveau	- Aantal overnachtingen. - Bestedingen door toeristen. - Aantal bezoekers dagattracties.
C.8.6.B	Het kwalitatief en kwantitatief op peil houden - en waar mogelijk verbeteren - van de recreatiemogelijkheden.	Aantal projecten gericht op kwaliteitsverbetering.

C.8.7.	Land- en tuinbouw	
C.8.7.A	Een duurzaam, veilig en concurrerend producerende land- en tuinbouw.	Aantal projecten gericht op duurzame landbouw.
C.8.7.B	Extra stimuleren van biologische landbouw.	Ontwikkeling aantal biologische boeren en areaal biologische landbouw.
C.8.7.C	Daarnaast is er een beperkte ruimte voor het oplossen van knelpunten voor natuur en milieu door verplaatsing van bestaande intensieve veehouderij bedrijven.	Aantal verplaatste/gesaneerde bedrijven.
C.8.7.D	Concentratie van glastuinbouw bij Emmen.	Aantal en areaal nieuw gevestigde glastuinbouwbedrijven in Emmen.
C.8.7.E	Activiteiten die gericht zijn op verbreding van landbouwbedrijven verdienen een plaats in het landelijk gebied.	Aantal projecten gericht op verbrede landbouw.
C.9.	Grondstoffen en medegebruik landelijk gebied	
C.9.1.	Duurzame energiehuishouding	
C.9.1.A	De Drentse emissiereductiedoelstelling voor CO2 bedraagt derhalve 0,5 Mton in 2010.	Reductie CO2-emissie.
C.9.1.B	Van de Drentse reductiedoelstelling van 500.000 ton CO2 per jaar in 2010 wordt ca 74% (370.000 ton) gerealiseerd via energiebesparing.	Energiegebruik.
C.9.1.C	Ca. 24% (120.000 ton) van de Drentse reductiedoelstelling in 2010 wordt gerealiseerd via duurzame energiebronnen.	Gebruik Duurzame energie.
C.9.1.D	Via bosaanplant wordt ca. 2% (10.000 ton) van de Drentse reductiedoelstelling in 2010 gerealiseerd.	Aantal ha bosaanplant.
C.9.1.E	De bijdrage van biomassa aan het totaal aan duurzame energiebronnen bedraagt ca. 50%, hetgeen overeenkomt met ca. 60.000 ton CO2 per jaar in 2010.	Aandeel biomassa (op totaal).
C.9.1.F	Gegeven het windaanbod en een ruimtelijk afweging voor Nederland, is het Drentse aandeel daarin bepaald op 15 mW. Dit komt overeen met een reductie van ca. 15.000 ton CO2 per jaar in 2010 (12,5% van het totaal aan duurzame bronnen in Drenthe).	Aandeel windenergie (op totaal).
C.9.1.G	De inzet is om 12,5% van de duurzame energie in 2010 uit de zon te halen. Dit komt overeen met ca. 15.000 ton CO2 per jaar.	Aandeel zonne-energie (op totaal).
C.9.1.H	De inzet is om 25% (30.000 ton CO2 per jaar) van de duurzame energie in 2010 te winnen met behulp van bodemenergie.	Aandeel bodemenergie (op totaal).
C.9.3	Delfstoffen	
C.9.3.A	Met de rijksoverheid zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over ieders aandeel in de voorziening van beton- en metselzand. Het ligt in de bedoeling om uiterlijk 1 januari 2013 in de EHS geen beton- en metselzand meer te winnen.	Hoeveelheid gewonnen beton- en metselzand.

C.9.4.	Grondwaterbeheer	
C.9.4.A	Als onderdeel van de algemene omgevingskwaliteit voldoet het grondwater - in de gehele provincie - aan de door de EU gestelde eisen van de drinkwaterkwaliteit.	Grondwaterkwaliteit ten behoeve van vastleggen nulsituatie.
C.9.4.B	Het gebruik van landbouw en niet-landbouw bestrijdingsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt.	Gebruik landbouw en niet-landbouw bestrijdingsmiddelen.
C.9.4.C	De nitraatconcentratie in het bovenste grondwater voldoet in de grondwaterbeschermingsgebieden aan de EU-voorskrift voor drinkwater van 25 mg NO ₃ /l.	Nitraatconcentratie bovenste grondwater in grondwaterbeschermingsgebieden.
C.9.4.D	Grondwater wordt beschikbaar gesteld voor de openbare drinkwatervoorziening, hoogwaardig industrieel gebruik en beregning of bevoeding van de land- en tuinbouw.	Hoeveelheid onttrokken grondwater per doelgebruik.
C.9.4.E	De provincie heeft de zorg voor de bronnen van de openbare drinkwatervoorziening en stelt de bronnen beschikbaar. Op basis van de huidige inzichten is voor de planperiode in het POP een keuze gemaakt voor grondwater als bron voor de drinkwatervoorziening.	Aandeel grondwater in totale watergebruik voor drinkwater.
C.9.4.F	Grondwaterwinning voor hoogwaardig gebruik in de industrie kan zich ontwikkelen binnen de gebieden waar industriële ontwikkeling mogelijk is. De totale onttrekking op een bedrijventerrein mag echter geen onaanvaardbare negatieve invloed hebben op de omgeving. In een uitwerking van het POP II wordt voor alle regionale industrieterreinen het plafond voor de grondwateronttrekking vastgesteld.	Hoeveelheid onttrokken grondwater ten opzichte van plafond.
C.9.4.G	Ontwikkelingen die leiden tot waterbesparing of tot hergebruik van onttrokken water, worden gestimuleerd. Dit zowel op bedrijfsniveau als tussen bedrijven onderling.	Aantal projecten waterbesparing.
C.10.	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	
C.10.1.	Landschap	
C.10.1.A	Behoud en herstel, door ontwikkeling in gebieden met bestaande samenhangende kwaliteiten. Drenthe heeft een landschap met grote rijkdommen en gebieden waar sprake is van een gave cultuurhistorische samenhang. In deze gebieden bepalen bestaande vormen van het landschap de ontwikkelingsmogelijkheden van nieuwe functies. Meekoppelen en combineren is van belang. Nieuwe functies moeten bijdragen aan behoud en herstel bestaande landschapskwaliteiten in onderlinge samenhang.	- Oppervlakte open ruimte. - Lengte/oppervlakte aan houtwallen, sloten, wijken en andere cultuurhistorische structuren en patronen.
C.10.1.B	Nieuwe landschappelijke kwaliteiten, door nieuwe functies in robuuste en versleten gebieden. Drenthe kent ook gebieden waar vernieuwing van het landschap noodzakelijk of gewenst is. In deze gebieden bepalen de veranderingen in functies en ruimtegebruik de vorm van het landschap. Essentiële kenmerken van het gebied gelden als basis voor het creëren van een nieuwe landschappelijke identiteit.	Aantal/oppervlakte gebieden en projecten.
C.10.2.	Cultuurhistorie	
C.10.2.A	Handhaven en waar mogelijk en zinvol ook herstellen en/of versterken van de nu nog aanwezige cultuurhistorische waarden en gebouwen.	- Aantal aangewezen monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten. - Aantal verlorengegangene rijksmonumenten.
C.10.3.	Archeologie	
C.10.3.A	Uitgangspunt voor het beleid is het archeologisch erfgoed op de vindplaats zelf te behouden.	Aantal behouden archeologische vindplaatsen + aantal noodopgravingen.

C11.	Natuur en bos	
C.11.2.	Natuur	
C.11.2.A	Het natuurbeleid is gericht op een duurzame verbetering van de omstandigheden voor de wilde flora en fauna en voor natuurlijke levensgemeenschappen. Dit beleid hangt samen met de algemene omgevingskwaliteit. Belangrijke elementen daarin zijn onder andere instandhouden van de biodiversiteit en het realiseren of handhaven van een passende milieukwaliteit.	Trend natuurwaarden (flora en fauna) in en langs lijnvormige landschapselementen, dobben, poelen, kleine bos- en natuurgebieden. Stand weidevogels.
C.11.2.B	Handhaving bestaande bos- en natuurgebieden.	Oppervlakte bos- en natuurgebieden.
C.11.2.C	Er wordt in de EHS een bijzondere natuurkwaliteit en een daarbij horende omgevingskwaliteit nagestreefd.	- Oppervlakte gerealiseerde natuurdoeltypen. - Trend Rode lijst-soorten flora en fauna.
C.11.2.D	Voor de verdere ontwikkeling van de natuur in het Ooster- en Westersand een nationaal park instellen	Realisatie nationaal park.
C.11.2.E	Weren van gemotoriseerd verkeer in de nationale parken.	Lengte openbare wegen voor gemotoriseerd verkeer in de parken.
C.11.2.F	Er wordt naar gestreefd om de natuur meer ruimte te geven in lijnvormige elementen als waterlopen, bermen, taluds en perceelsranden, maar ook in kleinere elementen als dobben, poelen en kleine bos- en natuurgebieden. Op die manier ontstaat er een "groen-blaauwe dooradering" van het landelijk gebied: een netwerk van min of meer natuurlijke biotopen rond de agrarische gebruiksruimte.	Oppervlakte/lengte/kwaliteit netwerk (half)natuurlijke biotopen in agrarisch gebied.
C.11.2.G	Ecologische verbindingzones zijn in 2018 gerealiseerd en zijn belangrijke schakels in de EHS. 50% van de verbindingzones is gerealiseerd in 2010.	Aantal, lengte en oppervlakte ingerichte EVZ's.
C.11.2.H	De robuuste verbindingen voldoen aan de multifunctionele taakstelling met betrekking tot water, landschap en recreatie. In 2010 is er één robuuste verbinding gerealiseerd.	Lengte gerealiseerde robuuste verbindingen.
C.11.2.I	In 2018 is de netto EHS gerealiseerd. Er zijn randvoorwaarden (milieutechnisch/ infrastructureel) die het bereiken van de gewenste natuurdoelen mogelijk maken. Beheer is afgestemd op het bereiken van natuurdoelen(bijvoorbeeld de omvorming productiebos naar bos met natuurdoelstelling).	- Oppervlakte verworven natuurgebieden. - Oppervlakte verworven en ingerichte nieuwe natuurgebieden. - Aantal en oppervlakte afgesloten beheersovereenkomsten.
C.11.2.J	Er is 2.750 ha nieuw natuurgebied verworven in 2010.	Aantal ha nieuw natuurgebied.
C.11.2.K	Er is voor 4.500 ha aan beheersovereenkomsten.	Aantal ha beheersovereenkomsten.
C.11.2.L	Reductie oppervlakte verdroogd areaal met 40% in 2010 (13.000 ha).	- Mate van herstel verdroogde gebieden. - Areaal volledig herstelde gebieden.
C.11.3.	Bos	
C.11.3.A	vergroten houtproductie.	Oppervlakte nieuw bos.
C.11.3.B	Vastleggen CO2.	Oppervlakte nieuw bos; oppervlakte energiegewassen.
C.11.3.C	1.500 ha nieuw bos aangelegd.	Aantal ha nieuw bos.
C.11.3.D	Geclusterde bosaanleg stimuleren.	Oppervlakte nieuw bos, aansluitend bij bestaand bos- en natuurgebied.
C.11.3.E	Realisatie 10 nieuwe landgoederen.	Aantal en oppervlakte landgoederen.

Lijst gebruikte rapporten, nota's

Agenda voor de Veenkoloniën (2002)
Atlas Flora Drenthe (2002)
Bedrijventerreinen tot 2015 (provincie Drenthe, 2002)
Beleidsrapportage Verkeer en Vervoer Noord-Nederland periode 1986-2001
Beleidsnota wonen Drenthe (2001)
Beleidsnotitie stimulering stedelijke vernieuwing (1999)
Bepaling van provinciale stikstofplafonds; een integrale afweging van effecten van het mest- en Ammoniakbeleid (Alterra/IPO, 2002)
Bereikbaarheidsprofiel Noord-Nederland (SNN, 2001)
Bestuurlijke notitie watertoets (V&W, VROM, LNV, EZ, IPO, UvWs, VNG, 2001)
Beton- en Metselzand, Model en Prognose, Publicatieroom 1995/17
Broedvogels in Drenthe (2000)
De wereld is ons erf (NLTO, 1997)
Gebiedsprogramma Zuidwest-Drenthe 2002-2005 (provincie Drenthe, 2002)
Gebiedsprogramma Drentse Aa 2002-2005 (provincie Drenthe, 2002)
Gebiedsprogramma Eelder- en Peizerdiep 2002-2005 (provincie Drenthe, 2002)
Gebiedsprogramma Hunze 2002-2005 (provincie Drenthe, 2002)
Gebiedsprogramma Oude Diep 2002-2005 (provincie Drenthe, 2002)
Gebiedsvisies natuur, bos en landschap
Handreiking watertoets (V&W, VROM, LNV, EZ, IPO, UvWs, VNG, 2001)
Historische atlas van Drenthe (1989)
Integrale rapportage bodem- en grondwatermeetnetten (2002)
Inventarisatie Drentse Essen (Spek en Ufkes, 1995)
Inventarisatie Drentse Essen, aanvulling (Spek, 1996)
Kansen voor duurzaamheid bij stedelijk waterbeheer en stedelijke vernieuwing: de provincie aan zet (RuG, 2002)
Kompas voor het Noorden (SNN, 1999)
LAP 2002-2012, (Ministerie van VROM, 2003)
Landschaps- en beheersgebiedsplan Hunzedal (2002)
LEADER+ Ontwikkelingsstrategie Oost-Drenthe (provincie Drenthe, 2001)
LEADER+ Drents Friese LEADER-gebied (provincie Drenthe, 2001)
Milieubalans (RIVM, 2002)
Natuur- en landschapsdoelen in Drenthe (2002)
Natuurbalans (RIVM, 2002)
Natuurdoelen, handboek (2002)
Natuurgebiedsplan Hunzedal (2002)
Natuurgebiedsplan randzone Bargerveen (2002)
Natuurverkenningen 2000-2030 (RIVM, 2000)
Nota energiebeleid (2001)
Nota landschap (1997)
Nota regionale identiteit als inspiratiebron (2000)
Nota ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde omgeving (1999)
Nota toepassing actief bodembeleid bij grootschalige grondstromen in het landelijk gebied
Nota vaarwegen (1995)
Notitie cultuurhistorie in provinciaal omgevingsplan (Drents Plateau, 2002)
Omgevingsbalans Drenthe 2000 (2001)
Op weg met het verleden - cultuurhistorische kartering van Drenthe
Opzet interprovinciale indicatorenset voor milieu, water, landbouw en natuur (2002)
PvA regionaal mest- en ammoniakbeleid (2000)
Programma van Eisen stad - en streekvervoer Groningen - Drenthe (2000)
Provinciaal Regiovisie Goederenvervoer Noord-Nederland (concept 2002)
Provinciale achtergronden bij Milieubalans 1997 (IPO, 1997)
Recreatief stikstof vereist een integraler milieubeleid (J. Sliggers, VROM, 2002)
Regiovisie Groningen-Assen 2030, van visie naar uitwerking (1999)
Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel, Met het oog op 2030 (1999)
Rijksnota's, structuurschema's, planologische kernbeslissingen (vastgesteld of in voorbereiding)
"Ruime jas"-toepassing van de Relatienota op de Drentse essen (Bureau Bakker, 1996)
Signaalnota ontwikkeling woningbouw (1997)
Stroomgebiedvisie Groningen/Noord- en Oost-Drenthe
Stroomgebiedvisie Vecht/Zwarte Water
Verkeerswaarnemingen Drenthe (2001)
Verkenningennota Stadsgewestelijk Openbaar Vervoer (STOV, 2002)
Verzuring in Nederland; indirecte effecten (tijdschrift Bodem, augustus 1997)
Voorzieningenniveau Drenthe (STAMM, 2002)
Waterbeheersplan waterschap Reest en Wieden (2001)
Waterbeheersplan waterschap Velt en Vecht (2001)
Waterbeleid voor de 21e eeuw, Advies van de Commissie waterbeheer 21e eeuw (2000)
Weg van het Landschap (Noorderbreedte/Keuningscongres, 2001)

Afkortingenwijzer

ALARA	As Low As Reasonably Achievable	PMP	Provinciaal Milieubeleidsplan
AMvB	Algemene maatregel van bestuur	POV	Provinciale omgevingsverordening
AOK	algemene omgevingskwaliteit	POP	Provinciaal omgevingsplan
Awb	Algemene wet bestuursrecht	PS	provinciale staten
BAT	best available technics	PvA	plan van aanpak
BMP	bedrijfsmilieuplan	PVVP	Provinciaal verkeers- en vervoersplan
BOK	bijzondere omgevingskwaliteit	PWVV	Planwet verkeer en vervoer
BREF	best available technics reference document	RIM	Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit
BRTN	Beleidsvisie recreatietoervaart Nederland	RiS	risico-informatiesysteem
BRZO	Besluit risico zware ongevallen	RITD	Regionaal Investeringsprogramma Transport Drenthe
CHHS	cultuurhistorische hoofdstructuur	RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
CHW	Cultuurhistorische Waardenkaart	ROC	Regionale overslagcentra
D-EOT	dubbel eenheidsoefenterrein	SAN	Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer
EG	Europese Gemeenschap	SGB	Subsidieregeling gebiedsgericht beleid
EHS	ecologische hoofdstructuur	SGR	Structuurschema groene ruimte
EMW	Essent Milieu Wijster	SMART	Specifiek Meetbaar, Acceptabel, Realistisch Tijd
EPL	Energie Prestatie op Locatie	SMT	Structuurschema militaire terreinen
EU	Europese Unie	SN	Subsidieregeling natuur
EVZ	ecologische verbindingzone	SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
FFW	Flora- en Faunawet	TJPA	Tienjarenprogramma afval
GAE	Groningen Airport Eelde	TJS	Tienjarensenario's
GDU	gebundelde doeluitkering	TNO	Nederlandse Organisatie voor Toegepast
GGOR	gewenst grond- en oppervlaktewaterregiem		Natuurwetenschappelijk Onderzoek
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
GS	gedeputeerde staten	VPL	Verkeersprestatie op Locatie
HPA	hoofdproductschap akkerbouw	VR	Verwaarloosbaar Risico
IBA	individuele behandeling van afvalwater	VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
ICT	informatie- en communicatietechnologie		
IPO	Interprovinciaal Overleg	VVBD	Verkeer- en Vervoerberaad Drenthe
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing	Wav	Wet ammoniak en veehouderij
LAP	Landelijk afvalbeheerplan	WBB	Wet bodembescherming
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Ministerie van	WHH	Wet op de waterhuishouding
LOFAR	Low Frequency Array	WHP	Waterhuishoudingsplan
m.e.r.	Milieueffectrapportage	Wm	Wet milieubeheer
MERA	milieu, energie en recycling van afvalstoffen	WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening
MES	mobiliteitseffectsignalering	WVO	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
MIP	Monumenteninventarisatieproject	ZZL	Zuiderzeelijn
MJP-GA	Meerjarenplan verwijdering gevaarlijke afvalstoffen		
MSP	Monumentselectieproject		
MTG	maximaal toelaatbare geluidbelasting		
MTR	maximaal toelaatbaar risico		
MUP	Meerjarenuitvoeringsprogramma		
MVR	Ministeriële Vrijstellingsregeling Grondverzet		
mW	megawatt		
MWG	Milieu, Water en Groen		
NBL	Natuur, Bos en Landschap		
NER	Nederlandse emissierichtlijnen		
NLTO	Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie		
NMP	Nationaal Milieubeleidsplan		
NOx	stikstofdioxide		
NRB	Nederlandse richtlijn bodembescherming		
NVVP	Nationaal verkeers- en vervoersplan		
OV	openbaar vervoer		
PCO	Provinciale Commissie voor het Omgevingsbeleid		

Plaatsnamenregister

- Aalden 215
Achterste Diep 203
Almelo 36, 54, 93, 383
Amen 155
Amsterdam 283
Anloo 101, 208
Assen 14, 31, 33, 55, 65, 92, 93, 94, 95, 96,
98, 99, 112, 113, 114, 116, 121, 127, 130,
139, 145, 146, 148, 157, 160, 175, 180,
202, 203, 208, 230, 232, 233, 234, 236,
238, 242, 243, 244, 253, 257, 279, 281,
282, 283, 284, 285, 299, 306
Bareveld 197, 239, 242
Bargerveen 50, 54, 194, 215, 219, 222, 241,
306
Beilen 33, 113, 117, 121, 127, 139, 145, 161,
230, 283, 283, 284, 285
Borger 99, 100, 144, 161, 166, 174, 197, 279,
283, 284, 285
Coevorden 33, 36, 38, 54, 93, 94, 95, 96, 105,
113, 114, 116, 121, 127, 139, 145, 157,
160, 175, 198, 209, 230, 233, 241, 257,
279, 283, 285, 286, 299
Dalerend 197
De Punt 99, 193, 202, 282, 283
De Wijk 109, 119, 138, 286
Diever 101
Dieverbrug 99
Donderen 209
Drachten 93, 139, 233, 283, 284
Drentsche Aa 37, 56, 62, 65, 68, 101, 200,
201, 202, 222, 236, 239, 242, 243, 244,
283, 306
Drents Plateau 49, 68, 181, 195, 197, 225,
227, 306
Drouwenermond 118
Dwingelderveld 62, 100, 222, 225, 240
Dwingeloo 110, 165, 166
Eelde 94, 107, 108, 109, 144, 161, 215, 306
Eelder- en Peizerdiep 37, 236, 244, 306
Eelderwolde 116, 117, 121, 280
Eexterveenschekanaal 118, 242
Ellertshaar 193
Elim 286
Emmen 31, 33, 36, 53, 94, 95, 96, 98, 101,
112, 113, 116, 121, 125, 127, 129, 138,
139, 145, 157, 160, 175, 180, 192, 197,
198, 230, 233, 241, 242, 257, 279, 281,
283, 284, 285, 286, 287, 299, 303
Emmer-Compascuum 118, 287
Enschede 209
Erica 39, 178, 182, 239, 241, 287
Fluitenberg 240, 286
Fochtelooërveen 55
Frederiksoord 215
Gasselte 193, 283
Gieten 99, 283, 285
Gieterveen 197
Glimmen 68, 298
Groningen 14, 32, 40, 54, 55, 66, 67, 68, 69,
72, 73, 92, 93, 94, 95, 99, 107, 114, 116,
121, 126, 129, 139, 143, 145, 148, 166,
175, 178, 197, 232, 233, 234, 236, 242,
243, 244, 253, 257, 280, 281, 282, 283,
284, 285, 287, 298, 306, 307
Hamburg 34
Hardenberg 55, 116, 233, 241, 286
Haren 282
Hattermerbroek 93, 282
Havelte 54, 209
Havelterberg 203
Heerenveen 93
Hollandscheveld 197, 286
Hondsrug 56, 93, 146, 215, 234, 234, 242, 287
Hoogersmilde 193
Hoogeveen 33, 94, 95, 96, 107, 108, 109, 112,
116, 121, 127, 138, 139, 145, 157, 160,
161, 175, 198, 233, 238, 240, 241, 257,
279, 281, 282, 283, 286
Hooghalen 110, 155
Hoogezand-Sappemeer 55, 116, 243
Hunzedal 202, 203, 224, 239, 242, 306
Klazienaveen 39, 144, 182, 241, 287
Leek 55, 113, 116, 233, 243, 281, 284
Leeuwarden 34
Lelystad 33, 238
Lemmer 33
Linderveld 192, 193
Meppel 33, 36, 38, 54, 93, 94, 95, 96, 105,
112, 116, 121, 127, 139, 145, 157, 160,
175, 230, 233, 238, 240, 257, 279, 281,
282, 286
Meppelerdiep 93, 95, 300
Meppen 94
Nietap 203
Nieuw-Amsterdam 283, 284, 287
Nieuw-Balinge 197, 209
Nieuw-Buinen 117, 118, 242
Nieuw-Dordrecht 287
Nieuw-Weerdinge 118, 287

Nieuwediep 242
Nieuwveensche Landen 240
Nijeveen 240
Noord-Sleen 283
Norg 144, 203
Ommen 93, 197, 282, 283
Ooster- en Westerzand 209, 222, 241, 305
Orvelte 197
Oude Diep 151, 236, 240, 306
Oudemolen 208, 209
Over de Aa 203
Paterswolde 144, 215
Peize 257, 284
Reest 236, 240, 306
Reestdal 198, 225
Roden 33, 55, 95, 113, 116, 121, 127, 139,
144, 145, 157, 160, 175, 180, 203, 230,
233, 243, 257, 281, 284
Rogat 286
Rolde 65, 283, 284, 285
Ruinen 209
Ruiner Aa 240
Ruinerwold 203
Schoonebeek 195, 215, 287
Sleen 283, 284
Smilde 109, 284
Spier 100
Stadskanaal 117, 139, 230, 233, 242, 283, 285
Staphorst 286
Steenwijk 55, 116, 139, 233, 340, 257, 287
Ter Apel 94, 178, 239, 283, 284, 287
Tweede Exloërmond 118
Tynaarlo 98, 99, 160, 243, 280, 281, 282
Veendam 93, 233, 283
Veenhuizen 209, 284, 285
Veenoord 146
Vledder Aa 224
Vries 243, 284, 285
Wapserveensche Aa 240
Westerbork 110, 166, 180, 285
Willemsoord 215
Wijster 161, 306
Witten 208
Witteveen 283
Zuidwolde 180, 192, 225, 283, 286
Zweeloo 99, 283
Zwolle 36, 54, 93, 94, 95, 98, 198, 233, 238,
282, 286, 299
Zwollerkerspel 109

Colofon

uitgave

Provinciaal bestuur Drenthe

productie

Projectteam POP II
provincie Drenthe

fotografie

Harry Cock, Assen

vormgeving

Albert Rademaker BNO, Annen

prepress

Docucentrum, provincie Drenthe

druk

Koninklijke Van Gorcum BV, Assen

Provincie Drenthe

bezoekadres: Westerbrink 1
9405 BJ Assen
postadres: Postbus 122
9400 AC Assen
telefoon: (0592) 36 58 07 (dhr. W. Huizing)
fax: (0592) 36 58 12
e-mail: pop@drenthe.nl
internet: www.drenthe.nl

